DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

SVITAVY - PÁTEK - 10. ČERVNA 2011

ČÍSLO 0

ZPRÁVY Z KRAJSKÝCH PŘEHLÍDEK

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

PRAŽSKÉ POETICKÉ SETKÁNÍ 16. – 17. DUBNA 2011 – DDM PRAHA 8

Krajské kolo recitační přehlídky Pražské poetické setkání proběhlo již tradičně na půdě DDM Praha 8 (Spirála). Po oba dny sledovala malé i větší recitátory a recitátorky (sešlo se jich téměř na 80) porota ve složení: Jiřina Lhotská, Gabriela Sittová a Lucie Klárová. Porotě se podařilo být v souladu s časovým rozvržením přehlídky, což někdy není úplně jednoduché. Trochu se to zamotalo až na úplný závěr nedělního pozdního odpoledne, kdy ji čekalo obtížnější rozhodování, kterého interpreta čtvrté. kategorie vyslat na Dětskou scénu do Svitav. Který text a jeho interpret by mohl být pro celonárodní přehlídku podnětný? Nakonec se porota dohodla na Tereze Svěrákové a Oskaru Hejlovi. **Tereza Svěráková** (Beatrice Rouerová: *Poezie*), kterou porota ocenila za inspirativní práci s textem, svým pojetím vytvořila mozaiku – nabídku stylů a přístupů k přednesu – a současně si udržela nadhled. O přednesu **Oskara Helcla** (Doc. RNDr. Růžena Kolářová: *Co už víme o magnetickém poli*) porota napsala: „Volba textu může na první pohled působit povrchně a se zacílením na efekt. Oskar ale dokázal interpretací pojmenovat své téma. S nadsázkou ukazuje, jak může deváťáky urážet „tón“, kterým k nim promlouvá učebnice, a způsob, jakým jsou jim vykládány fyzikální jevy. Oskar zvolil přesný výraz a využil v textu míst, která umožňují vícevrstevnatý výklad, oslovení publika.“

Celkově se čtvrtá kategorie představila jako poslední v neděli odpoledne a jako skupina různorodá po stránce dramaturgické i interpretační. Převažovaly texty prozaické, což byl vůbec jeden z hlavních rysů starších kategorií.

Naopak první kategorie těch nejmladších, která v sobotu dopoledne celou přehlídku zahájila, byla skupinou velmi vyrovnanou a poslechli jsme si mnoho zajímavých recitátorů.

Druhá a třetí kategorie nepřinesla žádné dramaturgicky objevné texty, často byly bohužel pod věkovou úrovní recitátora. Přesto se ve druhé kategorii objevili i nadějní vypravěči, kteří dokázali zaujmout diváka.

Ostatně diváci. Také letos se do přehlídky zapojovali i oni, pro všechny recitátory totiž byly opět připraveny obálky, kam jim diváci mohli vpisovat své poznámky a vzkazy. Novinkou byly malé hádanky pro diváky v podobě živých obrazů, které připravili sami recitátoři v rámci krátkých doprovodných dílen pod vedením Jany Machalíkové.

A samozřejmě nechyběla důležitá část recitačního setkání na závěr každé kategorie, totiž společná debata s jednotlivými členy poroty, neboli poradci, jak se jim na Pražském poetickém setkání říká.

To vše snad dopomohlo k tomu, aby si recitátoři mohli odnést nejen malé symbolické knížečky na krk a případně ocenění, ale především řadu podnětů a zážitků z celého dne a chuť setkávat se s literaturou a diváky nadále.

Ze druhé kategorie postoupil **Vlastimil Kaňka** s textem Jana Wericha *František Nebojsa,* oceněný za přirozenost projevu a vypravěčské schopnosti, a **Eliška Horáková** s textem Františka Nepila *Já Baryk a má vlaštovka*, oceněná mimo jiné za přehledně vyprávěný příběh a přesný postoj vypravěče (Baryka) k řešenému problému.

Třetí kategorie vyslala **Laru Přibylovou** se *Sedmou hlavou* Miloše Macourka, protože interpretka dokázala přehledně provést posluchače příběhem, její projev je kultivovaný, sdělný a plastický.

Lucie Klárová

OTVÍRÁNÍ 26. – 27. BŘEZNA 2011 – KARLÍNSKÉ SPEKTRUM

Pražská krajská přehlídka dětského divadla byla v tomto roce „otvíráním“ skutečným, neboť představovala první krajskou přehlídku v rámci celé republiky. I letos se tato akce konala v prostorách Karlínského Spektra a i tentokrát byla velmi dobře organizována. Probíhaly tradiční dětské diskusní kluby, kde děti interaktivními metodami reflektovaly viděná představení a velmi příjemně působil „pohotový“ fotograf Jára Hejnic, který vždy ještě během vystoupení zhotovil pro soubor fotografii s popiskem a věnováním. Velkým kladem této přehlídky byla podle mínění lektorského sboru (Vlasta Gregorová, Tomáš Volkmer, František Oplatek) její vysoká úroveň daná skutečností, že všechny soubory prošly obvodními postupovými koly. V průběhu dvou dnů vystoupilo 14 souborů.

Jako první se představil soubor **Pidilidi ze ZUŠ Na Popelce** (vedoucí Iva Toušková Kašparová) se zpracováním známé pohádky Jana Wericha **Královna Koloběžka 1**.. Lektoři ocenili zvláště sympatický pokus o kolektivní divadlo v podání skupiny menších dětí. Představení působilo mile, bylo nápadité. Skupinové scény byly funkční v momentech, kdy se je podařilo zasadit do rámce dětské hry, v níž byly děti přirozené a spontánní. V okamžicích, kdy hráči stáli před úkolem „přednesení“ delšího textu, ztrácela hra na dynamice a zpomalil se její temporytmus. Projevila se zřejmě také známá obtížnost dramatizace Werichových pohádek, které fungují hlavně jako svébytné dílo literární. Lektoři ocenili práci s hlavním scénickým prvkem – modrou látkou, která symbolicky představovala řeku, koberec v paláci apod. Naopak jako problematické vnímala zbytečné použití některých rekvizit a kostýmních doplňků (vějíře, klobouky). Ztvárnění postavy krále nejmenším chlapcem také vyvolalo určité otazníky – na jedné straně působil mile a hravě, na straně druhé jako někdo, kdo vlastně nemá autoritu, vše vnímá z přílišného nadhledu a nemá zájem o řešení problémů. Inscenace však byla porotou hodnocena kladně a získala ocenění Za skupinové ztvárnění pohádky.

Soubor **TY-JÁ-TR** působící při **DDM Praha 7** (vedoucí Radka Tesárková a Josef Hervert) se letos pustil do nelehkého úkolu převést na jeviště nonsensové texty Petra Nikla. Mladší skupina **Za oponou 1** se pokusila zpracovat poetické básně z knihy **Jeleňovití**. Zde se podle poroty projevila ošidnost zdivadelnění tohoto druhu poezie, která působí na první pohled pro dětské divadlo lákavě, leč skýtá mnohá úskalí. Převedením textu do pravděpodobných situací se často ztrácí jeho hravost, nadhled a potlačuje divákova fantazie. V případě této inscenace nebyly situace zvoleny příliš šťastně (škola), často neměly pointu a chyběl spojující klíč. Celkový dojem byl ovlivněný i menší mluvní vybaveností hráčů. Daleko lépe vyznělo přestavení druhé skupiny tohoto souboru **Za oponou 2**. Tato skupina starších dětí si vzala za předlohu další z Niklových knih **Blázníček**. Jedná se o jednodušší většinou rýmované texty s přehlednější výstavbou a jasnou anekdotickou pointou. Porota ocenila herní vybavenost dětí (výslovnost, práce s rytmem i pauzou, intonace) a hudební složku představení. Ztvárněné situace byly zajímavé tehdy, pokud povýšily text poskytnutím druhého plánu – metafory (Krasobruslař), nevyzněly však příliš zajímavě, pokud pouze text popisně ilustrovaly (Můj táta). Šťastnou volbou nebylo ani zařazení úvodní básně knihy jako jakéhosi refrénu ztvárněného sice pokaždé jinak, nikoliv však vždy vhodně – poslední rapovaná podoba asi nejvíce odporovala Niklově poetice. Celkově však toto představení působilo zajímavě, herecký projev byl plný energie a soubor obdržel uznání Za originální přístup k poezii.

Dětské studio z Prahy 3 pod vedením Lenky Tretiagové dokázalo velmi účinně a nenásilně propojit ve svém představení složku divadelní a pohybovou. A právě pohybová vyspělost dětí představovala jeden z výrazných kladů představení. Děti byly perfektně „napojeny“ na situace, vnímaly se navzájem a energii neztrácely ani ve sborových scénách. Dalším z nesporných kladů byla i skutečnost, že si soubor složený vesměs z menších dětí velmi dobře poradil s ošidností prostoru velkého sálu (rozlehlost, echo). Námětem inscenace je krátká povídka Zdeňka Šmída **O panence, která není pro každého** z knihy Strašidla a krásné panny. Dřevorubec se snaží osvobodit ze zakletí krásnou panenku – princeznu, kterou vyřezal za dřeva. Překoná podvakrát strach z lesních

příšer, které jsou vlastně zakletou panenkou – tlusté žáby a saně, ale nakonec uteče před obrazem stáří své budoucí ženy. Soubor ztvárnil velmi působivě obraz vyřezávání panenky i obě „příšery" s využitím balónků a frkaček. Poslední překážku – obraz budoucí manželky po čtyřiceti letech - představovala vedoucí souboru. Toto řešení se však ukázalo jako problematické – takto ztvárněný obraz nepředstavuje vlastně nic odpudivého a i nestylizovaný příchod této postavy na scénu z boku působí rozpačitě – obě předchozí podoby panenky totiž vycházely od ní. Dalším sporným momentem bylo i stanovení žánru inscenace – jedná se o humorný pohled na manželství, nebo o vážnou až filozofující úvahu o stáří člověka? Přes tyto uvedené výhrady jsme viděli představení velmi působivé, poskytující hrajícím dětem prostor ke tvořivému vyjádření a divákům pro fantazii.

Představení **Sněhurka** souboru **Loupáček ze ZŠ Loupáčova a ZUŠ Štítného** nabídlo opět ukázku skupinového pojetí dětského divadla. Předlohou inscenace se stala loutková hra Milady Mašatové s textem Ľubomíra Feldeka. A právě činoherním ztvárněním loutkové hry vynikly určité neobratnosti – např. oživení princezny, které působí poněkud těžkopádně a nepříliš nápaditě. Dalším diskutabilním bodem se ukázala být stylová nejednotnost kostýmů i rekvizit (takřka „Disneyovské" pojetí kostýmu Sněhurky, plastové nádobí apod.). V oblasti herectví se také objevily určité nedostatky – přehnaná a povrchní gestikulace královny a občasné odříkávání textu v podání Sněhurky. Nejvýraznější klad inscenace pak představovala samotná práce s nepříliš zkušenou skupinou, která si podle slov vedoucí Dany Bláhové poprvé vyzkoušela odlišný způsob divadelní činnosti a která se jistě ubírá správným směrem.

Soubor **Eláhop ze ZUŠ Jižní město** (vedoucí Eva Hodinová) si pro svou inscenaci nazvanou **Hlupáci z Chelmu** vybral několik povídek z knih Isaaca Singera a lze konstatovat, že je ztvárnil velmi zdařile s notnou dávkou nadsázky a energie. Jedná se o tři situace ze života chelmských občanů, v nichž se odráží naivní sebestřednost a jalově filozofující podoba uzavřené komunity snažící se odlišit a ospravedlnit své absurdní jednání. Souboru se podařilo úspěšně zobrazit nejen všechny tyto okolnosti, ale i určitá specifika židovského vnímání světa. Velice zdařile působilo například úvodní energické představení „chelmských" prostřednictvím písně, dále pak ironizující vstupy a glosy obou děvčat (výborně herecky vybavených), stylizovaný průvod s potrestaným kaprem. Hra naopak poněkud ztrácí temporytmus v pasážích, kdy jsou postavy nuceny odříkávat větší textové celky (zasedání rady). Diskuzi v lektorském sboru vyvolal i „dvojí konec", kdy všichni herci opustí jeviště a poté se vrací obě dívky – vypravěčky – uzavřít hru. Řešila se i stěžejní situace urážky starosty ztvárněná spíše popisně za použití nepříliš invenční loutky kapra. Celkově však působí tato inscenace velmi sympaticky, zvolená stylizace poskytuje nejen možnost potřebného nadhledu, ale i prostor pro herce hrající se zjevnou chutí a radostí.

Odpolední blok představení zahájila inscenace souboru **Kampak!** Ze **ZUŠ Štítného z Prahy 3**, který pod vedením Dany Bláhové zdramatizoval Šrutovu americkou pohádku Alice a skřet Tobiáš. A nutno konstatovat, že se jedná o dramatizaci zdařilou – vedoucí se podařilo účinně spojit poetiku pohádky s dětskou spontaneitou a hravostí. Výsledný tvar přitom nepostrádá divadelní parametry. Působí živě, je patrné, že se děti ve svých rolích dobře orientují a cítí. Důležitou složkou je jednotnost a stylizovanost výrazových prostředků – živá hudba v americkém stylu podporující temporytmus (děti dobře ovládají své nástroje), kostýmy i rekvizity. V inscenaci je několik zdařile řešených situací – stylizované trestání otcem, praní prádla, sbírání větví apod. Naopak větší pozornosti by zasloužilo zpracování vrcholné scény s nalepenými rukavicemi. Tato situace je pouze odvyprávěna a je tak oslabena celková gradace. Největší otazníky však vyvstaly nad pojetím loutky Tobiáše. Poddajný látkový panák (vcelku roztomilého vzhledu) ovládaný několika dětmi jen stěží působil jako ztělesnění nepříjemného a neustálého problému, kterého se Alice nemůže zbavit. Další výzvou je i výraznější ztvárnění vnitřní proměny Alice v důsledku prožité zkušenosti. I přes tyto připomínky působila tato kvalitní inscenace velmi živě a příjemně, je nasnadě, že se soubor tématu poctivě věnoval.

Na pole autorské hry se pustil soubor **Únikový východ DDM Modřany**, který představil svou hru s vypovídajícím názvem **Kluci vs holky**. Autor a zároveň vedoucí Zdeněk Grečnár se snažil zachytit reálné vztahy v souboru mezi chlapci a děvčaty na půdorysu prostředí školního výletu, kde se odehrávají konkrétní situace a scény. Jako rámec hry zvolil vyprávění bývalé učitelky v televizním pořadu Bakaláři dohnané nesnesitelnými žáky až k odchodu z profese. Nutno přiznat, že se souboru úmysl vytvořit humorné představení, kde děti díky autentickým situacím budou přirozené a hravé, příliš nezdařil. Představení postrádá nadhled a nadsázku, trpí rozvleklým tempem, děj se často eliminuje na jednoduché „sitcomové" scénky bez hlubších významů přínosných pro děti. Problémem je i nejednotnost pojetí scénických prvků – zaplnění scény reálnými rekvizitami v kontrastu s rámem dveří, který je jednoznačně pojatý symbolicky.

Zajímavým počinem bylo představení souboru **Kočkovníci při ZUŠ Dunická** s názvem **Archa čeká aneb O velké vodě a velké lodi**. Jedná se o textovou koláž tvořenou čtyřmi různými texty včetně autorské složky. Mezi nesporné klady této inscenace patří zajímavá scéna, hudební složka a zvláště pak schopnost vytvoření výrazné a poutavé atmosféry. K nejpůsobivějším okamžikům patřil například úvodní nástup postav na archu, čtení deníkových záznamů, ztvárnění kočky a holubice. Soubor také velmi dobře a citlivě řeší otázku značného věkového rozdílu herců (nejmenšímu chlapci je zde vytvořena pozice, v níž působí přirozeně). Také přítomnost vedoucí na jevišti je dobře řešena – herectví Jany Frankové je funkční a citlivě uměřené mladším partnerům na jevišti. Nejvýraznější připomínkou lektorského sboru byla obtížnější orientace v dějové lince hry daná ne vždy jasnými přechody mezi různorodými

texty. Také smysl a pointy některých situací nabyly vždy jasně čitelné (pštrosi) a dotažena nebyla ani symbolika některých prvků (kapitánská čepice, miminko). Navzdory těmto výhradám působilo představení zajímavě a místy velmi sugestivně. Inscenace byla lektory oceněna Za působivé poetické zpracování.

Posledním představením prvního dne přehlídky byla téměř hodinová inscenace **Krabat, legenda o učni mistra čaroděje** tanečního studia **Light při ZUŠ Na Popelce**. Zkušená vedoucí Lenka Tretiagová představila působivé a ambiciózní zpracování známé lužickosrbské pohádky. Na diváka působilo zejména velké množství hrajících dětí různého věku, výrazná stylizovaná vizuální složka představení, výborná autorská hudba a samozřejmě náročnost organizační stránky. Z celého rozsáhlého tvaru je patrné obdivuhodné množství práce, kterou tento soubor musel na cestě k inscenaci absolvovat. Nesporným kladem je i výborná vybavenost dětí nejen po stránce taneční a zvládnutí náročného prostoru velkého sálu. Představení ale také skýtá několik diskutabilních prvků. V prvé řadě je to stylizovaný projev představitele role Mistra (profesionální dospělý herec a tanečník Ondřej Lipovský), jehož expresívní a často přeexponované pojetí (včetně kostýmu, který nesouzněl se zvoleným stylem) značně narušovalo vnímání celé inscenace a chvílemi připomínalo spíše exhibici na úkor ostatních dětských herců. Další připomínky poroty směřovaly k problematickému začlenění nejmenších dětí do inscenace (malé dívky v pasivních rolích pytlů mouky). Oproti předchozímu představení zde jasněji dominovala složka taneční nad složkou činoherní, proto některé pasáže působily poněkud zdlouhavěji a častým opakováním odkazovaly ke schematičnosti. Přes tyto uvedené připomínky byla inscenace příjemným zážitkem a soubor získal ocenění Za působivé ztvárnění příběhu.

Sobotní blok vystoupení zahájilo sympatické představení s názvem **Babička z Holyně** divadla **Knoflík ze Slivence** (vedoucí Veronika Borovková a Ondřej Kohout). Jedná se o dokumentární scénickou koláž, která je výsledkem dlouhodobého procesu, kdy děti sbíraly informace a vzpomínky od svých babiček, s informacemi dále pracovaly a zasazovaly je do historického kontextu. Právě tato snaha o poctivé hledání cesty k inscenaci představuje podle mínění poroty největší klad představení. Dalším zajímavým počinem bylo i využití filmového záznamu (s nímž je ještě nutno cíleněji pracovat, zejména v pointování a temporytmu jinak příjemné a odlehčující grotesky). Značná různorodost divadelních prostředků (filmový dokument, němá groteska, dadaistická zpráva, loutková hra) sice vycházela ze struktury koláže, někdy však způsobovala dojem neurovnanosti a nevyváženosti. Zvláště použití výrazně stylizovaných loutek, s nimiž nebylo vždy dobře nakládáno, vyvolalo otazníky nad jejich funkčností a opodstatněním. Taktéž přítomnost rámce (nalezení babiččina kufru na půdě) bylo spíše nadbytečné a nepříliš nápadité. Představení však celkově působilo jako sympatický pokus o pochopení pohledu na svět očima starších lidí. Soubor byl oceněn Za inspirativní přístup k tématu.

Soubor **Rajčata z Bratrské školy Praha 7** představil dramatizaci známé Carrollovy knihy Alenka v říši divů s určujícím názvem **...Na Alenku**. Opět je zde patrná velmi sympatická cesta vedoucí od setkání dětí s knihou až po výsledný divadelní tvar. Vedoucí souboru Vítek Březka zvolil jako základní inscenační klíč dětem vlastní hru, kdy se rozdají v blíže neurčeném prostředí (dětský pokoj?) role a hrají se situace z „Alenky". Nutno přiznat, že tyto situace nejsou vždy důkladně vystavěné a ukončené a jejich výběr postrádá hlubší smysl či režijní záměr. Odhlédneme-li tedy od ambice vytvářet jednáním děj, rozpadá se tato inscenace prakticky na několik drobných etud, v nichž však děti (poměrně dobře vybavené) uplatňují hravost a častokrát i nadhled. V řádu Carrollovy poetiky působí dobře například hravá scéna se lžícemi.

Náročnou látku pro své zpracování zvolil soubor **DIPAČÁPI ze Zličína**. Vedoucí souboru Dana Svobodová a Karel Tomas nabídli dětem rozsáhlý fantasy román (asi 200 stran) Terryho Pratchetta Kobercové. Vzniklo představení s názvem **Lidé z koberce**, které je pozoruhodné z několika důvodů: Je zde působivě řešena scéna včetně kostýmů i rekvizit, zajímavě se zde využívá hudba i zvuky (chřestidla Pelichánů), vizuální složka je stylizovaná a jednotná. Epická rozsáhlost předlohy a přítomnost hlavního motivu cesty však zároveň dramatizátorům připravily mnohá úskalí: Tam, kde je situace řešena pouze slovním jednáním, ztrácí představení tempo a zvýrazňuje se nestejná mluvní vybavenost dětí. Ztvárnění dlouhé a namáhavé cesty je také řešeno poněkud popisně a nenápaditě (chůze po jevišti). Závěrečný souboj s Pelichány také nepředstavuje zamýšlený vrchol představení, neboť reálné házení „mýdlových hrud" narušuje stylovou jednotu a neumožňuje gradaci. Na druhou stranu se souboru velmi funkčně a nenásilně podařilo začlenit do přestavení dívku na vozíku. Z celkového hlediska je velkým kladem, že se po stránce dramaturgické zdařilo udržet přehlednost linie náročného děje a divák byl příběhem veden s jistotou. Nadto bylo příjemné postupně objevovat souvislosti vyplývající z neobvyklých pojmenování bytostí i krajů. Soubor obdržel ocenění Za skupinové ztvárnění náročného textu.

Závěrečným představením letošního Otvírání byla inscenace souboru **BaF ze ZUŠ Biskupská z Prahy 1** (vedoucí Hana Trázníková) s názvem **Napřed se nedělo nic**. Opět jsme byli svědky poměrně zajímavého pokusu o uchopení vážného tématu – tentokrát první světové války. Téma zde bylo vnímáno postavou německé dívky Frídy a divadelně ztvárněno prostřednictvím jejích deníkových záznamů. Soubor lze pochválit za poctivý přístup ke zpracování náročné látky, za výběr a výstavbu situací, za vytváření atmosféry i za dobrý herecký výkon představitelky hlavní role. Představení však bohužel chvílemi postrádalo nutný nadhled potřebný k pravdivému vyjádření vztahu současných dětí k takto vážnému a tragickému historickému tématu. Takto v důsledku snahy o charakterové herectví často sklouzával projev některých herců k nadměrnému patosu. V tomto světle pak naopak poměrně dobře vyzněly scény a situace pojaté spíše v rovině symbolické (vztah hlavní hrdinky k matce prostřednictvím matčiných šatů, roztavování cínových vojáčků, hřbitov padlých nepřátel). Soubor za svou inscenaci získal ocenění Za hledání přístupu k náročnému tématu.

V rámci letošního Otvírání se představilo celkem čtrnáct souborů, jejichž inscenace byly většinou velmi kvalitní a inspirativní. Lektorský sbor nakonec nominoval do širšího výběru na celostátní přehlídku tři soubory: Dětské studio z Prahy 3 s inscenací O panence, která není pro každého, dále pak Soubor Eláhop! ZUŠ Jižní město s inscenací Hlupáci z Chelmu a Divadelní studio Kampak! ZUŠ Štítného s představením Alice a skřet Tobiášek. Kromě toho si čtyři inscenace odnesly uznání za inspirativní přístup (viz výše). Na závěr nezbývá než znovu konstatovat, že pražská přehlídka Otvírání 2011 proběhla v tvůrčí a přátelské atmosféře, byla bezvadně organizovaná a představovala skutečné a důstojné „otevření" všech letošních krajských přehlídek.

František Oplatek

STŘEDOČESKÝ KRAJ

KOLÍN 13. DUBNA 2011 – DDM

V KOLÍNĚ TO KRÁSNĚ ŠVITOŘILO!

Krajská přehlídka Dětské scény proběhla letos v Kolíně 13. dubna za krásného slunného dne. Švitořilo nejen ptactvo kolem DDM, ale též spousta dětí, které do Polabí zavítaly a nutno říct, že švitořili i na pódiu poutavě, vesele a zaujatě.

V první a druhé kategorii usedli za lektorský stůl – Jaroslav Provazník, Helena Malehová a Martina Longinová, kterým se představilo 20 recitátorů v první kategorii a 19 recitátorů ve druhé kategorii ze všech koutů Středočeského kraje.

Ti nejmladší s přednesem sice teprve začínají, ale letos v Kolíně bylo u mnohých cítit, že začali velmi dobře. Přišli nám totiž většinou něco vypravovat a ne jen odříkat či vyzpívat. Slyšeli jsme texty od Hrubína až po Šruta a shodli jsme se v porotě na dobré úrovni této kategorie. Nebyl zkrátka recitátor, který by na krajskou přehlídku svým výkonem tzv. nepatřil. Nejvíce však zaujala Marie Hadrbolcová se známým textem Ptala se Františky Marta od I. M. Jirouse, která byla velmi autentická v příběhu, situaci a ještě si to úžasně užívala. Adéla Flekalová si vybrala Šrutovu báseň Dýň a dýně. Vložila do přednesu notnou dávku humoru i porozumění, vědomě pracovala s veršem, rýmem. Kluci ale nezůstali pozadu. Cenu poroty získal Stanislav Kříž s Macourkovým Tučňákem, Čestná uznání pak Alexander Koukol s Kratochvílovými Nevěstami, Filip Špringl se Středovým textem Poslední vlas, Klára Maříková recitovala Sluneční prasátko od Stefanova, Anna Hamanová říkala O Kateřince a tlustém červeném svetru a Anežka Krutská Hrubínovu báseň *Zvířátka a loupežníci*.

Ve druhé kategorii byl, jak tomu mnohdy bývá, výběr textů už mnohem rozmanitější. Někteří recitátoři zůstali u jednodušších předloh (např. J. Horáčková – *O pyšném koblížkovi*), někteří se naopak pustili až za hranici svých možností (např. M. Ajvaz – *Chobot)*. Možná právě proto byla škála interpretů v této kategorii dosti pestrá, ale nutno říct, že vcelku přednašečsky kvalitní. Recitátoři volili dobré tempo vyprávění, uvažovali o sdělení ve vybraném textu, dávali do výkonů cit i představivost a technika řeči byla také poměrně slušná. Přeci jen však někteří zaujali více. Letos to byla **Marie Matějková** s prózou *Meloun* od M. Macourka, jíž se podařilo velmi pravdivě sdělit myšlenku textu a i přes jeho délku neztratila tah a dobré tempo, které udržela až k přesvědčivé pointě. Výkon byl vyzrálý, a tak jsme jí odpustili i ne úplně zvládnutou obtížnou Macourkovu formu dlouhých vět. Druhou postupující na národní přehlídku je **Kateřina Maříková**, od níž jsme slyšeli prózu *Škola v nebi* od Ilji Hurníka. I ona si vybrala již náročnější text – po stránce formální i obsahové. Přednášela ho s vtipem, kontaktem, dobrým tempem i technikou. Byla spontánní vypravěčkou a velmi citlivě nakládala s postavami v příběhu, s jeho celkovým udržením i vyústěním. Čestná uznání si za své poutavé výkony odvezli – Aneta Mertová (D. Mrázková – Ticho a linduška), Běla Kubištová (D. Hevier – O), Kryštof Jiráček (F. Simonová – Lumpárny darebáka Davida) a Alžběta Šichtová (R. Bach – Racek). Tito recitátoři přesvědčili, že mají chuť i schopnosti sdělování a představivosti, které se přenesou na posluchače.

Strávili jsme v Kolíně radostné dopoledne se šikovnými dětmi, ocenili všechny děti Diplomem za účast a snad i vřelým povzbuzením do další práce v disciplíně, kterou vnímám jako klenot mezi všemi. Je vzácný a čím více bude těch, kdo ho oživují svým světlem, tím lépe. Bez ohledu na všechny kategorie…

MgA. Martina Longinová

Ve třetí a čtvrté kategorii jsme byli svědky výkonů na jedné straně velmi zajímavých, na straně druhé nevydařených nebo problematických. Recitátoři dokázali, že umějí využívat technické prostředky jako je např. práce s hlasem a tempem, interpretace vycházela vesměs z porozumění textu a touhy sdělovat. Nejčastějším nedostatkem v obou kategoriích byly problémy ve výstavbě textu. Interpreti často až puntičkářsky pracovali s detailem, což vedlo k rozbití na sice dobře zpracované, ale v celku nefungující střípky. Důsledkem toho často nevycházela pointa. Setkali jsme se také s několika nevhodně vybranými úryvky, které nemohly samostatně fungovat, a díky tomu recitátorům „podkopávaly nohy". Pokud jsme slyšeli druhý text, kromě jediného případu byl hůře zpracován než první a více odhaloval přednašečovy nedostatky.

Ve třetí kategorii poměrně jednoznačně vyplynuli dva postupující (**Magdalena Pidrmanová** a **Ondřej Kinkal**), kteří zvládli lépe než ostatní právě práci s textem jako celkem. Za zmínku stojí ještě výkon Jany Veselé, která dostala čestné uznání. Svěrákova Hotelová pohádka byla úctyhodným výkonem i vzhledem ke své délce, nicméně nedostatky ve výstavbě a nešťastný výběr druhého textu ji odsunuly až za postupová místa.

Ve čtvrté kategorii byl jednoznačným postupujícím **Martin Řehák** s Čapkovou povídkou *Tonda*. V tomto případě jsme byli svědky velmi zralého výkonu, recitátor dokázal interpretovat Čapkův příběh s vypravěčskou lehkostí a zároveň ho neochudit o různé významové vrstvy podepřené vlastním názorem a postojem. Na další postupové místo bylo několik adeptů, s výjimkou **Daria Cadoriniho** se u všech ukázalo, že druhý text ještě více odhaluje přesně ty nedostatky, které se projevily už v interpretaci prvního textu. Zajímavý byl výkon Martina Nejedlého, který zvolil „všeodsuzující božskou stylizaci", když recitoval Pilařův antický mýtus *Nioba*. Bohužel se mu tento způsob přednesu vkrádal i do básně J. Suchého básně *Kanár a klec*. Čestné uznání dostala Markéta Kunkelová. Její projev se blížil monologu a přesně tam, kde text přestával být v 1. osobě, nefungovala výstavba.
Sečteno a podtrženo - vyslechli jsme 38 recitátorů, slyšeli mnoho podnětných interpretací a jako porota jsme rozhodně neměli lehkou práci při rozhodování o postupujících.

Iva Lubinová

STOCHOV 9. – 10. DUBNA 2011 – DŮM KULTURY

DIVADLO PLNÉ DIVÁKŮ A ZČÁSTI I DOBRÝCH INSCENACÍ

Ve Stochově (obci mezi Kladnem, Slaným a Lány) se divadlu dlouhodobě daří. Daří se tu také divadelním přehlídkám, zejména pak dětským, a to mimo jiné proto, že nedaleko působí Iva Dvořáková, gymnaziální profesorka historie, učitelka dramatického oboru na ZUŠ a organizátorka všeho. Povedlo se (jistě nejen jí) pozvat do Stochova jedenáct dětských souborů, bezchybně vše zorganizovat (jistě nejen jí) a představení co představení zaplnit hlediště (…). A to hlediště vidělo:

Soubor Tři boty ZŠ Třebotov přivezl do Stochova inscenaci Šel jsem jednou z Kordoby. Tři příběhy z knihy Vladislava Stanovského a Jana Vladislava Strom pohádek z celého světa využili Třebotovští ve vytvo-

ření tří zdařilých dramatických aktovek rámovaných titulní písničkou. V první z nich, berberské látce O mouše, která spadla do krajáče mléka, se dařilo nejlépe. Mimořádně šikovná dramatizace využívá hry a hravosti předlohy ke stejným atributům jevištním. "Černý" humor na konci, když všichni spolupracující seženou a dodají svůj díl do požadovaného řetězce (viz O kohoutkovi a slepičce) a moucha dosáhne svého způsobem překvapivým, leč nekýženým, je zdařilou pointou této milé ankedoty. V dánské látce O nevěstě, která moc přemýšlela, je vhodně využito kolektivního vypravěče, jen pointa je tu jaksi neurčitá, nedůrazná, a tak snad jedině poslední, italský příběh O tom, jak poplatil chudý Giufa dluhy, o centimetry zaostává za divadelní kvalitou předchozích příběhů. Oproti předchozím dvěma hříčkám tu absentuje výraznější divadelní nápad, spoléhá se spíše na to, že to děti „uhrají", jenže přednosti předchozích zdivadelněných příběhů spočívaly právě ve vyrovnanosti všech jevištních složek. Celkově jde však o povedenou inscenaci po všech stránkách – vhodnost látky pro věk hrajících dětí, zdařilá adaptace literatury do scénáře a jednoduché, ale účinné divadelní prostředky, včetně spontaneity účinkujících dětí. Letos stochovská jednička.

Soubory z Mnichova Hradiště (Tyláček ZUŠ – pobočka Bakov) tyto ambice zatím mít nemůžou. Mnichovohradišťští přivezli dvě inscenace, obě pohádkové. Co by bylo, kdyby… a Popletená pohádka patří mezi tu literaturu, která tuneluje klasické pohádky, obrací je naruby a dobývá se lopotně humoru ze záměn dvou princezen (šípkové a sněhurkové) a dalších postav těmto mladým dámám náležejícím. Tyláčku se nepovedlo překročit stín problematické předlohy a v některých neumělých řešeních (hlavě prostorových) naopak jejich bezradnost ještě podtrhl. Teepci ve své Princezně na hrášku si počínali zkušeněji a úspěšněji. Scénografické řešení (otočný paraván) tu funguje jednoduše a účinně. Také herci více vědí co hrát, a snad i proč. Oba soubory však setrváváním na pohádkových předlohách, jež víceméně reprodukují, určitě nevyužívají potenciál ani svých členů ani své vedoucí.

Šrutovi Dlouhán Tom a Prcek Tom jsou zato pohádkovým příběhem, který se českému diváku (čtenáři) do škatulky pohádek moc nehodí. Jiný původ, jiný mrav, to platí v tomto příběhu stoprocentně. V našich pohádkových příbězích je vítězící dobro „pohádkově" čisté a bez mravní poskvrnky, v Šrutem převyprávěné americké látce jde o souboj fyzické síly a materiální převahy s chytrostí (vyčuraností), jež si žádné mravní skrupule nečiní. Inscenaci pražského souboru Kampak! se také o této „ideovosti" nehraje. Soubor je divadelně poučený, komponuje svůj opus jako skladbu činoherních, loutkových a hudebních prvků, buduje systém znaků, který umožňuje vyprávět příběh přehledně, nápaditě, a co je důležité, také s nadhledem a humorem. V úvodu stochovského představení vtrhli herci na jeviště s nebývalou energií a v několika minutách předvedli všechny své dovednosti a naznačili možnou kvalitu inscenace. Energie se však v pravidelném (časem až monotónním) střídání hudebních vstupů (slušně znějící country obsazení instrumentů) postupně poněkud vytrácí, stává se formální a ukazuje se, že divadelní poučenost, není-li naplněna konkrétním a cíleným jednáním dramatických postav a nevznikají-li tak na jevišti skutečné situace, zůstává jen tělem bez divadelní krve. Projevuje se to ponejvíce v jednání „herců", v řešení jejich vztahů a konfliktů, ale rovněž v animaci loutek. Souboru Kampak! se podařilo k převodu této literatury do dramatického tvaru najít vhodný klíč, to je nesporné pozitivum inscenace. Pokud se podaří tímto klíčem odemknout i dramatické jednání v situacích, dosud spíše řešené vnějšími prostředky, pak se celkový výsledek této ambiciózní práce zkvalitní o několik řádů.

Dramatický kroužek ZŠ Hudlice se v minulých měsících zabýval poetickou literaturou. Výsledkem je inscenace **Přání Viky: „Do Afriky"**, jež je rozehranou montáží textů básní pro děti od různých českých autorů. Na jednoduchém půdorysu plnění přání oslavované kamarádky se tu tyto texty ilustrují. Představení působí hravě, jednoduše. Snad až příliš prvoplánovitě. Inscenátoři tu nevyužili příležitost hrát si ještě nad literou básníků, nechat se inspirovat jejich fantazií k tvořivosti vlastní. V jevištních obrazech sledujeme příjemné popisování toho, co je řečeno, nic však navíc. Zajisté, kvalitou neoddiskutovatelnou tu je slušný hlasový projev dětí, jejich přirozené chování a působení na jevišti. Také rozdělení na starší, zkušenější část dětí, jimž jsou přiděleny hybatelské úkoly, a část dětí menších, tvořících jednoduché obrazy kupř. zvířátek, inscenaci prospělo. Divák by chtěl vidět víc toho vlastního, autorského. Při pohledu na množství těch nejmenších hráčů a na jejich nezvladatelné hemžení po scéně, musel divák ale uznat, že realizace tohoto divadelního tvaru byla pro vedení kolektivu nadlidský výkon. V každém případě soubor naznačil své nemalé možnosti.

Jediné „echt" loutkové představení přivezlo na krajskou přehlídku **Paraplíčko (loutkové) Labyrint Kladno**. Pohádku **O domečku na kopečku** (E. Skálová zpracovala pro loutkové divadlo známou látku Domečku, kdo v tobě přebývá) hraje soubor začínajících loutkoherců. Jejich nezkušenost a nevelká připravenost poznamenává inscenaci zásadně. Děti nevědí, co s loutkami (jejich květníková ikoničnost jim vůbec nepomáhá, naopak), není jasné, zda v určitém okamžiku jedná loutka či „živáček". Zda vůbec někdo jedná. Chybí tu základní dovednosti loutkoherecké, animační. Po zhlédnutí tohoto představení se zdá, že by dětskému kolektivu prospěl otevřenější způsob metodického vedení, větší angažovanost jednotlivých členů do přípravy inscenace a vůbec do tvorby, stejně jako cílenější a motivovanější trénink loutkohereckých dovedností.

Ambiciózní projekt přivezl **Dramatický kroužek při DDM Benešov** v autorské inscenaci své vedoucí Barbory Čmelíkové **Po škole**. Poněkud duchařský příběh mísí dvě časová pásma, současnou třídu, dejme tomu sedmáků, a čas jejich spolužačky z roku 1960. Příběh (fabule) trpí ještě některými nedodělky, jimž se pak nemohl vyhnout ani jevištní tvar. (Jak se dověděly současní žáci o výbuchu z počátku 60. let, jak jej mohou komentovat? Vidí všichni svou „praspolužačku"? Jestli ano, proč na ni nereagují? Stačí vůbec jeden nedopsaný sešit na to, aby žačka a její učitelka nemohly odejít do záhrobí?). Děti o té látce evidentně se svou vedoucí hodně mluvily, zamýšlely se nad detaily. Na jevišti však působí nemotivovaně, bez konkrétních úkolů, často jen jako amorfní skupina, kde je možno zaměnit každého s každým. Představení pak působí lehce vykalkulovaně, neživě. Slovem se tu jedná jen výjimečně, spíše se repliky jen říkají. Přiznejme však, že inscenace měla ve Stochově svou skutečnou premiéru, a to jistě poznamenalo mnoho z toho, co jí bylo vytýkáno. Pokusům o autorské příběhy je potřeba fandit a věřme, že benešovští budou v dobývání tak nesnadného druhu divadelního kumštu pokračovat.

Představily se také dva dětské kolektivy z **Brandýsa nad Labem**. Oba vede Irina Ulrychová. Soubor **Leháro ZUŠ** si divadelně upravil námět Briana Jacquese a uvedl jej pod názvem **Kdo lže, ten…** Historku o Tomovi, klukovi, který se tak zapletl do svých vymyšleností a lží, až mu přišel na pomoc sám ďábel, postavil soubor na talentu hlavního představitele. Ten by dokázal nedlouhé představení „utáhnout", kdyby nespoléhal jen na svou schopnost na jevišti působit spontánně a zajímavě. Když je totiž ta spontánnost pořád stejná, nereagující na situace, v nichž se postava nachází, přestává být zajímavá. Použil-li jsem výrazu situace, silně jsem v tomto případě nadsadil. Postavy přicházejí a odcházejí, řeknou, co mají, ale napětí se nekoná. Nejedná se tu ani slovem ani fyzicky. Navíc slovní projev herců je tak nesrozumitelný, že se k divákovi nedostává řada důležitých dějových faktů. Nejsou pak jasné motivace dětí k záchraně Toma. Soubor přivezl do Stochova premiéru, jistě se mnohé v budoucích dnech zlepší. Práce na plnění konkrétních hereckých úkolů, individualizaci postav, organizaci situací (ne ve smyslu drilu, ale ve smyslu porozumění, skutečnému, angažovanému porozumění svého úkolu a cíle v situaci) dokonce na rozvinutí kreativity v rekapitulaci všech těch lží, jimiž Tom své okolí obdařil, ta práce soubor ještě čeká, nemá-li inscenace i nadále zůstat jen v půli cesty. Irina Ulrychová to všechno ví, jen by teď asi potřebovala, aby jí soubor víc naslouchal.

Kolektiv **JAU** téže ZUŠ své vedoucí naslouchal. V **Romanci čumilů** předvedl kolektivní výkon lidí, jež se poslouchají, většinou vnímají a reagují na sebe. Situace, po nichž jsme volali v předchozím dílku, tu vznikají spontánně i s rozmyslem. Jednotlivé skeče fenoménu čumilství nabývají v inscenaci různé kvality, od pouhé neškodné zvídavosti až k profesionálnímu voyeurství. Povídka O. Henryho se tu stala aktuálním zrcadlem dnešního jevu. I tak by inscenaci prospěla větší individualizace postav, aby dav nesplýval i tam, kde to není nutné a vhodné. „Vylouply" by se možná ještě barvitěji jednotlivé figury včetně zamilovaného páru, jehož čumilství by mohlo končit svatbou, nebýt čumilství. Za úvahu stojí i možnost propojení jednotlivých scén ve více provázaný celek.

Závěr přehlídky obstaral **TK Po špičkách Roztoč Roztoky u Prahy** s tanečními vystoupeními **Barevná hra** a **Proč padají hvězdy**. Jednalo se o taneční vystoupení, divadelními bychom je mohli nazvat, kdyby tanečnice vstupovaly do vzájemných vztahů a vytvářely tak situace. To se tu nedělo. Diváci nicméně museli kvitovat velmi dobrou taneční připravenost všech účinkujících děvčat a kupodivu i hlasovou výbavu, kterou by mnohý předchozí soubor mohl závidět.

Opět se prokázalo, že na jeviště má před publikum vstupovat člověk (dítě, teenager, dospělý, stařec) s jistou dávkou dovednostní vybavenosti, že hrát si pro sebe, civilně a bez řádu můžeme kdekoli, jen do toho a houšť, ale když vstupujeme na jeviště před jiné lidi, nemůžeme být houslistou, který na svůj nástroj neumí vyloudit jediný znělý tón. Tohle mnohým kolektivům ještě nějak nedochází, onen rozdíl mezi edukativním procesem směřujícím k rozvoji osobnosti a předvedením estetického, v tomto případě divadelního, tvaru, jenž prostě a jednoduše má své zákonitosti a požadavky. Obojí je důležité a v divadle hraném dětmi jedno bez druhého být nemůže.

Lektorský sbor pracující ve složení Kateřina Oplatková - Rezková, Martina Tothová a František Zborník navrhl tato ocenění: cenu za motivující pedagogickou práci (dřinu) vedoucím a souboru Dramatický kroužek při ZŠ Hudlice při přípravě inscenace Přání Viky: „Do Afriky!“, cenu za režijně-výtvarné řešení inscenace Prcek Tom a Dlouhán Tom souboru Kampak! ZUŠ Štítného Praha 5, cenu za dramaturgii inscenace Romance čumilů souboru Jau ZUŠ Brandýs nad Labem, cenu za inscenaci Šel jsem jednou z Kordoby souboru Tři boty ZŠ Třebotov. Do širšího výběru programu celostátní přehlídky Dětská scéna 2011 navrhl soubor Kampak! ZUŠ Štítného Praha 5 s inscenací Prcek Tom a Dlouhán Tom a JAU ZUŠ Brandýs nad Labem s inscenací Romance čumilů. K přímému postupu na Dětskou scénu doporučil soubor Tři boty Třebotov s inscenací Šel jsem jednou z Kordoby.

Tajná rada přehlídky udělila putovní cenu přehlídky Modrý delfín souboru Dramatický kroužek při DDM Benešov.

František Zborník

JIHOČESKÝ KRAJ

STRAKONICE 14. – 15. DUBNA 2011 – DDM

Strakonický DDM hostil už poněkolikáté krajské kolo Dětské scény. Letos přehlídka hostila 56 dětí z celého jihočeského kraje a je třeba říct, že získává stále příjemnější atmosféru. Především proto, že přibývá zájemců, dětí i jejich doprovodů, kteří se s chutí zúčastňují závěrečného povídání s porotou, jež se stává opravdu společnou debatou, dílnou a společným přemýšlením o viděném a slyšeném a neredukuje tak společně strávený čas na prestižní soutěžení. Stále ale postrádám větší zázemí pro děti – především možnost se společně víc poznat a připravit a třeba rozmluvit na vystoupení.

V každé kategorii se letos našli zajímaví interpreti. V první třeba Karel Smeykal a Mariana Karásková, ve druhé Marian Rey, Jiří Fencl, Kristýna Vondrášková nebo Tereza Líbalová. Ve třetí kategorii zaujal projev Šimona Chvosty a Kateřiny Bělouškové. Čtvrtou kategorii pak ovládli především pánové Vít Marušák, Vít Zeman a Vít Malota. Do národního kola byli doporučeni ze druhé. kategorie **Tereza Líbalová** s textem Pavla Šruta *Pidiženuška*, který přednesla s chutí a pochopením pro absurdní poetiku příběhu, a **Jiří Fencl,** který recitoval *Modrého zajíce* Dušana Radoviče a doporučen byl především pro svoji recitátorskou vybavenost, kultivovanost a schopnost vyložit, vystavět a strukturovat zajímavý text. Ze 3. kategorie postoupila **Daniela Kutilová** (Tomáš Janovic: *Nejnudnější báseň na světě*), která přednesla text osobitě, se smyslem pro poetiku, schopností naléhavě zprostředkovat příběh i obsah veršů, a **Šimon Chvosta** (K. Poláček – *Bylo nás pět*), který dokázal poetiku textu zprostředkovat s chutí a osobním zaujetím. V příběhu o koňské hlavě prokázal rovněž schopnost pracovat se stavbou textu a pointou.

Ze čtvrté kategorie postoupili Vít Malota a Vít Zeman. **Vít Zeman** podle slov poroty disponuje schopností oslovit posluchače, vytvořit a udržet napětí a sdělit humor prozaického textu Karla Čapka *Poštovní tajemství*. **Vít Malota** recitoval text Slavomíra Mrožka *Lolo*, který přednesl s naléhavostí a schopností předat posluchači téma.

Jiřina Lhotská

BECHYNĚ – JARO XIX 1. – 3. DUBNA 2011 – KULTURNÍ STŘEDISKO MĚSTA BECHYNĚ

Ve dnech 1.–3. dubna proběhl v Bechyni předjubilejní, tj. 19. ročník přehlídky dětského divadla. Proběhl doslova, protože kromě hlavního programu byly připraveny i doprovodné akce. Návrat k velikonočním tradicím, noc v knihovně a výprava, jejímž tajným cílem byl bechyňský zámek a jeho noční prohlídka. Pracovníci Kulturního domu se svým ředitelem Štěpánem Ondřichem ve spolupráci se zaměstnanci knihovny vytvořili, jako už tradičně, velmi příjemnou atmosféru, ve které se všichni účastníci Bechyňského jara cítili dobře a čas jim na přehlídce rychle ubíhal. Hlavní však samozřejmě bylo divadlo. Letos se v Bechyni představilo osm souborů a diváci i lektorský sbor (ve složení Marie Poesová, Jakub Hulák, Jindřiška Bumerlová) měli možnost zhlédnout devět inscenací. Každá přehlídka bývá specifická a v inscenacích lze nalézt některé společné prvky, téměř bychom mohli hovořit o „trendech“ pro určitý rok. Letos to byly příběhy na motivy knihy René Goscinnyho, jejichž hlavním hrdinou je chlapec Mikuláš. Pro své vystoupení si tuto předlohu zvolily dva soubory. První z nich – **ZŠ Školní Bechyně** – pod vedením Františka Oplatka zahrál epizodu **Upomínka na celý život**. Děti se v příběhu cítily dobře. Pro zachycení prostředí použil vedoucí souboru tělocvičné nářadí – bednu, která umožňovala podpořit formu stylizace (rozebrané části např. představovaly rámy, v nichž se jak v galerii charakterizovaly jednotlivé postavy). Někdy však její využití bylo poněkud samoúčelné a pro diváka nečitelné, např. rytmické klepání do zmíněných rámů znázorňující těšení. Také soubor **LDO ZUŠ z Jindřichova Hradce** pod vedením Vojty Maděryče sehrál jednu z epizod, tentokrát s názvem **Mikulášovy prázdniny**. Vedoucí zvolil realističtější přístup, méně stylizace. Určité problémy pak činily postavy dospělých, jejich střetávání s postavami dětí působilo nevěrohodně. Způsob ztvárnění postav dospělých je ostatně jedním z úskalí, s nimiž se soubory musejí často vyrovnávat. Celkově však tuto inscenaci hodnotil lektorský sbor jako živější, s potenciálem dalšího vývoje. Soubor **Lannovka Pavla Petrovského** vystoupil s pásmem poezie Marie Pawlikovské. Pásmo dostalo název **A že ho nesežrali**. Scéna působila velmi dekorativně. Barevná klubíčka i světelné efekty, členění prostoru pomocí „schůdků“ vzbudilo očekávání, které se bohužel nenaplnilo. Také zde byla dekorativnost na úkor účelnosti a smysluplnosti. Dalším problémem byl výběr textů.

Ty tvořily jen volný celek a příliš neodpovídaly věku interpretek a jejich recitátorským schopnostem – byly pro ně obsahově i formálně náročné. Také pro **DDS Zdeňka Čelikovského** z Petrovic byl hlavním problémem výběr textu. Soubor pod vedením Pavla Kubíčka zahrál hru Ivana Vyskočila **O rodný ranč, čili padni padouchu**. Děti sice hrály s chutí a dětské diváky zaujaly, ale také tento text by byl vhodný spíš pro starší mládež nebo pro dospělé, protože jinak inscenaci chybí patřičný nadhled a scény ztrácejí na dynamičnosti. Tradičními inscenacemi bývají pohádky. Vedoucí souboru **ZŠ Školní Bechyně** František Oplatek se vrátil k **Hloupým pohádkám** od Jaroslava Tafela. Tentokrát zvolil trochu jiné pojetí – vypravěčkou příběhu byla loutka – myška. Její funkce však nebyla vždy srozumitelná. Kladem inscenace byla živá hudba a tradičně dobrá vybavenost dětí. Lenka Menšíková z DDM Kaplice si pro své tři soubory zvolila pohádky Karla Čapka (**Dividélko Kaplice** hrálo **Loupežnickou aneb Konec loupežníků v Čechách**, **Dividlo Kaplice Doktorskou aneb Zápisky studentky medicíny** a **Solimánskou aneb Jak se Zubejda uzdravila)** a opět vytvořila cyklus, což však přineslo mnohá úskalí, která se nepodařilo překonat, např. chaotičnost představení a ztrátu temporytmu. Příběh loupežníka Lotranda je předváděn jako seriál, přičemž stejné postavy většinou hrají v jednotlivých inscenacích jiní herci, takže pro diváka jsou scény někdy nečitelné. Patrný je i silný vliv filmové podoby Čapkových pohádek. Film byl inspirací také pro Alenu Vitáčkovou a **Divadélko Růžek z Českých Budějovic**. Zaujal je příběh, který ztvárnila Věra Chytilová ve filmu **Vlčí bouda**. Inscenace se zaměřila na základní modelovou situaci – na chatě izolované od společnosti se skupina dětí stává součástí psychologicko-sociálního experimentu, ve kterém se jedná o přežití jednotlivce i skupiny. Děti se proti manipulátorům nakonec vzbouří a odmítnou obětovat nejslabšího člena skupiny. Na rozdíl od filmové předlohy není jasné, zda manipulátoři, kteří experiment řídí, jsou mimozemšťané, ale to pro vyjádření ústřední myšlenky není podstatné. Hlavním tématem však zůstává téma lidství, lidskosti a soudržnosti. Souboru se daří působivě a věrohodně budovat situace, udržet temporytmus, stupňovat napětí, budovat mizanscény.Také tento soubor musel vyřešit otázku ztvárnění postav dospělých. Pro zachování dramatičnosti a věrohodnosti příběhu roli manipulátorů hrála sama vedoucí souboru a dva dospívající členové. Méně věrohodně působí to, že děti, které se na začátku vůbec neznají, velmi brzy vytvoří semknutou skupinu. Celkově však byla inscenace silným zážitkem a lektorský sbor ji doporučil k přímému postupu na celostátní přehlídku, která se letos koná ve Svitavách. Také letos se po zhlédnutí bloku představení scházeli vedoucí souborů s lektorským sborem k „popovídání o viděném". Každé představení bylo chápáno jako inspirace pro další cestu s vlastním souborem. A to je jedním z cílů přehlídek – reflexe vlastní práce a touha jít dál a zkoušet nové cesty.

Jindřiška Bumerlová

PLZENSKÝ KRAJ

PLZEŇ 30. DUBNA 2011 – SVČ

Pozn.redakce: autor nedodal článek do doby uzávěrky 0.čísla DDS

DOBŘANY – DĚTSKÝ DIVADELNÍ TARTAS 15. – 17. DUBNA 2011

Sobotní blok nabídl celkem sedm inscenací. Po zmíněném loutkovém představení diváci sledovali vystoupení mladších žáků SZUŠ Trnka z Plzně.

Obyčejný den

Na námět Nikity Kručenské a pod vedením Michala Stona zpracoval soubor bodový scénář příběhu, který se žánrově dotýká oblasti fantasy. Příběh je situován do školní třídy. Schyluje se k rvačce - a tu se díky kouzlu provedenému jedním z chlapců, ocitnou všichni v neznámém světě i čase. Ovšem i zde, ve změněných podmínkách se projeví jejich vzájemná nevraživost. Chlapec - kouzelník nakonec všechny svým kouzlem vrátí zpátky do školní třídy. Jednotlivé typy postav jsou čitelně exponovány, rovněž tak jsou naznačeny vztahy mezi postavami. Nejasnosti a otázky se objevují až v další části hry a v samotném vyznění příběhu. Ve změněném světě se jednotlivci zprvu nepoznávají a ani divák se ve změněných bytostech a v jejich počínání neorientuje. V této části hry je dán velký prostor improvizaci, která brzdí a rozdrobuje plynutí hry. Avšak právě improvizovanou hrou se děti učí přirozenému bytí na jevišti. V souboru je většina dětí prvním rokem a výběr námětu kouzelného světa naplněného tajemnem a „mečováním" spolu s volností ponechanou pro projev na scéně je ze strany vedoucího šťastnou volbou. Pohybový potenciál kluků (a je jich v souboru hodně) by bylo dobré podpořit například hodinami šermu, aby radost ze hry byla umocněna vědomím skutečných dovedností, koordinace a řádu.

V tom znamení zvítězíš (aneb Příběh o plzeňských kašnách a erbu města)

Inscenace vychází ze scénáře Michala Dubničky a navazuje na školní projekt žáků čtvrté třídy 1. ZŠ Plzeň zaměřený na poznávání města a jeho historie. Díky prakticky a interaktivně získaným znalostem a zkušenostem mají hráči pevnou půdu pod nohama a mohou s nadhledem interpretovat vtipný text Dubničkův. Noc, čas, kdy postavy z kašen a erbu žijí svým životem, rámuje denní pohyb turistů prohlížejících si pamětihodnosti města. Tento rámec je v závěru hry dotažen do pointy, která koresponduje s celkovým stylem a podtrhuje „agitkovitý" charakter hry. Pro větší srozumitelnost je ještě potřeba usnadnit divákovi orientaci v postavách a ozřejmit, ve které z rovin znaků se právě ocitáme. Skupina pracuje pod zručným vedením paní učitelky Ivany Loukotkové a nadšení dětí je víc než patrné. Za svižné uchopení netradiční látky bylo uděleno souboru čestné uznání.

O Patrikovi

Šrutovu pohádku „Jak ovčák přemohl březnový vítr" pro soubor LDO ZUŠ Kdyně zdramatizovala vedoucí Dana Žáková. Spolu se skupinou pak vytvořila sdělnou a jemnou hru, která osloví jak děti z mateřských škol (kterým je inscenace přímo určena) tak diváky starší. Převedení Šrutova textu do jevištní podoby je zvládnuté a diváka od počátku vtahuje do děje. Proto se úvodní „dvorečkovitá" část jeví jako nadbytečná. Kus není v souladu s nastolením uzavřen - nepotřebuje to, protože vyznění závěru pohádky je jasné a dobře divadelně zpracované. Drobné otázky vyvstaly kolem použití loutek ovčáka a jeho nevěsty. Jejich včlenění je pro hráče potřebné a funguje i divadelně, pouze je třeba vystihnout čas jejich nastolení a zdokonalit zacházení s nimi. Soubor se odvážil včlenit i momenty přímé komunikace postav s diváky - a tyto chvilky zvládl v oblasti improvizované komunikace i v rámci plynutí hry. Z projevu žáků ZUŠ Kdyně je patrné systematické vedení v oblasti rytmu, pohybu a mluvy. Inscenace si odvezla z Dobřan čestné uznání.

Kolovrat

Ke svérázному uchopení Erbenovy balady Zlatý kolovrat se uchýlil soubor HYJTA z 5.a 6. ročníku LDO ZUŠ Domažlice. Vybavenost dospívajících potřebná k jevištnímu projevu je na velmi dobré úrovni. V oblasti dovednostní je zřejmé kvalitní vedení ze strany vedoucí, Dany Žákové. Velkou otázkou se však stává zvolené pojetí. Všechny postavy vystupují ve více či méně slušivých nočních úborech, které snad – spolu s losováním, kdo bude kterou postavou – mají naznačit, že jde pouze o hru „mezi námi děvčaty". Snaha souboru o odlehčené ztvárnění není vedena důsledně, objevují se lyrické pasáže a znaky metaforického rázu se mísí s jakoby nahodilou volbou rekvizit. Nadbytečnou akcí je trhán text a magická rytmičnost Erbenových slov se vytrácí. Z inscenace není patrný postoj hráčů k tomu, co hrají – tedy: Proč zrovna tuto látku hrajeme takto a co tím chceme sdělit divákům. A také – v jaký žánr jsme chtěli baladu proměnit.

Jak již bylo řečeno, jde o zkušenou a dobře vybavenou skupinu. Doufejme, že se nenechá kritikou odradit a my se v další sezóně se souborem HYJTA opět setkáme.

Léčba neklidem

Název vystihuje poselství inscenace a zároveň zahrnuje klima dalších ztvárněných povídek, kterými jsou: Haraburďárna, Chvilka klidu, Schartz-Metterkulmova metoda, Sredni Vaštar - a také Vlčice. Složitou a zároveň tematicky ucelenou kompozici na motivy Sakiho povídek vytvořili starší žáci z plzeňské SZUŠ Trnka spolu s vedoucím Michalem Stonem. Osu inscenace tvoří děj z prostředí školy, kde se žáci a učitelé setkávají se spisovatelem Sakim. Osa (inspirovaná povídkou Vlčice) nejenže odděluje jednotlivé příběhy, ale má svůj děj a vyznění. Dění ve škole by tedy mělo tvořit tematickou paralelu s hranými příběhy. A právě tento aspekt je potřeba ještě posílit – například odlišit žáky od učitelů znakem (aby více vynikl vztah dospělý – dítě) nebo divadelně zdůvodnit kratičké výstupy žáků u piana. Odvážný dramaturgicko režijní počin klade velké nároky na hráče a někdy naráží na míru jejich hereckých dovedností. Prospělo by využít příležitostí k bezeslovnému jednání, úspornému hereckému projevu a zkratce. Všechny vybrané povídky jsou výrazně kráceny. Kupodivu tato úprava celku prospívá, zřetelně vyzní společný rys – rozpor světa dětí a světa dospělých. Hráči přesně vědí, co hrají, jaká je poetika, jaké je téma a toto vědomí z nich vyzařuje. Proto se jim jistě povede posílit pointy jednotlivých příběhů a dotvořit divadelní tečku inscenace. Léčba neklidem byla doporučena k příměmu postupu na Dětskou scénu 2011 zejména pro zajímavý přístup k literárním předlohám a dramaturgii a také pro poctivé hledání prostředků k vyjádření tématu.

Je mi čtrnáct

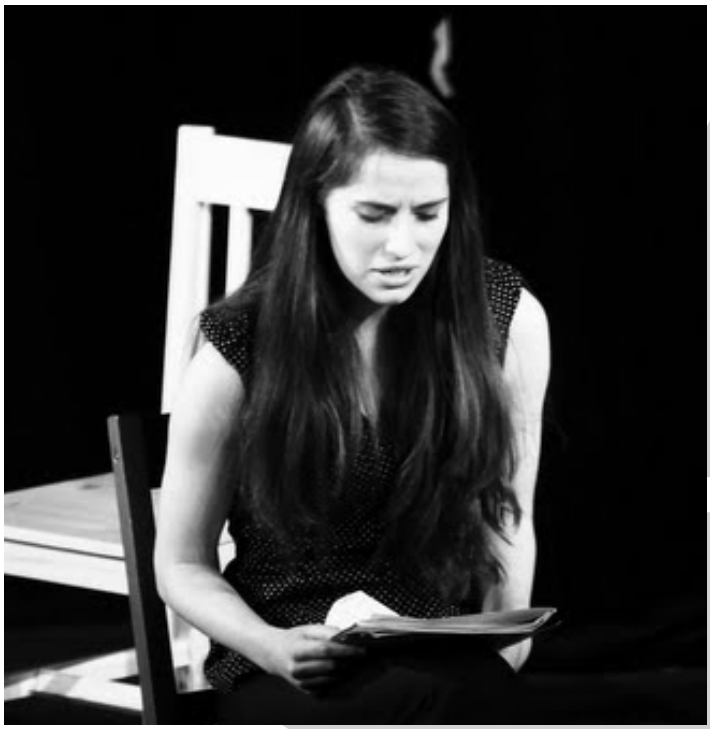

Soubor z Gymnázia J. Křižíka Plzni, jinak Sedum divů světa, přivezl do Dobřan autorskou výpověď - úsměvně vážný pohled na sebe, vrstevníky a rodiče. Signál o tématu i žánru dostává divák hned v úvodu, kdy jsou spolu s nastolováním postav prezentovány myšlenky dospívajících, citovány výroky rodičů. Expozici uzavírá píseň. Její slova spolu s civilním způsobem projevu účinkujících jsou dalším prostředkem k vyjádření jejich postojů. Po výrazném a zobecňujícím úvodu následuje zaostření v podobě zpracování konkrétních modelových situací, ve kterých se dostává čtrnáctiletý člověk do střetu s dospělými, sourozenci, vrstevníky i se sebou samým. Náměty na situace literárně zpracovali členové souboru a pod výborným vedením Františka Kasky vytvořili na principech divadelní koláže autentický tvar. Jednotlivé epizody nejsou pouhou realisticky podanou scénkou, ale kombinováním divadelních prostředků dostávají lehkost a poskytují vícevrstevný obraz. Příkladem může být situace „U televize - Můj přítel tmavší pleti“, kdy se prolíná prosba čtrnáctileté dcery, otcovo neustálé přepínání televize, útržky z televizních programů, zamítavé reakce rodičů a nevinné poznámky mladší sestry. Každá ze šesti epizod zobrazuje problém, se kterým se člověk tohoto věku může potkat. A jistě v počáteční fázi byly i další náměty. Muselo být těžké (při počtu osmnácti členů souboru) vybírat a koncipovat inscenaci pro takto početnou skupinu. Mnohé určitě zůstalo „v šuplíku“. Přesto by celku prospělo ještě úspornější zacházení se slovem - krácení či „zhuštění“ některých momentů (například omezení dialogů a „klipovitost“ ve výstupu „Jak je někdy tupé balit holku v kupé“). V poslední třetině představení dochází k poklesu temporytmu. Selekce a v některých případech úspornost by tomuto jevu mohla zabránit. Ovšem: pohled „Do deníku introvertního mimoně“ a sílící příval energie ze strany všech členů souboru opět probudí divákovu pozornost. Vkusná a energií nabitá autorská výpověď byla oceněna čestným uznáním.

Za lektorský sbor ve složení Jakub Doubrava, Zuzana Jirsová, Veronika Rodriguezová zapsala Zuzana Jirsová

Pozn. redakce: článek není úplný, jelikož do termínu uzávěrky 0.čísla DDS autoři nedodali kompletní zprávu z přehlídky

KARLOVARSKÝ KRAJ

OSTROV 15. DUBNA 2011 – DŮM KULTURY

Dne 15. 4. 2011 se mohli v Ostrově setkat recitátoři z celého Karlovarského kraje. Tato přehlídka má již dlouholetou tradici a velmi dobrou úroveň jak ve své organizaci, tak i svojí příjemnou atmosférou a klimatem v jednotlivých kategoriích.

Letošní rok byl lektorský sbor v první a druhé kategorii v tomto složení: Irina Ulrychová, Jiří Oudes a Dana Žáková. V každé kategorii bylo 12 soutěžících, kteří měli vzhledem ke svému věku a zkušenostem vhodně zvolené texty, které byly také většinou přiměřené věku a schopnostem interpretů.

Hodnocení první kategorie: v této kategorii byly oceněny dva výrazné výkony a udělena tři čestná uznání. Jednou z oceněných se stala Šárka Rubášová s textem Ivana Martina Jirouse Ptala se Františky Marta. Její interpretace textu byla velmi přirozená a působila klidně a vyrovnaně. Hlasový i celkový projev zaujal již s prvními slovy. Celkové pochopení básně u takhle malé dívky bylo milým překvapením jak pro posluchače, tak i pro porotu samotnou. Interpretka dobře pracovala s dechem, artikulací, temporytmem i prožitkem vykreslení a oddělení obou postav

v textu, který byla schopna přenést na posluchače. Takto nastavená počáteční laťka jen svědčí o dobrém základu s dobrým startem pro další roky. Dalším výraznějším interpretem v této kategorii byl Jan Šlemr s textem Franciscy Simonové Spoďáry darebáka Davida. Jako první recitátor se Jan v tomto textu snažil komunikovat s divákem i přes počáteční nejasnou artikulaci velmi dobře. Oceňovali jsme zejména pochopení textu a již zmíněnou snahu adresné komunikace s divákem.

Tyto dva výkony patřily právem do kategorie oceněných. Dalším pak byla udělena tři čestná uznání (Barbora Wolfová, Kateřina Barnová a Michaela Bílková). Celková úroveň výběru a vybavenosti dětí byla překvapivě vyšší v porovnání se zkušenostmi a věkem v 2. kategorii.

Druhá kategorie měla dvě ocenění s postupem a čtyři čestná uznáni. Pro postup do nejvyššího kola této soutěžní přehlídky byli vybráni Tereza Kubíková a Matěj Velička. U **Terezy Kubíkové** lektorský sbor ocenil originální výběr, citlivé škrtání v textu Zdeňka Svěráka *Jak se hadici narodily děti* a jeho uchopení samotnou recitátorkou. Projev interpretky byl živý a zaujatý. Umí dobře pracovat s temporytmem a kontrastem i plasticky vykreslit jednotlivé postavy v dialogu. **Matěj Velička** s textem od Zbyňka Malinského *Popelnice* potvrdil svým projevem, že volba textu odpovídá věku i naturelu recitátora, což se projevuje v jeho živém a barvitém projevu. Pracuje vědomě s temporytmem a kontrastem. Je schopen vystavět celek a pointovat i jednotlivé situace.

Další děti obdržely ocenění lektorů ve formě čestných uznání, která dostaly Johanka Sadílková, Ondřej Petrák, Lenka Lehrová a Matěj Šneberk.

Součástí tohoto recitátorského „klání" byla i závěrečná veřejná diskuse lektorů a interpretů těchto kategorií. Recitátoři i jejich doprovod měli šanci vyslechnout několik rad a doporučení obecně se týkajících recitace, ale i konkrétních, vztahujících se ke každému textu a konkrétnímu interpretovi.

Dana Žáková

Ve třetí i ve čtvrté kategorii recitovalo 10 recitátorů. Převažující byly texty prozaické, mnohdy délkou přesahující možnosti recitátorů. Přesto pestrost textů a vhodnost výběru byla jedním z nejvýraznějších kladů obou kategorií. Jen výjimečně přednášeli recitátoři texty, které nejsou vhodné pro jejich věk, což svědčí o kvalitě a zkušenostech samotných recitátorů i jejich pedagogického vedení.

Třetí kategorie zůstala za očekáváním. Zásadním problémem se ukázalo zejména nezvládnutí celku textu, jeho stavby, provázanosti. Mnohdy se recitátoři zaměřovali na jednotlivosti, nedokázali pracovat s napětím, gradací, pointou. Velkou výzvou do budoucna bude pro mnohé zvládnutí problémů v technice přednesu – šumlování, falešných přídechů a intonační stereotypů, chybných akcentů apod. Mnohé recitátory, kteří oslovili posluchače prvním textem, zradila nepřipravenost textu druhého. Lektorský sbor ve složení Jitka Pluháčková, Eva Williglová a Radek Marušák nakonec rozhodl o postupu Terezy Fischerové a Vojtěcha Vály, a to zejména pro kvality interpretace prvního textu. V případě **Terezy Fischerové** to byl úryvek z knihy *Hrdý Budžes* Ireny Douskové. Tereza se nenechala zlákat povrchní interpretací a nápodobou, nevystavěla svůj text na komičnosti (přestože ctila vtip), ale našla si v textu vlastní téma, které neartistně, civilně a citlivě sdělila posluchačům. Své téma si v textu Miloše Kratochvíla *Anděl strážný* našel i **Vojtěch Vála**. Z jeho přednesu bylo patrné, že ho text baví, jeho vystoupení mělo jiskru, a to i přes mnohé nedostatky (někde se rozpadl celek textu, mnohdy bojoval s výslovností, nevyšel tak zcela závěr, pointa). Navíc byl jedním z mála recitátorů, který přesvědčil i interpretací druhého textu, v tomto případě poetického (Jiří Dvořák: *O mravenci, kterého omrzel svět*).

Čtvrtá kategorie přinesla pro diváky – posluchače výrazně více přednesových zážitků. Velmi zajímavý výběr textů, osobitá interpretace, sdělený názor, technická vyspělost – tyto kvality se objevily u poloviny recitátorů. Opět to byly druhé texty, které rozhodly o výběru postupujících. **Markéta Aranyossyová** zvolila texty výrazně odlišné: báseň Jiřího Šotoly *Úvod do kosmonautiky* a povídku Daniely Fischerové *Hadí princ*. Na obou textech ukázala svou osobitost, schopnost zvládnout rozdílné žánry, dát přednesu výraz, který není stavěn na odiv, ale slouží sdělení. I v obtížném textu J. Šotoly zvládla udržet verš, přesahy, v próze D. Fischerové jí slova nesloužila k vytváření krásna, ale jako nositelé sdělení při vědomí celku a stavby textu. Druhým postupujícím se stal **Matouš Bečka**. V *Pohádce o zasloužilém vrabci* Jan Wericha pracoval osobitě s temporytmem, gradací, stavbou celku, proměnou vztahu k posluchači v závěru. I druhý text (Jiří Dvořák: *Jak chasník Vendelín doběhl smrt*) ukázal kvality tohoto recitátora při zvládnutí prozaického epického textu, škoda však, že Matouš nezvolil text více rozdílný. Lektorský sbor výrazně ocenil i Vojtěcha Palma za interpretaci textu J. Lennona Randolfův večírek. Vojtěch zvládl technická úskalí textu, pohrál si s posluchači, překvapil proměnou a vývojem svého vztahu k postavám a zvládnutím pointy. Tohoto recitátora však zradil výběr druhého textu. Svým vystoupením oslovila posluchače i Jana Novotná. V zajímavě zvoleném prvním textu – Ch. Signol: Rok sněhu – dokázala civilně zvládnout obtížné dialogy, bez potřeby vnějších šarží a hereckých prostředků. Sonet W. Shakespeara však už byl nad její možnosti…

Čtvrtá kategorie znamenala velmi dobré zakončení přehlídky a ukázala, jaké výsledky může přinést dlouhodobá kvalitní práce recitátora a pedagoga.

Radek Marušák

OSTROV 15. – 16. DUBNA 2011 – DŮM KULTURY

MALÁ PŘEHLÍDKA VE VELKÉM KULTURNÍM DOMĚ

V obrovském kulturním domě v Ostrově se v pátek 15. dubna 2011 odpoledne sešly pouhé tři soubory z karlovarského kraje. Jako první se divákům a lektorskému sboru ve složení Jitka Pluháčková, Radek Marušák a Irina Ulrychová představil soubor **Lázeňáček** ze **ZUŠ Františkovy Lázně** s krátkou pohádkou **Jak chtěla Mrakule pokazit Vánoce**. Věkově heterogenní skupina spolu pracuje druhým rokem a „Mrakule" je jejich první inscenací. Děti jsou poměrně dobře vybavené po mluvní i pohybové stránce. Malá zkušenost se však projevovala u většiny z nich v herním projevu a schopnosti skutečně hrát spolu a ne jen vedle sebe, tj. lépe se na scéně vnímat a komunikovat. V tom jim bohužel příliš nepomáhal text, psaný šroubovaným jazykem, který zněl z dětských úst ploše. Ani konflikt nebyl – už v rovině scénáře – dostatečně nosný a dobudovaný a jeho řešení bylo poněkud zjednodušené. Drobnička neznámého autora by zasloužila větší dramaturgickou úpravu, aby v ní hráči našli lepší oporu pro svoji hru. Dle slov vedoucí soubor přijel na přehlídku hlavně proto, aby sbíral zkušenosti a velmi sympatické na něm bylo, s jakým zájmem děti sledovaly představení ostatních souborů a fandily jim.

Soubor **Na poslední chvíli** ze **ZUŠ Ostrov** byl věrný svému jménu a na velmi slibně načaté inscenaci bylo vidět, že přece jen ještě potřebuje čas dozrát a vytřídit i dotáhnout ty spousty nápadů, které zatím navršil. Pohádka Z. Adly **O zmrzlém králi** byla hrána dětmi s chutí v groteskní nadsázce, která se nevyhýbala ani mírným aktualizacím. Hráči na scéně skutečně jednali, vnímali své partnery a reagovali na ně. Bylo zřejmé, že se v rolích cítí dobře a naplňují je, i když na jejich postavu právě není zaměřena pozornost. Jako ne úplně dořešený problém se ukázalo posunutí tématu (králi vlastně ani tak není zima, jako spíš chce být středem zájmu), které klade na představitele vladaře poměrně značné nároky a pro které by bylo třeba najít adekvátní a čitelnější zakončení. Lektorský sbor ocenil inscenaci čestným uznáním.

K přímému postupu na Dětskou scénu ve Svitavách byla nominována inscenace **Tak tohle je naše Leni?!** souboru **HOP-HOP ZUŠ Ostrov**. Dramatický děj vychází z knihy Z. Bezděkové Říkali mi Leni a je stavěn na kombinaci fabulačního a montážního principu: obrazy z Lenina života v německé rodině se střídají v prudkých střizích se střípky vzpomínek a hlavně snů, které hrdinku vedou k pátrání po tom, kdo vlastně je a kam tedy patří. Téma, které přerůstá své historické zakotvení, dostalo působivou divadelní podobu, jejíž těžiště spočívá ve schopnosti členů souboru a režisérky kombinovat prvky iluzivní a neiluzivní, velmi konkrétní a názorný herecký projev se znakovými prostředky a postupy. Je třeba

ocenit práci se širokou škálou výrazových prostředků a schopnost vytvářet jevištní metaforu v míře, která v divadle hraném dětmi rozhodně není běžná. Určitou otázku vyvolává posun inscenačního klíče ve druhé polovině hry, kdy se stírá přehledné oddělení scén snových od scén reálných, do nichž postupně proniká výrazně stylizovaná pohybová akce, původně vyhrazená právě snům. Drobné tápání nastává i v užití (resp. neužití) masek ve snech. Fungují jako znak toho, že Lenina minulost je pro ni samotnou zatím skrytá, že ji nemůže plně rozpoznat. Dávají také těmto obrazům onen snově přízračný charakter. Jestliže se ale do snu promítne postava bez masky (lidé z Leniny současnosti), není úplně jasné, proč právě její tvář je „lidská" na rozdíl od „nelidskosti" masky, zejm. jde-li o postavu negativní. Ale tyto otázky neubírají ostrovské inscenaci na účinnosti a nepotlačují sílu jejího sdělení.

Irina Ulrychová

LIBERECKÝ KRAJ

LIBEREC 9. DUBNA 2011 – EXPERIMENTÁLNÍ STUDIO LIDOVÝCH SADŮ

V sobotu 9. dubna 2011 se sešli v libereckém Experimentálním studiu v Lidových sadech účastníci krajského kola postupové přehlídky dětských recitátorů – šestatřicet recitátorů postoupivších z nižších kol z okresů Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily, jejich dospělí průvodci (rodiče i pedagogové), diváci, pořadatelé krajského kola, lektoři (porotci).

V první. kategorii nejmenších recitátorů, z nichž dle propozic nikdo nepostupuje do celostátního kola, recitovalo deset dětí. Zvláštní pochvalu získala **Pavlína Mrákotová** ze ZŠ Šumava Jablonec nad Nisou za přednes básně Jiřího Žáčka *Jak šlo vejce na vandr*, **Štěpánka Soukupová** ze ZŠ T.G.M. Lomnice nad Popelkou za přednes básně Miloše Kratochvíla *Co lidi vidí* a **Michal Fiala** ze ZŠ a MŠ Bohumila Hynka Cvikov za přednes básně Jiřího Weinbergra *Jak se dělá strašidlo*. Tyto děti zaujaly zejména zjevným pochopením textu a jejich sdělnou interpretací.

Ve druhé. kategorii se představilo devět recitátorů. Porota pro postup do celostátního kola vybrala **Josefa Bartoně** z Vysokého nad Jizerou za jeho interpretaci textu Ondřeje Sekory *Jak se nemá aportovat*. Přednašeč zaujal především tím, že je „ve službě textu" – recitátor sděluje příběh přirozeným projevem, jeho správně členěné vyprávění plyne v příjemném temporytmu a jediné doporučení, jehož se mu dostalo, se týkalo ještě lepšího zpřesnění a jasného vypointování závěru. Druhým postupujícím na národní přehlídku je **Cyril Vacek** ze ZŠ ve Školní ulici v Železném Brodě s přednesem básně Emanuela Frynty *Švec*. Cyril získal pozornost publika přirozeným a osobně zaujatým přednesem textu sdělovaným s pochopením pro žánr, s jemným humorem a nadhledem.

Zvláštní pochvalou poroty a zároveň jmenováním do role náhradníka byl za svůj přednes textu Jana Vodňanského *Slušně vychovaná slečna velryba* oceněn **Ondřej Vlášek** ze ZŠ Mozartova Jablonec nad Nisou.

I ve třetí. kategorii se sešlo devět dětí. Do celostátního kola postoupila **Šárka Knížková** z Gymnázia Dr. Randy Jablonec nad Nisou, která se představila přednesem básně Jiřího Havla *Zvědavá muška* a textu Francescy Simonové *Darebák David jí zeleninu*. Šárka byla v projevu velmi výrazná; v závěrečném hodnocení byla upozorněna na některá úskalí interpretace textu a zároveň při rozborovém semináři porota konstatovala, že text Zvědavá muška je z představených přednesů tím zdařilejším.

Šárka Knížková byla recitátorkou výrazně se vymykající z jinak dosti chabé interpretační úrovně třetí kategorie. Celková nízká úroveň kategorie je také důvodem, proč nebyl vybrán druhý postupující ani náhradník.

Čestné uznání poroty obdržela **Lucie Radovská**, ZŠ Skálova Turnov (Gianni. Rodari *Brif, bruf, braf*, Zbyněk Malinský *O ponožce Božce*) ač přednesy vykazovaly nedostatky typu kolovrátkování a vlnkování. Přesto bylo z projevu recitátorky zřejmé, že je schopna navázat kontakt s publikem.

Ve čtvrté. kategorii byla situace, pokud jde o celkovou úroveň, obdobná jako v kategorii třetí – tedy dosti chabá. Proto se i zde porota rozhodla vyslat do celostátního kola jediného zástupce kraje, a to **Dominika Becka** ze ZŠ Dr, Riegra v Semilech. Jmenovaný se představil přednesy dvou žánrově odlišných textů: interpretací prózy Ilji Hurníka *Pianisté mýtičtí – Noé* a přednesem básně Václava Hraběte *Blues o malování*, přičemž mu bylo doporučeno, aby na celostátním kole přednesl Hurníkovu prózu. Při přednesu tohoto textu Dominik jednoznačně dokázal svým pochopením, nadhledem a směřováním k pointě přesvědčit o svých kvalitách posluchače laické i odborně fundované. Na drobné technické nedostatky, jejichž odstranění je v možnostech recitátora, byl upozorněn. Druhý postupující ani náhradník nebyl z této kategorie delegován; čestné uznání za přednesy alespoň v něčem vybočující z chmurné šedi obdrželi **Jakub Vlášek** z Gymnázia Dr. Randy Jablonec nad Nisou za *Chvalozpěv krále Echnatona na slunce* a **Petra Škvorová** ze ZŠ Harracha Jilemnice za přirozený, v nářečí napsaný, přednes prózy Marie Kubátové *Jak poprvé vařili v Pasekách kafiště*.

Jako obvykle se po skončení přednesové části přehlídky konal rozborový seminář pro všechny zájemce, recitátory i jejich pedagogický doprovod. Odbornou veřejnost reprezentovala porota pracující ve složení Azalka Horáčková, Lukáš Horáček, Eliška Vobrubová a Romana Zemenová, kteří byli současně lektory semináře. Seminář se nesl v přátelském duchu. V otevřené diskusi lektoři upozornili vedoucí a přednašeče na rezervy a na to, co a jak lze zlepšit.

Příjemné prostředí Experimentálního studia a organizační péče pořadatelů krajského kola reprezentovaná pracovnicemi DDM Větrník Liberec, paní Hanou Malinovou a Annou Sýbovou, přispěly k vlídné atmosféře přehlídky. Všichni recitátoři obdrželi diplom za účast v krajském kole a čokoládu na doplnění vydané energie. Ti nejlepší obdrželi kromě postupu do celostátního kola i knižní poukázku.

Eliška Vobrubová

JABLONEC NAD NISOU 8. – 10. DUBNA 2011 – EUROCENTRUM

Divadelní přehlídka Dětská scéna v Jablonci nad Nisou byla co do pocitů a emocí, které se na diváky hrnuly z jeviště, velmi rozmanitá a atmosféra v trochu stísněném až klaustrofobicky působícím prostoru malého hlediště Eurocentra často velmi napjatá a soustředěná. Soustředěnost snad jen jednou narušila ne-všemocná technika, která opět

zklamala a připravila aktérům nepřijemné chvilky. Ze tří čtvrtin plné hlediště diváků se trochu vyprázdnilo při druhém a posledním dni. Páteční a sobotní bloky představení začínaly v pozdních odpoledních hodinách a shodovaly se v délce trvání. Žádné z představení nepřesáhlo délku 30 minut. Viděli jsme divadlo poezie, pohybové divadlo, divadlo se zpěvy, zajímavé, svébytné autorské pokusy ale i jednu školní besídku (autorské představení **Seriál na život a na smrt** souboru DDM Vikýř Jablonec n.N.).

Soubor **TS Magdaléna Rychnov nad Nisou** (ved. Magdaléna Rellichová) se soustředil ve svém představení **Dovolená pro Mikuláše** na pohybové ztvárnění děje. Nápaditě předvedené obrazy šikovných a pohybově vybavených dětí ve věku 10-13 let se ale souboru nepodařilo lépe propojit. Příběh hlavního hrdiny soubor předvedl pomocí velmi působivých a choreograficky zajímavých obrazů. Nenalezením divadelních situací se příliš nechal zavést cestou ilustrativnosti, což bylo podpořeno i výběrem autora Miloše Macourka, který nebývá vždy jednoduchým námětem k divadelnímu zpracování a jeho kouzlo je spíše založeno na slovním než na situačním humoru.

Soubor **Pepina ze ZŠ Aloisina Výšina v Liberci** (ved. Miloslava Čechlovská) se potýkal se stejným problémem – nenalezení divadelních situací. Rytmus a hudba byly nejsilnější složkou představení pohádky **Tři groše**. Nářadí řemeslníků (kladivo, srp…) se proměnily v Orffovy nástroje a děti bravurně zvládaly i složité rytmické variace. Nápadité bylo scénografické řešení jevištního prostoru pomocí variabilních truhel, které se proměňovaly z pokladnic do řemeslnických truhlic. Souboru by snad prospělo hledat lepší herecko-stylizační rovinu zejména při vytváření hlavních postav.

Se třemi představeními vystoupil na přehlídce soubor **Vydýcháno ze ZUŠ Liberec**. Jedna ze skupin (ved. Michaela Homolová) si k jevištnímu zpracování poezie vybrala básnířku Milenu Hercíkovou. Z představení **Básně na provázku** bylo znát, že soubor poctivě hledal jak jevištně vyjádřit obsah některých vybraných básní. K metaforickému vyjadřování si soubor vybral nejen slovo, ale i hudební nástroje, pohyb a výtvarné prvky. I když jevištní zpracování některých básní zůstávalo v rovině ilustrativní, zaujatost a chuť sdělovat vytvořila na jevišti i v publiku soustředěnou a působivou atmosféru.

Stejně nakažlivou atmosféru mělo i druhé představení (ved. Libuše Hájková a Michaela Homolová), **Zázračná medicína**, které se co do hledání a nalézání divadelních situací vymykalo přehlídce a souboru se v něm podařilo předvést s citem pro vnímání absurdního humoru Roalda Dahla, pomocí funkční jednoduché scény (otáčivý paravan), s velkým smyslem pro hru a nadsázku, velmi ucelený a dá se říct, že i na divadelní situace bohatý tvar. Inscenace byla ovšem zařazena do programu přehlídky jako host, protože nepostoupila z oblastního postupového kola.

Jiná skupina dětí ze stejného souboru (ved. Lenka Jánovová) sáhla po složitém tématu posmrtného života. V autorském představení **Mezisvěty**, které bylo inspirováno knihou R. A. Moodyho, nabídli divákům průlet životem jedné rodiny, jejíž všichni členové se v jednom okamžiku setkávají v posmrtném světě. Silnou stránkou herecky vyspělého souboru byla nejen pohybová práce, ale i nalézání divadelních zkratek při strukturování složitého příběhu a využívání vhodně emočně zabarvené hudby. Působivé pohybové obrazy však zůstávaly pouze v rovině obecně-symbolické. Je třeba říct, že členové souboru ve všech představeních zaujali velmi kultivovanou a citlivou prací se smyslem pro vzájemné vnímání se a partneřinu na jevišti.

K autorským pokusům patřilo i představení souboru **Pampalin ze ZUŠ Turnov** (ved. Alena Tomášová) s názvem **Když nemůžu spát**, v kterém aktéři řešili problémy dospívajících lidí, a to velmi osobitě, citlivě a autenticky, zároveň se smyslem pro hru, nezatěžkaně a s nadhledem. Podařilo se jim najít vhodné herecko-stylizační prostředky pro ztvárnění rolí, zejména hlavních hrdinů. Výborným oživením, ale i funkčním prvkem byla živá hudba na scéně. Bohužel někdy výběrem jednoho monotónního hudebního tématu upadal jinak dobře nastavený temporytmus celého představení.

Děti ze souboru **Kámoš Drámoš ze ZUŠ Turnov** (opět pod vedením Aleny Tomášové) patřily na přehlídce k nejmladším interpretům (8–9 let) a díky povedenému dramaturgickému zpracování klasické četby od Aloise Jiráska – **Staré pověsti české** v kombinaci s moderním převyprávěním Martiny Drijverové a porozumění své vedoucí dětskému naturelu a odlišným charakteristikám jednotlivých dětí, se jim podařilo vytvořit živé a herně zvládnuté představení. Spontánní hravost dětí byla využita ve vtipně nastavených divadelních situacích. Tři příběhy byly předělovány kytarovým doprovodem vedoucí souboru a písně byly i součástí hraného příběhu. Jakoby však děti vytrhávaly z dobře rozehraných situací a vytvářely spíše popisné pasáže. Představení, které bylo velmi dobře vystavěné i temporytmicky, by si zasloužilo ještě větší práci se scénografickými prvky, zejména s doladěním kostýmů.

Lektorský sbor přehlídky ve složení Irena Konývková, Blanka Brožová, Ivana Pernicová, Jakub Hulák a Miloš Samek doporučil k přímému postupu na celostátní přehlídku inscenaci Když nemůžu spát souboru Pampalin, do širšího výběru pak Staré pověsti české souboru Kámoš Drámoš.

Ivana Pernicová

ÚSTECKÝ KRAJ

LOUNY 16. – 17. DUBNA 2011 – MĚSTSKÁ KNIHOVNA

V Lounech se krajská postupová přehlídka dětských recitátorů Ústeckého kraje konala letos podruhé – tentokrát v nově rekonstruovaných prostorách městské knihovny přímo na náměstí. V příjemném prostředí jedné z kluboven se vystřídalo více než padesát recitátorů. Komorní prostor slušel zejména přednašečům v první a druhé kategorii, pro starší recitátory už byl příliš malý a možná by stálo za úvahu využít i další prostory v knihovně. Příjemné bylo, že studenti, kteří pracují v recitačním souboru při městské knihovně, recitátory všech kategorií naladili na prostor a rozmluvili je. Další silnou stránkou přehlídky byla organizace sama. Lektorský sbor pracoval ve složení Daniel Razím, Eva Venclíková a Iva Dvořáková.

V sobotu dopoledne vystoupili recitátoři první kategorie. Ač nováčci, většina z nich vzbudila velké sympatie publika především svým nasazením a přirozeným projevem, bylo jim také velmi dobře rozumět. Kamila Jurčová si odvezla cenu za přirozené vypravěčství textu J. Kabara Zlatovláska, Andrea Poláková cenu za interpretaci textu O Sněhurce M. Černíka, Matěj Barášek cenu za výběr textu sobě vlastní (I. Jirous - Ptala se Františky Marta), Barbora Kulíková cenu za originální interpretaci textu J. Žáčka Švanda Dudák a Bohumil Spilka za dobré spojení výběru textu s osobností recitátora

Sobotní odpoledne patřilo 3. kategorii. Deset recitátorů předneslo první i druhý text. Oproti druhé kategorii měli recitátoři a jejich učitelé méně šťastnou roku při volbě textu. I většina výkonů přinesla jisté rozvolnění a někdy i zastření smyslu vybraných textů. V této kategorii bohužel nebyl ani jeden interpret, který by nabídl skutečně dokončenou interpretaci textu. Z tohoto důvodu lektorský sbor doporučil dvě interpretky, které jsou v polovině cesty ke kvalitnímu tvaru a u kterých lze předpokládat, že do termínu konání DS 2011 na obou textech ještě zapracují. Do Svitav se tak podívá **Marie Latináková**, která zaujala především dramaturgií obou textů (J. W. Goethe – *Král duchů*, F. Nepil – *Ruce*). Její projev je přirozený, uvolněný a vyrovnaný. Za dotaženější lektoři považovali text F. Nepila, jehož volbu také doporučili do celostátního kola. **Kateřina Šístková** (J. Skácel – *Uspávanka se starými domy*, *M. Macourek – O Kateřince a tlustém červeném svetru*) je na tom obdobně, více zaujala textem M. Macourka. Lektorský sbor nakonec udělil ještě cenu za sdělení obsahu textu Jiřímu Víznerovi (M. Macourek – Sedmá hlava) a Veronice Šermbaumové za přirozené vypravěčství.

Nedělní program zahájili recitátoři 2. kategorie, kteří nasadili dni vysokou laťku – a to v počtu účinkujících i ve výkonech. Výkony byly vzácně vyrovnané, a proto lektorský sbor značně váhal, než se rozhodl udělit ocenění Andree Piklové za interpretaci textu, Janě Sušické za

interpretační dovednosti, která prokázala při práci na textu J. Dědečka V Masně a Kristýně Jungové za interpretační dovednosti předvedené na textu J. Hanzlíka Princ a želva. Do programu celostátní přehlídky ve Svitavách lektorská sbor doporučil **Luďka Pivrnce** (M. Macourek – *Krocan*), který zaujal výběrem textu, který přesně vyhovoval jeho osobnosti a recitátorským schopnostem. Jeho vystoupení patřilo k nejsilnějším zážitkům celé přehlídky. Luděk dokázal vhodně reagovat na momentální reakce publika a bylo vidět, že text interpretuje se zájmem a radostí. Druhou postupující je **Magdalena Trajerová** (M. Macourek – *Želva*), u níž lektorský sbor ocenil zejména technickou vyspělost. Její interpretace vystihla i obohatila poetiku a autorský styl textu.

Přehlídku zakončili recitátoři kategorie čtvrté. Dvanáct interpretů představilo oba své texty- K nim přibyla ještě jedna soutěžící ve třetí kategorii, která přijela místo v sobotu až v neděli. Většina výkonů nejstarších recitátorů však nedosáhla na úroveň druhé kategorie, zejména v technických dovednostech. Do Svitav postupuje **Jaroslav Rác** (J. Suchý – *Červ a mravenec,* M. Holub – *Kočka*), který je velmi dobře technicky vybaven a zaujal zejména přirozeným a zároveň charismatickým přednesem obou textů, zejména ale básně M. Holuba, kterou lektoři považují i za velmi zajímavý dramaturgický počin. Oba texty **Hany Krejčové** (V. Hrabě -. *Hlava dívky,* D. Charms – *Příhoda na ulici*) jsou zajímavým dramaturgickým počinem a recitátorka je dobře technicky vybavena. Zejména text D. Charmse byl v kontextu přehlídky příjemným osvěžením a zároveň interpretačně nejvyspělejším vystoupením. Hana zajímavě pracuje s emoční charakteristikou a velmi přesně vystihla atmosféru autorova stylu. Dále si Patrik Srba si odvezl cenu za inspirativní výběr textu L. Aškenazyho Zeď a Marek Lambora čestné uznání za bezprostřední výstižnou interpretaci obou textů.

Iva Dvořáková

DĚČÍN 9. DUBNA 2011 – MĚSTSKÉ DIVADLO

Lektorský sbor: Jiřina Lhotská, Ivana Sobková, Karel Tomas

Krajské kolo Dětské scény pro Ústecký kraj proběhlo v Děčíně už podruhé. Zdá se, že kvalita zúčastněných souborů sice pomalu, ale přece jen stoupá. To se projevilo zejména na výběru témat, resp. Předloh, kdy pouze u dvou ze třinácti můžeme hovořit o jejich podřadnosti, resp. Zmatečnosti. V provedení se velmi často objevuje dobrý nápad, který není rozvinut, je přehlušen nedobrými nápady či rozmělněn neadekvátními prostředky.

Žánrově byla přehlídka velmi pestrá, na tomto poli by však většina souborů potřebovala zamyslet se nad větším ujasněním stylu a prostředků, provést celkové „vyčištění“. Po všech stránkách z produkce zúčastněných souborů čnělo yslovská na Stráni z Děčína, které bylo právem nominováno na celostátní Dětskou scénu do Svitav.

Líná a lakomý, BAMAKO, ZUŠ Litvínov (ved. Jana Loosová)

Soubor si výrazně upravil předlohu pohádky J. Tafela, která umožňuje rozvinutí do zajímavého představení. Možná ji ale vypreparoval příliš, až na základní a nutné akce k tomu, aby pohádka mohla vůbec probíhat. Změnil i vyznění a konec pohádky, která se tak ovšem stala méně srozumitelnou a její vyznění nejasnější. Postavy „líné“ Huri a „lakomého“ kupce jsou sice deklarovány jak názvem, tak ve slovech, nejsou však jevištně sděleny. Násilně působí i proklamativní prozření Huri. Základním problémem inscenace je tedy dramaturgie.

Stálo by za to zamyslet se nad propojením stylů herectví, resp. Divadla (výstupy žab × vesnický pseudolidový realismus × expresivní posunčina sousedek) – nejasnosti se následně přelévají i do výtvarné stránky inscenace (náznakové paravány × znak – žlutý pytlík × realistická rekvizita – peřiny, košík × realistická rekvizita v jiné funkci – pojízdná truhla × zástupné či imaginární rekvizity × stylizovaná loutka).

Na představení je znát, že se s dětmi pracuje a že tedy nejsou nepoučené.

yslovs, Klubíčko ZŠ Maršovská, Teplice (ved. Lena Slámová)

Příjemné texty vhodné pro daný soubor i jeho věkovou kategorii (Jiří Dědeček, Uleželé želé) jsou zarámovány trochu násilně do prostupujícího i rozdělujícího rámce mobilů a esemesek. Tento rámec jednotlivé básničky zdůvodňuje, ale je také jejich největší přítěží – často je přijatá sms velmi násilným oslím můstkem. Přitom se zdá, že úplné opuštění rámce (vzniklého ostatně na základě jedné z básní) by celkové stavbě inscenace nejen neublížilo, ale naopak pomohlo. Druhou cestou je jeho propracování do nejmenšího detailu tak, aby působil přirozeně a pravděpodobně. Což je však mnohem těžší.

Děti přicházejí z hlediště s první básničkou, jejímuž rytmu napomáhají jednoduchými orffovkami. Je veliká škoda, že tuto pomůcku okamžitě odkládají do krabice a opouštějí tak prostředek, který jim jinak dost pomáhá.

Děti jsou na jevišti svobodné, setkání s nimi je pro diváka příjemné. Stavba některých básniček vychází zevnitř, z textu a z dětí, u jiných je motivace vnějšková a nutí děti k určité formě zbytečných povrchních posunků – určitě by stálo za to se nad nimi ještě zamyslet.

Popletené pohádky, aneb jako to mohlo být jinak, **yslovs ZŠ Písečná, Chomutov** (ved. Iveta Gobbiová)

Parodie a absurdní propojení ustálených klišé či situací tradičních pohádek vždy lákaly množství souborů i jednotlivců. Kvalita úprav či nových konstrukcí však až na čestné výjimky nesahá původním příběhům ani po kotníky. Což je bohužel i případ chomutovské inscenace. Všeobecné odmítání zaběhlých řádů a struktur se projeví v tom, že některé vybrané postavy ze dvou francouzských, jedné německé a jedné české pohádky (Červená Karkulka a vlk; Jeníček, Mařenka a čarodějnice; Šípková Růženka a princ; Budulínek a lišky) už nebaví neustále opakovat (?) svůj příběh a vymění si na základě vlastní žádosti a zásahu ryze české postavy Krakonoše (?) své pozice v pohádkách. S daným výsledkem pak nejsou spokojeny, tvrdí, že to Krakonoš „popletl“ (ale vždyť to samy chtěly!) a deus ex machina v podobě „čtenářů pohádek“ (= ty slušné děti!) svou morální silou vrátí pohádky do původní podoby. Vše zarámováno do neumění, násilného „předvádění se“ à la školní besídka spojeného s „humorem“ špatných televizních estrád.

Čili: dobrá myšlenka, že síla pohádek je v jejich původní desetiletími prověřené podobě, nikoli v násilných úpravách, naráží na skutečnost, že děti víc baví to, co soubor pravděpodobně chce kritizovat, je tomu dán větší rozměr, dále na špatně napsaný i strukturovaný a nelogický text, v neposlední řadě na neumění dětí vedených směrem ke špatnému diletantskému herectví.

Sdělení nepomůže ani jazyková nečistota, vyznačující se takovými „vtipnými“ perlami, jako „Budulajz“, „Karkula“, nemluvě o samoúčelném použití výrazů jako „sakra“, „bordel“ apod.

Repliku vypravěčky „To už je opravdu konec.“ Přivítal lektorský sbor

s ulehčením.

O dvanácti měsíčkách, Čtyřlístek, ZŠ Všehrdova 1, Lovosice (ved. Helena Bušková a Alena Brodilová)

Známá pohádka v úpravě vydané ve sborníku Děti hrají divadlo (Portál 2005) ukazuje, jak může být zavádějící totální přimknutí k „autoritě" knihy, která si hraje na „návod", který když dodržíte, vznikne vám dobré dětské divadlo. Nehledě na více než pochybné kvality knihy (viz ukázka níže) je třeba i takovouto předlohu brát pouze jako materiál pro tvořivou práci se souborem. Jinak vždy existuje nebezpečí jako v případě lovosického souboru, že vznikne představení odilustrované, nelogické, s nemotivovanými situacemi i charaktery. Známost předlohy nezachrání to, co v divadle/na jevišti není.

Konkrétně: matka ani sestra nemají důvod, proč Marušku šikanují. Nesmyslná „disneyovská zvířátka", jejich krmení a rady-nerady. Vztek matky a sestry, že se M. vrátila (ony nechtěly přinést přírodní produkty jiného ročního období, ale Marušku zavraždit???). Atd.

Jevištní podoba vychází ze simultánního jeviště středověkých mystérií – tří, resp. Čtyř scén, mezi nimiž postavy přecházejí. „Utopení" scény dvanácti měsíčků v pozadí za závěsem situacím s nimi neprospěje, nedává jim prostor k hereckému uchopení.

Odrazující ukázka z návodu/knihy (netýká se zrovna Dvanácti měsíčků):

Vypravěč má na sobě barevné oblečení, které ladí s kostýmy herců. Zvířátka mají charakteristická ouška a jednobarevné oblečení – trička, tepláky, mikiny – podle své odpovídající barvy.

Různé zvuky dotvářející děj, jako je klapání koňských kopyt, houkání, cinkání, hřmění, šum větru, meluzíny, vytvoříme pomocí jednoduchých prostředků, které jsou po ruce – využijeme vařečky, zvonky, bubínky, skořápky kokosového ořechu, kousek plechu, pokličky atd. Při scénách, kde se „vyskytují kouzla", zní velmi působivě cinknutí na triangl.

Podle charakteru hry a schopností dětí můžeme zařadit říkadla, krátké popěvky (koledy) nebo taneční ukázku s hudbou. V pohádce O Popelce si může např. Popelka zatančit s princem na klavírní improvizaci melodie z filmu Tři oříšky pro Popelku.

Klim, klom, klomprdom, Paraplata ZUŠ Moskevská, Most (ved. Ivana Zajáčková)

Často využívaný text Milady Mašatové pro jednoduchou částečně loutkovou hříčku se ukázal jako úkol přesně pro možnosti i schopnosti daného dětského souboru. Pro děti byl jasný a přehledný, hraní s chutí (vím o čem) a dobrá fyzická srozumitelnost způsobila, že základním dojmem z představení je příjemné potěšení ze setkání.

Trochu však nefungoval příchod prvního chlapce – tvůrce zvukového plánu. Bylo by možná lépe, kdyby byl na scéně od začátku. Druhý chlapec (vypravěč) byl velmi příjemným oživením a tmelením příběhu i inscenace.

Refrénovitý příběh hraný vařečkovými loutkami by si zasloužil věnovat víc pozornosti práci s loutkou, stálo by za to popřemýšlet, jaké postavení má „ta nejmenší" a zda je opravdu nejmenší, za co ji čeká odměna v podobě sličného a bohatého partnera, atd.

Z „živých" vstupů je třeba si ujasnit zejména postavu tety a její projev, otázkou je i živý posel, kterému chybějí konkrétní úkoly pro existenci na jevišti.

Když havranům mrznou nohy, Divadýlko na Stráni, ZŠ Na Stráni, Děčín VI (Jana Štrbová)

Představení postavené z textů českých básníků o zimě, z obrovské porce hudebnosti, energie a entuziasmu bylo pro diváka zážitkem a setkáním na nejvyšší úrovni. Parta dětí ve svetrech, rukavicích a zimních čepicích vytváří za pomoci textů působivé zimní obrazy, imprese, které se přelévají jak mezi nimi, tak do publika. Vše je jakoby samozřejmé, ale zábavné, překvapivé, naplněné imaginací zimy i divadla.

Cíleně vedená hudebnost souboru se projevuje nejen ve vyloženě hudebních výstupech, ale i v herectví, rytmu, organizaci pohybu dětí na jevišti i v pohybu samotném.

Děti vědí, kde jsou, kdo jsou, reagují na sebe, texty i situace jsou jejich přirozeným prostředím. Ovládají umění pauzy, napětí, kontrastů.

Červená Karkulka, ZUŠ F. L. Gasmanna, Most (ved. Pavel Skála)

Začínající soubor byl veden snahou o vytvoření pohybového divadla. To se tak úplně nepovedlo. Vzniklo spíš divadlo až do krajnosti minimalizovaných jazykových (často jednoslovných) sdělení, tak trochu připomínající televizní vysílání pro nemluvňata (nikoli však na úrovni infantilních a podbízivých Teletubbies). Známý příběh Červené Karkulky byl v určité míře zjednodušen, ozvláštněn, „zmodernizován" – okamžitě se tak otevírá otázka míry úprav a jejich účelu i smyslu.

Proklamovanou „pohybovost" divadla zastupuje zejména používání imaginárních rekvizit, resp. Imaginárního a náznakového prostředí, dále využití herců jako součástí scény. Opět se zde však projevuje nedůslednost, resp. Pocit diváka, že se „jede na první dobrou", že tedy mezi nápady nebyla provedena dostatečně velká selekce a stylové vyjasnění. Vyloženě násilně pak do prostředí pohádky nezapadají výrazy jako „ok", telefonická komunikace mezi tatínkem (?) Karkulky a babičkou, či zpívaná melodie ze známých Troškových filmů (Slunce, seno a…). I nápis „cenzura" na látce, kterou jsou zakrývány „choulostivé" scény, kdy vlk konzumuje, vyznívá jako první „vtipný" nápad, který již dnes nemá opodstatnění.

Naopak se zde objevuje řada až překvapivých a nosných nápadů (ohniště doma u Karkulky, to, že z vlka nevyskočí jen K. a b., ale i pár dřívějších obětí, pád do studny,…). Dětští herci jsou tvární, tvořiví, je však třeba s nimi více pracovat na čistotě tvaru i výrazu.

Brémští muzikanti, ZŠ při Biskupském gymnáziu yslovsk (ved. Kateřina yslovská)

Zvolená předloha nabízí vcelku dobrou možnost existence dětí na jevišti i tvorby dramatických situací. Soubor zvolil vlastní dramatizaci své vedoucí, kterou ovšem naplnil tak, že není jisté, zda se v ní děti cítily volně a svobodně. Prvním dojmem je pak neujasněnost organizace pohybu na jevišti, resp. Umístění situací v prostoru tak, aby to pro diváka bylo sdělné a zajímavé. Děti se projevovaly více povrchními a naučenými akcemi (pohyb, gesto, slovo), než vlastním jednáním. Převládala tedy spíše ilustrace a gestikulace bez sdělení motivů (co chtějí, jak to chtějí).

Zajímavé bylo zařazení retrospektiv příběhů jednotlivých zvířátek, přestože nebezpečí, které je doma čekalo, bylo opět více deklarativní než v jednání a vztahu. Určitě by se s ním dalo dále pracovat.

Živá hudba na jevišti (kytara) má možnost podpořit akci, pomoci náladě apod., v současné podobě má však ještě velké rezervy.

Je nutné se dále zaměřit na jednání a pojmenování konkrétních úkolů jednotlivých postav, jaké mají v konkrétních okamžicích, a z toho vyplývající chování, vztahy, reakce.

Výtvarně je inscenace neujasněná, jde (zejména v kostýmech) o podivnou směsku, která nepomáhá ani hercům, ani sdělení inscenace pro diváka. Zvířátka nedělají ouška, ale jednání.

Vodník, Učedníci, Gymnázium Varnsdorf (ved. Martina Janáková)

Kladem inscenace Erbenovy balady je, že se nesnažila o žádné falešné modernizace, ale o sdělení podstaty tohoto tragického pohádkového příběhu i jeho poselství.

Problémem však v tomto případě byly zvolené prostředky. Zejména postava Vodníka, který svým deformovaným hlasem vnějškově „straší", aniž by sděloval obsah, deformuje baladu do jakési nechtěné parodie; kouskování veršů proti smyslu jejich sdělení nepomáhá srozumitelnosti. Např. není jasný ani důvod, proč Vodník dívku pod vodou drží, resp. Si ji přímo vzal – situace na jevišti spíš vypadá, jako by ho její přítomnost přímo štvala. Pak však není jasné, proč ji nenechá jít a vytváří krutou hru s dítětem.

Chór pak samotný příběh balady neposouvá, ilustruje – bylo by možné s ním pracovat víc.

Práce s látkami (organtýnem?), vytvářejícími prostředí i zapojení yslovská nástrojů, což obé nabízí obrovské pole ve spojení s tvořivostí, je na naprostém začátku práce s nimi a chtělo by to více přemýšlet o jednotlivých funkcích, obrazech…

Příběh o Pavím očku, ZŠ při Biskupském gymnáziu yslovsk (ved. Jana yslovská)

Africká pohádka, kde lidé žijí v symbióze se zvířaty, která pomáhají tomu, kdo k nim má dobrý vztah a kdo je o pomoc požádá.

Po počátečním dobře vystavěném a imaginativním obraze africké vesnice, kterou navštíví nemoc, se rozehrává dobrodružný příběh chlapce Pavího očka, který musí bojovat proti místnímu šamanovi, aby s pomocí zvířecí rady přivedl bílého lékaře, který zachrání nejen jeho sestru, ale i celou vesnici před nemocí. Zde však chybí pro diváka některé informace, některé motivy jsou nejasné a zbytečně zavádějící (chování šamana, pozice P. o. ve vesnici…).

Děti existují na jevišti vcelku přirozeně a další práce směřující k vyjasnění situací a vztahů se určitě vyplatí.

Výtvarné provedení nabízí velké možnosti v předávání obrazů. Působí příjemně, snad jen není nezbytné označovat zvířata doslovnými obrazy na pláštěnkách a jinými vnějškovými prvky namísto většího akcentu na jejich jednání a konkrétní úkoly.

Více by bylo třeba pracovat i s pohybovou stránkou, která inscenace vyloženě nabízí (zvířata, tanec divokých černochů) – zatím je vše jen takové přibližné.

Co nám spadlo z Olympu, Tovaryši 2, Gymnázium Varnsdorf (ved. Martina Janáková)

Tvar blížící se kabaretu (vlastní text) o tom, co dalo pozdějším generacím Řecko, ať již v podobě bájesloví (jablko sváru, Achillova pata, Pandořina skřínka, yslovská práce) či řeckých slov (erotika, echo, panika, narcismus, arachnofobie). Není však zdůvodněno, proč jsou ze stovek dalších možností použity právě tyto pojmy, výrazy – výběr působí dost nahodile.

Sympatické je použití živé hudby na jevišti (dvě kytary, buben, saxofon) – které však snižuje opakování stále stejné melodie refrénovité písně („Poslouchejte, děcka ze starýho Řecka, co nám spadlo z Olympu, co nám hlavu plete, s životem zamete.“), kterou ostatní aktéři „oddupají“ v řadě vůči divákům.

Kromě nahodilosti výběru je podivný, povrchní, místy až násilný výklad jednotlivých jevů. Zdá se, že samy děti jim moc nerozumí, a proto je vykládají spolu se svojí vedoucí velmi vnějškově. Jediné, co funguje a ukazuje cestu, kterou by daná inscenace mohla jít, je věčný Sysifos, který stále dokola rovná hromadu krabic, kterou mu každou chvilku někdo z nejrůznějších důvodů rozbourá.

Neutrální oblečení doplněné tógami z prostěradel v okamžiku, kdy se do Řecka, resp. Na Olymp přesouváme, může být funkční (je však nutno zpřesnit jednání s ním), barevné krabice, na kterých jsou z jedné strany nápisy jednotlivých jevů (dost neumělé), z druhé pak náznak řeckého chrámu z dálky připomínající logo Unesca, neruší a jsou víceméně funkční.

Profil, ZUŠ F. L. Gasmanna, Most (ved. Pavel Skála)

Téma, které často hýbe životem mládeže a dětí, tedy sociální sítě, konkrétně Facebook. Vše zobrazené na jevišti doslova, oživlý Facebook, trojský kůň, fiktivní pokémonská hra Happy ryby či přátelé a komunikace po síti. Zobrazení, ilustrace v kladném slova smyslu.

Představení klade velký nárok na ústřední postavu chlapce, který se džunglí informační pasti sociální sítě poprvé probíjí – tady jsou ještě velké rezervy, jak zahrát jeho vztah k zobrazovanému jevu. Většinou divák neví, co si on o dané situaci myslí. Deklarativní rozvinutí transparentu „Odpojte se“ na konci inscenace nic neřeší, pokud k tomu nevede vztah aktérů a celá inscenace. Vzniká tak otázka, odkud kam vlastně inscenace směřuje.

Inscenace si určitě zaslouží další práci, dětští aktéři působí přirozeně a tvořivě.

Rok sdílení, Tovaryši 1, Gymnázium Varnsdorf (ved. Martina Janáková)

Zjednodušený příběh pro výuku angličtiny ve vlastním překladu nabízí množství příležitostí ke scénickému zpracování i k tvorbě situací a obrazů. „Béčková“ povídka sama o sobě je ve své stavbě největším problémem inscenace. Podivný postapokalyptický svět se nezabývá logikou ani motivacemi, sleduje pouze hlavní příběh. Nedostatky, které snese literatura, však na jevišti vyhřeznou v plném rozsahu. Dětští herci pak ovšem nemají co hrát, protože nic vlastně z hlediska celého příběhu není důležité. Drama sžívání se s neznámým, překonání sebe sama, nezištná pomoc, využití vlastních schopností i sebeobětování se pak neodehrává v akci, ale ve slovech. Je zřejmé, že se tolik nepracuje s divadelními prostředky jako s literaturou.

Inscenace má silnou hudební složku, která ale je spíš jen dramaticky ilustrativní a snaží se nahradit to, co herci nezahrají.

Bylo by dobré, kdyby si soubor a jeho vedoucí ujasnili veškeré motivy, charaktery a situace, prostředí i úkoly, které kdo kdy v daném okamžiku má. Divadlo je zjednodušením, ale zároveň esencí skutečnosti, obrazem, ve kterém každá nejasnost skřípe – nelze ji nahradit slovním vyjádřením.

Karel Tomas

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

HRADEC KRÁLOVÉ 11. (1.KAT.), 12. (2.KAT.), 18. (3.KAT.), 19. (4.KAT.) DUBNA – DIVADLO DRAK

Regionální kolo dětské recitační soutěže organizovalo Středisko amatérské kultury IMPULS Hradec Králové. Organizačním garantem byla Mgr. Jana Portyková. Postupové kolo se uskutečnilo v Labyrintu, nové scéně hradeckého divadla Drak. Počáteční obavy, zda se v tomto prostoru především mladší účastníci nebudou cítit poněkud „utopeně“, se brzy rozplynuly a prostor se ukázal jako příjemný pro interprety i diváky. Děti první a druhé kategorie si navíc kromě vzájemně inspirujících vystoupení odnášely i zážitek z prohlídky interaktivní výstavy.

Výběr textů byl napříč všemi kategoriemi až na výjimky přiměřený věku. Poměrně častým problémem byla technika mluveného projevu způsobená nejen výslovnostními vadami, ale především nedokonalou artikulací. O to víc jsme si cenili soutěžících, kteří vědomě pracovali na zřetelnosti a srozumitelnosti svého projevu i přes svůj výslovnostní hendikep.

Větší přirozenost a spontánnost projevu jsme mohli pozorovat především u mladších dětí první a druhé kategorie, z nichž jednoznačně vynikali zástupci mužského pohlaví. Nejvíce to bylo patrné ve druhé kategorii, kde chlapci svou osobitostí projevu vysoce převyšovali zástupkyně něžného pohlaví. V těchto kategoriích jsme se také více setkali s problémem interpretace veršů – děti se nechávají „svázat“ formou na úkor obsahu a podstaty sdělení. Velmi často tak docílí pouze přenosu slov, nikoliv však obsahu textu.

V kategorii starších recitátorů už byla více patrná vědomá práce s texty a výrazovými prostředky. Projev soutěžících byl víceméně přirozený a kultivovaný, ale v některých případech zůstalo pouze u toho a chyběl vlastní osobitý vklad, vztah k obsahu sdělení a nadhled.

V první kategorii porota udělila čestná uznání těmto recitátorům: Šimonovi Přívratskému (ZŠ M. Horákové, Hradec Králové, text Michala Černíka *Jéje, tužka*); Kateřině Pánkové (ZŠ M. Horákové, Hradec Králové, text Jiřího Havla *Zvědavá muška*); Davidovi Gilkovi (ZŠ SNP, Hradec Králové, text Františka Hrubína *Kuřátko a obilí*); Kateřině Zajíčkové (ZŠ Josefov, Jaroměř, text Michala Černíka *Čert a Káča*); Matějovi Hlaváčkovi (ZŠ Gutha-Jarkovského, Kostelec nad Orlicí, text C. Moonroe *13 příšer*); Štěpánovi Kňourkovi (ZŠ Schulzovy sady, Dvůr Králové, text Františka Nepila *Já Baryk a můj krtek*). Dále porota udělila ceny těmto recitátorům: Filipovi Hovorkovi (ZŠ a MŠ Černíkovice, text Jiřího Kahouna *Kocourek a písmenka*); Vítězslavovi Horčičkovi (ZŠ Komenského, Trutnov, text Arnolda Lobela *Seznam*).

Ve druhé. kategorii získali čestná uznání tito recitátoři: Štěpán Chládek (ZŠ Hradební, Broumov, text H. Jacobsona *Bertův supertajný deník*); Jakub Heger (ZŠ M. Horákové, Hradec Králové, text Reného Goscinnyho *Mikulášovy prázdniny*); Jan Skorunka (ZUŠ Střezina, Hradec Králové, text Vojtěcha Steklače *Inspektor*); Damián Tejkl (ZŠ Slatina nad Zdobicí, text Ivana Martina Jirouse *Ptala se Františky Marta*). Do celostátního kola postoupili tito recitátoři: **Hynek Pacák**, ZŠ Hořičky, text Pavla Šruta *O rytířském stolování*, který velmi dobře pracoval s výrazovými prostředky a dokázal navázat kontakt s publikem a **Samuel Suchánek**, ZUŠ Na Střezině, Hradec Králové, text Miloše Macourka *Želva*, který dokázal velmi dobře daný text vystavět a sdělit posluchačům.

Ve třetí kategorií získali čestná uznání tito recitátoři: Barbora Senetová (ZŠ Schulzovy sady, Dvůr Králové, text Karel Čapek *Povídky z jedné kapsy…* a Julian Tuwim, text *O Řehoři lháři*); Žofie Buchalová (Sobotka, text Hans Christian Andersen *Je to naprosto jisté* a V. Lacina *Konkrétní pohádka*); Anna Šidáková (Gymnázium Trutnov text Gianni Rodari *O myši, která požírala kočky* a Emanuel Frynta *Kráva*); Anna Hovorková (Biskupské gymnázium B. Balbína, Hradec Králové, text Miloš Macourek *O hrnci, který rád vařil rajskou omáčku* a Miloš Macourek *Já*); Tereza Brandejsová (ZUŠ Střezina, Hradec Králové, text P. Cmíral a A. Matějka *Fofr*, Robert Desnos *Hlemýžď, mravenec, mořský koníček*). Do celostátního kola postupuje: **Ondřej Ridl**, ZUŠ Střezina, Hradec Králové, text Ilja Hurník *Soutěž* a Petr Nikl: *OMA*, který volil vhodné výrazové prostředky a text přednesl s dobrou mírou nadsázky a **Adam Budař**, Gymnázium Náchod, text Jan Werich *Lev a notes* a Edward Lear *Sovák a Micinka*, který porotu oslovil osobitým projevem a širokým výběrem výrazových prostředků.

Ve čtvrté kategorii získali čestná uznání tito recitátoři: Hynek Tejkl (ZŠ Slatina nad Zdobicí, text Christian Morgenstern–Egon Bondy *Šibeniční písně* a J. Peterka *Ekologie duše*); Jakub Krofta (Biskupské gymnázium B. Balbína, Hradec Králové, text R. Ruge: *Vnitřní síla* a Daniil Charms *Zrzavý muž*); Anna Zahálková (ZŠ TGM Náchod M. Zajícová *Verše* a Pavel Šrut *Dýň a dýně*); Sabina Kuldová (ZŠ a ZUŠ Rtyně v Podkrkonoší, text M. Zajícová *Verše* a A. Krylov *Statečný osel*). Do celostátního kola postupuje: **Sára Bouzková,** Hořice, text Fráňa Šrámek *Raport* a Miloš Macourek *Dopis a známka*, která oba texty dokázala dobře logicky vystavět a sdělit je posluchačům a **Markéta Čejpová,** Gymnázium Náchod, ZUŠ Na Střezině, Hradec Králové, text Ivan Kraus *Sestra hraje divadlo* a Josef Kainar *Blues o děvčátku a labutích*, která oba texty přednesla s nadsázkou a dobře pracovala s atmosférotvornými prostředky.

Celkově byla letošní přehlídka dětských recitátorů velmi rozmanitá a její regionální kolo u všech čtyř kategorií lze v zásadě hodnotit jako velmi vyvážené.

Lucie Peterková, Monika Janáková, Jana Portyková

HRADEC KRÁLOVÉ 9.-10. DUBNA 2011 – ADALBERTINUM, STUDIO A

ZAZVONIL ZVONEC A PŘEHLÍDKA ZAČÍNÁ…

V sobotu 9. dubna se v Hradci Králové v prostorách Adalbertina konala krajská přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů, která byla postupovou přehlídkou na celostátní přehlídky Dětská scéna a Loutkářská Chrudim. Den to byl divadly doslova nabitý k prasknutí. Během tří set třiceti minut jsme zhlédli celkem 10 souborů s 13 představeními (z toho 4 divadelní, 7 loutkářských a 2 recitační). Díky výborné organizaci Nadi Gregarové panovala i přes tento divadelní maraton na přehlídce velmi příjemná atmosféra. Ačkoliv se na přehlídce pohybovalo sto dvacet pět dětí, díky jejímu kouzelnému zvonečku, který vždy zahajoval každé představení, všichni byli vždy přesně tam, kde zrovna být měli. Jako velkou výhodu toho, že jsme během jednoho dne viděli tolik představení, spatřuji i fakt, že děti i vedoucí souborů mohli vidět velmi pestrou paletu divadelního snažení a mohli tak nasbírat skutečně spousty podnětných nápadů do své další práce, ačkoliv přiznávám, že bylo velmi obtížné se na každé představení plně soustředit.

Lektorský sbor ve složení Blanka Šefrnová, Alena Exnarová, Eva Herzogová, Adéla Herbsová a Alexandr Gregar udělil na přehlídce pět poděkování za účast, a to souboru **DLS Blechy Jaroměř** (vedoucí Jana Dvořáčková) za loutkové zpracování pohádky **Sněhurka**, souboru **Dramaťáček Náchod** (vedoucí Alena Adámková) za představení **Zlatá brána**, kde se střídaly mluvené pasáže, ve kterých děti popisovaly velikonoční zvyky, se známými dětskými hrami a říkadly, Studiu Šrámkova domu v Sobotce (vedoucí Lada Blažejová) za autorské představení **Největší poklad světa**, souboru **Třesky plesky ZŠ a MŠ Prasek** (vedoucí Eva Kaprálová) za představení **Tam kde žijí divočiny** podle stejnojmenné knihy Maurice Sendaka a souboru **Sinice ze ZUŠ F. A. Šporka Jaroměř** (vedoucí Jarka Holasová) za představení **O pasáčkovi**, které nám děti pomocí miniaturních papírových loutek hrály několikrát během přehlídky ve speciálním miniaturním prostoru kuřárny.

Zbylé soubory si mezi sebe rozdělily osm ocenění lektorského sboru vždy za některou složku zhlédnutého představení, dvě doporučení na Dětskou scénu a dvě doporučení na Loutkářskou Chrudim.

Představení **Krvavý koleno** od domácího souboru **Zmrzlí vrabci z Jesliček** (vedoucí Eva Černíková) získalo od lektorského sboru ocenění za hudební a pěveckou složku. Ačkoliv předloha vychází ze hry Krvavé koleno, dětská hra a nápaditost v samotném představení v mnohých chvílích chyběla, děti často neorganizovaně pobíhaly po jevišti, což budilo značně chaotický dojem. Ve chvílích, kdy zazněla hudba, kterou děti samy produkovaly, se z nich ale stala soudržná skupina, která věděla, co chce písněmi divákům sdělit.

Představení od souboru **Štrůdl ze ZUŠ Chlumec nad Cidlinou** (vedoucí Romana Hlubučková) bylo loutkovým zpracováním ruských lidových pohádek a říkadel pod názvem **Bylo – nebylo**. Jednalo se o dvě pohádky propojené ruskými lidovými říkadly. Rámec inscenace byl ale nejasný a divák předěly mezi jednotlivými pohádkami těžko zaznamenával, díky čemuž vymizela pointa obou pohádek. Za zajímavé, ač neucelené výtvarné zpracování, za nadhled a objevování netradičního zpracování klasické předlohy, získal soubor od lektorského sboru ocenění za invenční přístup k ruským lidovým pohádkám.

Soubor **Překvapení** byl starším souborem ze **ZUŠ Chlumec nad Cidlinou** (vedoucí Romana Hlubučková) a představil se loutkovým zpracováním pověsti z chlumeckého kraje od Václava Horyny **Jan za chrta dán**. Hráno bylo s maličkými marionetami, které měl sice divák sedící dál od jeviště problém rozeznat, ale přesto neměl potíž se v ději vyznat – a to především díky umné dramaturgii a přesnosti a energii mladých herců. Představení bylo hravé, vtipné, s osvěžujícím nadhledem a od lektorského sboru získalo nejen ocenění za nekonvenční zpracování pověsti Jan za chrta dán, ale také doporučení na Loutkářskou Chrudim.

Soubor **DLS Blechy Jaroměř** (vedoucí Zdeňka Brouková) se na přehlídce představil s představením **Pohádka o Červené karkulce.** Ač patří Červená karkulka mezi klasické a všem dobře známé pohádky, v podání DLS Blechy Jaroměř se jednalo o netradiční zpracování. Tento známý příběh byl ukazován zároveň v prostředí českém, japonském a grónském. Kromě dvou vypravěček, které se vzájemně o pokračování pohádek v různých zemích poučovaly, příběh zprostředkovávaly také čtyři loutky.

Představení, které bylo hravé, vtipné, plné slovního a situačního humoru, podpořeného i vtipnou scénografickou složkou, získalo dvě ocenění: pro Janu Dvořáčkovou za autorský text a Zdeňku Broukovou za režii. Zároveň si soubor odvezl i doporučení na Dětskou scénu.

Kryštof Brouk, opět z **DLS Blechy Jaroměř**, sehrál představení **Jak jeli vojáčci stavět bunkr**, které napsal a režíroval spolu s Janou Dvořáčkovou. Jednalo se o představení jednoho herce, o dětskou hru plnou fantazie, kterou občas přerušují nechápaví rodiče. Kryštof Brouk si na jevišti vystačil s dětskými hračkami, které díky jeho fantazii mohly představovat téměř cokoliv, a s dvěma loutkami ztvárňujícími maminku a sestru. Kryštof si odnesl ocenění za to, jak jeli vojáčci stavět bunkr.

1. a 2. ročník **LDO ZUŠ Třebechovice pod Orebem** (vedoucí Jiřina Krtičková) se na přehlídce představil s představením **Tele-hrátky se zvířátky**. Jednalo se o pásmo veršů Karla Černého, Jaromíra Nohavici, Zuzany Novákové a Jindřicha Balíka, ve kterém nám děti předvedly, co se za rok práce v dramatickém kroužku naučily – střídání napětí a uvolnění, vzruchu a klidu, štronzo, kolektivní přednes, práci s reálnou i zástupnou rekvizitou. Jiřina Krtičková si za toto představení odnesla od lektorského sboru ocenění za nastoupení správné cesty.

Děti ze **Studia Šrámkova domu v Sobotce** (vedoucí Lada Blažejová) zahrály představení **Kdo to tady**. Jednalo se o čtyři bajky podle Ezopa, které zpracovala Vivian French. Díky jednoduché říkance „Kdo to tady…" a energii dětí, se kterou nám bajky sdělovaly, působilo představení jednotně, pouze by bylo dobré zapracovat na pointě některých bajek a rytmu celé inscenace. Bajky ale byly zpracovány invenčně a především nepopisně a za to si soubor odnesl nejen ocenění za invenční pokus o zpracování tradiční bajky, ale také doporučení na Dětskou scénu.

Posledním představením přehlídky byla **Pohádka o veliké řepě** souboru **Malé dvě ze ZUŠ F. A. Šporka Jaroměř** (vedoucí Jarka Holasová). Jednalo se o loutkové zpracování Hrubínovy veršované pohádky, které nám předvedla dvě děvčata hrající s maňásky a javajkami. Představení zahájila vtipná etuda s havranem a žížalou a vtip představení neopouštěl až do závěrečného potlesku. Ač představení chyběl zvukový doprovod, který by odpovídal druhu loutek, a některé situace postrádaly pointu, z děvčat byla patrná radost a chuť ze hry a za své představení si odnesla ocenění za vtipnou loutkářskou interpretaci pohádky a navíc také doporučení na Loutkářskou Chrudim.

Velkým kladem přehlídky byly diskuze, které na závěr přehlídky probíhaly zvlášť s dospělými vedoucími a zvlášť s dětskými účastníky. Zhlédnutá představení byla reflektována lektorským sborem i ostatními diváky a tvůrci tak mohli získat neocenitelnou zpětnou vazbu. Je smutné, že ale zpětná vazba od diváků, tedy od těch, kvůli kterým je přece divadlo děláno, zajímala pouze šest vedoucích souborů a ostatní již spěchali spolu se svými svěřenci zpátky domů. Snad se v příštím roce podaří rozpoutat větší diskuzi o zhlédnutých představeních. Divadelní maraton byl tedy pomalu u konce a tak již zazvonil zvonec a přehlídky byl konec.

Eva Herzogová

PARDUBICKÝ KRAJ

PARDUBICE 4. (1.KAT.), 5. (2.KAT.), 11. (3.KAT.), 12. (4.KAT.) DUBNA 2011

Přehlídka se konala již tradičně v malém sálku. Prostor je to útulný, leč na takovouto akci ne příliš vhodný. Vizuální pozornost diváků poněkud rozptyluje výhled velkými okny na nedaleký renesanční zámek, což je pohled překrásný, ale rušící. I zvukových vjemů je více než dost – zvenku sem někdy velmi intenzivně proniká ruch Sukovy třídy (zejména při častém průjezdu houkající sanitky). Přímo v budově sídlí konzervatoř, takže se některé přednesy proměnily v melodramy, jak trefně poznamenala hlavní organizátorka přehlídky Hana Cihlová. Ta dokázala se svými kolegyněmi vytvořit neuvěřitelně příjemnou a klidnou atmosféru, takovou, že většina účastníků téměř nevnímala nejen ony nepatřičné vjemy, ale dokázala se i zbavit zbytečného soutěžního napětí. Paní Cihlová je zřejmě i schopná diplomatka, neboť zajistila „štědré sponzory", takže všechny děti „něco" dostaly. Hlavní program, přehlídku dětského přednesu, rámovaly ranní mluvní rozcvička a odpolední diskuse s lektory. Osvěžujícím dojmem zapůsobily hudební vstupy žáků hudebního oboru pardubických „zušek". Atmosféra recitačních přehlídek je dle mého mínění velmi důležitá, vždyť všichni si jistě přejeme, aby v každém (zejména v dětech) zůstaly na setkání s přednesem ty nekrásnější vzpomínky.

Příjemné vzpomínky si zajisté odnášela i porota, neboť její členové zažili až dojemnou péči nejen v podobě vzorně připravených materiálů a bezvadně klapající organizace, ale i v nabídce pestrého pohoštění v poradní místnosti. V každé kategorii se složení poroty poněkud měnilo, jen moje maličkost měla možnost zúčastnit se hodnocení všech kategorií. Proto mohu ocenit i složení jednotlivých lektorských trojic. Vedle zkušených odborných přednašečských osobností jsem měla i možnost spolupracovat například: s redaktorkou rádia Leonardo (současně však absolventkou KVD DAMU Praha), s několikanásobnou laureátkou Wolkerova Prostějova a s profesionálními herci. Pohled na dětský přednes posledně jmenovaných bývá někdy (dle mé zkušenosti) poněkud „posunutý" k přehnanému oceňování dětských hvězdiček apod., ale v případě pardubické poroty tomu tak nebylo. Oba pánové velmi citlivě posuzovali dětské výkony, možná i proto, že jeden byl otcem dětského recitátora a druhý se sám ve svém dětství účastnil recitačních soutěží. S rozmyslem vytvořené složení lektorských skupinek vytvořilo velmi pestrou názorovou mozaiku, která byla pro mne podnětným obohacením.

Účastníci mohli získat k účastnickému diplomu tato ocenění: Čestné uznání, Diplom (bez postupu), Diplom s postupem do národního kola

Kategorie nejmenších zaujala především zajímavou a objevnou dramaturgií. S některými texty se nikdo z lektorů buď nesetkal v přehlídkách vůbec, nebo na nás působily neoposlouchaně. Ale i celkový pohled poroty na kategorii nejmenších zářil spokojeností. Děti přednášely s nadšenou spontaneitou, kterou u malých očekáváme, ale ne vždy se s ní potkáváme. Vystupující předávali své texty sdělně, většinou bez obvyklých manýr tohoto věku. Jen někdy si zřejmě text se svým pedagogem patřičně neprozkoumali a pak nebyly schopné plně vytěžit to, co do něho autor vložil. O dobré úrovni nejmladších svědčí i množství oceněných výkonů, které opravdu nebyly uděleny jen pro roztomilost vystupujících.

Diplom obdržela Natálie Finsterlová (J. Žáček. Popletená pohádka), Vojtěch Tesař (J. Kinney: Deník malého poseroutky), Jana Večeřová (M. Drijverová: Starosti). Čestné uznání si odnesly Anna Petrová (J. Havel: Kočičí dům), Anna Ševčíková (A. Jacobsso, S. Olsson: Lotřík Petřík), Sabina Čonková (M. Kratochvíl: Školní muka) a Magdalena Perná (P. Šrut: Pan Sud).

Na rozdíl od první kategorie pardubické přehlídky, druhá nepůsobila tak příjemně. Výběr předloh působil sice pestře, ale nad některými

texty porota nevěřícně kroutila hlavou – přece jenom šlo o krajské kolo, kdy se dá předpokládat jistá selekce z nižších kol. Velmi často působil dětský přednes povrchně, bez jakéhokoliv zaujetí pro sdělení, překvapivě i textů, které dětem nabízely mnohé. U některých výstupů dokonce měla porota pocit, že se ocitla v okresním kole první kategorie a někdy dokonce i ještě „níž". Naštěstí nelze celou druhou kategorii v Pardubicích zatratit, několik výkonů aspirujících na ocenění se přece jen našlo.

Na celostátní přehlídku byla doporučena **Viktorie Štochlová** (Rudolf Křesťan: *Výskyt*). Leckdo by výběr tohoto textu pro recitátora druhé kategorie nedoporučil. Dívenka však působila jako starší a dokázala se zápletkou v povídce zřejmě upřímně pobavit a toto své pobavení předat divákovi. Vyprávění publikum vnímalo jako poutavé, živé a logicky vystavěné. Přirozený projev poněkud „kazila" příliš pečlivá artikulace - Viktorie si zřejmě byla vědoma některých svých mluvních nedostatků a snažila se mluvit co nejlépe. Druhou postupující v této kategorii se stala **Anna Pachelová** (*Olga Hejná: Kluci buci kaktusáci*). Přednes byl vyhodnocen jako nejlepší z celé kategorie, přirozený, radostný a hezky vystavěný. Z Aničky přímo sálalo potěšení z vyprávění, ze vztahu k postavám i k příběhu.

Ani třetí. kategorií nebyla nikterak lektorská trojice nadšena. Spolu s diváky vyslechla převážně texty, jejichž výběr už předurčoval nevýraznost a povrchnost. A pokud se objevil text, který toto nenaznačoval, často jakoby přednašeč jeho předpoklady neobjevil. Nejčastěji se tak dělo při přednesu Macourkových textů (celkem jich bylo ve třetí kategorii pět), kdy byly autorovy typické předlouhé věty „nasekány" na několik kratších, ukončených tečkou, nebo na vyhrávané přímé řečí. Opět se však našlo několik výjimek, kdy naopak text, který při přečtení nepůsobil bůhvíjak zajímavě, vypravěč výrazně obohatil. Postup do celostátní přehlídky si odnesla **Lucie Petrová (**František Němec: *Pták si pamatuje* a Ludvík Aškenazy: *Křik*). Lucie působila na publikum neuvěřitelnou energií, spontaneitou, živostí snad i talentem. Předvést toto všechno ji umožnily dva texty výrazně odlišného charakteru, přičemž ji evidentně zaujal více první, prozaický. S autorovým humorem se zcela ztotožnila, bavila se jím a bavila jím i diváky. Schopné vypravěčce by se snad dala vytknout přílišná energie při sdělování přímých řečí, kdy hlas zněl přeexponovaně. **Tereza Junková** recitovala text Tomáše Špidlíka *O kapce rosy* a Aloise Mikulky *Ježibaba trampem*. Na rozdíl od Lucie, která od prvního se objevení na jevišti předváděla (v dobrém slova smyslu) všechny své schopnosti, Terezka svoji přednašečskou osobnost odhalovala postupně a publikum ji plně mohlo docenit až po odeznění druhého textu. Při prvém přednesu působila subtilně, filosoficky, lyricky, pro někoho až sentimentálně. Při druhém představení se publiku naopak rozvinula veškerý svůj smysl pro humor, schopnost pracovat se všemi vypravěčskými prostředky a mluvní vybavenost. Mikulkův rázný text předala s neuvěřitelnou noblesou, velice hravě a až poeticky.

Všichni tři lektoři se shodli v lítosti nad nemožností předvést oba dva texty v národním kole, protože jenom tak může divák, zejména odborný, ocenit nejen schopnosti Terezky jako recitátorky, ale i kvalitu jejího pedagogického vedení.

Ani kategorie nejstarších nezaujala přemírou přednesů nad běžnou úroveň. Její slabiny se projevovaly zejména ve výběru jakýchsi „holčičích"výpovědí, kdy mladé slečny „hrály" samy sebe, někdy dosti přehnaně a násilně, bez jakéhokoliv nadhledu. Takovýto výběr předloh je často pastí i pro schopné a zkušené recitátorky. Dalším, často se objevujícím problémem, byla výstavba přednesového výstupu. Vyprávění byla vyprávěna barvitě, zaujatě, opravdově a s přesvědčením, ale plynula pořád stejně, vývoj událostí „nešel odněkud někam". Přitom mnoho textů bylo vybráno velmi zajímavě a i pro stálé účastníky recitačních přehlídek překvapivě. Nejvíce zklamán byl herec z pardubického divadla, který se po létech těšil z „porotování" a byl nemile překvapen velmi malým zastoupením poezie. V seznamu recitátorů se dokonce objevil i ryzí monolog z divadelní hry, i když v podání šikovného herce.

Čtvrtá kategorie měla i své velké plus - všichni velmi ocenili boj jednoho recitátora, který se, i přes vážné zdravotní potíže zasahující do řeči, dokázal prosadit z krajského kola a i zde se ocitlo jeho vystoupení na hranici doporučení do kola národního. Stal se důkazem, že se přednes může stát velkou motivací. Na celostátní přehlídku postoupila **Natálie Dunglová** (Daisy.Mrázková: *Hloupý lev*, František Nepil: *Brzdi, lemoune!*). Natálie jako první recitovala Nepilův text. Při jeho přednesu působila dojmem, že sice ví, proč ho říká, a že se jím baví, ale její výkon měl některé nedostatky, např. ve výstavbě, uspěchaném konci a v nepřesné artikulaci. Zato druhý text vyzněl jednoznačně nejlépe z celé kategorie, ne-li z celé přehlídky. Přesně vystavěný výkon vypravěčka přesně vedla diváka svojí představou a dovedla ho ke konci se silnou katarzí.

Kristýna Marková interpretovala text Ilji Hurníka *Jan Milánek cinkal* a Miloše Macourka *O modrém hrnci, který rád vařil rajskou omáčku*. Kristýna byla nominována do národního kola ne zcela jednoznačně, neboť lektoři neshledávali ani jeden z jejích výkonů zcela vhodným k postupu do národního kola. Vedle ní stejně posuzovali další recitátorku, nicméně však pro zajímavější výběr textů ji vybrali a tím jí dali šanci se národního kola zúčastnit. Přednes Hurníkovy povídky vyzněl nepřirozeně, zejména v přímých řečech, kdy vypravěčka podivně stylizovala postavu Milánka. Až v druhém textu přesvědčila lektory o kvalitách svého přednašečského umu, i když i vyprávění o modrém hrnci nesl stopy problémů z jejího prvního vystoupení.

Ema Zámečníková

SVITAVY 8. – 10. DUBNA 2011 – FABRIKA SVITAVY

ZPRÁVA O SVITAVSKÉM DÝCHÁNKU

V pátek 8. dubna 2011 proběhl ve Svitavách Svitavský dýchánek – postupová přehlídka dětského divadla pro Pardubický kraj. Přehlídka se uskutečnila v Multifunkčním komunitním, vzdělávacím a kulturním centru Fabrika Svitavy. Pořadatelem bylo Středisko kulturních služeb města Svitavy. Svitavský dýchánek měl letos pořadové číslo 2 – první ročník svitavští uspořádali v roce 2010. Jednodenní přehlídky se zúčastnilo celkem deset dětských divadelních souborů ze všech koutů Pardubického kraje. Lektorský sbor pracoval ve složení: Zoja Mikotová, Jarmila Doležalová, Zuzana Jirsová a Petr Mohr – tajemník poroty. Svitavský dýchánek měl i dětskou porotu – dvacet dětí z Dramatické školičky Svitavy a DOcela MAlého divadla Svitavy. Tuto porotu vedla Jana Mandlová – učitelka Dramatické školičky Střediska kulturních služeb města Svitavy. Všechna představení uváděly studentky DOcela MAlého divadla Svitavy – slovem a vypouštěním, rozdáváním i propichováním pouťových balónků…

Oceněné inscenace Svitavského dýchánku 2011:

3.B. Zámecká Litomyšl: Létající třída

Školní soubor pracuje dva roky pod vedením Jitky Bobkové. Hra vznikla spojením dvou scénářů podle Ericha Kästnera a Marka Twaina. Jeviště je plné dětí. Jsou velmi dobře organizovány. Z celé třídy vyčnívá pět nejtalentovanějších, kteří vstupují do rolí. Bez použití kulis vytváří celá třída jednotlivá prostředí: školní třídu, koupaliště, bazar. Název hry – Létající třída – dává prostor pro rozehrávání fantazie a zapojuje všechny zúčastněné. Hudba, kterou soubor použil, je původní. Vzniklo velmi uvolněné, hravé představení. Získalo ocenění za dobrou kolektivní energii.

Benešáčci Pardubice (ZŠ Benešovo nám. Pardubice): Kdo tu knihu…..?

Benešáčci jsou vlastně děti ze sportovní třídy a je jich 24. Vede je Martina Hezká. Hra je přenesením textů Pavla Šruta na jeviště. Bylo velmi zajímavé srovnání s předchozí inscenací litomyšlského souboru, neboť princip i počet dětí na jevišti byl velmi podobný. Celé recitační pásmo bylo velmi zábavné a dobře organizované. Na celé hře je patrná inspirace a spojení s Krajskou knihovnou v Pardubicích. Neboť právě kniha se stala výchozím a určujícím prvkem hry. Což je velmi cenné, ve světě zkratkovitých informací, klipů, mobilů, internetu… Texty Pavla Šruta

zároveň prohlubují vztahy mezi dětmi. Soubor byl oceněn za dobrou jevištní souhru.

Inscenace doporučené k postupu do širšího výběru na Dětskou scénu 2011:

Horní - Dolní ZŠ Sloupnice: O tlustém pradědečkovi a loupežnících

Soubor HORNÍ – DOLNÍ je tradiční dětský divadelní soubor. Existuje v Sloupnici již třicet let při základní škole. Vedoucí je Eva Sychrová. Představení je dramatizací pohádky Josefa Čapka. Název byl upraven, neboť místo loupežníků jsou na jevišti loupežnice. Soubor má dvacet dívek a jednoho chlapce, což je právě tlustý pradědeček. Vznikla hra velmi zábavná, plná dětské energie, s použitím loutkových prvků. Hudební doprovod je živý – na klavír hraje Jana Sychrová. Děti hrají s nasazením a divadelní situace jim zjevně činí potěšení. Veselý text si dobře užívají a organizace velkého počtu dětí na jevišti je dobře zvládnutá.

Divadlo Bez zábran Lanškroun: Kocourek Modroočko
Soubor mentálně postižených dětí. Soubor, který jsme přesvědčili, aby na Svitavském dýchánku vystoupil… a udělali jsme dobře! Manželé Eva Vetchá a Radim Vetchý přivezli do Svitav pozoruhodný soubor. Děti přišly už na první představení a vydržely do konce – reagovaly na všechny hry – spontánně. A jejich vystoupení bylo právě takové! Nejlepším katalyzátorem byli diváci. Přijali soubor i hru naprosto spontánně! Nikdo nesledoval hendikepované děti, ale právoplatné představení této přehlídky. Nad ostatní vyčníval Miroslav Šotola v roli Kocourka Modroočka a zároveň principál a hybatel všeho dění. Nad ostatní vyčníval… ale zároveň byl ten nejúžasnější kamarád a divadelní partner! On pomáhal ostatním a na závěr předvedl úžasnou divadelní show, která byla zároveň čirou radostí ze života! Soubor se ctí odehrál hru Josefa Koláře s úžasnou hudbou Marka Ebena a vzbudil mnoho, mnoho emocí. Divadlo je krásné!

Dramatický soubor ZUŠ Chrudim: Africké pohádky – Starý had a žabí král, O nejmenším člověku

Dramatický soubor ZUŠ Chrudim přivezl do Svitav třetí díl Afrických pohádek. A nutno říci, že jsme opět viděli skvělé představení! Velmi kultivované, s dobrými hereckými výkony, kostýmy, adekvátní hudbou, atmosférou odpovídají zvolenému žánru. Je třeba říci, že se jedná o inscenaci, která splňuje všechny požadavky dětského divadla. Atmosféra představení je adekvátní žánrů a tématu. Soubor je vyzrálý a velmi kultivovaný.

Diskuse s porotou se uskutečnily vždy po jednotlivých blocích. Jana Mandlová – za dětskou porotu – shrnula na závěr vše, o čem si dětská porota povídala. Dětská porota i ta dospělá se shodovaly ve většině témat spojených s jednotlivými inscenacemi. A i ocenění bylo ve shodě.

Na přehlídce dále vystoupily tyto soubory:

Dramatický kroužek Nad čistírnou (ZUŠ Pardubice): Vlaštovčí voda

Dramatický kroužek DDM BETA Pardubice: Jaký je život aneb Jak jsem potkala Marťana

Modrá sedma (ZUŠ B.Martinů, Polička): Zlatý kolovrat

Veselé zrcadlo Gymnázium Ústí nad Orlicí: Pohádka o prolhaném prodavači novin

Divadelní kroužek DDM Heřmanův Městec: Staré řecké báje a pověsti

Jaký byl letošní Svitavský dýchánek? Je třeba říct, že velmi příjemný, vlídný a radostný. Pořadatelům se podařilo zajistit na všechna představení účast dětí ze svitavských škol. A takřka všechny soubory přijely do Svitav hned ráno na zahájení přehlídky. Proto byl velký sál Fabriky po celý den plný a diváci byli pozorní a vstřícní. Pořadatelům se podařilo zmenšit prostor jeviště pevnými výkryty, světly na stojanech a paravany – a tak vznikl pro všechny soubory velmi příjemný hrací prostor – jako v pokojíčku. O všechny soubory se postaraly hostesky Docela Malého divadla Svitavy. Ve foyeru Fabriky byla výstava fotografií z prvního ročníku Svitavského dýchánku a na plazmových televizích běžely videa z minulého roku – po celý den. Ve foyeru Fabriky byly instalovány nástěnky, kam všichni – diváci, soubory, dětská porota – psali své vzkazy a názory na viděné inscenace. Soubory využily všechny šatny a učebny Fabriky pro zázemí, obě poroty měly své stálé místnosti, obědy i večeře pro všechny zajistila restaurace Fabriky Svitavy.

8. dubna 2011 žila celá Fabrika Svitavy dětským divadlem a ukázalo se, že toto multifunkční centrum je vhodným prostorem pro takovou velkou akci!

Pro svitavské byl zároveň letošní Svitavský dýchánek generálkou na Dětskou scénu – celostátní přehlídku dětského divadla a dětské recitace. Ta ve Svitavách proběhne poprvé letos 10.–16. června a Fabrika Svitavy bude hlavním stanem tohoto setkání dětských divadel a recitátorů a seminaristů a lektorů a všech, kteří mají rádi dětské divadlo!

Petr Mohr

KRAJ VYSOČINA

TŘEBÍČ 12. DUBNA 2011 – DIVADLO PASÁŽ

V první kategorii se účastnilo celkem 10 recitátorů (8 děvčat a 2 chlapci). Dramaturgický výběr byl většinou v pořádku až na Michala Černíka, který recitátorovi Matěji Kamanovi neumožnil ztotožnění se s textem. Většina recitátorů se snažila o přirozený projev, někteří v koncích přednesu uchvátali závěr a tím i pointu celého příběhu. K zajímavým vystoupením patřilo Jirousovo Ptala se Františky Marta Magdaleny Kazdové, Paleček a jeho kamarádi Marie Sabolové či Červená Karkulka Nely Buckové. Ukázalo se, že kvalitní Hrubínova či Jirousova předloha umožňuje recitátorům i kvalitnější přednes. Celkově lze říci, že tato kategorie byla na třebíčské krajské přehlídce lepším průměrem.

Ve druhé kategorii se účastnilo se 10 recitátorů (5 děvčat a 5 chlapců). Toto by nasvědčovalo o vyrovnaných silách obou pohlaví, ale v konečném výsledku byli úspěšnější kluci. V této kategorii již byl drobný problém ve výběru předlohy. Recitátorské výkony byly na rozdílné úrovni, řada recitátorů si nevytvořila dostatečné vnitřní představy a ztotožnění se s textem. I zde většina recitátorů uchvátala závěr přednesu. Čestná uznání za recitátorský výkon získali Václav Abrahám s ukázkou z Ladova Mikeše a František Neuman se Svěrákovou Hotelovou pohádkou. Oba dva dokázali zaujmout posluchače přirozeným přednesem, nenásilným odlišením jednotlivých postav a optimistickým vnitřním zaujetím. Na národní přehlídku byli doporučeni dva recitátoři - **Jakub Šorm** s textem L. Pavláska *Abíčko* – jedná se o osobní výpověď příběhu rvačky dvou kluků. Recitátor je autentický, okamžitě naváže komunikaci s posluchači. Přesto je ještě potřeba výstup dotvořit. Druhým je **Patrik**

Holenda s textem Jaroslavy Rajtmanové *Šibal Krakonoš.* Ač se jedná o žáka páté třídy, jeho recitátorský výkon je již skutečným uměleckým přednesem, kdy se recitátor bez jakýchkoli gest, pouze s vnitřním zaujetím stává zprostředkovatelem nelehkého literárního textu pověsti o Krakonošovi a řece Úpě. Byl to skutečný recitátorský zážitek. Tyto dva recitátory jsme vybrali z důvodu ukázky různých přístupů k interpretaci literárního textu. Porota pracovala ve složení: Vlasta Gregorová, Milan Noha a Jaroslav Dejl.

Jaroslav Dejl

A jak si stála třetí a čtvrtá a kategorie? 12. dubna vládlo sice nad Třebíčí ukázkové aprílové počasí, sálem kulturního domu Pasáž se v klidu, a příjemné atmosféře nesla próza i poezie: Mácha, Skácel, Seifert, také Ilja Hurník, Irena Dousková či James Thurber.

Ve třetí kategorii se představilo 10 mladých interpretů. Výkony všech byly téměř na stejné úrovni, a tudíž se lektorský sbor rozhodl nechat všechny zúčastněné přednést i texty druhé. A ukázalo se, jak není dobré podceňovat výběr i přípravu druhých textů, bohužel…

Nakonec byla udělena dvě čestná uznání za výběr textu. Do celostátního kola pojede **Veronika Janíčková** ze ZŠ Týnská, Třebíč. Prózu Raye Bradburyho *Srpen 2026* si vybrala sama a přednesla ji s vlastním náhledem na daný problém a velmi autenticky.

Ve čtvrté kategorii se sešlo 11 interpretů, tentokrát nepřednášeli všichni druhé texty. V této kategorii byla udělena tři čestná uznání za přirozený přednes. Vysočinu bude reprezentovat **Ivana Klimešová**. Tato čtrnáctiletá dívka přednesla oba texty (J. Skácel - *Píseň o srdci*, M. Vašut - *HUMANET*) s tak vyzrálým projevem, se zaujetím a přirozeným nadhledem, že se na národní přehlídce jistě neztratí.

Radka Blatná

TŘEBÍČ 13. DUBNA 2011 – NÁRODNÍ DŮM

Krajská přehlídka dětského divadla kraje Vysočiny proběhla 13. dubna 2011 v Třebíči v podobě „klasického“ celodenního maratonu. Je škoda, že se organizátorům z DDM Hrádek ani letos nepodařilo rozložit přehlídku do několika dnů a dát jí o něco důstojnější průběh. Je to ovšem těžké, místním učitelům a vedoucím stávající model zřejmě vyhovuje, to spíš ti přespolní by rádi završili svou celoroční práci s dětmi „divadelním svátkem“, tak jak to nabízejí krajské přehlídky v sousedních krajích. Snad se to podaří někdy příště.

V Třebíči tentokrát vystoupilo devět soborů, o jejich představeních si odpoledne s jejich vedoucími povídal lektorský sbor ve složení Radka Blatná, Stanislav Nemrava a Jakub Hulák.

Kromě zkušenějších souborů, jejichž vedoucí se s různými skupinami dětí objevují na přehlídce každoročně, vystoupily v Třebíči dva soubory, které z minulých let neznáme.

Byl to například soubor **TJ Sokol Dalešice** (ved. Magda Potůčková), jehož představení hry Stanislava Tomka **Dorotka a Pantlička aneb Námluvy ve mlýně** může sloužit jako typická ukázka vesnického sousedského divadla. Svou „realistickou“ popisností a mnohomluvností ovšem hra působila dojmem „užvatlané“ televizní pohádky, situaci místy zachraňoval snad jen mimořádně krásný zpěv malého představitele vodníka.

Milým překvapením bylo ale představení souboru **ZŠ Dobronín** (ved. Viktorie Petřivá) **Oslík nadrobno**. Nepříliš šťastně zvolený název inscenace (jde o přesmyčku názvu souboru) dopředu neprozradí, že jde o známou Sísu Kyselou Martiny Drijverové. Přestože lze mít o hře řadu oprávněných pochybností (přihlouplé muzikálové písně a „choreografie“, málo exponovaný konflikt Sísy a Jeníka, občasné přehrávání…), děti hrály s mimořádnou chutí a nadšením a ve chvíli, kdy došlo na situaci, dokázaly ji věrohodně naplnit. Tomu pomohla i jednoduchá a funkční scénografie a práce s chórem. Vzhledem k tomu, že šlo o kvality na třebíčské přehlídce ojedinělé, soubor byl doporučen do širšího výběru na celostátní přehlídku.

Soubor **Bezmasky ze ZUŠ Pelhřimov** (ved. Jitka Vachková) přivezl na přehlídku alegorickou **Říši Agord**. Stejnojmennou předlohu Ľubomíra Feldeka jsem sice nečetl, přesto se obávám, že už v ní samotné je příčina toho, proč představení vyznívá jako tezovitá, patetická a poněkud hysterická protidrogová agitka.

O pojednání lidského života ve zkratce se pokusil soubor **Tudy tam ze ZUŠ Jihlava** (ved. Martin Kolář) v představení **Z nuly na sto za patnáct minut**. Ani dobře vybavené děti a řada nápaditě stylizovaných momentů nedokázaly zastřít dojem přílišné tezovitosti. Některé fáze působily jako pouhé „zábavné scénky“ a místy svým cynickým humorem balancovaly na hranici vkusu.

O prolhané princezně zahrál další jihlavský soubor, tentokrát ze **ZŠ Havlíčkova** (ved. Jana Krásenská a Alena Hromádková). I v tomto případě se zdálo, že už samotná předloha, pohádka Vlastimila Brodského, předznamenala hlavní problém inscenace, a to prvoplánovou didaktičnost. V představení se sice objevily pěkné inscenační nápady, často ale působily bez jasného zdůvodnění samoúčelně (používání pruhovaných stužek jako znaku postav či zástupné rekvizity).

Sympaticky a bezprostředně působily na scéně děti ze souboru **Lety do oblak ze ZUŠ Jana Štursy Nové Město na Moravě** (ved. Kateřina Šteidlová) v představení **Rozkošný dům hrůzy** podle Arnošta Goldflama. Příběh byl ovšem od úvodní situace málo přehledný, zřejmě především vinou rychlého nástupu nedostatečně rozlišených postav v samotném úvodu, a celkový tvar působil zatím spíš rozpracovaně.

Nepřehlednost či nesrozumitelnost jsou slabá slova pro inscenaci podle textu Mariana Pally, které soubor **Běloskvoucí cosi** (ved. Tomáš Machek), opět z novoměstské ZUŠ, prezentoval jako **První díl seriálu Bill a Nebyl, ve kterém Bill nebyl**. Bylo sice zřejmé, že je veškerá absurdita a nelogičnost nonsensového příběhu záměrná, ale naprostá bezbřehost této absurdity a absence nadhledu a hravosti učinila představení opravdu „těžko stravitelným“.

Soubor **Sluníčko ze ZŠ Benešova Třebíč** (ved. Zdeňka Marečková) se představil v tradiční „drobničce“. Přes sympatické zapojení dětí byla ovšem Šrutova báseň **Humrlec** rozehrana snad až příliš jednoduše a prvoplánově na to, aby mohla přinést výraznější divácký zážitek.

Překvapením byl **Mauglí** souboru **Áčko ze ZŠ Týnská Třebíč** (ved. Jaromíra Kratochvílová). Známý Kiplingův příběh byl redukován na několik klíčových situací a zásadní slabinou inscenace je fakt, že vyžaduje od diváků předchozí znalost příběhu. Třebíčské představení bylo ale působivé využíváním prvků rituálu, rytmem, funkčním využitím chórů a přesvědčivostí a velkým nasazením hrajících dětí. Pro tyto kvality byla inscenace navržena na přímý postup na celostátní přehlídku Dětská scéna.

Jakub Hulák

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

BRNO 12. - 13. DUBNA 2011 – SDV LABYRINT

NA VLNÁCH PŘEDNESU

Ve dnech 12.–13. dubna 2011 se sešli recitátoři z Jihomoravského kraje již tradičně v Středisku dramatické výchovy Labyrint (SVČ Lužánky), aby se zaposlouchali do rozmanitých tónů přednesu. Taktovku nad průběhem přehlídky uchopila Emilie Špatná a společně s ní se na přípravě podíleli studenti Ateliéru Divadlo a výchova DIFA JAMU a Střední školy uměleckomanažerské, s.r.o., kteří připravili tematické zaměření přehlídky, činnosti pro přednašeče i jejich doprovod a zajišťovali harmonický chod přehlídky.

Pozorní čtenáři již mohli z předchozích vět odhalit rámec celé přehlídky, kterým se stala hudba. Proč právě ta? Poezie a próza – stejně jako hudba – totiž nabízí řadu témat a cest pro interpreta i pro posluchače. Během každého dne vznikla pomyslná deska „Dětská scéna 2011" plná různých žánrů, stylů i osobitých podání textů, které jsme od přednašečů slyšeli. Každá deska byla jedinečná a během její tvorby i při poslechu přinesla mnoho nečekaných zážitků i nových zkušeností. Hudební motivy nás provázely od úvodní etudy studentů, přes rozcvičky pro přednašeče, výzdobu celého prostoru i módní doplňky různých hudebních stylů, kterými se ozdobil lektorský sbor. V něm v letošním roce zasedli Jindra Delongová, Jarmila Doležalová, Petra Rychecká, Eva Dittingerová, Zuzana Žáková, Barbora Špatná, Tomáš Doležal a Miroslav Jindra.

Sbor našich lektorů nezapěl, ale zlatou desku udělil, společně s postupem do Svitav, v 2. kategorii **Sabině Poláškové**, která přesvědčila porotu o své výrazné vypravěčské osobnosti a schopnosti udržet pozornost posluchačů při přednesu textu *Ferda* od Jiřího Žáčka a **Lucii Gágyorové,** která dokázala v textu Jana Skácela *Uspávanka s plavčíkem a velrybou* velmi dobře zdůraznit jednotlivé významové celky. V 3. kategorii ocenění a postup získali **Eva Mrázková**, u které lektorský sbor ocenil její hravost a práci na hlasovém a výrazovém odlišení postav v textu Zdeňka Galušky *U Pagáčů na dvoře* a **David Prosecký** s textem Františka Nepila *Hrál král na flétnu*, na kterém porotci ocenili přirozený projev a schopnost navázat kontakt s diváky. Ze 4. kategorie postoupili **Zuzana Svobodová**, která se zaujetím, citlivostí a silným výrazem přednesla obtížný text Zuzany Novákové *Setkání v jiné dimenzi* a **Nikodém Zezula**, který vnitřním porozuměním textu od Francoise Villona *Balada o drobnostech* získal pozornost posluchačů a porotců.

Dny, kdy byla v Brně realizována přednesová přehlídka, bychom mohli hudební terminologií označit pro účastníky jako eccitante (vzrušeně), pro vedoucí diskusí presto (rychle), pro návštěvníky andante (krokem) a celkově fresco (svěže). A doufáme, že i v příštích letech bude stále rozšiřován repertoár dětského přednesu o nové a jedinečné desky z Dětských scén.

Věra Šlechtová

(komentáře k výkonům recitátorů doplnila redakce)

BRNO 14. – 17- DUBNA 2011 – SVČ LUŽÁNKY

Po absolvování krajského kola Dětské scény v Brně se nabízí hned několik obecnějších témat a problémů k diskusi. Po loňském početně i kvalitně chudším ročníku byl ten letošní o něco lepší. Už jen počet 19 přihlášených (z toho 17 skutečně hrajících) souborů dokládá zájem o divadelní aktivity s dětmi v kraji. Na druhou stranu se po „prohlídce" jejich kvality nabízí otázka: nebylo by vhodné zařadit (při nezrealizování okresního výběrového kola) tzv. předvýběr na základě předložených nahrávek a počet inscenací krajského kola tím nepřímou úměrou vzhledem ke kvalitě snížit? Nebo je naopak vhodné či dokonce žádoucí, aby se krajského kola mohl (jako je tomu nyní) zúčastnit každý bez nároku na kvalitu kusu, kdo podá včas přihlášku a zaplatí administrativní poplatek? Hlasy pro budou volat po zhlédnutí, diskutování a podpoře jakékoli divadelní činnosti s dětmi; hlasy proti vyrukují v prvé řadě s neochotou některých vedoucích slyšet zpětnou vazbu a nechat si poradit. Krajské přehlídky vůbec, napříč všemi kraji, druhy i žánry, permanentně bojují s neúčastí souborů po delší (celý) čas přehlídky a s absencí vzájemného diváctví, natož pak vzájemné diskuse a reflexe. Pro koho se v takovém případě hraje? Pro porotu a odbornou veřejnost? Ta však asi netouží po deseti „besídkových" kusech…

Ale zpět do Brna! Nebylo to tak zlé, jak naznačuji v úvodní polemice. V Brně se ukázalo, jak důležité je nadšení a chuť členů souborů hrát a existovat na jevišti (například soubor Gmláci z Gymnázia M. Lercha v Brně či Dlaně z Hustopečí), mít nadhled nad sebou samým (například soubor Dvaadvacet a půl stupně z Gymnázia M. Lercha v Brně), mít divadelně uvědomělé vedení (například soubor ze ZŠ Rousínov, Spolek loutek Loutkino z Brna nebo DK Babylon ze ZŠ Znojmo) nebo pátrat po vhodných, třeba i autorských námětech odpovídajících dané skupině (například soubor Tyjáon z Brnkadel SVČ Lužánky v Brně nebo Čerti ze ZUŠ Velké Opatovice).

Co se týká témat, byly v jasné převaze pohádky. A to ať již ty klasické (Plaváček - DK Kamínky z Ořechova; Oslíčku, otřes se - BoŠka ze ZŠ Bohdalice či Jak Kuba parohatou princeznu léčil - DK MŠ a ZŠ Želešice) nebo upravené zcizeným rámcem či až televizně modernizované směrem do konverzační komedie (Babinec - DK ZŠ Komenského ze Slavkova u Brna či Jak to bylo s Růženkou v naší škole - ZUŠ F. Jílka v Brně) nebo ty, které vycházely ze známých literárních či vlastních příběhů o dětském hrdinovi, příběhů s antropomorfizací nebo z vděčných pohádek Macourka či Fischerové (Baterka - Družinka ZŠ a MŠ Veslařská v Brně; Mimozoo 3 - Spolek loutek Loutkino v Brně; Pátá hlava - ZŠ Rousínov; Klíče a Sedmá hlava - DK při ZŠ, ZUŠ a MŠ Lomnice; Pohádka z Větrné Lhoty - DK Babylon ze ZŠ Znojmo).

Pohádky byly v programu krajské Dětské scény doplněny inscenacemi vycházejícími z rozsáhlejších novel či přímo z dramatického textu (Don Pedro, don Pablo a Věra Lukášová - Dlaně z Hustopečí na motivy textu Boženy Benešové; Hlad - Šťovíci ze ZUŠ Velké Opatovice na motivy Mrožkova dramatu Na širém moři) a ryze autorskými počiny příběhů ze života nebo z filmu (Bezděje - Gmláci z Gymnázia M. Lercha v Brně; To je ale kino! - Čerti ze ZUŠ Velké Opatovice; Je to jen hra - Tyjáon, DDS Brnkadla ze SVČ Lužánky v Brně nebo Stroj času - Dvaadvacet a půl stupně z Gymnázia M. Lercha v Brně).

V mnoha viděných divadelních kusech se navíc vydatně zpívalo či hrálo na nástroje - v některých případech pro dobro věci (udržení dynamiky či „prodloužená ruka" vedoucího), v jiných pouze jako ilustrace či dokreslení, v několika pak hudební stránka spíše uškodila (nevhodně až nevkusně zvolená hudba, zbytečné „rozhození" dětí místo pomoci). Ryze hudebně recitačním pásmem (a příkladem prvně výše zmiňovaného) byl Výlet do Afriky Hudebně dramatického kroužku při ZŠ Břeclav, který vycházel ze známých textů Jiřího Žáčka. Tím se dostávám k užitým prostředkům divadelního sdělení v inscenacích brněnského kola. Hlavní scénografickou roli v mnoha případech hrály (s odkazem na zmiňované velké množství pohádek, nyní především těch klasických nebo rádoby modernizovaných) vyrobené malované kulisy a rádoby výpravné kostýmy, kde se však divák bohužel mnohdy marně dopátrával vkusu, významu i symbolické zkratky. Asi stálý nešvar dětského amatérského divadla…

Objevily se však i milé výjimky. Například soubor Dvaadvacet a půl stupně přišel s výbornými studentskými nápady a vtipnou nadsázkou nejen v rámci scénografie, která odkazovala na jednoduchou, ale funkční komiksovou a groteskně komickou vizuální inspiraci a nabízela zajímavé momenty zcizení. U vystupujících mladých děvčat nedominovaly složité charakterové role, ale lehká (ve smyslu odlehčenosti projevu, nikoli banálnosti procesu tvorby) hra s hrou, za kterou mj. dostal soubor i ocenění lektorského sboru. Rezervy, které v inscenaci byly a zabránily jejímu doporučení do celostátního kola DS (načasování, posílení

autorského příběhu, práce s pointou, podpoření zcizovacího efektu...), plynuly vedle menších zkušeností souboru především z chybějícího „oka z venku“ - soubor pracuje bez jakéhokoli vnějšího vedení. Potenciál pro další divadelní činnost však děvčata z Gymnázia M. Lercha z Brna ukázala značný.

Když se však vrátím ke scénografickému počínání souborů na této přehlídce, musím zmínit ještě alespoň jeden, který si ocenění lektorského sboru vysloužil právě za vizuál inscenace. Je jím Spolek loutek Loutkino, který ve svém „divadelním seriálu“ o hrochovi, cirkusu, jeho přátelích, nepřátelích i mimozemšťanech ukázal schopnost práce s fantazií dítěte v procesu tvorby inscenace (v příběhu) a především pak v až dokonalých loutkách vymyšlených neexistujících zvířat. Zde byla, na rozdíl od předchozí zmiňované inscenace, naopak patrná jasná režisérská ruka, snaha o divadelní gagy (nejlépe vycházely právě ty, které pracovaly s „fígly“ nápaditých loutek) a preciznost zvláště některých situací a výstupů. Možná právě prostor cirkusové manéže nebo to, že se jedná už o třetí díl téhož příběhu, však ubíral na přirozenosti a autentičnosti vyjádření dětských herců, které až příliš často sklouzávalo z hraní (či hraní si) do předvádění se.

Jasná ruka již zkušené vedoucí, avšak se zachováním spontánnosti a hry dětí, byla vidět na inscenaci **ZŠ Rousínov.** Příběh vycházející z Macourkovy předlohy o drakovi, který se chystá na zásnuby s dračicí, ale jedna jeho hlava protestuje a nakonec vše pokazí, byl rozvinut o předehru, jež doplnila do jednoduchého příběhu konkrétní motivace jednání, a o kombinaci kolektivních postav (drak a dračice) s individuálními typovými postavami (jednotlivé dračí hlavy). Výsledek počínání souboru (inscenace **Pátá hlava**) se sice vešel do časového rozsahu 10 minut, avšak byla na něm vidět předchozí důsledná dlouhodobá práce vedoucí Michaely Kyjovské. Ta se projevila v naprosté jistotě hrajících dětí v tom, co a proč na jevišti říkají a dělají, v až překvapující koncentraci a souhře celého souboru (10 žáků z nižšího prvního stupně ZŠ), v kvalitní práci s hlasovým i pohybovým fondem dětí (například práce s napětím a uvolněním ve ztvárnění vzdorující Páté hlavy). Navíc v inscenačním řešení nechyběl humor, nadsázka a závěrečná pointa; scéna a kostýmy se sešly se vkusem a odpustily si prvoplánovou ilustrativnost. Lektorský sbor ve složení Hana Galetková, Magda Veselá a Jakub Hulák právem doporučil tuto inscenaci na celostátní kolo Dětské scény 2011 do Svitav.

Otázka výběru a následná uvědomělá práce s předlohou byla nasnadě u velké většiny inscenací; dramaturgie se tak ukazuje jako stále zásadní a nejproblémovější složka dětského divadla. Z hlediska výběru adekvátně věku herců se zdála být inscenace souboru Družinka ze ZŠ a MŠ Veslařská, který herecky poměrně povedeně zpracovával úryvek z Goscinnyho cyklu o Mikulášovi. Soubor ale nijak nepracoval s okolnostmi, motivacemi, ani samotnou dějovou linkou a divák marně pátral po dramatickém konfliktu a klíčové zápletce. Příliš zamotaný autorský příběh (vedle velkého nadšení a opět vlastní iniciativy účinkujících studentů bez pedagogického vedení, avšak bohužel zároveň nezvládnutého divadelního řemesla) představil brněnský soubor Gmláci, v němž ocenění za entuziasmus na jevišti patří vedoucímu „principálovi“ v hlavní roli.

Problematika předlohy a únosnost délky představení ve vztahu k dějovému obsahu a nosnosti inscenačního zpracování se objevila především u souboru ZUŠ F. Jílka a soboru ze Slavkova u Brna. Jako problematické se zde ukázalo rovněž zacházení s tématem - o čem soubor hraje, proč, co chce divákům sdělit? Nejvíce v tomto směru narazil soubor Šťovíci ze ZUŠ Velké Opatovice. Snahu ztvárnit to, co děti znají a co je dokonce bytostně zajímá (v tomto případě počítače a virtuální versus skutečná realita), ukázal soubor Tyjáon z Brnkadel SVČ Lužánky. Přenesení světla online her na jeviště byl pokusem originálním, scénograficky i režijně jednotným, avšak radost a lehkost inscenačního ztvárnění se asi vyčerpala v průběhu zkoušek a na jevišti se kontrastně projevovala až strojová naučenost nebo naopak nedotaženost a nejistota v jednání. Velký herecký, ale i lidský vklad do dění na jevišti prokázal soubor Dlaně z Hustopečí, který se nebál sáhnout na silné téma a těžký text, jenž vyžadoval charakterové zpracování postav. Velký potenciál i odvážný dramaturgický počin (včetně podrobného obeznámení členů souboru s fakty, motivacemi, okolnostmi příběhu) však narazil na ne zcela šťastné inscenační zpracování, které nepracovalo s divadelní zkratkou a znakem a nepodařilo tak udržet a sdělit závažné téma.

Dramaturgicky ne špatnými, avšak inscenačně méně zajímavými či nedotaženými byly inscenace souboru z Lomnice, souboru Babylon při ZŠ Znojmo a souboru Čerti ze ZUŠ Velké Opatovice. Objevila se i představení spadající do tzv. sousedského divadla (Kamínky z Ořechova, BoŠka ze ZŠ Bohdalice či MŠ a ZŠ Želešice), ve kterých zkušenějšímu divákovi několikrát trochu zatrnulo při způsobu zpracování. U Želešic se z dětského představení stala místy až exhibice hrajících dospělých vedoucích a děti skončily na pozici sedících či smýkajících se loutek. Věřme ale, že to byla jen výjimka potvrzující naději, že brněnské krajské přehlídce svítá na lepší časy - ruku v ruce s uvědomělým divadelním a pedagogickým vedením a chutí dětí a studentů divadelně tvořit, hrát si a sdělovat.

Kamila Kostřicová

OLOMOUCKÝ KRAJ

OLOMOUC – PODĚS – 1. DUBNA 2011 – ZUŠ ŽEROTÍN

Při společném vystoupení recitátorů první a druhé kategorie byl zřejmý zásadní rozdíl mezi oběma kategoriemi v interpretaci vybraných textů. Až na nepatrné výjimky recitátoři první kategorie měli problém se sdělením obsahu, nechali se vést převážně rytmem veršů nebo falešnou intonací vět. Eventuelně zůstávali u naučené deklamace doplněné prázdnými gesty.

Z vystoupení recitátorů druhé kategorie byl již zřejmý jejich vědomý podíl na interpretaci.

Nejlépe se to podařilo Alžbětě Makovcové a Zuzaně Hrbkové, které byly doporučeny k postupu na národní přehlídku. **Zuzana Hrbková** při přednesu textu E.Frynty *Ježek* dokázala postihnout Fryntovu nonsensovou poetiku, kterou s radostí a hravostí předala posluchačům. Lektoři doporučili přesněji a s větším nadhledem vystavět první část textu, aby jeho pointa vyzněla ještě přesvědčivěji. **Alžběta Mankovecká** dokázala text Markéty Pilátové *Ve víláckе zemi* interpretovat s nadhledem a se schopností vystavět a vypointovat prozaický text. Pro autenticitu sdělení jí bylo doporučeno ještě osobitěji se postavit za hlavní hrdinku příběhu.

Jiřina Lhotská

Ve třetí. kategorii vystoupilo 18 dětí. Všichni se ukázali jako zajímaví a osobití recitátoři. Někteří se představili výborně vybranými texty, jiní zaujetím pro sdělované, další hezkým mluvním projevem a ti nejlepší vším dohromady. K postupu do druhého kola bylo vybráno sedm dětí. Pět z nich si pak odneslo ocenění. **Veronika Špačková** z Olomouce (H. Doskočilová: *Příběh bígla Mukiho*, P. Šrut: *Lichožrouti*) a **Karla Tomanová** z Prostějova (M. Čunderle: *Jak byla vosa Marcelka ráda, že je* a textem neapolských dětí ze sbírky Já to doufejme ňák zmáknu *Popište váš byt*) se navíc radovali z postupu na národní přehlídku. Jako náhradník byla vybraná **Amálie Poledníčková** z Prostějova, se kterou se všichni pobavili u pohádky A. Goldflama *Tatínek a olympijské hry* a drobničky P. Nikla *Ježek*.

Alena Palarčíková

V nejvyšší, 4. kategorii, vystoupilo celkem 16 recitátorů. Lektorský sbor ve složení Hana Kotyzová, Jan Faltýnek (bývalý žák ZUŠ Žerotín) a Jaroslav Provazník se shodl na tom, že úroveň přednesů byla většinou dobrá, až velmi dobrá (ostatně tak či onak oceněných recitátorů bylo nakonec šest - dva postupující, jedna recitátorka s cenou bez postupu jako případný náhradník a tři, kteří dostali čestná uznání). Dramaturgie byla pestrá, i když i tady se projevila tendence, která je patrná na celostátních přehlídkách už řadu let - že zdaleka nejčastěji si recitátoři, tedy ti, kteří se dostanou do vyšších kol, vybírají prózy. S verši jsme se tady setkali z 24 přednesených textů jen pětkrát a až na dvě čestné výjimky, o kterých se ještě zmíním, to byly texty tak či onak sporné (Jana Haaso-

vá: *Radobýl*, Karel Plíhal: *Kopáči*) a jeden byl přednašečsky tak náročný, že si s ním recitátorka neporadila (Marceline Desbordes-Valmore: *Večerní nebe*).

Jako problém se v této kategorii objevily úryvky z rozsáhlejších próz. I když se recitátor rozhodne interpretovat část románu, novely nebo větší povídky, je třeba vždy zvážit, zda může takový úryvek stát sám o sobě (posluchač vnímá i úryvek jako celek), zda v něm po krácení nebo úpravě zůstal dostatek informací, které posluchač potřebuje k pochopení textu a k orientaci v něm a zda má svou stavbu včetně pointy.

To se výborně podařilo **Adamu Langerovi** z olomoucké ZUŠ Žerotín (ved. Ivana Němečková), který si obě své prózy dobře dramaturgicky připravil a vytvořil si tak pro svůj přednes dobrou půdu. I když první text - úryvek *Holubice míru*, vybraný z knihy Edgara Dutky U útulku 5, - vypráví o atmosféře a událostech, které jsou pro recitátora dávnou historií (50. léta), podařilo se mu - díky šťastně zvolenému klíči (soustředění se na vztahy mezi dětmi a na dětský pohled na dospělé) - vyprávět úryvek přirozeně a s příjemným nadhledem. Na přednesu bylo sympatické, že si recitátor dokázal dobře vytvořit a udržet představový film, který mu pomohl zprostředkovat atmosféru „budovatelského" nadšení i jemnou skepsi hlavního hrdiny-vypravěče. I když próza obsahuje mnoho přímých řečí, nikde jsme se v postavách neztratili. Obdivuhodně zvládl recitátor i expresiva a občasné vulgarismy, které v jeho podání nepůsobí ordinérně ani chtěně, ale dokáže jich využívat k charakterizaci postav. I povídku Woodyho Allena *Odmítnutí* má Adam výborně připravenou, i tady prokázal, že tomuto typu textu a humoru dobře rozumí, že je mu blízký - jeho pobavení nad absurditou vyprávění se přeneslo i na publikum. Možná by jen bylo vhodné myslet na to, že není potřeba vždy „tlačit na pilu" pro zvýraznění vtipu a absurdity.

Druhý recitátor, kterého lektorský sbor poslal na Dětskou scénu, **Štěpán Kozub** ze ZUŠ Jeseník, je svérázný přednašeč. Zjevně ví, proč si oba texty - *Noc v hotelu* Jakuba Malého i báseň Charlese Bukowskiho - vybral. Přednes prózy Noc v hotelu je logicky vystavěný, recitátor se v textu neztrácí, zručně pracuje s pauzami a celek dokáže završit pointou. Lektoři i publikum ocenili Štěpánův suchý humor, s nímž text interpretuje. Jako druhý text si Štěpán vybral Bukowského verše, které zvládl se ctí, byť samozřejmě s jistými limity, danými jeho věkem a životními zkušenostmi.

Klára Němečková ze ZUŠ Žerotín (ved. Alena Palarčíková) je výborně vybavená přednašečka. Svůj první text - *Dívka se stala Čenem* (z knihy Jáchyma Topola Trnová dívka), indiánský mystický příběh o temných silách, které se zmocní člověka a ohrožují celé společenství, - připravila jako výrazně stylizované vystoupení: buben, kterým se Klára doprovázela - někde dokresloval atmosféru, někde trochu popisně dubloval akci -, rytmizoval její přednes a adekvátně odkazoval k rituálu. Vystoupení má recitátorka pěkně vystavěné, lze uvažovat téměř o hudební skladbě. Nicméně v proudu rytmizovaného vyprávění a bubnování se místy poněkud ztrácely důležité momenty a motivy. Výsledek byl rozhodně pozoruhodný, ale dva z lektorů se shodli na tom, že místy působil poněkud artistně a že se tak recitátorce jaksi vytrácelo téma. Druhý text - jeden z dopisů Anny Frankové - byl interpretován spíše jako monolog, Kláře se zatím, zdá se, nepodařilo najít způsob jak do interpretace dostat vypravěčský odstup. I tady však Klára prokázala svou recitátorskou vybavenost a zkušenost a také zaujetí pro vybraný text. I proto jí porota dala cenu, i když jen bez postupu na celostátní přehlídku.

Z dalších recitátorů stojí určitě za zmínku Jan Machalka ze ZUŠ Žerotín (ved. Ivana Němečková), kterého zaujala absurdita jedné z povídek Etgara Kereta z knihy Roury. Navzdory problémům v mluvě (artikulace, tu a tam nepřirozená intonace apod.) se mu podařilo posluchačům to podstatné z náročné prózy předat. Po absurdním textu sáhl i Lukáš Pazdera ze ZUŠ Prostějov (ved. Jana Turčanová) - z tvorby Jiřího Koláře si vybral *Slanečka;* s prvoplánovým a násilně vtipným Švandrlíkovým *Upírem* toho však příliš mnoho udělat nemohl. Daniela Režného lektorský sbor ocenil spíše za to, jak se pustil do náročné Prévertovy básně *Velké prádlo*, i když byla trochu nad jeho možnosti; v Goldflamově pohádkové próze *Tatínek a strašlivé Brno* pobavil suverénním vystižením brněnského hantecu, ale místy působil trochu rozpačitě.

Jaroslav Provazník

OLOMOUC – PODĚS 2. – 3. DUBNA 2011 – ZUŠ ŽEROTÍN

neboli – podle hlavního organizátora Pavla Němečka ze Sdružení D – „Pravá olomoucká Dětská scéna". Přehlídce divadelní předcházela 1. dubna jednodenní krajská přehlídka přednesová. Vedle Sdružení D se na dobře připravené a příjemně probíhající akci podílel Dům dětí a mládeže (který na přehlídce reprezentoval Leoš Březina) a zejména ZUŠ Žerotín, v jejíchž prostorách se obě části přehlídky konaly.

Atmosféra letošní olomoucké krajské přehlídky byla příjemná, organizátoři byli schopni zajistit pro všechny – jak pro soubory, tak pro diváky i lektory – vlídné prostředí, a dokonce se jim povedlo sehnat i několik sponzorů.

Po vzoru celostátní přehlídky byly na programu také diskuse s dětmi ze souborů, které měla na starosti především Magda Veselá z další olomoucké ZUŠ – Iši Krejčího.

Letošní olomoucká přehlídka nabídla ve dvou dnech devět představení (nepočítám-li inspirativní výtvarné divadlo masek Nanosvět, s nímž byli pozváni studenti katedry pantomimy a katedry skladby pražské HAMU), ale shodou okolností se jí neúčastnil žádný notoricky známý soubor, který vídáme v posledních letech i na celostátních přehlídkách dětského divadla (soubory Aleny Palarčíkové, Ivany Němečkové nebo Hany Kotyzové). To, pravda, způsobilo, že co do úrovně patřila letošní olomoucká přehlídka spíše k průměrným. Na druhou stranu však tento efekt dal více vyniknout rodícím se nadějím nebo solidním, byť zatím ne zcela přesvědčivým pokusům.

K těm vedoucím, jejichž práci lze označit za standardní, byť není nijak objevná a divadelně zručná, patří Pavla Schönová ze **ZŠ Rovensko**. Se svým souborem **Ráčci Roveňáčci** letos připravila drobné pásmo básniček od různých autorů **Z vodního světa**, které – jak naznačuje titul – spojovala tematika vodní fauny a flóry. Místy byly texty ilustrovány nápaditými obrazy (rejnoci s využitím světel), místy byly jen doprovázeny zbytečně popisnými pohyby. Tam, kde byl přednes založen na dialogu (např. jedné skupinky s druhou či sólisty se skupinou), tam, kde děti věděly, co říkají a ke komu mluví, představení ožilo. Pokud děti neměly jasného adresáta a jen „obecně" se obracely do publika, aby odrecitovaly text, nechaly se strhnout „kolovrátkovým" deklamováním. Citlivý přístup a vkus vedoucí vyzdvihl lektorský sbor oceněním za dramaturgický výběr a pedagogickou práci.

Nápaditější byly pokusy Martiny Kolářové ze ZUŠ Mohelnice a Jany Jurkasové ze ZUŠ Uničov.

Vedoucí dětského souboru **TYJÁTR z Mohelnice** si pro svou inscenaci vybrala jeden z pracovních textů své bývalé učitelky Milady Mašatové **Kdo je rychlejší**, dramatizaci Andersenovy povídky Běžci. Andersenovská ironie inspirovala soubor k volbě osobité výtvarné i herecké

stylizace, která každou z postav (zajíc, hlemýžď, sloupek z plotu, stará zeměměřičská značka z lesa, mezek, vlaštovka, moucha) deformuje do drastického šklebu a podtrhuje nicotnost a pošetilost toho, o co každé z postav jde ve sporu o pofiderní soutěž mezi zajícem a hlemýžděm. Vedoucí a soubor k tomu využily nápaditého kostýmování a líčení a obludně přeexponovaných gest. Problémem inscenace je, že zůstalo jen u nastolení tohoto originálního nápadu, který nebyl dál rozvíjen. Pitvornost a panoptikálnost postav, podtržená tím, že každá z nich má daný soubor pohybů, které se mechanicky, strojově, do omrzení opakují, není bohužel využívána v dalších variacích. Tak se stává, že pod náporem této výrazné stylizace poněkud zanikají další témata, která Milada Mašatová ve své dramatizaci nabídla, především protiklad trapného pinožení za pomíjivými ambicemi na jedné straně a prostoty skutečných hodnot (sluneční paprsek) a neokázalosti a pokory, reprezentované planou růží na straně druhé. V každém případě šlo po divadelní stránce o nejzajímavější inscenaci olomoucké přehlídky, a proto ji lektorský sbor navrhl do širšího výběru na celostátní přehlídku Dětská scéna. Ocenil také citlivost vedoucí pro skupinu, protože v tomto textu našla dobrý materiál, který souboru, jenž se podle vedoucí dostal do obtížné situace ve svém vývoji, umožnil konsolidovat se a najít společná témata.

Osvěžením přehlídky byla montáž absurdních textů Martina Komárka, kterou pod titulem **Spáči** připravila se souborem **BeStnázvu ze ZUŠ Uničov** Jana Jurkasová. Na jevišti si uničovští v desetiminutové miniatuře pohráli s třemi fantasmagorickými texty, mezi nimiž lze vytušit svorník naznačený titulem – tedy snění a noční můry. Ale soubor, který byl hrou zjevně zaujat, divákům bohužel neumožnil se v té výtvarně i divadelně zajímavé ochutnávce (hlavním scénografickým prvkem jsou barevné igelitové fólie) zorientovat. Vinu na tom má hlavně až příliš drastické proškrtání textů, málo domyšlený rámec inscenace, ale i ledabylá jevištní mluva a škobrtající temporytmus. Nicméně Jana Jurkasová se svým souborem v Olomouci prokázaly, že mají divadelní vidění a že si k divadlu hledají zajímavou cestu.

Zuzana Ševečková, vedoucí souboru **Love Train ze SŠ, ZŠ a MŠ Šumperk,** si vybrala **Blues o třech stech vlaků a stříbrném kornetu** Josefa Kainara a vytáhla z celé skladby jediný motiv – motiv vlaku, který povýšila na inscenační klíč. Pohyb tam a zpět (jízda vlaku do dálky a zpět) a rytmická hra světel a stínů je působivý nápad, ale nevystačí na interpretaci členitého textu, jenž byl tak ve výsledku poněkud zploštěn. Navzdory poctivé snaze najít dětem v „obtížném" věku cestu ke Kainarovi a navzdory jednotlivým zajímavým nápadům vyzněla proto nakonec inscenace trochu rozpačitě. Vinu na tom má ovšem i to, že text je na to, aby jej interpretovali žáci 7. třídy, přece jen náročný.

Marie Zajícová, která před lety přesídlila z Ledče nad Sázavou na Moravu, učí v **ZŠ ve Zlatých Horách** a je tu stejně aktivní jako byla ve svém předchozím působišti. Do Olomouce přivezla letos hned dvě inscenace. (A to měla v plánu přijet ještě i s inscenací textu Olgy Strnadové podle Vladislava Vančury Za časů ušatých čepic, z čehož nakonec sešlo.) Dramaturgicky to byly produkce odlišné – první byla inscenací dramatického textu – konverzační minikomedie Frigyese Karinthyho **Chci zpátky školné**, druhá – **Co je uvnitř –** byla autorským textem o problémech současných dětí. Na jevišti se však inscenace od sebe příliš nelišily. Obě byly divadelně málo promyšlené, místy spíš nahozené, obě se prohýbaly pod náporem slov, která dětem neumožnila vstoupit do situací a jednat v nich (až příliš často se tu čeká na narážky, místo aby se postavy na scéně rozžily). V první inscenaci je navíc nedořešen způsob ztvárnění postav dospělých (a všechno jsou to postavy v letech – ředitel školy, učitelský sbor, který na škole působí od nepaměti, a absolvent školy, který se dožaduje vrácení školného), a tak dětem nezbývá, než odříkávat text a poněkud klopotně vyrábět na jevišti humor. V druhé inscenaci se děti cítí o trochu lépe. Hrají tu vrstevníky, vstupují tu do situací ve třídě, které dobře znají, a především – našly nosný a zajímavý divadelní prostředek: když jedna postava druhé telefonuje, sedí k sobě zády, dotýkají se jedna druhé, a přesto jsou si daleko, protože se vlastně nevnímají. Jenomže nenápaditý a neobratně sepsaný text, založený na nepravděpodobné historce, plný banalit a televizního kuchyňského realismu, by se ani větším množstvím dobrých divadelních nápadů nedal nejspíš zahrát přesvědčivě.

Eva Šalková ze Šumperka se už léta věnuje dramatické výchově, už léta úctyhodně zápasí s divadlem. Letos byl však její zápas s **Malým princem** nad možnosti její i jejího dětského souboru. Spolu s Danou Markovou se s **divadelním kroužkem Slunečník ze šumperské ZŠ Slunečná** pokusily inscenovat známý poeticko-filozofický text A. de Saint-Exupéryho víceméně tak, jak běží a leží – od letcova ztroskotání na poušti a setkání s Malým princem přes putování po všech planetkách k setkání s růžemi, liškou a hadem (vše z druhé půlky knihy a uzavření příběhu se už neobratně a nelogicky odehrálo v jediné scéně). Převést takovýto naprosto nedramatický text na jeviště je ovšem úkol nadlidský. Protože se souboru nepovedlo najít jevištní obrazy, které by poetiku textu dokázaly adekvátně a nepopisně zprostředkovat, poezie Malého prince zmizela a hluboké myšlenky se změnily v prázdná slova. Eva Šalková přesto naznačila, že by se možná k Malému princi dala najít cesta – ve stínohře, jejíž možnosti si soubor – byť zatím neobratně – vyzkoušel. Škoda že i tady zůstával u popisných ilustrací, které se s podstatou této básnické prózy míjejí. V této souvislosti je záhadou, proč soubor bohatě kostýmoval Malého prince tak, že kopíroval autorovy ilustrace z obálky knihy (včetně toho, že použil nevkusnou zlatovlasou paruku), že liška byla opatřena nesmyslnou čepičkou a růže byly kostýmovány podobně nevkusně.

Dětský divadelní kroužek DDM Šternberk (ved. Michal Zapletal) se pustil do podobně komplikovaného úkolu, do **Alenky v říši divů**. Tady už šlo však o zcela nepoučený, spíše intuitivní přístup. Vedoucí je coby pracovník DDM zavalen spoustou dalších povinností a dramatický kroužek je jednou z jeho mnoha činností, takže se dramatické výchově – jak nám vysvětlil – nemůže věnovat soustředěně. (To je, bohužel častý jev, s nímž se v DDM a SVČ setkáváme, ačkoliv by tato volnočasová zařízení měla nabízet kvalitní a kvalifikovaně vedené aktivity pro děti.) Šternberský soubor pracuje prvním rokem a Alenku pojal jako sérii dosti nahodilých a prakticky netvarovaných etud, z nichž bylo patrné, že se děti neorientují ani v příběhu, ani na jevišti a že jim chybí elementární vybavenost k tomu, aby mohly vystupovat na veřejnosti. A tak lektorskému sboru nezbývalo nic jiného než vysvětlovat základní věci – co je smyslem dětského divadla a že i vedoucí volnočasového dramatického kroužku musí být na tuto práci odborně připraven.

Zcela mimo jakékoliv kategorie bylo představení **DS Kandrdásek, SVČ Atlas a BIOS Přerov,** s kterým Ivo Kolařík nacvičil pohádku **Jak horal chodil do pekla s jelity** (pohádka s podobným motivem jako např. Obušku, z pytle ven!), jejímž autorem je slezský spisovatel a učitel Józef Ondrusz. Ačkoliv jde o pohádku kouzelnou, režisér si s divadelním řešením kouzel hlavu vůbec nelámal, stejně jako s řešením klíčových situací, bez nichž je ovšem zápletka nesrozumitelná (výměna kouzelných prostředků v hospodě). Zdaleka nejsmutnější na celém představení však bylo, že přerovské děti nedisponují základními dovednostmi, které jsou k divadlu potřeba, nekomunikují, pouze mechanicky odříkávají text nebo – což je druhý extrém – šaržírují, „tlačí na pilu" do té míry, až to v publiku vyvolává neadekvátní smích a děti na jevišti se tak dostávají do velmi trapných situací. Pro lektorský sbor bylo potěšitelné, že si těchto zásadních problémů všimli i ostatní účastníci besedy s vedoucími a dost přesně pojmenovávali, v čem jsou problémy tohoto „fousatého" dětského divadla, a hlavně takovéto pramálo tvořivé práce s dětmi.

I když neměl Poděs v letošním roce tak vysokou úroveň jako jeho předchozí ročníky, shodl se lektorský sbor (pracoval se složení Jiřina Lhotská, Alena Palarčíková a Jaroslav Provazník), že byl přehlídkou úspěšnou, která naznačila, že dramatická výchova v Olomouckém kraji má solidní základ a že se tu objevují nové, mladé talenty. Na čemž má podle mého svůj podíl také systematicky pořádaná a kvalitně připravovaná a organizovaná krajská přehlídka.

Jaroslav Provazník

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

OSTRAVA 19. DUBNA 2011 – SVČ KORUNKA

Krajská přehlídka dětských recitátorů Moravskoslezského kraje proběhla 19. dubna v SVČ Korunka v Ostravě. Její organizace se ujaly pracovnice SVČ Veronika Pavúková a Helena Skálová, externě pak Hana Štrbová. Nebylo jednoduché zvládnout všechny kategorie v jediném dni s jedinou porotou, nakonec se ale vše stihlo, i když v 18 hodin večer všichni účastníci i lektoři jevili známky vyčerpání. Podle slov organizátorů by neměl být problém rozložit příště akci do dvou dnů. Větším problémem budou ale nejspíš v Moravskoslezském kraji okresní postupová kola, z nichž zřejmě nepříliš odborně kompetentní poroty posílají na krajskou přehlídku „výrazné" recitátory s nepřijatelnými manýrami (deformování hlasu, popisné rozehrávání postav, ilustrativní gesta…) na úkor pedagogicky kvalitně vedených žáků s neokázalým přirozeným projevem.

Tradicí Ostravy je nultá, nepostupová kategorie. V jejím rámci vystoupilo sedm dětí. Krátká série básní odříkaných na hranici elementární srozumitelnosti v atmosféře nepřekonatelné trémy ovšem vzbudila otázku, zda vůbec mají tak malé děti vystupovat před publikem. Ocenění byli Prokop Závorka s kultivovaným přednesem Růženky Jiřího Havla a Emma Němcová s vtipně podaným textem Ľubomíra Feldeka Zapomnětlivý.

V první kategorii (15 dětí) převažovala technicky problematická vystoupení (kolovrátkové přizvukování, nepřirozené „zpívané" intonace, vnějškové „vybarvování"). O to víc překvapila Johanna Szpyrcová, která vzácně vystihla poetiku Mileny Lukešové v krátké próze Vítr a za svůj citlivý a přirozený projev získala cenu poroty. Ocenění si odvezly Anna Nevřivová za důrazný a zaujatý přednes básně Miloše Kratochvíla O botě a tkaničce a Natálie Kaletová za živé podání Ušatého torpéda Jiřího Žáčka.

Druhá kategorie (15 dětí) přinesla větší dramaturgickou pestrost i vyšší kvalitu přednesu. Ocenění získali Lukáš Baroš za technicky nedokonalé, ale zanícené podání básně Gól Josefa Křešničky, Eliška Klečková za příjemné převyprávění kapitoly Malý princ a liška A. de Saint Exupéryho, Johana Handlířová za přirozený přednes jinak nepříliš nosného úryvku z Baletních střevíčků Beatrice Masiniové a Terezie Holubová za osobité pojetí Tří tet Jiřího Suchého. Na celostátní přehlídku postoupily **Sára Erlebachová** z Českého Těšína, která překvapila svým přirozeným, ale zároveň technicky mimořádně vyspělým projevem v textu Iriny Pivovarové *Jarní déšť*, a **Ewa Wierzgoňová** z Karviné-Nového Města s dobře zvládnutým náročnějším textem Jana Brzechwy *Tulipán a růže*.

Třetí kategorie (13 dětí) byla v rámci přehlídky nejslabší. Po vyslechnutí druhých textů od šesti recitátorů nenašel lektorský sbor žádného adepta na postup na celostátní přehlídku. Ocenění získali Matěj Šumbera za přirozený a poutavý přednes úvodní kapitoly Saroyanova Tracyho tygra (Niklova Záhadná pohádka už byla méně přesvědčivá), Kryštov Zelenkov za naivní, přehnaně patetickou, ale zaujatou a vnitřně pravdivou interpretaci Raportu Fráni Šrámka a Nerudovy Balady o duši K. H. Borovského a Radek Slaný za suverénní, ale poněkud vnějškové a exhibiční vystoupení s textem Vojtěcha Steklače Jak je těžké vybrat si správné povolání a Uspávankou s bývalými anděly a modrým ptáčkem Jana Skácela.

Úroveň čtvrté kategorie (12 dětí) byla vyšší, v polovině případů šlo o zajímavá vystoupení, čtyři z nich lze označit jako vynikající. Oceněná Kateřina Michejdová z Českého Těšína zaujala posluchače propracovaným a poutavým přednesem povídky Alexandry Berkové Milostná, na plytké básni Pavla Cmírala Batoh tvůj drcá do všech kolen už ale neměla moc co ukázat. Vzhledem k absenci postupu ze třetí kategorie se lektorský sbor ve složení Jana Křenková, Helena Skálová, Lucie Semančíková, Josef Bičiště a Jakub Hulák rozhodl na celostátní přehlídku doporučit tři recitátory – vybrat dva se zdálo téměř nemožné. Jako vyspělá osobnost se v přednesu obou textů projevila **Radka Cabáková** z Krnova. Texty *Dobrá rada* Ivana Wernische a *Jak se namalují Vánoce* Miroslava Holuba interpretovala přirozeně a sugestivně, s porozuměním a citem pro osobitou poetiku autorů. Vynikající vypravěčské schopnosti prokázala i **Michaela Macháčková** z Ostravy, která v případě úryvku *Jak to chodí u nás doma* Jindřišky Černíkové povýšila jinak nepříliš silný text. Zajímavější volbou bylo *Vejce* Miloše Macourka, v němž ani jistá zatěžkanost jinak volně plynoucího asociativního řetězu myšlenek nezabránila přesvědčivému vyznění tématu. Originálním „úkazem" ostravské přehlídky byl **Kryštof Krhovják** ze ZUŠ B. Smetany v Karviné. Jako první text zvolil kombinaci dvou textů Ivana Wernische *V zámeckém parku* a *Otravná pohádka*, kde pracuje s výraznou „hereckou" stylizací, která ani na okamžik nepřipouští přirozený civilní tón. Přestože je výsledná křečovitost vystoupení zjevně záměrná, může na diváky snadno působit až nepříjemně. Zajímavým pokusem je i text z deníku Franze Kafky, pro který zvolil recitátor naopak totálně civilní projev, který ovšem vedl až k nedbalé, povolené výslovnosti.

Jakub Hulák

OSTRAVA – TŘEBOVICE – TŘEBOVICKÉ ŠUPINKY – 14. – 17. DUBNA 2011 – SPOLEČENSKÝ DŮM LABYRINT

Společenský dům Labyrint v Ostravě-Třebovicích převzal organizaci městského a také krajského kola Dětské scény, kterého se v letošním roce zúčastnilo devět soutěžních a jedno nesoutěžní představení ze severní Moravy.

Lektorský sbor ve složení Hana Cisovská, Jan Číhal, Petra Rychecká, Adina Bálková a Jana Mrlínová měl možnost zhlédnout devět představení, která se vyznačovala řadou podobných prvků, především v oblasti dramaturgické. **DS Bambules z Karviné** (vedoucí Šárka Drábová) přivezl pohádku **O perníkové chaloupce**, jejíž scénář vytvořila pro soubor starších dětí jeho vedoucí. Představení se vyznačuje balancováním mezi nadsázkou, vlastní hrajícím, poměrně dobře vybaveným dětem, a pokusy o psychologické herectví, mezi popisem a stylizací scény a kostýmů, mezi divadlem pro nejmenší děti a televizní estrádou. **DDS Lupínek z Hnojníka** (vedoucí Anna Ševečková) zahrál **Obrázky z Českých pověstí** autorů Kristy a Jiřího Bláhových, které byly postaveny na principu kolektivního vyprávění s rozehráváním jednotlivých dramatických situací. Ty byly více nebo méně dotaženy do pointy. Právě v práci s temporytmem a napětím a v pointování situací jsou rezervy této inscenace, hrané jinak dobře vybaveným souborem s nasazením a s nadšením. **Žáci LDO ZUŠ Třinec** (vedoucí Tereza Vyvijalová) přivezl vlastní dramatizaci povídky Raye Bradburyho **Pozemšťani**. Pokusil se v něm o sdělení určitého tématu prostřednictvím výrazně stylizovaných divadelních prostředků v herectví a scénografii. Bohužel zůstala tato ambiciózní inscenace na půli cesty – chyběly v ní jasnější motivace jednání postav, důslednější výběr motivů a stavba dramatického oblouku. **Školní divadlo Český Těšín** (vedoucí Marie Szymaniková) zahrálo v polštině představení **Bajki nie bajki** – kabaretní podání variací tří známých pohádek O Popelce, Červená Karkulka a Šípková Růženka. Inscenace postavená na nadsázce a humoru v suverénním pojetí menších, velmi přiroze-

ných dětí, stojí více na slovních komentářích dvou kabaretiérů, než na dramatické akci a řád chybí také výtvarné stránce a celkovému rámci. **DDS Štěkadlo z Opavy** (vedoucí Daniel Kollmann) vystoupilo s klasickou pohádkou podle Fr. Hrubína **Povídání o bílé laňce**. Scéně vévodilo velké leporelo a plošné loutky, s nimiž děti vyprávěly a ilustrovaly příběh. Na inscenaci se odrazila nezkušenost dětí s loutkami, která svazovala přirozený projev dětí, brzdila temporytmus inscenace a přinášela nechtěné komické momenty. **DDS Vrchňáček Opava** (vedoucí Karin Burkartová) se inspiroval představením skupiny Kašpárek v rohlíku a zpracoval jeden z jejích výstupů – **Divoké sny malé Šoni**. Motivem této práce bylo vystoupení na školní akademii, a tak převážila spíše imitace vtipné scénky než autorský přístup. Totéž platí o etudě **Dua Krkoč z Karviné** (vedoucí Radka Veselá) s názvem **Břichomluvec**, inspirované pro změnu polským kabaretem Ani mru, mru. Etuda břichomluvce a jeho živé loutky však předvedla skvělou hereckou práci obou aktérů s přesným načasováním a pointováním situací. **Recitační soubor Karviná** (vedoucí K. Palová) přivezl kratičkou souborovou recitaci textu **Rozdělovací znaménko** polského autora J. Brzechwy, která zůstala v prostoru mezi recitací a divadlem. Soubor **GAPA 2 Třinec** (vedoucí Halina Szczotka) zahrál druhé představení v polštině na této přehlídce – **Awantura o Jasia i Malgosie** čili Pohádku o Jeníčkovi a Mařence opět podle J. Brzechwy. Toto podání se vyznačuje nadsázkou, hrou s loutkami i předměty, zpěvy a tancem, vysokým nasazením a energií plynoucí z jeviště. Základní klíč, kterým je souboj mezi kluky a holkami o podání pohádky, však bohužel není čitelný ani dotažený v celé inscenaci, která trpí změtí nápadů, v nichž se ztrácí příběh. Inscenaci by pomohlo důslednější vyčištění jednotlivých situací, práce s pauzou a s pointou.

Lektorský sbor se po diskusích s vedoucími souborů rozhodl udělit čestná uznání za práci na inscenaci těmto souborům: Duo Krkoč Karviná, Školní divadlo Český Těšín, Žáci LDO ZUŠ Třinec a DDS Lupínek z Hnojníka. Na přímý postup ani do širšího výběru na Dětskou scénu 2011 nenavrhl žádný ze zúčastněných souborů.

Petra Rychecká

ZLÍNSKÝ KRAJ

UHERSKÉ HRADIŠTĚ 14. DUBNA 2011 – REDUTA

Počasí v Uherském Hradišti ve čtvrtek 14. dubna bylo velmi nevlídné, o to vlídnějšího přijetí se dostalo účastníkům krajské přehlídky recitátorů Jihomoravského kraje už tradičně od pořadatelů v historické budově Reduty.

Přehlídka probíhala ve dvou prostorách. Účastníky první a třetí kategorie hodnotil lektorský sbor ve složení Marta Reisnerová, Roman Švehlík a Jana Křenková, druhou a čtvrtou kategorii Jiří Pelán, Olga Pernická a Irena Vacková. V této skupině jsme nabídli recitátorům krátkou pohybovou a mluvní rozcvičku, za niž získali od přihlížejících doprovodů potlesk- ještě před vlastním sólovým vystoupením.

O první kategorii se zmíním podrobněji proto, že tady se zakládá na tom, jak se děti, které projdou sítem nižších kol, budou dále ve výběru textu a přístupu k němu orientovat. Tentokrát vystoupili čtyři chlapci a pět dívek, což je příjemný poměr, svědčící mimo jiné o tom, že přednes není už tak výraznou příležitostí k předvádění roztomilosti malých děvčátek, jak bohužel občas vídáme. V dramaturgii mírně převažovala próza, v poměru pět ku čtyřem. Výběr autorů i textů byl dobrý, od klasického Bylo nás pět po texty L. Středy, I. Hurníka, J. Kahouna a P. Šruta. Volba prózy vycházela možná z dobře míněného rozhodnutí pedagogů; z obavy před mechanickým odříkáváním v podřízení se rytmu a rýmu dětské poezie. Ovšem srozumitelné členění textu, cítění rytmu prózy, odlišení postav, přirozené kladení důrazu, pointování, to vše činilo nejmladším dětem potíže. Stalo se občas, že dobře míněné a šikovnými dětmi respektované rady z projevů malých interpretů „trčely".

Ačkoli je první kategorie nepostupová, udělili jsme Mirjam Lisoňkové za přednes anglické pohádky *Vašnosta všech vašnostů* čestné uznání, protože právě ona předvedla, že zmíněná úskalí lze výborně zvládnout.

U poezie nebyl výběr příliš nápaditý. Didaktické verše L. Štíplové o zdravém chrupu nebo rýmovánky M. Kratochvíla možná zaujmou dětského čtenáře na první přečtení, ale jaký přínos má jejich pamětné zvládnutí? Cituji: „Nos mám bachratý jak houba /jak se mi do něj trefil Kouba.." Výjimkou byl přednes Svěrákova textu Barbora píše z tábora Andreou Ondryášovou, kde bylo patrné, že přednášený text se jí skutečně líbí.

Technika mluveného projevu (zúženo na zřetelnost mluvy) byla celkově na velmi dobré úrovni! Jen u zmíněných veršů byly výrazné prohřešky proti intonaci, související i s monotónností projevu.

Atmosféra po celou dobu byla vstřícná, recitátoři byli soustředění, jako posluchači pozorní a nepozorovali jsme ani známky trémy.

Třetí kategorie předvedla svým mladším posluchačům dobře připravené výkony, ze 13 účastníků jsme osm požádali o druhé texty (5 chlapců, 8 dívek). Deset volilo opět jako první text prózu, tři poezii. V přístupu k próze jsme sledovali obdobné projevy nezkušenosti jako u mladších. Tam, kde byl text upravován a krácen, to bylo na úkor přehlednosti příběhu. Zdánlivě v rozporu s řečeným jsme přesto udělili za prózu čtyři čestná uznání, abychom po zásluze upozornili na vystoupení, kde se dařilo: přirozený a kultivovaný projev (Markéta Ovečková), hledání výrazných vyjadřovacích prostředků, byť v nepříliš šťastně vybraném textu (Daniel Gajdoš), ztotožnění s tématem a přirozená chuť k vypravování (Michal Churý, Kryštof Kocáb), porozumění oběma kvalitním textům (K. Kleinová).

Čestné uznání za přednes poezie získala Krystýna Odložilová. Přesvědčila nejen o své čtenářské vyzrálosti, jemném smyslu pro humor, ale předvedla i přirozenou intonaci v interpretaci jak vázaného, tak volného verše.

Na postup do národního kola jsme doporučili **Ondřeje Hradila,** jenž upoutal pozornost (nejen poroty) kultivovaným soustředěným přednesem Skácelovy *Uspávanky s Hokusajem*, ale i prózou W. Saroyana *Meč*. Další postupující je **Michaela Petřeková,** která zaujala osobitým projevem, chutí ke komunikaci a výběrem (vzhledem ke své kategorii) náročných textů (J. Prévert: *Píseň hlemýžďů jdoucích na pohřeb* a zejména objevnou *Rvačkou* B. Grögerové).

Celkový dojem z této kategorie, kde pozorujeme největší rozdíly v mentální zralosti účastníků, byl velmi dobrý. Nepozorovali jsme ani přehnanou ambicióznost v přístupu jak dětí, tak jejich doprovodů.

Jak je v Uherském Hradišti dobrým zvykem, pořadatelé zabezpečili dvě poroty, a tím umožnili, aby všichni přítomní vyslechli závěrečné zhodnocení a pro postupující i další zájemce a měli jsme dostatek času na individuální pohovory.

Jana Křenková

DOJMY A POJMY ANEB PÉČE O DUŠIČKU NA KRAJSKÉM KOLE DĚTSKÉHO PŘEDNESU KONANÉM DNE 14.DUBNA 2011 V UHERSKÉM HRADIŠTI

Khaled Hosseini se ve svém autobiografickém románu „Lovec draků" zmiňuje o hře ŠEDŽANGÍ neboli BITVA BÁSNÍ. Hru řídí učitel literatury. Ten zahajuje klání výzvou: „Zarecitovali jste verš z nějaké básně a Váš soupeř má 60 vteřin na to, aby odpověděl veršem začínajícím na stejné písmeno, jímž Váš verš končil."

Jak myslí děti? Dítě myslí ze zkušenosti. Nemůže si ale vybrat, z jaké zkušenosti bude myslet. Musí vzít to, co je a o čem nebylo dopředu jasné, kdy a v jaké podobě to přichází. Jaká je dětská zkušenost? Je šťastná a bez problémů, nebo je to zkušenost neklidu a rozdírání duše? Co je pro dítě být sám sebou? Štěstí je úlevou od úkolů každodennosti, i když je spojeno s odpovědností. Je to odpovědnost, která dokáže zároveň čekat, trpělivě důvěřovat a přijímat události jako důležité zdroje informací a podnět k samostatnému rozhodování. Zkušenost, o které mluvíme, je úzce spojena se zážitky různého druhu: jsou to bezprostřední zážitky („tváří v tvář") a také zážitky zprostředkované (literárním dílem, filmem, výtvarnem apod.). A možné zážitky (co může být, co žije jen v našich představách). Úvaha tedy upozorňuje na význam životní zkušenosti pro vnímání světa in abstracto i in concreto a zároveň i pro vnímání uměleckého díla. Přimlouvám se brát v úvahu vlastní literární tvorbu.

Menší děti (ve druhé kategorii) přicházejí s texty pohádek a povídek. Autoři (Jiří Žáček, Miloš Macourek, František Nepil, Emanuel Frynta, Branko Čopič a další) poskytují dosti příležitostí pro humorné vyprávění. Zároveň se vyžaduje pochopení příběhu a jeho domýšlení. Menší pochopení porušuje výstavbu přednesu, ztrátu vtipu, absenci pointy. Děti si zaslouží delší rozmluvu o knihách zvoleného autora i o vybraném textu. Osobní zkušenost dítěte při výběru textu i při práci s ním (tj. při práci na kompoziční výstavbě a ideovém vyznění) je nezastupitelná. **Kateřina Hladíková** recitovala *Zpřeházenou povídku* Branko Čopiče. Pamětně zvládnutý složitější text přednesla s novým prožitkem, dominantou jejího vystoupení byl humor, který graduje pochopením celku. **Štěpán Válek** si zvolil ke svému vystoupení text Ivana Vyskočila *Malý Alenáš* a dokázal si s ním hrát, gradovat význam textu a získat si tak posluchače.

Ve čtvrté kategorii se vydařilo těm, kteří měli šťastnou ruku s výběrem textu „na tělo". Tak v textu *Dietní program* podle knihy Věry Ipserové se recitátorka **Barbora Úlehlová** s úsměvem a trochou ironie podívala do zrcadla sama na sebe a zvažovala tíhu svého problému s tělesnou váhou. Její rozvažování neulpívalo na povrchu věci. Dotkla se i rodícího citu k chlapci. Text se stává významným podnětem pro chápání světa, ale i sebe sama. Působivé bylo vystoupení **Václava Kalluse**, který předestřel obraz svého prvního rande v textu *První rande* Rudolfa Křesťana. Soudě podle odezvy v hledišti se v obrazu uviděl každý bez hranic věku.

Tolik dojmy a pojmy, jak se objevily v průběhu recitačních vystoupení dětí a dospívajících přednašečů v Redutě v Uherském Hradišti. O průběh setkání se postaral pohostinně Dům dětí a mládeže Uherské Hradiště za pomoci šestičlenného lektorského sboru.

Jiří Pelán

UHERSKÉ HRADIŠTĚ – ŽEBŘIŇÁK 6. – 7. DUBNA 2011

Krajská přehlídka dětského divadla Zlínského kraje se pod tradičním názvem Žebřiňák odehrála v kulturním domě ve Véskách (na okraji Uherského Hradiště) ve dnech 6.–7. dubna. O organizaci se jako vždy postaral Stanislav Nemrava s pomocí svých pracovníků pořádající ZUŠ Uherské Hradiště. Vše bylo podobné jako v roce 1998, kdy jsem přehlídku navštívil naposledy (tehdy se ovšem konala v Hluku). Nabitý sál „kulturáku", klasické kukátkové jeviště, dojem neutuchajícího chaosu, z něhož se jedno po druhém – jako zázrakem většinou podle stanoveného harmonogramu – „vyloupávají" jednotlivá představení, a v sále vládne vstřícná a příjemná atmosféra. Vše běží podle plánu, a to i přes to, že organizátoři propojili Žebřiňák se slovensko-českým setkáním v rámci příhraniční spolupráce, schůzí učitelů literárně-dramatických oborů ZUŠ Zlínského kraje a okresním kolem recitační přehlídky ZUŠ.

Přehlídce Žebřiňák okresní kola nepředcházejí, kvalita představení se tak pohybuje v širokém spektru od insitního školního divadla až po práce zkušených pedagogů ZUŠ.

K prvnímu případu patřilo například pestré „besídkové" vystoupení literárně-dramatického kroužku **ZŠ Uherský Ostroh** (ved. Ludmila Kašpárková) **ZOO – Šťastnou cestu**, ilustrativně pojednávající zmatenou cestu zvířátek kolem světa, či poměrně rozsáhlé, ale převážně estrádní představení **Z pohádky do pohádky** v podání souboru **Klíček ze ZŠ Holešov** (ved. Zdeněk Ballnér) o dvou bratrech, kteří jsou proti své vůli vtaženi do pohádkového světa, kde se v nouzi naučí pomáhat v domácnosti. Rysy pedagogické a divadelní nezkušenosti nesly i **Ruce** souboru **ZUŠ Dolní Němčí** (ved. Jitka Kavková) prezentující nesourodou koláž jednoduchých výstupů a scének spjatých námětem lidských rukou nebo neobratný pokus o zkratkovité převedení Andersenovy **Ledové královny** do podoby pohybového divadla v případě souboru **ZŠ Jarošov** (ved. Jana Šilarová).

Tři inscenace vznikly pod vedením jediného pedagoga – Romana Švehlíka. Ten pro obě své skupiny ze **ZUŠ Uherský Brod** zvolil dramatizace Jany Machalíkové. Tato volba se ukázala jako šťastná zejména u **Pohádky o rybáři a rybce** podle A. S. Puškina, která svou pevnou strukturou dokázala malé děti z přípravky „podržet" a nabídnout jim jednoduché situace k rozehrání. Nad přirozeným jednáním zatím přesto mírně převažovala popisnost a deklamace textu. Nedotaženě a nesourodě působila pohádka **Hrnečku, dost!** podle K. J. Erbena, zbytečně zkomplikovaná úvodním „dvorečkem" za doprovodu irské (!) hudby. **Fimfárum** Jana Wericha v dramatizaci Mirka Slavíka zpracoval tentýž vedoucí se souborem **ZUŠ Bojkovice**. Řešení situací zůstalo většinou na úrovni prvních nápadů a některé použité prostředky (včetně občasných hereckých šarží) balancovaly na hranici vkusu.

O menší pedagogické a režijní zkušenosti svědčila inscenace **Paní Láry Fáry** souboru **ZUŠ Uherské Hradiště** (ved. Irena Cigánková). Zatím nepříliš vybavené děti zde spíše ilustrují epizodku z knihy Betty MacDonaldové, která ostatně neskýtá příliš velký dramatický potenciál.

Příjemnou ukázkou loutkářské práce s dětmi byla **Sněhurka** v podání souboru **BUBU ze Vsetína** (ved. Barbora Dohnálková). K vyznění charakteristického humoru hry Ľubomíra Feldeka a Milady Mašatové ale zatím chybí větší švih a loutkářská nápaditost, děti zatím zvládají spíš jen elementární pohyb s loutkou a jejich mluva je často na hranici slyšitelnosti.

K tradici krajské přehlídky zlínského kraje patří i několik představení z dílny „domácího" souboru **Dohráli jsme**, který pracuje v **ZUŠ Uherské Hradiště** pod vedením Hany Nemravové. Tentokrát šlo o tři inscenace s různými věkovými skupinami, všechny tři nadějně rozpracované, ale v době přehlídky ještě v mnoha ohledech nedotažené.

Mladší skupina nejprve zahrála živou a vcelku nápaditou dramatizaci knihy Violy Fischerové **Co vyprávěla Dlouhá chvíle**. Jednotlivé situace a motivy zvláštního příběhu byly traktovány s jakousi samozřejmostí, k jejich pochopení ale chyběla jasnější motivace postav a jejich činů. Pokusem o zvládnutí hororového žánru byla **Ordinace pro panenky** podle povídky Adèle Gerasové. Přes řadu působivých obrazů a dobře vystižené atmosféry se nepodařilo překonat hlavní problém – holčičí hra s panenkami, na níž je celý příběh postaven, je už v tuto chvíli pod věk hrajících dívek – jistá „infantilní stylizace", která zřejmě měla tento problém řešit, byla zatím spíše jen naznačená. Zvláštním případem bylo představení **Kousek Leslie Wildové** podle povídky mladého autora Martina Koláře, věkovým složením skupiny i charakterem látky už víc středoškolské než dětské. Tajemný příběh mentálně retardovaného dospívajícího chlapce, blízký groteskně kruté poetice Martina McDonagha, byl divácky přitažlivý neokázalým a citlivým jevištním projevem mladých členů souboru, zatím ale zanechal v hlavách diváků až příliš mnoho otázek typu „co a proč se vlastně přesně stalo".

Zajímavým pokusem o ryze autorské divadlo byla **Hedvika sama sebou**. Soubor **Pometla ze ZUŠ Rožnov** (ved. Lucie Štěpánková) poměrně působivě rozehrává svou osobní výpověď v příběhu dospívající dívky, která pod tlakem disharmonického rodinného prostředí rodiny a problémů ve škole a ve vztazích s přáteli bolestně hledá sama sebe a svou další cestu.

Přes jistou rozpačitost ztvárnění rolí dospělých byla inscenace pro své silné téma a přesvědčivé zachycení titulní postavy a jejího vnitřního světa doporučena do širšího výběru na celostátní přehlídku Dětská scéna.

Přímým postupem na Dětskou scénu byl oceněn soubor **Babinec a Jan z pobočky ZUŠ Uherské Hradiště v Kunovicích** (ved. Olga Strašáková), kterému se podařilo vtipně a s nadhledem rozehrát Werichovy **Tři sestry a prsten**. Zásadní je pro představení osobní vklad šesti dívek a chlapce ve věku patnácti let, zároveň ale zůstává zachována poetika literární předlohy. Leccos by ovšem stálo za to ještě „vyčistit", domyslet a dotáhnout. Rezervy jsou zejména v nedostatečném zdůvodnění, proč se některé situace rozehrávají naživo a jiné s loutkami.

Milým osvěžením v závěru přehlídky bylo vystoupení slovenských hostů, souboru **ZUŠ Bánovce nad Bebravou** (ved. Zuzana Varhaníková) s hrou Stanislava Štepky **Lastovičie rozprávky**. Situace se sice občas ztrácely v přemíře slov, herecká a pěvecká vybavenost dětí ovšem určitě zasluhují mimořádné ocenění.

Příjemné dva dny s dětským divadlem strávil v Uherském Hradišti lektorský sbor ve složení: Zuzana Varhaníková, Vítězslava Trávníčková, Jiří Pelán, Jaroslav Dejl a Jakub Hulák.

Jakub Hulák

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2011

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka	*Fabrika Svitavy*
OttD	*Ottendorferův dům*
SZŠ	*Střední zdravotnická škola*
muzeum	*budova Městského muzea*
farní stodola	*stodola svitavské římskokatolické farnosti*
PZŠ	*ZŠ praktická – budova Speciální základní školy*

PÁTEK 10. ČERVNA

10.00–12.45	prezence – recitátoři s doprovodem	Fka-recepce
13.00–13.20	**zahájení recitační části DS 2011**	OttD
13.30–14.30	dílny pro recitátory 2., 3. a 4. kategorie	SZŠ
15.00–18.00	**vystoupení recitátorů 3. kategorie**	OttD
13.00–21.30	prezence – seminaristé	Fka-recepce
17.30–18.15	večeře – soubory	jídelna SZŠ
18.15–19.15	večeře – recitátoři	jídelna SZŠ
19.30–21.00	beseda lektorského sboru s recitátory 3. kat. a jejich doprovodem	muzeum
	diskusní klub pro doprovod recitátorů 2. a 4. kat.	SZŠ
	dílny pro recitátory 2. a 4. kategorie	SZŠ
21.45–22.00	informační schůzka pro seminaristy	Fka-foyer

***Redakce**: Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Eva Brhelová, Vojtěch Maděryč, Tereza Vivijalová, Ivo Mičkal (fotodokumentace), Pavel Kocych (ilustrace, sazba a grafická úprava) a Matěj Kocych, redakční čtyřnožec.*
Tisk. DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3. patře Fabriky Svitavy. Uzávěrka – 10. 6. 2011 ve 4.30. Vychází 10. 6. 2011 v 10.30. Náklad – 300ks.

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

SVITAVY - SOBOTA - 11. ČERVNA 2011

ČÍSLO 1

ÚVODNÍK

Po devětatřiceti letech se kruhem Dětská scéna vrací do Svitav a sní i její tiskovina, Deník Dětské scény. Stále stejný a přesto každý rok trochu jiný. V letošním roce chceme využít neokoukanosti staronového působiště. Silně na nás působí prostory, se kterými se setkáváme – Ottendorferův dům a Fabrika. Deník se nám rodí ze střípků – pocitů, dojmů, letmo zachycených slov, průvodců a místních pamětníků. Realita a fikce jsou dvě strany stejné mince. Tradice a novost, neotřelost, mozaika založená na logických spojích, ale i na náhodném posunu vpřed či vzad. Rádi bychom docílili toho , aby byl Deník Dětské scény nadále novinami pro účastníky přehlídky, s přesahem na dospělé zainteresované na oboru. Rádi bychom ho měli i zábavný a neotřelý. Záměrně jsme nepřipravovali žádné články dopředu, schválně jsme neplánovali, co bude v kterém čísle. Jsme otevření změnám Chtěli bychom využít víc potenciálu účastníků, chtěli bychom je zaměstnat psaním a také čtením. Rádi uvítáme příspěvky seminaristů a dalších účastníků přehlídky. Chceme se hodně ptát, začali jsme u dětských recitátorů a nabízíme několik rozhovorů s recitátory ve třetí kategorii. Chceme uvádět současné dětské divadlo do dalších souvislostí – proto otiskujeme teoretické exkurzy do známých hereckých systémů. Chceme odrážet aktuální přehlídkové dění – proto fotografie. Máme tentokrát tři mladé pomocníky – Aničku, Honzu a Vojtu, kteří umějí přidat ruku k dílu – a doufáme, že jim jejich nadšení vydrží. A také doufáme, že se přidají ještě někteří další a pomohou nám posunout DDS zase kousek dál, k nové kvalitě. Redakce sídlí ve třetím patře Fabriky a ráda přijímá návštěvy.Neváhejte!

Iva Dvořáková

NAHLÉDLI JSME...

... DO DÍLEN DRUHÉ KATEGORIE

Ústředním motivem celého setkání byly židle. Celá dílna tak jasněji a soustředěněji směřovala k jedinému vytčenému cíli. A cílem prvního setkání bylo seznámení se všech recitátorů.

Židle byly výchozím bodem pro všechny aktivity, které vedoucí měla pro recitátory připravené. První aktivitou bylo sdělení jména spojeného s přídavným jménem, které recitátora charakterizuje. Tak se z vedoucí Kačky stala větrací Kačka a vedoucí Dan se charakterizoval jako tichý. Postupným opakováním a přemísťováním hráčů po kruhu si hráči mohli poutavou formou zapamatovat jména svých kamarádů. To, jak byli šikovní v této fázi zapamatování si jmen ostatních hráčů, si mohli ověřit ve hře na babu, která se postupně blížila k jednomu ze sedících hráčů. Ten se z ohrožení babou mohl zachránit tak, že řekl jméno jiného hráče sedícího v kruhu. Vznikaly zajímavé situace, kdy hráč-baba nevěděl, za kým se má vlastně vydat.

Aby hry na opakování si jmen nebyly příliš dlouhé, zvolili vedoucí aktivitu, která zdánlivě se jmény nesouvisela, ale větrací Kačka v průběhu hry hráče neustále oslovovala jmény, a tak vlastně k vytčenému cíli nenápadně směřovala i touto hrou. Hra se jmenovala Pan X a hrála se tak, že zvolený hráč se snažil dosednout na jedinou volnou židli, která byla ve vymezeném prostoru k dispozici. Ostatní hráči se tomu snažili zabránit tím, že se ji snažili obsadit, čímž ale uvolnili svoje místo a pan X měl opět možnost zasednout jinou prázdnou židli. Tato hra hráče velmi bavila. Větrací Kačka zaváděla různé motivace, které směřovaly hlavně k utlumení přílišné aktivity hráčů, takže si hráči vyzkoušeli variantu tichého či pomalého pana X. Postupně hráči sami přispívali vlastními variantami, jak tuto hru obměnit. Vznikla tak varianta na dva pány X. To už byl ale nejvyšší čas změnit aktivitu.

Hráči udělali z židlí kruh a vždy jeden z hráčů vstoupil do kruhu a řekl jak se jmenuje a co obvykle dělá touto dobou. Ostatní hráči se pak měli pokusit dotvořit sousoší ze svých těl, aby tak obvyklou činnost hráče zobrazili. Bylo příjemné sledovat, jak se hráči nespokojili jen s pouhou nápodobou dané činnosti, ale jak k danému úkolu přistupovali tvořivě. V sousoších se snažili zobrazovat i mezilidské vztahy a více postihnout atmosféru celé situace.

Celá dílna probíhala v hravém a tvůrčím duchu a byla dobrým startem pro další setkávání a přípravu před vystoupením, které recitátory druhé kategorie čeká v neděli.

Vojta Maděryč

Na začátku byla honička, ve které, když už nemůžete popadnout dech, chytíte druhého za ramena a baba vás už nehoní. „Zase já…vždycky já.“ Pištění, honění, schovávání. V dalším okamžiku se z dětí stávají pistolníci – Pif paf! V kruhu musíte namířit na toho, jehož jméno Kája vysloví. Buď někoho pifnete nebo budete pifnuti sami a vypadnete ze hry. Musíte si

zapamatovat jméno toho, který stojí vedle vás…Takhle vypadá večerní rozehřívačka na dílně pro recitátory kategorie 2. Děti pravidla her rozšiřují, vymýšlejí nová, je vidět, že se zde sešly opravdu tvůrčí individuality, které není jednoduché v některých okamžicích utišit či usměrnit.

Protože už děti znají z odpolední dílny svá jména, teď si představují místa, ze kterých pocházejí – kreslí dominanty svých měst a vesnic („A co je to ta dominanta?"), které pak, když je ostatní uhádnou, nalepí na mapu České republiky. Dominanty jsou rozličné: od klasického Brněnského kola a Valašského muzea v přírodě, přes park v Ostrově, který je pro Ostrovany osmým divem světa, až k nákupnímu centru Halina v Novém Městě…Zajímavým zjištěním je, že největší dominantou v okolí Prahy je pole lán.

Pak se děti rozdělují do skupin podle toho, z jakých krajů či širších oblastí pocházejí a pokouší se vytvořit živý obraz toho, co je pro jejich kraj tím nejtypičtějším – po zajímavé „procházce" po vlastech českých, při které si živé obrazy navzájem prezentují a která probíhá v naprosté tichosti (Kdo by to byl do nich řekl?), nenastává vysvětlování toho, co kdo tím či oným obrazem chtěl vyjádřit, z dětí se stávají průvodci expozicí – stále ve stejných skupinkách si připravují průvodcovský výklad k živým obrazům ostatních. Kája a Kačka – lektorky - tedy došly s dětmi v dílně k vytvoření milého průvodcovského výstupu, který je tak trochu site-specific – východiskem mu bylo konkrétní místo, konkrétní kraj a pohled dětí na něj. A to dětský pohled nespoutaný fakty. Na konci jsme tedy dozvěděli nové informace např. o T.G.Masarykovi. Jeden z živých obrazů byl totiž protestem proti evropské genocidě leguánů – tento výjev si velmi oblíbil právě tatíček Masaryk, jelikož doma leguány choval…A další příklad: symbolem míru po 1. světové válce se v jednom z živých obrazů stává arabský farář…Je fajn, že recitátoři, kteří budou tento víkend přece jenom víc orientovaní na individuální výstupy, měli v téhle dílně možnost se seznámit a vytvořit něco dohromady a že to byla docela sranda.

Tereza Vyvijalová

…DO DÍLEN RECITÁTORŮ ČTVRTÉ KATEGORIE ANEB VZNIKL NÁM TU KOLEKTIV!

Dozněla slova Jakuba Huláka a pár minut na to se již před vchodem do Fabriky srocovali recitátoři do svých kategorií. Byli to lidé různí: tlustí, hubení, různého názoru, věku i pohlaví, z různých končin republiky. Spojovalo je však jedno. Zaujetí pro recitaci, láska k této netradiční činnosti, touha projevit svůj vlastní názor před jinými. Rázem nastala situace, nad kterou by sociolog zaplesal - vzniklo nám tady několik nových kolektivů. Nejsou to kolektivy nijak atypické, i v těchto se po čase ukáží vůdci skupiny, demagogové skupiny, vtipálci skupiny i několik zakřiknutých jedinců, všechny je ale spojuje stejný zájem. To je, jak nám mnoho

recitátorů potvrdilo, jedna z největších předností svitavských dílen.

My jsme se rozhodli sledovat osud čtvrté kategorie, protože jeden z nás je sám jejím členem a druhému je tato věková skupina nejblíže.

Čtvrtá kategorie se pod vedením Markéty Zborníkové a Žanety Káňové vydala do učebny biologie místní Střední zdravotnické školy. Jakmile jsme odklidili lavice, které zde zůstaly po studentech, utvořili jsme klasický kruh - nejspravedlivější útvar, ve kterém každý vidí každého. Nejprve bylo samozřejmě nutno se seznámit. Pro tento účel si vedoucí připravily několik klidných i akčnějších seznamovacích her. Už tady se začalo projevovat, z jakého těsta je kdo uhněten. Ve vzduchu byl stále cítit ostych, který se několik odvážnějších jedinců snažilo prolomit. A vskutku netrvalo dlouho a atmosféru ostychu nahradila atmosféra přátelská a vlídná. Po první hodině jsme se rozcházeli už jako kolegové.

Hana Krejčová a Jaroslav Rác, naši noví kolegové, se kterými jsme se dali do řeči, jsou na celostátní přehlídce oba poprvé. Překvapilo je, jak „fikaně" bylo recitátorům určeno pořadí, ve kterém budou recitovat. Během neškodně vypadající hry, kdy si každý zabral svoje číslo, by je ani nenapadlo, jak důležité rozhodnutí právě udělali. Noví recitátoři si zkrátka budou muset na finty našich lektorů zvyknout.

Druhý sraz naší skupiny se nesl ve znamení diskuze. Měli jsme vybrat to nejdůležitější, co musí každý dobrý recitátor umět. Abychom to doložili, předváděli jsme, jak to vypadat nemá. Zde už se naplno projevily naturely jednotlivých recitátorů. Divoká gestikulace, sliny od úst, na druhou stranu toporná artikulace - to vše naše recitátory irituje a to vše si s chutí zparodovali. Během diskuze a ukázek se na připravené tabuli objevily tyto pojmy: přirozenost, dynamika, vzhled, artikulace, oční kontakt, intonace a výběr textu. Po chvíli byly za nejdůležitější zvoleny: přirozenost, oční kontakt a volba textu. Pro Adama Langera je například nejnepříjemnější, když recitátor na jevišti přehrává. Měl by být přirozený, divák by měl uvěřit tomu, co říká. Pro Vojtu Palma je naopak primární výběr textu. Markéta Aranyossyová klade důraz na kontakt s divákem, recitátor by měl předat hlavní myšlenku. Dost vášnivě se mluvilo o prostředcích využívaných při recitaci. Někomu například vadila tenká hranice mezi recitací a monologem, jíž se někteří přednášející dotýkají, ba ji snad i překračují. Názory, hlasitě i nesměle projevované, se různily. Nakonec jsme se dohodli na tom, že možné je všechno. Pokud se to umí. Pokud recitátor ví, co chce, za čím jde a jak to chce sdělit, může si dovolit cokoli, ač je to třeba kontroverzní.

Naši recitátoři za sebou mají první den i první velkou diskuzi. Před sebou však mají ještě spousty společné práce. Dnešní den je pro čtvrtou kategorii nejdůležitější. Nikdo neví, cože komu dobrého nese na památku. Nezbývá než doufat v naplnění údělu recitátorů - totiž podělit se s divákem o svůj názor nejlépe, jak to umí.

M+M (Vítek Malota+Jan Mrázek)

… DO DÍLNY PRO RECITÁTORY TŘETÍ KATEGORIE

Pokud se Vám zdá, že tento článek nemá úvod, musím Vám s politováním oznámit, že chyba je zcela jistě na Vaší straně a tento článek zajisté úvod má, jen je pro většinu lidí skrytý. Zn.: Čti v mracích. Zároveň je nutné, abych Vás upozornila, že jste o moc nepřišli. Vraťme se tedy k podstatě článku.

Počátek dílny třetí kategorie vypadal zcela nevinně. Recitátoři spolu s vedoucími usedli v jevišti a utvořili kruh. Nejspíš proto, aby se navzájem neoznačovali ne zrovna lichotivými jmény a zabránili tak pozdějším možným potyčkám, začali hrát hru, která je měla seznámit.

Brzy se atmosféra změnila a k oné nevinnosti měla opravdu daleko, nebo alespoň půl kilometru. Měli vymyslet přídavné jméno, které začíná na počáteční písmeno jejich křestních jmen. Krásnou místností s velmi dobrou akustikou se později ozývala slova jako šeredná, agresivní, labilní nebo praštěná. Objevilo se však i příjemně znějící slůvko katastrofická a v neposlední řadě sympatické přídavné jméno sympatický, ospalý či opilý.

Později si recitátoři ohmatávali všemi smysly prostor (a nevím proč zapomněli na lustr) a to hlavně jeviště a o chvíli na to už rázně kráčeli místností a zpívali každý různou větu z jejich textu, přičemž všichni projevili značnou dávku talentu, ikdyž se to někteří snažili překrývat komikou.

A nyní pokus o závěr. Myslím (a to samozřejmě není ironie, jak si možná všichni včetně mne myslí), že je dílna hezky připravila na pozdější umění recitovat. Jestli se to podařilo, posoudí nejlépe oni a o nic méně i Vy, co jste poslouchali. Zde nedopsáno.

Áňa

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY TŘETÍ KATEGORIE

Adam Budař

Marie Latináková

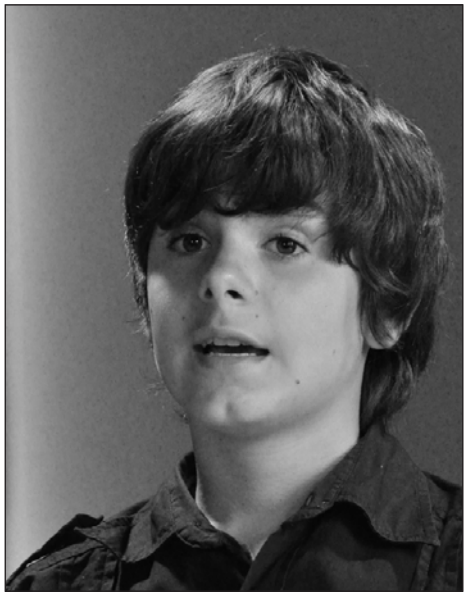

David Prosecký

ZAPSALI JSME...

...Z DISKUSNÍHO KLUBU PRO DOPROVOD RECITÁTORŮ 2. A 4. KATEGORIE

V celkem příjemném prostředí Střední zdravotnické školy se sešlo k diskusi nad vystoupeními recitátorů třetí kategorie asi dvacet rodičů a učitelů, doprovázejících recitátory kategorie dvě a čtyři. Hned na počátku se Jiřina Lhotská ptala na zkušenosti s přípravou recitátorů. Svoji praxi v této věci přiznala zhruba polovina diskutujících. Lektorka popsala formu rozborového semináře pro recitátory, který právě probíhal v muzeu a připomněla také kritéria hodnocení uměleckého přednesu dětí do patnácti let.

Vzápětí všechny vyzvala, aby se stali stínovým lektorským sborem. Spontánně vzniklo celkem pět skupin po 2-5 členech. Nejdříve si stínoví lektoři připomněli páteční přednašečské výkony a pak se pokusili vytipovat několik recitátorů, kteří by si zasloužili ocenění a pokoušeli se zformulovat, zač by je udělili.Ukázalo se, že to není nejsnadnější úkol. Zhruba po půlhodinové debatě v jednotlivých skupinách pak každá z nich představila své tipy na oceněné výkony. Z rozhovorů nad recitátory vyplynulo několik aktuálních otázek: Jaká je optimální délka textu pro recitaci? Proč ve třetí kategorii převažuje interpretace prozaického textu? Proč někteří recitátoři „přehrávají“? Je vůbec možné hodnotit přednes objektivně? Proč se tak často některé texty na přehlídkách opakují? Kde získat kvalitní texty pro přednes?

Nad některými položenými otázkami se rozpoutala větší diskuse, jiné zůstaly k zodpovězení na další dny.

Záměrně nepopisuji o kterých recitátorech se mluvilo a co konkrétně se říkalo. Nejzajímavější bylo postupné tříbení názorů, potkávání a střetávání se v nich, upřímnost začínajících „stínových lektorů“ a chápající úsměv na tvářích těch zkušených, kteří dali nováčkům prostor. O některých výkonech se mluvilo dlouho a pečlivě. Výsledkem byla názorová škála, která připomněla, že posuzování uměleckého přednesu je sice subjektivní, ale zároveň je možné stanovit obecná kritéria, jimiž lze konkrétní výkony poměřovat.

Diskutující si velice pochvalovali, že na celostátní úrovni nejde o soutěž, ale o přehlídku, v níž na pořadí nezáleží. Přesto se však nesměle ptali, jací recitátoři lektorský sbor zaujali a kteří by byli označeni za „ty nejlepší“. To, že Jiřina Lhotská připomněla, že každý recitátor, který tu je, si zaslouží ocenění, je však příliš nepřekvapilo.

Ze zaujatého rozhovoru nás všechny vytrhl až telefon jednoho z recitátorů, který oznamoval mamince, že dílny už skončily a všichni čekají na své doprovody před školou.

Iva Dvořáková

ZAPSALI JSME

...Z BESEDY LEKTORSKÉHO SBORU S RECITÁTORY TŘETÍ KATEGORIE

Po svých odpoledních vystoupeních v historickém sále Červené knihovny zasedli recitátoři třetí kategorie k besedě s lektory v neméně poutavém prostředí – v Městském muzeu, přímo uprostřed úchvatné výstavy koláží Jiřího Koláře. Transparenty s barevnou výšivkou z roku 1964, vytvořené i ze zástěr a negližé neznámých hospodyň, vlály nad hlavami dětí i dospělých. Ale od výstavy (kterou určitě navštivte!) zpět k přednesu – a koláži mých postřehů z besedy...

Lektorský sbor se rozdělil do tří dvojic a každá z nich opanovala jednu výstavní místnost. Recitátoři korzovali od dvojice k dvojici a sbírali názory a doporučení lektorů. Jakých témat se beseda dotýkala?

- „Možností, jak recitovat Skácela je 1 000!" (D.K.) Skácelovy texty se ukázaly jako velmi náročné na zpracování, kladou recitátorům hodně překážek. Některým recitátorům se podařilo vyjádřit poetiku textu (např. Ondřeji Hradilovi v *Uspávance s Hokusajem*), pro jiné bylo velmi těžké předat Skácelův text posluchačům a dostat do textu atmosféru (Kateřina Šístková - *Uspávanka se starými domy*). Lyrický text neposkytuje tolik prostředků jako epika. Snaha „poprat se" se Skácelovým textem byla každopádně oceněna u obou zmiňovaných.

- Text psaný nářečím (Zdeněk Galuška: *U Pagáčů na dvoře*) je podle slov lektorů divácky vděčný, poskytuje svérázný humor, ale otázkou zůstává, zda není jediným kladem textu jeho nářeční rovina - humor dialektu totiž převážil nad obsahem textu (i proto, že text byl výrazně krácen, čímž se změnilo jeho původní, zajímavější sdělení).

- Výběr textu, který je tak trochu „srandička" (Alois Mikulka: *Ježibaba trampem*) není velkou výhrou. Recitátor se takovou volbou připravuje o možnost rozvinout nějaké téma, „přidanou hodnotu".

- Texty by měly mít přiměřenou délku, aby recitátoři vydrželi s energií (např. Ilja Hurník: *Soutěž*).

- Problematický je někdy rozpor mezi věkem vypravěče v textu a interpreta.

- Při přednesu volného verše by se měla dělat pomlka za každým veršem, i když myšlenka přechází do verše dalšího.

- Lektoři u dětí oceňovali momenty, kdy se podařilo vytvořit představu prostorů a situací, které se odehrávají.

- Zavřené oči recitátorky u přednesu textu Karla Plíhala *Kluziště* vnímali lektoři spíš jako efekt, kalkul - recitátorka se zavřením očí připravila o další rovinu sdělení. Může to být dobrá příprava na přednes, ale divák se při vystoupení může cítit o něco ochuzen.

- Lektoři vyzdvihovali civilnost, přirozenost dětí; volbu textu, jehož téma je recitátorům blízké (např. Louis Pergaut: *Knoflíková válka*). Dále chuť sdělovat text a velkou energii některých přednašečů – ta ovšem někdy může převážit a zastřít významy textu. Proto by se děti měly naučit i dramatické věci vyprávět civilně, obyčejně.

- Lektoři kritizovali plačtivost, sentiment, přehrávání a expresivní herecké vyjádření, hraní slov a jednotlivostí na úkor celku, zbytečné „kouskování" či „sekání" textu. Doporučovali recitátorům při práci na textu vnímat a cítit rytmus celého textu.

- Podstatou přednesu není jen perfektně pobavit, omráčit publikum, rozbalit to před ním, ale i ovládat svoje tělo a mluvu a zaujmout sdělením (zkrátka: „nedělat Donutila a Bohdalku").

Někdy děti jen pozorně poslouchají, jindy vedou s lektory dialog. U těch recitátorů, které jsem měla možnost při besedě slyšet, jsem vnímala velké porozumění a zaujetí přednašečským uměním. Je znát, že recitátoři svému řemeslu rozumí, uvědoměle o něm přemýšlejí a stojí o názory ostatních.

Eva Brhelová

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY TŘETÍ KATEGORIE

Klára Přibylová

Vojtěch Vála

Michaela Petřeková

Z LEKTORSKÉ KUCHYNĚ

Lektoři celostátní dílny dětských recitátorů nechali nahlédnout do své profesní kuchyně a prozradili své osvědčené tipy pro rozmluvení a cvičení artikulace:

Jaroslav Provazník: Mně se osvědčuje zahrát si na koně… (napodobuje frkání koně, 3 x)

Nina Martínková: Já jsem prošla různými hlasovými a hlasařskými kursy a všechno jsem to zrušila, protože si myslím, že nejlepší hlasová rozcvička je dobře se rozezpívat. Hlas se posadí do té správné polohy a rozezní. A co se týče artikulace, mám dvě praktické rady. První je ta, že použiju jelení lůj, natřu si rty a v obrovské rychlosti čtu text, který za chvilku půjdu natáčet nebo recitovat. To je hlasová rozcvička – vychytám tam všechny ty shluky souhlásek a samohlásky už tam jsou od toho zpívání. A druhý tip (když se mi nedaří dobře přečíst text) je zapisovat si takové ty jazykolamy, které se objeví přímo v textu - takže v každém ročníku svého diáře mám sbírku takových jazykolamů - tedy problematicky vyslovitelných sousloví.

Magda Veselá: Já nejradši chodím s děckama prostorem a do toho říkáme pudl vyprdl pudr, to je pro nás nejtěžší.

František Oplatek: My pracujeme s představou vykrajovaného cukroví, aby každá hláska byla vykrojena jako cukroví. Dívkám, které pečou, to jde, chlapcům, kteří nepečou, to tolik nejde.

David Kroča: Já to vezmu odborně – je potřeba nastavit mluvidla v linii vertikální i horizontální. Pro tu vertikální linii doporučuji pořádně si zívnout, krásně se uvolní čelist, a až to rupne - tedy pokud nám čelist nevypadne - , tak se tomu společně zasmějeme - a to je ta horizontála. Až mám rozmluveno v obou směrech, tak doporučuji něco složitějšího: vlky plky, všecičko vycancáš, cácorko, jsem ze Žacléře a podobně.

Jana Franková: Já se taky jenom rozezpívávám. Byla jsem dlouho doma s dětmi, tak můj slovník se smrskl na několik slov, takže hodně používám na rezonanci maminko miminko.

Jiřina Lhotská: Vzhledem k mému neustálému stěhování trénujeme aspoň třikrát za sebou z Kralup do Kladrub, z Kladrub do Kralup. Sama někdy nevím, kde bydlím.

Eva Brhelová

NA SLOVÍČKO

…S PETREM MOHREM, ŘEDITELEM STŘEDISKA KULTURNÍCH SLUŽEB SVITAVY

Jak došlo k tomu, že letošní Dětská scéna se koná tady ve Svitavách?

My jsme tady ve Fabrice pořádali letos podruhé krajskou přehlídku dětského divadla a tím jsme si ověřili, že je možné něco takového ve Fabrice dělat. Fabrika je otevřená tři roky, což není nijak dlouho. Dozvěděl jsem se, že Artama vypisuje výběrové řízení, tak jsem napsal žádost, že bychom rádi, aby to tady proběhlo. Jarda Provazník s Jakubem Hulákem objížděli města, která se přihlásila. Ukázali jsme jim Fabriku, pozvali jsme je na oběd, vzali jsme s sebou starostu… To znamená, že město má o přehlídku zájem. Ještě předtím jsem musel získat od kraje příslib finanční dotace. Je velkou výhodou, že radní přes kulturu pardubického kraje je Svitavačka a ředitelka školy. Získal jsem příslib i od města, že pokud to dopadne, tak dostaneme peníze - to byla ústní dohoda. Byli jsme se s Jakubem a Jardou podívat i v Trámu, což je zaběhlý prostor, letos to bude čtrnáct let, co je Trám otevřený. Taky v Ottendorferově domě, protože tam byl vlastně první ročník Dětské scény. Teď je to vlastně v úplně stejném prostoru, akorát sál prošel rekonstrukcí - vyměnili tam okna a dva roky tam intenzivně probíhaly restaurátorské práce. Jinak je to pořád původní, jak to Němci v roce 1892 postavili.

Co si od přehlídky slibujete a čeho se obáváte?

Slibujeme si, že přehlídka proslaví jméno města, že sem přivede mladé lidi, děti, studenty z celé republiky, což je vždycky pro město dobře. Svitavy jsou město, které se rozvíjí, spousta věcí se od revoluce změnila, Fabrika je toho zářným příkladem. Ještě před pěti lety to byla ruina v centru města. A teď je to místo, kde jsou spolkové místnosti, knihovna, sál, klub seniorů… Nejstarší a nejmladší se tu potkávají vedle sebe. Je dobře, že tohle můžeme ukázat. Obáváme se nějakého průšvihu, což se může stát, ale pokud se něco nepovede, tak to není ve zlé vůli. Nikdy jsme tady tak rozsáhlou přehlídku nedělali, i když jednou za dva roky pořádáme mezinárodní festival amatérských pěveckých sborů. Rozhodnutí o pořádání přehlídky padlo začátkem února a pak už nám moc času nezbývalo.

Kolik dospělých tady ze Svitav se podílí na organizaci přehlídky?

Je to především paní Hana Švandová, která si to vzala na starost organizačně. Dnes už ví, že je potřeba si alespoň jednoho člověka k sobě ještě vzít, minimálně při řešení ubytování. Pak dvě kolegyně na ekonomickém úseku, které teď sedí dole na recepci, ty mají co dočinění s vyúčtováním přehlídky. Pak tu jsou k dispozici tři technici, kteří dělají osvětlovače, zvukaře, stěhují židle, ve stodole musí postavit jeviště. Ještě Jana Mandlová z Trámu a taky Radka Oblouková. Studentky, které tady Radka má, dělají práci hostesek a moderování, dohromady je to asi dvacet lidí, kteří jsou po ruce a budou pomáhat po celou dobu přehlídky. Pak ještě recepce, která funguje v rámci celé Fabriky. Tedy asi sedm zaměstnanců a k tomu studentky dobrovolnice.

Na co se těšíte, co Vás na tom baví?

Samozřejmě nejvíc mě na tom baví divadlo, těším se na divadla, dělám divadlo aktivně. Se svitavským Céčkem hraju už několik let. Karel Šefrna je můj tchán, hodil na mě vlastně vedení souboru. Vedle krajské přehlídky Dětská scéna pořádáme i Mladou scénu a pak ještě podzimní nesoutěžní přehlídku, která se jmenuje Posed. Organizoval jsem ji zamlada jinde než ve Svitavách. Na přehlídce hrají místní soubory i zahraniční, máme nějaké vazby na Francouze, spojujeme to s muzikou a s výtvarným uměním.

Jaké jsou Svitavy z Vašeho pohledu, když jste se zmiňoval, že nejste rodák?

Já tady žiju dvacet jedna let. Přišel jsem odjinud, což je výhoda, protože člověk nemá domácí vazby. Město má složitou minulost. Jsou to Sudety, tedy jiná historie do roku čtyřicet pět a jiná po válce. Byla tu německá většina a česká menšina. Oskar Schindler je svitavský rodák, tohle je bývalá Ettlova továrna, Valentin Ottendorfer - všechno to byli Němci. Po válce sem přišli lidi z celé republiky. Je to složitý vztah k minulosti města. Je tu absence zdravého patriotismu, který je třeba v Jičíně, ze kterého pocházím – to je typicky české město. Tady je to jiné, nejsou tu rodáci. Teprve teď vyrůstá generace dětí, která má k městu dobrý vztah jako ke svému rodišti. Tvář města se mění a já to vidím velmi pozitivně. Město se rozvíjí i díky tomu, že na radnici se tu dvacet let střídali dva starostové, kteří udělali spoustu dobrých věcí. Loni byly volby a teď máme starostu, který je velmi mladý, je snad nejmladším starostou v republice. Je to ředitel školy, kantor a je výborný - naprosto podporuje tuhle přehlídku. Například v Trámu jsme dlouho potřebovali klimatizaci – a včera jsme ji spustili!

Za rozhovor děkuje Eva Brhelová

NA SLOVÍČKO

... S HANOU ŠVANDOVOU A RADKOU OBLOUKOVOU

Hana Švandová je svitavskou organizátorkou přehlídky a pracovnicí Střediska kulturních služeb Svitavy. Hana Oblouková učí ve Svitavách na gymnáziu a sedmnáct let vede studentský divadelní soubor Doma. Asi dvacet jejích studentek pomáhá při organizaci nové Dětské scény.

Co pro Vás bylo nejtvrdším oříškem při přípravách přehlídky?

HŠ: Ubytování. Ve Svitavách samozřejmě není dostatečná ubytovací kapacita. Objevili jsme ale místa, o kterých jsme vůbec netušili, že k ubytování slouží. Jako třeba soukromé ubytování u pana Bárty, který nám vyšel vstříc tím, že sehnal matrace. Přivezl je ze svého rekreačního střediska a z bytů, které normálně soukromě pronajímá, udělal společné bydlení pro soubory. Měla jsem velkou snahu, aby soubory nebydlely v tělocvičně na zemi. S pomocí města a starosty se nám povedlo, že se tak trochu „na krev" dostavěl i penzion Sport.

Kolik dětí a mladých lidí je vlastně ve Svitavách ubytováno?

HŠ: Spí tady všichni, kteří přijeli, kromě souboru z Jaroměře. S recitátory, soubory a s dospělými a lektory je to dohromady asi čtyři sta lidí.

Jaké divadlo Vás v poslední době potěšilo?

HŠ: Hodně se mi líbila inscenace Romeo a Julie v Mladé Boleslavi. Byla jsem se na to podívat, protože když děláme divadelní abonentní cykly, snažíme se ta představení předem vidět. Ne vždy se to ale podaří. Ta hra je zpracovaná jednodušeji, očesaně, a přitom v sobě má tu úžasnou poetiku, která mě vždycky dostane.

Na co se na přehlídce těšíte?

HŠ: Těším se, že lidi budou spokojení. I když jsou starosti, a ty starosti jsou velké, to nezapírám, tak jsem spokojená. Je to pro nás nové, strašně nové. Loni jsme přebrali z Pardubic dvě krajské přehlídky, ale to bylo snazší, protože to jsem vše dělala sama. Při Dětské scéně musí fungovat i ta součinnost s celostátním orgánem, tak je to o to složitější, ale zase o to zajímavější. Musím říct, že už asi měsíc nedělám ve všední dny a o víkendu nic jiného než přehlídku.

Jaké jsou Svitavy město?

HŠ: Mně se město moc líbí, je tady všechno: sport, kultura, všechny úřady a instituce. Je to tady poměrně malé, takže všechno oběháte třeba i pěšky. Máme krásné náměstí a nový stadion. A lidi jsou velmi vstřícní. Samozřejmě – jsou tady nepříjemní lidi jako všude, ale spousta věcí se tu dá vyřešit i bez nějakých křečí.

RO: Je ale pravda, že trvalo docela dlouho, než sem lidi začali patřit, než se s městem sžili - protože jsme Sudety.

HŠ: Není tady takový ten falešný patriotismus jako ve městech typu Krumlov nebo Litomyšl. Vím, že i hercům se tu hraje mnohem líp, protože cítí, že lidi jsou tu uvolnění. Přijdou na divadlo v riflích a je jim to v podstatě jedno. Neříkám, že to je dobře, ale není tolik podstatné. Není to tu prostě tak svázané.

RO: My si ty tradice vlastně teprve tvoříme. Vracíme se k slavným jménům, třeba k Schindlerovi, Ottendorferovi, o kterém před pěti šesti lety vznikl televizní dokument. Je tady Muzejní noc a mnoho podobných akcí. Vracíme se znovu k historii, k tradicím, k velkým osobnostem.

Svitavy jsou na rozdíl od Trutnova na Moravě. To mě fascinuje. Jak to vnímáte vy?

HŠ + RO: Je fakt, že Svitaváci se moc jako Moraváci necítí... Protože jednou jsme patřili tam, pak zase jinam... Jednou jsme byli Olomoucký kraj, jednou Pardubický. Takže ta Morava tady není úplně jasně vidět.

Hodně síly a radosti přeje a za rozhovor oběma dámám děkuje Eva Brhelová

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY TŘETÍ KATEGORIE

Petra Neubauerová

Šimon Chvosta

Barbora Sosnová

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY TŘETÍ KATEGORIE

Tereza Junková

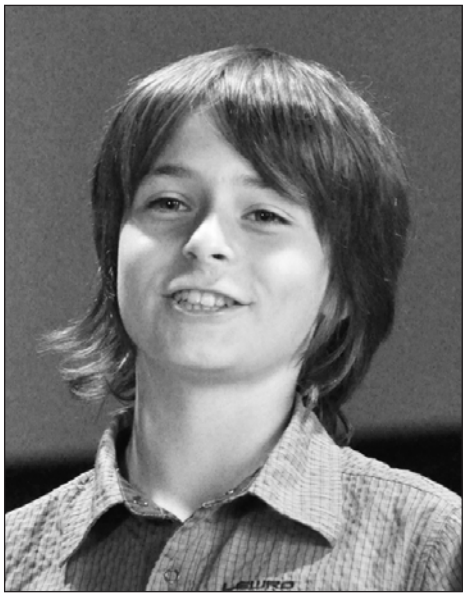

Ondřej Ridl

Veronika Špačková

NA SLOVÍČKO

...S RECITÁTORY TŘETÍ KATEGORIE

RECITÁTOR TO MÁ ROZDĚLENÝ NA DVĚ OČI...

rozhovor s Jakubem Moulisem (recitátorem třetí. kategorie)

Odkud jsi přijel?

Já jsem přijel z Třeštic, je to šest hodin vlakem.

A máš nějakou historku z vlaku nebo z cesty?

Před Letovicema jsem usnul, a protože jsme neměli vyčíhlou zastávku před tím, tak mi kamarádi najednou řekli: Rychle, Kubo, rychle, už vystupujeme! Rychle jsme teda vystoupili z vlaku a kamarád, co jel s námi, tak si ve vlaku zapomněl mikinu. Tak si řekl, že je vůl a rozloučil se s ní.

A jak se ti tu dneska recitovalo, jak se ti tu líbí?

No, je to úžasné. Mně se líbí, že to tady berou jako přehlídku, že to není soutěž. Že neukážou: Ty jsi první, ty jsi druhý, ty třetí. To, že člověk předstoupí před lidi a oni vytvoří atmosféru. Je to lepší než v kraji. Líbí se mi publikum tady, že naslouchá. V kraji jsou spíš jenom takoví rodiče, kteří si řeknou: Jo, budeme fandit jenom tomu našemu, nebudeme se ničemu smát. Takže já mám pocit, že lidi mě tady hrozně vnímali, že mě poslouchali. Akorát se mi nelíbilo, jak jsme přijeli a hned byla soutěž. Já bych očekával, že nás na to v pátek a v sobotu připraví, že si poslechnou ten můj text a řeknou, co dělám špatně, co dělám dobře a v neděli bych to pak řekl před publikem.

Jak jsi přišel k svému textu: Knoflíková válka? Jak sis ho vybral?

K tomu textu jsem přišel úplně náhodou. Je to o tom, že dvě strany proti sobě válčí a mně se to moc líbilo jako knížka. Nejdřív jsme ještě přemýšleli nad knihou Most do země Terabithia – to je o dvou dětech, které si pomocí myšlenek vytváří svůj svět, ale pak jsme od toho ustoupili, protože se mi líbila právě ta Knoflíková válka. Tak jsem to řekl mamce a ona řekla, že to seškrtá a že to uděláme.

Ty jsi v tom textu tak barvitě popisoval rvačku...Na co myslíš, když přednášíš ten text?

Určitě myslím na to, jak se to odehrává. Vlastně recitátor to má rozdělený na dvě oči – jedním okem vidí před sebou to, co říká a druhým okem vidí to publikum. Recitování je o tom, že si stoupnu a chci něco říct, něco třeba co jsem zažil, nebo něco, co mě uchvátilo v nějaké knížce. Mě hrozně baví recitovat a štve mě, když mě někdo neposlouchá, když si vezmu slovo a něco říkám a někdo mě nesleduje. V tom je to tady úžasný, že je plný sál, všichni na mě koukají a chtějí, abych jim něco řekl. To mě fascinuje.

Jak bys člověku, který nikdy nestál na jevišti, popsal, jak prožíváš tu situaci, když recituješ?

Nejdřív mám trému, ale když tam pak nastoupím, tak to ze mě všechno spadne a už to říkám s radostí, s nadšením.

Jaké to je, když musíš v průběhu přednášení střídat různé role?

Já vlastně tím druhým okem, kterým vidím to, co se odehrává přede mnou, se vžiju třeba do jednoho z těch kluků. Přemýšlím nad tím, jak bych se zachoval já a jak by se zachoval on. Snažím se ztvárnit, jak by se zachoval, co by udělal, jak by to řekl a snažím se do toho hodně vžít.

Co když přednášíš něco, co si nemůžeš tak úplně představit, třeba sci-fi?

No, to se mi ještě nestalo, že bych si něco nedokázal představit – já čtu sci-fi furt, nebo fantasy. Třeba Harryho Pottera, toho jsem přelouskal tak tisíckrát, nebo Indigového draka, Narnii... Ale co mě fakt dostalo, co mě přizemnilo, byl Malý Princ. Mně se na tom líbí, jak je skoro v každý kapitole poučka, nějaký moudro. Třeba úžasný bylo, jak si ochočil tu lišku. Bylo to o tom, že Malý Princ pochopil, že přátelství je nade vše.

A o čem je pro tebe Knoflíková válka?

Pro mě je to klukovina. Chtěl bych to zažít,

ale v téhle době to asi nejde, protože menší pěstní souboje už se trestají ředitelskou důtkou. Ale hrozně rád bych to zažil, protože mezi těma rukama je napětí - nesnáší se, nakonec se spřátelí a spřáhnou se proti nějakým novým.

A už ses někdy pořádně porval?

Já tyhle pěstní souboje nemám rád a dostávám se do nich jen zřídka. Ale jo, porval, ve třetí třídě, to už fakt šlo o něco – měli jsme tam jednoho kluka, který zmlátil holku, tak jsme se porvali na krev, ale jinak asi ne… Musím mít zvláštní důvod, abych se porval.

Tereza Vyvijalová

NEJDŘÍV JE ČLOVĚK TAKOVÝ NERVÓZNÍ

minirozhovor s Ondřejem Hradilem (recitátorem třetí. kategorie)

Jak se ti líbí ve Svitavách?

Je to tu hezké. Líbí se mi náměstí. I tenhle dům. (Červená knihovna – pozn. red.)

Odkud jsi přijel a jaká byla cesta?

Z Valašského Meziříčí s mamkou, jeli jsme autem asi jenom hodinu a půl, takže dobré.

A jak vybral ten text, který jsi dneska říkal, Uspávanka s Hokusajem?

Jednou jsem ho před pár lety slyšel, říkala ho jedna holka u nás v dramaťáku a po pár letech jsem si na něj vzpomněl, líbil se mi, tak jsem si ho vzal.

A o čem pro tebe je?

Je to o malíři, který, i když mu šlo o život, tak zachoval chladnou hlavu a dokázal něco vymyslet a ještě si z císaře udělal legraci.

Jsi taky člověk, který dokáže zachovat chladnou hlavu?

A jo.

I když recituješ? Jak bys třeba člověku, co nikdy nestál na jevišti, popsal, jaký je to pocit.

Nejdřív je člověk takový nervózní, protože neví, jak má na lidi zareagovat, ale po chvíli, když přednáší tak ta nervozita opadne a je to už v klidu. Mně se to alespoň tak stává, že jsem si potom jistější.

Co si představuješ, když recituješ?

Představuju si příběh toho textu. Koukám se různě po lidech a ti pak začnou víc poslouchat, když se na ně recitátor podívá, protože vidí, že je vnímá, že to říká jim.

Jak si představuješ Hokusaje?

Takový Japonec s knírkem, tenký, úzký, něco kolem čtyřiceti.

Chtěl by ses podívat do Japonska?

Jo, určitě.

Tereza Vyvijalová

BAVÍ MĚ TO NA JEVIŠTI – TO JE MOJE.

rozhovor s Evou Mrázkovou (recitátorkou třetí. kategorie)

Jak se ti dneska recitovalo?

Dobře. Je tu dobrá akustika, dobře se tady mluví, a je tu skvělé publikum. Smějí se, navazují oční kontakt. V předchozích recitačních soutěžích to tak nebylo, to mi přišlo, že spali.

Co se ti tady dneska líbilo, které vystoupení tě zaujalo?

Všichni jsou strašně dobří, nedá se říct, že by někdo byl nejlepší. Líbil se mi třeba Hrdý Budžes. Mám ráda živé texty, které mají příběh, ne ty vážné, i když i to jsem si už zkusila. Jsem ráda, že jsem tady, je to pro mě nové.

Čím tě oslovil text, který si dnes přednášela, U Pagáčů na dvoře?

Už dlouho se mi líbí nářečí. Chtěla jsem tím textem lidi pobavit, být legrační, to je moje. A přišlo mi, že jsem takový text ještě nikde neslyšela, chtěla jsem být originální.

A o čem to pro tebe je?

Líbí se mi, že se to odehrává na dvoře. Babička mi vždycky vykládala, co dělala na dvoře. Má taky dvůr a zvířata. Já jsem si ale vymyslela vlastní dvůr se stařečkem Pagáčem. Představuju si stařečka, kluka… Já mám ráda starší věci, to je moje, ty moderní moc nemusím.

Jaké jsou tvoje pocity, když stojíš na jevišti před lidmi?

Nejdřív se klepu, ale když uvidím lidi a vidím, kolik jich je, dívám se na ně a text mi sám naskakuje. Ale jinak jsem mimo, probudím se, až slezu z jeviště.

Baví tě vystupovat před lidmi?

Baví mě to na jevišti, to je moje. Já hraju divadlo v Dialogu v Brně. Jsem nervózní, když nehraju. Chtěla bych jít na muzikálové herectví

Jak ses dostala k recitaci?

K recitaci mě přivedla paní učitelka, týden před soutěží se mě zeptala, jestli bych nechtěla něco přednášet, tak jsem se narychlo naučila pohádku, co pro mě napsal táta, a dostala jsem se do krajského kola. To bylo překvapení. Začalo mě to bavit.

A co tě baví na přehlídkách?

Baví mě poslouchat ostatní, můžu se od nich učit, taky se seznamuju s novými texty. Bylo fajn, že jsme se na přehlídkách v krajském kole všichni skamarádili, rivalita tam nebyla. Postoupila jsem do národního kola a teď mi všichni píšou na netu, jestli už to mám za sebou a že mi drží palce. To je hezké.

Máš nějakou historku z recitačních přehlídek?

V okresním kole mě strašně rozbolela hlava, všechno jsem zapomněla, paní učitelka se mě ptala, jestli to zvládnu, já jsem říkala možná, když jsem šla na jeviště, navíc jsem zakopla, odříkala jsem to a nakonec jsem postoupila do kraje…

Tereza Vivijalová

TEXTOVÁ PŘEDLOHA K INSCENACI: ŠEL JSEM JEDNOU Z KORDOBY

Vladislav Stanovský a Jan Vladislav:

První strom pohádek z celého světa

Knižní klub, Praha 2008

O nevěstě, která moc přemýšlela

Měli rodiče dceru na vdávání. Jednoho dne k nim zavítal mládenec na námluvy. Aby ho uctili, poslala matka dcerku do sklepa pro pivo. Děvče běželo, přidrželo džbánek u sudu, otočilo pípu, ale sotva začalo pivo téct, napadlo ji:

„Až si toho chlapce vezmu za muže - a já si ho vezmu - a budeme mít synka a toho synka rozbolí hlavinka, do čeho mu ji pak zavineme?"

A tak tam seděla a přemýšlela a přitom držela džbán u pípy a milé pivo teklo, teklo, až ho měla po kotníky. Matka se nahoře nemohla dcery dočkat a rozběhla se do sklepa za ní. Když ji uviděla, spustila zhurta:

„Co tady sedíš a nejdeš?"

„Ach milá maminko," odpověděla dcera, „já tady sedím, protože přemýšlím : až. si toho chlapce vezmu za muže - a já si ho vezmu - a budeme mít synka a toho synka rozbolí hlavinka, do čeho mu ji pak zavineme?"

„Máš pravdu, děvče, do čeho mu ji pak zavineme?" zamyslela se matka a sedla si k dceři. A tak tam seděly a přemýšlely obě dvě a přitom držely džbán u pípy a pivo teklo, teklo, až ho měly po kolena.

Otec se nahoře nemohl ženských dočkat a rozběhl se do sklepa za nimi. Když je uviděl, spustil zhurta: „Co tady sedíte a nejdete?"

„Ach, milý mužíčku," odpověděla žena, „my tady sedíme, protože přemýšlíme: až si děvče toho chlapce vezme za muže - a ona si ho vezme - budou mít synka a toho synka rozbolí hlavinka, do čeho mu ji pak zavineme?"

„Máš pravdu, ženo, do čeho mu ji pak zavineme?" zamyslel se muž a sedl si k nim. A tak tam seděli a přemýšleli všichni tři a přitom drželi džbán u pípy a pivo teklo, teklo, až ho měli do pasu. Ženich se nahoře nemohl hostitelů dočkat, a tak se rozběhl do sklepa za nimi. Když je uviděl, povídá s podivem:

„Co že tu sedíte v pivě a nejdete?"

„Ach, milý zeťáčku," odpověděl mu otec, „my tu sedíme, protože přemýšlíme: až si tě naše děvče vezme za muže - a ona si tě vezme - a budete mít synka a toho synka rozbolí hlavinka, do čeho mu ji pak zavineme?"

Když to mládenec slyšel a viděl, pomyslel si své a beze slova šel. A víckrát se už u těch lidí neukázal: nechtěl, aby si zas kvůli němu lámali hlavu. Co kdyby si ji doopravdy polámali?

(Pohádka dánská)

O tom, jak poplatil chudý Giufa dluhy

Taškáře Giufu znali po celé Sicílii. Chodil vždy otrhaný, neměl nikdy co jíst, ale veselý byl přesto pořád.

Jenomže jednou už i Giufu omrzelo běhat věčně v cárech a rozhodl se, že se jaksepatří ošatí.

„Šaty dělají člověka," řekl si, „v lepších šatech se mi dozajista i líp povede."

S tím se vypravil na trh. Zastavil se u ševce, zašel k punčocháři, k soukeníkovi, k pláteníkovi, skočil k čepičářovi a všude koupil, co potřeboval. Ale nezaplatil. Prý až zítra, až dostane peníze.

A tak se vám milý Giufa vrátil z trhu jako pán, v nových botách, v nových nohavicích, v nové košili a v nové kazajce, na hlavě nový červený baret. Měl ze svého oblečení náramnou radost, ale jeho radost se hned druhého dne změnila v starost. Jak to všecko zaplatí, když nemá ani groš?

Milému Giufovi nezbylo než dělat mrtvého. Lehl si na postel, zavřel oči, sepjal ruce, natáhl špičky nohou ke stropu a byl z něho nebožtík.

Hned ráno se začali trousit věřitelé, švec, punčochář, soukeník, pěkně po pořádku, jak u nich Giufa na trhu nakupoval. Když viděli Giufu ležet na posteli s křížkem v rukou a zavřenýma očima, povzdychl si každý z nich a povídá:

„Chuděro Giufo, dlužíš mi tolik a tolik za to a za to. Že jsem ti to já hlupák dával na dluh. Ale co se dá dělat, co je pryč, to je pryč, a tak to dobře užij, já ti ten dluh odpouštím."

Potom Giufu zanesli jako každého mrtvého do kostela. Měl tam podle zvyku zůstat celou noc vystaven v otevřené rakvi. O půlnoci se najednou otevřou dveře a do kostela se vplíží tlupa loupežníků. Vraceli se z lupu a chtěli se v klidu rozdělit o kořist. A hned s tím taky začali: zlato cinkalo, jen to břinkalo, až se o své dukáty svorně podělili. Zbýval jen jediný poslední groš, ale s tím byla svízel, loupežníci se o něj div nepoprali. Najednou však jejich náčelník ukázal na Giufu, který v rakvi ani nedutal, a povídá:

„Groš dostane ten, kdo se trefí z desíti kroků tady tomu nebožtíkovi rovnou do nosu."

A hned sahal po pistoli. Ostatní za ním.

V Giufovi byla malá dušička, to víte, ale pak se vzmužil, vztyčil se v rubáši, jak byl dlouhý a široký, a vykřikl hromovým hlasem:

„Hej, mrtví, povstaňte všichni a pojďte mě bránit!"

Do lupičů jako když střelí! Celí zděšení vzali nohy na ramena a v mžiku byli pryč. Na svoje peníze docela zapomněli.

Ale Giufa na ně nezapomněl! Pěkně je posbíral i s tím posledním grošíkem, vrátil se domů a hned ráno poplatil všechny své dluhy, i za ten krásný červený baret!

(Pohádka italská)

Vladislav Stanovský a Jan Vladislav:

Druhý strom pohádek z celého světa

Knižní klub, Praha 2008)

O cestě z Kordoby do Santa Fé

Šel jsem jednou z Kordoby
kolem Santa Fé,
a v Santa Fé u cesty
bylo napsané:

Šel jsem jednou z Kordoby
kolem Santa Fé,
a v Santa Fé u cesty
bylo napsané:

Šel jsem jednou z Kordoby
kolem Santa Fé...

(Pohádka chilská)

O mouše, co spadla do krajáče mléka

Postavila si stařenka na stůl krajáč mléka a šla si ke studánce pro vodu. Zatímco byla pryč, spadla jí do mléka mlsná moucha. Když se stařenka vrátila a našla v mléce mouchu, popadla ji, utrhla jí zadeček a že ji vyhodí ze dveří. A tu jí moucha povídá:

„Stařenko, stařenko, vrať mi můj zadeček."

Ale stařenka odsekla:

„Nevrátím, leda bys mi přinesla od kozy nový krajáč mléka."

Letěla moucha ke koze a prosí:

„Kozičko, kozičko, dej mi mléko, zanesu ho stařence a stařenka mi vrátí zadeček, který mi utrhla, když jsem jí spadla do krajáče."

Ale koza odsekla:

„Nedám, leda bys mi přinesla od fíkovníku listí."

Letěla muška k fíkovníku a povídá:

„Fíkovníku, fíkovníku, dej mi listí, zanesu ho koze, koza mi dá mléko, mléko zanesu stařence a stařenka mi vrátí zadeček, který mi utrhla, když jsem jí spadla do krajáče."

Ale fíkovník odsekl:

„Nedám, leda bys mi přinesla vodu ze studánky."

Letěla muška ke studánce a prosí:

„Studánečko, studánečko, dej mi vodu, zanesu ji fíkovníku, fíkovník mi dá listí, listí zanesu koze, koza mi dá mléko, mléko zanesu stařence a stařenka mi vrátí zadeček, který mi utrhla, když jsem jí spadla do krajáče."

Ale studánka odsekla:

„Nedám, leda bys mi přivedla zedníka, aby mě obezdil."

Letěla muška k zedníkovi a prosí:

„Zedníčku, zedníčku, pojď obezdít studánku, studánka mi dá vodu, vodu zanesu fíkovníku, fíkovník mi dá listí, listí zanesu koze, koza mi dá mléko, mléko zanesu stařence a stařenka mi vrátí zadeček, který mi utrhla, když jsem jí spadla do krajáče."

Ale zedník odsekl:

„Nepůjdu, leda bys mi přivedla berana."

Letěla muška k ovčákovi:

„Ovčáčku, ovčáčku, dej mi berana, berana zavedu k zedníkovi, zedník obezdí studánku, studánka mi dá vodu, vodu zanesu fíkovníku, fíkovník mi dá listí, listí zanesu koze, koza mi dá mléko, mléko zanesu stařence a stařenka mi vrátí zadeček, který mi utrhla, když jsem jí spadla do krajáče."

Ale ovčák odsekl:

„Nedám, leda bys mi přivedla psa."

Letěla muška, letěla, až uviděla psa. Vzala psa za ucho, přivedla ho k ovčákovi, ovčák jí dal berana, berana zavedla k zedníkovi, zedník obezdil studánku, studánka jí dala vodu, vodu zanesla fíkovníku, fíkovník jí dal listí, listí zanesla koze, koza jí dala mléko, mléko zanesla stařence a stařenka jí vrátila zadeček, který jí utrhla, když jí spadla do krajáče.

Moucha vzala svůj zadeček, běžela ke kováři a prosí:

„Kovářičku, kovářičku, přikovej mi zadeček. Vždyť jsem si ho těžce vysloužila: Přivedla jsem k ovčákovi psa, ovčák mi dal berana, berana jsem zavedla k zedníkovi, zedník obezdil studánku, studánka mi dala vodu, vodu jsem zanesla fíkovníku, fíkovník mi dal listí, listí jsem zanesla koze, koza mi dala ml dala mléko, mléko jsem zanesla stařence a stařenka mi vrátila zadeček, který mi utrhla, když jsem jí spadla do krajáče. A tak mi ho teď přikovej."

„Dobrá, muško, když chceš, tak ti ho přikovám," odpověděl kovář. Vzal mušku, vzal její zadeček, položil je k sobě na kovadlinu, rozmáchl se perlíkem a udeřil.

Ale když pak kovář perlík zvedl, nebylo po mouše ani památky.

(Pohádka berberská)

TEXTOVÁ PŘEDLOHA K INSCENACI: MAUGLÍ

Rudyard Kipling: Knihy džunglí

přeložili Aloys a Hana Skoumalovi, SNDK, Praha 1965

Mauglího bratři

Čil příchod noci zvěstoval,
Mang se už prohání.
Spí stáda v chlévech. Pány jsme,
než přijde svítání.

Slyš kel a spár a dráp a zub,
jako když zvoní kov.
Kdo zákon džungle ctí, těm zní
náš pozdrav: dobrý lov!

Noční píseň džungle

Dusno bylo ten večer v Séónijské pahorkatině. O sedmé procitl táta Vlk z denního spánku, podrbal se, zívl a jednu po druhé natáhl tlapy, aby ze špiček zahnal ospalost. Máma Vlčice ležela mohutným šedým čenichem opřená o čtvero rejdivých, kníkavých vlčat. Do sluje, ve které přebývali, jim svítil otvorem měsíc. „Augrr!" ozval se táta Vlk, „je čas jít na lov." Užuž chtěl seběhnout ze stráně, a tu se před ním na prahu mihlo cosi šerého s huňatým ohonem a zakňučelo: „Zdar tobě, vlčí náčelníku. Zdar a silné bílé tesáky tvým dětičkám, nechť tady na světě nezapomínají na hladovce."

Byl to šakal - Tabákí neboli Dojídač - a indičtí vlci Tabákím opovrhují, protože pořád jen lítá a lumpačí a klevetí a živí se hadry a kůžemi z vesnického smetiště. Ale přitom z něho mají strach, protože on se z celé džungle nejspíš pomine: to se pak přestane bát, běhá pralesem a kdekoho kouše. Před pominutým Tabákím uteče a zaleze i tygr, protože nic horšího než pominutost nemůže dravce potkat. My tomu říkáme vzteklina, oni zas dívání neboli pominutost - a prchají před ní, jak mohou.

„Pojď dál a podívej se," řekl upjatě táta Vlk, „ale k snědku tady nic není."

„Pro vlka snad ne," řekl Tabákí, „ale chuďas jako já si pochutná i na suché kosti. Copak si můžeme my, Gídar lóg (neboli šakalí lid), vybírat?" A už drandil do jeskyně a v koutě vyslídil srnčí kost se špetkou masa. Posadil se a s chutí ji křoupal.

„Mockrát děkuji za pohoštění," řekl a olízl si pysky. „Dětičky máte překrásné! Ty jejich velikánské oči! V takovém útlém věku! Bodejť, jako bych zapomněl, že královské děti jsou mužné od prvopočátku."

Tabákí dobře věděl, že se nemá dětem říkat chvála do očí. S radostí se pásl na rozpacích táty Vlka i mámy Vlčice.

Chvíli poseděl a liboval si, jaké lumpáctví zas provedl, až najednou škodolibě řekl:

„Mohutný Šér Chán střídá loviště. Prozradil mi, že příští měsíc bude lovit tady v pahorkatině."

Tygr Šér Chán bydlel dvacet mil dál poblíž řeky Vaingangy.

„Vždyť na to nemá právo!" utrhl se zlostně táta Vlk. „Podle zákona džungle nemá právo stěhovat se jinam, dokud to předem neoznámí. Vyplaší nám zvěř na deset mil kolem a já - já abych lovil za dva."

„Však mu matka pro nic za nic neříkala Langrá (Chromec)," pronesla klidně máma Vlčice. „Od narození je na jednu nohu chromý. Proto taky zabíjí jenom dobytek. Vesničané od Vaingangy se na něho zlobí a teď nám přijde rozzlobit ještě naše vesničany. Široko daleko budou po něm v džungli slídit, a my abychom i s dětmi utíkali před zapálenou trávou. Moc jsme za to Šér Chánovi vděčni."

„Mám mu o tom říct?" řekl Tabákí.

„Táhni!" utrhl se na něho táta Vlk. „Táhni si lovit se svým pánem. Na jeden večer jsi toho spískal až dost."

„Jdu," řekl klidně Tabákí. „Už jeho, Šér Chána, slyšet dole v houští. Zbytečně jsem vám to vyřizoval."

Táta Vlk zbystřil sluch a zdola z úžlabiny, svažující se k říčce, zaslechl nevlídné, zlostné, podrážděné lamentování tygra, který nic neulovil a klidně to zvěstuje celé džungli.

„Trdlo!" řekl táta Vlk. „S takovým lomozem se pouštět na noční lov! Copak si o našich srncích myslí, že jsou jako ti vypasení býčci od Vaingangy?"

„Pst!" okřikla ho máma Vlčice. „Dnes večer neloví volka ani srnce. Loví člověka." Kvílení přešlo do jakéhosi vrnění, zdánlivě doléhajícího ze všech stran. Dřevorubci a cikáni, nocující pod širou oblohou, se někdy toho vrnění tak polekají, že se vrhnou tygrovi přímo do tlamy.

„Člověka!" řekl táta Vlk a vycenil bílé zuby. „Jdi, jdi! Copak není v tůních dost brouků a žab - to musí požírat člověka, a zrovna v našem lovišti!"

Pro každý příkaz má zákon džungle nějaký důvod. Požírat člověka šelmám zakazuje. Zabít ho smějí jenom tehdy, když učí mláďata zabíjení, a to ještě musí lovit mimo loviště své smečky nebo svého houfu. Hlavní důvod je ten, že po zabití nějakého člověka co nevidět přitrhnou na slonech bílí muži s puškami a stovky hnědých mužů s gongy, raketami a loučemi. Celá džungle to pak odpyká! Šelmy samy uvádějí někdy jiný důvod: člověk je nad jiné tvory slabý a bezbranný a sahat na něj se nesluší. Kdo požírá člověka, ten prý - a je to svatá pravda - dostane prašivinu a vypadají mu zuby.

Vrnění zesílilo, až nakonec, to jak tygr vyrazil, přešlo v břeskné „Rrrá!"

Šér Chán zavyl - to tygři obyčejně nedělají. „Minul kořist," řekla máma Vlčice. „Co to?"

Táta Vlk vyběhl pár kroků za ním a uslyšel, jak Šér Chán vztekle brumlá a bručí a válí se v podrostu.

„Z nerozumu skočil hlupák na táborový oheň dřevorubců a spálil si běhy," zachechtal se táta Vlk. „Je u něho Tabákí."

„Něco se dere na kopec," řekla máma Vlčice a zastříhala jedním uchem. „Dej pozor."

Houštiny v mlází zašustily a táta Vlk přisedl a chystal se ke skoku. Být tak někdo z vás při tom, tak uviděl věc přímo úžasnou - vlk nedoskočil. Vrhl se vpřed, ještě než spatřil, na co se vrhá, a vší mocí se pak zarazil. Dopadlo to tak, že se vymrštil nějakých pět stop vzhůru a dopadl téměř tam, odkud vylítl.

„Člověk!" zaštěkl. „Člověčí mládě. Podívej se!"

Přímo před ním stálo a přidržovalo se nízké větve nahaté hnědé děcko, pouhé batole - takové hebounké a dolíčkovaté škvrně do vlčí sluje v noci hned tak nevkročí. Se smíchem si měřilo tátu Vlka.

„Cože, člověčí mládě?" řekla máma Vlčice. „Jakživa jsem žádné neviděla. Podej mi je."

Vlk, zvyklý nosit vlastní mláďata, popadne do huby třeba vejce a nerozmáčkne je. A tak táta Vlk sevřel zezadu dítě čelistmi a bez nejmenšího škrábnutí je položil mezi vlčata.

„Takový drobeček! Takový naháček - a jak si troufá!" zjihla máma Vlčice. Děcko se mezi vlčaty prodralo až k ní, aby se zahřálo. „Hehe! Krmí se spolu s druhými. To je tedy člověčí mládě? Jestlipak se některý vlk může honosit tím, že má mezi svou drobotinou člověčí mládě?"

„Slýchal jsem o tom, ale v naší smečce a za našich časů se to nestalo," řekl Vlk. „Chybí mu srst, a klepnout ho nohou, je po něm. Koukej, jak se na nás dívá a vůbec se nebojí."

Měsíční záře v ústí jeskyně potuchla, hranatou hlavou a plecemi se do otvoru vklínil Šér Chán. Tabákí za ním zapištěl: „Pane můj, pane můj, tudy vešlo."

„Šér Chán nám prokazuje velkou čest," řekl táta Vlk, ale koukal zlostně. „Copak si Šér Chán přeje?"

„Svou kořist. Vešlo sem člověčí mládě. Rodiče mu utekli. Vydej mi je."

Jak říkal táta Vlk, Šér Chán opravdu skočil po táborovém ohni dřevorubců a teď zuřil, jak ho bolí spálené tlapy. Jenže ústí sluje, to táta Vlk věděl, je úzké a tygr jím neprojde. Už tak měl plece i tlapy smáčknuty a jak nějaký zápasník v sudu nemohl se hnout.

„Vlci jsou svobodný lid," řekl táta Vlk. „Dávají si poroučet jenom od náčelníka smečky, ne od nějakého pruhovaného zabíječe dobytka. Člověčí mládě je naše - zabijeme je sami, až se nám zlíbí."

„Zlíbí - nezlíbí. To jsou mi řeči. Při býku, kterého jsem zabil, mám tady čumět do tvého psího pelechu a vymáhat, co mi patří? To ti povídám já, Šér Chán."

Slují se hromově rozlehl tygří řev. Máma Vlčice střásla mláďata, vymrštila se a oči jako dvé zelených měsíců ze tmy upřela na planoucí oči Šér Chánovy.

„A to ti zas, Langrá, odpovídám já, Rákšasí (Ďáblice). Člověčí mládě je moje - navždy moje. Nedám je zabít. Zůstane naživu, se smečkou bude běhat a se smečkou bude lovit. A nakonec, dej pozor, ty lovče nahatých mláďat - ty žroute žab - ty zabíječi ryb -, on uloví tebe. Kliď se, nebo při Sámbharu, kterého jsem skolila (hladovým dobytkem se já neživím), vrátíš se, připálená šelmo džungle, k matce ještě chromější, než jsi přišel na svět. Táhni!"

Táta Vlk všecek zkoprněl. Pomalu už zapomněl na to, že si kdysi mámu Vlčici poctivě vybojoval proti pěti jiným vlkům; běhala tehdy se smečkou a ne nadarmo jí říkali Ďáblice. Tátovi by se byl Šér Chán ještě postavil, ale na mámu Vlčici si netroufal. Věděl, že máma Vlčice je proti němu ve výhodě a bude se rvát na život a na smrt. Pozpátku tedy s vrčením couvl z ústí sluje a zvenku zařval:

„Na dvorku si každý pes štěká po svém! Uvidíme, co tomu řekne smečka, že si pěstujete člověčí mládě. Mládě je moje a nakonec mi přece padne do zubů, vy zloději s chundelatým ohonem!"

Všecka udýchaná vrhla se Vlčice k svým mláďatům. Vlk jí rozvážně řekl:

„To má Šér Chán pravdu. Musíme mládě ukázat smečce. Chceš si je tedy, mámo, ponechat?"

„Ponechat?" vyjekla. „Přišlo k nám v noci nahaté, opuštěné a hladové, ale strach nemělo. Vida, jak odstrčilo jedno mé robátko. Ten chromý řezník je málem zabil a upláchl k Vainganze. Na oplátku by nám pak vesničané prosmýčili kdejaké doupě. Jestli si je ponechám? Toť se ví, že si je ponechám. Lež, žabáčku, Mauglí - budu ti říkat žabák Mauglí -, tak jako Šér Chán lovil tebe, tak ty jednou ulovíš Šér Chána."

„Ale co tomu řekne naše smečka?" řekl táta Vlk.

Jak stanoví zákon džungle, když si nějaký vlk vyhledá družku, může ze své smečky odejít. Jakmile se však jeho mláďata postaví na nohy, musí je přivést do shromáždění celé smečky. Scházívají se za úplňku, aby je ostatní vlci rozeznali. Po prohlídce si mohou mláďata běhat, kam se jim zachce, a dokud si takové mládě samo neskolí jelena, běda dospělému vlkovi ze smečky, který by je zabil. Dopadený vrah neujde trestu smrti.

Zamyslete se a uvidíte, že to tak musí být.

Táta Vlk počkal, až se mláďata trochu naučí běhat. Když se pak jednu noc smečka sešla, zavedl je i s Mauglím a s mámou Vlčicí na Poradní skálu - byl to skalnatý, balvanitý vršek, vešlo se na něj sto vlků. Natažen na skále ležel mohutný šedý Vlk, samotář Akéla, který silou i umem vedl smečku. Pod ním sedělo přes čtyřicet vlků všech velikostí i barev, od jezevcově zbarvených stařešinů, kteří se uměli sami vypořádat se srncem, až po mladistvé černé tříročky, kteří si jen namlouvali, že to umějí. Už rok je vodil Vlk samotář. Zamlada dvakrát padl do vlčí jámy, jednou dostal výprask, div duši nevypustil, znal tedy mravy a způsoby lidí. Na skále se moc nemluvilo. Uprostřed kroužku mezi matkami a otci skotačila mláďata, jen chvílemi přistoupil k mláděti nějaký starší vlk, pozorně si je prohlédl a potichoučku se zas vrátil na své místo. Jindy zase sama matka vystrčila mládě tak, aby na ně padla měsíční záře a nikdo je nemohl přehléd-

nout. Ze skály se občas ozval Akéla: „Znáte zákon - znáte zákon. Dobře se, vlci, dívejte," a starostlivé matky po něm opětovaly: „Dobře - dobře se, vlci, dívejte."

Posléze - a mámě Vlčici se v tu chvíli na šíji zježily štětiny - postrčil táta Vlk doprostřed žabáka Mauglího, jak mu říkali. Mauglí tam seděl, smál se a hrál si s oblázky, blýskajícími při měsíčku.

Akéla ani nezdvihl hlavu z pracek, jenom dál jednotvárně vykřikoval: „Dívejte se dobře!" Za skálami se rozlehl tlumený řev - to zařičel Šér Chán: „Mládě je moje. Sem s ním. Copak je svobodnému lidu po člověčím mláděti?" Akéla na to ani ušima nezastřihal, řekl jenom: „Dívejte se dobře, vlci. Copak je svobodnému lidu po cizím rozkazu? Dívejte se dobře!"

Sborem hluboce zamručeli a nějaký čtyřletý vlk opakoval Akélovi Šér Chánovu otázku: „Copak je svobodnému lidu po člověčím mláděti?" Nuže, jestliže vznikne spor o to, má-li být nějaké mládě přijato do smečky, nejméně dva příslušníci smečky, ale ne otec a matka, musí se za ně přimluvit.

„Kdo se přimlouvá za toto mládě?" řekl Akéla. „Ze svobodného lidu kdopak se za ně přimlouvá?" Nikdo se neozval a máma Vlčice se už hotovila k boji - věděla, že pro ni to bude boj poslední.

A tu se s mručením postavil na zadní nohy jediný další tvor, který smí do shromáždění smečky - ospalý hnědý medvěd Bálú, který učí vlčata zákonům džungle, starý Bálú, který si volně chodí, kam chce, protože se živí jenom ořechy, kořínky a medem.

„Člověčí mládě - člověčí mládě?" řekl. „Já se za člověčí mládě přimlouvám. Člověčí mládě nikomu neublíží. Dar řeči mi chybí, ale mluvím pravdu. Ať běhá se smečkou, ať je přijat spolu s ostatními. Sám ho budu učit."

„A kdo ještě?" zeptal se Akéla. „Přimlouvá se za něho učitel našich mláďat Bálú. Kromě Bálúa kdo ještě se za něj přimlouvá?"

Do jejich kruhu se snesl černý stín. Byl to pardál Baghíra, po celém těle černý jako smůla, jen místy se po něm jako na měňavém hedvábí míhaly pardálí značky. Baghíru tam znal kdekdo a nerad se mu pletl do cesty. Byl totiž prohnaný jako Tabákí, smělý jako divoký buvol a neurvalý jako raněný slon. Hlas měl však hebký jako med lesních včel, kanoucí po stromě, a kůži hebčí než prachové peří.

„Akélo a svobodný lide," zavrněl, „nemám tu co pohledávat. Když se však vyskytne pochybnost, má-li se nějaké novorozeně zabít, nebo ne, podle zákona džungle je možno život mláděte vykoupit. Kdo ho smí nebo nesmí vykoupit, to v zákoně nestojí. Mám pravdu?"

„Správně! Správně!" poznamenali mladí vlci, ti mají pořád hlad. „Vyslechněte Baghíru. Mládě se dá vykoupit. Tak zní zákon."

„Mluvit tu nemám právo, to vím, dovolíte mi tedy?"

„Jen mluv," ozvalo se jich asi dvacet.

„Zabíjet holátko je hanba. Až vyroste, třeba si na něm víc smlsnete. Bálú se za ně přimluvil. Jestli podle zákona přijmete člověčí mládě za své, já k Bálúovu slovu přidám tučného, právě zabitého býka, leží necelou míli odtud. Co tomu říkáte?"

Po tuctech se vlci rozhlaholili. „Nám je to jedno. Zahyne za zimních dešťů. Upeče se na slunci. Holý žabák nám neublíží. Jen ať běhá se smečkou. A kde je, Baghíro, ten býk? Přijměme mládě." Znovu zaskučel Akéla: „Dobře se dívejte - dobře se, vlci, dívejte."

Mauglí byl zaujat oblázky. Jeden po druhém k němu vlci přistupovali a prohlíželi si ho, ale on si jich nevšímal. Nakonec se všichni rozběhli z kopce za zabitým býkem. Zbyli tam jenom Akéla, Baghíra, Bálú a Mauglího vlčí rodina. Do noci se stále ozýval Šér Chánův řev. Tygr zuřil, že mu Mauglího nevydali.

„Jen si řvi," utrousil pod vousy Baghíra, „jakože vím, kdo to je člověk, jednou tě to holátko naučí řvát na jinou notu."

„Dobře jsme učinili," řekl Akéla. „Lidé a jejich mláďata jsou chytří. Třeba nám bude prospěšný."

„Jakpak by ne, v nouzi nám bude prospěšný. Věčně vodit smečku, na to se nikdo těšit nemůže," řekl Baghíra.

Akéla ani nemukl. Myslil na osud vůdce smečky, když pozbude síly a zeslábne: nakonec ho vlci zabijí. Potom se objeví nový vůdce - také jeho časem zabijí.

„Odveď si ho," řekl tátovi Vlkovi, „a vštip mu, co má vědět příslušník svobodného lidu."

Za jednoho býka i na Bálúovu přímluvu přijali tedy Mauglího do séónijské vlčí smečky.

Nic naplat, musíte přeskočit nějakých deset až jedenáct let a jenom si domyslit, co úžasného Mauglí za tu dobu mezi vlky prožil, protože popsat to by vydalo na mnoho a mnoho knih. Vyrostl mezi mláďaty. Než z něho byl chlapec, vlčata ovšem dávno dospěla na vlky. Řemeslu ho učil táta Vlk a kdeco mu v džungli vysvětloval. Každé zašustění trávy, každý závan horkého letního vzduchu, každé soví zahoukání, každé škrábnutí drápků netopýra, hovějícího si na stromě, každé zašplouchání rybičky, vyskakující v tůni, bylo Mauglímu nakonec stejně běžné, jako je obchodníkovi chod jeho kanceláře. Když se zrovna neučil, zdříml si, potom se najedl a znovu usnul. Když se zašpinil nebo uhřál, zaplaval si v lesních tůních. A když dostal chuť na med (od Bálúa věděl, že med a ořechy jsou stejná pochoutka jako syrové maso), vyšplhal se pro něj. Naučil se to také od Baghíry. To si Baghíra ulehl na větev a lákal ho k sobě: „Jen pojď, bratříčku." Zprvu se Mauglí držel pevně jako lenochod, potom však lítal směle z větve na větev jako šedá opice. Ve shromáždění smečky zasedal na Poradní skále. Tam zjistil, že když se na některého vlka upřeně zahledí, vlk chtěj nechtěj sklopí zrak. Bavil se tedy tím, že na ně upřeně zíral. Jindy zas vytahoval přátelům z tlapek dlouhé trny. Od trnů a od klíšťat vlci hrozně vystojí. V noci se pouštěl z kopce do obdělané krajiny a všetečně nakukoval vesničanům do chýší. Lidem však nedůvěřoval. Jednou mu Baghíra ukázal v džungli dřevěnou skřínku s železy. Byla chytře zakryta, málem do ní šlápl. Baghíra mu vysvětlil, že je to past. Nejraději chodil s Baghírou do horké tmavé hloubi lesa, celý dřímotný den tam prospal a v noci pozoroval Baghíru, jak zabíjí. Z hladu zabíjel Baghíra kdeco kolem a Mauglí to dělal po něm - až na jednu výjimku. Jakmile přišel do rozumu, od Baghíry se dověděl, že na dobytek nesmí sáhnout, protože si ho smečka vykoupila za cenu býčího života. „Patří ti celá džungle," řekl Baghíra, „zabíjej si všechno, nač ti síla stačí, ale protože tě vykoupil býk, žádné dobytče, ať mladé či staré, nesmíš zabíjet. Tak zní zákon džungle, Mauglí." Mauglí ho byl poslyšen.

A tak sílil a sílil: tak sílí jen chlapec, který s učením nemá starosti a myslí jenom na jídlo.

Několikrát ho Vlčice varovala, aby Šér Chánovi moc nevěřil, jednou že stejně musí Šér Chána zabít. Vlček, ten by takovou výstrahu nepustil z hlavy, ale Mauglí na ni zapomínal, vždyť byl pouhý chlapec - umět nějakou lidskou řeč, sám by si byl ovšem říkal vlk.

Šér Chán se mu v džungli stále pletl do cesty. Akéla zestárl a zchřadl a chromý tygr si zatím ve smečce pilně předcházel mladší vlky. Ti se za ním táhli a dojídali zbytky. Kdyby si byl Akéla troufl náležitě uplatnit svou moc, však on by jim to netrpěl. Šér Chán jim pochleboval, jak to, že se takoví mladí lovci dávají vést skomírajícím vlkem a člověčím mládětem. „Ve shromáždění prý si netroufáte hledět mu do očí," říkal jim Šér Chán a mladí vlci jen zavrčeli a zježili štětiny.

Věděl o tom Baghíra, ten měl oči a uši všude, a několikrát Mauglímu důtklivě domlouval, že ho Šér Chán jednou zabije. Mauglí se tomu jen smál: ,,Mám smečku a mám tebe. I ten líný Bálú se možná kvůli mně rozmáchne. Co bych se bál?"

Byl parný den a tu dostal Baghíra nápad - už předtím něco za slechl, nejspíš od dikobraza Sáhího. Byl s Mauglím hluboko v džungli, hlavou se mu chlapec opíral o krásnou černou srst: „Kolikrát jsem ti, bratříčku, říkal, že máš v Šér Chánovi nepřítele?"

„Tolikrát, kolik je na tamhleté palmě ořechů," řekl Mauglí, on totiž neuměl počítat. „To je toho. Chce se mi spát, Baghíro, a Šér Chán má dlouhý ohon a moc řečí - jako páv Mór."

„Na spaní není čas. Ví o tom Bálú. Vím o tom já. Ví o tom smečka. Ví o tom i bláhovoučký srnec. Však ti to Tabákí řekl."

„Cheche," zasmál se Mauglí. „Nedávno za mnou Tabákí přišel, nadával mi, že jsem nahaté člověčí mládě, ani na vyrývání buráčků prý se nehodím. Popadl jsem Tabákího za ohon a dvakrát jsem jím praštil o palmu, aby se naučil slušnosti."

„To bylo bláhové. Tabákí je sice pletichář, ale něco důležitého by ti byl řekl. Jen otevři oči, bratříčku. Zabít tě v džungli, to si Šér Chán netroufá. Jenže Akéla, pamatuj, je stařičký. Jednoho dne už neskolí býka a přestane být vůdcem. Z vlků, kteří si tě tehdy prohlídli, když ses poprvé octl v shromáždění, mnozí také zestárli a mladí vlci si dali od Šér Chána namluvit, že člověčí mládě nemá ve smečce co pohledávat! Zakrátko dospěješ v muže."

„A to nesmí muž běhat za svými bratry?" namítl Mauglí. „V džungli jsem se narodil, zákona džungle jsem poslušný a mezi našimi vlky se nenajde ani jeden, abych mu nebyl vytáhl trn z tlapy. Vždyť jsou to mí

bratři!" Baghíra se protáhl a přivřel oči. „Sáhni mi, bratříčku, pod čelist." Mauglí k němu napřáhl silnou hnědou ruku a pod hebounkou bradou, kde měl Baghíra mohutné naběhlé svaly, zarostlé hladkou srstí, nahmatal lysinku.

„Nikdo z celé džungle neví, že mám na sobě já, Baghíra, tuto památku - památku po obojku. A přece u lidí jsem se, bratříčku, narodil a u lidí mi umřela matka - v kleci královského paláce v Udajpuru. Jen proto jsem tě tenkrát ve shromáždění vykoupil, byl jsi ještě holátko. Ano, také já jsem se narodil u lidí. Džungli jsem okem nespatřil. Přes mříže mě krmili ze železné pánvice a tu jednou v noci jsem si uvědomil, že jsem Baghíra - že jsem pardál -, a ne něčí hračka. Hloupý zámek jsem jediným máchnutím pracky urazil a tak jsem uplachl. A protože jsem obeznámen s lidskými zvyky, stal se ze mě ještě větší postrach džungle, než je Šér Chán. Je to tak, nebo ne?"

„Ano, je," řekl Mauglí. „Baghíry se bojí celá džungle - kromě Mauglího."

„Copak ty, ty jsi člověčí mládě," řekl vlídně černý pardál. „Já jsem se vrátil do džungle, a tobě zas nezbude, než se vrátit k lidem - k svým bratrům -, jestli tě ve shromáždění nezabijí."

„Proč - pročpak by mě měli zabít?" řekl Mauglí.

„Podívej se na mě," řekl Baghíra. Mauglí se mu upřeně zahleděl do očí. Za chvilku odvrátil mohutný pardál hlavu.

„Proto," řekl a prackou rozhrábl listí. „Ani já ti nedokážu hledět do očí, a to jsem se, bratříčku, narodil u lidí a mám tě rád. Ostatní tě nenávidí jen proto, že nesnesou tvůj pohled, protože jsi moudrý, protože jsi jim vytahal trny z nohou - protože jsi člověk."

„To jsem nevěděl," zasmušil se Mauglí a svraštil husté tmavé obočí.

„Jak zní zákon džungle? Nejprve udeř a potom mluv. Už z toho, že jsi neopatrný, vidí, že jsi člověk. Buď moudrý. Mám tušení, že až zas mine Akéla kořist - a při každém lovu mu dá víc práce skolit srnce -, smečka se vrhne na něho a na tebe. Z celé džungle se shromáždí na skále, a potom - a potom - už to mám!" poskočil Baghíra. „Pospěš do úžlabiny k lidským chýším a seber tam nějaký Rudý květ, jaký si tam pěstují, abys měl ve chvíli potřeby silnějšího přítele, než jsem já nebo Bálú nebo ti příslušníci smečky, kteří tě mají rádi. Přines si Rudý květ."

Rudý květ, to myslel Baghíra oheň. Žádný tvor v džungli ho správně nepojmenuje. Šelmy se ho ukrutně bojí a vymýšlejí pro oheň steré opisy.

„Rudý květ?" řekl Mauglí. „Co jim za soumraku roste před chýšemi? Přinesu ho."

„Tak mluví člověčí mládě," řekl hrdě Baghíra. „Pamatuj, že roste v hrncích. Honem nějaký přines a pro případ potřeby si ho schovej."

„Dobrá!" řekl Mauglí. „Už jdu. Ale víš to jistě, milý Baghíro," - paží mu obemkl nádhernou šíji a zahleděl se

mu do velikánských očí - „víš to jistě, že to spískal Šér Chán?“

„Při uraženém zámku, který mi pomohl na svobodu, vím to jistě, bratříčku.“

„Při býku, kterým jsi mě vykoupil, však já to Šér Chánovi splatím i s úroky,“ řekl Mauglí a skokem byl pryč.

„Muž, pravý muž,“ řekl si Baghíra a znovu ulehl. „Ach Šér Cháne, ten tvůj lov na žabáka před deseti lety, to byl lov neblahý!“

Mauglí se hnal přes celý les, běžel jako divý, až mu srdce žhnulo. Když pak doběhl ke sluji, zdvihla se večerní mlha. Nabral dech a pohlédl do úžlabiny. Vlčata byla na lovu, ale podle jeho oddychování až z druhého kouta sluje Vlčice usoudila, že žabáčka něco trápí. „Copak, synáčku?“ ozvala se.

„To jen Šér Chán zas žvaní jako netopýr,“ houkl na ni. „Dnes v noci budu lovit v oranici.“ A už se dral houštím k říčce, protékající úžlabinou. Tam se zarazil. Uslyšel, jak štěká lovící smečka, jak bučí pronásledovaný srnec a jak funí, když ho zahnali do úzkých. A tu zaskučeli zlovolně a škodolibé mladí vlci. „Akélo! Akélo! Ukaž, Samotáři, kolik máš síly. Uhněte z cesty vůdci smečky! Skoč, Akélo!“

Vlk samotář asi skočil a minul kořist. Mauglí zaslechl, jak cvakl zuby a jak zafuněl, když ho Sámbhar kopl, až se překotil.

Mauglí nečekal a uháněl dál. Doběhl na obilné lány, kde žili vesničané, a štěkot za ním slábl.

„Baghíra měl pravdu,“ řekl bez dechu a u okna chýše se zahrabal do kupy krmiva. „Zítra se rozhodne o Akélovi i o mně.“

Přitiskl obličej až k oknu a pozoroval v krbu oheň. Viděl hospodyni, jak v noci vstává a přikládá nějaké černé hroudy. Zrána padla bílá a studená mlha, a tu zahlédl nějaké dítě, jak bere do ruky proutěný košík, zevnitř vymazaný hlínou, kousek po kousku do něho nabírá žhavé uhlíky, potom si je strká pod halenu a jde do chléva poklidit krávy.

„To je toho!“ řekl si Mauglí. „Co bych se bál, když to dokáže takové mládě.“ Rázným krokem zahnul za roh, vyčíhal chlapce, vzal mu hrnek z ruky a zmizel v lese. Chlapec se rozplakal.

„Jsou docela jako já,“ říkal si Mauglí, a jak to předtím viděl u ženy, foukal do hrnku. „Když to nenakrmím, tak mi to uhyne.“ A nasypal na tu horkou věc větvičky a suchou kůru. Ve stráni potkal Baghíru, na kožíšku se mu jako démanty třpytila ranní rosa.

„Akéla minul kořist,“ řekl pardál. „Už včera ho chtěli zabít, ale ty jsi jim chyběl. Hledali tě na kopci.“

„Byl jsem v oranicích. Jsem připraven. Hle!“ Mauglí mu přistrčil hrnek s ohněm.

„Dobrá. Viděl jsem, jak do toho lidé strkali suchou větvičku a na konci větvičky jim rázem vypučel Rudý květ. Nebojíš se?“

„Ne. Co bych se bál. Jestli se mi to jen nezdá, teď si vzpomínám: než se ze mě stal Vlk, ležel jsem vedle Rudého květu a bylo mi teplo a pří jemně.“

Celý den proseděl Mauglí ve sluji, hlídal hrnek s ohněm, na zkoušku do něho strkal suché větvičky. Našel tu pravou větvičku, a když pak za ním navečer přišel do sluje Tabákí a hrubě mu vyřizoval, že má přijít na Poradní skálu, rozřehtal se, až vzal Tabákí do zaječích. Se smíchem odešel pak Mauglí na Poradní skálu.

Samotář Akéla ležel vedle svého skaliska, bylo to znamení, že vůdcem smečky bude někdo jiný, a Šér Chán s družinou vlků, kterým přenechával zbytky jídla, si okázale vykračoval a přijímal lichotky. Baghíra ulehl vedle Mauglího. Hrnek s ohněm držel Mauglí mezi koleny. Když se všichni shromáždili, ujal se slova Šér Chán. Dokud Akéla překypoval silou, nikdy se toho neodvážil.

„Nemá na to právo,“ zašeptal Baghíra. „Pověz jim to. Šér Chán je psí plemeno. Hned se poleká.“

Mauglí se skokem vztyčil. „Svobodný lide,“ vykřikl, „copak vede smečku Šér Chán? Co nám má tygr do toho co mluvit, kdo bude naším vůdcem?“

„Vždyť se vůdcovství uprázdnilo a požádali mě o slovo -,“ spustil Šér Chán.

„Kdo?“ řekl Mauglí. „Copak jsme nějací šakali, abychom se hrbili před tímhle řezníkem dobytka? O vůdcovství ve smečce rozhoduje smečka sama.“

Ozvalo se hulákání: „Mlč, člověčí mládě!“ „Jen ať mluví. Vždyť zachovával náš zákon.“ Nakonec pak zahřímali stařešinové smečky: „Ať mluví Mrtvý vlk.“ Když mine vůdce smečky kořist, dokud žije - a to dlouho netrvá -, říkají mu Mrtvý vlk.

Malátně zdvihl Akéla starou hlavu: „Svobodný lide, a vy také, Šér Chánovi šakali, dvanáct let jsem vás vodil od kořisti ke kořisti a nikdo se za tu dobu nezmrzačil a nepadl do pasti. Tentokrát mi kořist unikla. Sami víte, jak jste to nastrojili. Víte, že jste mi nadehnali mladičkého srnce, aby bylo vidět, jak jsem sláb. Chytře jste to provedli. Máte právo zabít mě tady na Poradní skále. Ptám se tedy, kdo předstoupí a připraví o život Vlka samotáře. Podle zákona džungle je mým právem, abyste předstoupili jeden po druhém.“

Zavládlo ticho, žádnému vlkovi se nechtělo ubít Akélu. Tu zařval Šér Chán: „Co je nám po tom bezzubém hlupákovi. Stejně ho čeká smrt. Člověčí mládě žije už moc dlouho. Svobodný lide, je mou kořistí od samého počátku. Vydejte mi je. Už mě to bláznovství s člověčím vlkem omrzelo. Deset let tady v džungli překáží. Vydejte mi člověčí mládě, nebo tady budu lovit pořád a jedinou kůstku vám nedám. Je to člověk, lidský tvor, nenávidím ho až do morku kostí!“

Dobrá polovina smečky zahulákala: „Člověk! Člověk! Co mezi námi člověk pohledává? Ať táhne po svých.“

„A poštve na nás vesničany, co?“ zahlaholil Šér Chán. „Ba ne, raději mi ho vydejte. Je to člověk, nikdo mu nedokáže pohledět do očí.“

Znovu zdvihl Akéla hlavu a řekl: „Jídal s námi. Spal s námi. Naháněl nám zvěř. Zákon džungle v ničem neporušil.“

„A býkem jsem za něho zaplatil, když jste ho přijali mezi sebe. Býk má nevalnou cenu, ale za svou čest bude Baghíra bojovat,“ řekl hebounkým hlasem Baghíra.

„Býkem jsi zaplatil před deseti lety!“ zavrčela smečka. „Co je nám po kostech starých deset let?“

„A také po záruce?“ Baghíra vycenil bílé zuby. „To si říkáte svobodný lid!“

„S lidem džungle nemůže člověčí mládě běhat,“ zahulákal Šér Chán. „Vydejte mi je!“

„Je náš bratr, i když ne pokrevní,“ znovu se ujal slova Akéla, „a vy byste ho chtěli zabít. Ba věru, žiju už příliš dlouho. Jedni se živíte dobytkem, druzí zase z Šér Chánova návodu za temné noci chodíte až na práh k vesničanům a kradete jim děti. Jak patrno, jste zbabělci a k zbabělcům teď mluvím. Umřít musím, to je jisté, můj život je bezcenný, jinak bych vám ho nabídl za člověčí mládě. Ale pro čest smečky - jste bez vůdce a na tuhle maličkost zapomínáte - pusťte člověčí mládě, ať jde po svých, a já vám za to slibuji, že ve chvíli smrti jediný zub na vás nevycením. Umřu bez boje. Zachráním smečce nejméně tři životy. Na víc mi nestačí síla. Jestli souhlasíte, aspoň té hanby vás ušetřím, že byste zabili bratra, který nic neprovedl - bratra, kterého jste podle zákona džungle na přímluvu a za výkupné přijali do smečky.“

„On je to člověk - člověk - člověk!“ zaskučela smečka a z větší části se shlukla kolem Šér Chána. Ten už mrskal ocasem.

„Teď záleží všechno na tobě,“ řekl Baghíra Mauglímu. „My se za tebe můžeme jen rvát.“

Mauglí povstal - v dlaních hrnek s ohněm. Napřáhl paže a před celým shromážděním zívl. Lomcoval jím vztek i žal. Po způsobu vlčím mu vlci nikdy nedali znát, jak ho nenávidí. „Slyšte,“ křikl. „Dost už tohoto psího žvástu. Že jsem člověk (být po mém, byl bych ovšem zůstal vlkem až do smrti), to jste mi dnes večer řekli mnohokrát. Máte pravdu. Řeknu vám, jak se na člověka sluší, nejste už pro mě bratři, ale sag (psi). Co uděláte, nebo neuděláte, to nezáleží na vás. Záleží to jen na mně. Aby to tady bylo všem jasné, přinesl jsem si kousek Rudého květu, kterého se vy, psi, tolik bojíte.“

Hrnek s ohněm hodil na zem. Od žhavých uhlíků vzplanul suchý mech a celé shromáždění zděšeně couvalo před šlehajícími plameny.

Suchou větev strčil Mauglí do ohně, až halouzky chytly a zapraskaly, a uprostřed přikrčených vlků jí zamával nad hlavou.

„Ted jsi ty pánem,“ pošeptal mu Baghíra. „Zachraň Akélu. Byl ti vždycky přítelem.“

Zasmušilý starý vlk Akéla, který jakživ nežádal o milost, vrhl na Mauglího prosebný pohled. Chlapec tam stál nahý, s hřívou až na ramena, v ruce planoucí větev, v jejíž záři se míhaly a poskakovaly stíny.

„Dobrá,“ řekl Mauglí a zvolna se rozhlédl kolem dokola. „Že jste psi, to vidím. Odcházím od vás k svým rodákům, ačli to jsou mí rodáci. Džungle je mi uzavřena, nezbývá mi, než zapomenout na to, že jsem se s vámi družně stýkal. Ale zachovám se milosrdněji než vy. Jsem váš bratr, i když ne pokrevní. Až se tedy octnu mezi lidmi, slibuji vám, že vás nezradím, jako jste zradili vy.“ Kopl do ohně, až se jiskry rozlétly. „My ze smečky proti sobě válčit nebudeme. Ale než odejdu, musím tady ještě splatit dluh.“ Rázným krokem přistoupil k Šér Chánovi, pitomě mžourajícímu do plamenů, a popadl ho za chmýří na bradě. Pro jistotu šel Baghíra za ním. „Vstaň, pse!“ křikl Mauglí. „Vstaň, když s tebou mluví člověk, nebo ti podpálím kožich.“

Šér Chán schlípl uši a zavřel oči, planoucí větev trčela totiž přímo před ním.

„Když už mě tenhle zabíječ dobytka nezabil, dokud jsem byl mládě, zabije prý mě ve shromáždění. Takhle, takhle bijeme psy, když dospějejeme v muže. Jen hni, Langrá, vousem, a vrazím ti Rudý květ do chřtánu!“ Větví zbil Šér Chána po hlavě a tygr samým strachem kňoural a kňučel.

„A teď se kliď, ty žíhaná kočko džungle! Až zas přijdu na Poradní skálu, jak se na muže sluší, pamatuj, že tam přijdu s Šér Chánovou kůží na hlavě. A dále, Akéla si bude žít klidně dál. Nezabijete ho, protože tomu nechci. A co mi tady ještě sedíte s vyplazeným jazykem a tváříte se jako nevímco - a zatím jste psi, však já vás poženu. Kliďte se!“ Koneček větve prudce zasršel, Mauglí se rozháněl kolem dokola vpravo i vlevo, jiskry propalovaly vlkům srst, a vlci se s vytím rozutekli. Nakonec tam zbyl jen Akéla, Baghíra a s nimi nějakých deset vlků, kteří zůstali Mauglímu věrní. A tu se v Mauglím něco rozbolelo, jakživ takovou bolest nepocítil, usedavě se rozplakal, až mu slzy tekly po tvářích.

„Co to? Co to?“ řekl si. „Nechce se mi z džungle a nevím, co to je? To umírám, Baghíro?“

„Ne, bratříčku. Jsou to slzy, jaké lidé prolévají,“ řekl Baghíra. „Jak vidím, nejsi už člověčí mládě, ale muž. Džungle je ti opravdu navždy uzavřena. Jenom je nech téci. Jsou to pouhé slzy.“ Mauglí plakal, až mu srdce usedalo; jakživ si tak nepoplakal.

„A teď půjdu za lidmi,“ řekl si. „Ale nejprve se musím rozloučit s mámou.“ Odešel do sluje, v níž žila s tátou Vlkem, a vyplakal se na srsti. Žalostně do toho skučelo čtvero vlčat.

„Nezapomenete na mě?“ řekl Mauglí.

„Jakživ nezapomeneme, pokud dokážeme sledovat stopu,“ řekla vlčata. „Až z tebe bude člověk, přijď za námi na úpatí kopce a budeme si povídat. A v noci přijdeme zas my za tebou do obilných lánů a budeme si s tebou hrát.“

„Přijď brzo!“ řekl táta Vlk. „Ach, brzo zas přijď, moudrý žabáčku; matka i já stárnem.“

„Přijď brzo, ty můj nahatý synáčku,“ řekla máma Vlčice. „Poslyš, lidský tvore, měla jsem tě raději než svá mláďata.“

„Toť se ví, že přijdu,“ řekl Mauglí. „A až přijdu, rozprostřu na Poradní skále Šér Chánovu kůži. Nezapomeňte na mě. A taky jiným v džungli řekněte, aby na mě nezapomněli.“

Za ranního rozbřesku kráčel pak Mauglí sám a sám z kopce za tajemnými tvory zvanými lidé.

PŘEČETLI JSME ZA VÁS...

V této rubrice bychom vám rádi nabídli příležitost seznámit se s významnými divadelními teoretiky a praktiky, jejichž jména jsou spojena s nejrůznějšími hereckými systémy, které vznikaly v průběhu 20. století. Zároveň se pokusíme nabídnout i jisté propojení těchto divadelních systémů se systémem dramatické výchovy.

Inspirací k tomuto tematickému zaměření všech následujících čísel Deníku Dětské scény nám je návštěva lektorky Christel Hoffmannové, která se zabývá využíváním principů epického divadla Bertolta Brechta v práci s dětmi.

Postupně vám budeme předkládat materiály k těmto světovým divadelním osobnostem: Konstantin Sergejevič Stanislavskij, Michail Čechov, Bertolt Brecht, Jerzy Grotowski, Augusto Boal, Eugenio Barba a Peter Brook.

V prvním čísle Deníku Dětské scény začínáme, jak jinak, Konstantinem Stanislavským.

Konstantin Sergejevič Stanislavskij (1863-1938)

K. S. Stanislavský byl ruský režisér, herec a divadelní teoretik. Společně s Vladimirem Němirovičem Dančenkem (1858-1943) založil v roce 1898 Moskevské umělecké divadlo (MCHT). V tomto divadle se snažil uskutečňovat své pojetí divadla jako umělecky pravdivého zobrazení skutečnosti. Jako herec si uvědomoval neúnosnost herecké praxe své doby. Oborové herectví, spojené s řemeslností, vyumělkovaností a přepjatostí, zatlačilo do ústraní herce jako tvůrce a potlačilo jeho prožitek a autenticitu. Shledal, že cesta k individuálnímu a sdělitelnému výrazu vede právě přes spontánní projev vlastních citů a pocitů, vnitřní angažovanost a potřebu nechat tuto angažovanost projevit v její intuitivní síle, aniž by se nechala ovlivnit či dokonce proměnit ve vnější napodobivé (konvencí určené) gesto. Z oscilace mezi spontánním výrazem vycházejícím z prožívání herce a jeho vnějším projevem vychází Stanislavského úvaha o psychofyzické jednotě. Všechny fyzické a psychické prostředky musí být zaměřeny na to, co se odehrává v nitru ztvárňované postavy.

Stanislavskij začal v MCHT formovat novou metodu, která měla odstranit řemeslné návyky a hru podle návodů z příruček a měla ji nahradit hercovým prožíváním. Herec svým prožitkem dodává roli nejen vnější životnost, ale především ji obdařuje vnitřním životem. Herec netvoří pouze na zkouškách, ale i představení je nedílnou součástí tvorby, kdy je divák účastníkem a svědkem hercova tvůrčího aktu. Stanislavského systém se tak orientuje na psychologickou koncepci, vycházející z předpokladu, že v člověku jsou zastoupeny všechny lidské vlastnosti, které se projevují podle toho, v jaké situaci se člověk právě nachází. Základní tezi systému je možno formulovat takto: *podvědomé prostřednictvím vědomého*.

Metody vedení herců k organickému jevištnímu jednání

Tvůrčí proces začíná analýzou dramatu, nalezením základního motivu, který se stává *hlavním úkolem dramatu a role*. Tento hlavní úkol prostupuje všechny situace v dramatu a do značné míry určuje, jaké bude jednání v těchto situacích (*průběžné jednání*). Aby toho byl herec schopen, musí v sobě probudit inspirovaný stav *existuji* (otevřený dialogický postoj jako prazáklad spontánní tvořivosti), který zaručuje, že herec na scéně nebude hrát, ale existovat, tj. začne přirozeně jednat. „Existuji znamená, že jste se postavil do středu smyšlených okolností, že se cítíte být ve světě představovaných věcí, představovaného života a že začínáte jednat sám za sebe a ze sebe." (Lukavský 1978: 28). K tomu je zapotřebí svalové uvolnění, aby herec neplýtval silami. Dále je zapotřebí soustředění. Herec nemá vnímat diváky, nemá se jimi nechat rozptylovat, pouze je má periferně vnímat. Herec se má soustředit na kontakt a jednání s partnerem. Herec si vytváří *okruh veřejné samoty*. V tomto okruhu je vždy přítomen hlavní objekt jeho pozornosti (partner nebo předmět), s nímž navazuje dialogický kontakt. V této interakci jsou v pozornosti všechny hercovy smysly, herec podněcuje k účasti představivost, paměť, rozum, vůli i emoce. Emoce se dají vyvolat jen skrze představivost, fantazii a emocionální paměť. Aby se svět na jevišti stal pro herce uvěřitelný, je důležité, aby herec byl schopen a ochoten uvěřit v jiné světy, aby je považoval za pravdivé a samozřejmé. Proto Stanislavskij zavádí pojem *kdyby (magické kdyby)*, které umožňuje herci přistoupit k *daným okolnostem* jako k pravdivému a reálnému nastínění situace, ve které má jednat. Herec si roli člení na drobné části a pro každou z nich si určí volní úkol. Úkoly se skládají do celkové kompozice nebo partitury jednání, v níž je obsažen *hlavní úkol* a *průběžné jednání* (podle Hyvnara 2000: 22-24).

Dané okolnosti jsou vlastně rozpracováním *kdyby*, rozvíjejí potenciál, který je v *kdyby* uložen. Herec všechny tyto podrobnosti musí brát na zřetel, musí jim uvěřit a opravdovost citů pak vyplyne sama. Dané okolnosti konkrétně tvoří: „fabule hry, její fakta, události, čas a místo děje, životní podmínky, režijní a herecké pojetí, inscenace, výprava, kostýmy a rekvizity, světla a zvuky atd." (Lukavský 1978: 25).

Stanislavskij se snaží nabídnout hercům nezprostředkované zkušenosti s životními úděly lidí, které mají na scéně ztvárnit. Na scéně pak Stanislavskij hercům pomáhá autentickými předměty, které mají hercům propojit reálný život s životem na scéně. Hledá s herci biografie postav, hledá jejich motivy v minulosti a tím pomáhá herci uvěřit v reálnost rozkrývané postavy. Postava existuje před i po výstupu, nepřestává existovat; herec musí nalézt uchopení a znázornění postavy jako celku, který pak prezentuje před diváky. Herec tak prochází minulostí postav, snaží se pochopit jejich dilemata, jejich situaci, ve které se nacházejí. Tím vzniká podtext herecké akce, který se na scéně stává zjevným právě tím, že si je herec vědom těchto skrytých významů a motivuje jimi své jednání a práci s rekvizitami.

Stanislavského vnitřní techniky prožívání mají nejedno úskalí. Zásadní je to, které si uvědomil sám Stanislavskij, když se zabýval vyvoláváním emocí prostřednictvím představivosti. Významné je, aby představa byla sugestivní, tedy aby bezprostředně nutila k činnosti. A tuto sugestivnost musí herec právě získat, uvědomit si, že bez ní je vše marné, že bez ní není možné dostat se do stavu existuji. Dalším problémem je tzv. emocionální paměť. Stanislavskij hledal cestu k vyjádření emocí přes svalové a nervové automatismy. Při svalových automatismech herec nic necítí a jedná pouze na základě svalové paměti. Při nervových automatismech herec nejdříve prožívá, ale pak na organický proces zapomíná a snaží se vyprovokovat emoci nejrůznějšími nepřirozenými způsoby. Jako východisko z této slepé uličky zvolil toto poučení: *jedině správné je nestarat se o cit sám, ale o podmínky, z kterých vznikl a které prožitek vyvolaly.* (podle Hyvnar 2000: 27).

Stanislavskij proto začal prozkoumávat i jinou oblast, která má herci pomoci emoce vyvolávat, a tou je fyzické jednání. Metodou fyzických jednání se začal zabývat ve dvacátých letech minulého století. Chtěl s její pomocí překonat problémy, které vznikaly při využívání emocionální paměti. Stanislavskij dlouho vycházel z předpokladu organického chování, založeného na pohybu od vnitřního impulsu k vnějšímu výrazu. Později pochopil, že herec přijímá i impulsy zvenku, které naopak vedou dovnitř. Přestal členit role na drobné fyzické úkony a vyznačil základní události, které měli herci improvizovat. Tím hra herců získala autentickou motivaci. Herci tak mohli pocítit pravdu a víru, našli své fyzické uchopení role. A fyzické uchopení role není možné bez alespoň náznaku vnitřní linie prožívání. Přesto Stanislavskij neustále upozorňoval a kladl důraz na vnitřní prožívání.

Stanislavského myšlenky a techniky pro práci s dětmi v dramatické výchově metodicky využíval a velmi dobře teoreticky zpracoval Miloslav Disman. Základní rozdíl mezi dětským dramatickým projevem a projevem dospělého herce Disman spatřoval v tom, že dítě není schopno podřídit se všem požadavkům režijním a inscenačním, že se nemůže vzdát spontánní dramatické hry, aniž by ztratilo svou přirozenost a spontaneitu. Proto Disman vychází z této spontánní hry dítěte, podporuje ji a rozvíjí, aby dítě bylo schopno i v případě práce na jevišti nejen působit přirozeně ale přirozené i být. K tomu vede cesta jediná, stručně a výstižně popsaná takto: „...naučit dítě hrát na scéně znamená odnaučit je „hrát", předstírat, napodobovat. Nechť i na pódiu a na divadelních prknech dítě zůstává samo sebou – a má-li jednat jinak, než je mu vlastní, ať tuto postavu a situaci „nehraje", nýbrž ať si „hraje na ni" (Disman 1968: 103). Tento názor je obdobný názoru Stanislavského, který kladl důraz na prožívání, tj. na vnitřní stránku jednání, a vnější projev jednání nechával vyplynout z vnitřních motivací a uvědomování si jich. „Na scéně je třeba jednat. Na jednání spočívá celé dramatické i herecké umění. (...) Na scéně je třeba jednat účelně a produktivně, čili opravdově. (...) Herec nesmí postavy a vášně hrát, musí v postavách a ve vleku vášní jednat." (Lukavský 1978: 24).

Vojta Maděryč

Literatura:
DISMAN, Miloslav, KUBÁLEK, Vratislav:
1968 *Dětský přednes a dramatický projev*. SPN, Praha
HYVNAR Jan:
2000 *Herec v moderním divadle*. Pražská scéna, Praha
LUKAVSKÝ, Radovan:
1978 *Stanislavského metoda herecké práce.* SPN, Praha
STANISLAVSKIJ, Konstantin Sergejevič:

NA SLOVÍČKO S...

... DUCHEM K. S. STANISLAVSKÉHO

Co nebo kdo Vás vyvolal ze záhrobí?

„Musím říci, že jsem po smrti nedošel klidu. Neustále se o mně vedou sáhodlouhé debaty, kdekdo si bere mé jméno do úst. Takto se opravdu nedá odpočívat v pokoji. Ze záhrobí mě tedy nikdo vyvolávat nemusel, neboť jsem se do záhrobí ještě ani nedostal."

Proč jste se zjevil zrovna nám a dokonce jste se rozhodl, že nám poskytnete exkluzivní rozhovor?

„Mé důvody jsou prosté. Chci vás pouze varovat, že vás budu chodit strašit."

Aha. Snad alespoň v redakci neusneme. Co Vám nejvíc chybí ve Vaší současné formě „existence". Co berete jako největší újmu a ztrátu oproti životu, který jste vedl za svého života?

„Jako největší újmu beru to, že nemám fyzické tělo. S absencí fyzického těla je totiž spojena nemožnost cokoli prožívat."

Co si vlastně myslíte o divadle hraném dětmi?

„Je to naprostý nesmysl. Dítě není herec a nikdy se jím nemůže stát, protože se nedokáže přeosobnit."

Vojta Maděryč

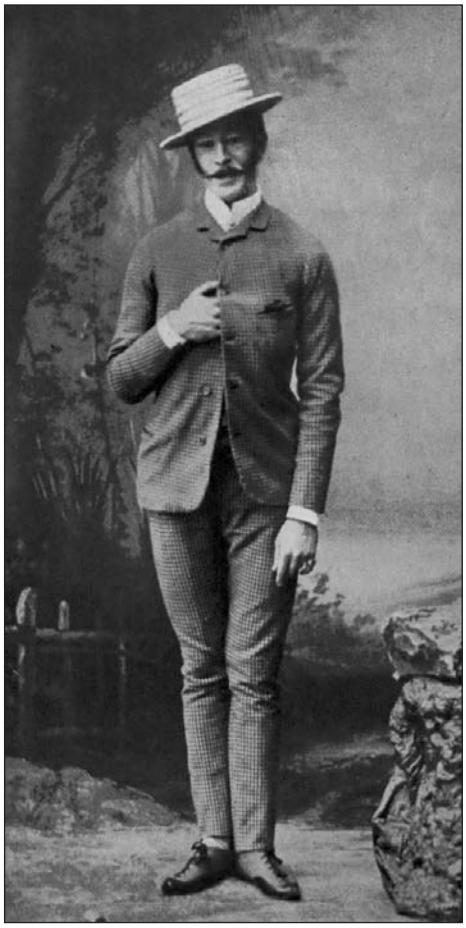

SEZNAMTE SE S LEKTORSKÝM SBOREM PRO RECITÁTORY

OBJEKTIVU SE SNAŽILI SCHOVAT

František

Jiřina

Magda

Jaroslav

TESÁNO DO KAMENE - KONSTANTIN SERGEJEVIČ STANISLAVSKIJ

PODÍVALI JSME SE ZA VÁS...

... DO ČAJOVNY A KAVÁRNY U ČERNÉHO DRAKA

V přízemí červené knihovny, tedy správně v Ottendorferově domě, se skrývá další příjemný prostor – čajovna a kavárna v jednom. Tiché místo s vůní dřeva. V obsáhlém čajovém a kávovém lístku najdete všechny čaje, na které si jen vzpomenete, různé druhy kávy, ale i dětské menu, speciality a nabídku arabských vodních dýmek.

Když nemáte co na práci, můžete si v lístku číst o dějinách pěstování čaje, způsobech jeho přípravy v minulosti i dnes. Když se vám naopak nechce moc číst a nechce se vám ani hledat, nač máte chuť, můžete využít stručný výtah z čajového lístku a nechat si doporučit jen z několika druhů čaje.

Prostor je pojat jako evropská čajovna a vychází z charakteristiky samotného domu. Stolečky s židličkami, dětský koutek a jen jeden stůl se sezením na zemi. Sbírka knih o čaji, drobné předměty na prodej a celkem bohatá zásoba čajů. Klid, ticho, parkety a světlo. Hladká krása.

Ceny jsou zde obvyklé – bílý China PAI MU TAN za 55 Kč, ZOGI za 85 Kč a dětské bylinky za 45 Kč., salep za 50 Kč, ruský čaj slazený džemem za 55 Kč, zdravá žitná limonáda Klášterní kvas za 29 Kč. K tomu kuskus ve sladké i slané podobě, toasty a celá řada drobných sladkostí. Mezi speciality podniku patří i několik druhů nápojů z himálajských bylin – zklidňující nápoj pro těhotné ženy či nálev podporující meditační schopnosti.

Vyzkoušejte.

Iva Dvořáková

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2011

SOBOTA 11. ČERVNA

7.00–8.00	snídaně – recitátoři	jídelna SZŠ
8.00–8.30	snídaně – soubory	jídelna SZŠ
8.00–8.45	dílny pro recitátory 2., 3. a 4. kategorie	SZŠ
9.00–12.00	**vystoupení recitátorů 4. kategorie**	OttD
9.00–13.30	semináře pro dospělé	
	třída A	Fka-aula
	třída B	Fka-učebna 1
	třída C	Fka-knihovna
	třída S	Fka-učebna 2
10.00–11.20	**1. blok přehlídky** – vystoupení pro veřejnost	
	Šel jsem jednou z Kordoby	Fka-sál
	Tři boty, ZŠ a MŠ Třebotov	
	Když havranům mrznou nohy...	Fka-sál
	Divadýlko na Stráni, ZŠ Na Stráni, Děčín VI	
	Mauglí	Fka-sál
	Áčko, ZŠ Týnská, Třebíč	
11.30–12.15	oběd – soubory	jídelna SZŠ
12.15–13.30	oběd – recitátoři	jídelna SZŠ
13.30–15.00	beseda lektorského sboru s recitátory 4. kat.	
	a jejich doprovodem	muzeum
	diskusní klub pro doprovod recitátorů 2. a 3. kat.	SZŠ
	dílny pro recitátory 2. a 3. kategorie	SZŠ
15.30–15.45	**zahájení přehlídky souborů**	Fka-sál
15.45–17.05	**1. blok přehlídky** – vystoupení pro účastníky DS	
	Šel jsem jednou z Kordoby	Fka-sál
	Tři boty, ZŠ a MŠ Třebotov	
	Když havranům mrznou nohy...	Fka-sál
	Divadýlko na Stráni, ZŠ Na Stráni, Děčín VI	
	Mauglí	Fka-sál
	Áčko, ZŠ Týnská, Třebíč	
17.15–18.15	diskusní kluby seminaristů	farní stodola
17.30–18.15	diskuse lektorského sboru s vedoucími souborů	
	vystupujících v 1. bloku	Fka-učebna 3
17.30–19.00	dětský diskusní klub pro děti ze souborů	
	vystupujících v 1. bloku	Fka-aula
	otevřený diskusní klub pro děti	Fka-učebna 2
17.45–19.00	večeře – recitátoři jídelna SZŠ	
19.00–19.45	večeře – soubory jídelna SZŠ	
20.00	host přehlídky	
	Kouzelnej mlejn aneb Co se mele pod duchnou	Fka-sál
	Loutkové divadlo Střípek, Plzeň	

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka *- Fabrika Svitavy,* ***OttD*** *- Ottendorferův dům,* ***SZŠ*** *- Střední zdravotnická škola,* ***muzeum*** *- budova Městského muzem,* ***farní stodola*** *- stodola svitavské římskokatolické farnosti,* ***PZŠ*** *- ZŠ praktická – budova Speciální základní školy*

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY - ČÍSLO 1.

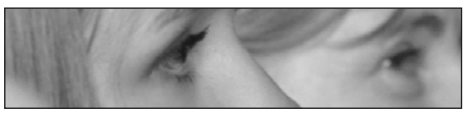

Redakce: *Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Eva Brhelová, Vojtěch Maděryč, Tereza Vivijalová, Ivo Mičkal (fotodokumentace), Pavel Kocych (ilustrace, sazba a grafická úprava) a Matěj Kocych, redakční čtyřnožec.*

Tisk. DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3. patře Fabriky Svitavy. Uzávěrka čísla 1. – 11. 6. 2011 ve 1.30. Vychází 11. 6. 2011 v 10.30. Náklad – 350 ks.

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

SVITAVY - NEDĚLE - 12. ČERVNA 2011

ČÍSLO 2

ÚVODNÍK

Čau lidi,

píšeme vám strašně tajně, protože naše šéfredaktorka zrovna spí, a tak jsme si řekli, že bychom taky chtěli přiložit své polínko do úvodníku. Všimli jsme si, že nemáme v deníku prostor pro bulvární zprávy. Pokusíme se je tedy propašovat sem.

Nejmenovaný redaktor s brejličkami se v brzkých ranních hodinách vykláněl z okna, pokřikuje na svou kamarádku Janu M., která si prohlížela kašnu na náměstí, a v radosti nad tím si ani nepovšiml, že je velmi spoře oblečen.

Matěj uzavřel výhodný kontrakt s kuchařem v restauraci Fabrika, načež vypustil ducha, čímž na nějaký čas vyřadil z provozu tři redaktory, a zmizel.

Pavel si nakonec umyl hlavu a celý svět zkrásněl. Díky tomu se nemůžeme dopočítat počtu žen v redakci.

Přijel tucet divadelníků, který se bude starat o odborný dohled nad tím, co se bude odehrávat na jevištích.

Pokud uslyšíte výstřely, neděste se, je to jen ohňostroj, dárek k zahájení divadelní části Dětské scény.

V dnešním čísle si můžete přečíst o dalším teoretikovi a praktikovi divadla, o tom, jak probíhaly diskusní kluby, můžete nahlédnout do semináře B a popřemýšlet o svém výkladu pohádky O perníkové chaloupce.

V redakci se objevil duch Stanislavského, který ve včerejších ranních hodinách zaměnil křestní jméno paní Obloukové a redakčnímu fotografovi způsobil pernou chvilku tím, že mu odcizil všechny sobotní fotky. Naštěstí jsme kouřovým rituálem ducha vypudili a fotky objevili. Radce Obloukové se za působení ducha Stanislavského omlouváme.

Neděle je den sváteční, oslavte ho divadlem a ve večerních hodinách chlebíčky, případně jinými pochutinami.

Klika cvakla, dvéře letí, Iva vchází do dveří…

Eva Brhelová a Vojtěch Maděryč

NAHLÉDLI JSME…

… DO DÍLNY RECITÁTORŮ 3. KATEGORIE

PAROUBEK, PŘEJETÁ ŽÍŽALA A NENAPRAVITELNÁ HOLČIČKA

Děti se scházejí s Martinou Šimánkovou a Andreou Pavlíčkovou hned po sobotním obědě, proto je jejich bdělost prověřena v úvodní střelecké hře „Na šerifa“. Poté pokračuje práce s kresbami a texty, které děti vytvořily už v sobotu ráno. Nejprve na papír nakreslily tvar své cesty z místa ubytování do SZŠ a tento tvar poté doplnily, dokreslily do obrázku. Vzniklý obrázek koloval mezi dětmi v menších skupinách a byl východiskem psaní textu - každý psal jednu větu, obrázky několikrát měnily svá místa, až vznikl textový materiál, jednotlivé věty. Podnětem pro psaní bylo to, co je na obrázku; lektorky děti podněcovaly otázkami jako: „Kdyby to, co je na obrázku, dostalo dopis, co by v něm bylo napsáno?“ „Kdyby to, co je na obrázku, potkalo malého fousatého skřítka, řeklo by mu…“ „Kdyby se to ponořilo pod hladinu moře…“

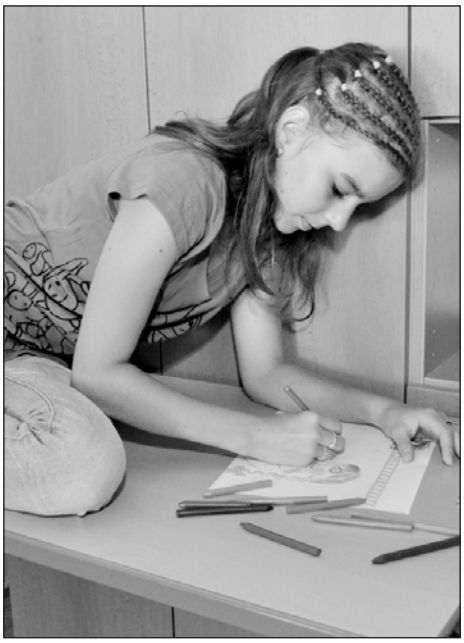

Děti pak ve skupinách společně tvoří příběh tak, aby se v něm objevila alespoň jedna věta od každého obrázku (tj. z jednoho papíru). Lektorky trpělivě dětem vysvětlují, co je příběh. Ve třídě souběžně pracují tři skupiny, dvě holčičí a jedna klučičí. Posléze se skupiny přesunují ven na travnatý dvorek a mají za úkol příběh ztvárnit jednou ze dvou nabízených forem: buď jako rozhlasovou hru, nebo jako tři živé obrazy. Po vyslechnutí všech tří skupin následovala krátká reflexe a výstava obrázků, které příběhy inspirovaly.

Aby si čtenáři udělali konkrétní představu o tom, jak vypadaly (nebo spíš – jak zněly) rozhlasové verze příběhů, zaznamenala jsem je na svůj žhavý diktafon a zde přináším fragmenty z nich.

První z rozhlasovek byla krutá, ale vulgární politická satira, proto přináším jen její útržky. Jedno prase se ženě narodilo, Paroubek se jmenovalo. Veterinář oči vykulil, protože Jirka se rozmluvil. Nenajedené prase matka posílá do cirkusu, ale to se nakonec stejně dá na politickou kariéru:

No, s tou politikou se prostě musí něco udělat. Všechny vyházíme a postavíme parlament.

Po nějaké době politikem se to stalo a vše podělalo…

Co si přejete, když padá hvězda?

Já si přeju, aby na mně nespadla.

Ale spadla. A potom – jak ta politika dopadla…

(Ondřej Ridl a spol.)

Druhou rozhlasovou hru jsem zachytila v původní literární podobě:

ŽIVOT V TRÁVĚ

Doma na mně čekají mravenci Eda, Pepa a Franta. Eda byl ale venku, tak jsem mu řekl: Nazdárek, nechceš si se mnou hrát? A Eda řekl: Nech mně bejt, nebo na tebe stříknu jed a pak tě sním. Potom se připlazila rozjetá žížala Eby a povídá: Jsem moc dlouhá a navíc rozjetá. Poprosila jsem skřítka, jestli umí kouzlit, aby mě začaroval do původní podoby. Edovi bylo Eby líto a řekl mi, že si se mnou teda hrát bude a jedině s Eby - protože mu je jí líto. Že je chudinka rozjetá. Eby připomínala tisíce zelených ponožek vlajících ve vodě a proto jsme potřebovali co nejvíce ovocného džusu, aby Eby chytla barvu a nebyla zelená. Mravenci donesli džus a Eby se opět nafoukla do normální šířky a výšky, Eda mě už nechtěl zabít a jsme superkámoši.

(Peťa, Lara, Káťa, Barča, Verča, Kája)

Příběh třetí skupiny a jeho rozhlasové zpracování přepisuji ze záznamu:

Vypravěč: Před dávnými a dávnými časy byla jedna nenapravitelná holčička.
Vypravěč (skandovaně): Byla, byla, už není!
Holčička: Já! To jsem já!
Vypravěč: Která ráda kopala do hub a šlapala do kytek.
(zvuk rozšlapávání kytek)
Holčička: Tumáš! Tumáš!
Vypravěč: Jednou takhle zase v lese kopala do hub a uviděla skřítka s dlouhým, plesnivým, mechem porostlým vousem. A skřítek se hned ptal:
Skřítek: Co děláš v mém lese?
Vypravěč: Holčička byla velmi drzá a nevychovaná a hned se skřítka zeptala:
Holčička: Hej ty, skřete, nemáš kyselý bonbón?
Skřítek: Popros mě, ty smrade jeden. Nebo si pomož sama.
Holčička: Táhni, ty skřete hnusnej!
Vypravěč: Řekla holčička a vyplivla na něj svůj poslední kyselý bonbón. Skřítek se naštval a proměnil holčičku v houbu.
Skřítek: Halfír, safír…
Holčička: Aááááááá
Vypravěč: Holčička měla jediné přání. Řekla medovým hláskem:
Holčička: Prosím, prosím, vrať mi zpátky moji holčičí podobu, já už budu hodná.
Vypravěč: A protože byl skřítek dobrák od srdce (zvuk bouchajícího srdce), proměnil holčičku zpátky. A holčička běžela domů za svojí maminkou. A už do smrti nikdy nekopala do hub.

Martina s Andreou v dnešní dílně chtěly, aby si děti zkusily vytvořit příběh a jeho zpracování v podstatě „z ničeho“. V neděli bude s recitátory 3třetí kategorie pracovat Štěpánka Borská na hlasových a pohybových dovednostech.

Eva Brhelová

ZAPSALI JSME…

…Z BESEDY LEKTORSKÉHO SBORU S RECITÁTORY ČTVRTÉ KATEGORIE

Lektoři a recitátoři opět obsadili tři místnosti v prvním patře Městského muzea a galerie. Lektoři se obecně shodli na tom, že recitátoři čtvrté kategorie předvedli velmi dobré a vyrovnané výkony.

A pak již začal obvyklý kolotoč recitátorů mezi jednotlivými lektorskými dvojicemi. Z diskusí je možno vybrat několik zásadních témat, kolem kterých se rozhovory s jednotlivými recitátory točily.

Nabízím zde některé postřehy k tematické oblasti textu:

- Když si dívka zvolí klučičí text, nepozastavuje se nad tím posluchač tolik, jako když si kluk vybere text dívčí. Ohledně tohoto tvrzení se sice ozvaly z řad lektorů i nesouhlasné reakce, ale nezávisle na sobě se na tomto tvrzení shodli dva lektoři. Jak to doopravdy je, ví bůh.

- Výběr kvalitního textu je polovina úspěchu. Toto tvrzení zaznělo víceméně ve všech lektorských dvojicích. O tomto faktu není pochyb. Nicméně řada recitátorů si vybrala text, který neodpovídal jejich možnostem a zkušenostem a to jak v pozitivním tak i v negativním slova smyslu. Lektoři se shodli na tom, že lepší je vybrat si text, který aktuální zkušenosti recitátora přesahují, neboť je to výzva. A to, jak se s takovou výzvou přednašeč vypořádá, je velice zajímavé a přínosné. Jedna volná citace za všechny: „Ve čtvrté kategorii se často setkáváme s jevem, kdy si recitátor vybere text, který je přednašeči mentálně blízký, ale ještě ho neumí prožít.“ Výběr textu, který je pod schopnosti přednašeče, je obvykle velmi problematický. Je možno to tolerovat v případě, že je text přednesen velmi kultivovaným způsobem. I tak je ale takový výběr problematický a ve většině případů se chyba ve výběru textu později projeví a recitátorovi se vymstí. K tomuto případu si dovolím volně citovat jednoho z lektorů: „Na to, jak je to blbej text, jsi to řekla skvěle.“

- Zajímavé bylo i zamyšlení nad výběrem textu, ve kterém se recitátor zhlédl a záměrně si vybírá texty obdobného ražení znovu a znovu. Hrozí zde sklouznutí k jisté šablonovitosti. Takový výběr omezuje také rozvoj přednašeče; text přestává být pro přednašeče výzvou.

- Přiměřená délka textu se v diskusi objevila pouze okrajově, neboť se nevyskytl žádný sáhodlouhý text, který by posluchače a lektory uspal. Naopak, vyskytl se text, který svým krátkým rozsahem překvapil snad všechny v sále. Takový text může být příjemným zpestřením, nicméně je důležité volit takový text, který i obsahově podpoří tento způsob provokace. Opět si dovolím volnou citaci dvou lektorů: „Řekla jsem si, jejda, takový šikovný výrazný kluk a tak rychle nám zmizel ze scény.“ „No byla to taková třešnička, ale on je k tomu zapotřebí i ten dort. Prostě, zážitek proběhl. Proběhl ale doslovně.“

- A ještě si dovolím jednu poznámku sám za sebe. Všiml jsem si, že výskyt sprostých slov v textech, které si recitátoři vybrali, byl značný. O tom nechť si každý udělá svůj vlastní úsudek.

A teď pár postřehů k tématické oblasti výrazových prostředků:

- Jako zásadní jsem shledal úvahy o míře stylizace a důrazu na expresi. S přílišnou expresí je spojeno zatěžkání textu, neuvěřitelnost projevu recitátora. Projev pak směřuje buď k patosu nebo banálnosti. Jednu velmi expresivní citaci k této problematice: „Když ty trpíš, trpím i já. Je třeba netrpět, netrápit ta slova.“ Jeden z lektorů upozornil na nepřirozené frázování. Našel dokonce devět důrazů v jedné větě. Tím se vytrácí sdělení. Recitátor by si měl uvědomit, co se větou vlastně říká a to by mělo být klíčem k umístění důrazu ve větě.

- K využití kostýmních prvků se lektoři vyjádřili ve dvou případech. Prvním případem bylo využití šály u jednoho z recitátorů. Využití šály nebylo vnímáno jako něco nepatřičného, byla dokonce využita k oddělení dvou textů. Zajímavá lektorům přišla i „kontrastní práce“ s úpravou zevnějšku při recitaci chlapeckého textu jednou z recitátorek. Ta se nesnažila upravit svůj zevnějšek tak, aby se stylizovala do role chlapce. Ba přímo naopak, rozpustila si vlasy a oblékla si sukni. Tento kontrast může nést jistý význam a může se stát zdrojem jistého napětí.

- V neposlední řade stojí za zmínku neustálé volání po výslovnosti. Trochu smutné pro mne bylo, že recitátoři, kteří víceméně dobře tuto problematiku zvládali při svém výstupu, mluvili tak humpolácky při diskusi s lektory.

Ručičky hodinek se točily závratnou rychlostí. Když už se blížila třetí hodina, točila se hlava zřejmě už všem zúčastněným. Dobrým lékem na tento neduh byla krátká procházka směrem k Fabrice, kde následoval další program.

Vojta Maděryč

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY ČTVRTÉ KATEGORIE

Jaroslav Rác

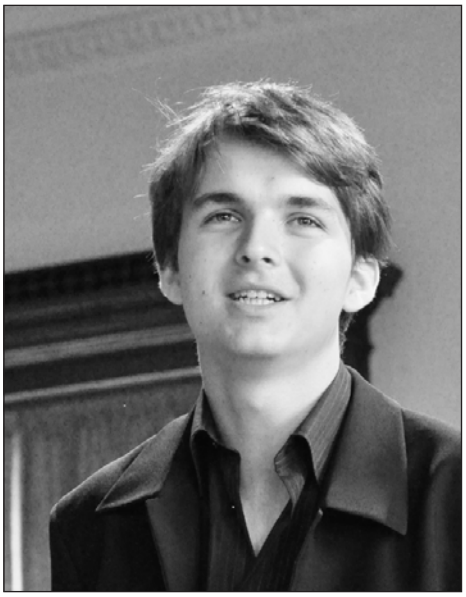

Nikodém Zezula

Sára Bouzková

ZEPTALI JSME SE...

...RECITÁTORŮ ČTVRTÉ KATEGORIE

Měla jsem za úkol udělat anketu, která měla obsahovat i objevovat to, co pro Vás (než si ji přečtete), zůstane zatím tajemstvím. Až si však budete číst název ankety, prosím, nepanikařte a nemyslete si, že svět se díky šílenství řítí do záhuby. Myslela jsem si jen, že anket je po světě plno, a jelikož neznám stropy a meze věcí, anketu jsem přejmenovala.

ANTI-ETIKETA: NA CO SE TU TĚŠÍŠ?

Martin Řehák : Já se těším, až mi vlastně porotci řeknou, co z toho vzniklo, a doufám, že to bude dobrá kritika. Že to nebude nic negativního. Že to bude spíš něco pozitivního, a na to se právě těším a doufám v to.

Tereza Junková: Tak asi na ten společenský večer.

Ondřej Ridl : Asi na divadla.

Ondra Hradil : Ještě na vystoupení divadel. Na to dost.

ANTI-SKETA: CO SE TI DNES NEJVÍC LÍBILO ?

Ondřej Ridl : Nejvíc jsem se líbil já sám sobě, že ano, a poté teď ve čtvrté. kategorii se mi líbili tři kluci. Jeden četl úryvek z učebnice, druhý o sousedovi, a třetí o praseti Tondovi.

Ondřej Hradil : Nevím jak se jmenoval. Ze čtvrté kategorie a říkal o tom sousedovi.

Martin Řehák : Tak líbilo se mi hodně dětí, a tak takových pět, šest dětí se mi líbilo, protože to bylo procítěné a trochu se podobali mně. (To je taková trošku chlouba. :)

NEÁňa

SEZNAMTE SE S POMOCNÍKY REDAKCE

... ÁŇOU

ZEPTALI JSME SE...

...RECITÁTORŮ DRUHÉ KATEGORIE

DRUHÁ KATEGORIE ANEB O POSTUPU NA ČTVRTÝ LEVEL

Po tom, co jsme během včerejška sledovali osudy a spády kategorie čtvrté, opustili jsme částečně vody této nejstarší skupiny, abychom upřeli svou pozornost na opačný okraj svitavského recitátorství- na druhou kategorii. V prostorách Ottendorferova domu, kde se odehrávala vystoupení právě těch nejstarších a nejzkušenějších účastníků přehlídky, se pohybovali i oni. Mladí pionýři přednesu, nejnovější generace, naděje, že recitátorské pokolení stále ještě nevymírá, ba naopak vzkvétá. Mezi nimi a recitátory čtvrté kategorie je v tuto chvíli ještě mnoho času stráveného nad texty, celá řada vystoupení a několik mezníků, které je nasměrují v jejich vkusu a názoru na to, čemu se mezi zasvěcenými říká kumšt. Někteří byli vyjevení a vyplašení, někteří zase plní energie. O přestávkách mezi vystoupeními jsme si dovolili pár dítek vyrušit a zeptat se jich na několik otázek.

Tak nám pověz, mladý začínající recitátore, jak se ti líbili velcí, ošlehaní recitátoři?

Terezka Líbalová: Líbili se mi moc. Bylo vidět, že jsou starší a mají víc zkušenosti.

Majda Hlaváčková: Velmi hezké výstupy. Myslím že se to všem moc povedlo. Nejvíc mi uvízlo v paměti asi vystoupení Štěpána Kozuba (Noc v hotelu), protože dávám přednost vtipnějším textům.

Jirka Fencl: Byl to pro mě skvělý zážitek, to vidět. Asi není co vypíchnout, všechno to bylo pěkné.

Katka Hledíková: Hodně mě to zaujalo, zvláště vystoupení Martina Řeháka (Tonda) Měl pěkný hlas, ale hlavně se mi líbil výběr textu.

Některé ty texty byly přece jen o něco složitější a náročnější, neměl jsi třeba problém s jejich pochopením, recitátore náš mladý?

Terezka: Většinu textů jsem chápala. Je pravda, že něčemu jsem nerozuměla tak úplně, ale k tomu časem určitě dojdu.

Jirka: Většinu těch textů chápu, ale některé, ty vážnější, bych ještě určitě nemohl sám říkat.

Seznali jsme, že i ostatní mladí recitátoři všechny texty většinou pochopili...Můžeme jim jen věřit a být rádi, že každá mladá generace je rok od roku chápavější.

A teď klasická otázka. Jakpak ses dostal, milý recitátore druhé kategorie, k recitaci? A trochu to opepříme: viděl si teď nejzkušenější recitátory, které můžeš na Dětské scéně potkat. Chtěl bys pokračovat, aby ses někdy dostal na jejich místo? A co si myslíš, že je důležité k tomu aby ses zlepšoval?

Sabča Polášková: Na Dětské scéně jsem letos poprvé a určitě chci postupovat dál. Co je důležité ke zlepšení? No, já hlavně poslouchám rady poroty.

Majda: Já mám recitaci ráda, baví mě to. Já trénuju se svojí paní učitelkou...a když budu hodně trénovat, tak se určitě budu i hodně zlepšovat.

Jirka: K recitaci jsem se dostal přes dramaťák. Přednáším už druhým rokem. Byl dobrý zážitek to vidět. Bylo to hodně zajímavé.

Touto drobnou anketou jsme tedy přišli na několik společných znaků. Většina mladších recitátorů z druhé kategorie preferuje spíše veselé texty, ale s těmi vážnějšími nemá problém. Všichni mají také recitaci rádi a všichni do jednoho v ní chtějí pokračovat. Každý se chce stále zlepšovat a dostat se na „level" čtvrté kategorie. Pravdou ovšem zůstává, že mnozí recitátoři čtvrtých kategorií z okresních i krajských kol by se mohli od našich nadaných mladých elévů jenom učit.

M+M (Jan Mrázek+Vítek Malota)

SEZNAMTE SE S POMOCNÍKY REDAKCE

... HONZOU A VÍTKEM

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY ČTVRTÉ KATEGORIE

Štěpán Kozub

neznámý interpret

Matouš Bečka

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY ČTVRTÉ KATEGORIE

Kristýna Marková

Kryštof Krhovják

Dominick Beck

RECENZE PŘEDSTAVENÍ PRVNÍHO BLOKU

ŠEL JSEM JEDNOU Z KORDOBY

Dramaturgický výběr tu funguje po všech stránkách. Oba Stromy pohádek se pro dětskou scénu velice hodí a čtyři zvolené neznámé pohádky jsou vhodné i pro daný soubor. Chytře vymyšlená koncepce děti nepomíjí, mohou ji snadno přijmout za svou. Na drobných, ale výrazných rolích je vidět výborné vedení. Staví se na individualitách. Skromné prostředky scénografické, herecké a hudební i nenápadné vtipné nápady odpovídají stylu předlohy. Dění na jevišti organizuje, drží a podporuje živá hudba, klidné momenty nabíjejí energií výstupy živější, pohyb je přirozený. Inscenaci by samozřejmě víc slušel intimnější prostor. Nejvíc se lektorům líbil příběh O nevěstě, která moc přemýšlela; využití kolektivních rolí bylo naprosto čisté, potěšil zvlášť gag s ženichem na lavičce. Výtky se týkaly poněkud mechanického opakování v několika pasážích třetí pohádky (prospěly by větší proměny dynamiky) a nelogické zkratky v pohádce o Ginfovi (na jakém místě se nacházel „mrtvý"?). Inscenátorky dokonale chápou specifiku dětského divadla. Dělají chytré divadlo pro chytré diváky, a tak si mohou dovolit i tu černou tečku.

Eva Keroušová

KDYŽ HAVRANŮM MRZNOU NOHY

Soubor Jany Štrbové a Petry Bílkové vznikl v Děčíně teprve před dvěma lety a je k vidění na Dětské scéně dokonce již podruhé. V loňském roce je bylo možné zhlédnout v představení O hadovce smrduté. Nyní přijeli s pásmem básní českých autorů s námětem zimy. Soubor pracuje s minimem výtvarných prostředků, nejvýraznějším scénografickým prvkem je kostým, navozující atmosféru zimy. Výsledný tvar spočívá na práci s pohybem, se slovem, zpěvem ve spolupráci s živým doprovodem vedoucí souboru Jany Štrbové (kytara, zpěv). Zvolené prostředky tvoří příležitost pro rozvíjení dovedností, které jsou pro rozvoj dětí tohoto věku podstatné. V tom je zřejmý pedagogický přínos obou vedoucích souboru.

Myslíš, že toto představení může být inspirativní pro ostatní?

(Ptá se Karel Vostárek Anny Caunerové)

AC: Určite. Prináša kopec pohybového materiálu, ktorý ponúka možnosť zvyšovať vnímanie vlastného tela (kráčanie päta - prsty po jednej línii), citlivosť k partnerovi (mráz maľuje - zrkadlo), orientáciu v priestore (davové scény), zamerať sa na pohybové kvality (roztápanie snehuliaka), hrubú, či jemnú motoriku (ruky havranov). Každá báseň by mohla byť námetom pre pohybové spracovanie samostatného predstavenia.

Ako to vidíš Ty?

(Ptá se Anna Caunerová Karla Vostárka)

KV: Je paradoxní, že už během představení jsem jako scénograf přemýšlel o „choreografii". Hudebně-pohybové zpracování je tradičně u Jany Štrbové na velmi dobré úrovni, přesto se v tomto případě pohybuje mezi ilustrací a pohybovou metaforou (mráz a rtuť na teploměru), přičemž ilustrace spíše převládá. A tak souhlasím s Tebou, že přínos inscenace zůstává spíše v jejím potenciálu. Je mi i trochu líto, že téma havranů, které jsou v nadpisu pásma (viz černé rukavice) se více neprolíná představením. S úspěchem by totiž mohlo výrazněji členit jednotlivé tematické okruhy (vytvořit funkčnější tempo-rytmus) a dát možnost dětem konkrétněji uchopit nedramatickou látku. Rezervu vidím v rovině dramaturgie a režie. Přesto oceňuji práci vedoucích souboru a výsledků, kterých dosáhli s kolektivem dětí během dvou let.

Anna Caunerová

MAUGLÍ

Soubor Áčko ZŠ Týnská z Třebíče si zvolil nelehký úkol, dramatizovat velmi známý a zároveň rozsáhlý příběh. Rozsah předlohy vedl vedoucí souboru a autorku dramatizace Jaromíru Kratochvílovou na jedné straně k výraznému krácení a výběru dějových momentů, které mají logickou dějovou posloupnost. Na druhé straně toto řešení spíše situace a děje popisuje, než umožňuje jednání postav a vytváření divadelních situací. Tématem, které si skupina zvolila, bylo hledání místa ve světě, ve společnosti, v životě. Pro větší sdělnost a čitelnost jevištního zpracování bylo lektory doporučeno přesněji nastolit a konkretizovat postavy, vztahy mezi nimi a příčiny jejich chování, neboť slovo, které je nejvýraznějším prostředkem této inscenace, nemá sílu tyto aspekty divákovi beze zbytku sdělit. Lektoři ocenili koncentraci, schopnost vnímat partnery na jevišti, což je v tak početné skupině obdivuhodné. Souhra se projevila například ve společných promluvách. Patrné bylo také hledání cest k nastolení prostředí a atmosféry džungle.

Zuzana Jirsová a Hana Cisovská

ZEPTALI JSME SE...

MLADÝCH DIVÁKŮ, JAK SE JIM LÍBILA ČI NELÍBILA SOBOTNÍ PŘEDSTAVENÍ

Šel jsem jednou z Cordoby

Líbilo se mi na tom, že to bylo hrané dětmi, dětské představení hraju v podstatě i já, ale tohle jsou ty nejmenší děti a byla v tom vidět hravost. Hrají si na to, není to vážné, je to odlehčené. Každý, kdo tady dneska je takhle nějak začínal.

Vojta Palm (Ostrov)

Líbil se mi na tom dobře přizpůsobený humor, využili vtip a dodržovali věci pro divadlo důležité. Na to, že je to hodně velkej vtip a jsou to hodně malý děti, tak to dobře udrželi.

Matěj Velička (Ostrov)

Líbilo se mi to moc, ty děcka si zasloužily obrovský potlesk a taky ho dostaly. Myslím, že pro takový caparty není vůbec jednoduchý dát dohromady takové představení a na to, jak byli malí, tak to bylo naprosto výborný. Bylo to vypointovaný, mělo to spád, dynamiku. Já jsem byl ohromě překvapený, jak se jim to povedlo, ani chvilku jsem se nenudil, bylo to udělaný vtipně a nápaditě, spokojenost na 100 procent.

Adam Langer (Olomouc)

Líbila se mi na tom živost, hravost. Zvlášť u dětských představení je velmi důležitá práce pedagoga, protože on děti hodně vede a je na něm, aby v nich probudil přirozenost. Bylo to hravé, mělo to výborný temporytmus a skvěle si pohrávali se šprýmy.

Vítek Malota (Strakonice)

Když havranům mrznou nohy...

Líbilo se mi tvoření, to jak vystihují roztátí sněhuláka, jak se tam zmenšovali a pak se rozplácli. Hodně věcí se tam opakovalo, někdy měli říct něco naráz a bylo to rozsypaný, nebylo to moc slyšet. Snažili se a bylo vidět, že si to hodně dlouho připravovali, ale chtělo by to ještě dopilovat.

Jakub Šerm (Nové město)

Viděl jsem to jako exhibici různých zajímavých textů a písniček převedených do muziky. Bylo zajímavý, jak se tam ty děti střídaly, nemělo to sólistu, akorát jsem jich trochu litoval, jak byli navlečení v těch čepicích a šálách, tady je už tak dost vedro, z mé strany mají mou soustrast.

Adam Langer (Olomouc)

Druhý – říkali básničky, byli malí a mluvili hezky, což mě překvapilo, že ten velký prostor umluvili.

Vítek Marušák (Jindřichův Hradec)

Mauglí

Bylo dobré, že se drželi hlavního příběhu, který všichni známe.

Dominik Bek (Semily)

Mauglí, ten mě úplně nenadchnul. Přišlo mi to osekaný a nic z toho nevylezlo, nebylo tam pro mě příběh ani napětí. Nefandil jsem Mauglímu, neměl jsem k němu žádný vztah a pak to skončilo. Ale měli to docela hezky pohybově a scénicky udělaný a měli hezky vyřešeného hada, jak požíral opice.

Vítek Marušák (Jindřichův Hradec)

ptala se Tereza Vyvijalová

VČERA JSME VIDĚLI

... ŠEL JSEM JEDNOU Z KORDOBY

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY ČTVRTÉ KATEGORIE

Tereza Svěráková

Dario Cadorini

Martin Řehák

ZAPSALI JSME...

Z DĚTSKÉHO DISKUSNÍHO KLUBU PRO DĚTI ZE SOUBORŮ

Na prvním diskusním klubu se sešly tři soubory, tentokrát velmi početné a věkově rozdílné. Bylo zřejmé, že první den přehlídky byl pro všechny účastníky velmi náročný. Mladší diskutéři měli problém se v tomto velkém počtu delší dobu koncentrovat, proto z našeho pohledu velmi krátký časový prostor na diskuzi byl pro ně naopak velmi dlouhý a únavný. Díky tomu se nejednalo o koncentrovanou diskuzi a podrobnější rozbor inscenací, ale spíše o prezentaci jednotlivých diváckých dojmů. Nabízíme vám většinu z nich.

ŠEL JSEM JEDNOU Z KORDOBY, TŘI BOTY, ZŠ A MŠ TŘEBOTOV

Diváci ocenili a bez problémů shrnuli všechny tři příběhy, jejich obsah i pointy. Nejvíce je bavila povídka „O Mouše,která spadla do krajáče s mlékem.“ Bavili se vtipnou pointou a černým humorem. Kladně hodnotili momenty podpořené hrou na akordeon (např. let mouchy) a to v celém představení. Chválili výstupy „sólistů“, srozumitelný mluvený projev, intonaci a zpěv. Diváci byli celkově pobaveni překvapivými situacemi - zabití mouchy, oživlá mrtvola,

Diváci během diskuze pobaveně citovali text z druhé povídky „O nevěstě, která moc přemýšlela“. Mladší diváci chápali kolektivní postavu jako nutnost začlenit do povídky všechny členy souboru, starší diváci to kvitovali jako dobrý a záměrný fór.

Jediným nesrozumitelným momentem se pro ně stala motivace postavy „taškáře“ (jak ji nazvali) z první povídky, nechápali proč tančil a přičítali to jeho dobré náladě.

Slovy diskutujících: „Wow!!!Super bomba prima cool!“

KDYŽ HAVRANŮM MRZNOU NOHY..., DIVADÝLKO NA STRÁNI, ZŠ NA STRÁNI, DĚČÍN VI

Slovy diskutujících: „Líbilo se mi to, ale nepochopila jsem to.“

Představení u diváků vzbuzovalo očekávání, hledali příběh, vysvětlení proč havranům mrznou nohy. „Tato pohádka neměla děj! Proč se to tak jmenuje, když tam havrani nejsou ?“.

Hlavním tématem představení byla pro diskutující zima. I když diváci nenašli žádnou příběhovou linku,většinou jim to nevadilo a i přes to se velmi bavili. Představení hodnotili jako pozitivní, veselé. Oceňovali pohybové i herecké ztvárnění jednotlivých situací, obrazů. Zmiňovali např. rtuť, sáňkování, hokej, tání sněhuláků. Bavilo je koulování, při kterém se cítili přímo vtaženi do situace. Nechápali sice, jaké postavy herci znázorňují, proč jsou chvíli sněhuláci a chvíli na saních,ale zároveň oceňovali jejich schopnost postavy bez problému střídat. Chválili srozumitelnost a zpěv.

MAUGLÍ, ÁČKO, ZŠ TÝNSKÁ, TŘEBÍČ

Mladší diváci si příběh o Mauglím nesmírně užili, přesto, že nepochopili některé ze základních informací v příběhu, souvislosti a vztahy mezi postavami.

„ Nepochopila jsem, co to bylo za lidi v batikovaném triku a co bylo to zvíře, co honilo toho člověka.“

„Nepochopil jsem, co to bylo za postavy, kromě Mauglího, třeba posel.“

Diváci měli problém rozpoznat postavu hada, nechápali jeho motivaci k pojídání opic a stejně tak důvod, proč se opice nechaly sníst.

Diskutující si užívali jednotlivé situace a to i ty, které jsme neměli možnost na jevišti přímo spatřit, např. zabití tygra. Mauglího vnímali jako hlavního hrdinu, kterému mohli fandit. Jednání postavy dva z diváků spojovali s hlavní postavou seriálu Dexter.

Oceňovali herecký projev všech postav, zejména jejich nasazení, napínavost příběhu, jeho pravdivost.Pozitivně hodnotili pohybové ztvárnění opic.

Do diskuze se nejvíce emotivně zapojovali diváci, kteří znali předlohu představení.

Zdeňka to zapsala a Miloš přečetl

Svítá Vám, Svitavy !!!

VČERA JSME VIDĚLI

... KDYŽ HAVRANŮM MRZNOU NOHY

VČERA JSME VIDĚLI

... KOUZELNEJ MLEJN ANEB CO SE MELE POD DUCHNOU

Včera jsme zhlédli hosta přehlídky a to **Loutkové divadlo Střípek** z Plzně a jejich **Kouzelnej mlejn aneb Co se mele pod duchnou.**

Začnu hned od začátku. Zdálo se mi, že dlouho trvalo, než se divadlo opravdu rozjelo. Například když čtete knížku, někdy se stává, že opravdu dobrá a fantastická je knížka třeba až po třiceti a více stránkách. To byl i tento případ.

Když už ale došlo ke zlomu, kdy mělo divadlo opravdu stát zato, bylo to skvělé. Z docela průměrného a docela dlouhého začátku se vyklubala labuť. O skvělé nápady, humorné scénky, vtipu a skvělého loutkářského umění nebyla nouze a bylo vidět, že si to velmi užívali nejen herci, ale i celý sál, kterým otřásal někdy až velmi živočišný smích i záchvaty této skvělé činnosti (smíchu) a zavládla skvělá atmosféra.

Nemohla jsem uvěřit, že z velmi (pro mě) nesympatického počátku se stane tak bezvadný kus divadla a tak vděčný, co se týče zájmu publika.

Věřím, že se může najít někdo, komu se divadlo nelíbilo, jelikož mělo sem a tam dost jednoduchý humor, ale je pravda je, že to jednoduše zlepšili tisíci lepšími směry humoru a tudíž se nakonec podle mého líbilo většině.

Celé divadlo bylo provázeno živou hudbou a neustálým zpěvem, dobrou náladou. Sálala z něj chuť do života, která se z herců postupně přenášela i do řad diváků a zcela je ovládla. Herci a loutkoherci se nebáli různých směšných grimas, které byly opravdu zdařilé a i ony sklidily zvučné decibely smíchu.

Na skvělou postavu oslíka bude jistě mnoho lidí ještě dlouho vzpomínat. Na vtipnou a šmrncovní, barevnou a karikatuře podobnou vizáž, i na skvěle zvládnuté pohyby.

Na konec loutkového divadla se ukázalo, jak velmi bylo úspěšné. Pokud si dobře vzpomínám, herci se klaněli dohromady třikrát či čtyřikrát, což bylo zatím nejvíc, co jsme zatím u divadel viděli. Na závěr ještě patří poděkování onomu divadlu za příjemný zážitek jak ze skvělého divadla, tak za vědění a za všechny pohledy na diváky, jak se od ucha k uchu usmívají a vůbec mají skvělou náladu a jsou nadšeni. Doufám, že jste si to také tak užili. Smíchu zdar !

Áňa

ZAPSALI JSME...

DISKUSNÍ OTEVŘENÝ KLUB OTEVŘENÝ POPRVÉ ANEB NARYCHLO ZAPSÁNO Z NÁZORŮ MLADÝCH DISKUTÉRŮ...

Sešli jsme se s účastníky ze Svitav, Ostrova, Strakonic a Kladna a mluvili jsme o třech sobotních představeních v pořadí, ve kterém jsme je viděli.

OD HARMONIKY K HARMONII

Představení Šel jsem jednou z Kordoby souboru Tři boty z Třebotova bylo jednomyslně přijato za skvělé. Skupina dětí byla dokonale zorganizována, ale i přesto si hraní všichni na jevišti užívali a bylo vidět, že jsou věcí zaujetí a zajímá je o čem hrají. A nebavili se jen aktéři, ale také diváci. Forma jim sedla, všichni drželi role, uměli předat vtip a byli přirození. Hravost je zde primární. Představení bylo dětsky hravé, výborně fungovala hudba, temporytmus. Jednotlivé pointy byly vtipné a tak trochu naruby – v první se vlastně vyplatilo dlužníkovi lhát, v druhé nakonec ženich utekl nevěstě a v třetí moucha, která získala zpátky svůj zadeček, byla zabita. Ocenit je potřeba práci režisérky – jednoduchá scéna, hudba. Všichni z diskusního klubu by na představení šli určitě ještě jednou a zavzpomínali si na své divadelní začátky, když byli taky takoví... Představení bylo přijato jako celek, ne jako tři jednotlivé příběhy. Písnička se stala nenásilným pojítkem a předělem mezi jednotlivými kusy... Diskutující obdivovali kostýmy – nebyly složité, ale chytře využité a nenápadné – dokud nenadešel jejich čas, přitom stále na scéně. Využili se všichni na jevišti a přitom každý byl sám za sebe. Děti si krásně „udržely tvář“, když seděly na forbíně blízko divákům.

Padla otázka, zda si samy vymýšlely vtipy.

JAK ZÁLEŽÍ NA POŘADÍ, KDY SE HRAJE...

Bohužel představení Když havranům mrznou nohy od Divadýlka na Stráni ze ZŠ Na Stráni v Děčíně mělo „tu smůlu“, že šlo ihned v závěsu, bez větší přestávky po Třech botách. Očekávání bylo veliké, ale nemělo to takovou šťávu. Bohužel se nejde ubránit srovnávání. Jen zde nešlo o příběh, ale o jednotlivé obrazy, kde byly použity básničky a také hudba. Všichni pořád dělali všechno, ale samozřejmě toto představení patří mezi dobrá dětská představení. Nešlo v něm o havrany a sněhuláky, ale o zimu, takže nikdo neřešil, kdy jsou děti havrani, sněhuláci nebo děti. Představení by se mohlo jmenovat Je tu zima, ale nebyl by to dobrý název. Chybělo napětí, ale nechyběly přitom myšlenky na Vánoce. Z básniček, které zazněly, byl poznán Jiří Žáček (O eskymácích, Abeceda, to je věda). Z obrazů vynikly sáňky, rtuť teploměru a tání sněhuláků. Co by se ale nemělo opakovat, je vychválení inscenace před jejím uvedením – reakce na úvodní slova hostesek – představení by mělo mluvit samo za sebe. Možná by mohli být aktéři méně oblečení, aby jim byla zima. Paní učitelka, která hraje na kytaru a zpívá, trochu působí, jako když tím představení vede. Možná by bylo dobré najít hlubší téma, než jen zimu.

KVŮLI ČEMU HRÁT MAUGLÍHO?

Mauglího od souboru Áčko ZŠ Týnská z Třebíče jsme si zkusili převyprávět... V džungli žil tygr, kterému chyběla dravost, byl chromý a svoje komplexy si léčil zabíjením lidí. U asi vlků se vzal Mauglí, pak se přidal na stranu opic... Převyprávění příběhu se zdařilo, jen se až při něm někteří dozvěděli o tom, že růže vyjadřovala oheň, a že had opice hypnotizoval. Mluvilo se o tom, že postavy nejednaly, ale že vše důležité se pouze řeklo. Někteří vzpomenuli medvěda Bálua, kamaráda Mauglího. Podle všeho si chtěl soubor zahrát Mauglího jen proto, že měl vhodného adepta na hlavní postavu. Někdo z přítomných vzpomenul představení s africkou dívkou Jennifer Zanzambi, která hrála na bubny nejen s rytmem, ale také s vášní, která tady chyběla – bubínky byly použity spíše jen symbolicky pro přestavby. Při zaměření na scénografii se rozebraly kostky, které působily zbytečně a také se mluvilo o maskách. Ve chvíli, kdy je mají opice, mohly by je mít i jiná zvířata, právě ony by mohly pomoct dětem v hraní zvířat. Nutné je najít charakteristickou věc pro každé zvíře. Každopádně vzhledem k tomu, že se jedná o ZŠ, jde o dobrý pokus realizace divadelního tvaru.

Je něco, o čem by se mohlo říct, že propojuje všechna tři zhlédnutá představení?

živá hudba – různě využitá, skupinové hraní a zvířata, také se všechna tři představení odehrála v jedno odpoledne

Diskuse zhruba pro 15 lidí byla komorní a příjemná. Zakončila ji diskuse nová – o tom, proč je ve Svitavách den dětí 11. června, nic takového totiž ani v Ostrově ani ve Strakonicích nemají...

zaspala Lenka Novotná

VČERA JSME VIDĚLI

... MAUGLÍ

VČERA JSME SI VŠIMLI

publika recitátorů

přesunu

publika souborů

TEXTOVÁ PŘEDLOHA K INSCENACI: HLUPÁCI Z CHELMU A JEJICH DĚJINY

Isaac Bashevis Singer: Hlupáci z Chelmu a jejich dějiny

přeložila Kamila Velkoborská, Argo, Praha 1996

JAK VZNIKL CHELM

Na tom, jak Chelm vznikl, se chelmští učenci neshodli. Ti zbožní věřili, že Bůh řekl: „Budiž Chelm." A byl Chelm. Ale mnoho učenců trvalo na tom, že vznik města je výsledkem erupce.

„Před Chelmem," tvrdili, „toto území tvořil jeden obrovský chaos, jen mlha a dým. Potom došlo k velké explozi a objevil se Chelm."

Na počátku byl povrch Chelmu tak žhavý, že i kdyby už Chelmité existovali, nemohli by chodit po zemi, protože by si spálili chodidla. Ale Chelm se pomalu ochlazoval a pokrýval se škraloupem jako zapomenutý hrnec ovesné kaše. První Chelmité, tvrdí učenci, nebyli ještě lidé, ale mikrobi, améby a podobná stvoření. Později se v Chelmu vytvořila řeka. V ní plavalo mnoho ryb a ty ryby, to byly předkové Chelmitů. Možná právě proto Chelmité ryby milují, zvláště nadívané.

První Chelmité neuměli číst ani psát, a tak dějiny této starobylé doby nebyly nikdy sepsány. Říká se, že ti nejstarší Chelmité byli primitivní lidé. Byli nazí a chodili bosi, žili v jeskyních a lovili zvířata pomocí kamenných špičáků a kopí. Často trpěli hladem a nemocemi. Slovo „krize" však ještě neexistovalo, a tak žádná krize nebyla a nikdo se ji ani nesnažil řešit.

Po mnoha a mnoha letech se Chelmité stali civilizovaným národem. Naučili se číst a psát a vytvořila se slova jako „problém" a „krize". V okamžiku, kdy se slovo „krize" objevilo v jazyce, lidé si uvědomili, že Chelm se nachází v krizi. Všimli si, že v jejich městě není všechno v pořádku. Vynálezcem těch slov byl muž jménem Gronam. Nebo, jak ho všichni znají, Gronam První. Také se mu říkalo Gronam Vůl, protože se rád ukazoval v helmici s volskými rohy.

Gronam byl prvním chelmským mudrcem a zrovna tak byl jeho prvním vladařem. Vladaření a moudrost šly v Chelmu vždycky ruku v ruce. Gronamovi pomáhala vládnout rada pěti mudrců. Byli to: Ňouma Lejkiš, Zajnvl Ťulpas, Trajtl Trouba, Sendr Osel a Šmendrik Mamlas. Gronam měl také tajemníka, který se jmenoval Trdlo.

Jednoho dne Gronam přikázal Trdlovi, aby svolal mudrce k poradě.

Když se shromáždili, Gronam k nim promluvil: „Mudrcové moji, Chelm se nachází v krizi. Většina našich občanů nemá dost jídla, chodí v hadrech a mnozí trpí rýmou a kašlem. Jak se z té krize dostat ven?"

Mudrci přemýšleli sedm dní a sedm nocí, jak bylo jejich zvykem.

Potom Gronam řekl: „Čas vypršel. Nyní si vyslechnu, máte-li mi co říci."

Ňouma Lejkiš promluvil jako první. „V Chelmu žije jen několik lidí vzdělaných natolik, aby věděli, že „krize" znamená špatný stav. Navrhuji proto zákon o zákazu používání tohoto slova. Na slovo se brzy zapomene a nikdo už nebude o krizi vědět. A my mudrcové si nebudeme muset lámat hlavu s tím, jak to řešit."

„Pozdě," přerušil ho Zajnvl Ťulpas. „Je pravda, že staří lidé to slovo neznají, ale celá mladší generace se ho už naučila. A právě v mládeži leží budoucnost Chelmu."

„Co tedy navrhuješ, Zajnvle Ťulpasi?" zeptal se Gronam Vůl.

„Já radím," začal Zajnvl Ťulpas, „aby byly zavedeny v každém týdnu dva postní dny, a to pondělí a čtvrtek. Tím ušetříme spoustu chleba a už ho nikdy nebude nedostatek."

„To by vyřešilo problém chleba, ale co s nedostatkem oblečení a bot?" tázal se Gronam Vůl.

Trajtl Trouba si položil dva prsty na nos na znamení, že chce něco říci.

„Mluv, Trajtle Troubo," rozkázal Gronam.

‚Já radím," řekl Trajtl Trouba, „abychom zavedli vysoké daně na boty, holínky, kaftany, kalhoty, vesty, sukně, spodničky a všechny ostatní kusy oblečení. Chudí si ho pak nebudou moci dovolit a zbyde více než dost pro bohaté. Nač se starat o chudé?"

„Špatná rada," rozkřikl se Sendr Osel.

„Jak to, že je to špatná rada?" tázal se Gronam Vůl.

„Je špatná, protože právě chudí pracují na polích a v obchodech. Jestliže budou otrhaní a bosí, budou mít pořád rýmu a kašel a poteče jim z nosu. Nebudou pak moci pracovat a nebudou schopni vyrobit ani tolik chleba, aby ho i jen pro bohaté bylo dost."

„A co tedy navrhuješ, Sendře Osle?"

„Já navrhuji," odvětil Sendr Osel, „aby se v noci, když bohatí spí, chudí vloupali k nim domů a vzali si jejich boty, bačkory, kaftany, šaty a vše, na co přijdou. Potom budou chudí pořádně oblečeni a budou moci pracovat na polích a v obchodech, aniž chytí rýmu. Nač se starat o bohaté?"

„Všecko špatně," prohlásil Šmendrik Mamlas.

„Jak to, všecko špatně?" chtěl vědět Gronam.

„Protože na každého bohatého v Chelmu připadá kolem stovky chudáků," řekl Šmendrik Mamlas. „Pro všechny jejich oblečení stejně stačit nebude. Navíc jsou všichni bohatí břichatí, kdežto chudí jsou hubení. Takže jim jejich oblečení nepadne."

„Jaký je tedy tvůj návrh, Šmendriku Mamlasi?" zeptal se Gronam Vůl.

„Já bych oblečení vůbec zrušil. Od velkých dějepisců chelmských víme, že v dávných dobách naši předkové chodili nazí a jejich obydlím byla jeskyně. Živili se lovem. Udělejme to samé a problémy přestanou."

„To je nesmysl," ozval se Ňouma Lejkiš. „Podle našich učenců nebyly v Chelmu v dávných dobách žádné zimy. Proto lidé chodili nazí. A nyní - navrhuji, abychom schůzi odložili. Zdá se, že sedm dní a sedm nocí přemýšlení nestačilo."

Chvilku to vypadalo, že Gronam ten chytrý návrh přijme. Takový byl totiž obyčej. Když mudrcové chelmští nedošli k uspokojivému rozhodnutí, odložili diskusi na další schůzi. Gronam už už pozvedal svoje kladívko, aby s ním třikrát klepnul na znamení, že schůze je odročena, když tu se najednou praštil do svého vypouleného čela a pravil: „Vážení mudrcové moji, znám řešení."

‚Jaký je tvůj návrh, Mudrci mudrců?" ptali se všichni.

„Mlčte a poslouchejte."

Všichni mudrcové si dlaní nastavili boltec levého ucha a pronesli sborově: „Mluv Groname, jsme jedno velké ucho."

Isaac Bashevis Singer: Pohádky a povídky

přeložil Jiří Svoboda, Barrister & Principal, Brno 1995

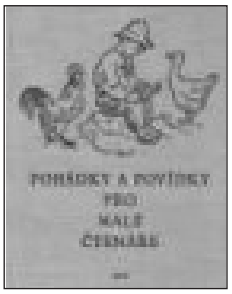

HLUPÁCI Z CHELMU A NEVYCHOVANÝ KAPR

V Chelmu, ve městě hlupáků, kupovala každá hospodyně na šábes rybu. Bohatí kupovali velké ryby a chudí malé. Ve čtvrtek se ryba koupila, v pátek byla vykuchána, rozřezána a byla z ní připravena nadívaná ryba, a v sobotu se snědla.

Ve čtvrtek ráno se otevřely dveře v domě předsedy židovské obce v Chelmu, Gronama Šaška, a dovnitř vešel Zajnvl Zabedněnec. Nesl necky plné vody. V neckách plaval velký, živý kapr.

„Co je to?“ zeptal se Gronam.

„To je dar od moudrých mužů z Chelmu,“ řekl Zajnvl. „Je to největší kapr, jaký byl kdy v chelmském jezeře uloven, a všichni jsme se rozhodli, že ti ho darujeme na důkaz toho, že se obdivujeme tvé moudrosti.“

„Děkuji vám mnohokrát,“ odpověděl Gronam Šašek. „Moje žena Jente Pešta bude nesmírně potěšena. Ona i já máme kapra velmi rádi. V jedné knize jsem četl, že když člověk pojídá mozek z kapra, stane se moudrým, a i když jsme v Chelmu všichni nesmírně moudří, trocha zmoudření nám neuškodí. Teď si kapra dobře prohlédnu. Slyšel jsem, že podle kaprova ocasu se dá poznat, jak velký má mozek.“

Gronam Šašek byl krátkozraký, a když se sklonil nad neckami, aby si lépe prohlédl kaprův ocas, kapr udělal něco, co ukázalo, že není tak chytrý, jak si o něm Gronam myslel. Švihl ocasem a uštědřil Gronamovi políček.

Gronam Šašek byl ohromen. „Něco takového se mi ještě nestalo,“ zvolal. „Nevěřím, že jste toho kapra chytili v chelmském jezeře. Kdyby byl z chelmského jezera, uměl by se lépe chovat.“

„Je to ta nejnevychovanější ryba, jakou jsem kdy viděl,“ souhlasil Zajnvl Zabedněnec.

Přestože je Chelm velké město, zprávy se v něm šíří velmi rychle. Za okamžik se všichni moudří muži z Chelmu shromáždili v domě svého vůdce Gronama Šaška. Přišel Trejtl Trouba, Sendr Osel, Šmendrik Ťulpas i Lekiš Hlupák. Gronam Šašek řekl: „Toho kapra nebudu o šábesu jíst. Je hloupý a zlomyslný skrz naskrz. Kdybych ho snědl, místo toho, abych zmoudřel, bych ještě mohl zhloupnout.“

„Co s ním ale uděláme?“ zeptal se Zajnvl Zabedněnec.

Gronam Šašek si položil prst na čelo na znamení, že usilovně přemýšlí. Po chvíli zvolal: „Žádný člověk ani žádné zvíře z Chelmu si nesmí dovolit uhodit Gronama Šaška. Tohoto kapra musíme potrestat.“

„Ale jaký trest si pro něj vymyslíme?“ otázal se Trejtl Trouba. „Všechny ryby jsou zabíjeny, ale žádnou nemůžeš zabít dvakrát.“

„Nezabijeme ho jako jiné ryby,“ řekl Sendr Osel. „Zemře jiným způsobem, aby bylo vidět, že nikdo nemůže udeřit našeho milovaného mudrce Gronama Šaška a ujít trestu.“

„Jakým způsobem?“ chtěl vědět Šmendrik Ťulpas. „Uvrhneme ho do vězení?“

„V Chelmu není vězení pro ryby,“ řekl Zajnvl Zabedněnec. „A postavit takové vězení by trvalo moc dlouho.“

„Co kdybychom ho pověsili,“ navrhl Lekiš Hlupák.

„Copak můžeš kapra pověsit?“ ozval se Sendr Osel. „Věší se za krk, a když kapr nemá krk, tak jak ho chceš pověsit?“

„Já navrhuji, aby byl zaživa předhozen psům,“ řekl Trejtl Trouba.

„Raději ne,“ řekl na to Gronam Šašek. „Psi v našem městě jsou chytří a rozumní, ale kdyby snědli tohoto kapra, mohli by se z nich stát psi hloupí a neposlušní, jako je on.“

„Tak co s ním tedy uděláme?“ ptali se všichni ti moudří mužové.

„Tento případ se musí podrobně prozkoumat,“ rozhodl Gronam Šašek. „Necháme kapra v neckách a budeme o této záležitosti přemýšlet tak dlouho, jak bude zapotřebí. Jsem nejmoudřejší muž v Chelmu a nemohu si dovolit vynést rozsudek, který by nebyl obdivován všemi občany našeho města.“

„Kdyby kapr zůstal v neckách příliš dlouho, mohl by leknout,“ upozornil Zajnvl Zabedněnec, který byl kdysi prodavačem ryb. „Abychom ho udrželi při životě, musíme ho dát do velké kádě a musíme mu často vyměňovat vodu. Také ho musíme řádně krmit.“

„Máš pravdu, Zajnvle,“ řekl mu Gronam Šašek. „Jdi a přines největší káď v Chelmu a dohlédni, aby bylo o kapra postaráno až do doby, kdy vyhlásím rozsudek. Až se rozhodnu, jak ho potrestáme, dám vám vědět.“

Gronamova slova platila v Chelmu za zákon. Pět moudrých mužů šlo a přineslo obrovskou káď, naplnili ji čerstvou vodou a hodili do ní zlotřilého kapra spolu s kousky chleba a jinými drobty, které by mu mohly chutnat. Šlemiel, Gronamův tělesný strážce, byl postaven ke kádi a musel dávat pozor, aby žádná chamtivá žena z Chelmu neudělala z vězněného kapra nadívanou rybu.

Jenže se stalo, že Gronam Šašek měl tolik práce, že vynesení rozsudku neustále oddaloval. Ale zdálo se, že kapr není nijak netrpělivý. Jedl, plaval v kádi a tloustl, aniž by si byl vědom, že mu hrozí krutý trest. Šlemiel mu často vyměňoval vodu, protože mu řekli, že kapr by jinak mohl leknout, a to by byla urážka Gronama Šaška a pohrdání chelmským soudním dvorem. Jukel, nosič vody, si tak obstaráváním čerstvé vody pro kapra přivydělal denně nějaké drobné. Někteří z obyvatel města Chelmu, kteří neměli Gronama Šaška rádi, šířili pomluvy, že Gronam nemůže stále přijít na to, jak kapra potrestat, a proto čeká, až kapr zemře přirozenou smrtí. Ale jako vždy je očekávalo nesmírné zklamání. Jednoho dne o půl roku později byl vyhlášen rozsudek, který všechny ohromil. Kapr byl odsouzen k utopení.

Gronam Šašek už vynesl mnoho moudrých rozsudků, ale žádný z nich nebyl tak skvělý jako tento. Dokonce i jeho nepřátelé se nad tímto mazaným trestem podivovali. Utopení je přesně taková smrt, kterou zasluhuje škodolibý kapr s širokým ocasem a malým mozkem.

V den, kdy měl být rozsudek vykonán, se celá chelmská obec shromáždila u jezera. Kapra, který byl dvakrát tak vypasený než dřív, přivezli k jezeru v káře, v níž jsou vezeni na smrt nejhorší zločinci. Bubny bubnovaly. Trubky vřeštěly. Chelmský kat zvedl těžkého kapra a hodil ho s mohutným šplouchnutím do jezera.

A všichni lidé z Chelmu začali volat. „Pryč se zrádným kaprem! Ať dlouho žije Gronam Šašek! Hurá!“

Gronama vzali jeho obdivovatelé na ramena, nesli ho domů a zpívali chvalozpěvy na jeho počest. Dívky ho zasypávaly květy. Dokonce i Jente Peša, Gronamova žena, která ho často kárala a dokonce si troufala nazývat ho hlupákem, se podivovala Gronamově velké moudrosti.

Ale i v Chelmu, jako všude jinde, žijí závistiví lidé, kteří na každém hledají chybu, a ti začali rozhlašovat, že není žádný důkaz, že se kapr opravdu utopil. Proč by se měl kapr ve vodách jezera utopit? ptali se. Zatímco stovky nevinných ryb byly každý pátek zabíjeny, říkali, ten nevycválaný kapr si žil v pohodlí celé měsíce za peníze daňových poplatníků a pak byl vrácen zdravý a silný do jezera, kde se teď svým chelmským soudcům vysmívá.

Ale jen málo lidí poskytlo sluchu těmto zlomyslným slovům. Lidé tvrdili, že už je to mnoho měsíců, ale kapra nikdo znovu nechytil, takže je zcela určitě mrtev. Je sice pravda, že kapr si mohl dávat pozor a vyhýbat se rybářským udicím, ale kde by se taková chytrost vzala v hloupém kaprovi, který se odvážil uštědřit políček Gronamu Šaškovi?

Moudří muži z Chelmu však přesto vydali nařízení, že kdyby se neslušný kapr odmítal utopit a byl opět vyloven, bude pro něj postaveno zvláštní vězení, rybník, kde bude držen v zajetí po celý zbytek svého života.

Nařízení bylo vytištěno velkými písmeny v novinách města Chelmu a podepsáno Gronamem Šaškem a jeho pěti mudrci - Trejtlem Troubou, Sendrem Oslem, Šmendrikem Ťulpasem, Zajnvlem Zebedněncem a Lekišem Hlupákem.

VČERA JSME VIDĚLI

... KOUZELNEJ MLEJN

NA SLOVÍČKO S...

TŘEMI BOTAMI

Vím, že máte za sebou těžký den, zvládli jste odehrát dvě představení, další jste viděli, byli jste na diskusi. Chci se zeptat, jaký ten váš den byl?

Mně se ten den velmi líbil, jsem rád, že jsme se dostali tak daleko, že jsme mohli předvést, co jsme se tento rok naučili.

Já měl pospíchací den.

Já jsem si nejvíc užila ty dvě představení.

Diskuse mě trochu unavovala, ale jinak to byl supr den.

Já jsme se na tenhle den těšila, nečekala jsem, že to budeme hrát dokonce dvakrát a že se nám to tak povede, jsme z toho docela ráda.

Na ranním představení jsem moc trému neměla, ale na tom večerním to bylo horší, protože tam bylo více lidí.

Dneska byl ten den unavující.

Měl jsem moc těžký den, vsadil jsem se s Tomášem a prohrál jsem. A o co jsme se vsadili, to neříkej, to je tajný!

Jak se vám tady hrálo dneska?

Hrálo se mi tady dobře, ale bylo to jiný, než když hrajeme ve škole, nečekala jsem, že tady bude tolik lidí.

Měla jsem docela velkou trému odpoledne.

Když jsme se řadili za oponou, tak jsem měla trému, já mám vždycky trému, ale pak když vylezeme, tak jí ztratím.

Já to mám naopak, já jsem zvyklá, že se na mě chodí dívat moc lidí, takže já jsem měla trému při tom dopoledním.

Mně se hrálo dobře, ale musím říct, že v pěti letech bych nikdy nedoufal, že se dostanu až tak daleko.

Holky spočítaly, že je tady 360 sedadel, když nepočítaly balkón a když byl plný sál, tak jsem se leknul a začal jsem mít trému.

Který ze tří příběhů v představení hrajete nejradši a proč?

O mouše, která spadla do krajáče mléka, protože ten konec je smutný trochu, ale lidi se tomu smějou a navíc tam hraju hlavní roli, takže je to pro mě zábavný.

Muška mě baví, protože je to poslední pohádka a my jsme na tom nejvíc makali.

Mně se nejvíc líbí s ženichem, protože hraju ženicha a je to hlavní role.

Líbí se mně ta pohádka o mušce,baví mě, když se tomu lidi smějou, dává to radost.

Mně se líbí Giufa protože řekněme, že jsem v něm tak trochu hlavní role. Dobře se mi to hraje.

- Mně se líbí ta moucha, jak lítá tam a sem a shání si ten zadeček. A nakonec jí ten kovář zamáčkne, to je takové překvapení.

Jak to představení vzniklo?

Vzniklo tak, že paní učitelky se nad tím dlouho radily, četly různé knihy s pohádkami a nakonec vybraly tyhle tři, protože se jim nejvíc líbily. Vybraly každou jiného druhu, aby to bylo takový…aby měl divák jednu srandovní, pak zase takovou pomalou a plynulou…

Četly dvě knihy. Ostrovy pohádek.

O čem ty pohádky jsou? Připomíná vám to něco z vašeho života?

Ta moucha mi připomíná, když jsem byla malá a mamka mi četla a já jsem měla nejradši pohádku o Slepičce a kohoutkovi a ta moucha mi trochu připadá jako ta slepička.

Poučení z toho je, že by člověk neměl mít moc dluhy, protože pak z toho má člověk špatný svědomí.

Ta pohádka s Giufou má dobrý konec, na konci Giufa jde a odhodí všechno zboží, protože ho tíží a v klidu si jde dál.

Giufovi připadá, že svoboda je lepší, než když bude vyparáděnej. Je pak nejradši v těch svejch starejch hadrech.

Povězte mi něco o harmonice, která vám k tomu představení hraje.

To hraje paní učitelka a mně přijde, že je to lepší, když je to živá hudba, protože je to živější.

Třeba, jak tam lítá ta muška tak je to krásně napodobený tou harmonikou. Nebo třeba, jak Giufa vstává a volá ty mrtvý.

Harmoniku máme už po několikátý.

Mně ta harmonika pomáhá, hraje se mi s ní líp. Když něco říkáme, tak ona ty slova doprovází.

Napoví ti, kdy máš začít.

Všechny nás doplňuje, když zpíváme písničku. Bez toho by to asi nešlo.

Co vás na tom baví, na tom hraní divadla?

Baví mě to proto, že to vždycky tak prožiju, jako kdybych byl přímo v tý pohádce.

A taky mě baví to, že když to hrajeme před diváky, tak že jim uděláme radost a za to si pak zasloužíme potlesk.

Mně se dobře hraje, když z toho má někdo legraci, já to dělám pro ty diváky.

Mě strašně baví, jak se do toho vžijeme.

Baví mě hrát před hodně diváky.

A baví vás i zkoušet?

Občas je zkoušení hrozná únava a otrava, ale potom, když už to umíš, tak je to hrozná zábava.

Je to úmorný, ale potom to stojí za to.

Když to jeden zkazí, tak se to musí dělat zase celý znova.

A ještě k tomu poučení: že nemáme krást, jinak to strašně špatně dopadne.

Mě trošku nebaví zkoušení, protože všechno děláme dokola, když se něco nepovede, tak pořád dokola, dokola, musíme mluvit nahlas.

Strašně mě baví hrát, ale mrzí mně, že tohle představení jsme hráli naposledy, protože ten dramaťák je jenom do čtvrté třídy.

Říkali jste, že se na jevišti vžijete do těch postav. Co to je ta postava?

Ona je napsaná v pohádce, ale když si ji převedete do reálnýho světa, tak je to úplně nádherný. Jako, že si tu postavu představím a pak ji hraju.

Proto jsou udělaný knížky, protože nám paní učitelka říkala, že televize, tam se hejbou sami, ale v knížce si to člověk může sám představit, když třeba čteš. To si můžeš přemýšlet, jak může vypadat ten chlapeček.

Já si vždycky představím tu postavu a potom to podle ní hraju.

Já si představím, jak by to bylo, kdyby to bylo v reálném světě, co bych v tý době dělala a zkusím to udělat jako by to bylo doopravdy.

Jak to děláte, když nehrajete člověka, ale třeba fíkovník nebo mouchu?

Myšlenkama. Člověk už někdy viděl mouchu, tak si ji může představit, třeba, že bude otravná.

Jaké má moucha myšlenky?

Já za ní jenom hraju v divadle a nevím, jaký má moucha myšlenky. Když jí hraju tak přemýšlím, co by asi dělala.

Podle mě je to takový automat, dělá dvě věci, buď jí něco sladkýho nebo otravuje lidi.

Když jsem hrála zvíře, tak jsem si představila něco z tý kozy a něco z toho člověka, zkouším to dávat dohromady, protože koza nemá takový myšlení jako je v tý pohádce. Je to fantazie.

Máte rádi divadlo? Díváte se rádi na divadlo nebo ho jenom rádi hrajete?

Divadlo mě většinou rozesměje.

Mně se líbilo to večerní divadlo a moc mě baví hrát.

Líbilo se mi divadlo Klabzubova jedenáctka. Líbilo se mi, že tam bylo jedenáct fotbalistů a hráli fotbal. Já mám rád tenis, ale líbilo se mi to divadlo, hráli to moc hezky. Dělali tam takový fotozáběry.

Líbilo se mi to večerní – byly tam loutky, ale i lidi.

Já rád hraju a líbily se mi všechny, protože, kdybych teď řekl, že se mi nějaký nelíbilo, tak by se to mohlo někoho dotknout.

Líbila se mi Cesta kolem světa za 80 dní. Mořská bouře.

Jak vznikl soubor Tři boty?

Většina z nás je z Třebotova, tak to navazuje: Tři boty – Třebotov. Paní učitelka to viděla v kronice a podle toho to pojmenovala.

V souboru hraje druhá, třetí, čtvrtá třída.

Paní učitelky si tě vyberou, nepřihlašujeme se sami.

Spolužáci nám ten soubor trochu závidí.

Chtěla jsem strašně chodit do souboru, protože mě baví hrát. Když jsem byla menší tak jsem se sestrou Týnou hrála nějaký scénky, protože Týna chodila taky na soubor, já jsem tam chtěla chodit, protože bych chtěla být jako Týna.

Já jsem k tomu divadlu přišel tak, že když jsem byl malý, tak ségra mi vždycky hrála loutkový představení a já jsem to po ní chtěl, dokud jsem neusnul.

A jaký jste soubor?

My jsme parta, někdy se pohádáme, ale většinou se usmíříme.

Nedá se říct, že bychom se hádali, s někým kamarádíš míň a s někým víc. Kluci s klukama a holky s holkama.

My jsme jako docela sehraný, o tom, jak se pohádáme, se mi nechce moc mluvit, protože je to naše osobní věc.

Vyhráli jsme tu soutěž z osmnácti míst, ale nemyslím si, že jsme úplně skvělí.

Paní učitelka nám vždycky říká, abychom se nevytahovali nad těma druhýma, protože nejsme nejlepší. Tady jsou samý nejlepší z Český republiky.

Kdybych měl představit ten soubor, tak řeknu:Jsme z Třebotova, jsme Tři boty a hrajeme tři pohádky: Šel jsem jednou z Kordoby.

Ptala se Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

DIVADÝLKEM NA STRÁNI

S váma je tu hodně paní učitelek...

Tři paní učitelky a jeden anděl strážný.

Naše paní učitelka Petra Bílková je andílek. Je strašně hodná.

Dovoluje nám chodit na záchod o hodině. Jednou, když jsme psali písemku a nechala nám pak volnou hodinu.

Když jsme měli psát dvě písemky denně, tak nám jednu odpustila.

A z které jste třídy?

Od první do pátý.

Odkud jste sem přijeli a jaká byla cesta?

Přijeli jsme z Děčína a přijeli jsme vlakem.

Když jsme byli s klukama v tunelu, tak jak se zhaslo, já nevím, jak se to tam stalo, ale my jsme se najednou prali.

Byla tam tma a my jsme pořád něco dělali – já jsem o něj zakop a když se rozsvítilo, tak Tobiáš měl moji čepici v ruce.

A já v tý tmě popadl kamarádův batoh a hodil jsem ho na Míru.

A mně vypadl z pusy bonbón.

Když jsme byly s holkama ve vlaku, tak se zhaslo a my jsme hráliy takovou hru, jmenovala se Bomba.

A večer jsme byly s holkama vzbuzený alespoň do desíti!

Jak se vám tady líbí na Dětské scéně ve Svitavách?

Mně se tady hodně líbí, ale stejská se mi po rodičích.

To je dobrý, že jsme všichni pohromadě a hrajem si a smějem se.

Víte, co je na tom nejlepší? Že táta mi dal zaracha do neděle večer a já ho tady celýho prodělám.

Já myslím, že se tady všem líbí, že je to pro nás zase něco novýho, že se podíváme zase do jinýho divadla a můžeme zase jiným lidem zahrát to, co jsme si nacvičili.

Líbí se mi fontána.

Mně taky. Ale protože jsem byl deset dní předtím doma, tak jsem rád, že zase vidím své kamarády.

Jaký jste měli pocit z dnešního hraní? Jak se vám hrálo?

Je nám hrozný vedro.

Ale co bysme neudělali pro diváky.

Hodně se mi to líbilo, jak jsme to zahráli.

Povedla se nám poslední písnička.

Nebyly tam žádný přežblebty.

Vždycky se na začátku stydíme, ale pak to uděláme hezký.

Dneska jsme mluvili hodně nahlas.

Já jenom, že strachu se na divadélku říká tréma.

Těšíte se na odpolední představení?

Anó!

Protože paní učitelka říkala, že jsme dopoledne nejeli na sto procent, tak si to chceme odpoledne polepšit.

Chceme do toho jít na plný pecky.

Já ne.

Ale pudeš!

Povězte mně něco o vašem souboru, jak vznikl? Jaké to u vás v souboru je?

Když jsme se tam přihlásili do kroužku, tak jsme si tam sedli do kruhu, představili jsme se všichni, potom jsme si popovídali, začali jsme cvičit první představení. Potom jsme měli houbičky a teď děláme ty havrany.

Už fungujeme tři roky.

Já jsem se tam dostal tak, že mě rodiče k tomu donutili, protože říkali, že mám talent a už tam chodím třetí rok.

Máme to teď jako nepovinný předmět ve škole, takže to máme i na výzu.

Všichni taháme za jeden provaz, i když někdo kamarádí víc, někdo míň, tak když by bylo potřeba, tak se shluknem.

Ale mezi klukama a holkama je vždycky bitva – souboj Titánů.

Jak vzniklo to vaše představení?

Paní učitelka Štrbová vymyslela nějaké básničky o zimě...

Ona je našla, ona je nevymyslela. A pak složila hudbu, seskládala to dohromady a udělala k tomu efekty.

Ona po nás nejdřív chtěla, abychom se ty básničky naučili, pak to zkoušíme, ona se nás i trochu pak ptá, jak si to představujeme.

O čem to představení je?

Je to představení se zimní tématikou, písničky, básničky seskládané dohromady, aby na sebe navazovaly.

Je to o tom, jak si děti užívají zimu.

I havrani.

Co je pro vás na tom představení zábavného?

Sněhuláci. – Koulovačka. – Jak tam skáčeme.,...

Já si připadám trapně, když děláme od paty do špičky krokují střevíčky, to je pro holky, jako kdyby to dělaly baletky.

Potom, jak zrychlíme, je to zábavný.

Mně se líbí, že paní učitelka Štrbová nám neurčuje místa, kam kdo jde, můžeme se po tom podiu víceméně pohybovat jak chce akorát se musíme dodržovat to, co je zrovna na plánu.

Jak byste člověku, který v životě nestál na jevišti, popsali, jaké to je.

Je to stydlivý.

Krásný.

Nevím, jestli to zvládneme.

Pocit, že tam stáli opravdoví herci.

Moc světla.

Pocit jako kdyby tam byl lupič, ale on tam není.

Jaké bylo nejlepší představení, které jste kdy viděli.

Děvčátko Momo a ukradený čas v Jičíně.

Tanec planet – tam vzali kuřata z trouby a dali je na provázky a dělali, že tancujou na diskošce.

Vymýšlíte si ty postavy, co hrajete na jevišti nebo myslíte, že existuje někde mimo vás?

Vymýšlíme.

Já myslím, že nějaký existujou.

Teď hrajeme Když havranům mrznou nohy a hrajeme tam havrany a ti existujou. Když jsme hráli Houbičky, tak tam ty houbičky mluvily, to bylo trochu kouzelné...

Ale může to existovat, že houbičky se spolu dorozumívají a když jdou kolem houbaři, tak zkamení.

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

ÁČKEM

Máte za sebou první představení na Dětské scéně. Jak se vám tady hrálo?

Parádně. Akorát je to jiný s tím prostorem, my jsme zvyklí na jiný prostor. Na jinou akustiku, jiná světla. Pokaždé, když hrajeme, tak když je tma, tak je tma a teď tam bylo světlo celou dobu.

My zkoušíme ve školní třídě, ale když jsou v Třebíči nějaké soutěže, tak je to normálně v Národním divadle.

Je to dobrý, ale musíme víc řvát.

Je to tady takový vážnější, že hrajeme před diváky z celý republiky. Je to takové celorepublikové.

Ale větší trému jsme neměli. Akorát, abychom to jakože nepodělali.

Jak se vám líbí Svitavy?

Dobré prostředí a dobře se tady chodí po městě, po náměstí a tak…

Dobře se tu nakupuje.

Mně se líbí ta fontána, jenom, že se tam nemůžu vykoupat.

Je to tady takový upravený městečko.

Je tady vážně hezky udělaná ta Fabrika. To vážně předtím byla fabrika?

Jo, textilní.

Paní učitelka říkala, že jak se dřív jezdilo do toho Trutnova, tak že tam to bylo takový špinavější a že spali v tělocvičnách, asi sto jich tam bylo. Bylo to takový nehygienický, tady je to hezké i to město celkově.

Máme tu co dělat, máme rozchody, můžeme to tady okouknout.

Kdy jste přijeli? A jak?

Přijeli jsme včera mikrobusem značky Mercedes.

Ztratili jsme po cestě PSPéčko – to je taková herní konzole. Vyšli jsme z autobusu a už jsme to nenašli.

Báli jsme se,ž e se do toho mikrobusu nevejdem, bylo to strašně malinký.

A málem jsme před školou nechali krabice s rekvizitami.

Kluci nám po cestě četli takový upravený scénář – takovou parodii.

Co říkáte na program, který tu máte?

Je dobrý, že máme zkoušku a pak máme volno, mně to volno ale vždycky přijde strašně dlouhý.

Byli jsme se včera podívat v muzeu, to bylo dobrý.

Já bych tady klidně zůstala celou dobu, ale spolužáci jedou v pondělí do Londýna, měli jsme tu být celý týden, ale musíme domů.

Jak se vám líbili ostatní představení nebo výstupy recitátorů, které jste zatím viděli?

Konkurence.

Někteří jsou docela šikovní, ale některý vystoupení jsou docela nudný.

Mně přijde, že v ostatních představeních z dnešního bloku byli mnohem mladší herci.

To hodně záleží na tom, jak to ten jejich vedoucí postaví a jaký jim vybere ten text. To říkali i porotci i na recitaci, že hodně záleží na textu. Že když se řekne text, který se může říkat pořád ve stejný rovině, tak že to pak neukáže na tom člověku to, co v něm třeba je.

A jak moc záleželo na učiteli v představení, které jste hráli a jak moc záleželo na vás?

Moc. Paní učitelka to celý vymyslela. Ona sepsala text a měla nápady, aby to vypadalo tak jak ona chtěla.

Jako nechává nám prostor, ale spíš jenom na takový drobnosti.

Na oblečení a škraboškách jsme se dohodli společně.

Baví vás tohle představení? Baví vás to hrát?

Baví nás na tom, že nejsme ve škole, je tu sranda, jsou tu dobří lidi.

Nejhorší je, když to potom cvičíme pořád dokola. To je nuda – cvičit jednu scénu pořád dokola.

Nejlepší je zkoušení, když o nic nejde, když si z toho děláme srandu. Když přehráváme.

A o čem to pro vás je to představení?

O Mauglím.

A jaký je Mauglí?

Mauglovský. Ztracený, smutný, nemá rodiče.

Ale dobře to skončí, má to vyznít jako, že ho ta smečka znovu přijala, lidi ho nechtěli.

Našel tu rodinu ve zvířatech.

Je to tak jako v životě.

A co to pro vás znamená věta: Musíš znát zákon džungle! To tam hodněkrát zaznělo.

I lidský svět musí mít svá pravidla, stejně jako v džungli.

Je to vlastně taková škola.

Ono to tam přesně padá ty slova, že má bránit ty sourozence a věrně při nich stát při malých a bezbranných.

Vy jste všichni spolužáci ze školy?

Jo, ale nejsme jedna třída.

Paní učitelka měla svou třídu, kterou učila, a oni byli třída 5. A a ona podle toho zvolila název Áčko.

Pak už se tam dostali i lidi z jiných tříd.

My jsme to zdědili po nich. Je to pro nás čest.

Kdybychom byli béčka, tak by to bylo trochu divný, ne?

Nejsme žádný béčka, jsme Áčka!

Zkoušíme půl hodiny po vyučování v nějaký třídě, paní učitelka se nám věnuje ve svým volným čase, děláme to pro radost a dokážeme vyhrát i nad těma, kteří jsou na zuškách. To je dobrý pocit.

A jak jste se dostali do toho souboru, do Áček?

Když jsme byli na prvním stupni, viděli jsme je vystupovat na akademii a to se nám líbilo, takže jsme se rozhodli, že to chceme zkusit.

Loni jsme byli ještě v páté třídě, a to jsme hráli divadlo pro menší – Kocourkov a s tím jsme taky někam postoupili. A ti starší a zkušenější měli to divadlo delší a tak.

Paní učitelka, co nás má na dramaťák, je naše třídní.

Zezačátku jsme se při každém hraní strašně smáli.

Co bylo nejlepší divadlo, který jste kdy v životě viděli?

Sluha dvou pánů.

Děti ráje.

Škola základ života.

Já nevím, já do divadla nechodím.

Říše Agord na krajské přehlídce.

Každý má o divadle jiný představy, někdo hraje srandovní, někdo vážnější, někdo hraje to sousedský, ty kulisy a tak.

Jak byste popsali pocit, když stojíte na jevišti a hrajete.

Někoho to baví, někdo se stydí.

Když už tam člověk stojí, je to úžasný pocit.

Nejlepší je ten potlesk na konci, přijde mi, že když už jsem na tom jevišti, tak to tam musím rozehrát co nejvíc.

Je to podobný jako když člověk tancuje a vnímá jenom tu hudbu a ten rytmu a něco podobnýho je to v divadle.

Akorát, když člověk udělá nějakou chybu, je důležité jít dál.

A jak vytváříte postavy, které hrajete?

Role nám většinou rozdává paní učitelka, podle toho, jak si myslí, kdo bude na to mít dobrej hlas, komu by to šlo zahrát.

Dá pár tipů, ať si zkusí tu roli a ona to pak slyší.

U Mauglího nejsou tak jasné role a postavy.

Musíme se vžít do tý nálady.

Co je pro herce jeho představivost?

Hodně.

Musí se umět vžít do tý postavy, aby věděl, jak by se zachoval, hlavně ho ta postava musí něčím zaujmout a musí ho bavit.

Hlavně to musí pochopit, protože, když to herec nepochopí tak to pak nemůže hrát tak, jak to cítí.

Tereza Vyvijalová

PŘEČETLI JSME ZA VÁS...

MICHAIL ČECHOV (1891-1955)

Čechov jako Stanislavského žák tvůrčím způsobem uchopil jeho metodu a dospěl k jiným závěrům a postupům než jeho učitel. Druhou významnou osobností, která měla zásadní vliv na formování Čechovovy metody, byl Rudolf Steiner a jeho antroposofie (esoterická nauka o duchovním rozměru lidského bytí).

Z antroposofie je pro pochopení Čechovovy metody zapotřebí uvědomit si tzv. triádu lidského bytí. Tělo řadí člověka do světa smyslů, duše tvoří vlastní svět a duch odkrývá duši svět vyšší. Umělec je člověk, který dokáže udělat zjevnými ty jevy, které je duše schopna nahlédnout prostřednictvím ducha. A již zde je možno vystopovat největší rozdíl mezi Stanislavského metodou a přístupem Čechovovým. Stanislavskij se noří do nitra člověka, do jeho psychiky a pomocí emocionální paměti vyvolává emoce a vede herce k rozvzpomínání si na prožitky příbuzné těm, které má prožívat postava. Čechov se naopak obrací vzhůru, introvertnost a zahleděnost do nitra Stanislavského herce nahrazuje schopností herce být přijímačem a rozpoznávačem emocionálních stavů, které přichází zvenčí (mimo nitro hercovy duše). Toto vše je herec schopen a vlastně povinen, pokud má pracovat Čechovovou metodou, vnímat, reflektovat, rozvíjet a třídit. Čechov v podstatě odmítá příčiny jako základní stavební kámen „rekonstrukce" postavy. Herec nepotřebuje dané okolnosti, potřebuje být schopen dostat se do stavu inspirace, která v herci uvolňuje energii a vede herce k tvorbě postavy, ožívající v herci samostatným a nezávislým životem, který herec vnímá a kontroluje svým rozumem.

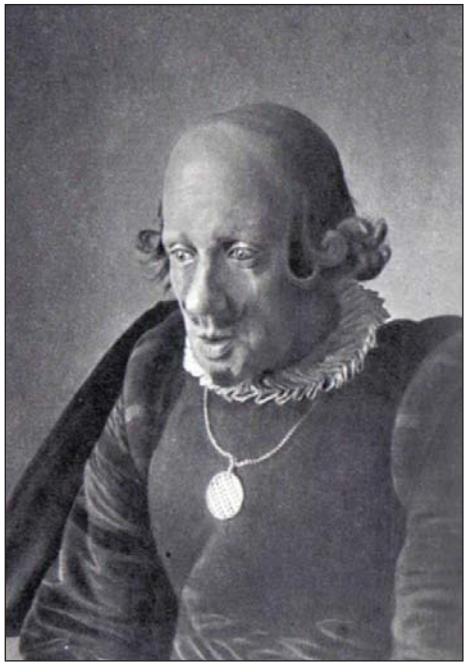

Čechov spatřoval ve fyzickém pohybu či tvaru herce obraz-projev postavy, tak jak žije a projevuje se prostřednictvím hercova těla. Z toho lze odvodit Čechovův postup při práci s hercem. Herec se vnořuje do akce a její atmosféry a tím si intuitivně vyjasňuje své rozpoložení; začíná vnímat rodící se postavu. Aby byl herec dostatečně citlivý k prvním projevům postavy, k proměně vlastních pocitů či rozpoložení, je nutné, aby herec byl dostatečně vnímavý k proměnám, které v jeho těle a duši nastávají.

Herec by měl být schopen představit si postavu jako celek, a to ve formě obrazů. Herec by měl vést se svou postavou neustálý dialog, ptát se jí, jak se zachová, co udělá, kdy to udělá, prostě jak bude jednat. Je to stav aktivního čekání a dialogického přístupu k postavě. Herec tím pádem má jasnou představu, jaká jeho postava je, ale nemá předem připravenou odpověď na jednotlivé situace, okamžiky, ve kterých postava jedná. Tento přístup k postavě vede k improvizovanému hereckému projevu, který je organický, tj. vychází z psychosomatické jednoty.

Dalším významným vodítkem pro práci herce je vnímání a tvorba atmosféry. Atmosféra je neviditelný, ale vnímatelný jev, který herci pomáhá určit emocionální naladění, je v ní ukryt klíč k celé práci herce. Ve výsledku herec vkládá svou celostní představu postavy, kterou je schopen neustále sledovat a reflektovat, do této atmosféry, kterou má být herec prostoupen a má být na ni naladěn.

Herec svůj pohyb může zabarvit nějakým pocitem. Tento pocit se v průběhu opakování fyzického pohybu přenese do celkového naladění pomocí svalové a emocionální paměti. Herec zná onen pocit, který potřebuje získat pro svou postavu a její jednání, toto je cesta, jak ho v herci probudit či navodit. Tímto se Čechov dostává k nejznámějšímu postupu své metody a tím je psychologické gesto. Na rozdíl od zabarvení pohybu nějakým pocitem vyžaduje psychologické gesto vůli k proměně tvaru a pohybu hercova těla. Psychologické gesto se tak stává součástí výrazových prostředků hercova projevu. Nalezení psychologického gesta pro určitou postavu je nelehký úkol, ale v případě nalezení takového gesta je možno mluvit o nalezení postavy. Toto gesto není jednoduchým popisem či zobrazením nějakého jednání. Významná je symbolika, která dává takovému jednání smysl. Psychologické gesto je gesto archetypální, zasahující a mobilizující celé tělo a psychiku. Není to gesto běžné, je to gesto silně individuální, které odhaluje postavu v její podstatě. Toto gesto je jakýmsi platonským odrazem ideje jevu, je rozvzpomenutím se na ideu jako takovou. Důrazem na psychologické gesto kladl Čechov velkou váhu na hercovo tělo, přesněji řečeno na psychosomatickou jednotu hercova jednání.

Aby postava byla obdařena charakterem, je pro herce důležitá imaginace a schopnost vidění postavy. Postavu si herec má nejdříve představit jako obraz, jako imaginární tělo, které vidí v prostoru, ve kterém se nachází i herec. Postupně se herec má do tohoto těla „obléci", jako kdyby si nasazoval masku. Čechov nechce, aby herec hrál sebou či aby hrál sebe, chce, aby se herec dokázal proměnit v postavu.

Jiným způsobem, jak se proměnit v postavu, je práce s imaginárním centrem herce a postavy. Pokud si herec umístí imaginární centrum jinam, než kde ho cítí sám za sebe, dokáže se rázem proměnit v postavu. Je důležité, aby herec dokázal vidět tyto nuance v běžném životě, aby byl vůči nim citlivý. Neboť správně zvoleným umístěním imaginárního centra je herec schopen trefně vystihnout charakter postavy.

Improvizace je významným prvkem Čechovovy metody. Je možno říci, že pojetí postavy podle Čechova je nepřetržitou improvizací. Improvizace jako technika je prováděna skupinově, herci se snaží téma improvizace rozvíjet bez zbytečných slov. Cílem je uvědomit si, že „každá následující akce by měla být psychologickým, nikoliv jen logickým důsledkem předchozí akce. Výrazový pohyb herce není založen na mechanické nebo logické kauzálnosti příčin a účinků." (Hyvnar 2000: 62).

Při práci na inscenaci Čechov doporučuje postup od hlavních vrcholů k vrcholům vedlejším. Tedy oproti zkoušení hry scénu po scéně přistupuje ke hře jako k celku, a začíná práci na inscenaci od vrcholů vystihujících podstatu hry. V těchto hlavních vrcholech je důležité sledovat napětí a přenášet ho do vedlejších vrcholů, a tím vlastně napětí budovat. Vedlejší vrcholy tak představují přechody a spojovací články mezi hlavními vrcholy, v nich se rozvíjí hlavní myšlenky hry. Inscenátor vyhledává tzv. akcenty, tedy momenty menšího napětí, ve kterých klíčí následující scéna a rodí se v něm impulsy pro jednání zainteresovaných postav. Čechov tak dospívá k závěru, že každý vrchol (hlavní i vedlejší) má svou dynamiku, kterou je nutno nechat vyznít v inscenaci naplno. Nabízí tím výstavbu inscenace, která nemá jediný vrchol uprostřed či na konci, ale která neustále pulzuje, vrcholí a nabírá dech k dalšímu vrcholu.

Čechovovo dílo nebylo v Čechách zcela neznámé, i když jeho dvě knihy u nás knižně vyšly až v devadesátých letech 20. století. Postupně si Čechovovy myšlenky našly svou cestu i do dramatické výchovy. Nelze mluvit o celkové metodice, ale spíše o jednotlivých cvičeních a postupech při rozvoji různých výrazových prostředků. Jedná se hlavně o cvičení z oblasti rozvoje představivosti a ztělesňování představ. Významná jsou i cvičení, která se zaměřují na vnímání atmosféry, její podchycení a rozvíjení pomocí jednání hráčů v dramatické situaci. Technika živých obrazů, zaměřená na ztělesnění psychických stavů postavy, se může u starších žáků rozvinout až v práci s psychologickým gestem.

Vojta Maděryč

Literatura:

ČECHOV, Michail: 1990, Hercova cesta. Panorama, Praha

1996 O herecké technice. Divadelní ústav, Praha

HYVNAR Jan: 2000, Herec v moderním divadle. Pražská scéna, Praha

ZAOSTŘENO NA SVITAVY

Všimli jste si kliky u dveří do sálu Ottendorferova domu? Ne-li, schválně se zaměřte na důvtip a tvořivost místního údržbáře. Za tento postřeh děkuji všímavému recitátorovi Jirkovi F. z druhé kategorie. Chcete-li se stát i vy naším pozorným přispěvatelem, neváhejte a oslovte se svým zajímavým objevem kteréhokoli redaktora.

Kašny na náměstí si všiml zřejmě každý. Možná si někteří všimli nebo teprve všimnou, že v nočních hodinách a ranních hodinách pramen přestane tryskat. Sedává snad na prameni nějaká místní žába? A co na to děd Vševěd?

Kašna je v létě vyhledávanou dráhou městského minigolfového klubu. V zimě zde pro změnu trénují bobisté a skeletonisté.

Víte, že esperanto je neutrální mezinárodní jazyk vytvořený koncem 19. století? Má umožnit komunikaci, která nezvýhodňuje žádný národ a jeho kulturu. Základní slovní zásoba se z větší části zakládá na latině, řečtině a slovech germánského původu. Gramatika je jednoduchá bez jakýchkoli výjimek, výslovnost je shodná s písemným projevem. Pro mluvnici byla vzorem jednoduchá anglická gramatika. Esperanto se dá údajně naučit šestkrát snadněji než kterýkoli evropský jazyk. Víte, co znamená v esperantu „Mi amas vin.“? A víte, že muzeum esperanta se nachází vedle čajovny v Ottendorferově domě?

Na Svitavsku se narodil a žil významný literát Karel Píč (1920–1995), jeden z nejvýznamnějších českých esperantistů a uznávaný člen mezinárodní Akademie esperanta.

První co dnes ráno jedna z redaktorek zahlédla z okna svého honosného pokoje, byly dvě bílé mužské půlky. Na jiném stejně honosném pokoji se jiná nejmenovaná redaktorka málem stala obětí voyerství místních dělníků. Naštěstí byla pozorná a udržela náskok redakce před dělníky. Uvidíme, jak se zápas bude dále vyvíjet. Jako zákeřný počin je možno posoudit nemístné hlučení sbíječek v blízkosti pokoje, kde se ona redaktorka snažila dospat probdělou noc.

Vojta Maděryč

SEZNAMTE SE S...

... S LEKTORKAMI DÍLEN PRO RECITÁTORY

GRÁCIE ČEKAJÍ NA SVÉHO HRDINU V ČERVENÉ KNIHOVNĚ

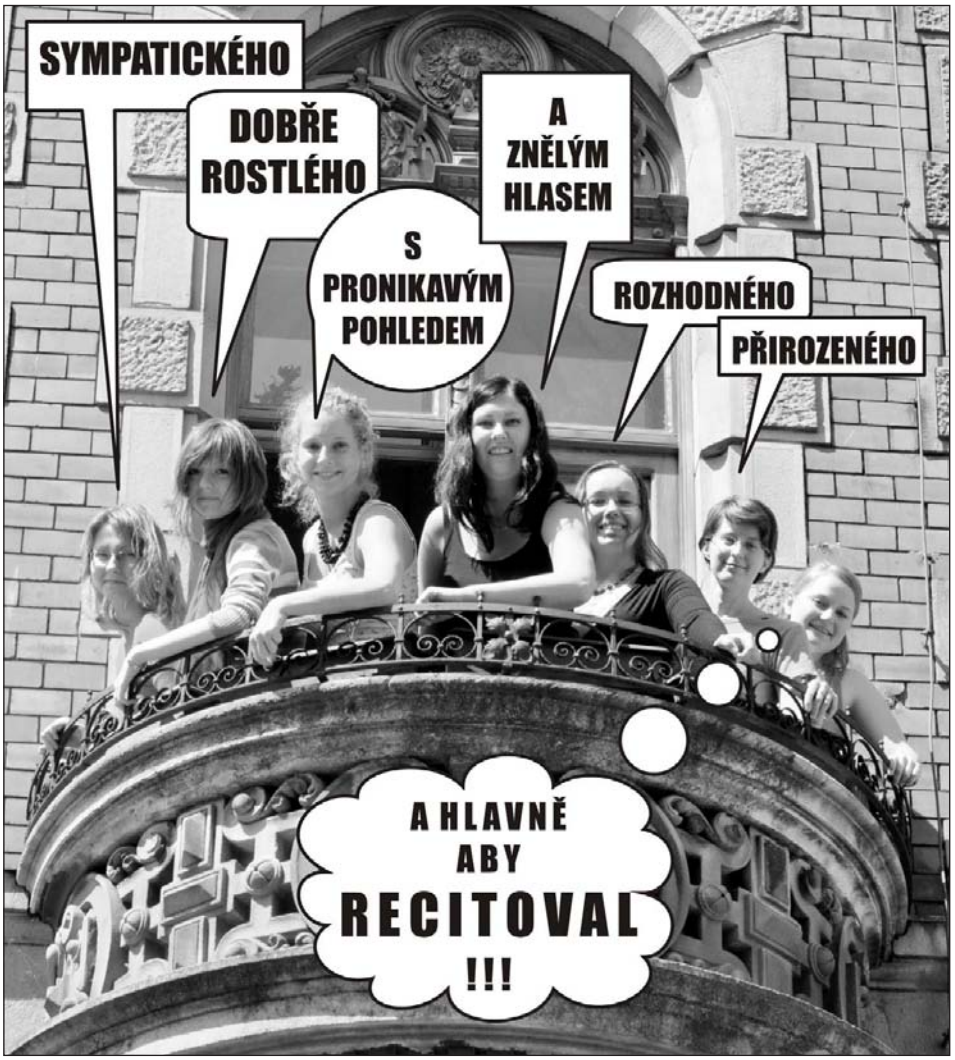

POSLALI NÁM...

... HANA DRŠTIČKOVÁ ZE SOUBORU BABINEC A JAN

Recituje čtvrtá kategorie

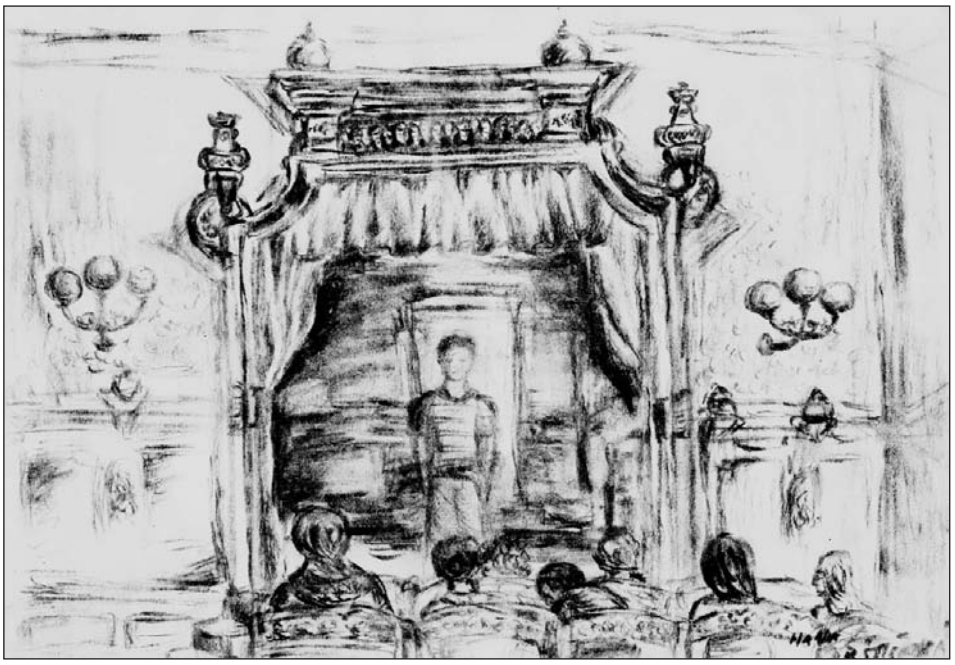

TESÁNO DO KAMENE - MICHAIL ČECHOV

PODÍVALI JSME SE ZA VÁS...

...DO RESTAURACE U DUCHA

Do restaurace U Ducha se vchází z náměstí. Malé, celkem nenápadné, dveře se otevřou do vnitřního goticky potemnělého prostoru se zvýrazněným hrubým zdivem klenebních oblouků (možná bývalého mázhausu). První malou „kobkou" rychle projdeme dál do dalších, už členitějších a novějších, místností. Stěny všech jsou vyzdobeny stylizovanými kresbami duchů užívajících si radostí života v podobě pití vína, kávy, konzumace jídla, jízdy na motocyklu, letu balónem či šnorchlování. Nábytek je prostý, dřevěné stoly, lavice a židle s podsedáky. Selsko-historickou stylizaci ruší snad jen bílé lampičky nad stoly. Projdeme-li místnostmi až na konec, ocitneme se na terase. Zdá se, že je nově zřízena. Vypadá trochu nezabydleně, i když je podél zdi vysázena vinná réva. I tady jsou stoly dřevěné. Stíní je velké zelené slunečníky Staropramenu. Jídelní lístek je obsažný a psaný trojjazyčně, což mírně zhoršuje orientaci v něm. A nabídka? Od zelňačky a uzeného až po speciality a steaky. Cibulačku a hráškový krém tu pořídíte za 26 Kč, pečená martinovaná žebra za 129 Kč, grilované uzené koleno podávané na prkénku za 133 Kč, zmíněnou brokolici za 98 Kč a steaky do 150 Kč. Lákavým moučníkem budou jistě Staročeské lívance s borůvkami za 58 Kč.

K pití pak Staropramen, víno i voda, v kvalitě a ceně obvyklé. O kávě nemohu, ač kavárenský povaleč, napsat nic, tu jsme už nestihli. Berme to tedy jako výzvu ku čtenářstvu – najde se někdo, kdo kávu U Ducha otestuje za nás?

Iva Dvořáková

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2011

NEDĚLE 12. ČERVNA

7.00–8.00	snídaně – recitátoři	jídelna SZŠ
8.00–8.30	snídaně – soubory	jídelna SZŠ
8.00–8.45	dílny pro recitátory 2., 3. a 4. kategorie	SZŠ
9.00–12.30	dílny pro děti ze souborů	PZŠ
9.00–13.00	semináře pro dospělé	
	třída A	Fka-aula
	třída B	Fka-učebna 1
	třída C	Fka-knihovna
	třída S	Fka-učebna 2
9.00–11.30	**vystoupení recitátorů 2. kategorie**	OttD
9.30–11.50	**2. blok přehlídky** – vystoupení pro veřejnost	
	Tak tohle je naše Leni?!, HOP-HOP, ZUŠ Ostrov	Fka-sál
	Hlupáci z Chelmu, Eláhop!, ZUŠ Jižní Město, Praha 4	Fka-sál
	Tři sestry a jeden prsten	Fka-sál
	Babinec a Jan, ZUŠ Uherské Hradiště, pobočka Kunovice	
	Pohádka o Červené karkulce, DLS Blechy, Jaroměř	Divadlo Trám
11.30–12.30	oběd – recitátoři	jídelna SZŠ
12.30–13.30	oběd – soubory	jídelna SZŠ
13.00–14.30	beseda lektorského sboru s recitátory 2. kat.	
	a jejich doprovodem	muzeum
	diskusní klub pro doprovod recitátorů 3. a 4. kat.	SZŠ
	dílny pro recitátory 3. a 4. kategorie	SZŠ
15.00–17.25	**2. blok přehlídky** – vystoupení pro účastníky DS	
	Tak tohle je naše Leni?!, HOP-HOP, ZUŠ Ostrov	Fka-sál
skupina A	**Hlupáci z Chelmu,** Eláhop!, ZUŠ Jižní Město, Praha 4	Fka-sál
	Tři sestry a jeden prsten	Fka-sál
	Babinec a Jan, ZUŠ Uherské Hradiště, pobočka Kunovice	
	Pohádka o Červené karkulce	Divadlo Trám
	DLS Blechy, Jaroměř	
skupina B	**Pohádka o Červené karkulce,** DLS Blechy, Jaroměř	Divadlo Trám
	Hlupáci z Chelmu, Eláhop!, ZUŠ Jižní Město, Praha 4	Fka-sál
	Tři sestry a jeden prsten	Fka-sál
	Babinec a Jan, ZUŠ Uherské Hradiště, pobočka Kunovice	
17.30–18.30	diskusní kluby seminaristů	farní stodola
17.45–18.30	diskuse lektorského sboru s vedoucími souborů	
	vystupujících v 2. bloku	Fka-učebna 3
17.45–19.00	dětský diskusní klub pro děti ze souborů	
	vystupujících v 2. bloku	Fka-aula
	otevřený diskusní klub pro děti	Fka-učebna 2
18.30–19.30	večeře – soubory	jídelna SZŠ
20.00–22.00	host přehlídky - koncert	
	Bratři Ebenové servírují Chlebíčky	náměstí

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka *- Fabrika Svitavy,* ***OttD*** *- Ottendorferův dům,* ***SZŠ*** *- Střední zdravotnická škola,* ***muzeum*** *- budova Městského muzem,* ***farní stodola*** *- stodola svitavské římskokatolické farnosti,* ***PZŠ*** *- ZŠ praktická – budova Speciální základní školy*

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY - ČÍSLO 2.

Redakce: *Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Eva Brhelová, Vojtěch Maděryč, Tereza Vyvijalová, Ivo Mičkal (fotodokumentace), Pavel Kocych (ilustrace, sazba a grafická úprava) a Matěj Kocych, redakční čtyřnožec.*

Tisk. DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3. patře Fabriky Svitavy. Uzávěrka čísla 2. – 12. 6. 2011 ve 1.30. Vychází 12. 6. 2011 v 11.30. Náklad – 350 ks.

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

SVITAVY - PONDĚLÍ - 13. ČERVNA 2011

ČÍSLO 3

ÚVODNÍK

Zatímco včerejší úvodník se nesl v duchu bulváru, dnešní bude mít silný sklon k sentimentální limonádě. Může za to Marek Eben, který v úvodu večerního koncertu připomněl své recitační vystoupení s úryvkem z Milneovy knihy medvídek Pú v roce 1972, na prvním ročníku celostátní soutěže (kdy se vlastně soutěž stala přehlídkou?) v dětské recitaci. Hned jsem si představila Válečka s kytarou, jak zpívá: „Láda, láda, čokoláda, tu má každá bába ráda, ráda, i když se jí třese brada, láda, láda, čokoláda". Bylo mi osm, tak není se čemu divit. Zrodil se Idol.

Když Bratři Ebenové spustili píseň: „Já na tom dělám, já na tom makám, už nad tím sedím třetí den a ono ne a ne a ne…", vzpomněla jsem si na svůj včerejší rozhovor s Pavlem Kocychem o termínech odevzdávání některých prací a o tom, že bychom občas právě tuhle píseň nejraději pustili do sluchátka telefonu tomu, kdo urguje termíny. Anebo právě teď redaktorům - je jedna a pořád ještě nemáme všechny články, i když jsme si slíbili, že odevzdáváme o půlnoci. Zpívají sborem: „Já na tom dělám…" A co si na nich kdo vezme? Jsme všichni stejní.

U slov písně Nikdo to nebere – „Volaná srdce jsou dočasně nedostupná…" krouží nad pódiem netopýr. Vzpomínám si na knihu J. Koláře Z deníku kocourka Modroočka (její adaptaci tu také uvidíme) a pojmenovávám dnešní den Dnem tančících netopýrů a v uších mi zní opět hlas Marka Ebena a slova písně: „Tlapky klást potichu, tlapky klást potichu, ležérně…" A dost!

Koncert naštěstí za chvilku končí, já se vracím do redakce a topím se v korekturách. Místo poezie krutá próza každé noci tady ve Svitavách. A díky této próze si právě v tomto čísle můžete přečíst rozhovor s německou lektorkou Christel Hoffmannovou, záznamy z posledních dílen pro recitátory a z prvních dílen pro děti ze souborů a dílen pro dospělé, recenze a všechno ostatní, co nám nedává spát.

Ať vás to čtení aspoň baví!

Iva Dvořáková

NAHLÉDLI JSME…

… DO DÍLNY RECITÁTORŮ TŘETÍ KATEGORIE

TŘETÍ KATEGORIE ANEB KDYŽ MÁŠ V CHALUPĚ ORCHESTRION…

Byla jednou jedna kostra
a ta pila víno zvostra
vždycky když se opila
domu už nedorazila

(Kolektiv autorů-Verča Špačková, Kačka Šístková, Barča Sosnová, Kuba Moulis)

Nastal třetí a poslední den recitační přehlídky a já jsem se vypravil na předposlední dílnu, tentokráte recitátorů třetí kategorie. Ti se sešli v podstatě již na snídani a po chutném jídle se přesunuli do protějších dveří. Z reakcí všech (i lektorek Martiny Šimákové a Andrey Pavlíčkové) bylo poznat, že jejich řady od prvního dne značně prořídly. Dalo se to bohužel čekat. Tato „nejvysmátější" kategorie si svojí práci odbyla hned první den přehlídky, takže pro ty, co zbyli, jsou připraveny především už jen hry a různá cvičení. Ze začátku byla skupina mírně zlenivělá a na výzvu k rozcvičení rozespalých recitátorských těl se z davu ozvalo na adresu lektorek: „ Dyť vy jste včera taky byly v hospodě, tak víte jaký to je!" Všechny formy rebelantství ale nakonec samy ustaly a mohla začít první honička. Spočívala v tom, že jakmile během vyprávění zaznělo slovo „divadlo", skupina A začala chytat do svých řad členy skupiny B, zatímco zaznělo-li slovo „herec" bylo tomu naopak. Hra skončila optimistickým výsledkem, a sice, že je více divadel než herců. To jistě mnoho mladých divadelníků do budoucna potěší. (Kéž by-pozn. Vítka Maloty)

V dalších hrách se jednalo o synchronizaci. Nakonec po třídě chodila celá řada „schizofreniků", jakýchsi podivných postav sestávajících ze dvou až tří lidí, které, když se potkaly, dvojhlasně až trojhlasně pozdravily a nebo si dvojručně až trojručně zamávaly. Tyto postavy měly posléze za úkol sehrát nějakou situaci, kterou kdokoli z ní na Dětské scéně zažil. První skeč představoval recitátora, který s úspěchem před trojmužným lektorem předvedl poetický výkon (posloužila mu k tomu výše napsaná básnička, pro ten účel na místě zkonstruovaná). Za svojí recitaci byl jednohlasně pochválen. Druhá scénka představovala podobnou situaci, s tím rozdílem, že recitátor nebyl pochválen, ale bylo mu vytýkáno.(Je vidět, že zážitky s lektory jsou u recitátorů třetí kategorie opravdu oblíbené.) Třetí obrázek pojednával o včerejším představení hostů přehlídky. Dialog:

Jak se ti líbilo včera večer představení?

Já sem tam nebyla.

Tak to jsi o hodně přišla.

…nám neřekl moc o tom, co si recitátoři o představení vlastně doopravdy myslí.

Tak skončila předposlední dílna recitátorů třetí kategorie. Jak jsem vyzvěděl, poslední dílna, kterou bude mít pod patronátem Gabriella Štěpánka Borská, má být postavena na rytmu a pohybu. Štěpánka má v plánu sestavit na závěr dílny velký lidský orchestrion. Věřím, že se to povedlo a že tím třetí kategorie slavnostně zakončila své působení na 40. ročníku Dětské scény.

M+ (Jan Mrázek)

NAHLÉDLI JSME…

… DO DÍLNY RECITÁTORŮ ČTVRTÉ KATEGORIE

ČTVRTÁ KATEGORIE ANEB TROCHU TOHO SENTIMENTU

Ačkoli se tomu všichni bránili, báli se a vyhýbali, nakonec přece jen nadešel ten smutný, přesmutný den. Neděle. Abyste rozuměli, já nemám ni proti nedělím…ty samy o sobě nejsou nikterak smutné či splínové. Ovšem neděle 12. června je pro recitátory dnem smutku. Právě tento den končí celostátní přehlídka dětských recitátorů Dětská scéna. Dostal jsem za úkol zaznamenat poslední sešlost čtvrté kategorie. Tím zároveň zakončím oblouk, jímž jsme s Honzou Mrázkem sledovali osudy všech zajímavých lidí z této skupiny. Ať už seznamování první den, nebo pohled těch nejmladších po poslechu sobotního přednesu, kde se mí kolegové - i moje maličkost - snažili podat ty nejlepší výkony.

Na poslední dílny jsem dorazil o pět minut později, o to více mě překvapil malý počet kolegů…že by se sraz posunul? Nebylo tomu tak. Jedna část recitátorů odjela domů, jiní se připravovali na dopolední představení, v němž se svým souborem účinkují. Přisedl jsem si do již utvořeného kruhu a vyslechl si první námět k diskuzi. Měli jsme vypovědět vše o tom, jak se nám recitovalo, co pravili porotci a jestli nás texty ostatních něčím zaujaly.

Většina se shodla na tom, že se jim recitovalo velmi dobře, hlavně díky výborné atmosféře. Byli však i tací, kterým chyběla rivalita k stoprocentnímu výkonu.

U výroků porotců se již zkušenosti recitátorů více různily. Jarek Jurečka (Tři kamarádi)

se svěřil s tím, že podle porotců byl na něj text příliš těžký, ocenili však odvahu při výběru. Štěpán Kozub se sice nedostavil, ale se svým textem (Noc v hotelu) sklidil od diváků i porotců především kladné reakce.

Všichni si vesměs své texty navzájem pochválili a tak již nebylo o čem debatovat. Nastala chvíle pro poslední společné cvičení - na odpoledne totiž zůstává jen pár jedinců - a to s názvem Fotoalbum. Rozdělili jsme se na dvě skupiny, z čehož jedna měla utvořit spontánně jakýkoliv výjev a druhá - v zastoupení jednoho člověka - měla tento výjev popisovat. Tak se nám ve třídě vystřídaly obrazy představující revoluci, herecké představení, samolibého mladíka a mnoho dalších.

Po několika zkušebních pokusech dostal „jedinec" právo obraz překlopit, otočit, přiblížit, či zcela vyměnit. Zajisté přijdete na to, co nám dělalo největší problém…otočení o 180 stupňů. Avšak díky vynalézavosti a pohotovosti aktérů byly podmínky více méně splněny. Zvláštní, co skrývá piha na rameni Hanky Krejčové. Ježíše, plačícího Josefa, ruce vzpínající Marie a Boha - ochránce…tomu se říká pořádná piha. A to vše jsme zjistili jen díky tomu, že již dříve zmíněného „jedince" zaujalo právě toto místo.

„Čas nás tlačí a protože se možná už nesejdeme, bylo by nejvhodnější se rozloučit." Loučení, s jemným nádechem sentimentu, probíhalo systémem „každý s každým". Pohled do očí. Potřesení rukou. A pak…

Byli jsme spolu krátkou dobu, řekli jsme si toho příliš málo, někteří z nás se možná nikdy neshledají. Přesto mělo to málo, co jsme spolu zažili, smysl.

Omlouvám se, ale budu muset končit… začínám se dojímat.

M+(Vít Malota)

ZAPSALI JSME…

…Z BESEDY LEKTORSKÉHO SBORU S RECITÁTORY DRUHÉ KATEGORIE

Lektoři a recitátoři opět obsadili tři místnosti v prvním patře Městského muzea a galerie. Lektoři se obecně shodli na tom, že recitátoři čtvrté kategorie předvedli velmi dobré a vyrovnané výkony.

Toto setkání bylo poslední setkání lektorů s recitátory. Diskuse probíhaly opět ve třech místnostech a lektorské dvojice zůstaly ve stejném složení jako v minulých dnech. Obvyklý kolotoč recitátorů se opět velmi slibně rozjížděl.

Dnešním hlavním tématem byl přístup přednašeče k textu. Často se lektoři vyslovovali k způsobům, jak textu porozumět a jak si recitátor může k sdělení autora najít svůj přístup.

Dovolím si udělat takovou kompilaci rad lektorů a nastínit tak jistou možnost, jak s textem pracovat.

vybraný text si čti nejdřív potichu, sám pro sebe, přemýšlej o tom, co se autor snaží textem sdělit, jakou myšlenku chce vyjádřit

pak se zaměř na to, o čem ten text je pro tebe, co tě na něm baví, čím tě oslovil

nech v sobě text zrát, netlač na význam a nech si čas na to, aby sis text zabydlel

vytvoř si z textu balíčky, vagónky podle toho, co se v textu odehrává; takové významové balíčky ti pomůžou text logicky utřídit, ujasnit si, co se v jednotlivých částech textu odehrává

zkus si text či části textu namalovat nebo zatančit, promítej si své představy a fantazie vyvolané textem na plátno svého vnitřního zraku

hledej dílčí myšlenky ukryté v textu, zamýšlej se nad tím, jak na sebe tyto myšlenky navazují, je to cesta k vnitřně opodstatněnému projevu, který je přirozený a založený na individualitě přednašeče

zkus si text říkat svými slovy

zkus si text šeptat, pomůže ti to v hledání výrazových prostředků, ale také se tak dostanou na povrch pocity a nálady, které by jinak zůstaly zakryty hlasitým projevem

zamysli se nad tím, z jakého úhlu pohledu text chceš říkat a komu ho chceš říkat

když se učíš text nazpaměť, říkej si ho bez výrazu, aby sis nezautomatizoval jistý druh intonace

je zajímavé a užitečné vrátit se k textu, k jeho formální stránce, přečíst si text s úctou k autorovi, ctít jeho grafickou úpravu textu, všímat si interpunkce, veršů, malých a velkých písmen na začátku veršů, neboť tento pohled na text obvykle přináší nové nápady, podněty, myšlenky a nálady, které se v textu skrývají

neustále experimentuj s tím, jak text říkat, nespokoj se s prvním nápadem, múza tě nemusí políbit hned napoprvé

Možná to zní příliš metodicky a určitě jsou i jiné možnosti, jak k textu přistupovat. Tyto rady jsem poskládal z toho, co zaznělo v diskusích s lektory. Nabízím to hlavně k úvahám o cestách přednašeče k uchopení textu.

Lektoři často mluvili o frázování, o přílišném zdůrazňování jednotlivých slov v textu, o trhavém či rozkouskovaném projevu recitátora. To obvykle souvisí s tím, že se recitátor snaží vyzdvihnout smysl, ale nemá zcela jasno v tom, kde se ten smysl vlastně skrývá. Recitátorovi se pak stane, že důraz klade na všechna slova. Přednašeč by ve výsledné fázi práce s textem neměl myslet na to, jak text říci, ale na to, o čem ten text pro něj je a soustředit se na to, že se o něj chce podělit s posluchači. Výraz se pak dostaví vlastně „sám".

Objevilo se i téma trémy. Někteří recitátoři popisovali své zážitky tak, že si vlastně vybavují, jak řekli jméno autora a název básně a pak až to, jak si opět sedli v hledišti, že si to vlastně vůbec neužili. Lektoři se o trémě rozpovídali. Tréma je vlastně dobrá, ve chvíli, kdy se tréma nedostaví, není něco v pořádku. Je přirozené, že člověk vystupující před publikem trému pociťuje. Důležité je naučit se ale trému zvládat. Ve chvíli, kdy recitátora tréma zasedne, zalehne a zablokuje, je sdělení textu posluchačům v krajním ohrožení. Je zcela logické, že se tréma u recitátorů druhé kategorie na jejich výkonech podepsala častěji než u recitátorů vyšších kategorií, neboť zvládání trémy je otázkou zkušenosti. Můžeme se proto spolu s recitátory druhé kategorie těšit, že v příštích letech bude pro ně tréma již partnerem, který jim pomůže k ještě lepším výkonům.

Kolotoč se dotočil, většina recitátorů opustila Svitavy a nezbývá než se těšit, že příští rok se opět kolotoč roztočí a bude o čem se bavit a nad čím hloubat.

Vojta Maděryč

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY DRUHÉ KATEGORIE

Marie Matějková

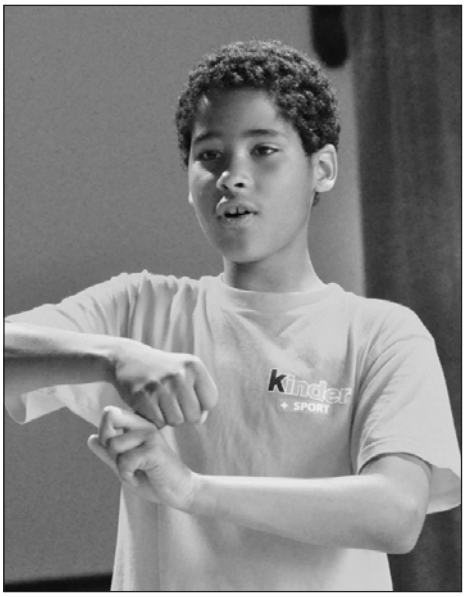

Jakub Šorm

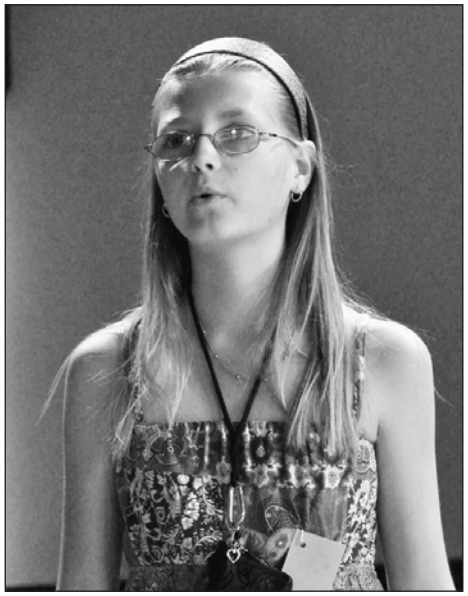

Tereza Líbalová

ZAPSALI JSME...

...Z DISKUSNÍHO KLUBU PRO DOPROVOD RECITÁTORŮ TŘETÍ A ČTVRTÉ KATEGORIE

V nedělním diskusním klubu se s Jiřinou Lhotskou sešli už jen dva diskutéři – Iva Srbová ze Semil a Radvan Pácl z Prahy. Zeptala jsem se jich na to, jak letošní vystoupení dětských přednašečů vnímali a taky mne zajímalo, jaké zážitky a poznatky si z letošního diskusního klubu odnášejí?

Jiřina Lhotská: Pamatuji se, že když tyhle kluby začínaly, tak před pěti lety, sešla se tu spousta kantorů, češtinář, které vyslal pan ředitel. Byli jsme z toho rozpačití, protože paní učitelky přišly s notýsky a chtěly si zapsat recept, jak se to přesně má dělat. Rodiče zase chtěli jen slyšet, co na to říká porota. Ve srovnání s minulostí se to tedy proměnilo. Předem mnou jej vedly Ema Zámečníková a Nina Martínková. Dnes je to setkání lidí, kteří o tom začínají mluvit z různých úhlů pohledu. Někdo je velmi fundovaný a zkušený, někdo se v tom teprve začíná orientovat. Ale u všech jsem měla pocit stejné potřeby toho hledačství, objevování a hlavně respektování různých pohledů na přednes. Přišlo mi to velmi tvůrčí a smysluplné.

Radvan Pácl: Jsem strašně rád, že se v dětech začíná podporovat to, co je jejich. A taky se mi líbí, že ani ten dospělý člověk někdy neví, co v tom dítěti je. Byly to zajímavé tři dny. Objevování toho, co v dětech je, jakým způsobem jim pomoct, jak to naopak nechat na nich. Myslím, že se tady přítomní dopátrali k tomu, že na jedné straně je to úžasné, ale na druhé straně – vím, že je to strašné slovo - ale že jsou zodpovědní.

První den jsem měl velkou radost z toho, že taková třetina dětí „tahá“ ty věci ze sebe. Tahle třetina ví a další třetina se pořád hledá. Závisí na tom, jestli v tom budou pokračovat, ale každopádně je to jedna z důležitých cest, jak se může svobodně rozvíjet osobnost mladého člověka. Já patřím k té generaci, které natloukali do hlavy, abychom něčím byli. A tady se chválabohu po těch dvaceti letech děje to, že děti si uvědomují především sebe sama a přes sebe sama jsou schopny pochopit svět, vyrovnat se s problémy, které na ně čekají.

Jiřina Lhotská: Na lidech, kteří s dětmi pracují, je vidět, že si uvědomují, že do určité míry je to jejich zodpovědnost, jejich svobodný prostor pro práci s dětmi. Že to respektují, což dřív taky nebylo. Ještě si totiž pamatuju, jak profesorka na gymnáziu mým žákům před deseti lety podtrhovala text a vpisovala „ztišit, nahlas, podtrhnout, vyzdvihnout“.

Radvan Pácl: Srovnávám přednes dětí s dospělými - dospělí mnohem víc kopírují televizi ve svém divadelním vyjádření, kopírují televizi do svého projevu na divadle. To je tady u dětí málo.

Iva Srbová: Já se věnuji sborovému zpěvu, ale mám i češtinu. Recitátora, se kterým jsem přijela, jsem přímo nepřipravovala, jsem tady jen jako člověk, který dělá recitační soutěže. A tady opravdu vidím, že ta práce může být jiná. Co je důležité? Najít dobrý text, který pohne s dítětem. A taky se musí v pravou chvíli sejít lidé, kteří to chtějí dělat. Až mě překvapilo, že tady na diskusi byla matikářka, úžasné maminky, které třeba celé odpoledne sedí v knihovně a hledají s dítětem text. To mě potěšilo. A taky ty všechny hovory u kávy, kdy jsme se sešli a hodnotili jsme různé recitátory z různých pohledů.

Máte nějaký intenzivní konkrétní zážitek z dětského přednesu?

Iva Srbová: Ve třetí kategorii mne překvapila délka textů, a proto mi utkvěl text o té motorce (Ilja Hurník – Soutěž – pozn.red.), protože v rámci kategorie to byl text přiměřeně dlouhý a dobře vystavěný. A taky ten text v nářečí – U Pagáčů na dvoře.

Jiřina Lhotská: Celou přehlídku vnímám jako film, takže se mi těžko na jeden konkrétní přednes vzpomíná. Dnes mne zaujal chlapec, který má problémy s viděním a paní učitelka mu musela pomoct na jeviště. Má prý i problém se sluchem a motorikou. Říkal text od Macourka, Želva, a docela dobře se mu podařilo poetiku Macourka najít. Fascinovalo mě, jaké měl ten kluk vnitřní představy, a přestože s námi nemohl mít kontakt, tak nám zprostředkoval celým svým tělem ty obrazy a ty poskládaly přehledný příběh.

Eva Brhelová

NAHLÉDLI JSME...

...DO DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ S KATKOU MIKANOVOU

Když se ráno před školou na ulici Milady Horákové objevily děti z Třebíče, Turnova, Děčína a Třebotova, lektoři Jitka, Katka, Marek a Martin je rozdělili do čtyř skupin metodou rozpočítání a šlo se. Skupina vedená Katkou pracovala nejprve na travnatém dvorku a pak v malinké učebně, takže jsem se zapojila do dění a dozvěděla se např. i to, že předevčírem bylo jedné holčičce z Děčína na večeři špatně. „Ona nebyla na večeři!" „Ale když zvracela špagety?"

Na dvorku se hraje hra na postřeh Hop – Jméno – Stop a pak už Katka usiluje o vzájemné seznámení dětí, z nichž asi polovina je ve věku kolem deseti let a druhá polovina jsou asi osmáci, deváťáci. Složení skupiny zásadně ovlivní celou práci v dílně – mladší překypují nekontrolovanou energií; starší občas odzbrojeni přímostí mladších a občas trochu naštvaní pohlížejí na děti s despektem (v pozdější hodině už nemohou jinak než s úsměvem, neb jsou udoláni slovními i fyzickými podněty mladších dětí). Seznámení probíhá formou seřazování podle počátečního písmene jména, psaní přívlastku ke jménu i formou hry v kruhu (záchrana před zasažením je vyslovení jména někoho jiného).

Katka vytahuje všemožné rukavice a děti se mají rozdělit do skupin. Poté následuje práce s jednoduchou loutkou, vytvořenou pohybem ruky v rukavici. „Zkuste přijít na to, jak můžete rukavici využít jako loutku a zkuste vymyslet, kým může být." Po chvíli se nám představují různé postavy – bezdomovec, válečný veterán, Eskymák, šaman, letec-bombardér, princezna, inženýr...

Katka připomíná, co je důležité při práci s loutkou z pohledu diváka. Proměňuje složení skupin, vznikají smíšené trojice a hned je atmosféra jinačí, starší začínají spolupracovat s mladšími. Dopoledne ozvláštňuje pohybové cvičení, při kterém děti napodobují pohyb vedoucího skupiny, inspirovaný hudbou. Poté prozkoumávají možnosti pohybu ruky jako loutky. Je znát, že pro děti je taková práce dost obtížná, ale odvážnější z nich objevují v pohybu ruky různé bytosti a tvory.

Lektorka určuje postavy, které se mají objevit v následující situaci (jde o členy jedné rodiny). Následuje rozdělení rolí v rodině mezi děti ve skupinách, přičemž děti se vracejí ke svým rukavicím, které inspirovaly konkrétní postavy. Postavy přizpůsobují situaci v rodině, znovu se představují, všichni společně vymýšlejí jednoduché konflikty pro každou z rodin a ty mají prostřednictvím loutek ztvárnit, v loutkohře rozehrát – mají vytvořit scény s vyřešením konfliktu.

Ježiš, neječ mi do ucha.

Tak znova, ještě jednou.

Aby se děti lépe koncentrovaly, zařazuje Katka ještě před samotným předvedením krátkých výstupů s loutkou hru na postřeh. Děti stojící v kruhu počítají jeden po druhém do sedmi a gestem ruky buď posílají číselnou řadu dál, nebo ji jiným gestem vracejí zpět. A kdo udělá chybu, ten musí oběhnout kruh dokola.

O čem byly kraťoučké výstupy, které děti vytvořily?

- Matka dvou dětí dostane práci v zahraničí a babička dětí se rozhodne, že než aby se o děti starala sama, pojede i s dětmi do zahraničí a taky si tam najde práci.

- Starší sourozenec se má starat o mladšího (Olinka), zatímco rodiče jsou na nákupu. On ale usne a Olinka se mu ztratí. Nakonec se ale Olinka najde na zahrádce!

- Rodiče vyvíjejí nátlak na syna, chtějí, aby šel na školu, kterou mu vybrali (je to škola pro rytíře). Syn se dlouho vzpírá, ale nakonec souhlasí – nezaujme ho ani to, že ve škole bude mít svého koně, ani to, že tam budou dvorní dámy. Souhlasí, až když mu matka vyhrožuje domácím vězením.

- Otec rodiny je těžce raněn, jeho dcera a otec (dědeček) za ním jdou do nemocnice. Chtějí, aby se jim omluvil, aby litoval toho, co udělal. Otec se za žádnou cenu omluvit nechce – a udělá to až poté, co odejdou. „Omlouvám se za všechno, co jsem udělal. Sbohem, světe!"

V závěru dílny se Katka ptá, zda byla pro děti práce nová. Pro některé ano, pro některé ne. Nová byla třeba pro herce a herečky z Třebíče - v tom, že museli improvizovat a mluvit spatra. A vymyslet děj. Všichni starší účastníci dílny se shodli na tom, že pro ně byla nová a obtížná spolupráce s jinou věkovou skupinou.

Eva Brhelová

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY DRUHÉ KATEGORIE

Sabina Polášková

Anna Pachelová

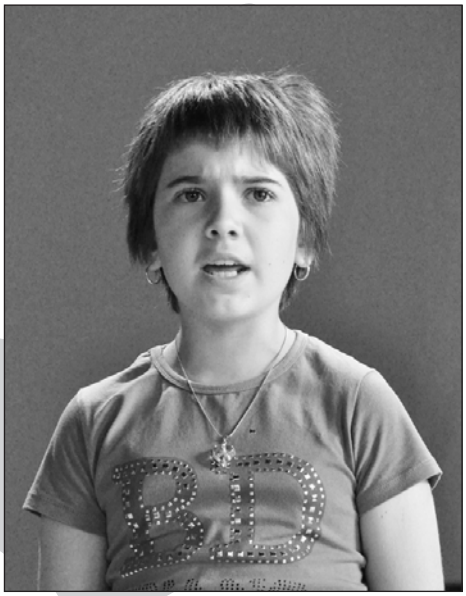

Bára Květová

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY DRUHÉ KATEGORIE

Jiří Fencl

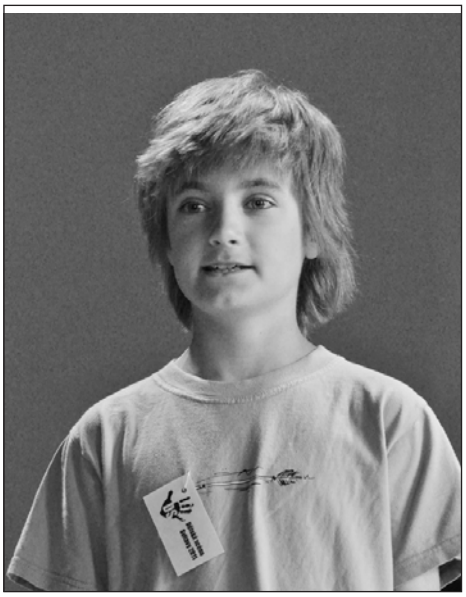

Hynek Pacák

Tereza Kubíková

NAHLÉDLI JSME...

...DO DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ S MARKEM DOLEŽELEM

Dvanáctého dne tohoto měsíce kolem deváté hodiny ranní začínaly v PZŠ dílny pro soubory. Lektoři si děti nemilosrdně rozdělili (ne doslova!) mezi sebe a takto „rozkouskované" soubory se rozprchly spolu s lektory po zmíněné škole. Zkusím vám podat svědectví o průběhu dílny, kterou vedl lektor Marek Doležel.

Zpočátku byly děti nejisté. Hned na úvod se ke zlepšení kondice a pro oživení ještě rozespalého kolektivu uskutečnila taková malá rozcvička, která začínala písní Hlava, ramena, kolena, palce, kterou jistě mnozí znáte, zrychlující se každou vteřinou. Nutno dodat, že to nebyla žádná škodolibá záležitost a většina si to užívala. Zavládla veselá atmosféra. Všichni jakoby ožili a z nevyspalých divadelníků se postupně stávali lidé s úsměvy na rtech, zatím jen s o něco větší chutí k akci.

Poté psali svá křestní jména pomyslným štětcem ve vzduchu. Následovala jména sourozenců psaná nohou, rodné město nosem, přičemž se atmosféra ještě zlepšila a vypadalo to jako velmi dobře zvládnutá choreografie nějakého komického čísla. Ale to nebylo rozhodně všechno. I vznešená pánev každého divadelníka si užila své. Tou se snažili napsat své telefonní číslo, což vypadalo také velmi pěkně a též vznešeně. Děti se u toho nasmály, i když to bylo už docela náročné.

Následovalo podávání si rukou (opět ne doslova) spolu s představováním se druhému, k čemuž ještě dodávali svůj nejoblíbenější film a jídlo.

Na řadu přišla hra Monster. Lektor Marek si rozdělil své děti do tří skupinek. Poté jim diktoval, co se měly pokusit udělat. Například: na zemi budou jen 4 nohy, ucho a dvě ruce, no a děti (moc se omlouvám těm starším) se pokoušely za bujarého veselí, které samozřejmě tuto hru doprovázelo, různými způsoby plnit úkol.

Pokud si mladí divadelníci mysleli, že přece jenom číslo jejich bot zůstane ostatním utajeno, velice se zmýlili. Měli se totiž podle těchto čísel seřadit. Seřazovali se ještě podle data narození a počtu sourozenců.

A nyní začala další část dílny, pro děti jistě velmi zajímavá. Když si spolu s Markem popovídali, co je v divadle práce choreografa, scénáristy, režiséra a dalších, zkusili si jimi na chvíli být.

Nejdříve si vybrali jednu ze čtyř místností, napsali na papír co je to za místnost (pomyslná vietnamská tržnice, tělocvična, nebe a podobně). Pak si místnosti vyměnili a další skupina pak dopisovala ke jménu místa tři postavy. Následovala další výměna. Jiná skupinka pak psala stručný námět nějaké krátké scénky, další napsala scénář a posledním pak zbývalo scénku zinscenovat.

Z toho všeho vznikla čtyři malá představení s názvy jako Mrtvá včela, Experti na loupež a další dvě. Všechny to nejen bavilo, ale také se jim to velmi povedlo. Scénky byly vtipné a za tak krátkou dobu, kterou měli na přípravu, velmi zdařilé.

Pak už se dílna přemístila ven na dvůr. Zde se hrály hry, které vymyslely děti. Například zajímavá forma honěné, na zvířátka, na tečky a různé další. Ke konci se na dvůr přihnaly zbylé soubory a hrály hry současně. Nyní však už pod vedením lektorů.

Od nejistého začátku se tedy dílna Marka Doležela krásně odjistila od nejistoty a všichni si dílnu užili. Dílna byla opravdu skvělá a jsem ráda, že jsem mohla být u něčeho tak fantastického a beze-stropného.

Závěrem bych už jen dodala, že nemám co dodat. Snad jen cosi nedodatelného. Bylo to krásné a tyto dílny bych směle doporučila školám, aby upustily od výuky a místo ní udělali toto.

PS: Článek, který byl vepsán do mraků, má tendenci se brzy ztratit. Proto si můžete být jistí, že jestli jste si mohli článek přečíst, než se rozplynul, máte štěstí.

Áňa

NAHLÉDLI JSME...

...DO SEMINÁŘE B – DIVADELNÍ PUTOVÁNÍ

V učebně Fabriky se s Hankou Galetkovou a Tomášem Volkmerem při sobotním ránu setkávali svěží a nesmělí seminaristé – polovina z nich vysokoškolští studenti, druhá polovina pracující. Všichni však s touhou poznat cestu od předlohy k představení. Jaká očekávání seminaristé vyslovili? Poznat mišmaš všeho od divadla, nahlédnout do práce někoho jiného, získat inspiraci pro tvorbu inscenace s dětmi na táboře. Našli se i tací, co zde jsou povinně!

Úvodnímu seznámení v sobotu předcházela fyzická aktivizace všech přítomných. Vyrovnaný a pevný tělesný postoj, rolování trupu a pozvolné rozehřátí, auto-masáž celého těla. Účastníci, stojící v kruhu, nejprve jen vyslovovali svá jména, postupně přidávali gesta, emoce, kontakt a vztah s kolegou, s podlahou, s širým světem!

O procesu vzniku inscenace se začíná mluvit vzápětí při práci ve skupinkách, kdy jsou ke slovu „inscenace" sepisovány všechny související pojmy, které pak Hanka zapisuje na tabuli. „Vidím, že máte hodně široké povědomí o inscenačním procesu, takže práce může jít rychle kupředu!" Jednotlivé skupiny pojmů budou v průběhu semináře analyzovány – takže účastníky čeká nejen praktická práce, ale i teoretický kontext. Jednotlivé skupiny mají na základě sepsaných pojmů společně vytyčit fáze procesu tvorby inscenace.

Následuje diskuse o impulsech pro divadelní tvorbu (Proč? Zážitek? Osobní potřeba? Puzení? Touha? Nutnost?). Tomáš zmiňuje problematické chápání „dělání zábavy pro diváka" – i bavit diváka kvalitně je hodně těžké. V amatérském divadle se někdy dostávají někdy do rozporu osobní přání tvůrce a potřeby skupiny - ale ty jsou při práci s amatéry vždy na prvním místě. „Co může být předlohou v nejširším slova smyslu?," ptá se Tomáš. Kniha, historická osobnost, osobní příběh, současná událost.

Po pauze se s chutí vracíme k pohybu, tělesnu, prostoru: posíláme po kruhu tlesknutí se zvyšující se rychlostí až téměř k rychlosti kosmické. Při chůzi v místnosti nejen že téměř vzorně zaplňujeme prostor, ale zvládáme i rychle se společně přeladit na různé typy a tempa chůze, emoce. Svým vedením i vlastním pohybovým projevem Hanka vede skupinu k vzájemné souhře, zbystřenému skupinovému vnímání. Náročnější je chůze s určitým specifickým pohybovým výrazem a náladou, kterou kopírují ostatní a jdou ve skupině za tím, kdo s tou podivností začal. Relaxace na zemi a soustředění se na samotnou pozici těla při příjemné rytmické hudbě nás nenechá klidnými, takže celé naše tělo se brzy zase začíná rozhýbávat – a vrcholí společným křepčením ve stylu pracovníků „ministerstva švihlé chůze" (jak nás Hanka pojmenovala). Tato dynamická část myslím všechny pozitivně naladila, rozproudila tlaky a počáteční ostych.

Následuje dramaturgická část semináře – Tomáš a Hanka přicházejí s Jeníčkem a Mařenkou. Oznamují seminaristům, že proto, aby předešli sáhodlouhé fázi výběru literární předlohy, na které by mohli ukázat jednotlivé fáze inscenačního procesu, vybrali sami pohádku O perníkové chaloupce, se kterou budou do čtvrtka pracovat. Sesbírali všechny možné verze pohádky a teď je dávají tříčlenným skupinám k posouzení. Dramaturg by podle slov lektorů měl znát co nejvíce podob předlohy a i když se rozhodne tvořit inscenaci pohádky o Jeníčkovi a Mařence pro předškolní diváky, měl by znát i verzi bratří Grimmů, protože v ní může třeba objevit nějaký zajímavý motiv, který se už z novějších adaptací vytratil.

Ještě před čtením různých literárních zpracování pohádky v krátké diskusi zmiňujeme různé verze, které sami známe. Odlišují se už expozicí pohádky – motivací otce zavést děti do lesa (Nařízení macechy nebo skutečná chudoba a bezvýchodnost rodičů?). A dále třeba přítomností matky či macechy, odůvodněním toho, proč děti zůstaly v lese (Usnuly? Zabloudily?), jednáním dětí opuštěných v lese (Vyleze Jeníček na strom nebo ne?), způsobem, jak se zachovají u chaloupky (Nebo utečou, když ježibabu spatří?), a také tím, jak Jeníček s Mařenkou u ježibaby „tráví čas" (Mařenka musí uklízet a vařit, kdežto Jeníček bývá uvězněný). I samotná podoba chaloupky se v jednotlivých verzích liší (Je z perníku, marcipánu nebo z chlebového těsta?). A pro vyznění celé pohádky je klíčový i závěr (S jakou se děti vracejí? Převeze je přes vodu bílá kachnička? Přinesou domů bohatství? Jak dopadne macecha?). Mluvíme o uhlazenějších a „drastičtějších" verzích pohádky a Tomáš říká, že uhlazenější verze chtějí vždy spíš rodiče.

Skupiny čtou jednotlivé literární verze pohádky a poté je stručně vyprávějí ostatním. Diskutujeme o souvislostech, o rozdílech jednotlivých adaptací. Už tady vyvstávají zajímavé tematické prvky (např. motiv toho, že rodiče posílají děti do lesa proto, že si myslí, že se děti opravdu budou mít líp).

Lektoři nám nabídli sedm rozdílných zpracování pohádky:

- Perníkovou chaloupku Václava Renče s naznačeným rámcem snu a poetickým líčením lesa i atmosféry u ježibaby;
- veršovanou variaci pohádky z pera Františka Hrubína;
- obrázkovou verzi Jiřího Žáčka z knihy Pohádkový kolotoč;

VČERA JSME VIDĚLI

... SEMINÁŘ B

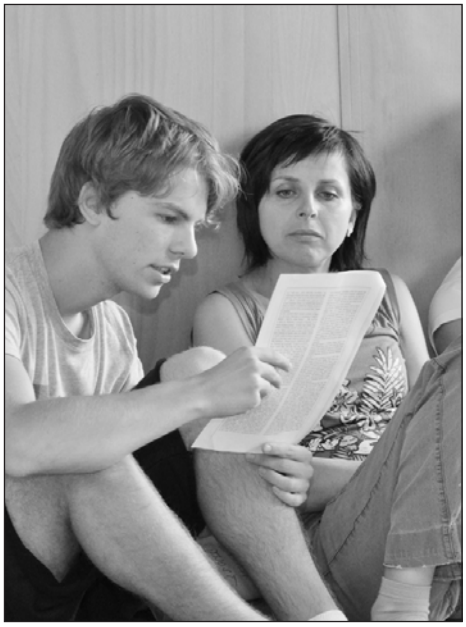

- O perníkové chaloupce Jana Vladislava ze Stromu pohádek;

- didaktické a popisné zpracování J. V. Plevy, které vlastně popírá pohádkovou „logiku“ (tj. iracionalitu);

- co se týče kvality zpochybnitelnou verzi z produkce nakladatelství Junior v překladu Karla Blažka;

- vyprávění Jeníček a Mařenka z Pohádek bratří Grimmů.

V záloze mají lektoři ještě verze, které pro seminář nepoužili - pohádku Paleček Charlese Perraulta, která pracuje s podobnými motivy, a přebásnění Ludvíka Středy s ilustracemi Milana Janáčka. Ke kořenům pohádky nahlédneme při diskusi o zpracování bratří Grimmů. Lektoři zmiňují okolnosti vzniku takové literární podoby pohádky a některé symboly a archetypy (macecha jako symbol mateřství, které se začíná chovat jinak, zvlášť ve vztahu k dceři). Tomáš upozorňuje na obrovské dědictví zapisovaných pohádek, mluvíme o významu pohádky a o původní funkci vyprávění příběhů. „Ta rovina vnímání příběhů přes podvědomí pořád existuje, i v dnešní době, ale už na to nejsou jenom pohádky a ústní vyprávění.“

Společnému rozhodnutí skupiny pro jednu z verzí pohádky, jež bude v následujících dnes středobodem práce v semináři, předchází tematický rozbor. Lektoři upozorňují, že pro dramaturga je důležité nechat si projít hlavou jednotlivé verze příběhu a mít o nich povědomí. V profesionálním divadle může v této fázi práce začít dialog dramaturga s režisérem a tvorba dramaturgicko-režijní koncepce.

Kterou verzi pohádky seminaristé nakonec zvolí, to se pravděpodobně dozvíme ve středu večer. Bude to horor, tragikomedie nebo rodinné drama? Bude to o hladu a nasycení? Nebo o dilematu otce Jeníčka a Mařenky? Anebo o tom, jak oba sourozenci společně překonávají nebezpečné nástrahy?

***

V neděli dopoledne seminaristé pokračovali v dramaturgické práci. Z materiálu nasbíraného při sobotním rozboru pohádky začali společně utvářet svoji verzi, přičemž se drželi spíš původnější verze bratří Grimmů. Informovali mne o tom, že dohromady spojovali různé prvky z různých verzí (ale zpracování J. V. Plevy využívat rozhodně nebudou). Vyškrtli dědka, holoubka i kachničku. Pracovali na dramatické struktuře a pochvalovali si teoretickou oporu své práce – Syda Fielda a jeho knihu „Jak napsat dobrý scénář.“

V mezičasech opět zažívali různé pohybové aktivity a nejvíc si oblíbili házení slizem!

Ať jsou lektoři po celou dobu semináře stejně zánovní, svěží a spokojení jako včera a dnes. A ve svém vedení důvěryhodní a přátelští. A seminaristé stejně tak otevření, bystří a zvídaví!

Eva Brhelová

RECENZE LEKTORSKÉHO SBORU K PŘEDSTAVENÍM DRUHÉHO BLOKU

TAK TOHLE JE NAŠE LENI?!

Představení souboru HOP-HOP mělo mnoho nesporných kvalit, které se opírají o jeho dlouholetou divadelní zkušenost. Zajímavý příběh a závažné téma na základě předlohy Z. Bezděkové bylo zpracováno způsobem, ve kterém se odráží výrazná poetika souboru. Ke kvalitám inscenace patří především vybavenost souboru, zvláště pak pohybová. Samozřejmostí je soustředění a nasazení všech na jevišti. Vytvoření postav napomáhají kostýmy, k vytvoření atmosféry přispívá práce se světly a hudbou.

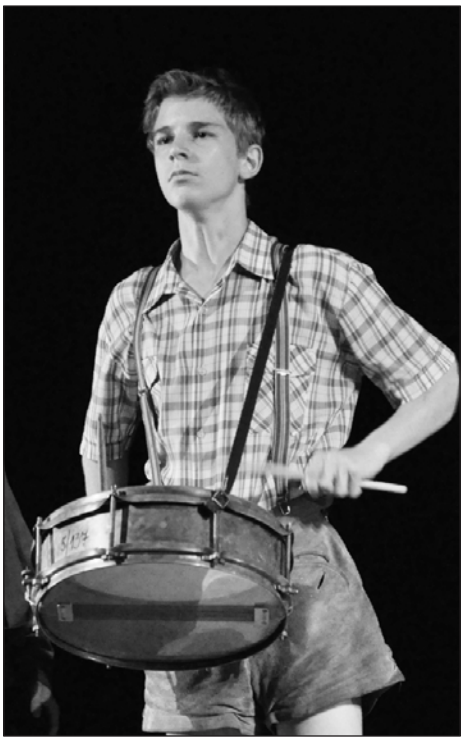

Lektoři diskutovali o míře sdělnosti příběhu (při neznalosti předlohy). Škoda, že motivaci jednání jednotlivých postav byla věnována menší pozornost než efektně zpracovaným expresivním scénám (zejména vzpomínky, sny, scéna na půdě). Rozporuplné byly i výklady použití masek (neutralita bílé masky, černé masky ve scéně na půdě).

Inscenace, stejně jako dosavadní práce I.Konývkové, reprezentuje vyhraněný názor, jednu z cest dětského divadla.

Eva Keroušová a Hana Cisovská

HLUPÁCI Z CHELMU, ELÁHOP!, ZUŠ JIŽNÍ MĚSTO, PRAHA 4

Dramatizace vychází z několika povídek Isaaka Bashevise Singera. Vypráví příběhy o obyvatelích města Chelmu, které jsou v inscenaci protkány židovskou muzikou skupiny The Klezmatics.

Způsobem zpracování se jedná v zásadě o epické divadlo, které je založeno spíš na vyprávění, než na rozehrávání akcí a situací. Jako problém se mohou jevit proporce jednotlivých částí – příběhu o kaprovi a jeho potrestání je věnovaná daleko největší plocha.

V pozadí celého představení můžeme tušit linii mužsko-ženské konfrontace. Ta je na začátku nastolena konfliktem o právo vládnout ve městě z pozice moudřejších a pak se během představení objevuje v náznacích reakcí žen na pošetilá rozhodnutí a činy mužů. Tato linie však vrcholí ne zcela jasnou pointou, že v Chelmu nejsou chytré ani ženy, i když se to celý čas tak jeví. Překvapivá pointa by však potřebovala větší akcent.

Inscenace je zasazena do centrálně orientovaného jednacího prostoru (praktikábl), který se během inscenace nemění a podporuje tak myšlenku sebestřednosti a provinciality, neschopnosti vidět se z jiného uhlu a neustálého točení v kruhu. Tuto funkční symetričnost by stálo za to rozbít různorodostí pohybového jednání. Pohrát si s napětím v těle a pomoci hráčům nalézt specifické pohybové gesto, které by k pohybovému jednání pomohlo a probarvilo tak charaktery postav. Podobně by se vyplatilo domyslet stylizaci kostýmů a zvážit přítomnost a výtvarné řešení kapra.

Představení je sympatické schopností vzájemné komunikace mezi členy souboru, jejich nasazením a chutí sdělovat.

Anna Caunerová, Jakub Hulák

TŘI „KARKULKY“

DLS Blechy z Jaroměře přivezl na letošní Dětskou scénu představení s názvem „Pohádka o Červené karkulce“.

Překvapení diváci ovšem zjistí, že tradiční příběh bratří Grimů má v Jaroměři svou čínskou a grónskou variantu. Divák však není ochuzen ani o tradiční příběh, který je notoricky známý. Jednoduché loutkové ztvárnění textu, určeného původně pro dospělé, hraje jaroměřský soubor s nádherně čistou a bezelstnou opravdovostí. Neoslňují nás bravurní loutkářskou technikou, ale tím, že berou vážně, to co hrají.

Zuzana Jirsová a Karel Vostárek

ŠEST SESTER + JEDEN BRATR VERSUS JAN WERICH

Babinec a Jan, ZUŠ Uherské Hradiště, pobočka Kunovice. Na první pohled sympatické seskupení šesti hereček a jednoho herce, poměr sil je již zakotven v názvu souboru a explicitně předjímá aktuální téma ženské převahy vůči nedokrevnému mužství. Zdá se, že i scénografické prostředky jsou dobře zvoleny, neboť „živý“ paraván, který vytváří spojení činoherní a loutkové roviny představení, umožňuje bezproblémový pohyb divadelního znaku (jevištní postavy, herec - loutka). Nikoliv už tak loutky, které jsou od sebe těžko rozeznatelné a jejich nevýrazné, nemastné neslané vedení nenaplňuje vzbuzené očekávání. Také „vtipkující“ herectví podráží nohy Werichovu humoru, který volá po vyjádření ve výrazné jevištní akci a nikoli po pouhé deklamaci zdvojené následným jednáním. Škoda, ale máme za to, že se soubor snadno nevzdá a ještě zvedne ze země hozenou rukavici.

Zuzana Jirsová a Karel Vostárek

VČERA JSME VIDĚLI

... TAK TOHLE JE NAŠE LENI?!

VČERA JSME VIDĚLI

... BRATŘI EBENOVÉ SERVÍRUJÍ CHLEBÍČKY

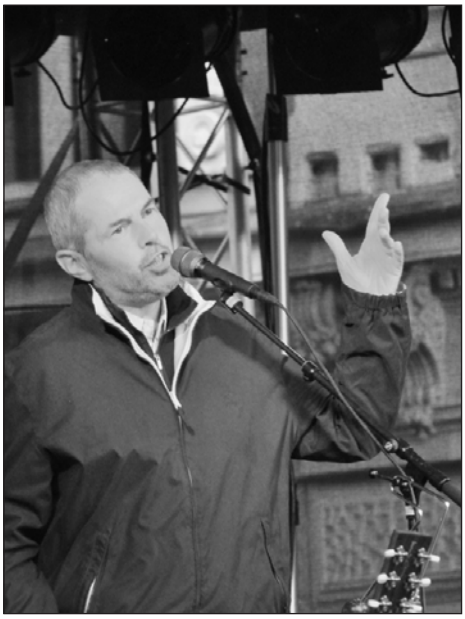

RECENZE PŘEDSTAVENÍ DRUHÉHO BLOKU

HOP-HOP OSTROV - TAK TOHLE JE NAŠE LENI?!

Jednou z nejsympatičtějších věcí na inscenacích Ireny Konývkové je, že vždy hledá látku, která je živá, aktuální a lidsky angažovaná. Tentokrát je to situace děvčátka, které v prostředí německé rodiny těsně po konci druhé světové války naráží na řadu zneklidňujících náznaků, které ji vedou k hledání vlastní identity a nakonec i k setkání s českou matkou, o níž neměla potuchy.

Pro režisérku je už příznačné, že k tomu používá u dětského divadla málokdy vídaného civilního, v podstatě psychorealistického herectví, kombinovaného se silně stylizovaným polotanečním divadlem masek. Sám příběh je pro čtenáře hádankou, kterou luští společně s titulní hrdinkou. Před pár lety jsem románovou předlohu četl, ale musím se přiznat, že jsem přesto měl v ostrovské inscenaci velké problémy s orientací ve změti jednotlivých motivů, jejich spojitostí i postav, které se prezentují jen v kratičkých střihových vstupech, které také příliš neumožňují uplatnit herecké dovednosti jednotlivých dětí. Mé tápání prohlubuje i nejistota o funkci masek: Představují reálnou cizotu lidí v Lenině okolí? Nebo její představy a noční můry? Či snad matné vzpomínky na nejranější dětství? Nevím. Užívám si však metafor personifikovaného prostředí – např. když dvojice chlapců v pláštích vytváří nepřekonatelnou překážku vstupu na půdu, kde se skrývá kus Lenina tajemství. Choreografie těchto částí je zajímavě propracována, ale samo herectví s maskou (zejména tam, kde masky mluví) má ještě velké rezervy v plasticitě projevu.

Otázkou je pro mne i užití reprodukované hudby Ivy Bittové a Čechomoru. Ty jsou totiž natolik příznačné pro náš dnešní kulturní i místní okruh, že mne jejich použití do odlišné historické doby, místa a situace neustále vytrhuje.

ELÁHOP!, ZUŠ PRAHA 4 - JIŽNÍ MĚSTO - HLUPÁCI Z CHELMU

Kocourkovské příběhy jsou vděčnou, a proto častou divadelní látkou. Pražský soubor hraje několik z těch, které sepsal americký spisovatel Isaac Bashevis Singer. Herci je vyhlásí coby jarmareční divadlo, ale záhy se ukáže, že stěžejní sdělení jde skrze slovo, doplněné reprodukovanou hudbou - což nejsou právě typické jarmareční prostředky. Ona hudba je výrazně židovské provenience, což je pochopitelné vzhledem k autorovi, ale specificky židovský charakter pohádek se dál už nijak neprojevuje a tematizován není. Brzy po začátku se jediné dvě dívky vzbouří proti hlouposti mužské rady a vyhlásí vznik strany žen, což vzbudí naděje na zajímavý konflikt; ten se ale nekoná; obě totiž dělají ony kocourkovštiny společně s muži a jásají s nimi i nad moudrostí největšího z radních mudrců, jenž odsoudil kapra k trestu utopení.

Všichni mladí herci působí sympatickým dojmem a zdají se být tvární v mluvním, mimickém i gestickém projevu, ale mnohdy jakoby každý z nich hrál sólo, partnera na jevišti příliš nevnímal, a vinou toho, že mizanscéna je nahrazena plošným rozestavením herců na rampě, není ani jisté, zda je jejich partnerem kolega na jevišti nebo divák.

BABINEC A JAN, ZUŠ UHERSKÉ HRADIŠTĚ-KUNOVICE - TŘI SESTRY A JEDEN PRSTEN

Sedm mladých herců nastoupí manifestačně s tyčkovými loutkami nad hlavou a slíbí zahrát, čemu že se celá vesnice smála. Jenže vzápětí loutky zapíchnou do koše na kraji jeviště a herectvím vlastních těl odehrají trh i popíjení tří úspěšných sester. Hrají pěkně a s potěšením. Když však sestry propijí, co vydělaly a hledají, jak se ze situace před svými muži vytočit, chopí se (nepříliš čitelných) loutek a zbytek příběhu s nimi dohrají jako divadlo na divadle. Důvod, proč se tak děje, sdělen není, tím spíš, když se ukáže, že hrají výrazněji svými vlastními obličeji viditelnými za loutkami, a v drastických situacích trhání zubů či mužovy nahoty, kde by se loutka mohla uplatnit tím, co je jí vlastní – tedy nadsázkou – vidíme jen nesmělou ilustraci.

Škoda: všichni mladí inscenátoři vypadají šikovní i zaujatí. Ale divadlo je hledání - a jistě se to, co sympatický soubor objevil při této práci, zúročí někdy příště.

BLECHY JAROMĚŘ - POHÁDKA O ČERVENÉ KARKULCE

Dvě dívky-vypravěčky se přou o správnou verzi pohádky o Karkulce. A tak vidíme jednotlivé obrazy z pohádky čínské, grónské a české. Humor vyplývá z typických rozdílů v regionálních reáliích: čínské děvčátko má na hlavě červený slamáček, grónské ušanku, české karkuli, grónský vlk ji posílá natrhat babičce rampouchy, čínský ibišky a ta upovídaná česká jde sama na kytičky, a zatímco ji zachrání myslivec, té grónské pomůže polární badatel a čínské ředitel cirkusu.

Hraje se spodovými tyčkovými loutkami, které sice nemají moc co hrát (většinou jen dialogy), ale vytvářejí přiměřenou ilustraci svižně napsaného, vtipného textu, hojně využívajícího zkratek.

Nejobdivuhodnější jsou tu pak ještě dvě věci: humorný nadhled, který dokáží udržet i nejmenší z hrajících dětí (a to aniž by se podbízely či věc shazovaly), a soustředěná pozornost, s níž všichni hrají.

Luděk Richter

VČERA JSME VIDĚLI

... HLUPÁCI Z CHELMU

Z LEKTORSKÉ KUCHYNĚ

Ve finále přehlídky dětských recitátorů jsem se lektorů ptala: Která kniha vás oslovila v souvislosti s přednesem?

Magda Veselá

To je hloupé, doporučovat texty na přednes. To pak všichni obšlehnou! Já to mám tak, že mě nejvíc baví texty pro starší. Vždycky si něco přečtu, pak to dám děckám, ať si počtou a sami něco vyberou. Nejvíc mě baví próza. U básně je to jasné, je to hotová věc. Kdyžto u prózy musíš text vybrat, vychytat.

František Oplatek

Já jsem teď dostal chuť zkusit Johna Lennona, Písání. Dřív jsem se tomu hrozně bránil, říkal jsem si, že to není možné. Začal jsem teď dělat poezii, která bavila mě, myslel jsem si, že ji deváťáci dělat, nemůžou, ale někdy to kupodivu vychází. Třeba William Blake, Eldorádo od Poea – a jiné.

Jiřina Lhotská

Výběr hororových povídek Tomáše Korbaře Tichá hrůza – dobře se stylizuje i herecky, v poetice absurdní, nonsensové.

Jaroslav Provazník

Mně by bavil Radek Malý – Listonoš vítr.

David Kroča

Já bych doporučil jakoukoli knížku próz Jiřího Dvořáka. Mám ho opravdu rád. S jedním klukem jsem dělal Pastýře a to opravdu nezklame.

Nina Martínková

Ian Whybrow - Vlčkův sešit špatností (pro čtenáře od 8 let – pozn.red.). To jsem si objevila loni. Jak vlčka vyženou z domu, aby se naučil nějakým špatnostem, protože je strašně vzorný a není to s ním k vydržení. A on cestou lesem všude potkává ty špatnosti a čeká na tu hrůzu, co ho potká...

Zapsala Eva Brhelová

ZAPSALI JSME...

Z DĚTSKÉHO DISKUSNÍHO KLUBU PRO DĚTI ZE SOUBORU...

Druhý den přehlídky byl ve znamení časového skluzu. Protože se nám představení protáhla, na diskuzi zbývalo pouze půl hodiny. Diskutovali jsme pouze se třemi soubory o třech představeních, Červená karkulka nám nedorazila (zřejmě zasáhl Vlk)...

TOHLE JE NAŠE LENI?! HOP-HOP, ZUŠ OSTROV

Diváci jednoznačně a unisono zasadili příběh do období těsně po druhé světové válce do válkou zdrceného Německa.. I přes to, že někteří diváci neznali předlohu, až na výjimky rozklíčovali příběh a pochopili, jak se do německé rodiny dostala Češka (podstatné informace sdělila slovem na začátku představení hlavní postava - Leni).

„Ze začátku mi nedošlo že je Češka.Poznal jsem Německo, ale myslel jsem, že to bude příběh baletky...jak tančila...ale nakonec byla jenom odsunutá . Postupně to z toho vyplynulo...“

Jako problematickou postavu vnímali postavu Horsta, dle názorů diváků neměl dostatek prostoru ke sdělení informací k bližšímu pochopení postavy a jeho motivací. Zmiňovaný pobyt v nemocnici (dětský domov) postavy Horsta a Leni byl pro ně matoucí.

Diváci velice ocenili pohybové a jejich slovy až akrobatické kreace (konkrétní situaci uvedli např.dveře na půdě) a profesionální souhru herců. Pochválili hereckou přesnost a uvěřitelnost jejich jednání (zmiňovali hlavní postavu – Leni, matku, matčina syna, otcovu sestru). Pozitivně se vyjadřovali zejména k dramatickým situacím – bití, destrukce oplatek, „kolečko kolem Leni“ s promluvami jednotlivých postav, využití bubnování k podpoření dramatického napětí.

Divácká obec kladně promluvila k použití neutrálních masek. Maska dle jejich výkladu ztělesňovala lidi, které nikdo nezná, kteří jsou zamlžení.

„Byly to sny, představy a vzpomínky. Díky maskám byl rozlišen rozdíl mezi realitou a snem.“

Na základě situace zamčených dveří diváci pojmenovávali, že celkové použití masek v představení symbolizuje určité překážky v životě hlavní postavy. Promluvám herců s nasazenými maskami nebylo často rozumět.

A jaké téma představení sdělovalo? „Hledání sebe sama. Nezapadám do rodiny a řeším to – to může být i dneska“.

TŘI SESTRY A JEDEN PRSTEN, BABINEC A JAN, ZUŠ UHERSKÉ HRADIŠTĚ, POBOČKA KUNOVICE

Diváci oceňovali využití loutek a detailní práci s nimi (krev, svlékání oblečení), variabilní použití bílého plátna a celkovou kompozici představení, kdy herci byli po celou dobu na jevišti

a reagovali na aktuální jednání v situacích. Kladně hodnotili některé situace, např. rádio, pití piva v hospodě, beatbox. „Bylo to rychlé, efektní a obrazové."

Diváci, kteří neznali předlohu měli potíže s pochopením souvislostí v příběhu („Nebylo mi jasný jak to souvisí s těma pěnězma – ty zuby."), zároveň se ale bavili absurditou jednotlivých řešení toho, jak sestry obelstí své muže. Těšili se na konečné rozuzlení příběhu, která ze sester získá prsten, byli však zklamání, že žádné nepřišlo a prsten zůstal zapomenut.

Jaká myšlenka vám z toho vypadla?

„O třech sestrách a prstenu."

Krom příběhu, neslo pro vás představení nějakou myšlenku, sdělení?

„Láska někdy zaslepí."

„Sestry pro nějakej prsten udělaj cokoliv,i poníží manžely."

HLUPÁCI Z CHELMU, ELÁHOP!, ZUŠ JIŽNÍ MĚSTO, PRAHA 4

„Blbost je velká, mocná a všemohoucí."

Diváci bez problémů četli dějovou linkou představení. Pozitivně hodnotili jeho absurditu a komické rozuzlení, pointu. Chválili jednoduchou scénografii, minimum rekvizit, vtipné a absurdní pojmenování postav mužů a úvodní a závěrečnou píseň s pohybovou choreografií.

Nejasná pro ně byla pouze úloha žen, jejich postavení ve společnosti mužů. Diváci nepochopili, zda ženy skutečně svrhly vládu mužů.

„Ženy se dostaly do čela parlamentu, najednou byly ony ti, co rozhodovali a pak tam najednou byl zase ten mužský sněm. Myslel jsem, že se to změnilo, ale pak tam měli zas ten jejich super kroužek."

Divačka, která četla předlohu, vysvětlila nejasnosti.

„Jsou to jednotlivé příběhy, mezi kterými chybí návaznost. Nejsou propojený. Nejmarkantnější je to u umývání nádobí, kde příběh končí a dál nenavazuje."

Pro diváky byla ukončena příběhová linka s kaprem, ale nebyl pro ně dořešen vztah žen a mužů. Chyběla jim tečka.

„A vůbec, s ženama byl prostě problém!"

„Nebyla jsem si jistá, že ty holky jsou taky hloupé. Celou dobu jsem si myslel že jsou chytré, ale nakonec řešily kapra, takže to, co budovaly, ztratily. Nezapřely původ."

Sám soubor zmínil, že ženy byly hloupé jen napůl.

Krátkou, ale i tak plodnou, diskuzi zakončil posel Miloš tvrzením. „Jsem svitavský Fanda."

Zapsal Petr a Zdeňka, odborným lektorským okem zhodnotil Miloš

Už jste objevili svitavský Úsvit?

VČERA JSME VIDĚLI

... TŘI SESTRY A JEDEN PRSTEN

ZAPSALI JSME...

DISKUSNÍ OTEVŘENÝ KLUB OTEVŘENÝ PODRUHÉ ANEB ZAPSÁNO Z NÁZORŮ MLADÝCH DISKUTÉRŮ...

Sešli jsme se pouze s účastníky ze Svitav, protože ostatní běželi rovnou na večeři, aby pak stihli Ebenové chlebíčky... Čekají nás čtyři představení v pěti lidech.

ZÁVĚR MÁ BÝT OTÁZKA PRO DIVÁKA?

Soubor HOP-HOP z Ostrova svou inscenací Tak tohle je naše Leni?! rozhodně zaujal a celkově se představení líbilo. Podle popisu účastníků šlo o příběh z druhé světové války a hlavní hrdinka Leni byla adoptovaná, z dětského domova, poněmčená, ze siročince, odvedená od vlastních rodičů... Měla dvoje rodiče, jedny poznala a pletla si je s původními, hlavně svého otce. Objevovaly se jí záblesky ve vzpomínkách nebo snech. Sny a vzpomínky byly odlišeny od reality světlem, hudbou a maskami. Masku měli ti, na které si nemohla vzpomenout a ti, co masku neměli, tak ty znala. Veškeré obrazy ze snů a vzpomínek byly jasné, jen jeden s předáváním kufru nebyl rozšifrován – snad tam kufr zastupoval hlavní postavu (?) Představení nebylo pro malé děti, není to samozřejmě chyba souboru, ale malé děti představení nerozuměly. Nakonec se Leni dostala ke své matce. Někteří nevěděli, jestli to má být otázka pro diváka – zda se spolu nakonec sejdou a zda-li jsou spolu zadobře. Téma, o kterém se hrálo, by diskutéry zajímalo, ale sami by v ničem takovém hrát nechtěli. Oceňovaná byla protagonistka hlavní postavy. Hudba byla zbytečně moc nahlas a buben vyrušoval tvořenou náladu. Pro někoho byli oříškem Burgerovi a Horst. Pro někoho byl Horst také přivezený společně s Leni z nemocnice. Dobré bylo, jak se postupně skrze tanečky Leni dozvídala o sobě, vzpomínala si. Zazněla otázka pro soubor, jak dlouho jste zkoušeli?

JAK SE DĚLÁ VTIP?

Soubor Eláhop! ze ZUŠ Jižní město, Praha 4 – jejich představení Hlupáci z Chelmu bylo pro účastníky diskuse Kocourkovem předělaným na Chelm. Příběh byl vnímán jako vyprávění o městě a nejhlavnější ze všeho byl kapr. Bohužel diskutéři byli zklamaní z toho, že soubor nedokázal přenést vtip na diváka, ani když mluvili o oslovi a volovi. Chvílemi se všichni bavili, vyzdvihávali jednoho z protagonistů, který mluvil jako první mudrc. Se starostou měli někteří problém, že se na roli nehodil a naopak jiní tvrdili, že byl přesný. Jednomu mladému muži z diskutujících přišlo srandovní, že dívky chtěly založit stranu žen, i když byly jen dvě a kluků tam přitom bylo mnohem víc. Z dobrých vtipů zaznělo utopení kapra, ale měla se podařit větší facka ocasem, protože to bylo spíš pohlazení. Mamlas, Ťulpas, starosta Vůl, Osel znázorňovali „hlavy města“ a tím, jak seděli na stoličkách (na praktikáblu), ještě více zdůrazňovalo jejich pozici. Oceněny byly kostýmy, které všechny dohromady dobře spojovaly – včetně čepic. Z povídání na začátku o tom, jak vznikl Chelm zaznělo: z ryb, erozí, bůh řekl budiž Chelm, a byl Chelm. Hudba byla příjemná a dominantní. Dále jsme společně probírali humor na jevišti, jak je těžké udělat vtip.

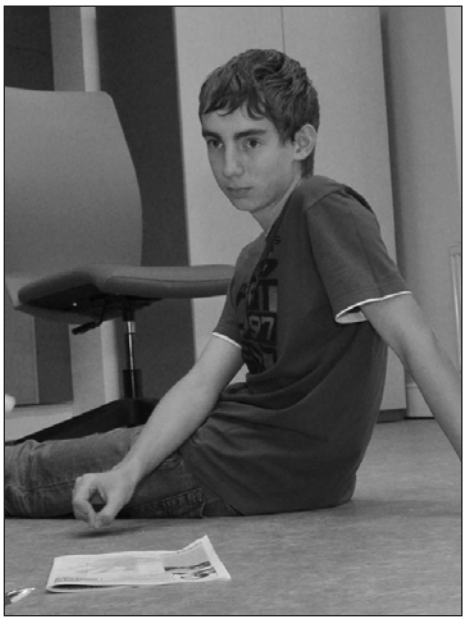

A ON TEDY NAKONEC UMŘEL NEBO NE?

Tři sestry a jeden prsten od souboru Babinec a Jan ze ZUŠ Uherské Hradiště jsme si převyprávěli do posledního detailu – od kraslic po všechny tři příběhy, kdy každá z žen (Marie, Tylda, Bára) nějakým způsobem zesměšnila svého muže. Podle všech si aktéři představení užívali a byli energičtí a pohotoví (viz upadla mi noha), ale celkově účastníky diskuse moc představení nezaujalo. Informace, že jde o loutkové divadlo, padla až dlouho po situační komedii. Loutky značily pomocnou sílu, která vše hráčům ulehčovala. Jedna dívka neměla svou loutku, to účastníkům diskuse připadlo divné. Dívky diskutérky doporučují udělat nahatou loutku. Také někdo upozorňuje na fakt, že dívka, která hrála Marii, pak na závěr bere loutku jednoho z manželů (Huberta). Někoho zaujalo, že zubař si musel vzít větší kleště. Jen s koncem si nevěděli rady, protože na konci už se neřešil prsten. Celé to bylo o tom, že muži mají ty ženy hodně rádi.

PROSÍM JEHLU A NIT – NEJLÉPE ŠEDOU

Pohádku o Červené karkulce od loutkového souboru Blecha z Jaroměře měli dva diskutující za úkol vysvětlit dalším účastníkům, kteří představení neviděli, což směřovalo k pohádání se o tom, o co tedy vlastně šlo. Jestli o čínskou, eskymáckou nebo českou karkulku. Grónská karkulka dostala ušanku z kůže červeného tuleně, čínská měla od babičky červený slamáček. Soubor šel za tím, aby rozesmál publikum, dělali parodii, protože parodie vždycky rozesměje. Když šlo o čínskou verzi, byla stejná jako česká, jen místo kytek trhala Karkulka ibišek a v Grónsku rampouchy a babička bydlela v iglů. Co se líbilo, byl ledovec, který se objevil ještě dřív, než se vyprávěl příběh o eskymácké karkulce a také šití vlka.

spala Lenka Novotná

VČERA JSME VIDĚLI

... POHÁDKA O ČERVENÉ KARKULCE

NA SLOVÍČKO S...

LEKTORKAMI 4. KATEGORIE, MARKÉTOU ZBORNÍKOVOU A ŽANETOU KÁŇOVOU

Máte už nějaké zkušenosti s vedením dílen?

Markéta: Ne společně, ale pracovaly jsme jako vedoucí. Já hlavně v rámci letních pobytů a jinak mám zkušenosti s malými dětmi.

Žaneta:Já už jsem se s lektorováním potkala. Učím na střední pedagogické škole, takže mám zkušenosti s touto věkovou kategorií.

Myslíte si, že jsou Svitavy dobrým místem pro tuto přehlídku a měla by tu zůstat?

Žaneta: Já jsem ráda, že se tu Dětská scéna znovu usídlila. Největší výhodou Svitav je to, že všechna centra dění jsou blízko u sebe. Mám pocit větší vzdušnosti tohoto prostoru. Možná je to spojeno s tou atmosférou, kterou jsme si nastolily. Myslím, že je tu úžasné zázemí. A musím zmínit organizaci. Na to, že se tu přehlídka koná po dlouhých čtyřiceti letech, tak tady všechno klape na jedničku. Všichni organizátoři jsou přístupní, neustále k dispozici. To samé redakce. Nikdy se nestalo, že bych kohokoliv postrádala. Jakub Hulák a členové Artamy všechno báječně zorganizovali.

Markéta: Tak skoro všechno bylo řečeno. To, že jsme všichni blízko sebe, potkáváme se, to je přesně to, co se mi líbí. V Trutnově, ještě když jsem tam byla jako recitátor, tak jsem měla pocit, že nikam sama netrefím a byla mi nepříjemná ta neustálá závislost na někom. Tady mají i menší děti možnost přejít si přes ulici nebo podchodem a není problém. Jinak souhlasím se vším, co řekla kolegyně.

Teď bych se vás zeptal na práci se čtvrtou kategorií. Co vás zaujalo, překvapilo?

Žaneta: S prací jsem spokojená a nadšená. Myslím si, že se setkal bezvadný kolektiv. My jsme s Markétou hodně přemýšlely, jak koncipovat dílnu. Co vám patnáctiletým nabídnout, když už jste vlastně dospělí (Ha ha ha...pozn. Honzy Mrázka). Tak jsme to měly hodně otevřené...a navíc, když jsme přišly sem, bylo potřeba všechno úplně překopat, jelikož vy jste mnohem vyspělejší, než jsme čekaly. Takže pro nás začala být mnohem důležitější atmosféra a tu se nám podařilo, jak myslím, vybudovat docela dobře. To se krásně ukázalo teď při rozlučce, kdy všichni stáli a nikdo se neměl k odchodu. Doufám, že si to tady čtvrtá kategorie užila stejně jako my. A pro mě byli v dílně partnery.

Markéta: Již bylo všechno řečeno...Tak já snad jediné. Mně chyběl čas. Dílny byly hrozně krátké, a jakmile se něco rozjelo, už bylo na čase končit a stihlo se toho opravdu málo. Určitě chápu to, jak je program nabitý a že je pořád co dělat, ale pokud se má budovat příjemná, přátelská atmosféra a seminaristé nás mají brát jako partnery, tak je velmi složité stihnout všechno za tři čtvrtě hodiny. Jinak ale naprostá spokojenost. Moc jsem si to užila.

M+ (Vít Malota)

NAHLÉDLI JSME...

... DO SEMINÁŘE A

CHRISTEL HOFFMANNOVÁ MÁ SILNÝ VTAH

Seminář Christel Hoffmannové se jmenuje Dívat se-pozorovat-divit se. Cesta k divadlu s dětmi. Z tohoto názvu je možné odvozovat, proč se do semináře přihlásili lidé, kteří mají s pedagogickou prací a dramatickou výchovou povětšinou již značné zkušenosti. Z nahlédnutí do semináře mohu potvrdit, že se seminaristé učili dívat se a pozorovat. Kolikrát se mohli i divit, co všechno je možno vymyslet a jak mnoho je možno z jednoho cvičení vytěžit. Jemným, ale v podstatě neustálým upozorňováním na praxi s dětmi se Christel Hoffmannová snažila aktivity, kterými seminaristé procházeli, vztáhnout k metodice práce s dětmi.

Na připomenutí jmen seminaristů použila lektorka jednoduchou hru, která mimo připomenutí jmen posloužila jako nenásilná forma probuzení. Seminaristé v kruhu měli postupně říci své jméno a pantomimicky předvést aktivitu, jejíž pojmenování slovesem začíná na stejné písmeno jako jejich jméno. Tuto aktivitu všichni ostatní seminaristé zopakovali.

Pak seminaristé měli za úkol vytvářet živé obrazy, které vystihují „činnostní“ sloveso. Seminaristé se schovávali či si sedali. Postupně tak seminaristé zakusili zobrazovat slovesa s dvojím významem (např. nacházet), slovesa abstraktní, které je v živém obraze vždy nutno konkretizovat (např. pracovat), emocionální slovesa (např. milovat, nenávidět…) a vztahová slovesa (nosit, táhnout).

V další fázi lektorka navázala na práci z minulého setkání. Je to vlastně první fáze práce se skupinou na tématu. Je to jakýsi sběr materiálu. Úkol zněl jasně: jmenujte všechny činnosti (tedy slovesa), které děláte, než ráno vstanete. Tato fáze je podstatná hlavně u dětí, protože děti mají tendenci vše zkracovat. Kdyby dítě dostalo za úkol vytvořit etudu, jak ráno vstává, tak by prostě otevřelo oči a vstalo by. Tím, že jmenují slovesa, a jmenují je ve skupině, vzniká společný materiál a vlastně zárodek příběhu, který je poskládán z individuálních jedinečných postřehů a nápadů. Každý tak do společného příběhu vkládá část sebe a stává se tak zainteresovaný na dalších aktivitách. Logicky následovala drobná etuda jednotlivců, kteří měli náš společný příběh předvést. A zde se opět ukázala zkušenost lektorky, která po seminaristech vyžadovala, aby se společně dohodli na signálu, kterým by jako diváci dali „hercům“ na vědomí, že jsou připraveni a soustředěni na jejich výkony. Vždy po předvedení takového příběhu následovalo pár otázek, všechny směřovaly k ověření toho, zda diváci dokážou pozorně sledovat, co se na scéně odehrálo. „Děti si chtějí pořád hrát, ale důležité je, aby se naučily vidět a pozorovat.“

Schopnost vidět, pozorovat a dobře pochopit akci hráče si mohli seminaristé ověřit na další aktivitě. Tou byl vstup hráče imaginárními dveřmi do místnosti. Zde byly seminaristé nuceni k rychlému tempu. V dalším kole těchto vstupů do místností měli diváci za úkol navrhnout hráči repliku, kterou by mohl říci. Když zazněla replika, která odpovídala představě hráče, hráč ji vzal do hry a tím celý výstup skončil.

Pak hráči pracovali na tvorbě živých obrazů. Vždy sedm hráčů postupně vstupovalo do živých obrazů s tématem na zastávce tramvaje. Tyto živé obrazy hráči posléze na chvíli oživili. Tím se seminaristi dostali do fáze rozehrávání situací. Další improvizace již byly plné hry se zadanými okolnostmi. Jednalo se o návštěvu koncertu, kde měl dirigent zpoždění. Na scénu postupně přicházelo až pět hráčů a vždy mezi nimi vznikly propletené vztahy a vždy se našla nějaká záminka k jednání. Obdobně fungovala i improvizace s motivací dětského hřiště. Christel Hoffmannová se v souvislosti s touto improvizací rozpovídala na téma dětské hry a jejího přínosu pro principy epického divadla. Zde nabízím pár zajímavých postřehů: divadlo se odehrává v hlavách diváků. Proto je ideální, když herec najde spoluhráče v divákovi. Je pozoruhodné, co se dozvíte od dětských diváků, kteří sledovali hráče, který jenom seděl na židli a „nic nedělal“. Můžete si tak vyslechnout celé příběhy. Nebo jiný postřeh: herec a dítě jsou si podobni v tom, že oba jsou nespokojeni, když nemohou uskutečňovat své představy a hry.

V průběhu pauzy jsem si vyslechnul diskusi seminaristů, kteří si práci v semináři velmi pochvalovali, bavili se o tom, jak je dobré a přínosné, když náš malý český rybníček rozvíří nějaká ta štika z jiných vod. Nezbývalo mi, než s nimi souhlasit. Když se ale zamyslím nad tím, co vlastně Christel Hoffmannová dělala jinak, musím říct, že rozdíl nespočíval ve zvolených technikách, ale spíš v zaměření těchto technik a v jejich totálním vyždímání. Christel Hoffmannová nerozvíjela herecké dovednosti seminaristů, rozvíjela spíš jejich dovednosti v oblasti pozorování. Seminaristé svou pozornost zaměřovali na dění kolem sebe, na aktuální kontext společné hry a vlastně tak velmi nenápadnou cestou vznikala reflexe životní reality formou zdivadelnění vlastních psychických procesů. Tedy jednodušeji řečeno, hráč nic nehrál, nic nekouzlil ve své psychice, prostě jen jednal sám za sebe. Přesto dokázal vyjádřit složité problémy dnešní doby. O tom jsme se ale mohli přesvědčit až v závěru dnešního semináře.

Krásným případem vytěžení principu dětské hry až do poslední kapičky byla první aktivita po přestávce. Hra houpačka jako princip hry s těžištěm začala nevinně. Hráči se prostě jenom houpali. Chvíli byl nahoře jeden a pak druhý. Po chvíli již tento princip určoval vazby a vztahy mezi hráči. Ten, kdo byl nahoře, vydával zvuk a ten dole mlčel. Pak to byla slova ANO a NE, MOŽNÁ a URČITĚ, DOBŘE a ŠPATNĚ. Rázem se zde objevily konfliktní vztahy a spolu s nimi i dramatické jednání, jenže silně pohybově omezené, neboť hráči mohli střídat jen pozici v dřepu a ve stoje. Tyto pozice se však staly divadelními znaky, dokázaly slovům ANO a NE dodávat různé významy. Myslím, že s tím měli seminaristé potíže, ale instrukce lektorky byly jasné: „Dávejte si pozor na to, aby to nebyl mechanický pohyb, je to pro vás někdy obtíž dřepnout si v jisté situaci a jindy je to snadné. Někdy to prostě nejde…“

To ale pořád ještě nebyl vrchol. Všichni asi

známe hru cukr káva limonáda čaj rum bum. To, co s touto hrou Christel Hoffmannová udělala, je ukázkou skvělého využití principu této hry. Nejdřív byla ze hry odstraněna ona průpovídka cukr káva limonáda… a hráč jen svým otočením určoval, kdy ostatní hráči mají zkamenět. Poté ze hry vypadnul i hráč, který se otáčí a určuje tak, kdy ostatní hráči musí zkamenět. V tu chvíli si už celou hru organizovali jen sami účastníci. Každý sám si posuzoval, zda se zastavil pozdě, či se rozhýbal moc brzo. Pak Christel Hoffmannová přidávala úkoly. Hráči měli svou hru zabarvit určitou náladou. Pak k náladám přibyl ještě interní boj mezi jednotlivými hráči. Pak byly upřesněny dané okolnosti: byly jste dvacet let zavřeni ve vězení, vycházíte na svobodu, po dlouhé době vidíte slunce, dýcháte čerstvý vzduch. Když hráči dojdou „do cíle“, řeknou jednu větu, která jejich pocit charakterizuje. Dovolím si citovat: „Jsem jako motýl.“ „Doma.“ „Kde jsou mé zdi?!“ Další danou okolností byla válka a postup bojové linie, vy jste v průběhu postupu vpřed postupně zraňováni a zabíjeni. Střílí se po vás. Když skupině zbývalo pár kroků do pomyslného cíle, byla již většina hráčů mrtvá. Do toho Linda (skvělá překladatelka a zároveň aktivní účastník většiny aktivit) četla tento text:

Představ si, kdyby to
Jednoho dne
Jednoho krásného dne
Představ si
Kdyby to jednoho dne
Jednoho krásného dne
Skončilo
Představ si

(George Tabori: Úvahy o fíkovém listu)

Všichni jsme oněměli úžasem a úlekem. Jak málo stačí, aby „nevinná hra“ dostala takový náboj. Text zde promluvil v celé své síle, doplnil pohybovou akci a dal jí význam celospolečenského dosahu. A přitom hráči nemuseli nikterak složitě bádat a lovit ve svých nitrech…

Nelze než potvrdit, že Christel Hoffmann má skvělý tah, nejen tah na branku, ale i schopnost vtáhnout hráče do hry a nepustit je, dokud neoněmí a přesto promlouvají.

Vojta Maděryč

NA SLOVÍČKO S…

CHRISTEL HOFFMANNOVOU

Jak se Vám líbí město Svitavy? Nebo, jak se ve Svitavách cítíte?

Čekáte kompliment.

Ne, my čekáme pravdu.

Znám jen cestu z hotelu do auly… na náměstí je krásné podloubí, jen jsme se s Lindou divily, že tam je tak málo obydlených domů. Škoda.

Zaslechli jsme, že jste se Dětské scény účastnila již v minulosti.

V osmdesátých letech jsem byla v Kaplici, a to vícekrát. V roce 1984 jsme se jako učitelé dramatu setkali v bývalé NDR s některými učiteli dramatické výchovy, kteří dodnes v Čechách působí. Byla tam Eva Machková, Ljuba Fuchsová, Silva Macková a další lidé z brněnského Pirka. Diskutovali jsme o metodách dramatické výchovy. Poté následovala mezinárodní dílna v Kaplici, kterou vedla Jindra Delongová. O tom jsem pak napsala

článek, který se jmenoval „Byla jsem na návštěvě ve snu“. Zde jsem se toho hodně naučila. Dětské divadlo u vás bylo podstatně lepší než v Německu.

Jakou roli připisujete textu při práci s dětmi?

Nepracuji s literární předlohou. Dramatický text vychází z tématu a vzniká v průběhu práce. Mým záměrem není nastudovat představení podle předlohy.

Jakou úlohu připisujete inscenaci v rámci práce s dětmi?

Není to cíl, ale je to součást procesu práce s dětmi. Je to odrazový můstek do další práce. Pak se vracíme zpět do procesu a skupina pokračuje ve stejném složení dál.

Jaké jsou podle Vás podstatné rysy epického přístupu k herecké práci na postavě v souvislosti s dětským dramatickým projevem?

To je obsáhlé téma, o kterém bychom mohli mluvit hodiny a hodiny. Rozhodující je, že v dětském divadle neexistuje čtvrtá stěna, protože děti hrají pro diváky a je tedy zbytečné vytvářet nějaký psychofyzický stav, ve kterém by se děti uzavíraly do sebe. Děti roli více jakoby citují či komentují, než aby se do ní vciťovaly. V epickém divadle je postava totéž jako v literatuře přímá řeč. Ta se může projevit jak v gestu tak ve slovním jednání.

V principu jsem nikdy nevytvářela žádné obsazování rolí, děti si až v určitém momentu samy rozhodly, kdo koho bude hrát. Mám takový slogan, který se dětem v souborech líbí - Všichni mohou dělat všechno a to tak dobře, jak to kdo zvládne. To co učím a dělám s dětmi, platí to pro dětské divadlo obecně. Stejné principy jsem viděla ve všech třech včerejších představeních (Šel jsem jednou z Kordoby, Když havranům mrznou nohy…, Mauglí).

Děkuji Vám za příjemný a přínosný rozhovor a těším se, že se spolu budeme ještě pár dní setkávat. Přeji Vám, ať i následující představení naplní Vaše představy o dětském divadle.

S pomocí Karla Tomase a Lindy Petákové zaznamenal Vojta Maděryč

TEXTOVÁ PŘEDLOHA K INSCENACI: ROMANCE ČUMILŮ

O´Henry: Romance čumilů

přeložil Arnošt Schulz, SNKLU, Praha 1961

ROMANCE ČUMILŮ

Přes tvrzení těch, kdož s oblibou užívají metafor, může člověk, doufat, že ujde dechu smrtonosného stromu upasového; člověku se může podařit, když mu štěstí nadmíru přeje, udělat baziliškovi pěstí monokl na oku; člověk může dokonce uniknout i pozornosti Kerbera a Arguse, ale nikdo, živý či mrtvý, nemůže ujít pohledu čumila.

New York je město vyvalených očí. Je tam ovšem mnoho takových, kteří jdou po svém a vydělávají peníze, neohlížejíce se ani napravo, ani nalevo. Je tam však i zvláštní kmen, jehož příslušníci jsou podivuhodně uzpůsobeni - jako Marťané ze samých očí a hybných prostředků.

Tito ctitelé zvědavosti se v okamžiku slétají jako mouchy do vlnícího se a bezdechého kruhu kolem místa neobvyklé události. Když dělník zvedne příklop kanálu, když tramvaj přejede občana ze Severního Zapadákova, když chlapec cestou domů od kupce upustí vejce, když se náhodou propadnou do podzemní dráhy jeden nebo dva domy, když dámě vypadne dírou v podšívce pětník, když policie vynáší z čítárny Ibsenovy společnosti seznamy dostihových sázek, když senátor Depew a pan Chuck Connor si vyjdou na čerstvý vzduch, uvidíte, jak se kmen čumilů bláznivě a živelně žene k místu činu.

Na důležitosti události nezáleží. Civějí se stejným zájmem na baletku jako na člověka, který maluje reklamu na játrové pilulky. Vytvoří stejně hustý kordon kolem muže s dřevěnou nohou jako kolem rozbitého automobilu. Mají v sobě furor čumendi. Jsou to optičtí hltouni, hodují a tyjí z nehod svých bližních. Zevlují, pasou se očima, civějí, pošilhávají a čumí svými rybími zraky jako okoun s vyboulenýma očima na háček s návnadou pohromy.

Může se zdát, že tito zrakoví upíři budou příliš chladní pro žhavé šípy Amorovy, ale ostatně ani prvoci proti nim nejsou imunní. Ano, překrásná romance sestoupila na dva z toho kmene a láska vešla do jejich srdcí, když se tísnili nad tělem muže přejetého pivovarským vozem.

William Pry byl na místě první. Na taková shromáždění byl odborníkem. S výrazem hlubokého štěstí v obličeji stál nad obětí nehody a naslouchal jejímu nářku, jako by to byla nejsladší hudba. Když se shluk diváků stmelil do hustě namačkaného kruhu, zpozoroval William prudké hnutí v davu přímo proti sobě. Muži byli odhazováni stranou jako kuželky při náporu jakéhosi pohybujícího se tělesa, které je kosilo jako náraz tornáda. Za pomoci loktů, deštníku, jehlice z klobouku, jazyka i nehtů razila si Violeta Seymourová cestu davem přihlížejících do první řady. Siláci, kteří dokonce dokázali získat místo v rychlíku do Harlemu, odjíždějícího v 5,30, se zapotáceli zpět jako děti, když skočila do středu. Dvě mohutné přihlížející dámy, které viděly svatbu vévody z Roxburghu a často zastavily provoz na Třicáté třetí ulici, byly vrženy do druhé řady s roztrženými blůzami, když s nimi Violeta skončila. William Pry se do ní zamiloval na první pohled.

Ambulance odvezla bezvědomého agenta Amorova. William a Violeta zůstali ještě na místě, když se dav rozešel. Byli to praví čumilové. Lidé, kteří opouštějí místo neštěstí hned po odjezdu ambulance, nemají v sobě to pravé. Delikátní, jemnou příchuť události lze řádně vychutnat až po jejím strávení - okukováním místa, upřeným pozorováním protějších domů, oddáváním se snění vzrušujícímu mnohem víc než extáze kuřáka opia. William Pry a Violeta Seymourová byli labužníky v oboru neštěstí. Věděli, jak z každé nehody získat plné uspokojení.

Právě se podívali na sebe. Violeta měla na krku hnědé mateřské znaménko zvící stříbrného půldolaru. William na ně upřel zrak. William Pry měl nezřízeně křivé nohy. Violeta dovolila svému zraku, aby se na nich vytrvale popásal. Tak stáli tváří v tvář několik okamžiků, pohlížejíce jeden na druhého. Etiketa jim nedovolila, aby na sebe promluvili; ale na fyzické vady bližních a na stromy v parcích je v Městě čumilů dovoleno civět bez ostychu.

Konečně se s povzdechem rozešli. Avšak kočím toho pivovarského vozu byl Amor a kolo, které zlomilo nohu, spojilo dvě dychtivá srdce.

K příštímu setkání hrdiny a hrdinky došlo před dřevěnou ohradou nedaleko Broadwaye. Byl to den plný zklamání. Na ulicích se neodehrály žádné rvačky, děti se držely v patřičné vzdálenosti od kol tramvají, mrzáků a tlustých lidí v nedbalkách bylo poskrovnu; nikdo zřejmě necítil potřebu uklouznout po banánových slupkách nebo zhroutit se při srdečním záchvatu. Ba, neobjevil se ani ten šprýmař z Kokomo ve státě Indiana, který o sobě tvrdí, že je bratrancem bývalého starosty Lowa a rozhazuje drobné z okna drožky. Nebylo nač zírat a Williama Prye ovládl pocit nudy.

Vtom však spatřil, jak se srocuje a strká mohutný dav před ohradou, na níž se vylepují plakáty. Okamžitě vyskočil v tom směru, porazil jakousi stařenu a dítě nesoucí láhev mléka a jako démon si probíjel cestu tlačenicí diváků. Ve vnitřním kruhu stála již Violeta Seymourová bez jednoho rukávu a dvou zlatých plomb, se zraněním od kostice ze šněrovačky a s vymknutým zápěstím, ale blažená. Dívala se na to, co tu bylo k vidění. Nějaký muž maloval na ohradu nápis: Jezte Brikletky - zaokrouhlí váš obličej.

Když Violeta spatřila Williama Prye, zapýřila se. William vrazil loket do žeber dámě v černém hedvábném raglánu, kopl nějakého chlapce do holenní kosti, uhodil jakéhosi starce do levého ucha a podařilo se mu vtlačit se blíže k Violetě. Stáli tam hodinu a dívali se na muže, jak maluje písmena. Pak se již Williamova láska nedala déle potlačit. Dotkl se Violetiny paže.

„Pojďte se mnou," řekl, „vím o čističi bot, který nemá v krku ohryzek."

Plaše k němu vzhlédla, avšak z obličeje jí neklamně zářila láska.

„A vy jste si ho schoval pro mě?" zeptala se, chvějíc se prvním nesmělým vzrušením ženy, která je milována.

Společně odkvapili ke stánku čističe bot. Strávili tam hodinu civěním na znetvořeného chlapce.

Vedle nich spadl z pátého patra na chodník čistič oken. Když přijížděla zvonící ambulance, stiskl William radostně Violetě ruku. „Nejméně čtyři žebra a několikanásobná fraktura," zašeptal vzrušeně. „Nelitujete toho, že jste mne poznala, viďte, má nejdražší?"

„Já?" odpověděla Violeta, oplácejíc mu stisk. „Ovšemže ne. Mohla bych s vámi stát a dívat se celý den."

K vyvrcholení romance došlo za několik dní. Čtenář se snad pamatuje na mocné vzrušení, které zachvátilo město, když černošce Elize Janeové měla být doručena obsílka k soudu. Kmen čumilů se utábořil před domem. Na ulici, přímo proti bytu Elizy Janeové, položil William vlastníma rukama prkno na dva sudy od piva. A tam seděli s Violetou po tři dny a tři noci. Pak napadlo detektivu, že by mohl otevřít dveře a obsílku doručit. A tak také učinil.

Dvě duše se zájmy tak shodnými nemohly zůstat dlouho jedna bez druhé. Když je policista toho večera odháněl obuškem, zaslíbili se jeden druhému. Semena lásky byla dobře zaseta a vzrostla, zdravá a silná, v čarokrásný květ... řekněme čuměnky.

Svatba Williama Prye a Violety Seymourové byla stanovena na 10. června. Velký chrám uprostřed města byl přeplněn květinami. Početný kmen čumilů na celém světě je zvlášť citlivý na svatby. Jsou to však pesimisté kostelních lavic. Dělají si šašky ze ženicha a posmívají se nevěstě. Přicházejí se na vaši svatbu vysmát, a kdybyste unikl z Amorova zajetí na bledém komoni smrti, přijdou vám na pohřeb, usednou v kostele do téže lavice a budou plakat nad vaším štěstím.

Kostel byl osvětlen. Kokosový koberec byl natažen přes asfalt až ke kraji chodníku. Družičky si vzájemně špatně upravovaly mašle a mluvily o nevěstiných pihách. Drožkáři měli na bičích uvázány bílé stuhy a mezi doušky naříkali, že to moc dlouho trvá. Kněz dumal nad tím, kolik asi za obřad dostane, a pokoušel se odhadnout, zda to bude stačit, aby si koupil pro sebe nový soukenný oblek a pro ženu fotografii Laury Jany Libbeyové. Ba, Amor se vznášel ve vzduchu.

A před kostelem - ach, bratři - se vlnil a vzdouval dav prostých členů kmene čumilů. Byl rozdělen kokosovým kobercem a policisty s obušky na dvě tělesa. Tlačili se jako dobytek, prali se, mačkali, naráželi na sebe, padali, šlapali po sobě, aby viděli, jak děvče v bílém závoji získává licenci k tomu, aby mohlo prohledávat muži kapsy.

Avšak hodina svatby přišla a odešla a ženich s nevěstou nepřišli. A netrpělivost ustoupila znepokojení a znepokojení se změnilo v pátrání, ale ženich s nevěstou nikde. A pak zasáhli dva obrovití policisté a vytáhli z rozzuřeného davu diváků cosi zhrouceného a pošlapaného se snubním prstenem v kapse u vesty a hysterickou ženu, která se probíjela ke kraji koberce, potrhaná, potlučená a ukřičená.

William Pry a Violeta Seymourová, oběti zvyku, se připojili k vřícímu davu diváků, nemohouce přemoci nepřekonatelnou touhu podívat se na sebe, jak vstupují jako ženich a nevěsta do růžemi vyzdobeného kostela.

NA SLOVÍČKO S...

HOP HOP!

Jaký z toho hraní máte dneska pocit?

Jsme vyčerpaní. Nemáme z toho špatnej pocit, ale jsme vyčerpaní.

Právě ráno jsme se ani nestíhali na to pořádně připravit. Na přípravu potřebujeme tak ideálně hodinu. Ještě jsme dělali světla. U tohohle představení trvá strašně dlouho líčení, česání a pak i rozmlouvání a pohyb. Museli jsme připravit i scénu. Víme, co je potřeba.

Vy hrajete docela hodně – máte hodně repríz. Jaké to je, tolikrát hrát jedno představení?

Leni měla premiéru na začátku dubna a od té doby jsme to hráli šestkrát.

Myslím, že hraním to představení roste a nabývá na hodnotě, je to lepší a lepší.

Neustále to představení v průběhu hraní měníme, nehrozí, že by se nějak přehrálo.

Vidět to představení na premiéře a na derniéře je značný rozdíl.

Jak se vám líbí ve Svitavách?

Líbí se nám to náměstí. Říkali jsme si, že oproti Trutnovu je to všechno blízko.

I prostor, ve kterým se hraje, je lepší. V Trutnově bylo blbý, že to jeviště bylo vysoko a lidi seděli v jedné rovině, takže když jsme třeba leželi na zemi, tak něco neviděli. Tady je to určitě lépe vybavený.

I když taky je to celkem malý – je to málo hluboký. Potřebovali bychom taky víc místa v zákulisí – vzadu to bylo vražedný.

Jak dlouho spolu jste v souboru? Jaký jste soubor?

Jsme spolu devět let. Když to porovnáváme s ostatníma účastníkama nebo s jiným souborem v Ostrově, tak jsme takový přátelštější, trávíme spolu dost času.

Jsme hodně zcuklí, sblížení těma dlouhýma zkouškama.

Navíc skoro všichni chodíme na stejnou školu, takže se potkáváme i ve škole.

Někdy si někam i sami vyrazíme společně, třeba o víkendu.

A co vás ještě zajímá mimo dramaťák, mimo divadlo?

Dramaťák docela pohltí volný čas, i když máme i takový vedlejší věci.

Třeba já mám sport. Atletiku. Tu nemám úplně jako vedlejší, taky jezdím na závody, ale když si musím vybrat, tak má vždycky přednost dramaťák.

Dramaťák je taková hlavní náplň našeho volného času, ale všichni stíháme i něco jiného.

A máte nějakou představu o tom, co budete v životě dělat? Chce se někdo z vás věnovat divadlu?

Baví mě psychologie.

Chtěl bych být architektem.

Já nevím, je to brzo rozhodovat.

Nechtěla bych se asi plně věnovat dramaťáku, ale chci, aby to zůstalo alespoň okrajově.

Vaše představení mají určitý osobitý styl. Jak byste ho popsali?

Tak určitě máme ty představení hodně obrazový, řídíme se tím, abychom nestáli na jevišti a jenom nemluvili, jezdíme hodně hrát i do zahraničí a snažíme se, aby cizinci i když hrajeme v češtině, aby rozuměli tomu představení.

Řeč pro nás není to hlavní.

Ale zase to není pravidlo u všech představení, že by ty obrazy byly všude základem.

Hudba je taky hodně důležitá.

Hudba to hodně táhne a doplňuje, vytváří atmosféru.

Bez hudby by to bylo suchý.

Hudba je takový povel, kdy bych měl vyjít, řídí nás to.

Taky nám to dopomáhá k pocitu.

Jaké máte rádi divadlo? Co vás baví?

Když je dobře udělaný, tak to může být jakýkoliv divadlo.

Dobře udělaný divadlo je, když je divák v napětí. Musí tam být akce. Není to pořád v jedný linii.

Ty děti to včera hrály dobře (Šel jsem jednou z Cordoby – pozn. red.)

Líbili se mi Izraelci, kteří byli na Soukání. Hráli napůl v hebrejštině, na půl v angličtině a přesto jsme tomu rozuměli, smáli jsme se.

Byly tam zajímavý efekty. Tam člověk třeba vůbec neměl chuť podívat se na hodinky.

Dobře udělaný představení je takový, u kterýho se nedíváš na hodinky.

A jaký to je pro vás pocit, stát na jevišti?

To je těžký popsat, je to úžasné.

Kdo to nezažije, tak to nepochopí.

Když stojím na jevišti, vžívám se do tý role, přemýšlím, jak by ta postava reagovala na určitou situaci. Někdy mluvím a přemýšlím úplně o něčem jiným a pak si to uvědomím a přemýšlím, jestli to jde na mě poznat.

Jak moc jsou ty postavy, co hrajete, jsou podobné vám? Jak moc je ti Leni podobná?

Vůbec. Na začátku jsme zkoušeli improvizovat. Zkoušeli jsme scénu, kdy mi Raul rozšlapává oplatky a já jsem se chtěla na něj rozeběhnout a začít ho mlátit a to by ale ta Leni neudělala.

A jak se vám hrají dospělé role?

Tady to není zas takovej problém, protože tam není žádná překážka, nevnímám v tom

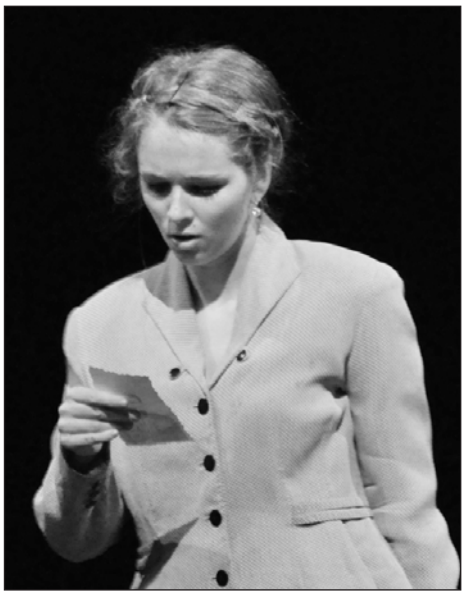

rozdíl.

Pro mě je to prostě těžký, musíme hledat ještě ten nadhled, protože jsme to ještě nezažili. Mě je ta moje postava nesympatická, ale v podstatě ji chápu, protože ona byla těma okolnostma zfanatizovaná.

Co se vám na Dětské scéně líbí a co se vám nelíbí?

Líbí se mi, jako na každém setkání divadel, že poznáváme nový lidi.

Nový divadla.

Nebaví mě chodit brzo spát.

To stejně nechodíme.

Poslední otázka: co si představíte, když se řekne zcizovák?

Irča nám to říkala...

Jestli vám neodpovíme nějak inteligentně, tak Irča nás zabije, protože nám to říkala...

No říkala nám to...

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

ELÁHOP!

Začínám vždycky takovou otázkou: Jak se vám tu dneska hrálo?

Úžasně.

V kostýmech bylo strašný vedro.

Akorát mě trošku vadilo, že když už jsme to pak hráli potřetí, tak už jsme byli unavení. A to třetí představení bylo asi jenom 15 minut po tom druhým.

Taky to vždycky záleželo na tom publiku, protože když se smějou, tak je to takový zábavnější.

Poprvý to byla jenom taková ta zkouška. Podruhý - to tam bylo to dobrý publikum, to se smáli. Potřetí - tam už byli taková vlažnější.

Ono se to tím hraním samozřejmě zlepšilo, ale nás už to pak moc nebavilo.

Nakonec už aji ta pusa tak drmolí...

Co vás na tom představení baví?

Když se lidi těm zábavnejm věcem smějou. To je fakt příjemný.

Když dohrajem, tak je to taková radost, že jsme tam něco brutálně nezkazili.

Je to takový vtipný jidiš Kocourkov.

Bavilo nás to, ale už jsme to hráli dneska naposledy a těšíme se na něco novýho.

Jak jste k tomu příběhu o Chelmských přišli?

Ten příběh vybrala Eva Hodinová, ukázala nám to, ona jako vybírá dobrý věci. Minulý rok jsme třeba hráli Cvrčky – to byl trošku takový úlet.

My hrajem takový spíš ty debilnější postavy nebo svět hmyzu.

Každej z nás má tu roli v podstatě úplně stejnou, holky jsou tam trošku inteligentnější, nejsou úplně chytrý, ale trochu jim to dochází, že ty chlapy budou asi úplně vypatlaný.

Jaké jsou postavy v tom příběhu?

Chelmité jsou takoví, že zabírají více místa, než vlastně jsou. Myslí si, že jsou chytrý a přitom lidem ukazují, že jsou nejdebilnější. Chlapi si myslí, že jsou nejchytřejší a že jim ženy ani nikdo jiný nebude nic říkat a ženy si jich nevšímají, jen dělají uražený ksichty a domácí práce.

Podle mě se chlapi a ženské přetahujou o moc, je to rivalita.

Má to podle vás nějakou podobnost s realitou, kterou teď žijeme? Se současností?

Asi jo, protože i v tomhle světě jsou lidi, který podlejzaj, myslí si, že jsou nejlepší a furt se cpou někam, kde nemaj co dělat.

Je to jako hádání politiků.

Zajímalo by mě, kdo je podle vás v dnešní době hlupák a kdo je podle vás v dnešní době mudrc?

My jsme chytrý a ty ostatní jsou hloupý.

Hlupáci se chovají jako Chelmité.

Asi že hlupák prosazuje hloupý názory, nenechá si poradit. Myslí si, že je ve vyšší řadě. Cpe se, kam nemá.

Těžko říct, kdo je moudrý a kdo ne. Někdy třeba člověk může být chytrý, že napíše písemku na jedničku a pak mu říkáte: Bacha, bacha, sloup - a on do něj narazí.

To se mi jednou stalo.

Jaký jste soubor? Jak dlouho spolu fungujete?

V téhle sestavě fungujeme jeden rok.

Docela nám vyhovuje, že máme ty kluky. (V souboru je víc kluků než holek - pozn. red.) Myslím, že nám to i přidává body. Máme v tom výhodu.

Jsme docela sehraný – když někomu něco nejde, tak mu to ostatní řeknou, že? Snažíme se navzájem si pomáhat, myslím, že jsme dobrý kolektiv. Nepovraždili jsme se ve speciální škole.

Jednou větou: Hophophophophopityhop!

Proč máte rádi divadlo?

Člověk se ukáže, může zaujmout diváky, ti mu pak tleskají.

Když jsem na tom jevišti a lidi se smějou, tak se můžu odvázat.

Je to příjemný, když je ten potlesk po tý dřině.

Ale koukáme se rádi na divadlo i jako diváci. Sem tam se nám něco fakt líbí.

Porovnáváme.

Mně se tady na Dětské scéně hodně líbila ta Karkulka.

Taky měli hodně hezky propracovaný tu Leni – to bylo hodně hezký, jak se jí to zdálo a měli tam ty masky. Když jsme to viděli poprvý a podruhý, tak to bylo skoro stejný. Dokázali to tak udržet.

Jaký to je pocit stát na jevišti a hrát?

Ze začátku máš trému, ale potom, když už jseš tam, tak už si věříš a jseš v pohodě.

Když to pak dohrajem a vejdem na to jeviště a lidi tleskaj, tak už ta tréma odpadne, řekneme si: To jsme zahráli dobře.

Máte nějakou vysněnou roli? Nebo třeba něco, o čem byste chtěli hrát?

Já bych chtěla přebírat Oscara.

Já jsem hrál minulý rok v televizi v český pohádce a bylo to moc hezký. Viděl jsem tam ty slavný herce, točili jsme to v jeskyni.

V dramaťáku to povětšinou necháme na paní učitelce.

Jak se vám líbí ve Svitavách na přehlídce?

Má to uvolněnou atmosféru.

Líbí se mi, že jsou tu různé žánry. Leni byla taková hororová, Karkulka byla srandovní...

Pomocná škola je velmi strašidelná, zvláště cesta do koupelny.

Blbý bylo, že jsme se sprchovali v tý pracovně na rehabilitaci a taky, že je daleko do jídelny.

Otázka nakonec: Co by mohlo na divadle znamenat slovo zcizovák?

A kurňa! Jako že se potkáme s něčím cizím?

Ukradení nějaký role možná?

Vystoupení ze souboru?

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

BABINCEM A JANEM

Divadelní soubor Babinec a Jan je šest veselých múz a jeden statný mladík. Sedíme spolu ve foyeru Střední zdravotnické školy, po nedělní večeři, ke které byl ve školní jídelně nedělní řízek s nedělním bramborem. Mají za sebou dneska tři představení Tří sester a jednoho prstenu. Jsou už značně unavení, ale stále veselí a bláznivi, jak o sobě sami tvrdí. Takhle divadelní přehlídky berou: jako setkání jim podobných bláznů. Jdou třeba po ulici a začnou si najednou zpívat prý. (V zápětí jsem

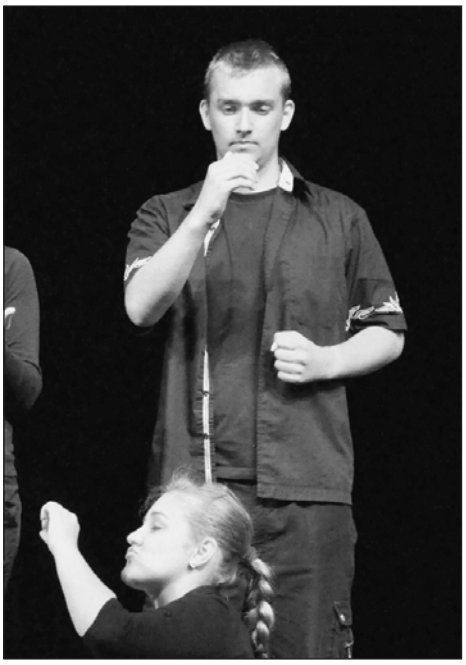

jejich pouliční zpěv slyšela, když jsme po rozhovoru vyrazili směrem k náměstí na Ebenový koncert. Hey Jude zpívaly a šlo jim to hezky, zvlášť v podchodu, kde se to rozléhalo a holky do toho záměrně pořádně „šláply“.) Jsou jako rodina – Honza bere holky jako ségry. „Zrovna včera mi to řekl,“ říká jedna z nich, která sedí Honzovi pro nedostatek židlí na klíně. Nějaká rivalita mezi ženským a mužským světem u nich v souboru neexistuje. O té jen hrají ve svém představení. Tři sestry a jeden prsten jsou pro ně především o Werichově osobitém humoru. Jde o jejich první zkušenosti s loutkami – hodně se na ní divadelně posunuli. Slečna v kloboučku, která mi sedí naproti, loutky celý rok vyráběla a piplala se s nimi ve výtvarném oboru ZUŠ – byla to její absolventská práce. Tělíčko mají z lepenky a hlavy z keramiky. Postavy, které loutkami ztvárňují, jsou sice lehké mysli, ale zato mají těžké hlavy a to doslova. Keramika je materiál těžký a křehký a hercům za tu dobu, co inscenaci hrají, narostly svaly, loutkám zase občas upadl kus obličeje. V kufru na zájezdní představení soubor vozí s sebou náhradní díly. Tu totiž upadne obočí, tu noha, tu ruka…Alespoň je to legrace, diváci se na to v některých okamžicích snaží taktně upozornit a to herce baví ještě víc.

Na Dětské scéně jsme tento kolektiv již mohli potkat, i když v neúplné podobě, před dvěma lety, ještě v Trutnově. Když srovnávají Trutnov se Svitavami, vyjdou z toho Svitavy lépe – je to trochu plošší město, než kopcovitý Trutnov, všude je tu blízko a je tu nádherné náměstí.

Jinak jde o mladé, velmi talentované a aktivní lidi, mimo dramaťáku je zajímá krasobruslení, tanec, výtvarno, zpěv a další a další věci. Jsou to prostě múzičtí aktivisté – to je v dnešní době docela výjimečná věc, i když po rozhovorech, které jsem vedla s ostatními soubory, nabývám přesvědčení, že ve Svitavách je v těchto dnech zvýšená koncentrace tohoto typu. Divadlo je baví, ale jako profesi by si ho vybrali jenom někteří a to by měli zájem o muzikálové herectví a scénografii. Ostatní by si divadlo chtěli ponechat a dělat ho po večerech. A, nebo do něj chodit – taky po večerech – klidně do profesionálního na profesionální představení. Však v Uherském Hradišti mají pěknou scénu – Slovácké divadlo, to mají rádi moc. Cikáni jsou do nebe – jejich favoritní inscenace. Na Dětské scéně se jim líbila Leni. Z té byli úplně hotoví, připadalo jim to skoro jako profesionální divadlo. Když se pak o představení bavili s Hophopáky, zjistili, kolik je za tím práce a drilu, uvědomili si, že neví, jestli by byli schopni pro divadlo tolik obětovat, divadlo dělají s lehkostí a především pro radost. Pro to, aby diváky pobavili. No, uvidíme, jak zábavný bude jejich příští kus - Erbenův Vodník. Půjde o žánr jiný než ve Třech sestrách a jednom prstenu a možná bude zábavně strašidelný?

Tereza Vyvijalová

VČERA JSME SI VŠIMLI

Kudy z nudy

Komu se po nás stýská

Fotografů

NA SLOVÍČKO S...

BLECHAMI

Jak se vám tady dneska hrálo?

My hrajme stejné představení, ale ve dvou skupinách, já jsem ještě nehrála, ale myslím, že se mi bude hrát dobře.

Hrálo se mi supr, publikum bylo skvělý – hrozně se smáli. Na to nejsme zvyklí.

My to hrajem většinou pro děti a ne pro dospělý – dospělý se smějou něčemu jinýmu.

Dospěláci se smějou blbostem, úplně všemu.

Mně spíš přijde, že dospěláci se někdy smějou něčemu, čemu my nerozumíme, proč se tomu smějou. Děti se smějou tomu, čemu se smějeme i my.

Děti se třeba smějou, když vlk odchází a řekne nazdar, nebo třeba tomu, že babička bydlí za ledovcem.

Někdy nás nebylo chvilku slyšet, když se lidi smáli.

Smích byl příjemný, občas i znervózňující, ale pohladilo to na duši.

A kde jste zvyklí hrát?

Hrajem u nás v Jaroměři v divadle a někdy jezdíme na různé akce, na dětské dny, hrajem i venku. I v zimě třeba – na trhách. To je kosa.

Kdy jste přijeli do Svitav?

Dneska ráno, z Jaroměře jsme vyjížděli o půl sedmé.

Cesta byla ospalá.

Málem jsme přejeli srnku.

Když teta zastavila a vystoupili z auta, tak k nim přišel pes, a furt za nima chodil, málem ho měli v autě.

Jak se vám tady líbí ve Svitavách?

Líbí se nám kašna.

Mně holky...

Dobrý je i prostor, ve kterým hrajem. Je docela prostorný a je tam dobrá akustika. Jsme zvyklí hrát v takový malý učebně.

Jak vznikl váš soubor?

No, vedoucí se znají s našima rodičema – tedy jako moje mamka je vedoucí, mluvím za ostatní...

Ne, moje mamka je vedoucí.

Moje taky.

Moje mamka chodila k Janě, když byla malá, takže tak jsme se dali dohromady.

Zkoušíme v divadle v suterénu.

Jsme spolu čtyři roky, možná pět. Název vymyslela Majda, která tu není, ale už si nepamatuju jak.

Já jsem se do souboru dostala přes kámošku.

To je zajímavé, že máte v souboru různé věkové skupiny, jaké to je?

To je výhoda docela. Každej umí něco jiného a můžeme hrát různý role.

Každej se na něco jinýho hodí, každej má jiný tón hlasu.

Třeba když vymýšlíme tak podle těch věků máme každej jiný nápady.

Jak vznikají vaše představení?

Vedoucí nám dají náměty, začátek pohádky třeba.

Někdy ten nápad vymyslíme i my, třeba když jsme hráli Byl jednou jeden ostrov, tak to vymyslely děti.

Teď děláme nový představení Soňa.

Je to o holce, co sestrojila svojí raketu a vyletěla do vesmíru.

Červenou karkulku hráli dospělí už dřív, pak se to upravilo, aby se to hodilo k nám.

Když jsme to zkoušeli, tak jsme ještě dneska doplňovali nějaký text.

Máte nějakou historku nebo zážitek z historie vašeho souboru?

No, jak jsme vymýšleli ty šneky. Ti vznikli v hospodě.

To byla naše první pohádka.

To jsme do pohárů dostali takový figurky, pak jsme si s nima hráli a tak to vzniklo.

Nakonec jsme to ale nehráli s těma figurkami, ale s ponožkama.

Loutky si nevyrábíme. Vyrábějí je dospělí.

Loutkové divadlo jde hrát skoro se vším – s plyšákama, s listami, s kamínkama, s peřinkama.

Kdo umí loutkový divadlo tak dokáže i z kamene udělat nějakou maminku, že jsou lidi schopný tomu uvěřit. Každý předmět se dá oživit.

O čem to je a co vás na tom představení baví?

Baví nás, že potěšíme ty děti, že se smějou.

Je to o tom, že se nemáme bavit s cizími lidmi nebo zvířaty.

Mě baví se vžít do tý loutky, dát jí tu duši a pak pobavit ty děti, ty jejich úsměvy jsou kouzelný.

Jaké to je hrát jenom s loutkami? Chtěli byste si někdy vyzkoušet hrát i bez loutek?

My právě vytváříme ty pohádky tak, že hrajeme bez loutek a pak se udělají ty loutky podle toho, jak to vymýšlíme.

Kdybychom to hráli jenom tak jako herci, tak by to tolik nevyniklo.

Řekla bych, že nás ty loutky bavěj víc. S loutkama se dá přicházet na nový a nový věci, který lidi neumí.

Člověk co neumí hrát s loutkama, tak by měl určitě velkou trému a nevěděl by, co ta loutka umí.

Co vás baví na hraní divadla?

Můžeme si na tom vyhrát, vyblbnout.

Je to takové odpočinkové.

Vidět kamarády.

Může se člověk kouknout, jaký má talenty.

Může se něco naučit.

Otázka na konec, co si myslíte, že je zcizovák?

Že někdo něco zcizí a pak ukradne, něco z toho představení a pak to použije, bych řekl.

Zcizovák, jako že má někdo námět z nějaký knížky, okopíruje ho, ukradne.

Okopíruje něco jako Vietnamci, ti všechno kopírujou.

Tereza Vyvijalová

PŘEČETLI JSME ZA VÁS...

BERTOLT BRECHT (1898-1956)

Brecht působil jako dramaturg v divadle u Erwina Piscatora (1893-1966). Piscator vytvářel v Německu politické agitační divadlo, kde představení probíhalo jako mítink. Herci-dělníci se nevciťovali do postav, byli si vědomi, že hrají ve výchovné či propagandistické akci. Herec-dělník byl během zkoušek seznamován s politickými souvislostmi a aktuálnost hry byla umožněna improvizací herce. Piscator počítal s kolektivním prožíváním v hledišti a vedl diváky ke spoluprožívání a spolucítění. To byly také hlavní důvody, proč se Brecht s Piscatorem rozešli. Brecht odmítl divadlo jako mítink s identitou jeviště a hlediště, herce a diváka. Od diváka očekával fantazii a chuť učit se a přemýšlet. Nicméně Brecht si od

Piscatora převzal mnoho výrazových prostředků vedoucích kvdidaktice inscenace, které dále využíval a rozvíjel ve svém divadle, jako např. montáže textů, proslovy, songy, filmové projekce, tabule s vysvětlením textu či práce s dokumentem.

Brecht klade důraz na popis společnosti a jejího stavu, ne na vzpouru jedince. Tématy se tak staly společenské jevy (inflace, rodina, náboženství, válka apod.) Divák se má učit myslet, aby si mohl zrevidovat světový názor. Je na divákovi, aby soudil, aby volil, domýšlel a vyvaroval se chyb, kterých se dopouští postavy na jevišti. Hrdinou se stává člověk, který se neodlišuje od ostatních až do chvíle, kdy vykoná významný čin v osobně vyhrocené situaci. Tím Brecht poukazuje na fakt, že každý člověk má moc postavit se na odpor a bojovat za změnu.

Divadelní akce má dva plány: v prvním, dramatickém plánu, herci předvádějí osudy postav a v druhém plánu herci provádějí komentáře postav, rozkrývají další aspekty, které nejsou na první pohled zřejmé. Diváka ani herce neokouzluje tajemný přerod herce v postavu, zajímá ho aktuální problém a postoj člověka, který má možnost ovlivnit svět právě tím, že odhaluje vyčpělé, nefunkční a nepravdivé společenské konvence. Herec tak nabízí svou akci jako podnět k pozorování a zamyšlení. Když se nepoučila postava, je na divákovi, aby se poučil alespoň on. To vyžadovalo od herce i od diváka chuť k dialektickému myšlení. Od herce to vyžadovalo, aby byl divákovi schopen nabídnout právě více úhlů pohledu, více aspektů jednání postavy. Hercův postoj údivu umožňuje zpochybnit samozřejmé jevy a výklady těchto jevů. Herec měl zcizením své akce odhalit právě onu nesamozřejmost běžně uznávaných konvencí, odhalit tak falešnost příčin a následků, a připravit tím možnost pro proměnu paradigmatu.

Brechtovský herec je součástí souboru s vyhraněným politickým cílem. Jeho cílem je pomocí divadla přeměnit svět a vychovávat diváka. Herec popisuje, vypráví, stává se prostředníkem mezi událostí a divákem. O postavě mluví ve 3. osobě, cituje ji. Získává tím odstup a nehraje o svých pocitech. Herec se kontroluje, což neznamená, že je chladný. V průběhu zkoušek jsou emoce potřebným materiálem k pochopení dosahu událostí. Nakonec však herec musí najít cestu, jak postavu globálně obsáhnout a jak nalézt umělecké prostředky, aby tyto pocity předal divákovi. Tato stylizace není netečností. Jedná se o odstup, který umožňuje herci přidávat k situaci závažnost reflexe a vlastní stanovisko, čímž upozorňuje na to, co je dle jeho názoru to aktuální, co kritizuje. To je základem pro tzv. zcizovací efekt. Když Brecht mluví o zcizení akce, nemá na mysli odstup ve smyslu chladnosti herce v jeho projevu. Naopak, herec je ten, kdo vstupuje do kontaktu s divákem, on s divákem vede dialog. Herec je tím, s kým má divák cítit sounáležitost jako s pozorovatelem. Herec využívá parabolu k objasnění postojů, k nimž jsou v příběhu vytvářeny narážky, demystifikuje jeviště, odkrývá zákulisní prostor a provádí přestavby před zraky diváků. Divákovi je bráněno v podléhání iluzi dramatického plánu i jinými prostředky, jako například neustálým informováním o tom, co bude následovat, veršovanou formou promluvy, songy, skrytými významy (podtexty) herecké akce, kdy postava říká něco jiného, než chce vykonat.

Na zkoušky je vyhrazen dostatek času, protože jsou dlouhým hledáním nejen jevištního tvaru, ale i materiálu, který je zapotřebí pro hereckou akci. Na zkouškách se pracuje s textem, ale nepospíchá se s jeho ovládnutím. Pozornost se soustředí na scénu, kde dochází k hledání vhodného řešení problémů, kde se formují názory a myšlenky, kde se jednotlivá řešení domýšlejí do důsledku. Herec předvádí alternativy řešení, které se postavě v jednotlivých situacích nabízejí. Herec předvede gesto, akceptuje rozhodnutí, které volí postava, nabízí k němu ale i své rozhodnutí. To vše herec dělá proto, aby se divák dozvěděl o postavě daleko více, než co je v textu role, kterou hraje. Brecht střídá herce v obsazení jednotlivých rolí, dosahuje tím nejen pestřejšího hereckého projevu, ale obohacuje tím také materiál osobních postojů k dané situaci, čímž zdokonaluje zcizovací efekt herecké akce.

Brecht znal Stanislavského systém a choval ho v úctě, nicméně nesouhlasil s ním v oblasti zájmu herce o svůj vnitřní svět. Herec se nemá vracet a oslovovat své minulé pocity. Na scéně není proto, aby prožíval, ale proto, aby bojoval. Nesouhlasí s psychologickou koncepcí motiv-pocit-výraz a nahrazuje ji poukazováním herce na protiklady a různé aspekty dané situace. Jednotlivé scény existují samy pro sebe, nevytváří kontinuitu. Herec však má neustále na paměti svůj vztah k závěrečné scéně.

Herec má volit gesta, která jsou pro postavu obecná, nevycházejí z psychologického rozboru postavy, mají být rychlá, oddělená od sebe a ve vzájemném kontrastu. Tím, že v průběhu zkoušek herec odhaluje více možností výkladu postavy a jejího jednání, uvolňuje postavu z jednoznačných determinací. Svět je víceznačný a vícevýznamový a herec tedy musí pomocí sociálního gesta tyto víceznačnosti a vícevýznamovosti odkrývat. Herec představuje určitou postavu, neprožívá ji. Měl by věcně a konkrétně předvést svou postavu, její dovednosti a schopnosti.

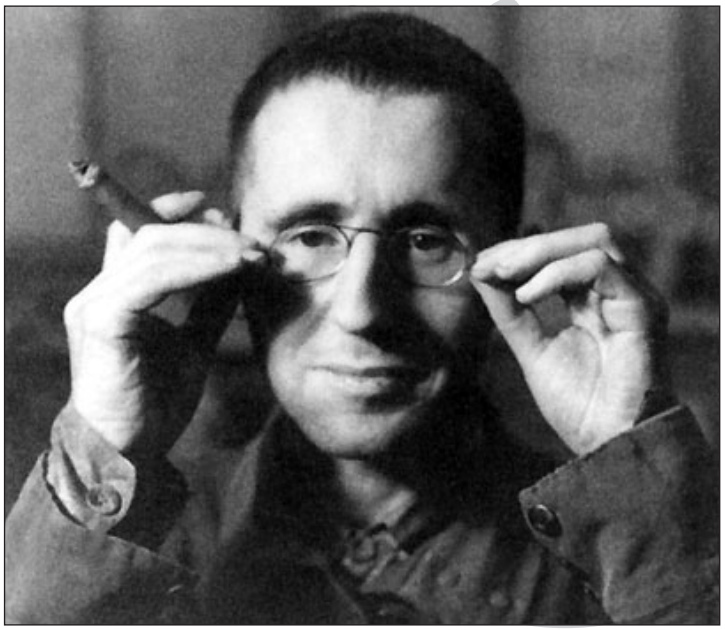

O tom, že se principy epického divadla staly druhým pilířem systému dramatické výchovy, není pochyb. Nejde jen o divadelní formu vyprávěného divadla, která nabízí antiiluzivní přístup k zobrazování jevištní reality. Jde i o postupy, kterými hráči jednotlivé obsahy sdělení nachází a posléze prezentují ostatním členům skupiny či divákům regulérního divadelního představení.

Vojta Maděryč

TESÁNO DO KAMENE - BERTOLD BRECHT

PODÍVALI JSME SE ZA VÁS...
... DO FARNÍ STODOLY

Dnes, respektive v době vydání již předevčírem, jsme navštívili prostor provozovaný pouze pro potřeby přehlídky – totiž Farní stodolu. Tento rozsáhlý objekt se nachází v kostelním areálu přímo naproti Fabrice a poznáte ho podle… kostela v pozadí. Ten sice není moc vidět, ale je tam, to nám můžete věřit.

Cesta dovnitř je ďábelsky nebezpečná, jelikož se musí přejít silnice s neviditelným přechodem, na kterou navazuje úzký průjezd do dvora, ze kterého se občas vyřítí svítící a hučící Forman. Odměna za překonání těchto překážek je však božská.

Před vchodem do Stodoly vás upoutá gril a po vstupu Ježíš Kristus, Pán náš, visící na stěně naproti dveřím. Dále pak velice příjemná obsluha (složená z hasičů a vůbec odborníků – dobrovolníků) a – ceny! Podnik je zřejmě provozován v rámci charity, neboť pivo Polička 11 ° za šestnáct korun je vskutku raritou. Jinak se většina nápojů prodává na objem a ceny jsou za decilitr – víno nalévají za 10 korun, Kofolu pouze za čtyři, minerálku dokonce za tři. Zato výběr jídla je skromnější, kromě různých pochutin (dáte 12 Kč a máte Lentilky! K vínu ideální.) za zmínku stojí jen zcela nevegetariánské uzeniny, tzn. párky či klobása po třiceti korunách, uzené maso za čtyřicet.

Prostor je však výjimečný i z jiných důvodů – především je obrovský, tudíž se do něj pohodlně vejdou všichni, kteří mají o posezení zájem. Také je krásný. Hrubě omítnuté stěny a nezakryté krovy nad hlavou vytváří zvláštní atmosféru. K dispozici je i zahrádka, avšak kvůli nabitému programu přehlídky bude nejspíš využívaná pouze pro seminární diskuse – večer je na dvoře chladno. Otevírací hodiny jsou proměnlivé podle nálady, například v pondělí otevírají v devět. Zavíračka přijde, když všichni odejdou.

Vytrvalou hrou na kytaru a zpěvem jsme vyzkoušeli i akustiku. Stodola testem prošla, pouze pro příště prosíme o větší návštěvnost. Chybí nám do kapely deset zpěváků, talent není vyžadován.

Zvláštní vojenský zpravodaj redakce (v utajení).

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2011

PONDĚLÍ 13. ČERVNA

7.30–8.15	snídaně – soubory jídelna	SZŠ
8.30–12.00	dílny pro děti ze souborů	PZŠ
8.30–12.30	semináře pro dospělé	
	třída A	Fka-aula
	třída B	Fka-učebna 1
	třída C	Fka-knihovna
	třída S	Fka-učebna 2
9.00–10.40	**3. blok přehlídky** – vystoupení pro veřejnost	
	Romance čumilů	Fka-sál
	JAU, ZUŠ Brandýs nad Labem	
	Když nemůžu spát	Fka-sál
	Pampalin, ZUŠ Turnov	
	Alice a skřet Tobiášek	farní stodola
	Divadelní studio Kampak! ZUŠ Štítného, Praha 3	
11.30–13.00	oběd – soubory	jídelna SZŠ
14.00–15.40	**3. blok přehlídky** – vystoupení pro účastníky DS	
	Romance čumilů	Fka-sál
	JAU, ZUŠ Brandýs nad Labem	
	Když nemůžu spát	Fka-sál
	Pampalin, ZUŠ Turnov	
	Alice a skřet Tobiášek	farní stodola
	Divadelní studio Kampak! ZUŠ Štítného, Praha 3	
16.00–17.00	diskusní kluby seminaristů	farní stodola
16.15–17.00	diskuse lektorského sboru s vedoucími souborů vystupujících v 3. bloku	Fka-učebna 3
16.15–17.45	dětský diskusní klub pro děti ze souborů vystupujících v 3. bloku	Fka-aula
	otevřený diskusní klub pro děti z ostatních souborů	Fka-učebna 2
17.30–19.30	seminář k inscenacím Dětské scény č. 1	farní stodola
19.00–21.00	večerní program pro děti ze souborů s pohoštěním	Fka-foyer a sál
19.30	večerní setkání dospělých účastníků DS	

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka *- Fabrika Svitavy,* ***OttD*** *- Ottendorferův dům,* ***SZŠ*** *- Střední zdravotnická škola,* ***muzeum*** *- budova Městského muzem,* ***farní stodola*** *- stodola svitavské římskokatolické farnosti,* ***PZŠ*** *- ZŠ praktická – budova Speciální základní školy*

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY - ČÍSLO 3.

Redakce: *Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Eva Brhelová, Vojtěch Maděryč, Tereza Vyvijalová, Ivo Mičkal (fotodokumentace), Pavel Kocych (ilustrace, sazba a grafická úprava) a Matěj Kocych, redakční čtyřnožec.*

Tisk. DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3. patře Fabriky Svitavy. Uzávěrka čísla 3. – 13. 6. 2011 ve 2.30. Vychází 13. 6. 2011 v 12.00. Náklad – 300 ks.

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

SVITAVY - ÚTERÝ - 14. ČERVNA 2011

ČÍSLO 4

ÚVODNÍK

Slyším bujarý smích doléhající do redakce z farní stodoly. A není se čemu divit. 40. narozeniny Dětské scény jsou oprávněným důvodem k veselí všech zainteresovaných. Když jsem si ve foyer prohlížel výstavku fotografií a dalších materiálů týkajících se naší jubilantky, uvědomil jsem si, že třeba jednou se při oslavách 80. narozenin Dětské scény objeví na fotkách i další tváře mých učitelů, kolegů, kamarádů a vrstevníků a budou u nich cedulky se jmény. A možná si je budou prohlížet děti, které se budou ptát, co je to za dámy a pány. Možná mezi nimi budou i seminaristé, kteří budou u té příležitosti trávit příjemné chvíle v hospůdce a budou se dobře bavit.

Čtyřicet let je dostatečně dlouhá doba na to, aby se leccos zapomnělo. A je to taky dostatečně dlouhá doba na to, aby se ukázalo, zda práce mnoha lidí na vybudování takové přehlídky byla smysluplná.

Včerejší den patřil v redakci k těm klidnějším, pokud je možno o klidu v redakci vůbec hovořit. Mírné zvolnění tempa mi nicméně umožnilo trochu si i užívat. Nemám na mysli jen veselí ze setkání s lidmi v prostorách farní stodoly. Mohl jsem dnes nasávat atmosféru, vnímat prostředí kolem sebe, více než v jiné dny si uvědomovat velké i drobné radosti přehlídky. A musím říct, že mi dnes nic nezkazilo radostný pocit z dobré a smysluplné práce, že mi vše zapadalo do mé představy o přátelském setkání lidí, které spojuje jedna myšlenka.

Mé mládí mne neopravňuje posuzovat dlouhou minulost, ale umožňuje mi pohledy minulostí tolik nezatížené. A z úhlu pohledu člověka, který něco málo z historie Dětské scény ví, si dovolím tvrdit, že naše oslavenkyně je ve velmi dobré formě, že má mladým lidem neustále co nabízet a že dokáže svou krásou okouzlit nejednoho účastníka. Přeji jí tedy i do dalších let jen to nejlepší.

Krásné narozeniny, Dětská scéno. Z celého srdce ti přeji mnoho dalších šťastných a zdravých let.

Vojta Maděryč

NAHLÉDLI JSME...

... DO DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ U JITKY MACÁKOVÉ

DÍLNY SOUBORŮ (M)

Ranní dílny pro soubory jsem tentokrát prožila spolu s lektorkou Jitkou Macákovou a dětmi v Městském muzeu a galerii.

Celý průvod brebentivých dětí vystoupal po schodech. V jedné rozlehlé místnosti si odložili věci a utvořili na podlaze kruh.

Nejdříve si na sebe přilepili cedulky se jmény. Poté vždy řekli své jméno a přidali pohyb. Další to zopakoval a přidal svoje. Asi v polovině si už všichni navzájem pomáhali, a ze všech pohybů a gest vznikl jakýsi velmi živočišný a hravý tanec. Všichni se u toho vyřádili.

Když už byli seznámení a pořádně rozcvičení, povídali si o různých způsobech tvoření koláže. Dozvěděli se například, co je to roláž. Tedy typ koláže, která je například ze dvou obrazů, které jsou mezi sebou prostřídány (a prostříhány) tak, že tvoří tvar harmoniky (tedy jestli tomu rozumíte, jelikož nejsem žádný odborník, a neumím to řádně a na intelektuální úrovni vysvětlit, přičemž to nesvedu vysvětlit ani na intelektuální rovině či kopci. I z údolím mívám problémy!)

Když bylo po diskusi, dostali za úkol najít si z obrazů, které byly všude kolem, nějaký, který se jim zalíbí, a říci, jaký z něho mají pocit, v jaké je náladě, snažili se odhadnout, z jakého materiálu byl obraz asi udělán, a též ho představit jako pohyb. Například u obrazu kachny znázornily dvě dívenky peroucí se tyto ptáky tak hezky a vtipně, že si vysloužily potlesk.

Později dávali obrazu jméno, a vymýšleli na jeho motivy příběhy. Za moment jsme už zhlédli krátkou milostnou scénku v podání čtyř chlapců, hon na zločince a nebo tragický život mladíka Budíka.

Děti si nakonec podle příběhu utvořili vlastní koláže a popovídali si o nich. Ale pak už nebyl čas, a dílna musela skončit.

Celý prostor, v němž se dílna uskutečnila, byl čarokrásný. V tom se shodly všechny děti, a moc si všechny obrazy pochvalovaly. Bavilo je hrát ta krátká představení a dílnu si vesměs užily.

To by bylo ode mne vše. Doufám, že si i ostatní soubory užily své „dílnování“.

Áňa

NAHLÉDLI JSME...

...DO SEMINÁŘE S - CESTY IMPROVIZACE

Improvizuji, tedy nespím

Ranní hodina nebyla pro seminaristy přívětivá. Bylo to možné pozorovat na výrazech jednotlivých účastníků. Ale jak znám Janu Machalíkovou, lektorku improvizačního semináře pro středoškoláky, chtěla se podívat pod povrch, zjistit víc, poznat podrobnosti. Proto měli seminaristé ukázat na prstech, kolik hodin spánku mají za sebou. Škála se pohybovala od nuly po sedm hodin. Osobně jsem byl rád, že ta nula nepatřila mně, a že někdo může být víc zmožený než já. Pak jsme vytvořili skupiny podle počtu prospaných hodin a ve skupinách jsme měli toto číslo zobrazit ze svých těl. Opozdilci pak námi zobrazené hodnoty měli sečíst a společně je zobrazit svými těly. Číslo to bylo úctyhodné, bylo možno ho přečíst jako sedmdesát čtyři, ale také jako čtrnáct. Když jsme hodiny sečetli, zjistili jsme, že správný součet tvoří dvacet osm hodin. A to už je dost prospaného času, takže hurá, jsme krásně vyspaní, můžeme začít makat.

Aktivizace a vaření

Je důležité aktivizovat se. Aktivizovat se fyzicky i psychicky. Chodit po prostoru, hýbat se jako žížala v kompostu. Je zapotřebí se napojit na ostatní žížaly a být jedním organismem, zastavovat se a rozhýbávat se společně. Toto fyzické aktivizování je vlastně ještě mírumilovné. Pak ale Jana zahajuje vaření mozku, promíchání smyslů, nevymýšlení a projevování sebe sama bez cenzury. Věci běžné a reálně přítomné v prostoru učebny se proměňují ve věci opravdu netušené. Objevuje se auto, prase, moře, balón, drbátko a další a další prapodivnosti. S vypětím všech sil se snažíme se navzájem přesvědčit, že to auto, prase, moře, balón, drbátko a další a další prapodivnostmi vlastně nejsou těmito prapodivnostmi. Bohužel se proměňují v jiné prapodivnosti. Realita kolem nás se spikla a usiluje o náš zdravý rozum. V tomto okamžiku by nebylo moudré pokoušet se dobrat pravdy.

Jak se nám ale pak vymýšlely příběhy! Nejdřív z živého obrazu, který jsme vytvořili z náhodného pohybu, Dokázali jsme se přenést do různých prostředí, stát se čímkoli možným i nemožným.

Nebyli jsme však jenom tvory, kteří se k lidem nedají příliš připodobnit. Jana dokázala najít i prostor pro přemýšlení, úvahy nad dramatičností situace a její výstavbou. K tomu je velmi vhodná improvizační hra Sem beru, někteří seminaristé tuto hru znali pod názvem Špekáček. Hra se hraje tak, že do středu kruhu vstoupí jeden hráč, vytvoří sochu a řekne například: Jsem špekáček. Přistoupí druhý hráč a řekne: Jsem hořčice. Přistoupí třetí hráč a řekne: Jsem připálený tuk stékající po špekáčku. První hráč řekne, koho bere s sebou. V středu kruhu zůstává jeden z hráčů a ten zopakuje co jeho socha představuje. A tak to pokračuje pořád dokola. A je mnoho možností, jaké věci za sebou řadit. Zda k první soše přiřadit druhou sochu pozitivní a za ní ještě pozitivnější, či naopak druhou sochu dát jako negativní a třetí jako pozitivní. Variant je mnoho. Která je však divadelně a dramaticky nejzajímavější, o tom je možno diskutovat docela dlouho. Dostali jsme se až k úvahám o telenovelách.

Naladění se na jednu vlnovou délku

Jana dál pokračovala v duchu vaření mozku, ale neopomněla udržovat navázání na partnera. Velmi vhodná je hra Orákulum. Vybraní hráči stojí v řadě a snaží se bez přípravy společně odpovědět na otázky ostatních hráčů, kteří jsou v tuto chvíli zvídavými diváky a posluchači. Orákulum odpovídá na otázku celou větou. Tato hra není vůbec jednoduchá, vymámit z orákula odpověď na svou otázku, to se jen tak někomu nepoštěstí. Orákulum odpovídalo, ale kolikrát nedopovědělo a zaseklo se, rozesmálo se, rozhihňalo se a bylo po odpovědi. Jana podporovala a radila orákulu, jak se dobrat úspěchu: „Orákulum, chyťte se za ruce. Naslouchejte si. Říkejte jednu hlásku, to nevadí, že jsou to pazvuky, orákulum má vždycky pravdu. Dobírejte se celého slova po hláskách." K hráčům pak Jana promlouvala takto: Vy nevíte, my nevíme, je to společné dítě, společný výsledek a my jako diváci se bavíme, když vidíme ten proces vznikání. Nevypadávejte z role, když jeden z vás není doma, je těžké, aby i ostatní zůstali doma. Ukazuj své pravé já – zveřejni proces vznikání. Setřepejte ze sebe břímě odpovědnosti, je to společná práce, nikdo z vás nenese celkovou zodpovědnost za vzniklý výsledek."

Jana radila hráčům, ať k úkolu přistupují aktivně, ať mají aktivní postoj, ať jsou otevření k nabídkám ostatních, ať přejímají jejich nápady a rozvíjí je. Jana nabídla lákavou hru, které jsem neodolal a zahrál jsem si ji spolu s Janou. Šlo o to, držet se ve dvojici za ruku a druhou rukou se snažit plácnout svého protivníka přes zadek. No uznejte, který muž by odolal tak lákavé nabídce, jako je beztrestně plácnout Janu po zadku.

A postupně se Orákulum rozpovídalo. Dozvěděli jsme se například, že Marťani jsou zelení, protože žijí na Zemi, bohužel jsme se nedozvěděli, proč se mastí vlasy, ale dozvěděli jsme se, že železo je těžké, protože je. Dočkali jsme se i řady dalších moudrých odpovědí. Orákulum dokonce několik odpovědí zazpívalo.

A opět se dostalo i na několik dobrých rad do života. Jednu si neodpustím parafrázovat: Sami si dávejte osobní úkoly, v čem se chcete zlepšit, co se chcete naučit, jinak i sebelepší učitel nezmůže nic. Sami musíte chtít, sami musíte být zainteresovaní na svém osobnostním rozvoji.

Mozky vaříme, hubou meleme

Dokážete si představit, že se s někým bavíte tak, že se vás neustále na něco ptá a každá vaše odpověď začíná ANO, A…? Pakliže ne, věřte, že když dodržíte pár jednoduchých pravidel, můžete si užít spoustu legrace a dozvíte se o sobě spoustu zajímavých a hlavně přísně tajených skutečností. Já jsem se například o sobě dozvěděl, že jsem vášnivý zemědělec zaměřený na pěstění zeleniny všeho druhu. V tomto oboru podnikání dosahuji nezanedbatelných úspěchů. Dokážu vypěstovat pětimetrové okurky a to vše díky tomu, že je hnojím vlastními no ehm, však víte…

Můj partner vlastnil restauraci, kde se jako šéfkuchař specializuje na přípravu pokrmů z lidského masa a dokonce na to dostává dotace z Evropské unie. Neuvěřitelné, že? A víte, že krtek má dva mozky? Jeden velký, ten používá k tomu, aby si našel potravu a vůbec přežil všechny nástrahy a druhý, malý, používá k rozmnožování? A že nejlepší koření do polévky je sušený najemno nasekaný hmyz? A že správně natočené pivo má pěnu jako šlehačku, že takové pivo je nutno natočit na záchodě a ještě ji posypat cukrem, aby déle vydržela?

A co byste vymýšleli vy, když byste vařili svůj mozek a měli jasnou instrukci: „Chceme slyšet konkrétní úchylárnu!!!"

Kdo by to řekl. Tolik srandy a zároveň poučení v několika málo hodinách. Poslední moudro, o které se s vámi podělím: „Nezapomeňte na to, že spánek je dobrá věc." Jak aktuální nejen pro redaktory, že?!

Prožil a zapsal Vojta Maděryč

VČERA JSME VIDĚLI...

... DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ S KATKOU MIKANOVOU

RECENZE LEKTORSKÉHO SBORU K PŘEDSTAVENÍM TŘETÍHO BLOKU

ROMANCE ČUMILŮ

Soubor zachoval dějovou osu stejnojmenné literární předlohy a zároveň autorsky pojednal

ty dějové momenty, které se stávají půdou pro ctitele zvědavosti – čumily. Hráči se tak v průběhu inscenace ocitají ve třech rovinách: vypravěč, čumil a postava v akci, na kterou je zíráno. Tyto přechody z role do role nabízejí možnost pro rozvoj interpretačních dovedností. Postavy v epizodách jsou čitelné, a stejné vyjasnění by potřebovaly i role vypravěčů a čumilů.

Dále navrhujeme pohrát si s prostorovým řešením vypravěčských pasáží a zejména s akcemi čumilů, které zatím působí staticky. Velký potenciál ukrývá epizoda se sebevrahem. Kdyby se jednotlivé obrazy, v tomto momentě protnuté tmou propojily, mohly by vytvořit situaci s narůstajícím napětím v boji o nejlepší místo až do postupného opadávání zájmu.

Slibným místem je epizoda sprejování, která by se mohla výtvarně rozvinout a stát se tak obohacujícím scénografickým prvkem.

Aby romance, která je v názvu, vyzněla, doporučujeme vytvořit divadelní situaci zobrazující vznik milostného opojení Williema a Violety. A zviditelnit linii tohoto vztahu.

Tento mladý soubor má na doladění inscenace všechny předpoklady.

Zuzana Jirsová, Anna Caunerová

KDYŽ NEMŮŽU SPÁT

Mám ráda představení šitá souboru na míru, vyrůstající z životních zkušeností aktérů. Taky často těžko usínám. A pamatuji se, jak mi kdysi bylo. Jak člověk koukal do zrcadla a až moc mu záleželo na tom, co si kdo o něm myslí. Někdo to bolestné období ani nepřežije.

Proto mě ta inscenace oslovila a podobně i ostatní lektory. I když jsme starší, viděli jsme se ve všem zase jako rodiče. Pak jsme se dozvěděli, že vedoucí ty (s prominutím) děti učila už na nižším stupni a teprve pak v dramaťáku. A v tom tkví tajemství oné úžasné důvěry všech. I tajemství rovnováhy mezi otevřenou výpovědí a přehledně uspořádaným divadelním tvarem. Mezi svobodou a řádem. Je třeba se vzepřít, osamostatnit a pak poctivě hledat. Zbavovat se povrchností a zbytečností je dnes těžší než dřív. Do hloubky se chce málokomu. (Ale jak půvabně se dá zahrát s barbínami!) A těch nástrah všude. Postava Hada byla krásná a pravdivá. Kolik zla může napáchat taková svůdná věta! A na druhou stranu, s jakým humorným nadhledem se dá mluvit a zpívat o věcech velice vážných! A jak něžně mohou mluvit adolescenti před početným publikem. Samozřejmě s jeho podporou. Odpoledne se dokonce kvůli potlesku na otevřené scéně zdálo, že má hra několik konců.

Jen poslední věta nám zazněla nepříjemně. Asi jsme alergičtí na ten agitační tón z padesátých let. Tak radši „vy“. Kvůli čemu všemu nespíte vy?

Eva Keroušová

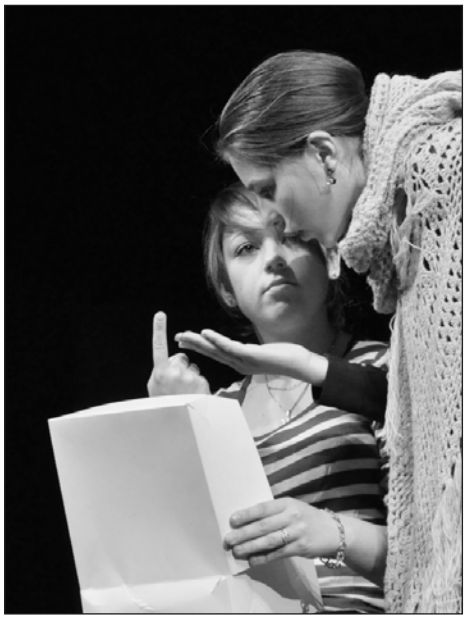

ALICE A SKŘET TOBIÁŠEK

Kouzelná pohádka z knihy amerických pohádek Prcek Tom a Dlouhán Tom Pavla Šruta.

Housle, kytara a kovbojské klobouky navozují atmosféru amerického západu. Příjemná hudba ve Farní stodole a country tanečky tuto atmosféru ještě podtrhují . Ale, ouha, zdánlivě dobrý nápad umístění do tohoto stylového prostředí vhodného pro country bál připravuje malým hercům horké chvilky. Podium je malé a do pohybu na scéně vnáší chaos i neodstranitelné schody. Otevřená vrata stodoly vpouštějí na podium světlo, ale i hluk projíždějících aut z rušné komunikace. Výška podia v prostoru bez elevace znesnadňovala divákům viditelnost na scénu. Prostor pro hraní divadla má svá specifika a není vždy moudré nechat se zlákat prvotním dojmem a pohrdnout tradičním divadelním prostorem.

Kouzelná pohádka, kde nadpřirozenou bytostí je skřet Tobiášek, reprezentovaný loutkou, by měla dostát své kouzelnosti. To znamená kouzla, která se dějí, by neměla zůstat jen ve slovech. Vedení loutky by mělo být přesnější v komunikaci s živými herci, i když princip uvázání Alice na „opratě" rukou je hezkou metaforou, přičemž se znak postavy přesouvá na jejího vodiče a loutka se stává atributem a rekvizitou . Loutka v sobě skrývá ještě daleko větší potenciál pro hraní.

Již jsme zmínili, že schodu na stísněném prostoru scény vytvářejí překážku, která do organizaci pohybu na scéně vnáší chaos. Ale upřímně řečeno - není chas na scéně není bazickým principem inscenace jako takovým? Určitě ovlivňuje temporytmus inscenace, který tak postrádá hloubky i vrcholy.

Přesto soubor působí sympaticky, zvlášť svěží hudební složka a bezprostřednost dětského projevu.

Karek Vostárek a Hana Cisovská

VČERA JSME VIDĚLI...

... ROMANCE ČUMILŮ

Z LEKTORSKÉ KUCHYNĚ

Členy lektorského sboru divadelní části přehlídky budeme poznávat postupně. Položíme jim v průběhu následujících dnů tři otázky.

Tady je otázka první:

Jaké herecké cvičení nejraději používáte?

Eva Keroušová

Uvolňovací. V lehu v trávě, nejradši u potůčku, koukám do mraků. Vydržím to dost dlouho.

Hana Cisovská

Cvičení beze slov.

Anna Caunerová

Neviem jako vyzerá herecké cvičenie. (Fakt je, že Anička je tanečnice a to je opravdu trochu něco jiného.)

Karel Vostárek

Každé ráno při prvním pohledu do zrcadla se pokusím o úsměv a řeknu si zpříma do očí: tebe neznám, ale umyji tě. A pak to realizuji.

Miloš Maxa

Vnitřní monolog. Postavy v konkrétním okamžiku, v situaci.

Zuzana Jirsová

Takové, kterého je v daném čase potřeba.

Přepsal Vojta Maděryč

RECENZE PŘEDSTAVENÍ TŘETÍHO BLOKU

Jau, ZUŠ Brandýs nad Labem: Romance čumilů

„Všemu se dá uniknout, ale čumilům ne“ – prohlásí osm mladých herců a na doložení své téze sehrají sled etud – anekdotických střípků, v nichž se čumilství předvádí. Nejrozsáhlejší z nich je epizoda s davem, čekajícím na skok sebevraha z mostu, která je jako jediná rozvedena do řady obrazů, oddělených stmívačkami; i ta se však ukáže být jen další z anekdot. Shluk obrazů je propojen jen řetízkem obrázků dvou čumily pronásledovaných milenců, kteří se nakonec octnou až před oltářem – ale i oni vzápětí odběhnou spolu s čumilskými svatebčany, když se z uličky vedle diváků ozve jakési nesrozumitelné zvolání.

Obrazy jsou dosti statické, s mizanscénou se nepracuje, všechno jde převážně přes slova dialogů a tady zas vadí mluvní nevybavenost většiny herců s výjimkou představitele policisty.

Konstatováním existence čumilů, jímž vše začínalo, také vše končí. Končí koncem-nekoncem, jenž je logickým důsledkem chybějící stavby tématu. Inscenace jsme se nedočkali – jen několika etud.

Pampalin, ZUŠ Turnov: Když nemůžu spát

Dvě pokušení, kvůli nimž teenageři nemohou spát. Autorské divadlo komponované jako koláž starostí dnešních mladých lidí, jak je sami cítí.

„Každá druhá dívka je nespokojená sama se sebou“ – praví úvodní slogan, po němž šest starších děvčat a pět chlapců sehraje prvý příběh. Pocit, že je Martina tlustší, než by měla být, je nabuzován a zesilován i výroky rodičů a necitlivých spolužáků, jakož i svůdného „hada“, jenž nabízí všechny ty lákavé laskominy, jichž by se měla zdržet. Marek, jenž kvůli Martině podstoupí pěstní soubor, nakonec Martinu zbaví trýzně, když se jí vyzná, že ji má rád takovou, jaká je. A dobře udělaný závěr nás přiměje k potlesku.

Jenže, ouha, inscenátoři ukradnou sami sobě finále a divákovi nastupující katarzi, neboť začnou druhý příběh, tentokrát Jakuba, jehož by tatínek měl rád fotbalistou, zatímco on by raději na výtvarnou školu. Jakuba před svody drog a špatnou společností zachrání svým vztahem Marie, která je také jiná, než ostatní. Diváci opět zatleskají, ale inscenátoři jim (i sobě) také tentokrát vezmou doznění přílepkem, jenž vyvrcholí otázkou do diváků: „A co ty? Můžeš spát?“

Živá hudba je sympatická, ale svým jediným, stále opakovaným motivem začíná být časem poněkud monotónní. Sám příběh i inscenační postupy jsou až naivní. Ale je to naivita odzbrojující dík autenticitě a upřímnosti, s níž jsou problémy nastolovány, rozvíjeny i řešeny.

Dvojdílná expozice, jak jsem se pokusil naznačit, je poněkud neuspokojivá. Ale možná jde jen o to výrazněji exponovat fakt, že prvý příběh je problémem dívčí části souboru, abychom očekávali ještě pokračování problematiky chlapecké, a také o to ukončit prvý příběh tak, aby divák nezískal pocit, že vše je definitivně uzavřeno a není co dodat.

Kampak, ZUŠ Štítného, Praha 3: Alice a skřet Tobiášek

Až mravoučný příběh o tvrdohlavě líné Alici, která si nejraději jen kousala nehty, dokud ji skřet Tobiášek nepřivedl k rozumu, inscenuje soubor pomocí hereckého vyprávěného divadla s jedinou loutkou-manekýnem pavoučích údů pro postavu skřeta (žel nepříliš rozehranou).

Téměř permanentním problémem (nejen) dětských souborů i na této přehlídce bývá statičnost: herci se na scéně rozestaví do půlkruhu čelem k divákům a vyměňují si repliky. To pražskému souboru rozhodně vytknout nelze. Děti smíšeného věku mají evidentně spoustu elánu i jevištní odvahy, ale tyto vklady se projevují v inscenaci spíše jako zdroj velikého chaosu: všichni jsou téměř neustále v pohybu odněkud někam, všichni běhají a poskakují – ale to vše se odehrává ve stejném, zrychleném temporytmu beze změn a akcentů na dějově a tématicky klíčové motivy, vinou čehož v neustálém pobíhání zapadnou nejen dva důležité momenty, v nichž se Alice na chvíli zbaví skřeta nejprve tím, že proběhne hustým houštím a pak tím, že ho shodí do vroucí vody, ale také se zcela vytrácí významová vazba mezi Aliciným kousáním nehtů coby projevem lenosti, funkcí skřetova odstřiženého nehtu a polepšením se Alice, která si pak už nehty nikdy nekousala.

Viditelné odstříhnutí skřetova nehtu je vtipné, ale jestliže opravdu vidíme nehet spadnout na zem, očekáváme také, že přesně podle říkanky Alici opravdu najde – a ne že se to jen řekne, zatímco nehet vidíme ležet na podlaze.

Zkrátka: věci by prospělo přesnější promyšlení významově důležitých momentů, jimiž je příběh a jeho téma neseno, a méně vnějškové, významově nezdůvodněné akce.

Luděk Richter

VČERA JSME VIDĚLI...

... KDYŽ NEMŮŽU SPÁT

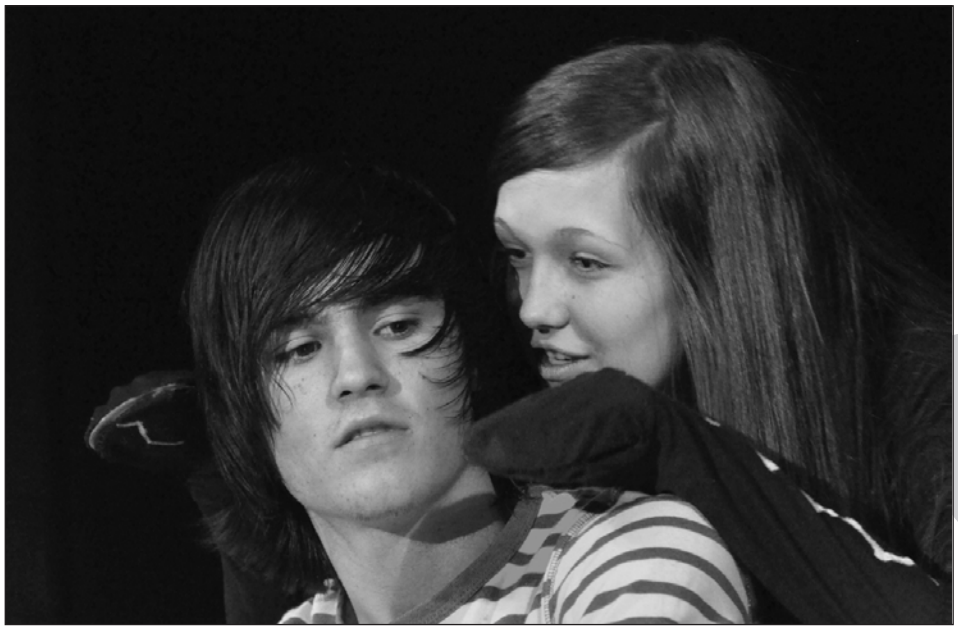

VČERA JSME VIDĚLI...

... DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ S MARKEM DOLEŽELEM

VČERA JSME SI VŠIMLI

... VEČERNÍHO PROGRAMU PRO DĚTI ZE SOUBORŮ

„Já už nemůžu."

„Asi prasknu."

„Pojď tančit." Ozývalo se z každého kouta Fabriky v podvečerních hodinách. Spousta jídla, smíchu, dětí radosti, ale především nadšení a spokojenosti se rozléhalo všude kolem. A tak se všichni ládovali řízečky, chlebíčky, salátky, zeleninkou a hromadou dalších věcí až jim to lezlo ušima. „Samozřejmě hrajeme i na přání," znělo z auly. A po otevření dveří se na nás vyvalila vlna optimismu a horkého vzduchu. Uvnitř to žilo, děti skotačily, hudba hrála staré dobré ověřené šlágry, na které si každý rád zatančil. „Nebuď tak infantilní. Máš přece své roky." Říkali jsme si. Ale nedalo se odolat a na nějaké to „Uh – ah", „Mašinku" či „Baby, Baby" (Justin Bobr) jsme si přece jen trsli. Po nějakém čase nás kombinace plného břichu a divokého tance zcela skolila – jednoduše nám došly síly i dech. Takže zatímco my už jsme padali únavou na chladivou podlahu, na parketu se pořád ještě svíjeli ti mladší s nekonečnou energií.

Takže dnes znovu?

Babinec a Jan, Uherské Hradiště

ZAPSALI JSME...

... Z DĚTSKÉHO DISKUSNÍHO KLUBU PRO DĚTI ZE SOUBORŮ

A na úvod tématický tvůrčí počin lektorů.

Romance o skřetovi,

JAU!

Kampak?
Nemůžu spát...
Alice?

Tobiáši?

Nečum!

Romance čumilů, JAU, ZUŠ Brandýs nad Labem

Diváci oceňovali tématickou rovinu představení, byla pro ně aktuální.

„Je to ze života, lidi jsou takovýhle. Jakmile se něco takovýho děje, tak ty lidi udělají jéééééé! A čumí."

„A pak začali šířit fámy, tak jak to funguje v normálním životě."

Divákům se líbila použitá hudba, taktéž pochválili kostýmy, rekvizity a práci s nimi (spreje, štafle, dvojí využití igelitu). V diskuzi vyzdvihovali vtipné momenty v představení a tzv. „dobré hlášky".

„Vždycky když přišel policista na scénu, tak bylo veselo – třeba jak vzal ty dorty..."

Chválili herecky zvládnuté situace a mimiku herců.

„Když tam byl sebevrah, tak tam měli atmošku."

Mezi diváky vznikly rozporuplné názory

ohledně zakončení inscenace.

„Konec pro nás byl nejzajímavější – je to takový netypický."

„Konec byl nedokončený. Nevěděl jsem zda to byl konec jestli začít tleskat."

Diváci vyřkli několik doporučení pro soubor

„Při tmě u sebevraha doplnit tmu o hudbu – oživilo by to – člověk takhle neví co se tam přesně děje."

„Mluvit přirozeněji."

Slovo souboru na závěr: „Dávejte bacha na čumily!"

Když nemůžu spát, Pampalin, ZUŠ Turnov

Diskutující v celku bez problému shrnuli příběhovou rovinu a pojmenovávali téma představení, které bylo podle nich určeno pro starší diváky. Obdivovali odvahu souboru pouštět se do vážných témat. Představení hodnotili velice pozitivně.

„Člověk občas nemůže spát, protože má svoje problémy a závislosti."

„Mohlo to být povzbuzující pro ty, kteří ty problémy mají. Někdy to tak může být, že to vyřeší láska."

Ocenili energii herců, propojení hudby s hereckou akcí a hlavně její přirozenost a uvěřitelnost. A také spoustu dalších scénických nápadů.

„Líbila se mi koza, jak se najednou zvětšila a bylo to vidět očima té holky."

„Jak tančila Hadice (byla chtíč)"

„Jak udělali tu televizi - jiný by to dali dopředu, bylo to nápaditý."

„Líbili se mi imaginární rekvizity."

Někteří diváci souboru doporučovali zesílit kytaru. Vedla se také diskuze o tom, že se hudba někdy příliš opakuje a zpomaluje děj.

V závěrečném slovu souboru jsme se dozvěděli, jak se inscenace promítá do jejich osobního života.

„Rodiče moc nevěděj, čím se bavíme a díky tomu nás můžou pochopit“ „Dalo to hodně mé babičce, předtím nevěděla, jak na mě má koukat. Představení jí v tom pomohlo.“

Alice a skřet Tobiášek, Divadelní studio Kampak! ZUŠ Štítného, Praha 3

Diváci bez problému shrnuli děj příběhu. Časově příběh zařadili na rozhraní 19. a 20. století. Někteří diváci zpočátku sympatizovali se skřetem, charakterizovali ho jako hodného a roztomilého.Označili ho jako skřeta, který je vhodný pro převýchovu.

Ocenili, jak byla udělaná loutka skřeta a jaké měla pohyby. Líbily se jim kostýmy.

Diváci pozitivně hodnotili hudební složku inscenace – dokreslovala podle nich atmosféru Ameriky.

„Bylo je dobře slyšet, hráli na jiném místě. Myslela jsem si, že se tam bude hrozně odrážet zvuk, ale bylo to dobrý. Stodola podpořila časové zařazení.„

„Líbila se mi malá holčička. Když promluvila, tak to představení bylo živější.“

„Chci pochválit dvojí využití valchy.“

Diváci se někdy ztráceli v tom, kde se odehrává příběh.

„Měla jsem v tom občas zmatek, dětí tam bylo moc a já nevěděla co se tam děje.“

„Nepochopila jsem, že utekla. Najednou se někde ocitla a já nevěděla kde je a najednou se objevil skřet.“

„Matoucí to bylo také v tom lese, jak házeli ty větve!“

Dětem také vadilo, že si nestříhal nehty doopravdy. Občas se neorientovali, koho zobrazuje chór.

Soubor vysvětlil, že chór má nejprve fandit skřetovi, když zjistí, že je moc zlej a že se Alice polepší tak má přehodnotit svoje stanovisko a začít fandit Alici – proto pomáhají Alici s rukavicí. Což diváci nepochopili.

Střídavě zapsali Petr, Zdeňka a velký Miloš.

VČERA JSME VIDĚLI...

... ALICE A SKŘET TOBIÁŠEK

VČERA JSME VIDĚLI...

... PŘEDSTAVENÍ

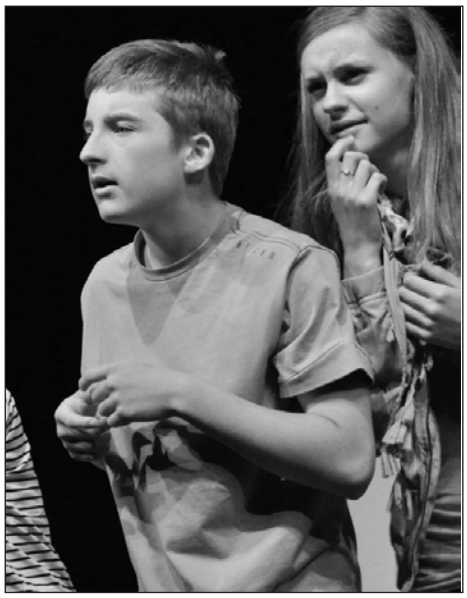

Romance čumilů

Když nemůžu spát

Alice a skřet Tobiášek

ZAPSALI JSME...

...DISKUSNÍ OTEVŘENÝ KLUB

Sešli jsme se s účastníky ze Svitav a Ostrova a domluvili jsme se, že půjdeme diskutovat do parku. Diskuse v trávě o třech představeních byla zajímavá především tím, že polovina diskutérů viděla dopolední představení a druhá odpolední, tedy možná úplně jiné...

„Knížku bych si přečetl, ale nechtěl bych o tom hrát divadlo"

Romance čumilů souboru JAU ze ZUŠ Brandýs nad Labem byla nahlížena ze dvou pohledů. Dopolední představení účastníci nevzali – málo jednání, přehrávání. Bavili je jen jednotlivé obrazy. Uvědomovali si ale, že není jednoduché hrát před publikem, které se baví nahlas a nevhodně se zapojuje do děje, což aktéry mohlo rozhodit. Odpolední představení bylo podle názorů vydařenější. Příběh dvou lidí z davu čumilů, kteří nesmí chybět na žádné události a zamilují se do sebe a chtějí se i vzít, což se nakonec nestane. Dvě paralelní linie – jedna o čumilech, jedna o lásce. Mluvily jen obrazy bez akce. Vydařený byl pro všechny obraz sebevraždy. Šlo o příběh z dnešní doby. Aktéři měli naučené texty a pletli se. Soubor se spolehl moc na předlohu a nezahrál víc z příběhu. Scéna byla dobře využita – štafle a zeď pro sprejery. Téma – láska se může objevit kdekoliv a kdykoliv. Dokument o životě čumilů.

„Zůstal ve mně dojem po představení a musel jsem o tom přemýšlet"

Když nemůžu spát zahrál soubor Pampalin ze ZUŠ v Turnově. Šlo o moc pěkné autorské divadlo o problémech mladých lidí, což tady ještě nebylo. Hrálo se o tématech, kterými se zabývají naši vrstevníci, my. Taky nemůžeme spát a vlastně nikdo nemůže někdy spát. Živá muzika byla pořádně živá a skvělá. Písničky, které posouvaly děj si podle diskutérů skládali členové souboru sami. Šlo o dva příběhy – holky, která si o sobě myslí, že je tlustá, což vycházelo už z jejího dětství. Zasazené semínko v ní klíčilo do dospělosti – a kluka, který se potkal s drogami. Téma bylo diskutérům blízké, jejich vlastní. Tím, že o vlastních problémech hráli, si zametli před vlastním prahem... Vynikající byl závěr, kdy nemohli další tři z aktérů spát, což znamenalo, že spousta lidí nemůže spát, i když se to nezdá. Oceněné byly obrazy o přemítání nad tím, co jim určité lidi v životě řekli, pak ztvárnění špatného já (vnitřního hlasu) a také TV vysílání. Sami by si možná časem zahráli v autorské inscenaci, ale vytvořit vlastní předlohu je strašně těžké. Měli potlesk na otevřené scéně, tak to muselo být dobré. Příběhy nepatřily ke konkrétním postavám, ale možná někomu ze souboru.

Může být vždycky hůř než je, ale zase... vždycky může být také líp

U Alice a skřeta Tobiáška od Divadelního studia Kampak! ze ZUŠ Štítného Praha 3 se začalo debatovat o prostoru, proč vlastně hráli ve stodole a jaký by byl rozdíl, kdyby hráli v divadle, mohlo by to být klidně ve Fabrice. Zase se názory lišily podle toho, kdy kdo představení viděl. Dopolední představení mělo atmosféru právě zvoleným prostorem (využili např. půdu na házení větví) a mimochodem také světlem (sluncem, které svítilo do stodoly), oceněné byly kostýmy a hudba. Těm, co viděli odpolední představení přišlo líto, že dupot do prken dělal rachot a nebylo mnohokrát slyšet. Příběh Alice byl srozumitelný, jen nebylo jasné, proč si skřet vybral zrovna Alici. Podle jiného názoru ji chtěl vyléčit, jako ostatní děti, které nechtějí pracovat. Skřet ale řekl, že na Alici čeká sto let... Nepříjemné bylo, že za skřeta mluvili tři kluci a jeden z nich, který seděl vlevo, nahlas křičel a upoutával na sebe pozornost od děje. Možná je dobrý nápad, aby nemluvil přímo vodič loutky, ale bylo zvláštní slyšel hlas ze tří stran. Celkově se vše hekticky vyvíjelo a vznikal zmatek. Alice opustila rodiče, protože po ní chtěli víc než zvládala. Pak, ale zjistila, že skřet je protivný, a doma je dobře.

Na otázku jaké téma by bylo zajímavé k diskusi pro seminaristy, přišla odpověď, že to nechávají na nich. A kdyby měli říct jedno představení, které je zatím oslovilo nebo inspirovalo nejvíc? Šel jsem jednou z Kordoby, Tak tohle je naše Leni?!, Když nemůžu spát

nespala Lenka

SLOVO K VĚCI...

...OHLÉDNUTÍ ZA ČTYŘICETILETOU DĚTSKOU SCÉNOU S JAROSLAVEM PROVAZNÍKEM

40 LET DĚTSKÉ SCÉNY

Kdy jsi byl poprvé na Dětské scéně a kolik ročníků přehlídky jsi zažil?

Poprvé jsem byl v roce 1975 v Kaplici, kde přehlídka začala o rok dřív jako národní přehlídka Kaplické divadelní léto. Tomu předcházely dva úplně první ročníky přehlídky dětského divadla v roce 1971 a 1972 ve Žďáru nad Sázavou. V roce 1971 přehlídku ještě organizoval jako hlavní garant Ústřední dům pionýrů a mládeže v Praze na Vinohradech. Od druhého ročníku se už na přehlídce podílela Eva Machková, která tehdy dělala v ÚDLUT, tedy v Ústředním domě lidové umělecké tvořivosti, který se v roce 1973 přejmenoval na ÚKVČ, Ústav pro kulturně výchovnou činnost. A potom z toho byla ARTAMA, NIPOS, IPOS.

Eva Machková od první poloviny šedesátých let začala kolem sebe shromažďovat lidi, kteří dělali tvořivě a zajímavě dětské divadlo – třeba Hanku Budínskou, Soňu Pavelkovou, Miloslava Dismana. Od roku 1972 už se podílela na koncepci přehlídky, na organizaci - byly tam dílny a tak podobně. V roce 1973 byla celostátní přehlídka na Slovensku v Trnavě, kde byly také české soubory, a pak od roku 1974 se konaly přehlídky dětského divadla souvisle bez přerušení.

V jakých rolích jsi v rámci Dětské scény vystupoval?

V roce 1975 jsem přijel jako voják v rámci opušťáku na čtyři dny a přehlídku jsem zažil poprvé. A od té doby jsem nepřerušil! Byl jsem seminarista s Luďkem Richterem v semináři u Zdeny Joskové, pak mnohokrát jako porotce a od roku 1989 jako organizátor. Přehlídku mi předala Eva Machková. Stěhoval jsem pak přehlídku z Kaplice do Prachatic. Do roku 1998 jsem byl organizátor a pak jsem to předal Jakubovi. Taky jsem na přehlídce vedl seminář, myslím v Trutnově v roce 2001 nebo 2002, o výběru textu a volbě předlohy pro přednesovou a divadelní práci. A ještě jsem dlouhá léta pracoval jako redaktor ve zpravodaji.

Kdy došlo k propojení divadelní a recitační přehlídky a jaký to má z Tvého pohledu význam pro obor?

Přednesové přehlídky měly trochu jinou podobu, protože vlastně až do roku 1989 nebo 1990 byly v gesci Svazu mládeže, tedy pionýrů. První přednesové přehlídky (s přehlídkou dětských přednesových kolektivů) byly tady ve Svitavách v roce 1972, pak v Příbrami, pak deset let v Mělníku. Tam už jsem začal jezdit, díky Janě Vobrubové, která mne k přednesu přitáhla, a v Mělníku to setrvalo někdy do roku 1991. K propojení přehlídek došlo myslím v roce 1993 - divadelní byla v Prachaticích a přednesová v Ústí nad Orlicí - kam jsme ji v roce 1992 přenesli díky Nadě a Sašovi Gregarovým, protože v Mělníku už to nebylo únosné. V Ústí byla tedy přednesová přehlídka asi dvakrát samostatně a pak se propojila s divadelní. Bylo to rozumné, protože se čím dál víc ukazovalo, že kolektivní přednesy a pořady dětských recitačních kolektivů jsou hodně často v dobrém slova smyslu „infikované" divadlem a naopak. Šlo o přechodové pásmo mezi dětským přednesem a dětským divadlem – používají podobné prostředky a kolikrát bylo těžké rozhodnout, jestli soubor poslat na přednesovou přehlídku nebo na divadelní. Říkali jsme si, že by bylo ku prospěchu oběma oborům, aby se přehlídky vyskytly na jednom místě a v jednom čase. A že by se ty věci mohly pojmenovávat a soubory, věnující se divadlu a přednesu, by se mohly vzájemně inspirovat. Tak došlo ke spojení přehlídek pod společným názvem Dětská scéna.

Odráží se to propojení přehlídek nějak v divadle a v přednesu?

Myslím, že hodně. V kolektivním přednesu to mělo ten efekt, že prakticky vymizely takové ty čistě přednesové pořady přednesu nescénicky zpracovaného. V Mělníku jsem třeba zažil takové pořady, které měly klasickou podobu kolektivního nebo sborového přednesu – na jeviště přišla skupina dětí, postavila se a bez pohybu recitovala. Jako jeden muž, anebo se objevovaly věci podobné voicebandu. Tento typ přednesu prakticky zmizel, nebo se vyskytuje minimálně. Jiným efektem bylo, že vedoucí, kteří se předtím věnovali jenom přednesu a spíš nahodile vybírali nějaké divadelní prostředky nebo nějaké to rozpohybování, tak ti tomu začali věnovat větší pozornost a zjišťovali, že to má i jisté divadelní zákonitosti a že i přednes s divadlem souvisí. Kdykoli se na jevišti začne něco dít něco, co není čistě verbální a co využívá i jiných prostředků, tak to musí mít jisté divadelní zákonitosti – takže to vzájemné divadelní poučování bylo ku prospěchu obou stran.

Jak se z Tvého pohledu v průběhu těch čtyřiceti let proměnilo dětské divadlo a jak se změnil dětský přednes?

Někteří lidé dokonce po devadesátém roce tvrdili, že přednes půjde do háje, protože byl vázán na Pionýra, na totalitu, byly záležitostí ke schůzím a tak podobně. Ale ukázalo se, že to

tak není, že naopak rozumní a tvořiví lidi vědí velmi dobře, že přednes je součástí dramatické výchovy a může dobře sloužit a vzájemně se ovlivňovat s dětským divadlem. Tomuto hodně prospěl vývoj přehlídek sólového přednesu. Dřív to bylo tak, že děti přijely, odrecitovaly, pak se sešli porotci s vedoucími a mluvilo se dvě tři hodiny o přednesu. Každý rok to bylo stejné. A myslím, že díky Janě Vobrubové jeden rok v Ústí nad Orlicí přišla myšlenka, že by bylo možná dobré udělat debaty s dětmi - nějakým jiným než tím frontálním způsobem. Vymyslel se ten systém, který funguje dodnes: lektorský sbor se rozdělí na dvojice a děti můžou obcházet jednotlivé lektory a v menších kroužcích si povídat. Tehdy to byl jen momentální nápad, ale ukázalo se to jako velmi produktivní. Sehrálo to myslím docela velkou roli v tom, že se přehlídka opravdu stala dílnou v tom nejširším slova smyslu a najednou se to jakoby zklidnilo. V menších skupinách se dalo s dětmi mluvit o drobnostech normálním, lidským způsobem. Je to opravdu dialog, rozprava a myslím, že ani pro jednu stranu to není nepříjemné. Projevilo se to určitě na kvalitě přednesu. Vedoucí najednou viděli, že to k něčemu vede, že to má smysl. Že to, o čem se mluví, není jen mlácení prázdné slámy. Lektor může o svých připomínkách hovořit konkrétněji, ne jako do širokého pléna, a můžou to být docela dobré rady. Proměnilo to atmosféru.

Co se týče dramaturgických tendencí - myslím si, že na národních přehlídkách je daleko větší procento próz. To se potvrdilo i letos. Třeba v Mělníku v osmdesátých letech převažovala poezie. V posledních letech je dramaturgie přednesu pestřejší. Ano, pořád se objevuje třeba Macourek - to je taková hvězda - ale myslím, že má co nabídnout, není vůbec lehký a pro různý věk přednašeče je to dobrý materiál. Děti se na těch textech můžou hodně naučit. Zaplaťpánbu se v letošním roce objevilo minimum Žáčků – což je samozřejmě způsobeno tím, že ty přednesy s jalovými Žáčky zůstaly v nižších kolech. Dřív se i na národní přehlídku Žáčkové dostávali a bylo to masivní. Neříkám, že Jiří Žáček má všechny texty špatné, ale to, co plodí v posledních dvaceti letech, je spíš velkovýrobna, která nic nového nepřináší. Jsem docela rád, že se objevují noví autoři, a byl bych ještě radši, kdyby se vedoucí dívali po úplně nejnovější literatuře.

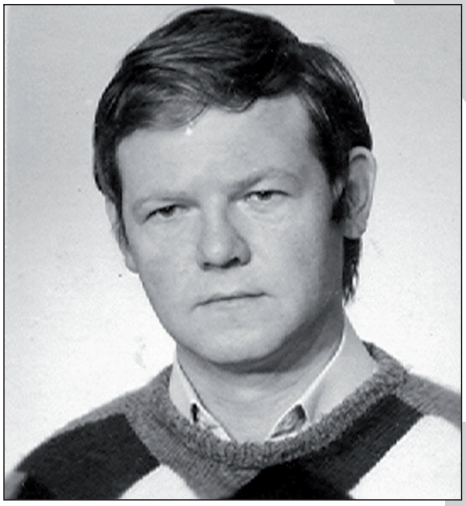

A co proměny dětského divadla, například co se týče rámce „dvorečku"? Vyvíjí se to?

O „dvorečku" se mluví tak trochu s despektem, ale v sedmdesátých letech, když se s tím začalo, tak to svůj smysl mělo. Byla to doba, kdy se dětské divadlo samo definovalo a zdůrazňovalo se, že tvořivé dětské divadlo není nápodobou dospělého. Že má svoje postupy a že jde o to, aby si děti dokázaly na jevišti hrát. A „dvoreček" byl přirozeným prostředkem, který nastolil rámec hry a v rámci té herní situace se začal rozvíjet nějaký příběh. Samozřejmě, že se to opotřebovalo, ale to je normální a když se dnes nějaký „dvoreček" objeví, tak to může mít svůj půvab nebo záměr - záleží na tom, jak se to použije. Z mého pohledu je dobře, že v průběhu těch let z národních přehlídek zmizely takové ty úplně jalové legrační pohádky, pohádky naruby, které se dost objevovaly v sedmdesátých letech. Autorské pohádky, které se stavěly na hlavu za každou cenu, jenom proto, aby byla legrace – což trochu souviselo i s tím, co tehdy běželo v televizi. Často to do dneška přežívá. Ale už se takové pohádky moc nevyskytují na národních přehlídkách. Společně s nimi už se taky neobjevují takové ty inscenace „fousatých" her z Dilie - a to v sedmdesátých letech bylo. Taky se hodně zkrátila metráž inscenací. Na kaplických přehlídkách často inscenace trvaly hodinu, hodinu a půl. Za jeden den bylo třeba jen jedno nebo dvě představení. Ale byla i představení kratší.

Dnes je rozhodně v dětském divadle větší žánrový rozptyl. Objevují se žánry, které dřív byly vzácné nebo se dělaly nešikovně, jako jsou třeba příběhy s dětským hrdinou. No, možná.. Ne že by těchto příběhů bylo v posledních patnácti letech kvantitativně víc, ale objevují se inscenace se zajímavými přístupy. Zajímavě je dělá třeba Hanka Nemravová, Irena Konývková, Irina Ulrychová. Myslím tím inscenace, které využívají zajímavých divadelních prostředků, které umožňují ty příběhy s dětským hrdinou dělat. Předtím to byl prakticky jenom Mlejnek – anebo tu a tam někdo, kdo se pokusil o cosi psychologického, ale velmi problematicky. Spíš se dělaly pohádky.

Jak vypadala přehlídka ve svých počátcích, čím se lišila od současné podoby?

Je dobré říct, že od samého začátku, tedy od roku 1974, Eva Machková koncipovala přehlídku jako pracovní záležitost - což bylo tehdy hodně výjimečné. Není to soutěž a děti nedostávají ocenění za první, druhá, třetí místa. Od prvního ročníku byly součástí přehlídky semináře. Tehdy neexistovalo žádné studium dramatické výchovy a nebyla příležitost vzdělávat se, takže každý rok se na týden sjížděli lidé, kteří byli dychtiví něco dozvědět. Byla to dílna, pracovní setkání v tom nejlepším slova smyslu a tohle přetrvalo dodnes - a je to moc dobře. Samozřejmě, že se to různě proměňovalo podle potřeb oboru. Když pak vznikly katedry a vysokoškolské studium, hledaly se zase jiné podoby seminářů. Dnešní Dětská scéna se liší od té původní kaplické tím, kromě seminářů a dílen pro dospělé nabízí taky systematicky dělané dílny pro děti a v posledních deseti letech k tomu patří i dětské diskusní kluby, které dřív nebyly. A ještě jeden rozdíl – uprostřed kaplického týdne byl vždy den volna na výlet. To má sice něco do sebe, ale dnes je to nemyslitelné…

Od roku 1979 se začal vydávat přehlídkový časopis s odborným přesahem. Když přehlídka v Kaplici začínala, tak v prvních ročnících měl zpravodaj spíš podobu věstníku, dost nekoncepčního – bylo to buď moc oficiózní, oznamovací, nebo to byly takové ty zprávičky, že soubor objevil ještěrku - když to trochu zlehčím. Zásluhou Evy Machkové jsem začal otravovat s tím, že bych rád dělal zpravodaj jako odborný časopis, ve kterém by se objevovaly věci k oboru a bylo by to něco, co nejenom odráží přehlídku, ale co také publikuje materiály pro vedoucí. Bylo to v době, kdy nevycházela Tvořivá dramatika. Něco občas vycházelo v Amatérské scéně, ale ne nějak syste-

maticky. Odborná literatura k dramatické výchově oficiálně nevycházela, spíš jen metodické materiály, rozmnožované porůznu na krajských kulturních střediscích. Přehlídkový zpravodaj byl příležitostí, jak vytvořit jakousi Tvořivou dramatiku před Tvořivou dramatikou. Časopis Divadelní výchova, který dělala Eva Machková, skončil v roce 1974. Zpravodaje tedy začaly mít v roce 1979 tuto podobu, byly tlustší a byly opravdu obrazem oboru. Publikovaly se tam i odborné zahraniční materiály na pokračování, které překládala Eva Machková. Dnes to má pokračování, i když Deník Dětské scény nemusí být odborným periodikem, protože existují jiné možnosti a odborná literatura vychází oficiálně - což tehdy nemohla.

Díky tomu se začala dávat dohromady i terminologie, bylo potřeba ty věci pojmenovávat. Rozhodující roli v tom opět sehrála Eva Machková, která nás tlačila k tomu, abychom ty věci dokázali pojmenovat. Svolávala tehdy takzvaný ústřední poradní sbor. Nescházeli jsme se jenom kvůli tomu, abychom připravovali Kaplické divadelní léto a hodnotili ho, ale řešili jsme i odborné věci, vývoj oboru a tak.

Od doby propojení přehlídky přednesové a divadelní je taky možné mapovat vývoj dětského přednesu. Když byla přednesová přehlídka samostatně, byla víkendová a nic nevycházelo. Maximálně o ní vyšel souhrnný článek třeba v Amatérské scéně a k tomu jsme měli nějaké interní materiály – a to bylo všechno. Dětský přednes je teď mapovaný ve zpravodajích. Když jsem připravoval výstavu (ve foyeru Fabriky – pozn.red.) a dával jsem dohromady všechny ty historické materiály, tak jsem si uvědomil, že je výborné, že můžeme díky zpravodaji sledovat, kam se přednes posunul.

Vybavíš si některé nezapomenutelné inscenace a přednesová vystoupení?

Samozřejmě. Je několik inscenací, na které nezapomenu. Okamžitě mi naskočí inscenace pana Mlejnka. On je pro mne úžasná osobnost, člověk, který v padesátých letech začínal s dětským divadlem jako amatérský divadelník a zároveň učitel. Přemýšlel o tom, jak to udělat, aby se děti na jevišti cítily dobře. Aby to nebyla hloupá kopie dospělého divadla. Sám si přicházel na to, jak s dětmi pracovat, co jim nabízet, jaké témata jim vybírat, aby to mělo smysl. V padesátých letech napsal několik her. Dnes by se těžko daly hrát, ale mají svou hodnotu, protože jsou v nich témata, která děti zajímají. Většinou to byly hry ze života dětí a s dobrodružnými prvky. Zpočátku to byly hry, které řešily problémy ve škole, v kolektivu dětí - třeba jedinec proti partě. Josef Mlejnek mě fascinoval tím - protože jsem ho zažil až v té další etapě – že v sedmdesátých letech, kdy mu bylo padesát, se dostal k moderní podobě dramatické výchovy. K dětskému tvořivému divadlu došel sám, ale zároveň měl štěstí, že tehdy vyjel myslím s Pirkem do Anglie, do Redbridge, a tam viděl, jak se dělá drama a zjistil, že to má mnoho společného s tím, co dělá on sám. Začal svou práci přehodnocovat, klást větší důraz na improvizaci a vznikly z toho jeho dvě přelomové věci – Hadrový panáček a Létající třída. Tu jsem speciálně v Kaplici zažil. Ta inscenace měla připravené jisté záchytné body a situace, ale v každé situaci byla jistá volnost a v každém představení mohly děti improvizovat. Což tehdy vůbec nebylo běžné. A kromě toho dával dohromady písemné materiály a vystavěl si metodiku, ze které pak na začátku osmdesátých let vydal knihu Dětská tvořivá hra. Z jeho inscenací na mne nejvíc zapůsobila poslední věc, kterou dělal v Kaplici - Čert s houslemi. A pak jsem viděl Krále Lávru - ten byl udělán na pomezí mezi přednesem a divadlem a využíval jako základní předmět Rubikovu kostku, která tehdy byla strašně populární. Mlejnek z ní udělal jevištní prostředek, byla to metafora vypořádávání se se spletitou situací.

Moc rád vzpomínám na Miladu Mašatovou a inscenaci Stojí hruška, to byl takový vrchol její tvorby. Dělala ji tehdy dohromady s muzikantským oddělením LŠU Žerotín v Olomouci. Její kolega muzikant tvořil muziku a myslím si, že i ten scénář je výborný. Bylo to tak působivé, že jen vzpomínám, jak jsme měli inscenaci hodnotit. Sešli jsme se v klubu a nikdo nebyl schopný říct ani slovo. Nešlo to. Byl to opravdu zážitek.

Vzpomínám si na inscenaci Jindry Delonové Jak šumí les podle Daisy Mrázkové, to bylo asi v roce 1976. Eva Polzerová, tehdy ještě Magerová, dělala Malého prince – a to byl jediný Malý princ, který se mi na divadle líbil, to bylo kolem roku 1982, taky ohromný zážitek. Eva udělala takovou pohybově-výtvarně-dramatickou záležitost, takže to nedramatizovala v klasickém smyslu, ale bylo to hodně založené na muzice a pohybu. Dana Svozilová se Silvou Mackovou dělaly inscenaci Je to jenom hra. Mirek Slavík měl taky výborné věci – třeba Indické pohádky.

A z přednašečů?

K zajímavým patřila Alena Dvořáková z Plzně, která měla nádherné zpracování Puškinovy Pohádky o caru Saltánovi, tuším v Mělníku v roce 1982. Anebo Jarka Krčková mívávala věci, které využívaly folklóru. Taky Jirka Oudes měl recitační pořady – tehdy vyšly básně o oblázcích Michala Černíka. V Mělníku bývala někdy o víkendu přímo smršť drobných představení, kromě sólistů bylo třeba patnáct až dvacet recitačních představení. Je potřeba zmínit i Jardu Deyla, který měl v Mělníku několik výborných pořadů, třeba montáž o Nezvalovi.

Jak se Ti zatím líbí na přehlídce ve Svitavách?

Moc. Moc se mi líbí, myslím, že to byla šťastná volba. Svitavy jsou přívětivé město. Jednak je to ohromně výhodné tím, že je tu Fabrika, ve které se to nejpodstatnější koná, že je tu tolik prostorů. Ale hlavně je tu výborné lidské zázemí. Pro přehlídku je důležité, když se jí ujmou lidé, kteří vědí, co přehlídka potřebuje. Což jsou především Petr Mohr a Hanka Švandová. Na první pohled je vidět, že je to strašně zajímá a baví - a to je důležité.

Za rozhovor děkuje Eva Brhelová

VČERA JSME SI VŠIMLI...

... PRÁCE REDAKCE

Pilně cvičící Vojta v semináři S

Tvořící Eva

Naslouchající Tereza

Šéfující Iva s Pavlem

ZAPSALI JSME...

... ZE SEMINÁŘE K INSCENACÍM DĚTSKÉ SCÉNY

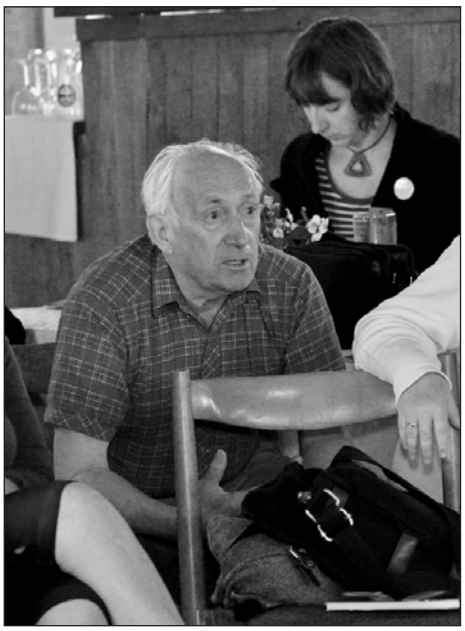

Prostor farní stodoly se dnes konečně otevřel i redaktorům, kteří se mohli nadechnout svěžího pažitu, zamyšleně pozorovat škvíry ve starých trámech a naslouchat diskusi v semináři k inscenacím prvních tří dnů Dětské scény. Ve vázičkách omamně voněl šeřík a jasmín.

Na počátku Jakub Hulák odůvodnil nový model semináře. V loňských ročnících se totiž šířil názor, že klíčová diskuse k představením proběhla vždy už v rámci seminárních skupin a v semináři se názory už jen opakovaly. Seminaristé proto dnes měli ve své interní diskusi vytyčit několik obecnějších témat, která je v souvislosti s představeními zaujala, a ta přednést ostatním. Byl to zkrátka experiment! Jaká témata pro širší diskusi účastníci seminářů formulovali?

Seminář A:
Použití loutky v činohře; Jak má na loutku reagovat činoherec a loutka na činoherce?
Klišé na divadle (černé kostýmy, kostky na jevišti apod.);
Ironie použitá v divadle hraném dětmi;
Smysluplnost využívání sborových promluv a sborových vypravěčů.
Seminář B:
Chór v inscenacích, jak často je potřeba? Není jen berličkou?
Klišé v rámci inscenace (např. taneční vyjádření tanečních amatérů);
-Motivace souboru při reprízování inscenace.
Seminář C: různé funkce hudby v inscenacích.
Seminář S:
Kdy mohou děti hrát dospělé?
Můžeme hodnotit dětské divadlo jako divadlo?
Podíl dětí na autorském představení.

Z navržených témat každý seminář vybírá to, které vnímá jako nejpodstatnější. Diskuse se tedy bude točit kolem loutek, klišé na divadle a kolem hodnocení dětského divadla. Seminaristé, kteří to či ono téma navrhli, svým konkrétním pohledem na věc otevírají diskusi.

Loutky a jejich opodstatnění v inscenacích

Představení Tři sestry a jeden prsten se seminaristům zdálo nevyvážené z hlediska použití loutek a činohry. Loutky z jejich pohledu nebyly využity z jejich podstaty, neměly vyšší význam, pouze dokreslovaly příběh. Pohádka o Červené karkulce naopak používala loutky funkčně. V představení Alice a skřet Tobiášek je zaujalo výtvarné zpracování loutky, ale méně její využití ve hře.

Z diskuse vyplynulo, že loutky ve Třech sestrách nebyly vhodně vytvořené – postavy byly nečitelné. Nebylo dostatečně využité specifikum loutkového divadla – totiž to, že loutce může upadnout nožička, loutka může být i nahá! Podle Luďka Richtera není použití loutek v inscenaci opodstatněné – kdyby si např. dívky jen představovaly, co mužům provedou, bylo by to logičtější. Musíme vždy vědět, co od loutek chceme (to věděly např. děti hrající Červenou karkulku). Je fajn, že si děti uvědomují zmnožení svých sil prostřednictvím loutky. Ale pro loutku musíme hledat příležitost k jednání. Otevírá se diskuse o tom, zda děti mohou hrát s loutkami, když se to teprve učí? Ano, vyžaduje to čas a píli. Karel Vostárek dodává, že pohyb loutky vytváří charakter loutkové postavy. V představení Tři sestry a jeden prsten si podle slov Zuzany Jirsové soubor zvolil dva těžké cíle (zpracovat náročnou látku a vyjadřovat se prostřednictvím loutky). Tomáš Machek apeluje na hojnější využívání loutek v dětském divadle.

Můžeme dětské divadlo považovat za divadlo?

Seminaristé z třídy S diskutovali o tom, že některá představení hodnotili shovívavěji, protože šlo o děti, zatímco u některých (Tak tohle je naše Leni?!) tu potřebu neměli. Otevírá se problematika umění versus pedagogika v dětském divadle. Co je důležitější? Anna Caunerová říká, že záleží na cíli pedagoga – pedagog je každý, kdo pracuje s dětmi. Pro ni osobně je důležitější práce s dítětem než umělecký zážitek. Eva Keroušová zmiňuje, že poctivá pedagogická práce je na představení vidět. Karel Vostárek: „Jak hodnotit dětské divadlo? Základní estetická kategorie je nuda." Podle Christel Hoffmannové je ideální, když se pedagogika změní v umělecké dílo. Pedagogika diváka nezajímá. Ale vedoucího skupiny ano! Každá skupina stojící na jevišti je umělecký soubor. A pak ji vůbec nezajímá cílová skupina diváků. Protože žijeme v jednom světě, který není rozdělen na děti a dospělé.

A Jiří Oudes uzavírá: nadhozená otázka se řeší už čtyřicet let – jestli hodnotit na dětském divadle divadlo nebo pedagogickou práci. Ale nedá se to od sebe oddělit.

Klišé v dětském divadle

Seminaristé vysvětlují, co jako klišé vnímali: např. když se pár těsně před polibkem m schová za deštník; hudba z Titaniku, využití štaflí… Z pohledu zkušeného diváka může být klišé to, co už viděl mnohokrát. Ale pro děti, které to objeví jako nápad, to klišé není, nemají s tím tu zkušenost. Luděk Richter: Klišé je něco, co vždy vzniká ve vztahu k něčemu. Důležité je, jakou má funkci v komunikaci s divákem (např. v rámci místní komunity to může fungovat a na přehlídce to může být klišé). Důležité ale je společně s dětmi hledat i nové nápady, netradiční způsoby řešení.

V závěru debaty se účastníci semináře S formulovali deset funkcí použití hudby v inscenaci. Přítomní se shodli na tom, že hudba by vždy měla být použita s ohledem na konkrétní cíl, na zamýšlenou funkci.

Eva Brhelová

ZAOSTŘENO NA SVITAVY

Bratři Ettlovi byli pěkní skrblíci. V průběhu 20. let 20. století skupovali pozemky v okolí své původní továrny (dnešní obchod Quanto), aby na nich mohli vybudovat novou továrnu. Jejich plán se povedl zrealizovat a v letech 1925-1927 postavili novou továrnu, dnešní Fabriku.

Vigona, Vigona, přebarví i bizona. Že by reklamní slogan komunistického reklamního průmyslu??? To dnes již nikdo nezjistí, ale v každém případě národní podnik Vigona sídlil v budově Fabriky v letech 1949-1999. Konkrétně zde nacházely provozy barevny, úpravny, textilny (česárna, impregnace) a sklady zboží.

První inspirace architekta Romana Bojanovského, který navrhl rekonstrukci Fabriky

„Prožil jsem dětství v blízkosti tohoto obra. Bydlel jsme nedaleko a chodil jsem do školy, která stála proti Fabrice. Denně jsem procházel kolem toho záhadného obra, obaleného spletí mohutných plechových potrubí, který hlídal tajuplnou uličku s příhodným jménem „Slepá". Dítě vnímá poezii místa nesrovnatelně intenzivněji než dospělý člověk."

Ve Fabrice se konaly v roce 2000 seskoky bungee jumping. Lano bylo uvázáno za úchytný systém antény mobilního operátora. Jeden skokan však svou vahou tuto anténu při seskoku poškodil. Výpadek v síti mobilního operátora prozradil tuto neohlášenou akci. Vše ukončila Policie ČR zatčením hlavních organizátorů této nepovolené sportovní akce.

Druhá inspirace architekta Romana Bojanovského, který navrhl rekonstrukci Fabriky

„Fabrika byla prostor, ve kterém jezdily kádě s barvami a vše tady žilo, pohybovalo se nahoru a dolů. To má nyní odezvu i v tom, že například zeleň je umístěna v mobilních kontejnerech, které jsou na kolečkách a dají se přesouvat. Součástí obrazů jsou nosné lišty a nad nimi jsou speciální kladky, které se dají posouvat sem a tam, umožňují kotvení na lanka, nastavování velikosti. Jsou to technické detaily, které nejsou obvyklé. Prvky použité v interiéru Fabriky jsou zcela originální svojí mobilností."

Vojta Maděryč

SEZNAMTE SE S...

... S LEKTORSKÝM SBOREM PŘEHLÍDKY SOUBORŮ

NA SLOVÍČKO S...

JAU

Dneska jste svým představením začínali přehlídkový den, jak se vám hrálo?

Nervy. A hlavně ty malý děti, jak to komentovali. První řada dole.

Měli hrozný kecy na všechno, a když jsme něco zkazili, tak oni to hned komentovali, házeli nám tam, co nám spadlo na jeviště a tak.

Hlavně ony to nebyly moc malý děti. Byly asi tak jako my. Měly pořád nějaký připomínky a to nás znervózňovalo.

Myslím si, že to můžete brát i jako projev jejich zájmu o to představení. Kolikrát jste to představení hráli?

Každý jinak – já počtvrtý.

Já poprvý. Zaskočil jsem totiž za jednu holku, která, když to představení postoupilo do republikáče, tak jim řekla: kašlu na vás. Ale naskakovalo se mi do toho dobře, protože já jsem takový lajdák, já jsem se ani neučil text.

Vždycky tam řekne něco jinýho a my se tomu pak smějem.

Já to obdivuju, že dokáže improvizovat.

My jsme hodně obdivovali tu Leni, jak stála na tom jevišti sama a zvládla to. Já bych tam sama stát nemohla.

Jak jste spolu dlouho jako skupina? A jaká jste skupina?

Nám před Stochovem (krajská přehlídka DS - pozn.red.) odpadli dva lidi, za který jsme museli zaskakovat, takže jsme spolu různě dlouho.

Martin, co odešel, ten to měl náročný, protože už chodí na střední do Prahy, takže to nestíhal. Ale Hanka ta odešla a ani nám o tom neřekla. Prý že proto, že paní učitelka na ni moc křičí.

To není pravda.

Každý má ale právo někdy si zařvat.

My jsme si mysleli, že sem nepojedem. Museli jsme některý scény vyškrtat.

Jste tedy dost různorodě poskládaná skupina, jak se v tomhle kolektivu cítíte?

No, my se skoro všichni známe ze školy a někteří z minulých let, ale jako kolektiv moc nejsme, spíše jen dvojice, trojice.

Někteří jsme spolu byli v Trutnově. Tam jsme se hodně hádali. Kvůli Hance. To je samostatná kapitola. Odešla, protože v našem souboru už nejsou žádný kluci.

Proč hrajete divadlo? Co vás na tom baví?

Nás nebaví přímo jako furt to zkoušení, ale baví nás postavit se před ty lidi a ukázat, co v nás je.

Třeba opakovat jednu scénu šestkrát je hrozný.

Mě třeba více baví to zkoušení než hraní na přehlídkách, raději hraju pro školy, pro zábavu, na přehlídkách přemýšlím: udělám to, nezapomenu?

Nejkrásnější je, když lidi tleskaj a když tam nestojíme jenom jednou, oni furt tleskaj a my tam musíme přijít podruhý.

Líbí se mi na divadle, když hraješ pro lidi a oni se tomu zasmějou, tomu vtipu.

Mně se na tom líbí, že překonávám sama sebe, že jsem si nikdy nemyslela, že bych někdy nastoupila na jeviště před lidi.

Největší odměna je potlesk. Ta cena není hlavní, to je jenom taková třešnička na dortu.

A co se vám líbí za divadlo, jaký je váš vkus?

Mně se líbilo to divadlo po nás. (Když nemůžu spát – pozn. red.) Ta elektrická kytara byla nejlepší. A ten kluk, no...

Tady je několik lidí úchylnejch na elektrický kytary.

Všichni hráli úplně úžasně.

Dokázali improvizovat, je to vidět, že je to jejich slovama, že si to skládali, ne žádný spisovný...

Jak pracujete na představení vy? Chtěli byste taky dělat autorské představení?

My todlencto máme jakoby svoje.

To je nějaká knížka, takže my jsme to udělali podobně, jako jiný scénky, byli tam ti čumilové a ta láska. Pak se to hodně sestříhalo.

Paní učitelka to pak všechno sepsala.

A o čem je to představení, o čem to hrajete?

Je to o tom, že vždycky se najdou takoví lidi, co si nenechají nic ujít a to jsou právě ti čumilové.

Na konci se Viliam s Violetou, co patří taky k těm čumilům, zakoukají do vlastní svatby a o to tam vlastně všechno jde. To čumilství je silnější než láska.

A co vy? Jste zvědaví, jste taky čumilové?

Já jo, já si prohlížím každýho člověka, kterýho prostě vidím.

Já to právě že úplně nenávidím, když se na mě někdo kouká.

Já dám hodně na první dojem.

Jak byste takového čumila popsali?

Snaží se vyhledat to nejdůležitější,. vždycky nějaký děj, něco, co se stalo.

Chtěj být středem pozornosti a vědět, co se děje okolo, aby nebyli mimo.

jsou odhodlaní vidět tu událost celou a neodejít, dokud to neuviděj.

Chtěli by být populární, chtěli by se zviditelnit.

Jak se vám tu líbí, na přehlídce, ve Svitavách...?

No, je to tu pěkný. Všechno je takový čistý, nový.

Brandejs je totiž trochu jako Stalingrad rozbombardovaný za války, takže se nám to tu líbí.

Byli jste včera na koncertě?

Jo, byli jsme tam na chvíli, není to zrovna náš žánr, zůstali jsme tam tak na čtyři písničky, abychom paní učitelce neudělali ostudu, abychom ukázali, že jsme multikulturní.

Co si představíte, když se řekne chudé divadlo?

Nějaké divadlo bez rekvizit.

Jak to bylo dřív – potulný divadla, dobrovolníci, ochotníci. Třeba Tyl.

Že hrajou jakoby pro sebe, ne za peníze.

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

PAMPALINEM

Máte za sebou první představení, jak byste ho zhodnotili?

Bylo to strašně brzo, byli jsme jako dost nervózní, ale asi jsme si to dost neuvědomovali, myslím, že odpoledne si to už budeme uvědomovat víc.

Vždycky před tím představením je taková nervozita, a když už se pak začne hrát, tak to opadne.

Publikum bylo jiný než vždycky, mnohem míň lidí, ani ta psychická podpora nebyla taková jako by od publika měla být.

Byla tam atmosféra jako na zkoušce.

Na nás ale bylo už víc lidí než na to první představení. Asi se totiž vyspali…

Předtím tam byly v publiku jenom ty děti z tý školy, co tam rušily, a my.

U nás ale zase tak nerušily. Nevím, jestli jsme je zaujali? Odpovídaly nám na tu řečnickou otázku na konci: A co vy, můžete v noci spát a oni: Jo, jo v pohodě, jo.

Jak se vám líbí prostor, ve kterém jste hráli i ta Fabrika celkově…?

Líbí, je to určitě úplně něco jinýho, než u nás. Je tu úplně jiná akustika. U nás jsou strašně vysoké stropy, takže to tam vůbec není slyšet, tam se hraje hloupě.

Hrajem i venku a v různých tělocvičnách. Tohle představení třeba budeme hrát venku v pátek.

Kolikrát jste to už hráli?

Zatím máme tak pět šest repríz.

Těma reprízama se to zlepšuje, má to větší spád, zezačátku to byla největší nervozita, zapomínali jsme text, nebylo to úplně ještě dotažený. Teď už to má tah.

Podle reakcí publika to upravujeme. Když jsme si třeba mysleli, že je tam nějaký dobrý vtip a publikum udělá haha a nic, tak si říkáme, není to tak dobrý, změníme to nebo vyhodíme. Musíme to prostě zkoušet – experimentovat.

Jak jste došli k tomu, že chcete dělat autorskou inscenaci?

My si vždycky povídáme, co bychom mohli udělat a co nás s věkem zajímá. Přišli jsme na jednu knížku – Holky na vodítku od Ivony Březinové. Je to o holce, která je anorektička, druhá je zas gamblerka a třetí feťačka a tím jsme se trochu inspirovali, těma závislostma. A pak jsme na základě nějakých zadání improvizovali.

Doteďka jsme dělali takový pohádky, to už se nám ale v našem věku nechtělo, tak jsme udělali autorskou.

Má to takovou větší hodnotu, to autorské.

Když to viděla moje mamka, tak říkala, že je to naše nejpovedenější představení, že je na

tom vidět, že si to užíváme a že je to fakt z nás. Z toho našeho nitra. Není to jenom uplácaný podle nějaký knížky, něco nás s tím spojuje.

Ani by mě nebavilo dělat něco jen tak, že bych poslouchala, jak mě paní učitelka nařežíruje. To bych si připadala jako cvičená opice, kdybych nemohla ukázat něco ze sebe.

Alena nám ale hodně pomáhá, bez ní bychom to určitě nedali.

Co tím představením chcete říct, o čem to hrajete?

O závislostech. Samozřejmě bychom to mohli vygradovat tak, že ti lidi do těch závislostí spadnou a začnou třeba fetovat a tak, ale my jsme to chtěli ukázat v tom zlomovým, aby se to k tomu nepřehouplo, aby to vlastně pomohlo tomu, aby ta závislost nevznikla. Oba dva ty příběhy končí dobře. Tím řešením je (mnohohlasně deklamují) láska!

Když jsme hráli u nás ve škole, tak učitelé říkali, že je to pro rodiče, aby věděli, čím žijeme.

A když tak nad tím zauvažujete, jste vy na něčem závislí?

Na sobě navzájem. Na kamarádech, na rodině. Spíš ty lepší závislosti, než ta bulimie, anorexie. To ne. Na žvýkačkách Huba Buba.

Ta hudba je taky autorská?

Skládali jsme jí dohromady, Ála nám hodně pomáhala. Dělala spíš ty verše, aby se to rýmovalo. Nápad na tu písničku je náš.

Nejdřív to mělo být akustický ta písnička, pak Alena jednou chyběla na zkoušce a jako náhrada tam byla její kamarádka a s tou jsme zkusili elektrický kytary, hráli jsme hodně nahlas a zalíbilo se nám to.

A co ostatní prostředky – mimo děje – které v tom představení používáte, jak vznikaly? Např. obraz pokušení hady, nebo zrcadla…

To se tak nějak samo vyvinulo. Chtěli jsme, aby tam bylo víc napětí a aby tam bylo taky něco takovýho hezkýho, tak jsme přemýšleli, vymysleli jsme spoustu nápadů a tyhle jsme vybrali. I v předchozích představeních jsme si tam dávali svoje nápady, ty vtípky fórky…ale měli jsme pevný scénář. Teď je to tak, že půlka textu neplatí a půlka je přepsaná, vlastně to trochu improvizujeme.

Jaké to pro vás je vystoupit s tímhle sdělením před diváka?

Nedělá nám to problém, už jsme na to zvyklí, od malinka už jsme spolu a teď fakt jako cítíme, že nás to baví. Chceme se pořád vracet na to podium – je to krásnej pocit tam stát a něco těm divákům ukázat.

Dřív jsme třeba chodili na poetiku, tam jsme sami stáli na jevišti a recitovali jsme a to mě vůbec nebavilo, ale když jsme spolu tak si to dokážeme užít.

Zkuste popsat, jaký je váš soubor.

Už známe jeden druhýho a navzájem se podporujem. Už spolu chodíme od první třídy – asi pět lidí a zbytek trochu kratší dobu.

My se známe od školky.

Asi vypadáme trochu namyšleně. Slyšela jsem to už od hodně lidí, že tak působíme.

Právě tím, jak jsme strašně dlouho spolu, tak máme mezi sebou trochu jiný pouto, ze všeho i ze sebe navzájem si děláme strašnou srandu a nikdo to nechápe.

Teď jde většina z nás na střední, na intry, takže se asi rozpadneme, někdo sice zůstává, ale někdo odchází a je to docela takový smutný.

Poslední otázka: co se skrývá pod pojmy „chudé divadlo“ a „svatý herec“?

Může to být divadlo bez peněz, ale i divadlo nezáživný, bez děje, slátanina.

Svatý herec? Nějaký frontman. Kája Gott. Hlavní role. Nebo třeba herec, který všechno zachraňuje, že je svatej, na nic nezapomíná, všechno nosí, v našem souboru taky máme svatýho herce – Julču.

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

DIVADELNÍM STUDIEM KAMPAK

Tak dneska to už máte za sebou. Jak se vám tu hrálo?

Mně už se nechce hrát.

Už je to moc, už jsme tomu celkově věnovali dost času – i tomu druhýmu představení. My jsme se sem totiž dostali do vedlejšího postupu s dvěma představeními a to jedno se tady nakonec nehrálo. V tomhle vystupuje spíš mladší část souboru a v tom druhým zase starší.

To dopolední se mi hrálo líp, protože přitom druhým bylo hrozný vedro.

Odpoledne bylo zase víc diváků a byl i větší aplaus.

Já si myslím, že se nám obě představení povedly.

Jak se vám tu líbí?

Je tu hezký prostředí.

Ten prostor, ve kterým jsme hráli, byl úžasnej – hodil se přesně na to téma.

Akorát bylo těžký si nacvičit, jak se chodí nahoru a jak dolů. Přišlapávali jsme si sukně.

Jaké divadlo se vám na DS líbilo a proč?

Leni – měli to hezky pohybově udělaný i hudbu a celkově to bylo takový hezký…

Herci to hráli hodně procítěně – přidávalo to tomu působivosti, mělo to pro mě i zajímavý děj – mně se hodně líbí to dějství druhý světový války.

Líbilo se mi, jak to měli dobře vymyšlený s těma maskama – to nemělo chybu.

Hudba, co tam byla, se mi líbila, ale byla trošku hlasitější.

Někdy se mi zdálo, že jim ty bedny trochu chrčely – chtělo by to ztlumit.

Většina divadel jsou hezký, všecko se tady povedlo.

Jezdíte hodně na přehlídky?

Docela jo.

Na přehlídkách mě baví, že se dá získat inspirace.

Můžeme se kouknout na ostatní a taky dostaneme malé dárečky.

Můžeme se inspirovat a trochu je napodobit, ujasnit si, co budeme hrát příští rok.

A co budete hrát?

Paní učitelka říkala, že budem hrát pohádku o Vasilise.

Jak ve vašem dramaťáku vzniká představení?

Paní profesorka třeba vybere pohádku nebo víc pohádek a my si pak vybereme. Ona nám vždycky poradí, co by nám jako nejvíc šlo, ale závěrečný slovo máme my.

Pak si to zkoušíme od začátku toho dějství.

Říkáme si návrhy, jak by se nám to líbilo, jak co předvádět. Nějaký jsou přijatý, nějaký ne.

Vždycky to máme podle nějakýho kontinentu – minulý rok jsme měli Německo, to jsme hráli Fausta a letos máme Ameriku.

Občas, zrovna v tý Alici, je to fyzicky náročný.

Dostali jsme na to představení grant, že to budeme hrát v Americe, v Apalačskejch horách na country festivalu.

Paní učitelka ušila tu loutku. Nejdřív to byl takový molitanový kůl, v minulém představení to byla palice.

Já jsem přepisovala tu hudbu a vymýšlela k ní pak druhé hlasy.

Chtěli byste hrát pořád jenom pohádky nebo máte i nějaký sen, co byste si chtěli zahrát?

Já bych chtěla nějakou komedii – třeba jako Saturnin.

Něco vážnějšího než je tohle.

Já bych to chtěla střídat – komedii, drama, horor klidně.

Jste věkově dost různorodá skupina. Jaký jste kolektiv? Jaké máte mezi sebou vztahy?

Jsme docela dobrej kolektiv, bylo tady víc lidí, ale nepasovali sem a už jsou pryč.

Volný čas spolu netrávíme, ale vídáme se často v dramaťáku.

Máme hodně jiných zájmů – hudba, výtvarno, zpěv…

Historie, zvláště antika, zvláště antické Řecko, antická Sparta až do nadvlády Makedonie.

Tím nás včera celý večer otravoval.

A když jsme ho zavřeli v pokoji, tak si mluvil sám pro sebe.

Mě ještě baví sport a kytara.

Čtení a počítač.

Co to je chudé divadlo?

Podium beze zdí.

Je to hodně bez děje, herci hrajou bez děje.

Je chudý na zážitky.

Nebo že to jsou chudý dobrovolníci, co nemají peníze.

Tereza Vyvijalová

PŘEČETLI JSME ZA VÁS...

JERZY GROTOWSKI (1933-1999)

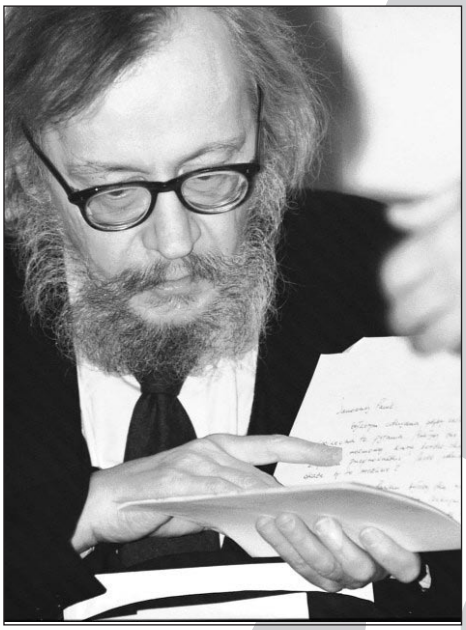

Grotowského práci je možno rozdělit do dvou hlavních částí. První je část divadelně inscenační (orientačně ohraničena lety 1957-1970), kde se snažil upustit od všech prostředků, které se k divadlu nabalily. Soustředil se na herce a diváka jako na ty nejdůležitější a základní prvky divadla. V druhé „mimodivadelní" části své činnosti (přibližně 1970 -1999) se odklonil od divadla jako druhu komunikace, kde herec je ten, kdo předvádí, a divák je ten, kdo přihlíží, je konfrontován s předváděnou jevištní akcí. Zrušením rozdělení jeviště a hlediště, umístěním herecké akce mezi diváky, prověřuje, zda vztah divák – herec je funkční. Snaží se diváka aktivizovat, vtahovat ho do akce. V této souvislosti začíná uvažovat o návratu k prvopočátku divadla, k rituálu a obřadu.

Centrem zájmu Grotowského výzkumů byl herec a nejrůznější herecké techniky od Stanislavského přes Mejercholda k Artaudovi, orientálnímu divadlu a rituálům různých národů. Jedním z cílů herecké tvorby je hledání kontaktu herce a textu. Herec má nacházet styčné body mezi sebou a textem – tzv.

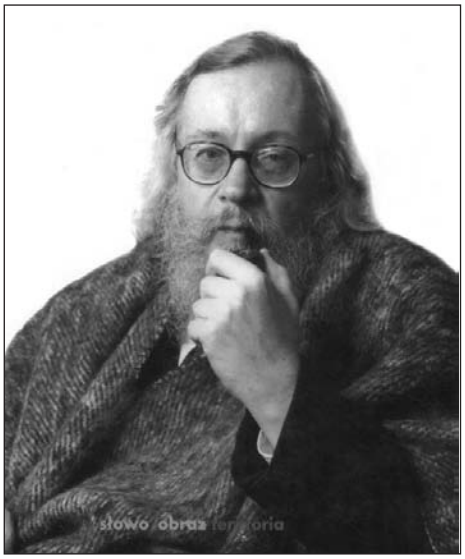

místo setkání. Smyslem zkoušení je tedy kontrolované kreativní sebepoznávání, ne převtělování. Herci nemají jednat jako dramatické postavy v určitých podmínkách, ale mají vyjadřovat svou subjektivní představu o roli, svůj vztah k roli, vkládat do ní své představy, pocity, touhy, přání, sympatie i antipatie.

Svou metodiku výchovy herců založil na individuálním přístupu k herci. Měřítkem „správnosti" je pro Grotowského individualita herce, jeho vlastní individuální způsoby dýchání, mluvení i chůze, které je třeba respektovat a rozvíjet. Proti všeobecně praktikované objektivní metodě, která má herce přetvořit a napravit, staví svou metodu subjektivní, která herce rozvíjí v rámci jeho osobnosti. Chce po hercích, aby nacházeli své vlastní, původní zobrazení skutečnosti. Toto hledání samozřejmě ve svém počátku může vycházet z imitace nebo napodobování, ale posléze je třeba hledat svou vlastní originalitu.

Herec na scéně se zpovídá a obsahem zpovědi je on sám, jeho vlastní život. Tuto vlastní analýzu provádí pomocí pohybu vlastního těla a vlastním hlasem. Herec musí vnímat impulsy, které pronikají z hloubi jeho těla, a dát jim průchod v pravý okamžik. Tím se celý projev stává autentickým, nepředstíraným, děje se tady a teď, je to celostní akt. Herec se v takových okamžicích nezabývá tím, co a jak má udělat, on prostě jedná, protože musí, protože se dostává do stavu, kdy se potřebuje vyzpovídat. Herec musí být schopen tento postup opakovat, musí být schopen pokaždé znovu se obětovat, dávat. To od herce vyžaduje, aby se vzdal všech ochranných mechanismů, tj. aby přestal hrát a začal být, aby se vzdal všech stereotypů a konvencí, aby mohl proniknout až k sobě samému. Rodí se tak nový typ herce, který Grotowski nazývá svatý herec.

Grotowski s hercem pracuje na partituře vnitřních impulsů. Žádný z těchto impulsů není dopracován do vědomé a konkrétní roviny „co a jak dělat", neboť by tím herec ztratil onu spontánnost, onu podmínku pro tvůrčí akt: být tady a teď s bytostnou potřebou se vyzpovídat. Tento tvůrčí akt je organický, skutečný, nezprostředkovaný a nefalšovaný, je to celostní akt, do kterého je zapojen celý herec, který dosahuje k významům běžně člověku nedostupným. Neexistuje obecně platná technika práce na roli, je to vždy individuální a pro ztvárnění každé role jedinečná cesta. Je to práce podobná archeologickému výzkumu. Herec odkrývá jednotlivé vrstvy, aby se dostal k reflexům a instinktům.

Trénink herce je disciplinovaná, soustředěná a dlouhodobá práce. Společným jmenovatelem všech cvičení je pozornost na organické chování těla, všechna práce směřuje k odstraňování překážek, které tomuto spontánnímu projevu těla brání. Herec netrénuje tělo, aby podávalo sportovní výkony, trénuje duchovní tělo. Toto tělo neovládá mozek a vědomí, je to tělo, které má svou paměť, které dokáže reagovat na vnitřní impulsy. Těmito impulsy Grotowski myslí vše, co herce nutí jednat v souladu se svou identitou, bez rozdělení na tělo a vědomí, na nástroj a ovladač k nástroji. Trénink spočívá v tom, že se snaží dát herci tvůrčí obratnost zakořeněnou v jeho obrazotvornosti a jeho individuálních asociacích. Grotowski odstraňuje otázku „jak to dělat?" a důraz klade na osobní pojetí tréninku. Herec musí odhalit zábrany a masky, které mu při jeho tvůrčí práci brání. Cvičení se tak stávají prostředkem k přemáhání vlastních překážek. Herec musí znát to, co ho blokuje.

Na závěr úvah o Grotowského práci s hercem je nutno podotknout, že Grotowski chápe zvládnutí hereckého řemesla jako nutný předpoklad tvorby celostního aktu. Neznamená to tedy, že pokud herec své řemeslo ovládne, automaticky vytváří umělecké dílo. To vzniká až ve chvíli, kdy herec vyslyší výzvu a přestane se odvolávat na své dovednosti a přestane přemýšlet o tom, co a jak udělá. Je to výzva, která ho vede k okamžité reakci, která není a nemůže být promyšlená, která vychází z jeho těla, z jeho okamžité, spontánní reakce, která nedovolí, aby se herec rozdělil na tělo a mysl, na nástroj a ovladač k nástroji. Je to postřeh, který učinilo více umělců v různých dobách, Grotowski ale svou další cestou naznačil, že to není výsadou umění, ale že je to jev a stav, který je možné a vhodné vyhledávat i mimo uměleckou oblast.

Grotowski ve svých inscenacích i ve své práci s hercem jasně naznačoval, že jakákoli umělecká fikce je vlastně lží. Upozornil na to, že důležitější než umění, tj. výsledný tvar, je onen proces, který umožňuje uměleckému dílu vzniknout. Na formě současného divadla spatřoval jistou nerovnováhu. „Člověk, který dává svou tělesnou přítomnost výměnou za materiální statky – v tom či jiném smyslu – se už tím dostává do falešné situace, dnes ještě víc než kdysi, protože kdysi to byla profese ve své dvojznačnosti jasná, blízká šaškovské roli." (Hyvnar 2000: 251). V dnešní době je podle Grotowského nutné hledat jiné, nové formy, ve kterých se může realizovat to, co se kdysi realizovalo v divadle, totiž setkání se s druhým člověkem, nalézání vlastních kořenů, nahlédnutí za oponu, kde se nachází posvátné (to co nás přesahuje), kterého se chceme účastnit. Je to svátek, výjimečná chvíle, kdy se člověk může zastavit a ohlédnout se za sebe.

Grotowského metoda jako celek není vhodná jako výchozí (stěžejní) metoda pro práci s dětmi ani s adolescenty, neboť klade velmi vysoké nároky na herce a počítá s vyzrálostí jeho osobnosti. Je to metoda fyzicky i psychicky náročná jak pro žáky, tak i pro pedagogy. Od vedoucího vyžaduje vlastní praktické zkušenosti s prací podle této či obdobné psychofyzicky náročné metody. Svou fyzickou náročností však nabízí cosi, co není v literárně-dramatickém oboru zcela běžné. Fyzicky náročná cvičení uvolňují bariéry, odkazují na naše fyzické a psychosociální hranice a tím je umožňují lépe poznat a případně je posunout za aktuální horizont. Pedagog dramatické výchovy by však v žádném případě neměl přeceňovat síly svých žáků a neměl by je vystavovat příliš extrémním situacím. Měl by mít na mysli atmosféru bezpečí a plně využívat principu hry v roli ve fiktivní situaci a předcházet tak situacím, ve kterých by mohl narušit psychosomatickou rovnováhu žáka. Využití fyzicky náročnějších cvičení však někdy může pomoci zdolat a překonat nejednu překážku, vyvolat silný prožitek a tím více a silněji motivovat žáky k další práci. Je-li si pedagog vědom všech těchto rizik a pracuje-li s touto možností přístupu citlivě, může ji využívat jako dobrou motivaci a postupně se s žáky pouštět do náročnějších úkolů.

Vojta Maděryč

***Literatura**: HYVNAR Jan: 2000,Herec v moderním divadle. Pražská scéna, Praha, VYVIJALOVÁ Tereza: 2009, Diplomová práce obhájená na ADV DIFA JAMU, Brno*

TESÁNO DO KAMENE - JERZY GROTOWSKI

PODÍVALI JSME SE ZA VÁS...

... DO CUKRÁRNY

Mně jsou cukrárny velmi sympatické a milé a nic proti nim nemám (nikdy mít nebudu), takže když jsem měla o nějaké napsat, došlo mi, že aby to bylo kvalitní, velmi si to užiji. Jednu jsem tedy pro Vaše i svoje dobro prozkoumala. Důkladně.

Jedna taková velmi důležitá budova pro lidstvo stojí na Náměstí míru (hned vedle pojišťovny Alianz, bohužel nejsem na tak vysoké úrovni, abych spočítala přesný počet kroků od různých stanovišť, budov či měst) a jmenuje se velmi neoriginálně (ale to u jídla není to podstatné) a to zkrátka Cukrárna a prodejna. Když Vaše nasladko naladěné já (duší i tělem) vejde do této „budovy z cukru", naskytne se Vám krásná podívaná. Vše je laděné do teplé hnědé. Židle jsou v této barvě nádherné a ladí oku. To samé stoly.

Něco málo z nabídky :

Ovocný pohár – dle výběru: 34,(ananas, broskve, mandarinky, jahody), Dětský pohár: 36,-, Zmrzlinový pohár – dle výběru: 63,- (ananas, broskve, mandarinky, jahody), Horké jablko, cukr: 25,-, Horká čokoláda: 27,-, Kakao: 20,-, Horké maliny: 34,-, Meruňkový či borůvkový jogurtový dezert:18,-

Dále čaje zelené, ovocné, černé, káva, turecká káva, cappuccino, červené i bílé víno, svařené červené víno,modelované brambory (piškot s marcipánem), frappé a další.

Cukrářky jsou velmi milé a i s nabídkou jsem spokojená. Mé břicho též.

Vyzkoušejte !

Áňa

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2011

ÚTERÝ 14. ČERVNA

7.30–8.15	snídaně – soubory	jídelna SZŠ
8.30–12.00	dílny pro děti ze souborů	PZŠ
8.30–12.30	semináře pro dospělé	
	třída A	Fka-aula
	třída B	Fka-učebna 1
	třída C	Fka-knihovna
	třída S	Fka-učebna 2
9.00–10.45	**4. blok přehlídky** – vystoupení pro veřejnost	
	Sísa	Fka-sál
	Pecky, ZUŠ Domažlice	
	O panence, která není pro každého	Fka-sál
	Dětské studio, Praha 3	
	Pátá hlava	Fka-sál
	ZŠ Rousínov	
	Vlčí bouda	Divadlo Trám
	Divadélko Růžek, České Budějovice	
11.30–13.00	oběd – soubory	jídelna SZŠ
14.00–15.45	**4. blok přehlídky** – vystoupení pro účastníky DS	
	skupina A **Sísa**	Fka-sál
	Pecky, ZUŠ Domažlice	
	O panence, která není pro každého	Fka-sál
	Dětské studio, Praha 3	
	Pátá hlava	Fka-sál
	ZŠ Rousínov	
	Vlčí bouda	Divadlo Trám
	Divadélko Růžek, České Budějovice	
14.00–16.05		
	skupina B **Vlčí bouda** Divadlo Trám	Divadélko Růžek, České Budějovice
	Sísa	Fka-sál
	Pecky, ZUŠ Domažlice	
	O panence, která není pro každého	Fka-sál
	Dětské studio, Praha 3	
	Pátá hlava	Fka-sál
	ZŠ Rousínov	
16.00–17.00	diskusní kluby seminaristů	farní stodola
16.15–17.00	diskuse lektorského sboru s vedoucími souborů	
	vystupujících ve 4. bloku	Fka-učebna 3
16.15–17.45	dětský diskusní klub pro děti ze souborů	
	vystupujících ve 4. bloku	Fka-aula
	otevřený diskusní klub pro děti	Fka-učebna 2
18.00–19.30	večeře – soubory	jídelna SZŠ
19.30 a 21.00	host přehlídky	
	V širém poli hruška	divadlo Trám
	Hana Voříšková, Helena a Jiří Vedralovi	

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka *- Fabrika Svitavy,* ***OttD*** *- Ottendorferův dům,* ***SZŠ*** *- Střední zdravotnická škola,* ***muzeum*** *- budova Městského muzem,* ***farní stodola*** *- stodola svitavské římskokatolické farnosti,* ***PZŠ*** *- ZŠ praktická – budova Speciální základní školy*

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY - ČÍSLO 4.

Redakce: *Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Eva Brhelová, Vojtěch Maděryč, Tereza Vyvijalová, Ivo Mičkal (fotodokumentace), Pavel Kocych (ilustrace, sazba a grafická úprava) a Matěj Kocych, redakční čtyřnožec.*

Tisk. DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3. patře Fabriky Svitavy. Uzávěrka čísla 3. – 14. 6. 2011 ve 0.15. Vychází 13. 6. 2011 v 10.30. Náklad – 270 ks.

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

SVITAVY - STŘEDA - 15. ČERVNA 2011

ČÍSLO 5

ÚVODNÍK

Dnešní den jako by měl tisíc hodin. Podařilo se mi totiž kromě jiného vyzkoušet si, jaké to je vracet se do Svitav na Dětskou scénu. (Musela jsem na chvíli z přehlídky odjet, abych se odpoledne zase vrátila.) A jak jsem se těšila! Náruč svitavské Fabriky mne vlídně přijala zpátky, a i když jsem bohužel neviděla všechna dnešní představení, mohu zmínit několik postřehů.

Když člověk na chvíli opustí místo, kde se děje něco intenzivního, nebo vystoupí ze situace, v níž je zainteresován, získá odstup - a vidí věci trochu jinak (pane Brecht!).

A pak, po určitém nadhledu, může intenzivně prožívat teď a tady a čerpat i z emocionální paměti (pane Stanislavský!) – s čímž souvisí to, že nás navštívil dlouholetý člen redakce – fotograf a grafik Michal Drtina, šéfredaktor časopisu Amatérská scéna.

Před-před-poslední den přehlídky, v úterý, kdy se v redakci tvoří předposlední číslo zpravodaje, mám už poněkolikáté pocit, že tohle je vrchol práce v redakci - všichni už s přehledem zvládají své psaní a navíc jejich styl a přístup už má lehkost a humor (oproti začátku přehlídky) - čerpáme už z jiného zdroje síly. Škoda jen, že zítra už budeme připravovat číslo poslední...

V teoretickém okénku dnes chceme připomenout osobnost Augusta Boala, divadelníka, kterému šlo v prvé řadě o změnu (milá Fabriko!). Přečtěte si také rozhovor s další osobností, pamatující historii Dětské scény, s Jiřím Oudesem. A buďte otevření názorům dětí z dnešních diskusních klubů.

Co z toho všeho vyplývá? Že divadlo se nám všem promítá do života a držme se tedy myšlenky, kterou společně s naším grafikem vytesal Augusto Boal na poslední stránku tohoto plátku. Ať nám vydrží energie i dalších tisíců hodin.

Všechny pozdravuje

Eva Brhelová

NAHLÉDLI JSME...

... DO DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ

DÍLNY SOUBORŮ (M)

Zkusím Vás sblížit s dnešní dílnou pro soubory, kterou vedl lektor Martin Domkář, a jelikož umím trochu psát, možná se mi to i podaří.

Nejprve se všichni tradičně představili. Řekli si svá jména, koníčky, školy, na které chodí, plavou, či na které teprve půjdou. Hned na úvod Martin řekl, že dílna bude v soutěžním duchu (a to bez těžby nebo žní). Rozdělil si své divadelníky na dvě skupiny, vzal do rukou balíček karet ze hry Activity, a začal vysvětlovat.

Každá skupina si vždy vybrala kartu, a podle slov, která na ní byla, sestavila krátkou scénku, přičemž druhá skupina pak hádala, podle kterých slov první skupina scénku vymýšlela (jelikož se ve scénce nesměla říci, jen popsat). Nedruhá skupina dostávala od Martina body za scénku, a neprvní, co zrovna nehrála, za uhádnutí slov.

Seskupení si vymyslela i jména. Sádrouši a Bez identity.

Začala skupina Bez identity a to scénkou, v níž šlo o slovo dort, peklo a lanovka. Sádrouši pak vtěsnali do své scénky zahradu, hamburger a indiány. Obě scénky byly velmi povedené.

Skupiny se rychle zlepšovaly, takže zanedlouho už nešlo scény první porovnat s těmi pozdějšími. Byly čím dál zdařilejší, vypointovanější a vtipnější.

Na začátku si scénky více promýšleli a řešili detaily, ale ke konci už dali spíše na

improvizaci a zkoušení jen toho podstatného. Na scénky měli limit sedm minut, a na poslední scénku, na kterou si brali dvě karty, deset.

Soutěžení vyhrála skupina Bez identity. Rozhodla o tom jejich poslední scénka. Každý její člen pak dostal sušenku in nature (čímž chci vysvětlit, že ji nedostali jen na obrázku). Vyhráli o jeden celý bod.

Pak už nebyl čas a skupina se vrátila do PZŠ. Čekaly na ně totiž zbývající soubory, se kterými si zahráli dvě krátké hry.

Na uzávěr bych už jen napsala, že dílna byla velmi zajímavá, a myslím, že je hodně bavila.

Tady článek končí, jelikož jsem si na jeho psaní vybrala přece jenom velmi malý mrak, a na cokoli jiného odmítám psát.

Áňa

NAHLÉDLI JSME...

...DO SEMINÁŘE C - OD NÁPADU K INSCENACI

OPERA A SKŘET ANEB CO VŠE JE V DĚTSKÉM DIVADLE MOŽNÉ

Seminaristé tohoto semináře se vyznačují jednou společnou vlastností. Jsou to věční hledači. V textech hledají a pátrají po významech, po myšlenkách, které autor do textu vložil, skryl a kolikrát i zaklel mocným kouzlem. A právě odhalení všech tajných šifer, rozlouskání všech hádanek a nalezení způsobu, jak se o tyto objevy podělit s diváky tak, aby všichni byli spokojení, všichni tomu porozuměli a z divadla odcházeli spokojení a povznesení, to je to, na co se tento seminář zaměřuje. Hlavním mágem je zde Luděk Richter, mocný kouzelník a vykladač všelikerých tajemných zákoutí textů.

Luděk Richter má jasný postup, jak se svými adepty postupovat. Při mé dnešní návštěvě byl tento postup do jisté míry pozměněn. Diskutovali jsme totiž o textech, které jsme si mohli nejenom přečíst, ale jejichž jevištní realizaci jsme mohli i zhlédnout. A právě toto zhlédnutí trochu pozměnilo postup při úvahách nad možnostmi textu. Osobně jsem to však vnímal jako velmi dobré, protože se nemohlo stát, že bychom diskutovali jenom o něčem neskutečném, jen hypotetickém, ale mohli jsme se opřít o adeptovo vyložení tajemného textu.

Opera a její svět

Prvním textem bylo české libreto k opeře Kurta Schwaena Král a trhan. Jednalo se o libreto, které vytvořila Miloslava Čechlovská, která je jednou z adeptek semináře. Seminaristé se začali zabývat textem, jeho dramatickými a divadelními možnostmi. Začaly zaznívat názory na text. Protože nebylo možno zaznamenat je doslovně, vše v uvozovkách berte jako volné parafráze. „Je to příliš obecné. Ukradl trhan dýmku či neukradl? Je to nedořešené záměrně?“ „Kdo je lůza?“ Luděk Richter tyto otázky dál rozpracovával: „Libreto je často jen záminkou pro zpěv a je opomíjena jeho dramatická kvalita. Důležité ale je, opeře nechat, co její jest a přitom nezapomenout, že to má být divadlo.“ „Obecnost je nepřítel divadla, konkrétnost je na divadle vždy dobrá a nutná.“ „I Homér může někdy zdřímnout a je na nás, abychom tyto mikrospánky našli.“

Po více než půlhodinové diskusi se adepti a jejich mistr shodli na tom, že text obohacený o společné nápady skýtá jisté dramatické možnosti. Nutné bylo uvědomit si, že tématem není ani tak sociální napětí mezi lůzou a šlechtou, jako spíše pokrytectví, které se vyskytuje na obou stranách barikády. Když se adepti zamýšleli nad divadelností, museli konstatovat, že vše se odehrává v dialogu, že text je dosti statický a nenabízí mnoho možností, jak ho převést do poutavé jevištní podoby.

Následovalo zhlédnutí realizace opery. Po jejím zhlédnutí jsme o inscenaci diskutovali.

Zásadním problémem inscenace bylo nedostatečné zvládnutí prostorové organizace vztahů lůzy a šlechty. V opeře, která je založena na konfliktu dvou sborů, je důležité využití všech prostorových možností sdělení. Sbor šlechty musí být středem celého jevištního prostoru, má mít vertikální směřování všech pohybů. Oproti tomu se lůza musí orientovat všude kolem šlechty, je rozmístěna v nižších partiích než šlechta a směřování veškerého jejího pohybu je v rovině horizontální. V opeře není mnoho prostoru pro dramatické jednání a u operních sborů to platí dvojnásob. Divákův zájmem o dění na scéně se opírá o několik pilířů. Prvním je dramaturgie.Tím je myšleno smysluplné zorganizování všech motivů, významů a vztahů do tématem utříděného a sdělení podřízeného celku. Druhým pilířem je všeobecná platnost a srozumitelnost zamýšleného sdělení. Třetím pilířem je zviditelnění, fyzické předvedení života postav a jejich problémů. Bez tohoto opěrného systému není možno diváka vtáhnout, zainteresovat ho na dění a umožnit mu, aby se s postavou na scéně mohl identifikovat, aby s jejími problémy dokázal souznít.

Skřet jako cesta k inscenačnímu klíči

Druhým textem k rozboru byla pohádka Pavla Šruta Alice a skřet Tobiášek z knihy Prcek Tom a Dlouhán Tom a jiné velice americké pohádky. Konkrétní podobu jevištního ztvárnění jsme měli možnost shlédnout v pondělí ve farní stodole. Text a dramatizaci přinesla, mistrovi a ostatním adeptům podstoupila vedoucí Divadelního studia Kampak!, Dana Bláhová. V průběhu diskuse bylo nad lidské ale i kouzelnické síly odpoutat se od představení, které jsme viděli.

Na otázku mistra ohledně dramatičnosti a divadelnosti všichni adepti spokojeně bručeli a souhlasně pokyvovali hlavami. V souvislosti s tím jsme se snažili pojmenovat, o čem v daném textu jde, co konkrétně se v jednotlivých částech pohádky odehrává. Mistr se zaměřil na vyhledání hlavního motivu předlohy. Tím se stal jistý podstatný rys skřeta Tobiáška. Pojmenovávali jsme, co skřet Tobiášek vlastně dělá, čím Alici trápí a vlastně proč ji trápí. Dospěli jsme k závěru, že jsou to skřetovy nehty, které Alici trápí nejvíc. Skřet se zatíná drápy, drží se drápy, drápy mají tu kouzelnou moc Alici vždy najít a vyslídit. Alice si kouše nehty, protože nemá co dělat a po návratu od skřeta si je už nekouše. A zde byl zaklet význam celého textu. Pavel Šrut je spisovatel, který s motivy prostě umí velmi dobře pracovat.

Loutka manekýna však skřetovo zasekávání se nehty do Alice nemohla realizovat. Jeho hadrové tělo nedokázalo vyjádřit tuto urputnost, ukrutnost a zavilost. Ač hadrovitost manekýna byla v představení využita velmi dobře, nesdělovala výše vyjmenované skřetovy atributy. Uvažovali jsme o loutce z jiného materiálu. Drát či plech se Luďkovi zdál jako vhodný materiál. Obsluhu takové loutky by mohl obstarat jediný loutkovodič, ostatní hráči by mohli fungovat jako sbor, který skřeta ozvučuje. Skřet by tak mohl získat hlas nadpřirozené bytosti a nehet či nehtovitost by se tak mohla stát funkční při aplikaci kouzla: ustřižený nehet v podobě jednoho člena chóru může ihned po ustřihnutí slídit po schované Alici...

Mistr promluvil: „Když jsi schopna problém tematizovat, nalezneš obvykle i řešení, jak ho jeviště vyjádřit.“

Myslím, že se nám v diskusi stal malý zázrak, zrodil se nám inscenační klíč, vyloupnul se nám jako jadérko. Všichni adepti byli účastni, všichni tu radost zažili. Když se dílo daří, je to prostě kouzelné.

Vojta Maděryč

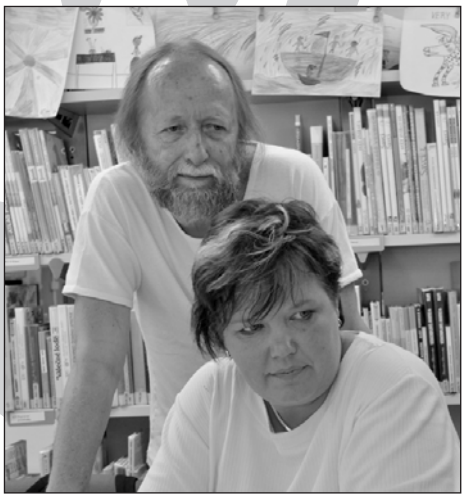

Z LEKTORSKÉ KUCHYNĚ

Otázka pro dnešní den zní: Jste spíš prožívací nebo zcizovací typ? Jak se to projevuje?

Eva Keroušová

Zcizovací. Mám ráda překvapení, a zvlášť, když se při něm zasměji. Záměrně i nezáměrně občas někde něco nějak naruším. Pro někoho originálně, pro jiného jako exot.

Hana Cisovská

Asi prožívací, ale raději bych byla zcizovací, neboť bych měla nadhled a odstup.

Anna Caunerová

Nevedela by som sa vzdať ani jedného typu.

Karel Vostárek

Upřímně řečeno, každé zcizení silně prožívám.

Miloš Maxa

Večer prožívám, ráno zcizuji.

Zuzana Jirsová

Obé. Nejvíce prožívám, když něco zcizuji – nebo odcizuji?

Přepsal Vojta Maděryč

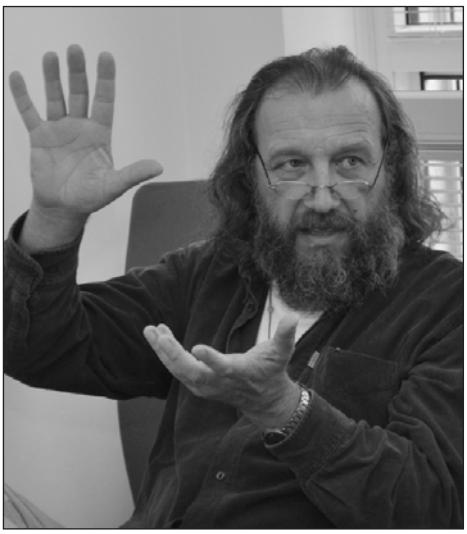

RECENZE LEKTORSKÉHO SBORU K PŘEDSTAVENÍM ČTVRTÉHO BLOKU

SÍSA

Oblíbený a frekventovaný příběh podle knihy Martiny Drijverové, který prošel už mnohým zpracováním. Vedoucí souboru Dana Žáková zvolila jako základní scénografický prvek židličky z mateřské školy. Jejich rozmístěním na scéně se navozuje prostředí sousedského společenství jednoho domu, školní třídy i domácnosti Plackových. Jednoduchými kostýmními atributy označuje postavy (kravata, brýle, zástěra). Děti se „povyšují“ do rolí dospělých výstupem na židličku.

I když chlapec hrající hlavního hrdinu Jendu Placku by si zasloužil pozornost foniatra, působí na scéně sympaticky a téměř samozřejmě. Představitelky Sísy Kyselé jsou dvě a obě zvládají svou roli také na úrovni, i když blondýnka působí více sísoidně. Sympatické je i jednoduché a přímočaré vedení příběhu.

O to více překvapí výběr a skladba použité reprodukované hudby, zvláště „Sting“ na konci. Problémem je mizanscéna jednotlivých situací a temporytmus představení, který je trochu uspávající. Zvláště vrcholná scéna - ztráta a záchrana milovaného myšáka, která láme bariéru přátelství mezi Sísou a Jendou, by si zasloužila výraznější propracování. A také způsob a průběh Jendovy „pomsty“ jako divák, těžko postřehnu, natož dešifruji. Zcela z jiného soudku divadelních prostředků je „chlapácký“ souboj ve třídě, kde nenacházím v jednání postav opodstatnění k tomuto uměleckoidnímu pojetí či snad dokonce nadsázce?

Karel Vostárek

O PANENCE, KTERÁ NENÍ PRO KAŽDÉHO

Na motivy dvou povídek Zdeňka Šmída z knihy Strašidla a krásné panny vytvořila L. Tretiagová ve spolupráci s dětmi tanečně - divadelní inscenaci. Odehrává se ve dvou rovinách, taneční a verbální. První z nich hovoří k divákovi přes taneční obrazy a druhá, verbální. v sobě nese zárodek humoru, který vyplývá přímo z předlohy. Toto propojení klade nárok na divákovu pozornost a střídání dvojí percepce při sledování inscenace.

Klíčové momenty představení byly řešeny pohybově tanečními obrazy, u kterých jednoduchost prostorového řešení podpořila sdělnost situací (např. vyřezávání panenky, namlouvání). Zdařilým se jeví i metafora nástrah, které dřevorubce potkávají (žába, saň) .

Problémem inscenace se jeví nejednoznačnost sdělovaného tématu, které oscilovalo mezi

tématem vyzrálého dospělého člověka a tématem řešeného dětmi. K tomu přispěl příchod dospělé ženy představující panenku po letech.

Kostýmy, které fungovaly pro stylizaci inscenace, by mohly být upraveny tak, aby lépe charakterizovaly lidské postavy (tři chlapci, dřevorubec) a odlišily je tak od prostředí (stromy v lese).

Vybavenost dětí, zejména obou hlavních aktérů, stejně jako jejich soustředění a vtažení do situace, přispělo k poetice inscenace.

Hana Cisovská a Anna Caunerová

VLČÍ BOUDA

S modely je vždycky potíž, mají-li se obalit masem. S životem jdou totiž těžko dohromady.

Už v pečlivě vystavěné předloze k filmu je na problémy zaděláno. A když se přenese kostra na divadlo a ještě k tomu dětské, kynou a kynou. Režisérce se vymstilo, že včas neudělala základní dramaturgická rozhodnutí, která jí práci mohla usnadnit. Kdyby si třeba vybrala sci-fi, horor nebo parodii na scestné televizní podívané, nepostrádala by opěrné body. Z lákavého východiska nešla ani cestou k osobním zkušenostem dětí z rodiny a školy. Téma manipulace (jistě stále aktuální) každý pochopí, nejedná-li se ovšem o mimozemšťany, ale („spíš“) o psychopaty, např. závěr by musel vypadat trochu jinak. Povšechnost podpořila i hudba.

Kdyby se semknutí se manipulovaných budovalo v situacích postupně, mohly by se gradovat. Děti se s manipulátory potýkaly statečně, dobře, že v krátkých sekvencích. Našly se v nich přirozené i pravdivé okamžiky. Brzdila je však trvalá stísněnost, alespoň vzepření se by prospěla větší ráznost. Hrající vedoucí bývá často kontraproduktivní, v takové roli se dá brát i jako varování.

Neurčitost je poměrně častým nešvarem dětského divadla. Inscenace se tak stala modelovou poněkud jinak, než chtěla.

Eva Keroušová

PÁTÁ HLAVA

Pohádky Miloše Macourka jsou také látkou, po které je často saháno vedoucími dětských souborů. Ale ouha, Macourkův literární humor bývá často pastí, do které se chytil již mnohý inscenátor. Rousínovský soubor tímto úskalím s lehkostí provádí vedoucí souboru Michaela Kyjovská. Neboť připravila pro tento mnohohlavý soubor koncepci úměrnou protagonistům a vtipně přeložila Macourkův slovní humor do divadelního jazyka. Půdorys jednoduchých a funkčních mizanscén, je oporou pro hru dětí. Neméně chvályhodná je i práce s temporytmem, který tvoří páteř této drobničky a nenechá nikoho v hledišti usnout i v rámci tohoto festivalového maratónu.

Karel Vostárek

VČERA JSME VIDĚLI...

... SÍSA

VŠIMLI JSME SI...

... DISKUSNÍCH KLUBŮ SEMINARISTŮ VE STODOLE

RECENZE PŘEDSTAVENÍ ČTVRTÉHO BLOKU

Pecky, ZUŠ Domažlice: Sísa

Jednu z nejfrekvetovanějších předloh divadla hraného dětmi, vyprávějící o tom, jak školák Jenda nakonec našel vztah k sousedce Síse, inscenuje třináctičlenný domažlický soubor herecky na holé scéně s mnoha školkovými židličkami, z kterých nápaditě vytvářejí školní třídu, kruh myšlenek dorážejících na Jendu, postavy dospělých jsou vyznačeny tím, že na židličkách stojí... Děti snaživě a s pochopením naplňují režijní plán a představitelé obou hlavních rolí i srozumitelně mluví.

Inscenace je důkladně propracovaná v aranžmá jednotlivých obrazů, pohybové choreografii a v práci s prostorem. Až tak důkladně, že vnější režie místy z inscenace vyčnívá, převažuje nad hereckým naplněním a působí dojmem určité vykonstruovanosti. Výsledkem je i poněkud těžkopádný temporytmus průběhu inscenace.

Jako pouhá ilustrace vyznívá předvádění toho, co rodiče Jendovi zakazují (fotbal, počítač...) a vnějškově působí i užití dramaťáckých etud a her (např. běh času namísto zobrazení namáhavé Jendovy snahy docílit samých jedniček). Naopak je škoda, že závěr je poněkud zkratkovitý, takže smíření a spřátelení obou dětí vyznívá dosti cukrkandlově.

Předloha i její inscenační uchopení jsou však věku dětí přiměřené a z hlediska režie je to zatím nejpokročilejší inscenace Dany Žákové.

Dětské studio Praha 3: O panence, která není pro každého

Pověsti Z. Šmída se vždy pohybují na rozhraní lidové slovesnosti a soudobého autorského vyprávění. V té naší jde o to, že děvčaty odmítaný dřevorubec si vytvoří vlastní pannu, ale tu může mít, jen uspěje-li ve zkoušce: hubatost potenciální manželky ani její komandování ho neodradí, ale když spatří, jak bude vypadat za deset či dvacet let, raději se jí vzdá. Panenka není pro každého (pro koho tedy je, nechává inscenace nezodpovězeno).

Dětské studio věrno zaměření své vedoucí inscenuje příběh s hojným užitím tanečně pohybových prvků, ale tentokrát nás překvapí i hereckou vybaveností (včetně mluvní), především u dvou hlavních představitelů.

Taneční projev jako jev stojící na vysoce stylizované formě vždy vnáší určitou míru externalizace, tedy zvnějšnění, vyčlenění předváděného dění mimo osobu herce, oproti větší míře ztotožnění herce a postavy v divadelních druzích méně technického a realističtějšího rázu. Přesto na mě inscenace působí poněkud nedětsky. To pramení nejen ze slov, která jsou dětem vkládána do úst, ale především z toho, že se s dětmi tohoto věku míjí sama problematika a téma předlohy; ne že by o ní nemohly být informovány, ale rozhodně to pro ně není problematika živá, aktuální, zajímavá. Který kluk tohoto věku uvažuje a) o ženění, b) o tom, zda na něj bude jeho partnerka hubatá a zlá a hlavně c) jak bude vypadat za deset či dvacet let.

VČERA JSME VIDĚLI...

... O PANENCE, KTERÁ NENÍ PRO KAŽDÉHO

ZŠ Rousínov: Pátá hlava

Čtyři (klučičí) hlavy draka se chystají jít na námluvy, protože je třeba zachovat rod, jen ten pátý, intelektuálský ňouma, si raději čte a o žádné ženění nestojí. Sedm hlav (samozřejmě dívčích) dračice je už natěšeno, ale když pátá mužská hlava sňatek odmítne, zatvrdí se dračice, ze svatby sejde a je po reprodukci, takže za pár let jsou draci už jen v pohádkách.

Výrazně kolektivní herectví obou skupin je sympatické tím, že všechny hlavy jsou individualizovány. Rozvedenou anekdotku činí příjemným zážitkem nejen jednoduchý vtipný text, ale i přiměřená délka, nadšený výkon všech herců, dynamika i razance – ta by se arciť nemusela projevovat permanentním křikem všech herců.

A škoda, že pointa je jen ve slovech a není podpořena i obrazem.

Divadélko Růžek České Budějovice: Vlčí bouda

Tři chlapci a tři dívky jsou (údajně za odměnu) pozváni na jakýsi kurs studia lidských vztahů, kde je tři záhadní lektoři vystavují nejrůznějším zkouškám, strádání a nástrahám: nedostatku jídla, extrémně namáhavým úkonům, inscenovaným krádežím jídla či šatů a permanentní snaze rozeštvat je a dosáhnout toho, aby někoho ze svého středu vyloučili. Šestice však vydrží a proti vůli lektorů odchází.

Vidím jakýsi psychorealistický horor, jehož hlubší smysl mi však uniká. Nevím, kdo jsou ti tři lektoři a o co jim jde. Sadisti, kteří chtějí děti trápit až na hranici ohrožení života? Pedagogové, kteří je chtějí něčemu naučit? Opravdoví výzkumníci, kteří chtějí něco zjistit – a co? A uspěli??? Nevím ani, k jakému vývoji došlo u dětí; ty byly už na začátku vzájemně poměrně přátelské, soudržné, zamítaly bez váhání všechny pokusy někoho vyloučit a když jim bylo sugerováno, že někdo z nich udělal něco na úkor druhých (ukradl jídlo, kamarádce košili...), stačilo jen prosté ujištění, že tomu tak není... Víceméně jací přišli, tací odešli.

Problémem je televizně psychorealistická poloha inscenace. Její vypjaté dramatické až patetické momenty (jež jsou neseny i reprodukovanou hudbou, která nasazuje stylovou laťku také herectví) jsou v tomto žánru a stylu zatím nad síly mladých herců. Výsledkem je pak pachuť vyrábění psychodramatu.

Ne zcela pochopitelný je také samotný závěr. Uprostřed noci se udělá diabetikovi Lukášovi špatně, a když se o tom děti dohadují s lektory, Lukáš se objeví pln sil, prohlásí „jeden za všechny, všichni za jednoho“ a opouští v čele vzbouřených dětí vězení tábora.

Luděk Richter

VŠIMLI JSME SI...

... RODIČŮ A DĚTÍ

ZAPSALI JSME...

... Z DĚTSKÉHO DISKUSNÍHO KLUBU PRO DĚTI ZE SOUBORŮ

VLČÍ BOUDA, DIVADÉLKO RŮŽEK, ČESKÉ BUDĚJOVICE

Divákům byl jasný příběh, nejasnosti spatřovali pouze v závěru a motivaci některých postav, především vedoucích. Pro některé představení skončilo otevřeným koncem. Na závěrečný odchod herců ze scény padlo několik názorů a možných vysvětlení.

„Pochopila jsem to tak, že se z tábora sebrali a odešli. Na nich bylo vidět, že jim jde o život a ne o nějaký mobily, protože tam všechno nechali."

„Na konci to byla pomsta pro vedoucí ."

Diváci vymysleli řadu **témat**, které pro ně představení přineslo.

„Lidi si mají pomáhat a nemaj se mezi sebou hádat, když jim jde třeba o život."

„Ne každé zlato se třpytí – nechali tam mobily."

„Měli bychom k sobě být rovní."

„Měli bychom si dávat pozor."

„Nenechat se podplácet."

„Nemít mezi sebou tajemství, všechno si říkat – jak jim to řekla ta holka Pája."

Co diváci oceňovali.

„Bylo to jiné než ostatní představení, bylo to tajemné."

„Když mluvili, tak to říkali přirozeně, ne jako básničku."

„Atmosféra! Byl to horor!

„Překvapilo mě, že to bylo podle filmu. To jsem nikdy neviděla."

„Myslela jsem si, že se to odehrává doopravdy, jako kdybych tam byla."

„Taky jsem do toho příběhu byla vtažená."

„Zajímavý horor, kde nebyla krev."

„Atmosféře pomáhala hudba."

„Líbilo se mi, když si tam přísahali, tak se tam setmělo a byla tam svíčka."

„Líbilo se mi, že zapojili paní učitelku."

Čemu diváci nerozuměli.

„Nechápala jsem, proč na sebe vedoucí s jednou holkou mrkli."

„Přišel mi rozpačitej ten konec."

„Vedoucí si jich ani nevšímali - mohlo to být přísnější, kluci večer mohli za holkama."

„Já jsem nepochopil, že kluk byl nemocnej a najednou baf! a byl zdravej. Kdyby byl alespoň trochu tou nemocí načichlej!"

„Nepochopil jsem začátek a konec, proč na nás jako koukali."…. „Já si myslím, že vybírali další děti, které pojedou na další kurz."…."Já jsem ten konec pochopila . Vedoucí měli v obličeji zlost, že jim ty milý děti utekly."

Jakou měli podle diváků motivaci vedoucí k pořádání kurzu.

„Chtěli jim ukrást mobily."

„Vedoucí chtěli děti naučit, aby se uměly chovat, ale nevím jestli to tak mělo být."

„Chtěli podrobit zkoušce ty děti, které vybrali."

„Vedoucí dělali večer něco špatného a kurzem to chtěli zakrýt."

PÁTÁ HLAVA, ZŠ ROUSÍNOV

Co diváci na inscenaci ocenili.

„Viděla jsem to třikrát a pořad mě to bavilo."

„Jedna hlava se tam voněla sprejem."

„Snažili se mít český přízvuk. Měli měkké „i" a je to moc hezký přízvuk, fakt je pěknej." (shodli se všichni, poukazujíce na moravský dialekt)

„Dobrej nápad a nápady."

„Pořád se tam něco dělo."

„Jak se opalovaly s těma špekama - to bylo jako ze života."

„Jak chytaly zelenej bronz."

„Jak vyhlížely toho draka."

„Jak měli vymyšlený hlavy!"

„Jak těch pět dračích hlav chodilo a když na sebe spadli, tak si nic neudělali."

„Příběh měl rytmus, nikde se to netáhlo."

„Já bych dal 90% líbilo 10% nejasného, SUPER."

Čemu diváci nerozuměli.

„Nerozuměl jsem tomu, jak jeden drak s pěti hlavama mohl sedět a číst noviny. Když to byl jeden drak, jak se mohli rozdělit – ale nevadilo nám to." „Máme podobnej styl. Já jsem si toho ani nevšiml."

„Poprvé jsem to nepochopila, po druhé chápala a potřetí jsem si to užila."

„Některé hlavy byly při přípravě na námluvy utopené, všímal jsem si převážně toho vonícího."

„Jak jsme tady mluvili o splývání postav…Aby to nebylo tak rozvleklý, že by 4 hlavy byly ve štronzu a ostatní by se projevili."„A jo to je dobrej nápad." (padlo od souboru)

SÍSA, PECKY, ZUŠ DOMAŽLICE

K příběhu.

„Od narození ji znal."

„Kyselou neměl rád, protože ve všem byla lepší a jemu to vadilo. Chtěl se jí pořád mstít."

„Příhoda s brejlema mu znemožnila zvíře."

„Chtěl se pomstít, začal se učit."

„Kamaráda poznáš v nouzi."

Vtipné a zajímavé momenty představení.

„Námět byl hezkej, už jsem to někde viděla."

„Každá situace byla jiná, měnily ji židle."

„Hráli to doopravdy."

„Líbilo se mi, jak ho Sísa nabádá, aby se kvůli ni popral."

„Líbilo se mi, jak chytla myš."

„Líbil se mi systém, jak se prali. Zajímavě vymyšlený. Bylo to udělaný pohybově. Byla to fakt sranda."

„Všechno se nám líbilo."

„Slečna DJka, jak točila budík a hrála na xylofon."

„Dobře hrála Sísa nafoukanou holku."

Co diváci vnímali jako problematické.

„Dlouhé přesuny. Muzika pomáhala. Byla jsem zmatená, jak se měnily role."

„Otec nebyl na Jendu nasranej."

„Sylva málo křičela, když našla tu myš." „Víc už jsem ječet nedokázala."

„Nepochopil jsem na konci, když si prohlížel myš, jak mu ostatní našeptávali."

„Co znamenalo to našeptávání na konci – že se zamilovali?“

„Nepochopila jsem, že by se učil. Myslela jsem, že přemýšlí, jak se pomstít.“

„Jak přišla Sísa s foťákem a najednou byli venku a skákali tam panáka, bylo to v domě nebo venku?“

„Jenda moc prskal.“ „Já u všeho prskám.“

„Jenda neuměl výtvarku a Sísa ho to naučila. Tak to kreslili na koberec?“

„Mám strašnou chuť na večeři.“ „A kdy půjdem?“ „Teďka to neřešme.“

Od souboru.

„Baví nás to hrát …hrajeme to už 30 let.“

Od diváka.

„Trvalo to 27 minut, jsem to stopoval.“

„On je náš stopovač.“

O PANENCE, KTERÁ NENÍ PRO KAŽDÉHO, DĚTSKÉ STUDIO, PRAHA 3

K příběhu.

„Bylo to o dřevorubci, kterej byl sám a nikoho neměl a chtěl mít ženskou. Že si jako vyřezal nějako pannu…dívku…děvenku.““

„Von si ji vyřezal a pak jí chtěl.“ (moravský dialekt)

„Objevili se tam duchové a musel ji osvobodit a tři dny ji osvobozoval. Potom se lekl jejího staří a utekl.“

Co diváci na představení ocenili.

„Nejvíc se mi líbily kostýmy, hudba a jak tam tancovali.“

„Jak dospělej člověk hrál stáří.“

„Jak dělali obludy – dohromady tak tvořili velkou obludu.“

„Líbilo se mi, jak padaly šišky.“

„Líbilo se mi, jak mluvil sám. Bylo to suverén.“

„To bylo všechno hezký, takže…“

Diváci si navzájem kladli podnětné otázky.

„Když to byly stromy, proč se plížili ke kraji?

„Co byli ti s balonkáma a frkačkama?“ „Pro mě to byly stromy.“ „Obluda.“

„Obludy jsem pochopila, že jsou to stromy, protože říkali že jsou tam samé stromy.“

„Dokud nepřekonal strach, tak se neproměnila do normální podoby. Byla to ona sama.“

„Byly to žáby.“

„Když měli kapucu,byly stromy.“

„Frkačky mi připadaly jako chameleoni.“

„Dřevorubec ji neznal a už přemýšlel, že ji vezme. Takhle rychle?“

„Nepochopila jsem, jak stáli v řadě a dřevorubci říkali, že není voholenej a tak a panenka mu taky řekla něco ošklivého a pak za ním sama šla a řekla mu, že je pohledný muž.“

Jak diváci pochopili konec.

„Bál se, že nebude hezká….. řekl si, že on je mladší něž ona a že jí nechce.“

„Zděsil se dospělé paní, lekl se, že byla ošklivá. Utekl.“

„A tak se panenka proměnila zpátky do dřeva a čekala na dalšího.“

Během diskuze zapisoval Miloš, zformulovali Zdeňka, Petr i Miloš.

VČERA JSME VIDĚLI…

… PÁTÁ HLAVA

VŠIMLI JSME SI...

... V ŠIRÉM POLI HRUŠKA STOJÍ

Ztěžka, ještě zpomaleně a nevnímajíc svět dosedám na své místo v redakci.

Někdo je právě v této chvíli jistě jako v transu. Nesmyslně a rychle hovoří, dokud má vše jako živé před očima, horlivě diskutuje s přáteli, směje se od ucha k uchu, či kroutí hlavou, pomalu a vážně, nebo naopak tak rychle, že si můžete myslet, že hlavu v dohlednu ztratí, jeho tvář je plna údivu a úžasu, a to vše kvůli tomu, co se odehrálo zhruba před deseti minutami. Pokud tedy potkáváte v těchto nočních hodinách lidi, chodící po ulicích s podivným výrazem ve tváři, který naznačuje pouze z poloviny jejich též podivné duševní rozpoložení, a vám připadá, že vypovídá o tom člověku jen jedno a to, že není zcela v pořádku, uklidněte se prosím. Všichni mají společné jedno. Právě zhlédli skvělého hosta přehlídky. Hudební, divadelní a loutkářské představení s názvem V širém poli hruška.

Mohli jsme vidět skvělou Hanu Voříškovou, která skvěle ovládá snad vše, na co sáhne, Helenu V. a Jiřího Vedrala, kteří hráli lidové písně. Helena na housle a Jiří na kytaru. Oba zpívali. To vše v divadle Trám.

Helena a Jiří V. rozhodně nejsou z těch, kteří neumí hrát, či umějí, ale více se o nich říci nedá. Umějí hrát přímo fantasticky a velmi krásně. Užívali si hraní a zpěv. Zcela nepochybně.

Hana Voříšková k písním dotvořila atmosféru, dobarvovala příběhy oněch písní. Herecky, malířsky i loutkářsky. Hýbala zdánlivě neživým kartonem (jelikož člověku před očima ožíval) tak dovedně a krásně, že člověk jen a jen žasnul. Pojednou k smutné písni velmi poeticky, až se člověk cítil někde v bezčasovém prostoru, jindy velmi vtipně, až člověk nabyl dojem, že snad již všechny nápady, musí být už touto Hanou Voříškovou naprosto vyčerpány. Žádné jeden, dva, či tři geniální nápady, jak je časté a je to vždy velký úspěch, ale úplně všechny.

Byly neočekávané, překvapivé, vtipné a krásné zároveň. Bylo to akorát rychlé, aby člověk stačil jen tak tak dýchat v písních smutnějších, a akorát rychlé, aby nerozdýchal první vtip obrázku, a už už se na něj valilo ještě něco většího, vtipnějšího a skvělejšího. Člověk čekal, že po tomhle, už nemůže nic lepšího následovat, ale vždycky se mýlil. A znovu, a znovu.

Všichni se usmívali, užívali si každou vteřinu, a napjatě očekávali další a další, co jim Hana, Jiří a Helena předváděli. Kéž by to neskončilo. Všichni jsme si říkali:„Ještě, přídavek !“, ale to už jsme jen ze všeho napětí sil nadšeně tleskali, a tleskali a...

Nadčasovost, čarovnost, bezestropnost, krása, nevídaná krása. To všechno toto představení zcela vystihuje. Neskutečné geniální dílo. Myslím, že jsou všichni rádi, že tento zázrak zhlédli, a že všem třem velmi, velmi ze srdce děkují. Já též. Děkuji za všechny mraky ... Děkuji.

Áňa

ZAPSALI JSME...

... Z OTEVŘENÉHO DISKUSNÍHO KLUBU

Diskutéři se sešli opět v parku, hezky ve stínu na trávě. Diskutérů nebylo příliš, o to lépe nám to odsýpalo a o to otevřenější diskuse mohla být.

Sísa - V nouzi poznáš kamaráda

Příběh je o klukovi, který se pokusil vypéct svou sousedku a spolužačku Sísu tím, že jí schová brýle a bude se dobře bavit, až je nebude moci najít. Brýle však patřily paní učitelce a ta celou záležitost odhalí. Kluk se chce Síse za to pomstít a tak za dobré vysvědčení získá myš, kterou pořádně Sísu postraší. Jenže ouha, myška se zatoulá, kluk je smutný a kdyby Sísa nezakročila, tak by myška už asi nebyla. Sísa musela překonat odpor, aby mohla myšku zachránit. Záchrana myšky byla začátkem přátelství mezi klukem a Sísou.

Příběh tu neopakuji pro nic za nic. Přišli jsme totiž na to, že příběh je o klukovi, i když se představení jmenuje Sísa. Také jsme přemýšleli, zda myš byla nutná či ne. Někomu se líbila, někomu ne. V každém případě by se asi příliš nestalo, kdyby tam myš nebyla. Všichni diskutéři ocenili dobrý nápad s tím, jak vytvořit dospělé postavy. Ty jsou větší než děti a vystoupení dítěte na židli je dostatečně jasným a srozumitelným prostředkem, jak dospěláka na scéně vytvořit. Naše návrhy, jak bychom představení mohli pojmenovat, když to nebylo o Síse: V nouzi poznáš kamaráda.

O panence, která není pro každého

„Tohle představení se mi nejvíc líbilo ze všech dnešních představení.“

„No to né.“

„Jo, pro mě to bylo taky nejlepší dnešní představení.“

„No vlastně i jo.“

Tak takové byly první reakce.

„Bylo to taneční, a takové nevinně vtipné.“

„Spád je základ, a tohle spád mělo.“

„Co mohly být ty balonky? To fakt nevím.“

„Foukačky? To byly jazyky.“

„Chameleoni.“

„A paní učitelka byla dobrá, mělo to ukázat, jaký to bude za X let.“

„Mělo to smutný konec, panenku nedostal.“

„Vůbec to nebylo smutný, prostě si ji nezasloužil, tak co.“

Pátá hlava

Toto představení diskutéři hodnotili velmi kladně. Pojmenovat téma také nebylo složité. Zde jedna volná citace za všechny: „Bylo to o tom, že když se jeden nepřizpůsobí většině, tak je z toho průšvih.“ Velmi se nám líbilo ztvárnění draků, vůbec začátek, jak se nám drak-kluk předvedl. U dračice nás napadlo, že by bylo príma, kdyby nás něčím překvapila. Kdyby dělala všechno stejně, kdyby hlavy dělaly všechno stejně a ve stejný okamžik. Stejně by se mazaly krémem, současně by si nasadily

stejné brýle, všechny by se učesaly… Všem se moc líbila pátá hlava a s tím jsme, já i Lenka, souhlasili.

Vlčí bouda

„To se mi líbilo nejvíc."
„Mně se to vůbec nelíbilo."
„Na mě to bylo moc drsný."
Snažili jsme se s dětmi formulovat téma, o čem to podle nich bylo. A nebylo to vůbec lehké: „Bylo to o kamarádství."
„Vedoucí měli takovou zvrhlou zábavu."
„Šlo o to udělat z těch dětí dobrou partu."
„Vedoucí by se dali přirovnat k vlkům, kteří si vyhledávají kořist… sloni to mají tak, že toho nejslabšího ve stádu mají na konci… ale i ty děti se staly dobrou smečkou…"
Shodli jsme se na tom, že děti se vlastně vůbec nebránily útlaku vedoucích, že ani děti ani vedoucí se neproměnili, že všichni zůstali stejní.

Co si zapamatujete z představení?

„Jak děti odešly do diváků."
„Jak jedli mrkev."
Co by se stalo, kdyby děti označily slabý článek?
„Poslali by ho domu."
„Shodili by ho ze skály."
A jaký jiný název byste představení dali?
„Horor"
„Tábor"
„Nevěřte cizím lidem"
„Kurz přežití"
„Vojenský výcvik"

Na závěr jsme se snažili zamyslet nad tím, zda je možno najít nějaké téma společné pro všechna čtyři představení. Je-li možno najít nějaký společný prvek pro všechna představení. Sám jsem si tím lámal hlavu a na nic jsem nemohl přijít. Ale diskutéři se i tohoto nelehkého úkolu zhostili velmi dobře:

„Všechna představení byla o přátelství."
„Všechna představení měla velmi jednoduchou scénografii. Pár židlí, bedničky, holá scéna. Nic složitého."

Nezaznamenatelné se pokusil zaznamenat

VČERA JSME VIDĚLI…

… VLČÍ BOUDA

TEXTOVÁ PŘEDLOHA K INSCENACI: SAKI: LÉČBA NEKLIDEM

Saki: Léčba neklidem

přeložil František Vrba, Odeon, Praha 1989

Chvilka klidu

„Pozvala jsem k nám Latimera Springfielda na neděli a pak přes noc," oznámila paní Durmotova u snídaně.

„Já myslel, že neví, kam dřív skočit s těmi volbami," poznamenal její manžel.

„Právě, volí se ve středu a do té doby z něho chudáka zbude jen stín. Představ si volební kampaň v tomhle lijáku, tahat se po rozblácených venkovských cestách a řečnit k promoklým posluchačům v průvanu školních tříd, den co den a celých čtrnáct dní. V neděli ráno má mluvit v nějaké modlitebně, takže hned odtamtud může přijet k nám a úplně vypnout ze všeho, co nějak souvisí s politikou. Nenechám ho na ni ani pomyslet. Sundala jsem na schodech ten obraz Cromwella, jak rozpouští Dlouhý parlament, a z kuřárny jsem dala pryč i portrét toho koně, co na něm jezdil vůdce opozice. A ty, Věro," obrátila se paní Durmotova na svou šestnáctiletou neteř, „si dej pozor, jakou si vezmeš do vlasů mašli; jenom ne modrou ani žlutou, to jsou barvy soupeřících stran. A smaragdová nebo oranžová by byly skoro stejně nevhodné, připomínat mu barvy Irska, když teď půjde o irské státní právo."

„Při návštěvách státníků nosím vždycky mašli černou," odpověděla Věra s drtivou důstojností.

Latimer Springfield byl zachmuřený a obstárlý mladý muž, který bral politiku asi v tom duchu, jako jiní lidé nosí poloviční smutek. Třebaže však nebyl žádný nadšenec, byl houževnatý dříč, a paní Durmotová netrefila daleko od pravdy, když tvrdila, že ho volební kampaň pořádně vysiluje. Chvilka klidu, kterou mu vnutila, mu rozhodně přišla vhod, ale volby v něm vyvolaly příliš velké nervové napětí, než aby se ho dokázal úplně zbavit.

„Já vím, že prosedí půlku noci a bude si pilovat závěrečné projevy," poznamenala paní Durmotová s politováním, „ale aspoň jsme se dokázali politice vyhnout celé odpoledne a večer. Víc dělat nemůžeme."

„To se ještě uvidí," řekla si Věra, ale řekla si to jen pro sebe.

Latimer za sebou sotva dovřel dveře ložnice, a už se pohroužil do spousty poznámek a brožur, s plnicím perem a s notesem v pohotovosti, aby mu pomohly v uspořádání taktických fakt i taktních fikcí. Pracoval tak asi pětatřicet minut a dům se zdánlivě oddal zdravému venkovskému spánku, když se z chodby ozvalo přidušené zakníkání a hluk nějaké tahanice, načež následovalo hlasité zaklepání na jeho dveře. Než stačil odpovědět, vrazila do pokoje Věra s plnou náručí a vyhrkla: „Můžu je tady nechat?"

A postavila na zem černého čuníka a bojovně načepýřeného černorudého kohouta.

Latimer měl zvířata dost rád a zvlášť se zajímal o chov drobného domácího zvířectva z ekonomického hlediska; po pravdě řečeno, jedna z brožur, jimiž se právě zabýval, horlivě propagovala další rozvoj chovu vepřů a drůbeže v našich venkovských okresech; projevil však omluvitelnou neochotu sdílet ložnici, byť i prostornou, s ukázkovými produkty kurníků a prasečinců.

„Nebylo by jim lépe někde mimo dům?" zeptal se, taktně maskuje starost o své vlastní pohodlí zdánlivou obavou o pohodlí jejich.

„Mimo dům už nic neexistuje," prohlásila Věra dramaticky. „Nic než spousty černé vířící vody. V Brinkley se protrhla přehrada."

„Já nevěděl, že je v Brinkley nějaká přehrada," poznamenal Latimer.

„Taky tam už není. Voda zaplavila celý kraj, a protože jsme v dolíku, trčíme teď právě uprostřed vnitrozemského moře. Řeka se totiž zároveň rozlila z břehů."

„Panebože! Přišel někdo o život?"

„Hromada lidí, podle všeho. Mladší komorná už ve třech utopencích, co plavali kolem okna kuleční-kové herny, poznala svého snoubence. Buďto je zasnoubená s rozsáhlým sortimentem okolních mládenců, nebo svého snoubence moc dobře nezná. Je ovšem taky možné, že toho jednoho utopence honí pořád kolem dokola vír; to mě dřív nenapadlo."

„Ale neměli bychom se zúčastnit záchranných prací?" probudil se v Latimerovi instinkt parlamentního kandidáta pro reklamu mezi voliči.

„To nemůžeme," prohlásila Věra rozhodně. „Nemáme žádné čluny a ten prudký proud nás odřízl od všech lidských obydlí. Teta doufá, že zvlášť vy zůstanete ve svém pokoji a nebudete zvyšovat zmatek, ale napadlo ji, že snad budete tak laskav a necháte si tu přes noc Zázraka, víte, tohohle kohouta. Chápete, máme jich ještě osm a strašně se spolu perou, když přijdou dohromady, takže dáváme do každé ložnice po jednom. Kurníky totiž všechny odnesla voda. A mě přitom napadlo, že byste si snad vzal i tohle prasátko, je hrozně roztomilé, i když se dokáže strašně vztekat. To má po své mámě - ale nechci ji pomlouvat, když leží chuděra utopená ve chlívku. Ten siroteček vlastně potřebuje jenom pevnou mužskou ruku, aby ho udržela na uzdě. Pokusila bych se ho zkrotit sama, jenomže mám v pokoji svého psa čau-čau, a víte, ten je na prasata jako ras."

„Nemohlo by to prase do koupelny?" navrhl Latimer ochable a přál si přitom, aby dokázal zaujmout k vepřovému bravu v ložnici stejně rozhodné stanovisko jako zmíněný čau-čau.

„Do koupelny?" vyvřískla Věra smíchy. „Ta bude až do rána plná skautů, jestli tak dlouho vydrží horká voda."

„Skautů?"

„Ano, třicet jich nás přišlo zachránit, dokud záplava sahala jenom do pasu. Pak voda stoupla o další metr a my museli zachraňovat skauty. Koupou se po skupinách v horké vodě a suší si šaty v sušácích na ručníky, ale promočené šaty samozřejmě tak hned neuschnou a chodba i schodiště začínají vypadat jako výjev na pláži. Dva kluci se zabalili do vašeho vlněného převlečníku, doufáme, že vám to nevadí.

„Ten převlečník je docela nový," řekl Latimer s důrazným náznakem, že mu to vadí náramně.

„Dáte na Zázraka dobrý pozor, viďte?" požádala Věra. „Jeho máma vyhrála na výstavě v Birminghamu tři zlaté medaile a on sám loni v Gloucestru stříbrnou v kategorii kohoutků. Nejspíš se usadí jako na hřadu v nohách vaší postele. Jestlipak by si připadal víc doma, kdyby tu měl aspoň některou ze svých žen? Slepice jsou všechny v přípravně vedle jídelny. Snad bych mu mohla přinést Helenu, tu má nejradši."

Latimer projevil v případě Heleny opožděnou pevnost a Věra se vzdálila bez naléhání, když předtím usadila kohouta na improvizovaný hřad a něžně se rozloučila s čuníkem. Latimer se svlékl a co nejrychleji si vlezl do postele, veden úvahou, že čuník ustane v neklidném ohledávání pokoje, sotva zhasne světlo. Při první inspekci neměla ložnice čím nahradit útulny chlívek s podestlanou slámou, nespokojený čuník však náhle objevil zařízení, jaké chybí i v nejluxusněji vybavených vepřincích. Ostrá spodní hrana pelesti byla umístěna právě tak vysoko, že prasátku dovolovala drbat si nadšeně hřbet střídavým pohybem vpřed a vzad, s artistickým nahrbením v rozhodném momentu a s příslušným zachrochtáním prodlužované rozkoše. Kohout, který si mohl představovat, že se houpá v koruně borovice, snášel ten pohyb s větší odolností ducha, než to dokázal Latimer. Řadu pleskanou po svém hřbetě přijal čuník spíš jako další příjemné podráždění než jako kritiku svého chování nebo náznak, že by měl přestat. K vyřešení případu bylo zřejmě zapotřebí něčeho víc než pevné mužské ruky. Latimer vyklouzl z postele, aby se ohlédl po nějakém přesvědčovacím nástroji. V pokoji však bylo dost světla, aby čuník postřehl jeho manévr, a prokázal pak naplno rys zděděný po své utopené matce, jak strašně se totiž dokáže vztekat. Latimer skočil zpátky do postele a jeho přemožitel po několikerém hrozivém frknutí a zaskřípění zubů pokračoval s obnovenou horlivostí v přerušené masáži. Během dlouhých hodin následujícího bdění se Latimer pokoušel přehlušit své vlastní bezprostřední trampoty patřičně soucitným pomyšlením na ztrátu, která postihla mladší komornou, přistihl se však, že ho čím dál více znepokojuje otázka, kolik dalších skautů se podílí o jeho vlněný plášť. Nedobrovolná role svatého Martina mu nebyla nijak zvlášť po chuti.

Před svítáním čuník blažené usnul a Latimer by byl mohl následovat jeho příkladu, ale skoro zároveň se Zázrak mezi kohouty zvučně rozkokrhal, třepetavě sletěl na podlahu a okamžitě se pustil do ohnivého souboje se svým vlastním obrazem v zrcadle šatníku. Latimer si vzpomněl, že má kohouta víceméně na starosti, zahrál si na mezinárodní soud v Haagu a zastřel provokující zrcadlo ručníkem, dosáhl však pouze místního míru, který neměl dlouhého trvání. Kohoutova bojovnost si našla novou příležitost k vybití v náhlém prudkém útoku na spícího a dočasné mírumilovného čuníka, takže se strhl zoufale rozhořčený zápas, do něhož se nedalo účinně zasáhnout. Okřídlený bojovník měl tu výhodu, že kdykoli se octl v tísni, mohl se uchýlit na postel, a často té výhody využíval. Čuníkovi se nikdy nepodařilo vymrštit se tak vysoko, ale rozhodně to nebylo z nedostatku snahy.

Nikdo ze soupeřů si nemohl dělat nárok na definitivní vítězství a boj prakticky uvízl na mrtvém bodě, když se objevila komorná s ranním čajem.

„Proboha, pane," vykřikla s nepředstíraným úžasem, „vy tady chcete mít ty zvířata?"

Chcete!

Čuník, jako by si uvědomil, že se pohostinství nemá zneužívat, vyrazil ze dveří a kohout vyšel důstojnějším krokem za ním.

„Jestli to čuně uvidí slečnin pes -!" vykřikla komorná a odběhla, aby odvrátila hrozící katastrofu.

Latimerovi se vplížilo do duše temné podezření. Přistoupil k oknu a vytáhl žaluzii. Venku sice mrholilo, ale nikde ani stopy po nějaké zátopě.

Půl hodiny nato potkal cestou na snídani Věru.

„Nerad bych se na vás díval jako na záměrnou lhářku," prohlásil chladně, „ale člověk někdy dělá i to, co dělá nerad."

„V každém případě jsem vás na celou noc odvedla od politiky," odpověděla Věra.

A měla ovšem naprostou pravdu.

SLOVO K VĚCI...

...OHLÉDNUTÍ ZA ČTYŘICETILETOU DĚTSKOU SCÉNOU S JIŘÍM OUDESEM

Jiří Oudes, pedagog, loutkář, lektor, porotce a člen redakční rady časopisu Československý loutkář… Každoroční návštěvník celostátní Dětské scény alespoň na pár dní. Jeho život je nesmazatelně spojen s výukou na ZUŠ v Plzni a s osudem několika dětských loutkářských souborů (Těšováček, Myšáci, Míšáci, Myšáci 2, Dramouš).

Na šedesáté loutkářské Chrudimi 2011 mu má být udělena cena Ministerstva kultury České republiky za divadelní a slovesné aktivity, čímž se stane po K. Šefrnovi, J. Brůčkovi, J. Mertovi a L. Richterovi již pátým takto oceněným loutkářem.

(více Databáze českého amatérského divadla)

Jaký je pro Vás vůbec nejsilnější divadelní zážitek z divadla hraného dětmi?

Pro mě největším zážitkem byly Střepinky Soni Pavelkové a jsou dodneška a já jsem musel porovnávat s tím představením Ireny, protože tam šlo o podobné psychologické věci – ale za jiných okolností. Labyrint světa a ráj srdce od Josefa Mlejnka. Nemluvil jsem o loutkovém divadle – tam by to byla Milada Mašatová a představení V širém poli hruška a to na mně působilo velice silně jako veliký hudební celek.

Od padesátých let jste spojen s loutkovým divadlem hraným dětmi. Proč jste se mu začal věnovat? Co vám práce s dětmi přinášela?

Já jsem pro děti začal hrát loutkové divadlo, když jsem byl na vojně. Když jsem přijížděl na ty venkovské školy, zjistil jsem najednou, že kašpárek má obrovskou moc. Poznal jsem, co loutka všechno dokáže. Paní učitelka mi dopředu o dětech něco řekla a já jsem to vzal do hry. A najednou se děti začaly hlásit a vypovídat samy za sebe. Měl jsem tam takové desetiminutové výstupy na konci nebo na začátku. Ten konec byl o tom, jak se chovali a co jim to dalo a bylo to pro mne hodně zajímavé. Poznal jsem, že loutka může i vychovávat. Když jsem pak přišel na školu, začal jsem s loutkovým divadlem už naplno s dětmi. Nejdříve jsme pracovali s maňásky, pak jsem dostal i marionety a pak to nebylo jen to výchovné, ale už jsem věděl, že když vezmu loutku, můžu s ní učit. Poznal jsem, že děti si udělají samy dramatizaci, vyrobí si loutky a začnou s nimi hrát. No a pak už přišlo představení. Tenhle proces trval asi pět let.

Co Vám práce s dětmi přinášela?

Starosti i radosti. Když se náš soubor dostal do povědomí a dostali jsme se na špičku, to byla starost udělat představení tak, aby dopadlo dobře. Nebyla to ani touha po tom, abychom postoupili, ale vždycky to znamenalo udělat představení dobře. A když jsem se dostal na přehlídku, třeba na krajskou, tak jsem přemýšlel nad tím, jak dopadá to naše představení ve srovnání s těmi dalšími.

No a ty radosti? Že se mohlo uplatnit třeba i dítě s pohybovým postižením, mohlo hrát schované za paravánem a cítilo se jako rovnocenný partner. A když lidi tleskali a mohlo jít na děkovačku, bylo šťastné. Člověk viděl, jak ty děti rostou. Zažil dobrý pocit z pedagogické práce, že i ty děti z nejhorších sociálních poměrů se dostanou někam ven z vesnice, dokážou se chovat, že na druhé straně přicházejí poučení z toho, co viděly. To prolínání práce ve škole a v divadle mi pomáhalo.

Máte čtyři vnoučata, vedete je k divadlu?

No, vedu, ale dávám jim svobodu. Tři vnoučata jsou muzikanti a všichni si nějak zahráli. Nejstarší vnuk hrál s námi loutkové divadlo, ale teď ho spolklo něco jiného, má samozřejmě jiné zájmy. Vnoučata ze Sušice divadlo hrají. Starší vnuk hraje a zpívá v souboru. Ten nejmladší mi říkal, že by chtěl chodit do kroužku, tak jsem mu ho začal hledat, ale nejbližší ZUŠ je až v Klatovech. A pak je tam soubor v Dlouhé Vsi, ale to je soubor zatím bez zkušeností, takže možná tam v září zajedu a trochu jim pomůžu. Tři roky po sobě jsme byli s nejmladším vnukem v Chrudimi. Tam jsme kempovali, spali jsme v autě, udělali jsme si takový výlet a odezvou bylo, že tam musíme letos zas. Takže tam musíme.

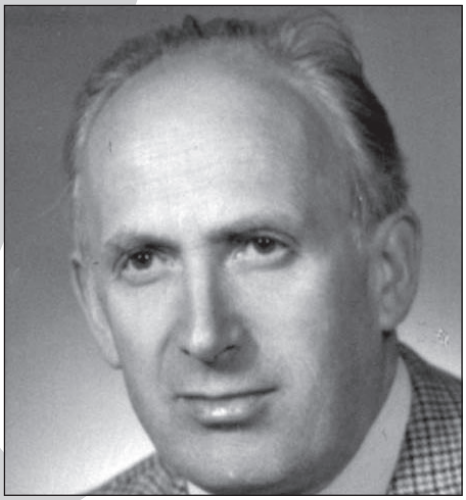

Radost tedy pokračuje i nadále...

Pokračuje. Zrovna nedávno jsem měl velikánkou radost, protože hrál i na krajské přehlídce a ten soubor udělal vlastní divadlo, teď druhé a to se taky povedlo. Ten kluk hrál najednou tři postavy za sebou v jedné hře, musel se přehrávat z jedné role do druhé.

No, jde to. Jde to trošku jinak, ale jde.

Děkuji za rozhovor a přeji hodně radosti s loutkovým divadlem.

Iva Dvořáková

NA SLOVÍČKO S...

PECKAMI

Máte už za sebou všechna tři představení, jaký máte z dnešního dne pocit?

To první představení bylo po ránu, tak jsme byli ještě takoví rozespalí, to druhé bylo zase po obědě, tak jsme byli takoví najezení a to třetí mi přišlo takový nejlepší, to jsme byli takoví uvolnění.

Já bych souhlasila s Aničkou, že to třetí bylo dobrý, ale jinak si myslím, že jsme to odehráli dobře, jsem s tím spokojená.

Na to třetí představení bylo to publikum nejlepší, to nám i fandilo, tleskalo – třeba při boji.

Jak se vám tady hrálo?

My jsme hráli na kraji a tam to bylo hodně podobný.

Na tý krajský přehlídce jsme hráli poprvé na podiu, jinak jsme hráli v prostorách třídy, nebo v refektáři naší základní umělecký školy.

V pátek před tím, než jsme sem jeli, tak jsme hráli pro naši základní školu. To mělo být původně jenom pro první, druhou a třetí třídu, ale nakonec tam byli i čtvrťáci a páťáci a ukázalo se, že je to všechny bavilo, já myslím, že můžu říct za všechny, že nás to docela překvapilo, protože je to vlastně příběh z prostředí druhý, třetí třídy.

Byli tam i naši spolužáci a po tom představení mi furt říkali: ahoj Síso a furt říkali: bylo to dobrý, a já už jsem toho měla dost a tak už jsem se před nima schovávala.

Já jsem šel po představení na oběd a s nikým jsme se o tom nevybavoval, neměl jsme na to čas a byl jsem unavenej, neměl jsem na to ani náladu. A tam mi nikdo neřekl jinak než Jeníku.

Z jaké třídy jste?

Třetí až šestá. My jsme takovej mix, ta směska, která moc neměla čas, která spíš jakoby zbyla. Dana říkala, že když jsme tak rozdílný věkový kategorie, tak si není jistá, jestli se vlastně shodneme a shodli jsme se dokonale. Dana říkala, že si myslela, že z toho divadla nic nebude a najednou jsme na národní přehlídce.

Jaká je teda atmosféra v tom vašem souboru, jací jste jako skupina?

My jsme prostě na tý krajský přehlídce nebyli sami, Dana tam měla ještě dva soubory. A teď na tý národní jsme se docela rozhádali. My jsme takoví hodně náladový – podle toho, jak se vyspíme. Ale stejně si pomáháme. Když jsme jeli cestou sem, tak jsme byli dobře vyspaný a všechno mezi náma dobře fungovalo. A tady nejsme vyspalí, tak se hádáme.

Tady moc nejde spát.

Včera jsme tady byli ve Fabrice na diskotéce, tak jsme byli unavení.

Mně nejde spát, protože já jsem nikdy takhle se souborem nebyla, poprvý hraju velký divadlo, pro mě to je velká změna, najednou se na něco připravujem. Je toho na nás moc, protože my všichni hrajeme divadlo poprvé. V dramaťáku se hraje divadlo až od určitýho věku nebo podle toho, jak je kdo šikovnej.

Jaké to je hrát poprvé divadlo? Baví vás to?

Já třeba, když přijdu někdy na soubor a někdo mě naštval, tak já právě že zase moc nepřeháním, že jsem takový skutečná. Je to takový jediný místo, kde si tu zlost můžu vylejvat, když hraju. Nikomu to nevadí, protože to mám v roli.

My jsme původně na tom soustředění měli zahrát jenom šest z osmi obrazů, my jsme Danu nenechali ani nasvačit, jenom jsme se šli napít a říkali jsme: Dani, Dani pojď zkoušet, my to chceme dodělat. Pak jsme měli nějakou čtvrthodinovou přestávku a my jsme to spolu za tu čtvrthodinu dodělali.

Jak to představení vznikalo?

Je to podle knížky, každý si to musel přečíst, my jsme ze začátku hráli jenom takový etudy, pak jsme si to přečetli a Dana nám opatrně dala nějaký námět, my jsme si na to zahráli nějakou hru a začalo se nám to strašně moc líbit, tak nám Dana napsala scénář, vymysleli jsme si těch osm obrazů.

Aby to nevyznělo tak, že Dana nám dala scénář a my jsme to tak udělali, každej jsme do tý svý postavy dali něco, ten scénář byl pro nás takový orientační, každý jsme do toho dali svý.

O čem to vaše představení je, o čem je ta Sísa?

O kamarádství, o překonání svého strachu. Kamaráda poznáš v nouzi.

Ta Kyselá mu vlastně nic nedělala, někdy ho jenom provokovala, ale on ji neměl rád tím, že mu ji rodiče pořád dávali za vzor. Pak rodiče poznali i tu její tmavou stránku.

Jaké ty vaše postavy jsou – Sísa a Jeník?

Ona je trochu namyšlená, ale ne tak moc. Chce být středem pozornosti, je panovačná.

Jeník je povahově dobrej, je pohodář, nic ho nebere, ale s tou Silvou se často hádá. Na všechno kašle, ale zase povahu má dobrou, dřív se nesnažil, jen se zajímal o to, jak ho Silva štve a nemyslel na ostatní věci. On ví, že když se bude snažit, tak půjde.

Teď se dostáváme od vašeho představení k těm ostatním, které jsme tady viděli. Jak se vám líbily?

Mně se líbila ta Vlčí bouda, protože jako film je to horor a oni to udělali tak prostě, že to nebylo jako ten film, protože oni říkali, že v tom filmu ty děti ty vedoucí zabijí. Oni nám to vyprávěli. Oni to jako trochu zmírnili, aby to bylo přístupný i těm mladým. Bylo to různě tajemný.

Mně se taky líbila Vlčí bouda, protože tam měli takovou strašidelnou temnou hudbu a atmosféra byla úžasná. A ještě se mi líbila Romance čumilů, protože to bylo zase takový legrační.

Otázka na závěr: Co se představíte, když se řekne divadlo utlačovaných?

Něco, kde v nějakým kolektivu nejsou známí a jsou utlačovaní, tak prostě v tom divadle si dají to téma, odreagujou se a všechno, co potřebujou říct, tam můžou říct. Svůj názor.

Divadlo, které někdo nechce hrát a někdo ho do toho nutí.

Když je v kolektivu někdo utlačovaný, tak při tom divadle se může stát někým jiným, může se odreagovat i ukázat, že něco umí.

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

DĚTSKÝM STUDIEM

Už máte za sebou první představení dnešního dne, jak jste si to hraní užili?

No, moc dobrý to nebylo, protože jsme to neměli moc dobře nacvičený, myslím, že to bude lepší odpoledne. Jakože měli jsme to dobře nacvičený, ale něco jsem tam spletla, zas tak moc se mi to nelíbilo.

Bylo to asi tím prostorem, byl divnej.

Přijde mi, že to bylo trošku malý.

Hráli jsme to už hodněkrát. Ale je to docela ještě nový představení, že není to ještě ohraný nebo vylepšený. Zkoušíme to a vymýšlíme nový nápady.

Je to v každým prostoru jiný, protože každý jeviště je trochu jiný.

Do každýho prostoru se hodí něco jiného. Myslím, že to naše to tam spíš nesedlo, protože je to tam takový tmavý, jak říká Lenka, utopený. Jde to špatně slyšet, musí se mluvit hodně nahlas, některý lidi s tím mají potíže.

Musí se to tam zdvojnásobit.

Jak se vám celkově líbí ta Fabrika?

Je to takový docela zajímavý a hezký.

Líbí se mi ten sál, je tam hodně chodeb, je to trochu bludiště. Mně se líbí, že je tu ve Svitavách takový kulturní centrum, v Praze je to sice asi taky, ale je to prostě hezky zařízený, že je tam třeba Klub pro seniory a Centrum pro kojence.

A co Svitavy?

Je to tu lepší než v Praze. Je tu čistý vzduch, je to takový čistější.

Na Prahu už jsme zvyklí.

Je trochu škoda, že některý ty domy jsou takový trošku starý a opráskaný, ale zase tu nejsou moc vysoký paneláky.

K tomu vašemu představení. O čem to je?

Je to poučení, že kdyby si vzal vílu, tak je hrozně krásná a nemusí kvůli tomu tři noci něco vydržet, když stejně mu nakonec ta princezna zestárne a on se toho zalekne. Takže to vyjde nastejno, když by si vzal nějakou nadpřirozenou bytost, jako když si vezme nějakou obyčejnou holku s vesnice.

Chtěl si vzít tu princeznu, protože si myslel, že bude pořád tak pěkná a ono to nakonec dopadlo stejně. On kvůli tomu musel vydržet nějaký strašidla a nakonec vlastně zjistil, že se nejvíc bál tý stařenky.

Paní učitelka Lenka Tretiagová: Řekněte, co byly ty strašidla?

První byla obrovská žába.

Paní učitelka Lenka Tretiagová: Ale to byla jako ta hrozba manželky, to musíš vysvětlit, co se stane s manželkou po svatbě.

Tak ztloustne. Stárne a ztloustne.

A druhá byla dračice. To znamenalo, že bude na něj jako hnusná a bude mu pořád nadávat.

A nakonec, že bude stará a úlisná.

A jak jste došli k tomu příběhu?

Je to podle jedný knížky a je to víc pohádek spojených dohromady. V tý knížce to tak je, není to tam přímo popsaný, ale člověk to jako pochopí.

Tu knížku donesla paní učitelka, už předtím jsme z toho měli nějaký představení O Uršule, která neměla ráda lidi kolem sebe nebo tak něco. Potom O posledním trpaslíkovi.

Co vás na tom příběhu baví?

Začátek, ty stromy, jak se tam hýbou, ten začátek.

Je to hezkej námět, je to o skutečným životě, akorát je to daný do pohádky.

Baví mě na tom ty strašidla.

Zkuste mi povyprávět, jak to vznikalo?

My většinou vymýšlíme nejvíc to představení, když někam jedeme, na nějaký soustředění, tak vznikne ten základ.

O velkých prázdninách jsme odjeli a různě jsme si vymýšleli a hráli si s tím a pak jsme natočili takovej malej film, nakonec z toho vzniklo to představení.

Vymýšlíme třeba ty zvířata – původně to byla taková nafukovací žába malá do vaničky, my jsme byli schovaní pod plachtou a celý se to zvedalo.

Nejdřív to bylo takové popisné a potom se to převedlo na ty balónky, aby se to dalo hrát všude a tak...

Paní učitelka Lenka: Nejdřív se balónek nafoukne jako žába. Když se pustí tak syčí jako saň a když se vyfoukne, tak je scvrklej jako bába.

U toho draka jsme přišli na ty frkačky tak, že to vypadá jako jazyky a vydává to zvuk jako že je protivná a hádá se.

Jak zkoušíte?

My jsme taneční soubor, takže na zkoušce dost tančíme. Hrajem hry. Děláme improvizaci. Před tím ještě vždycky máme průpravu současného tance od takový paní, která dřív učila na konzervatoři, abychom měli dobrý a pevný tělo – je to příprava na tanec.

Co pro vás dramaťák znamená? Co vás baví na divadle?

Mě se tam baví jako hejbat a je to takový zážitek mít možnost tancovat.

Tancování je to nejlepší, co dělám.

Je to dobrý pro paměť a baví mě to.

Máte rádi divadlo i jako diváci nebo ho jenom rádi hrajete?

Jak který. Pokud je to zdlouhavý, tak mě to nudí.

Mně se tady líbil Pohled čumilů a to, co bylo potom.

Mně se líbilo to s tou myškou – Sísa Kyselá.

Mě se líbilo dneska to poslední (Vlčí bouda pozn. red.). Bylo to tajemný, jiný než ostatní.

Jaký je to pocit stát na jevišti, tancovat?

Je hezký pocit slyšet potlesk, máš pocit, že se ti to povedlo a kdybych znala nějakého člověka, který nikdy nic takového v životě nedělal, tak bych mu řekla ať s tím začne, protože začít se s tím může kdykoliv.

Otázka na závěr: Co si představíte, když se řekne divadlo utlačovaných?

Na malým prostoru jich je tam hodně. Je to jakoby nelegální, nevím, jak to říct...

Už jsem to někde slyšela, ale nevím kde...

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

ZŠ ROUSÍNOV

Máte za sebou dopolední představení a čekají vás odpolední dvě, jaký z toho máte pocit?

To předtím jsme trochu pokazili a teď chceme, aby to bylo lepší.

Máme takovou trému, že se nám něco zkazí, bojíme se.

První bylo divný, ale ty další nepokazíme.

Mluvili jsme potichu, měli jsme strach a trému a zasekávali jsme se v tom, nebylo nám rozumět.

Bylo to jako dobrý z pohledu diváka, ale z pohledu paní učitelky...

V Brně, odtama jsme postoupili sem, v Brně jsem trému neměla, je to větší ten sál, hodně dětí, je to takový nátlak.

Už to hrajeme od září. My máme ve škole takovou akademii. Tančíme tam, zpíváme a my jsme udělali tohle představení.

Kde jste ho udělali – máte kroužek nebo jste spolužáci?

Máme dramaťák ve škole a jsme spolužáci.

Jednou se paní učitelka zeptala, kdo chce být v dramaťáku a my jsme jako všichni zvedli ruku.

Minulý rok jsme taky hráli, ale to jsme se nikam nepřihlašovali, to jsme hráli podruhé, my jsme to nejdřív hráli na recitační soutěži a tam pan ředitel řekl, že se mu to moc líbí, ať to někam přihlásíme.

A proč jste se přihlásili?

Jako já jsem tam nebyla minulé rok a strašně se mi to líbilo a tak jsem do toho šla, chtěla jsem to zkusit.

Aji pro zábavu, jako pro srandu, a taky jsme se tam přihlásili, abychom se něco naučili, třeba něco nevíme a paní učitelka nám to řekne, jak to máme říkat, tak aji proto.

Já jsem se na akademii dívala na nějaký ty divadla a vždycky jsem si říkala, jako proč tam nejsem, a když to paní učitelka řekla, tak jsem se přihlásila.

A co se vám na divadle líbí?

Jakože je to pro radost, je to sranda. Je to dřina sice to nacvičit, ale potom to hrajem pro radost.

Jak se to učíme, tak to není taková sranda, ale když už to umíme, tak je to větší sranda.

A jak to vytváříte, ty vaše představení?

Jak jsme měli první tu zkoušku, tak nám paní učitelka přečetla a řekla nám jak to má jako trošku vypadat a pak jsme si řekli všechny různý názory a pak jsme to skládali všechno dohromady kousek do kousku, a co se nám tam nelíbilo, tak jsme to změnili.

K nám patřil ještě jeden - Jenda Kozel, ale on tam dělal takový blbosti, tak jsme ho vyloučili.

A vy neděláte blbosti? Jak probíhají vaše zkoušky?

Paní učitelka třeba nám něco zakazuje, třeba jí skákat do řeči nebo jest (pro Čechy: jíst). Třeba brambůrky nám zakázala, že furt s tím šustíme. A my když hrajeme na té zkoušce, tak paní učitelka, když něco říká, tak my jí jako skáčeme do řeči, ona se vždycky naštve.

Všichni se na tom skládáme dohromady, to jsme složili dohromady to divadlo jako koláž.

Paní učitelka nás tu vzala pod podmínkou, že tu nebudeme dělat nějaký hovadiny a už tady kluci dneska bíhali po celé budově. Občas jako děláme blbosti, no.

Jak se vám líbí město Svitavy?

Mně se líbí tady ta ubytovna (Fabrika pozn. red.), že máme ten pokoj všichni dohromady. Někdy ráno hrajem potají flašku, takže je to strašně fajn. Kdybychom byli jenom tří, tak by byla strašná nuda.

Mně se tu líbí, že paní učitelka na nás trochu řve, jako že nás krotí. Že je tu aji učitel a je s ním sranda. Je to tu takový moderní a hezký.

Koupila jsem si tu triko a všechno.

A co se vám líbí a co vám naopak vadí na přehlídce?

Mě třeba někdy štve, když je to hodně moc dlouhý to představení, protože je to takový unavující.

Paní učitelka nám říkala, že ať to není moc dlouhý, ať je to krátký, že ty krátký jsou akorát..

Když je to dlouhý tak si ty děcka skoro ani nezapamatujou ty slova, co mají říkat.

My jsme nejdřív chtěli takový delší, to jsme ještě nevěděli, že je to takový unavující.

Jo a taky tady vařijó strašně dobrý obědy.

Včera jsme tady měli takovou diskotéku a úplně tady byl stůl s jídlem. To bylo fakt super.

Tancovali jsme na diskotéce celou dobu – to bylo dobrý na té diskotéce, že jsme si mohli určit a užít písničku, jakou jsme chtěli, byli tam ti, jak se tomu říká, ti co pouštijó na počítači...DJ! Kaniguly, Xindl X...

A pojďme se dostat k tomu vašemu představení, o čem to je?

Dračí hlavouni jdou na námluvy kvůli tomu, aby měli nějakého potomka, aby si zachovali rod, a jedna hlava nechce mít žádnýho teho potomka, protože on jen línej a žena by ho hnala uklízet.

Je to o tom, aby moc kluci nespichali na holky.

Zkuste popsat, jaký to je pocit stát na jevišti a hrát.

Strašný – strašnej pocit. Protože, když tam jsou nějaký holky, tak ony třeba můžou pomlouvat to divadlo, že to nechápou.

Třeba moje babička mi řekla, že jí to nic neříká to divadlo, tak oni si můžou říkat: co oni to hrajou za kravinu jako...

Ale dobrého je na tom, že jste známí, jako že vás někdo bude znát...

Poslední otázka: co si představíte, když řeknu divadlo utlačovaných?

Divadlo u čeho?

Jako že je nějaký soubor a třeba my a ten druhý soubor nám bude říkat, že jsme blbí, že to je hnus, že jsou lepší...

Jako že někoho přinutí, utlačují ho, aby hrál v tom divadle.

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

DIVADÉLKEM RŮŽEK

Máte za sebou dopolední představení, před sebou dvě odpolední, jaký máte pocit z toho dopoledního a jak se těšíte na to odpolední?

To dopolední představení se nám celkem povedlo, protože nám chybí palidi – onemocněli, takže se nám to povedlo tak jak jsme chtěli – aby to dohromady dávalo nějakej smysl, aby nám lidi rozuměli...

Včera večer jsme měnili scénář – textově, ale i jedna scéna se tam měnila...

Dopolední publikum bylo hrozný, to chování bylo nepříjemný, mluvili nám do toho a nedávali na nás pozor...Doufáme, že to bude lepší. Měli dobrej potlesk.

O čem to vaše představení je?

O tom, že by měli lidi stát při sobě, neměli by mezi sebou mít hádky a takhle, všichni za jednoho...

Ti vedoucí jsou blázni, psychouši. Dneska člověk nemusí být žádnej mimozemšťan a může chtít rozdělit lidi, rozeštvat je.

Viděli jste tu předlohu, ten film? Jak na vás působila?

Je to o mimozemšťanech – ty vedoucí jsou jako mimozemšťani a ty děti je postupně zabíjejí...Mimozemšťani nám přišli takoví divný, tak jsme se rozhodli, že to budou lidé, ale nějaký psychouši. Chtěli jsme tím říct, že nemusí být člověk ani mimozemšťan, aby se choval divně. Dělají to ke svýmu potěšení. Nebo se jim něco stalo špatnýho a chcou, aby v tom nebyli sami, chcou to přenést i na ostatní. Závist.

Jak to představení vznikalo?

Na začátku byla otázka, jestli bychom chtěli hrát pohádku, a nebo chceme zkusit něco drsnějšího a my jsme si nakonec vybrali tady toto. Chtěli jsme to hrát, protože komedii jsme hráli minule, takže jsme se rozhodli pro tohle.

Co vás na tom baví?

To hraní, a že někdy nemusíme do školy.

Baví mě to, že jsme tam sami sebou.

Zabíjíme tím čas, cestujeme po republice.

Jak jste se dostali k hraní divadla?

Mamka dřív hrávala, když divadélko Růžek začínalo.

Můj táta se zná s naší vedoucí.

Já jsem se tam taky dostala přes rodiče.

Já jsem se tam dostala přes kámošku.

Co pro vás to divadlo znamená?

Zábava. Je to něco jinýho, divadlo nedělá každý.

Máme s tím úspěch.

Mění se to představení s reprízami?

Snažíme se to měnit podle toho, co řeknou ti porotci.

Když jsme byli v Brně a třeba tam chodí i ty děti a je tam povídání o tom našem divadle, tak tma nám taky říkali nějaký věci a to jsme se taky snažili poslouchat a dát tam podle toho něco novýho.

Dneska nás ale diváci naštvali a v Brně taky nás naštvala jedna holka, když říkala, že bych tam s cukrovkou neměl co dělat, že cukrovka nepatří do lesa. To bylo vtipný.

Mě osobně nikdy diváci nenaštvali akorát někdy trochu.

Jak je to mezi vámi, co pro vás znamená, ten kolektiv, ve kterém fungujete?

Parta kamarádů.

Moc volný čas spolu ale netrávíme, protože bydlíme každý trochu jinde.

Já mám ještě fotbal.

Já mám atletiku.

Každý má ještě víc kroužků jako další zájem.

Divadlo je pro mě po tom fotbale taková oddechovka. Je ale na prvním místě.

Divadlo dává něco do života.

Když jsem ve stejnej den míval fotbal a divadlo, tak jsem chodil na divadlo, protože beze mě by se nedalo zkoušet. Ve fotbale se beze mě obejdou.

Baví vás hrát? Chtěli byste to mít jako povolání?

My s Píďou už hrajeme v Jihočeským divadle a na otočným jevišti v Krumlově taky.

Asi bysme chtěli jít na nějakou divadelní školu, ale ještě nevím.

Já bych chtěl hrát už od mala.

Mě to přitahuje, protože moje sestra je umělecky nadaná a dělá kulisy do divadel a moje babička v divadle uklízela, takže mě to divadlo vždycky bavilo a přitahovalo.

Můj strejda, mé babičky brácha, takže prastrejda, hrál už od pěti let v divadle a on už teď umřel, protože měl něco s plícema a já jsem jednou hrál, to mi bylo asi sedm v Českých Budějovicích, on tam hrál taky a dostal tam mrtvici a já jsem pak měl chvilku strach z divadel, ale pak už to bylo dobrý.

A jaké se vám líbí divadlo?

Národní.

Komedie, jednoznačně komedie. Protože se u toho lidi smějou, uvolní se, pobaví a zapomene na všechny problémy.

Nebo jsou dobrý takový ty tragédie s komedií.

Tragikomedie.

Co se vám líbilo teď v Svitavách?

Diskotéka a to představení o tom spaní. Přišlo mi to ze života. Přijde mi to, že ale furt za tenhle rok co jsem viděla představení, puberťáci hrajou puberťáky, že hrajou jenom o tom, co se děje kolem.

Dokázali byste to vaše představení přirovnat k něčemu v realitě, co se děje kolem vás?

Každý z nás, když jsme teď v pubertě, si myslí, že jeho rodiče jsou ty nejhorší a že jsou to nějaký ty psychopati, kteří to všechno zavaří a jsou na něj zlí.

Lidi by na sebe neměli být tak zlí, měli by si vážit života...

Poslední otázka: Co si představíte, když řeknu divadlo utlačovaných?

No, podle mě je to divadlo skupiny lidí, který společnost nevnímá, co chtějí říct. Teoreticky kdokoliv by mohl dělat tohle divadlo... Kdokoliv, kdo má pocit, že ho není slyšet.

Tereza Vyvijalová

SPLETLI JSME SE...

... VE JMÉNĚ ARCHITEKTA

Ve včerejším deníku, v rubrice Zaostřeno na Svitavy, se podvakrát objevila chyba ve jméně architekta rekonstrukce staré barvírny na multifunkční kulturní centrum. Vězte tedy, že šlo o Romana Svojanovského (nikoliv o Bojanovského).

Této stavbě věnovala v roce 2009 část své bakalářské práce „Průmyslová architektura Svitav a její současné využití" Hana Lahodná.

Aby spravedlnosti bylo učiněno zadost, dovolujeme si z této práce citovat:

„Fabrika Svitavy byla otevřena 29. května 2008 coby multifunkční, vzdělávací, komunitní a kulturní centrum. Výsledná podoba nese jméno architekta Romana Svojanovského a jeho ateliéru. Realizace přestavby čtyřpodlažní budovy přinesla spoustu nových příležitostí řadě institucí a organizací.... "

„Autorům přestavby - architektu **Romanu Svojanovskému** a hlavnímu projektantovi **Ivu Junkovi** - se podařilo zachovat stavbě její industriální vzezření, průmyslovou duši, která jí byla vtisknuta při jejím původním užívání. Byly zbourány nesouvislé části, jež k ní byly přidruženy v pozdějších letech, a nahradil je jednoduše koncipovaný přístavek. Budova dostala novou, svěží fasádu, která stavbu celkově oživila a omladila. Výrobní stroje v interiéru nahradila moderní elektronika, regály s knihami, výstavní plochy a květinová výzdoba. Z průmyslového objektu se stal objekt vzdělávací a kulturní, v návaznosti na přeměnu industriální epochy na dobu postindustriální. Fabrika se tak po konverzi přizpůsobila svému novému životu v soudobé společnosti. Jinými slovy přestavba propůjčila Fabrice vzezření novosti, čímž podpořila její uměleckou hodnotu, která se zakládá na přiblížení staré fabriky současným uměleckým měřítkům. Výrazným způsobem také ovlivnila profil celého svého pozemku se sousedními objekty. Z šedé, nostalgicky vyhlížející ulice, kterou každý pouze rychle pospíchal a která žádným způsobem nevybízela k zastavení a bližšímu seznámení se starou továrnou, se stal příjemný uvolněný prostor s novými možnostmi."

V prostorách zrekonstruované Fabriky tráví redakce Deníku Dětské scény takřka veškerý svůj čas. A musím se přiznat, že se nám tu žije moc dobře a příjemně. O to víc nás skotačina ducha Stanislavského se záměnou jména mrzí.

Iva Dvořáková

PŘEČETLI JSME ZA VÁS...

AUGUSTO BOAL (1931 – 2009)

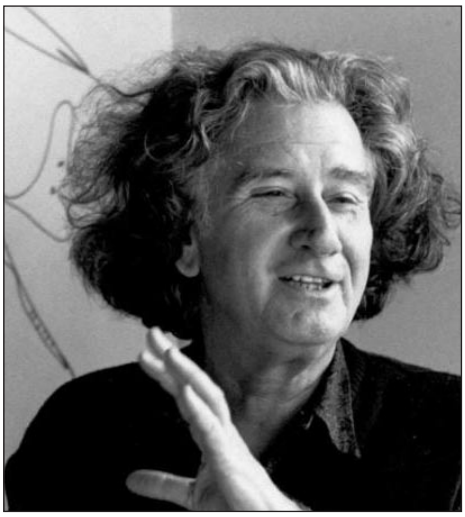

Brazilský režisér, dramatik, teoretik, spisovatel a pedagog, tvůrce Divadla utlačovaných. Divadlo utlačovaných je souhrnem mnoha technik, her a cvičení, které Boal rozvíjel zhruba od šedesátých. let 20. století. Hlavní myšlenkou Augusta Boala je obnovit chybějící dialog mezi lidmi skrze uměleckou formu, kterou nám propůjčuje divadlo (...) Svou myšlenku aktivovat utlačované skrze umění, určenou původně pro chudé brazilské obyvatelstvo, se mu podařilo aplikovat později i v Evropě, kde se pohyboval během svého exilu v roce 1971. Brzy jeho práce vešla ve známost po celém světě. „Arzenál" různých technik divadla utlačovaných, který Boal vytvořil, považoval za zbraň v politickém boji proti útlaku ve své zemi. Pomocí této „zbraně" chtěl docílit revoluce, především takové revoluce, která se dotýká otázek etiky lidského bytí. Revoluce, která se odehrává v každém jednotlivém člověku díky estetickému procesu zkoumání, odhalování a poznávání sociální reality, jíž jsme všichni součástí. Boal svou metodu neustále vyvíjel a připojoval k ní nové techniky, které vznikaly v souvislosti s novými podmínkami a potřebami zemí a skupin, v nichž byly aplikovány. (...) Od myšlenky politického boje utlačovaných obyvatel v Brazílii se v současnosti význam metody divadla utlačovaných přesunul do širšího kontextu – „boje (utlačovaných) proti každodenní invazi" (Boal, 2006, s. 26) různých ideologií, kterými jsme v našich životech napadáni.

Smyslem celého procesu a také hlavní myšlenkou celoživotního díla Augusta Boala je transformace naší sociální reality, v níž jsou uplatňovány mechanismy nadvlády, útlaku, globalizace apod., směrem k lidskosti a etickému rozměru na základě převzetí vlastní zodpovědnosti za podobu sociální reality jednotlivými subjekty, tedy námi – lidskými bytostmi.

Pedagogický princip divadla utlačovaných je založen na transformaci jedince skrze samotný proces tvorby, který, jak Boal (2006, s. 84) věří, je již sám o sobě transformativní: „...věříme, že akt změny nás mění". Boal věří, že skrze tvůrčí estetický proces, který podrobuje kritickému zkoumání konflikty námi žité sociální reality, můžeme dosáhnout nejenom vlastního odhalení a poznání sociální reality, ale také její transformace. Ve své poslední knize The Aesthetics of the Oppressed (Estetika utlačovaných) se Boal (2006) zabývá ***estetikou*** *jakožto nástrojem pro odkrývání, pochopení, ale především procítění sociální reality (skrze smysly), v níž jako jednotlivé subjekty žijeme a na níž se vlastním jednáním podílíme. (...)*

Závěr vytvořený divadlem utlačovaných zní: ***Naším úkolem nemá být pouze reprodukovat kulturu, ale také se na ni kriticky dotazovat.*** *Stejná schopnost kritického myšlení a dotazování nám umožní vymanit se z útlaku a svou vlastní kulturu a realitu začít aktivně utvářet. (…)*

Podle Boala jsou slova, která jsou nositeli významů, v dnešním světě zahalena nebo se vytrácí. Abychom se přiblížili podstatě významu slov, potřebujeme podle něj ***jiný způsob vnímání****, a tím je estetický jazyk divadla. Divadlo, které je syntézou dramatického, výtvarného, hudebního a tanečního umění, je sumou všech jazyků a právě ty nám mohou pomoci znovu uskutečnit dialog.*

(Text je citací z disertační práce MgA. Lenky Remsové s názvem Divadlo utlačovaných a jeho edukační možnosti v sociální pedagogice, 2011, s. 35 – 38).

Práce Augusta Boala je v českém kontextu známá v souvislosti s neviditelným divadlem, legislativním divadlem nebo s technikou divadla fórum. Ta se stala základním kamenem divadla utlačovaných. V divadle fórum se diváci osvobozují od pasivity hlediště a na scéně se stávají aktivními „diváky-herci" („spect-actors"). Divadlo se stává pedagogickým ve smyslu kolektivního zkoumání a poznávání a jeho cíle nejsou primárně umělecké, ale sociální.

Na uplatnění některých postupů Augusta Boala v neprofesionálním divadle jsem se zeptala ***Lenky Remsové****, absolventky dramatické výchovy na DIFA JAMU a studentky doktorského studia na katedře sociální pedagogiky PdF MU v Brně.*

Věnuješ se intenzivně zkoumání divadla utlačovaných a postupů Augusta Boala. Dají se z Tvého pohledu využít v divadelní tvorbě obecně?

To, co u nás v republice není moc známé, je právě závěr Boalovy tvorby – estetika utlačovaných. Snaží se využívat nejen divadla, ale vůbec všech možných estetických přístupů a možností, které je možné v divadle uplatnit. Konkrétní situace se nezkoumají jen skrze divadelní situaci, ale třeba skrz výtvarné vyjádření, poetiku a podobně.

Kdybych chtěla některé postupy uplatnit v divadelní průpravě nebo při práci na inscenaci, co konkrétně bys mi doporučila?

Funkční je právě ta estetika, může mít různé varianty. Většinou se začíná tím, že člověk hledá svoji vlastní identitu a snaží se ji vyjádřit třeba výtvarnými prostředky nebo třeba krátkou výstižnou básní. Nebo jiná technika: každý si napíše, jak vnímá svou vlastní identitu, určí si, komu to, kým je, chce sdělit (sám sobě nebo Bohu apod.) a identity se vylepí na zeď. Přijde jiný člověk, pročte si ty identity a vybere si jednu, na které chce dál pracovat. Tu si vezme a ztvárňuje ji estetickou, třeba výtvarnou formou. Používají se různé materiály – odpad, barvy, papíry, které se různě muchlají – ale to je jen základ. Estetickou cestou se tak zdůrazní ty důležité prvky osobnosti, které člověk sepsal, a skupina se začíná poznávat. Teprve potom se začíná hledat příběh, o kterém by se dalo dělat divadlo fórum. Stále je však požadavkem konfliktní situace, v níž je obsažen útlak. Možná by bylo dobré říct, co je to útlak…. U nás v Čechách na to téma nejsme citliví, takže se těžko hledá. Jedna podoba je viditelný útlak – ten je hodně spojený s tématy, která se objevují u nás na sociální pedagogice – konkrétní problémy, se kterými se potýkají menšiny, přistěhovalci, kteří tady žádají o azyl. A druhá podoba – to jsou situace našeho běžného života, ve kterých je útlak těžko postřehnutelný. Boal ve své poslední knížce Estetika utlačovaných už nepíše o tom původním útlaku, který byl v Brazílii, ale pracuje s útlakem vnitřním, který vychází zevnitř osobnosti anebo z toho, jak na nás svět, ve kterém žijeme, tlačí, Jak nám ukládá, jak máme žít.

Znamená to, že si ten útlak tvoříme sami?

To právě ne. My jen slepě přijmeme tu sociální realitu, která je nám nabízená. Boal v té knížce hodně zdůrazňuje globalizaci, to je taky jeho poslední téma – je to ten útlak, který není tak viditelný, ale je společný pro nás všechny. Já třeba globalizaci vnímám jako něco napůl mezi vnitřním a vnějším útlakem. Je to moje rozhodnutí, že to přijímám a že si to neuvědomuju. Na druhou stranu je to mašinérie, kterou vytváří nadnárodní společnosti a kdoví kdo ještě. U nás obecně není moc populární třeba fair trade, ekologická výchova a podobně. Taky si myslím, že žijeme hodně konzumně, máme v podstatě spokojený život a nemáme potřebu ta témata řešit. Necítíme je jako vlastní.

Zažila jsem jeden seminář, kde jsme se zabývali tím, jak ten vnitřní útlak dostat do vnějšího útlaku. Skrz metaforu nebo abstrakci. A právě technika Duha touhy (The Rainbow of Desire – pozn.red.), zkoumá, odkud přichází ty útlaky, kde si je člověk zvnitřnil a co je to za původní ideologii, kterou člověk přijal. V podstatě se pátrá po ideologiích, které mohou být součástí společnosti, třeba politické přesvědčení, ale může to být třeba i tvůj otec. Vnitřní útlak se zosobní do postav, které jsou trochu abstraktní, ale zobrazují právě ty ideologie. Není to terapie, ale pořád se směřuje k sociálním tématům.

Může to být i cesta k autorské tvorbě? To, že si uvědomím určitou situaci ve svém životě a hledám v ní témata, o kterých bych chtěla hrát?

Já mám moc ráda techniky Duhy touhy používané vyloženě jako herecká cvičení. Třeba karikatury, ty se dají dobře použít na zkoumání postav. Obecně víme, jaká postava je. Tato technika obecně funguje tak, že se zahraje první improvizace s konfliktní situací, v níž musí být minimálně dvě postavy – antagonista, protagonista – a pak se joker ptá, jak diváci tu postavu vnímali. Duha touhy znamená, že každý z nás se obrazně řečeno skládá z několika druhů barev nebo odstínů duhy - to jsou vlastně nuance v jednání, které jsou vždycky spjaté s nějakou emocí, nebo by se dalo říct s charakterovou vlastností. Diváci či přihlížející podle toho, co viděli a s čím se ztotožňují, volí určitý „odstín" duhy a vytváří (třeba živým obrazem) odraz právě té barvy duhy, kterou viděli v jednání postavy. Potom vznikne taková společná karikatura, plejáda odstínů jedné osobnosti - jeden je třeba hrozně veselý, nadšený, jiný rozčilený. Barva je zvýrazněná i tvarem, postojem. Nejvýživnější a nejzábavnější na tom je to, že každý hrající si v rámci té barvy musí vymyslet i abstraktní hlas k té karikatuře. Není to jeho klasický hlas, kterým jedná. Tímto způsobem se tedy rozkryjí, „rozduhují" protagonista a antagonista a potom si diváci volí, které ty charaktery a emoce, které ty odstíny duhy obou postav chtějí v dalším přehrání situace vidět.

Účelem je dobrat se motivů jednání postav a taky strategií jednání. Cílem té techniky původně je nalézt tu nejúčinnější strategii z těch, které člověk používá k tomu, aby dosáhl svého cíle. A i pro zkoumání postav při tvorbě inscenace je to naprosto úžasná a zábavná technika.

Pak by se daly využít další věci. Když máš například nějakou situaci, která moc nefunguje a kterou potřebuješ nějak zvýraznit, nebo když potřebuješ prokreslit charaktery postav, dají se využít zvířata. K postavám se hledá paralela ve zvířecím světě – většinou to určují diváci podle toho, jak postavy vnímají zvenčí. Většinou velice spontánně přiřadí k té které postavě nějaké zvíře. Herec použije zvuk zvířete a upraví podle něj svůj hlas. A také vezme charakteristický pohyb zvířete a scéna se hraje znovu, za zvířata, i když scénář zůstává stejný. To je užitečné na rozhýbání scény.

Potom je ještě jiná technika, Long Beach telegram, která se dá použít, když je situace příliš ukecaná. Na Long Beach to bylo hrozně drahé, a tak se musely psát jen krátké, výstižné telegramy. Jedna replika se zúží na jedno slovo a ze situace při takovém přehrání vypadne jen to nejpodstatnější.

A co horká židle, která se používá v divadle fórum k prozkoumávání postav?

S tím jsem se setkala jenom u nás v České republice při výstavbě divadla fórum. Opravdu, nikde jinde se to nedělá, to je zvláštní. Na různých workshopech v zahraničí jsme fórum tvořili, ale nikdy ne skrze horkou židli.

Eva Brhelová

Použitá literatura:

Remsová, L. Divadlo utlačovaných a jeho edukační možnosti v sociální pedagogice. Disertační práce. Brno: MU, 2011

Macková, R. Divadlo Fórum. Diplomová práce. Brno: JAMU, 2002

TESÁNO DO KAMENE - AUGUSTO BOAL

PODÍVALI JSME SE ZA VÁS...
... KE ZVONEČKU

Pošmáknout si, vzít chuťové buňky do lázní, nechat se dobře počastovat, vychutnat si lahodnou krmi. To vše za vás dnes hrdě dělali redaktoři při večeři v restauraci U Zvonečku (před noční směnou). Příjemný to podnik nachází se v oranžovém domě (Milady Horákové 30) na poloviční cestě mezi Fabrikou a Penzionem Sport. Jeho provozovatel, pan Lubomír Havelka, má rád zvonečky a taky je sbírá a má jich tu požehnaně.

(Kvízová otázka č. 1 – Kolik je zvonečků?)

Interiér restaurace, selsky stylizovaný, leč obyčejný, je vyzdoben také historickými televizory, psacími stroji či lyžemi. Budete-li restaurací pokračovat dozadu, na terasu s krbem, najdete i kolovrat nebo mandl. I když je to pěkná směsice, návštěvníkovi nevadí, protože může přemýšlet o funkci těch nástrojů.

(Kvízová otázka č. 2 – Kdopak ví, jak se jmenuje ta věc, připevněná na kosu, jejíž funkcí je směrovat sečenou trávu tak, aby se sekáčovi nepletla pod kosu a pod nohy?)

Co se týče gastronomie, výběr je U Zvonečku opravdu široký – masa všech druhů, něco od ryb, pečené koleno na prkénku, pro vegetariány různě upravené těstoviny a saláty. A k tomu všemu plzeňské. Polední menu za 66 Kč nabízí např. Krkonošské kyselo. Máte-li chuť na speciální česnečku (24,- Kč) nebo utopence či domácí nakládaný hermelín, ty tu také dostanete (do padesátikoruny). My jsme ochutnali obří balkánskou topinku (68 Kč), lososa (112 Kč) i rumpsteak (170 Kč) a můžeme potvrdit úvodní slova. Od vedlejších stolů se také ozývaly citoslovce blaženosti, takže tuto zprávu můžete považovat za docela objektivní. Jako dezert doporučujeme palačinku nebo pohár. Až se dostatečně zasytíte, udělejte něco pro svoje zdraví – využijte támhle stojící růžový nebo zelený bicykl (jen pro cyklisty menšího vzrůstu). Sympatii tohoto podniku zvyšuje i světlý nekuřácký prostor a především komunikativní, příjemná a rychlá obsluha. Když si odmyslíte hudební doprovod hodování (úderné hity Evropy 2 a mrazivý dech Lady Gaga), můžete se tu cítit skoro domácky.

Otvírací doba: po + čt 10:30 – 23:00, pá + so 10:30 – 24:00, ne 11:00 – 22:00

Kdo uhádne obě kvízové otázky, získává pikantní redakční jednohubku!

Dobró chuť!

Eva Brhelová (z Moravy)

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY NA INTERNETU
http://www.drama.cz/ds

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2011

STŘEDA 15. ČERVNA

7.30–8.15	snídaně – soubory	jídelna SZŠ
8.30–12.00	dílny pro děti ze souborů	PZŠ
8.30–12.30	semináře pro dospělé	
	třída A	Fka-aula
	třída B	Fka-učebna 1
	třída C	Fka-knihovna
	třída S	Fka-učebna 2
9.00–10.45	**5. blok přehlídky** – vystoupení pro veřejnost	
	Léčba neklidem	Fka-sál
	BUDDETO! Soukromá ZUŠ Trnka, Plzeň	
	O tlusté prababičce a loupežnících	Fka-sál
	Horní-Dolní, ZŠ Sloupnice	
	Kocourek Modroočko	Fka-sál
	Divadlo bez zábran, ZŠ speciální, Lanškroun	
11.30–13.00	oběd – soubory	jídelna SZŠ
14.00–15.45	**5. blok přehlídky** – vystoupení pro účastníky DS	
	Léčba neklidem	Fka-sál
	BUDDETO! Soukromá ZUŠ Trnka, Plzeň	
	O tlusté prababičce a loupežnících	Fka-sál
	Horní-Dolní, ZŠ Sloupnice	
	Kocourek Modroočko	Fka-sál
	Divadlo bez zábran, ZŠ speciální, Lanškroun	
16.00–17.00	diskusní kluby seminaristů	Fka-sál
16.15–17.00	diskuse lektorského sboru s vedoucími souborů vystupujících v 5. bloku	Fka-učebna 3
16.15–17.45	dětský diskusní klub pro děti ze souborů vystupujících v 5. bloku	Fka-aula
	otevřený diskusní klub pro děti z ostatních souborů	Fka-učebna 2
17.30–19.30	seminář k inscenacím Dětské scény č. 2	Fka-sál
18.00–19.30	večeře – soubory	jídelna SZŠ
21.00	ukázky z práce seminářů	Fka-sál

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka *- Fabrika Svitavy,* ***OttD*** *- Ottendorferův dům,* ***SZŠ*** *- Střední zdravotnická škola,* ***muzeum*** *- budova Městského muzem,* ***farní stodola*** *- stodola svitavské římskokatolické farnosti,* ***PZŠ*** *- ZŠ praktická – budova Speciální základní školy*

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY - ČÍSLO 5.

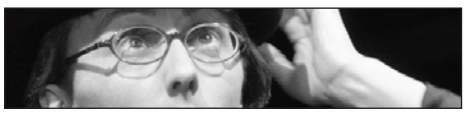

Redakce*: Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Eva Brhelová, Vojtěch Maděryč, Tereza Vyvijalová, Ivo Mičkal (fotodokumentace), Pavel Kocych (ilustrace, sazba a grafická úprava) a Matěj Kocych, redakční čtyřnožec.*

Tisk. DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3. patře Fabriky Svitavy. Uzávěrka čísla 5. – 14. 6. 2011 ve 24.00. Vychází 15. 6. 2011 v 10.00. Náklad – 270 ks.

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

SVITAVY - ČTVRTEK - 16. ČERVNA 2011

ČÍSLO 6

ÚVODNÍK

Milí čtenáři,

vaše řady prořídly, a proto jsme snížili náklad. Naše radost z Dětské scény se však proto nezmenšila. Faktem zůstává, že nadešlo loučení. A nadešlo přeci jenom dřív než jsme mysleli. Nemůžeme a ani nechceme nikoho obviňovat z toho, že by se mu na Dětské scéně nelíbilo, a že proto odjíždí dřív. Existuje totiž objektivní důvod k tomu, aby člověk zvedl kotvy dřív než měl v plánu.

Podmínky, ve kterých jsme tentokrát mohli pracovat, byly tak skvělé a tak vstřícné, že jsme se mohli své práci stoprocentně věnovat a nepodléhat stresu. Ve Fabrice jsme se okamžitě cítili jako doma a spolupráce s místním personálem byla vždy perfektní. A to včetně toho, že první kroky Hanky Švandové každé ráno vedly do redakce, aby se zeptala, jestli pro nás nemá něco udělat. Přesto není v silách organizátorů, aby ke každému dni Dětské scény přičarovali pár hodin navíc. Škoda. Bylo by víc času na setkání s přáteli, na popovídání, na společné prožití nějaké té hodinky navíc a byl by i čas na loučení. Pocit nejednoho z redaktorů je totiž takový, že než jsme se stihli s některými lidmi přivítat a pobavit, tak už se s nimi loučíme.

K tomuto marnému boji s časem se do řad protivníka postavili i stávkující odboráři. Co si budeme povídat, udělali nám čáru přes rozpočet. Mnozí z nás se snaží ujet před stávkou, vyhnout se kolapsům v dopravě a zajistit si bezpečný a jistý přesun na jiné místo v republice. A tak noc a den, které bychom rádi věnovali svým kamarádům, bohužel v leckterém případě strávíme bez nich. A nemáme jim to za zlé.

Jestli nás někdo naštval, tak to jsou odboráři a vláda. Nechci se zde ale zaobírat ošidnou politikou. Myslím, že v redakci se nenajde žádný stávkokaz. Odborářům bych však rád vzkázal, že jsou Scénokazi, že se nám zkazili závěr Dětské scény a setkání s některými kamarády. To se jim zčásti i povedlo. Také se jim skutečně povedlo většině účastníků zkrátit Dětskou scénu minimálně o půl dne.

A to se přece nedělá. FUJ.

Vojta Maděryč

NAHLÉDLI JSME...

... DO DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ S KATEŘINOU MIKANOVOU PODRUHÉ

Dnes jsem prožila souborovou dílnu spolu s lektorkou Kateřinou Mikanovou a dětmi (Poprvé o dílně referovala Eva Brhelová – pozn. redakce).

Rozcvička se odehrála bez cviček na dvoře PZŠ. Začala hrou Stop, jméno, koleno.

Později si děti vymýšlely neexistující příjmení, hrály další a další hry, ale také si hrály s rukama. Když si je rozvičily, ale hlavně prokřupaly, každý udělal nějaký pohyb, a ostatní pak říkaly, co jim to připomíná. Padly mořské řasy, květy, vysavač a různé jiné. Byla to nádherná podívaná.

Co ale děti očividně bavilo nejvíce, bylo loutkové divadlo pomocí rukavic. Lektorka Kateřina jim půjčila nespočet párů rukavic a následovala krátká pauza. Děti ji celou prosmály spolu s rukavicemi. Během pauzy tak bylo vidět, jak například taková rukavice rodí, a všude po místnosti měly ony loutky mnoho aférek a osudů.

PoTé s nimi hrály divadlo. Děti si daly záležet, a tak scénky byly dlouhé, a k zápletce, kterou jim Kateřina uložila, přidaly ještě mnoho dalšího, až to byla akorát krátká loutková představení, což si Kateřina pochvalovala.

Už mi zase dochází místo na mraku, ale přece jen to není konec.

Otázky a odpovědi aneb jak jsem se zase jednou hloupě ptala

Stalo se Vám na dnešní dílně, že by Vás děti něčím překvapily nebo potěšily ?

Kateřina Mikanová: Překvapily mě holčiny, které si hrály s rukavicemi i během pauzy.

Martin Domkář: Překvapila mě Sára tím, že během dílny asi pětkrát telefonovala. Jinak celkově mě dnes děcka potěšily svým přístupem.

Áňa

...DO SEMINÁŘE A PODRUHÉ

Musím potvrdit komentář Vojty Maděryče z čísla 3, že „Christel má opravdu silný vtah". Ve středu dopoledne jsem se v semináři Christel Hoffmanové opravdu nestačila divit a dívat se, jak soustředěně skupina pracuje a jak osobité, zajímavé momenty pro diváka jednotlivá cvičení nabízí. V plánu bylo pracovat na postavách a příběhu a vyzkoušet si cvičení, která slouží k tomu, aby se člověk na jevišti cítil jako doma.

Atmosféra v prostoru

Každý si měl vybrat několik míst v místnosti a určit jim různou atmosféru (např. někde je velmi příjemně, někde to páchne, někde je chladno, divně apod.). Potom měli účastníci pobývat na vybraných místech a rozpohybovat, rozehrát působení té atmosféry na sebe. Střídat jednotlivá místa a využívat zvuky.

Čtyři směry

Každý z účastníků stojí na místě a pracuje se čtyřmi směry – vpřed, vzad, vpravo a vlevo. Účastníci se mají vztahovat ke každému směru s jinou náladou, emocí (např. agrese, přátelství, otevřenost, loučení) – pohybově jednat a improvizovat v těch čtyřech směrech, střídat různé nálady. Přidávat zvuky, slova.

Udělejte to, co jste na jevišti ještě nikdy neudělali, ale chtěli jste

Každý tuto akci zkouší sám v prostoru, pak předstoupí před lektorku a udělá to (bez diváků). Tato aktivita rozhodně uvolňuje atmosféru, vyvolává smích.

Módní přehlídka z čehokoli

Každý má bez přemýšlení popadnout něco, co má zrovna po ruce (kus oblečení) a upravit to jako kostým. Následně se ukázat ostatním jako při módní přehlídce. Účastníci si to užívají, jejich improvizované výstupy mají dynamiku, někdy i pointy. Příjemné atmosféře pomáhají i zvukové ohlasy přihlížejících a lektorky. Proměna prostřednictvím kostýmu a taková módní přehlídka je pro děti úžasným zážitkem. Vnímala jsem ji jako cíleně zaměřenou na odbourání strachu z vystoupení na jevišti, jako hravé odlehčení takové situace.

Pozice/akce - hlas – výraz – význam

Jedna z účastnic předstoupí před ostatní (v tu chvíli diváky) a dostane zadání: „Jsi v mateřské škole, diváci jsou děti. Oslovuj jednotlivé diváky jejich vlastními jmény podle toho, co zrovna dělají." V další fázi cvičení jsou na „jevišti" dvě postavy - jedna oslovuje jmény jednotlivé účastníky (podle toho, co zrovna dělají) nebo na ně volá, druhá to oslovení (či zavolání) „prosloví", tj. promluví k volané osobě jednou větou. Tvoří jakoby improvizovaný překlad toho oslovení. První postava si může jména vymýšlet.

Ve třetí fázi jedna postava stojící před diváky volá či oslovuje osoby z „hlediště" a oslovený má podle intonace a výrazu pohybově rozehrát

NAHLÉDLI JSME...

(Christel říká „udělat“) to, co dělá v momentě, když byl osloven. „Děláte činnost, ze která vás postava zavolala.“ Poté volající opakuje své oslovení či zavolání. Účastníci se tak učí pracovat s bezprostředním vnímáním výrazu, intonace, nuance hlasového projevu a jeho interpretace; učí se propojovat slovo a zvuk s pohybovým jednáním s konkrétním významem.

Tvorba postavy, práce s gesty

„Jaké obecnější přezdívky znáte ze školky?“, ptá se Christel. „Vtěrka, žalobník, vlezdoprdelka, fňukna, mimoň…“ Každý z účastníků si má vybrat jeden z těch typů, objevujících se ve škole nebo ve školce, a má ho rozhýbat, rozehrát v prostoru. Vytvořit pro něj dvě výrazná rozdílná gesta. Ta se stanou základem další práce.

Následuje přehlídka jednotlivých typů – napříč prostorem před ostatními procházejí jednotlivé postavy, akci doplňují zvukem, případně slovem. Lektorka vybízí ke zřetelnosti, k tomu, ať se typ projeví v těle, v pohybu.

Poté mají účastníci vytvořená gesta zvětšovat až do podoby zvířecí charakteristiky. „Jaké zvíře se v tom gestu schovává?“ Po individuálních improvizacích mají gesta redukovat opět na člověčí. Dalším úkolem je najít nějakou běžnou denní činnost (např. jedení jablka) a spojit ji s připravenými gesty a pohybem. „Teď se sprchujte. Pořád využívejte ta dvě gesta. A teď běžte spát.“ V lehu na zemi jsou účastníci osvobozeni od svých postav.

U tohoto cvičení vnímám jako funkční, že je postava vymezena dvěma základními gesty a jejich variacemi, a proto improvizace není roztříštěná, ale soustředěná k podstatě postavy.

Země dlouhých lžící

Účastníci jsou seznámeni s argentinským příběhem, v němž jsou dvě místnosti – v černé místnosti lidé žalostně bědují, protože se nemohou dlouhými lžícemi najíst. V bílé místnosti jsou lidé spokojení, protože si podávají jídlo na dlouhých lžících navzájem. „Dnes si ten příběh zahrajeme s postavami, které jste vytvořili. Ptejte se: jak by to udělala moje postava?“

Účastníci mají pracovat s vytvořenými gesty, ale přibrat k nim i improvizovanou dlouhou lžíci. A spojit to se situací z příběhu. Dvě řady účastníků stojí proti sobě a stávají se lidmi, kteří se dlouhými lžícemi nemůžou najíst. Mají situaci rozehrát tak, aby spolu ve dvojici komunikovali. Improvizace vypadá tak, že stojící skupina tvoří uličku (avenue), kterou každá dvojice postupně prochází a ostatní jsou v tu chvíli diváky. V etudách často vznikají úchvatné bizarní obrazy a gagy.

Po skončení improvizace lektorka vysvětluje, proč rovnou nezpracovávali příběh, ale nejprve tvořili typy a improvizovali. „Kvůli spontánní komunikaci a nápadům, které přicházejí bezprostředně.“ Vyslovuje kompliment, že účastníci nešli do klišé ve ztvárnění postav. „A teď z toho uděláme divadlo!“

Lektorka připomíná, co je důležité pro zdivadelnění akce: herec by si měl představit opravdu konkrétní situaci - např. že na stolech v černé a bílé místnosti jsou nejlepší jídla z celého světa - přičemž s dětmi by bylo dobré upřesnit si konkrétní pokrmy. Dále je nutné brát situaci existenciálně, jakoby šlo o život (Tady je stůl plný jídla a my jsme na pokraji vyhladovění.). Přesvědčivost na divadle se pojí s tím, že do toho herec musí dát něco ze sebe. Zdůrazňuje také hledisko diváka – jak situaci uspořádat, aby si divák mohl vychutnat hrající jednotlivce.

Následuje strukturování celého výstupu pro závěrečnou prezentaci práce v dílně.

Po krátké diskusi o tom, co bylo pro účastníky v semináři zajímavé a co by chtěli ukázat, následuje příprava na prezentaci práce.

Mohu-li z letmého nahlédnutí do semináře Christel Hoffmanové vyvodit několik poznatků a stručně je shrnout, pak...

- mne překvapilo, jak atmosféru práce ovlivňuje zvukové vyjadřování emocí (v rámci hry i mimo ni),

- shledávám, že cesta od pohybu a zvuku, po nichž teprve následuje slovo, je velmi funkční pro dynamiku vyjádření,

- objevuji sílu práce s kontrastem, se střihem a rychlou změnou emoce a také důležitost soustředění skupiny pro práci (účastníci se koncentrují, nerozptylují se neustálým povídáním mezi sebou - a práce proto velmi dobře běží - protože se jedná a nemluví),

- obdivuji, jak Christel dokáže pracovat s úsporností slovních instrukcí a přitom dávat podněty pro akci, pro pohybové jednání,

- opravdu dokáže jít k podstatě věci, využívat při průpravě zákonitosti divadelní komunikace. I když jde o velmi jednoduché cvičení, může být jeho výstupem kus divadla.

V odpolední ukázce práce ze semináře A jsme měli možnost pozorovat některé prvky epického divadla v konkrétních jednoduchých etudách. Přednes básně „O štěstí“ byl spojen se vstupy sboru, který slovně sděloval interpunkční znaménka v přednášeném textu, a tím mu tvořil protiváhu. Přednes básně jiného textu byl doplněn živou hudbou, vytvářející atmosféru. Tři příběhy účastníků semináře využívaly vyprávění, pohybového vyjádření a živých skupinových obrazů. Jednotlivé příběhy byly propojeny písněmi z dětství, které byly paralelou příběhů i jakýmsi odlehčením. Následovalo ztvárnění dvou situací z příběhu Země dlouhých lžící, v nichž se střídalo čtení příběhu a pohyb. Hra „Cukr, káva, limonáda…“ měla protipól ve společné chůzi celé skupiny směrem k divákům.

Nepochybuji o tom, že si účastníci semináře odnášejí cenné zkušenosti. A coby přihlížející doufám, že Christel ještě do Čech nebo na Moravu přijede.

...DO SEMINÁŘE B

Rozpolcený redaktor aneb máte jenom jednu hlavu

Čekal mě nelehký úkol navštívit dva semináře, nepromíchat je, utřídit si je hezky v hlavě a v článku podat vyrovnanou a přehlednou výpověď o tom, co jsem zažil. Tedy směle do toho.

Nejen o perníkové chaloupce

Tentokrát nebylo v semináři mnoho času na rozcvičku. Přesto jsme si jedno cvičení dali. Hanka Galetková vedla pohyb, který jsme spolu s ní synchronně prováděli. Po jisté chvíli už pohyb nevedl nikdo. Pohyb ve skupině ještě chvíli pokračoval, ale pak ustal. Jako účastník této rozcvičky musím potvrdit pocit Hanky Galetkové, že už jsme víc nechtěli pohyb rozvíjet a to ne kvůli lenosti, ale prostě to tak vyplynulo z nálady. Jako účastník taky musím podotknout, že jsem cítil, že skupina je naladěná na společnou vlnovou délku a že i když mi nikdo nebránil, nebylo úplně jednoduché se naladit. To jen potvrzuje skutečnost, že tento jev opravdu existuje a není to žádná dojmologie.

Pak se již seminaristé rozdělují do pracovních skupinek. Tomáš Volkmer připomíná, k jakému tématu ve výkladu perníkové chaloupky se skupina přiklonila. Jedná se o tuto tematickou dyádu: spolupráce sourozenců a dospívání. Seminaristé se mají ve skupinkách zamýšlet nad napsanými dialogy právě z úhlu pohledu této dyády. V každém dialogu je zobrazeno téma hladu, ale to si seminaristé nevybrali jako téma hlavní.

Z diskuse jsem si poznamenal tyto zajímavé postřehy. Nejdříve odborná literatura: Ray Bradbury: Zen a umění psát a druhá kniha Syd Field: Jak napsat dobrý scénář. Dál uvažoval Tomáš Volkmer nad teorií „trpělivosti diváka“. Zazněl názor, že divák se o přijetí představení a ochotě sledovat ho až do konce rozhoduje

NAHLÉDLI JSME...

v prvních deseti minutách. V souvislosti s tím je možno vysledovat dvě základní formy expozice, a to expozici poklidnou, která zobrazuje idylické, „předkonfliktní“ rozložení sil. Druhá expozice je expozice, která diváka vrhá přímo do problému, divák se ocitá v situaci, kde je již problém otevřeně přítomen a je rovnou řešen.

Jako zajímavý a výhodný způsob, jak pracovat na divadelním tvaru, zmínil Tomáš Volkmer cestu pomocí vytvoření si tzv. scénosledu a dalších nápadů napsaných na papírky. Ty je možno dobře přeskupovat, třídit a případně je vyhodit. Umožňují tak velmi rychlé uspořádání materiálu dle okamžitých potřeb. Není od věci, aby papírky byly i barevně odlišené, může to do celého systému vnášet další organizační řád.

Z postřehů týkajících se konkrétních dialogů a jejich tematického zaměření jsem si poznamenal následující postřehy:

- Jeníček a Mařenka nejdřív musí nespolupracovat a jejich nespolupráce vede k průšvihu a ohrožení, protože to je může dovést k spolupráci, vzniklý problém je může spojit. Tak totiž dochází k proměně postav v průběhu dramatického děje. Pokud toto nezabezpečíme ve scénáři, stane se, že jediné, co se bude proměňovat, budou situace. Postavy se na pomyslné spirále jejich vývoje neposunou ani o píď.

-Ježibaba může již z minulých případů vědět, jak to v obdobných případech s dětmi funguje. Už se těší a připravuje se na nic netušícího Jeníčka a Mařenku, brousí si nože, chystá klec... To může zvyšovat napětí, zdůraznit nespolupracující chování Jeníčka a Mařenky.

- Spolupracující chování Jeníčka a Mařenky může fungovat jako důmyslný způsob, jak ježibabu podvádět. Ježibaba vězní Jeníčka, ten posílá jídlo Mařence, která je týraná hlady, Ježibaba testuje Jeníčkovu vypasenost, ten se zachraňuje kostičkou, kterou mu podává Mařenka. Za zády ježibaby můžou lítat talíře, kostičky...

- Nápad s vyškrabáváním drobečků ze škvír v podlaze se nejeví jako úplně šťastný. Zaprvé je to opravdu drsné zobrazení hladu v dřevorubcově domácnosti a za druhé je to velmi krizová situace. Inscenátor ale musí uvažovat nad tím, jak dál celou inscenaci stupňovat. Určitě by takové expozici pomohla nadsázka a nadhled. Nebylo by to tak zatěžkané a mohlo by to rychle a účinně divákovi navodit inscenační klíč.

- Zajímavý byl i nápad tzv. metody kontrastu, kdy tatínek dětem na mýtince v lese zakazuje vycházet z kruhu, který kolem nich udělá, než odejde kácet stromy. Překročení kruhu může být dobrým prostředkem k vyjádření nespolupracujícího jednání, porušením příkazu a tedy narušením řádu, který vše odstartuje.

- Kdyby ježibaba chytila jen Jeníčka, Mařenka by měla velké dilema, zda zůstat a pokusit se Jeníčka zachránit nebo zda radši utéct. Kdyby se Mařenka rozhodla Jeníčka zachránit, byl by to dobrý okamžik, ve kterém by mohla být navázána sourozenecká spolupráce.

Seminaristé mají po diskusi dialog přečíst nahlas. Nejdřív jen technicky, po smyslu, bez přílišného výrazu a emocí. Tak je totiž možno vyhledat v dialogu slabá místa. Další formou čtení je čtení s důrazem na dynamice. Různé druhy pauz a důrazů umožňují nalézání významových možností textu.

Seminaristé se tak postupně připravovali k veřejné prezentaci své dílny, a zároveň si pojmenovávali postupy a zásadní principy výstavby dramatického textu a dramatické situace.

Celý záznam bych rád zakončil připomenutím staré dobré rady: Postavy by neměly o svých pocitech na jevišti rozmlouvat, ale měly by je vyjevovat svým jednáním. To by měl každý dobrý scénář herci umožňovat.

Vojta Maděryč

...DO SEMINÁŘE S

My tě zpívat naučíme

Jana Machalíková se svými seminaristy dál pokračovala v získávání skupinové souhry, v cvičení pozornosti na partnera, na jeho jednání, nabídky a podněty, na neblokující jednání vůči partnerům a na dovednosti přijímat podněty z okolí a dále je rozvíjet a obohacovat svými nápady.

První, co jsem uslyšel, když jsem vstoupil do třídy, byla Janina instrukce: „Máte jenom jednu hlavu.“ Musel jsem se pousmát nad aktuálností tohoto moudra. Já jsem měl ještě hlavu plnou Perníkové chaloupky.

Cvičení na jednu hlavu bylo prostinké a přesto pěkně těžké. Seminaristé chodili ve dvojicích, drželi se za ruce, ramena či boky, společně se zastavovali před něčím, co je zaujalo a začali o té věci promlouvat jako o něčem prazvláštním, o čem oni vědí všechno a vysvětlují to někomu, kdo o té věci vůbec nic neví. Zaslechl jsem zajímavé věci: Jedna část hlavy začala:„Toto je Albrecht Jan Smiřický...“

Druhá část téže hlavy doplnila: „...pozná se svým výrazným řevem...“

První část hlavy navázala: „...při páření...“

Zajímavé, že? Historik by tyto informace těžko ověřoval, ale my jsme improvizátoři a můžeme si to dovolit.

Další hrou na provázání dvou hráčů byla cesta s mapou. Jana rozdala hráčům ve dvojicích pomyslnou mapu. Hráči se vydali na nebezpečnou cestu za pokladem po celé budově. Potkávali cestou různá nebezpečí. Opice, banánové bitvy, indiáni, hadi, vodní příkopy... Byla to nebezpečí, která prožívala i Jana. Když první hráči opouštěli budovu, vypadalo to, že se Jana vydá na tu nebezpečnou cestu s nimi. Pak to musela vzdát, protože se dost dobře nemohla vydat do všech směrů a být u všech. Naštěstí východ z budovy střežil lední medvěd, a přes toho se nikdo nedostal. A i kdyby, tak se tam ještě nacházel sněžný muž Yetti.

A jaké poklady badatelé na svých cestách našli? Diamant, organický poklad (výše zmíněný Yetti-mazel), medvědí hovínko, které když sníš, tak omládneš o padesát let, soška bohyně Artemis a čokoláda. Kupodivu si čokoládu nikdo nechtěl vzít, až na Janu. Ještě štěstí, že Jana má pevný chrup. Když se do čokolády zahryzla, pochopila, že to není čokoláda, ale keramzit. Hráči samozřejmě sklidili velkou pochvalu za přesvědčivost svého výkonu, neboť jim to Jana zbaštila i s navijákem.

V průběhu představování jednotlivých badatelských dobrodružství si Jana neodpustila poznámky, které hráče vedly k ještě lepším výkonům: „Gestikulujte, ukazujte nebezpečí,mluvte v ich formě, nedokončujte myšlenku, tu dokončuje ten druhý, slovo si nepředávejte ale přelévejte si ho, mějte společné těžiště...“

A pak to přišlo. Seminaristé si museli vyjasnit, jaká cvičení předvedou ostatním seminaristům. Volba byla nakonec prostá a jednoduchá: žížaly, jsem to a to v daném prostředí, pěvecký sbor a rvačka.Filip jasně řekl, že zpívat ho nikdo nedonutí. A zde se Jana ukázala jako velmi šikovný pedagog: „Filipe, slyšela jsem tvou negativní reakci. Mám na ni empatickou odpověď. Chápu, že zpěv tě nebaví a že máš pocit, že zpívat neumíš. ALE MY TĚ ZPÍVAT NAUČÍME!!!“ Jana získala pro svůj pedagogický cíl podporu všech. A tak Filip neměl šanci. Zpívat se prostě naučil. Dosti podobným způsobem jsem byl i já donucen zpívat na veřejné prezentaci. Jen Jana v tom tentokrát prsty neměla. Ale když vás obstoupí parta mladých lidí, která na vás volá vaším jménem... Byl to moc zdařilý projev skupinové souhry, kterému se prostě nedalo odolat.

Vojta Maděryč

VŠIMLI JSME SI...

...PŘEDVÁDĚČEK

Semináře A

Semináře B

Semináře S

NAHLÉDLI JSME...

...ZÁVĚREČNÉ „PŘEDVÁDĚČKY" SEMINARISTŮ

...se nesly ve velmi příjemném a uvolněném duchu.

Seminaristé ze třídy A – Dívat se- pozorovat- divit se, kteří se předvedli i přivedli jako první, pod vedením lektorky Christel Hoffmannové, ukázali využití principů epického divadla Bertolta Brechta. Pokud to mám co nejstručněji popsat, bylo to především zvláštní, plné hudby, zpěvu a poezie.

Jako další se nám přišli předvést na jeviště seminaristé třídy B, vedené Hanou Galetkovou a Tomášem Volkmerem.

Jelikož mají velké sympatie k Perníkové chaloupce (a jídlu obecně), rozhodli se nám zahrát více různých verzí rozhovoru macechy a otce, přičemž se macecha snaží otce přimět, aby nechal děti v lese. Při jedné z těchto verzí se přihodilo, že se herci neubránili smíchu. Samozřejmě to nenarušilo závažnost scény. :)

Stručně to bylo ve velmi (uvo)lněné náladě a dokonce byl i bonus, což byla ježibaba tančící jednoduchý, a na pohyb velmi nenáročný rituální tanec, který sklidil ovace.

Seminaristé třídy S, pod vedením Jany Machalíkové, krásně improvizovali a žížalovali. Navazovali na sebe a též zpomalili své tradiční chování při předchozích seminářích, přičemž se krásně kopali, mlátili, fackovali a měli se rádi.

Všichni vždy po svém představení dlouho děkovali svým lektorům potleskem.

Poté se vše zase odneslo v pří i jemném a (uvo)lněném duchu. Myslím, že si to všichni užili, aniž by přišli o život.

Áňa

Z LEKTORSKÉ KUCHYNĚ

Otázka pro dnešní den zní: Kdy jste naposledy „na sobě" dělal(a) herecké cvičení a proč?

Eva Keroušová

Asi před rokem a půl. Dostala jsem roličku v jednom dětském představení, a tak jsem si se začátečníky ze ZUŠky zkusila i pár cvičení.

Hana Cisovská

Pro posílení kondice, ke zdravé komunikaci, pro relaxaci a partnerskou souhru jsem absolvovala trénink v improvizaci s OSTR. UŽ.I.Nami (OSTRava UŽ Improvizuje NYní). Ale je to dávno.

Anna Caunerová

Pozdravím Pána Boha, slnko a seba. Takže modlitba, cvičení z jógy a sprcha.

Karel Vostárek

Dnes ráno meditaci. Ještě přesněji řečeno, medituji před každým setkáním s vedoucími dětských souborů.

Miloš Maxa

Na improvizačním tréninku minulé pondělí. Důvod? Potěšit trenéra, protože jsem hodný…

Zuzana Jirsová

Pohybová cvičení se zahradnickým náčiním – téměř denně.

Přepsal Vojta Maděryč

RECENZE LEKTORSKÉHO SBORU K PŘEDSTAVENÍM PÁTÉHO BLOKU

LÉČBA NEKLIDEM

Celou inscenaci otvírá zvířecí zvuková scéna, kterou protíná příchod spisovatele Hectora Hugha Munroa (vlastní jméno Sakiho). Ta plynule přechází do scény ve škole, do níž byl spisovatel pozván, aby přednesl své povídky. V plynutí inscenace je možné vystopovat určitý koncept, nebo spíš konstrukt. Scény ze školního prostředí čtyřikrát vystřídají povídky, kde žáci a pedagogové vstupují do nových rolí. Přechody jsou tvořeny klavírními vstupy některého ze žáků školy a dávají povel pro pohybový vstup do situace povídky, které uvede sám autor. Ty jsou pak ukončeny rychlou tmou.Inscenace má několik klíčových problémů. Prvním a zásadním z nich je nečitelnost tématu nebo spíš množství témat, které se během inscenace vynořují. K této nečitelnosti přispívá i nesrozumitelnost důvodu, proč byly vybrány právě povídky Haraburďárna, Chvilka klidu, Schartz-Metterklumova metoda a Sredni Vaštar. První a poslední z nich navíc přinášejí obdobný příběh, pokud jde o téma a postavy, a v případě Chvilky klidu není jasná tematická vazba na ostatní povídky.

V závěru jsme svědky proměny ředitelky v tygřici. Scéna koresponduje se zvířecím úvodem a mohla by poukazovat na téma potlačování živelnosti výchovou.Postupnou proměnu a její důvody však během inscenace není možné vysledovat a tato proměna pak vyznívá překvapivě. U některých povídek chybí výstavba situací, nefunguje temporytmus a nedaří se najít divadelní klíč k Sakiho charakteristickému humoru. Zároveň by stálo za to hledat vhodnou a jednotnou stylizaci pro ztvárnění postav. Tam, kde děti hrají dospělé, balancují často na hranici herecké šarže.

Přestože inscenace vyznívá nečitelně, má v sobě zárodek osobitého režijního přístupu. Vyžaduje ale v tuto chvíli radikální dramaturgické a režijní rozhodnutí.

Anna Caunerová a Jakub Hulák

O TLUSTÉ PRABABIČCE A LOUPEŽNICÍCH

Horní – Dolní ZŠ Sloupnice. Hra na muzikál za svižného doprovodu na zlidovělou a jinou notu. „Bohatě kostýmovaná ansámblovka," vlastně parodie na parodii, kdy „strašný" Lotrando postavil svůj tým z obávaných hrdlořezkyň (neb patrně se hrdlořezů nedostává). Škoda, že to není nějak na jevišti zjeveno. Je příjemné, že děvčata dobře intonují, zpěv má dynamiku a hrají s nasazením. Je obdivuhodné, jak vedoucí souboru zvládla tak velký soubor. Dovedu si představit inscenaci tak, jak je, v prostředí letního tábora nebo na školní akademii.

Složitější je to s divadlem jako takovým. Jeho základem by měla být situace, potažmo dramatická situace. To aby divák v inscenaci se svíčkou pohledal. Pohyb na scéně je povětšinou muzikálově formální (nic neříkající). Inscenátoři nepracují s mizanscénou. Loupežnicím by jistě pomohla výrazná rytmizace akcí (například podpořená zvuky piána), tak, aby bylo jednání na scéně čitelnější. Princip „méně je více" lze zde s úspěchem aplikovat i na výběr kostýmů.

Karel Vostárek a Hana Cisovská

KOUCOUREK MODROOČKO

Vystoupení Divadla bez zábran vzbudilo sympatie diváků a díky upřímnému projevu brzy nastala komunikace hlediště s jevištěm. I děti mladšího školního věku byly zasaženy radostí a láskou plynoucí z jeviště.Ke zpracování látky přistoupil soubor po seznámení se s textem Josefa Koláře a písněmi Marka Ebena. Scénář pak vznikal až po převyprávění a pochopení textu a přizpůsobení replik možnostem hráčů. Ebenova hudba se v průběhu hry stává oporou, vede aktéry linií příběhu a zároveň pomáhá v zobrazování Modroočkova růstu od kotěte po mladého muže.Vedoucí souboru Eva Vetchá je zároveň učitelkou těchto dětí na ZŠ, a proto poučeně pracuje s jejich dovednostmi a potřebami. Její partnerská účast na vystoupení je přiznaná a současně citlivě upozaděná, což je patrné již ze způsobu, jakým otevírá představení. Kocourek Modroočko je prvním tvarem, který ve skupině vznikl, a vedoucí si je vědoma, že cesta ke tvaru divadelnímu je teprve čeká. Zkušenosti, které děti získaly vystupováním na přehlídkách, vytvářejí dobrou půdu pro jejich sociální a dovednostní růst a navíc jsou impulsem k další tvorbě.

Domníváme se, že díky pravdivé realizaci tématu tuto inscenaci vnímat jako divadlo lze. (Jde opravdu o první krůčky do světa.) A je dobře, že byla na závěr přehlídky. Divadlo je asi nejlepší způsob, jak v dětech rozvíjet to lidské.

Eva Keroušová a Zuzana Jirsová

NAPSALI NÁM...

... SLOVO Z JÁDRA

(Seminář A očima seminaristy)

Připadá mi, že od zahájení našeho semináře uběhla už celá věčnost. Při pohledu na množství papíru popsaného poznámkami o věcech, kterými jsme se zabývali, je to skutečně pravda – tolik písmenek jsem na papír nenaškrábal ani za celou dobu trvání mého gymnaziálního studia.

Tento zápisek však na těchto poznámkách založen není, opírá se jenom o moje vzpomínky a je proto subjektivní – tak, jak to jenom jde. Rozhodně si neklade za cíl popsat seminář nezaujatě a zvnějšku, takový popis najdete na stranách 130 - 131 tohoto čísla.

Přestože seminář ještě neskončil, pokusím se o malou reflexi v tomto prostoru, který mi byl blahosklonně poskytnut redakcí bez vědomí šéfredaktorky. Jsem pevně přesvědčen o tom, že zítřejší ranní setkání už můj dojem nepokazí – a zlepšovat už ho asi není jak, i když v tomto se rád budu mýlit.

V semináři celou dobu panovala jistá energetická nevyváženost – zatímco my, účastníci, jsme byli zpočátku plni energie a postupem doby jsme ji ztráceli, Christel, vedoucí, byla stále přímo přeplněna. Jiskřičky v očích měla i tehdy, když mluvila o nejnudnějším představení přehlídky. Tvrdila, že spala, ale já jí to nevěřím. Její entusiasmus je skutečně nezapomenutelný a výjimečný.

Seminář pro mě znamenal výlet na opačnou stranu mého divadelního dětství (toto je jeden z důvodů, proč se Iva, šéfredaktorka a moje učitelka, o článku musí dozvědět nejdříve při korekturách), jelikož tam jsme se vždy zaměřovali na to, abychom okusili od každého stylu něco. Nyní jsme dělali cvičení jdoucí do hloubky – dá-li se o nějaké hloubce hovořit, když to celé nezabralo ani týden. Christel nám zcela mimochodem, formou dětské hry, vysvětlila mnoho zákonitostí práce s mladými herci. Přestože se bránila označení „brechtovský seminář", na jeho metodách byla většina cvičení založena.

Škoda snad jen toho, že ne všichni byli na semináři od začátku do konce. Jednotlivá cvičení na sebe nenavazovala, ale celková atmosféra se budovala postupně a „naskočit do rozjetého vlaku" (jak u nás mnohokrát zaznělo) nebylo jednoduché. Někteří tento nelehký úkol zvládli, ale jiní odešli či byli odejiti – k jejich vlastní škodě. Stejně tak lituji tu většinu, která je dnes už doma a spoustu věcí se nedozví.

Článek zcizil Jonáš Vidra.

VČERA JSME VIDĚLI...

... LÉČBA NEKLIDEM

RECENZE PŘEDSTAVENÍ PÁTÉHO BLOKU

Buddeto! Soukromá ZUŠ Trnka Plzeň: Léčba neklidem

Autor černých absurdních grotesek Hector Hugh Munro (píšící pod pseudonymem Saki) navštíví poněkud úzkoprse vedenou školu a předestře tu čtyři své povídky, které mají doložit užitečnost boje proti nudě pomocí šoku, narušujícího stereotypy (závěrečný Sredni Vaštar arciť tento potenciál nemá). Učitelský sbor je čím dál víc pobouřen a ředitelka se nakonec promění v tygřici (zda uvěřila Munroově tezi nebo se zbláznila, není jisté).

Pět děvčat a sedm chlapců využívá na jevišti několik židlí a stůl, který je různým nakláněním přeměňován na řečnický pultík či tajemnou Conradinovu kůlnu.

Bohužel nejsou příslušně rozpoznány a akcentovány klíčové body předlohy. Nejvýraznější je to u Sredniho Vaštara: v potřebné síle není sdělena Conradinova touha po topince, vztah k jediné přátelské bytosti-slípce (která je nešťastně zesměšněna tím, že ji hraje jako komickou roli jedno z děvčat) či vliv jejího odstranění, který je impulsem k zabití nenáviděné tety, ba ani sám tento čin. Když pak někdy ještě uniká smysl vytvářených obrazů, je sdělení zastřené, někdy i nesrozumitelné. Jednotlivým povídkám také chybí zřetelné pointy a často dokonce splývají jejich konce s pokračováním školního rámce. Herectví sahá od náznakovosti přes lehkou afektovanost až po pitvořivé (jakkoli divácky úspěšné) figurkaření u postav dějepisáře a tělocvikáře.

Léčba neklidem je ambiciózní pokus mladého režiséra, o kterém, doufejme, ještě uslyšíme. V tuto chvíli bych radil více se soustředit na analýzu významů jednotlivých dějových faktů pro celek a jejich adekvátní převedení do jevištní podoby.

Horní-Dolní, ZŠ Sloupnice: O tlusté prababičce a loupežnicích

V dvacetičlenném souboru mocně převažují děvčata, a tak se v známé Čapkově pohádce loupežníci mění na loupežnice a pradědeček na prababičku. To není tak zcela samozřejmé, jak se může na prvý pohled zdát: nejenže slova o podřezávání krků neznějí z dívčích úst úplně věrohodně, ale také snaha prababičky namluvit loupežníkům, že i ona je známá vrahyně, je na hranici absurdity. I to by ale snad šlo – kdyby s tím vším soubor vědomě pracoval: přizpůsobil tomu typologii postav, jejich motivace a dílčí motivy…

Kdybychom například zřetelně viděli, že tyhle loupežnice spíš než silou paží vynikají šikovnými hmaty po tobolkách prababičky a detektiva; nebo kdyby pradědečkovi bylo zachováno mužské pohlaví (mají tu přeci tři kluky) a posunul se tím vzájemný vztah s loupežnicemi.

Soubor je evidentně herecky tvárný, pohybově, mluvně i výrazově disponovaný. Čapkův laskavý humor se však, žel, vytratil převálcován tolika písňovými čísly, až to někdy vypadá, jakoby děj byl jen záminkou k jejich prezentaci.

Divadlo Bez zábran, ZŠ speciální, Lanškroun: Kocourek Modroočko

Inscenace lanškrounské speciální ZŠ má nepochybně na prvém místě jinou funkci, než funkci divadelně estetickou – tedy než předat divákovi záměrné sdělení formou mimetického předvádění v čase a prostoru (omlouvám se za definici).

Hádám, že onou hlavní funkcí je v tomto případě funkce rekreačně psychologická a socializační – tedy dát handicapovaným dětem možnost zahrát si a při předvádění hry pak i možnost užít si přijetí sympatizujícím obecenstvem; ještě víc než u sousedského divadla zde sledujeme spíše člověka-herce v situaci než postavu v situaci a sdílíme s herci jejich radost ze hry. Jejich herecký úkol je pak spíš předvést nacvičené akce než sdělit divákovi určitý obsahový záměr.

Dovedu si představit nejrůznější zlepšení ve složce dramaturgické, režijní, scénografické či hudební, o herectví nemluvě. Ale zdráhám se divadelní kritéria použít, neboť divadelní sdělení tu nepochybně hlavním cílem nebylo.

Co tedy mám hodnotit vzhledem k divadelní přehlídce?

Luděk Richter

ZAPSALI JSME…

…ZE SEMINÁŘE K INSCENACÍM DĚTSKÉ SCÉNY 2

Včerejší seminář se sešel v komornějším složení ve foyeru Fabriky. Zuzana Jirsová vyjádřila přání, aby diskuse nebyla jen rozhovorem mezi jednotlivci, ale společnou debatou. **Jaká témata seminaristé vytyčili jako podnětná pro diskusi po dvou dnech plných dětského divadla?** Z diskusí v seminářích A a C vyplynula otázka, jaká je možná úloha dospělého herce v dětském divadle. Seminář B přišel s tématem inscenování aktuálních problémů dané věkové skupiny dětí a s tím spojeným tématem dlouhodobější udržitelnosti inscenace.

Dospělý herec v dětském divadle, funkce dospělého vedoucího v inscenaci dětského divadla.

O tomto tématu se hovořilo ve vztahu k inscenacím Vlčí bouda a O panence, která není pro každého. Názory diskutujících svědčily o obecnějším přesvědčení, že dospělý herec dětské inscenaci příliš neprospívá. Seminaristé A se shodli na tom, že ve chvíli, kdy se na jevišti objeví dospělý herec v představení, které jinak hrají výhradně děti, se z dětského divadla stává divadlo ochotnické, amatérské. Přesto však padl názor, že u obou inscenací měl dospělý herec na jevišti svůj význam. U Panenky šlo víceméně o nezbytné řešení situace. Proti tomu se ohradil Tomáš Volkmer, kterému vystoupení vedoucí souboru na jeviště v závěru inscenace znesnadnilo pochopení jazyka inscenace: do tohoto momentu byly všechny nástrahy, se kterými hlavní hrdina bojoval, ztvárněny skrze stylizované výtvarné prostředky. V Panence dospělá osoba na jevišti shodila to, co předtím děti vybudovaly.

Luděk Richter zmiňuje dva problematické momenty vystupování dospělých herců v dětském divadle: dětský herec je (zvláště v případě Panenky) na jevišti vnímán jinak než dospělá osoba, která ztvárňuje postavu jí věkově blízkou. Druhým úskalím je přístup k hraní postavy, který je u dítěte diametrálně odlišný od dospělého vnímání. Dítě na jevišti funguje spíše v rovině „hry na…“, kdežto dospělý je schopen jistého prožívání - tyto dva způsoby herectví se střetávají a dohromady nefungují. Zároveň upozorňuje na etický problém Panenky - v představení je řečeno, že stará osoba je ošklivá. Chceme tak vychovávat děti?

Záleží samozřejmě i na tom, jak velkou roli má dospělý herec v inscenaci. Ve Vlčí boudě dokonce dospělá herečka zaujímá jednu z hlavních rolí a mnohým účastníkům diskuse se svým vzezřením pro tuto roli nehodila. Otázku zodpovědnosti vedoucího za výsledek inscenace otevřeli seminaristé domněnkou, že si Alena Vitáčková svou rolí chtěla naplnit vlastní herecké ambice. Je důležité, aby měl vedoucí jasnou představu o tom, jak a především proč chce na jevišti vystupovat. Například v inscenacích Jany Štrbové má dospělý na jevišti zásadní funkci při udržování temporytmu inscenace. V inscenaci Šel jsem jednou z Kordoby byla pro děti důležitá přítomnost dospělého na jevišti nejen z důvodu temporytmu; děti přímo potřebovaly fyzickou

přítomnost své vedoucí na jevišti, aby byly schopny vystupovat. Tento fakt se projevil ve chvíli, kdy představení po několik setkání zkoušeli s jiným korepetitorem.

V inscenaci Kocourek Modroočko vedoucí uvádí diváky do příběhu - z pohledu Zuzky Jirsové vystihla míru svého vystupování na jevišti, příliš na sebe neupozorňovala.

Byla zmíněna i některá řešení skrze jiné divadelní prostředky co se týče nutnosti ztvárňování dospělé postavy v dětském divadle: zdůrazněním jednání postav hrajících dětí, např. vyvýšení dítěte pomocí židličky (Sísa), maska, dospělý na jevišti - text z úst dítěte...

Aktuální problémy skupiny dětí jako námět inscenace, reprízování a udržitelnost motivace dětí k hraní inscenace

Zkušenosti a metody jsou různé. U inscenace Když nemůžu spát se podařilo dostat téma dospívajících do divadelního tvaru odpovídajícím způsobem tak, že je živé. Pro udržitelnost tématu je důležitá přítomnost hry, ale u herního zkoumání tématu už je to složitější. Jiným řešením je občasná výměna rolí nebo vytvoření nadhledu skrze parodii, zrychlenou nadsázku, ale pouze v rovině interních zkoušek souboru. Základem udržitelnosti tématu je důkladná znalost skupiny ze strany vedoucího, může pak hledat téma, do kterého skupina v průběhu tvorby teprve „doroste“, vrcholem inscenace pak nemusí být premiéra, ale představení, které proběhne třeba až po roce. Taková inscenace ale nesnese v prvním roce po premiéře přehlídkové publikum.

Dětské diskusní kluby

Dalším tématem, které z diskuse vyplynulo, bylo vnímání dětského divadla očima dětského diváka a s tímto tématem související dětské diskusní kluby. Dětem nevadí, že na jevišti hraje pedagog, ale vadí jim konkrétní osoba, která se pro ztvárnění role nehodila (Vlčí bouda). Představení, která byla dětmi jednoznačně přijata: Když nemůžu spát, Šel jsem jednou z Kordoby, Tak tohle je naše Leni?!, Pátá hlava.

Celkově seminaristé hodnotili letošní Dětskou scénu pozitivně, co se týče rozmanité, k diskusi provokující dramaturgie inscenací. V tomto smyslu oceňovali inscenace Šel jsem jednou z Kordoby, Když nemůžu spát, O panence, která není pro každého, Tak tohle je naše Leni?!, O Červené Karkulce. Na otázku, které inscenace by ocenil lektorský sbor přehlídky, lektoři odpověděli vyhýbavě, že půvab přehlídky je v tom, že k takovému oceňovaní inscenace nedochází.

V poslední otázce, která letošní diskusi seminaristů ukončila (popřípadě přesunula do kuloárů či Coolny) zazněla z úst Jakuba Huláka: **Jaká podoba diskusí seminaristů na Dětské scéně vám vyhovuje?** Seminaristé se shodli na následujícím: zhruba hodinové diskuse by zařadili do programu každého dne, model diskuse o aktuálních tématech obecnějšího rázu je přijatelná. Interní diskuse jednotlivých seminářů jsou vyhovující, ale chybí zpětná vazba od vedoucích, pedagogické vedení a je na ně třeba více času.

Eva Brhelová a Tereza Vyvijalová

VČERA JSME VIDĚLI...

... O TLUSTÉ PRABABIČCE A LOUPEŽNÍCÍCH

Z LEKTORSKÉ KUCHYNĚ

Stejné otázky, na které jsme se ptali lektorského sboru přehlídky divadelních souborů, jsme položili i lektorům dětských diskusních klubů

Jaké herecké cvičení nejraději používáš?

Lenka Novotná: Cokoliv, čím se zpřítomním. Rozhýbu svaly, promnu obličej, poplácám tělo… jen tak ležím a vnímám dech. Sleduju, kam až se nadechnu, jestli až do palce u nohy nebo jen do pasu. Postupně se otáčím tak, abych se každou částí dotkla země. A tím jsem najednou tady a teď. Zpívám si na záchodě. Předu jako kočka. Pak je ještě cvičení, které chci dlouho vyzkoušet – že si člověk vymění s někým jiným oblečení a tím se na něj může skrze vrstvu (hadrovou) podívat a zjistit, jak se cítí – zkusit si ho zahrát.

Petr David: Jako herecké cvičení nejraději využívám improvizaci. Skupinovou, kruhovou, kdy do kruhu vstupují herci a improvizují. Mají možnost z toho kruhu vystoupit, když mají pocit, že v té dramatické situaci neplní žádnou funkci. Pak samozřejmě improvizace ve dvojicích a kontinuální pohyb. To je pohyb, kdy je tělo v neustálém napětí – ne v křeči – a pohybuje se co nejpomalejším pohybem. Důležité je, aby se člověk oprostil od okolního světa, k čemuž pomáhá i hudba, a hlavně je důležité hledat mezní pohyby a to, co samotné tělo dokáže a jakým způsobem dokáže v rámci rovnováhy fungovat. A ještě pohybová pantomimická improvizace.

Zdeňka Kučerová: Já taky využívám improvizační cvičení, i z improligy. Taky kontinuální pohyb, ale jen s určitými skupinami, se kterými se vídám intenzivněji. Při kontinuálním pohybu práci s centrem. A ještě ráda používám to cvičení, kdy jsou tři lidi v prostoru a jejich úkolem je zaujmout pozornost diváka – s děckama je to docela zajímavé, když už odpadnou ty prvotní nápady a když se tam skutečně začne dít nějaké jednání.

Jsi spíš prožívací typ, nebo zcizovací?

Lenka: Silně prožívám zcizení, ale to už prý podobně napsal Karel Vostárek, tak tedy… Snažím se nezcizovat si žádné prožívání, ale lehké to není.

Petr: Rozhodně zcizovací. Zcizování je dobré pro děcka, protože se z toho pak nestávají různě zatěžkané psychotické boudy. Nadhled je důležitý.

Zdeňka: Já jsem taky zcizovací, jako divadelně, v životě jsem ale možná prožívací.

Kdy sis naposledy dělal(a) na sobě herecké cvičení a proč?

Lenka: Hraju amatérsky divadlo a snažím se nějakým způsobem připravit se před každým představením. Hráli jsme den před začátkem Dětské scény. Bylo to tedy nedávno a pro hraní.

Petr: Tady na Dětské scéně jsem se přistihl, že jsem na sobě herecky pracoval, a bylo to na začátku dětského diskusního klubu. Stalo se mi, že jsem si hrál s nástroji a sám se sebou a kolem mě seděly na židlích děti a já jsem je naprosto nevnímal a hrál jsem si jako malý. Prožíval jsem tedy naprosto funkční veřejnou samotu.

Zdeňka: Já asi kontinuální pohyb s mým souborem.

Ptala se Eva Brhelová

ZAPSALI JSME…

… Z DĚTSKÉHO DISKUSNÍHO KLUBU PRO DĚTI ZE SOUBORŮ

Poslední den přehlídky byl již ve znamení příprav na „generální stávku" a chaos v dopravě. Diskuze se účastnily pouze dva soubory, přičemž jeden po půl hodině odešel na vlak směr Plzeň. Článek tedy přináší pouze krátký zápis.

LÉČBA NEKLIDEM, BUDDETO! SOUKROMÁ ZUŠ TRNKA, PLZEŇ

Diváci měli obrovský problém zrekapitulovat příběh, většina z nich neviděla představení do konce. Dokázali určit prostředí školy i některé z postav. Nechápali ale smysl některých povídek, též neporozuměli přechodům mezi dějovými rovinami (škola a hrané povídky) – neorientovali se v celkové kompozici představení.

Co diváci oceňovali, chválili.

„Prase a kohoutice – to že tam byly."

„Mně se líbilo, jak se tam furt vnucoval o tom Rusku. Jak tam byla ta máma s třema dětma a ona nadávala pouze jednomu."

„Jak se učitelé předháněli, kdo má nejlepšího žáka."

„Jak se učitelé představovali na začátku."

„Scéna s politikem!"

„Dobře zahrané."

„Dobrá výslovnost."

Čemu diváci nerozuměli, co by doporučili souboru.

„Bohužel jsme to moc nepochopili."

„Nepochopila jsem ten začátek – ty opice, gorily. Jak kdyby vypustili zoologickou zahradu."

„Nepochopili jsme hru na klavír, zda-li dělali naschvál chyby, nebo to neuměli (vypadalo to, že to neuměli)."

„Bylo to moc dlouhé."

„Osobně jsem si na to ke konci zvykla, jak hrajou tu povídku např. o politikovi a jak potom hned jdou do třídy, ale byl pro mě nejasnej ten střih."

O TLUSTÉ PRABABIČCE A LOUPEŽNÍCÍCH, HORNÍ-DOLNÍ, ZŠ SLOUPNICE

Co diváci oceňovali, chválili.

„Dokázali se zkoordinovat v tak obrovském počtu."

„Líbila se mi hudba a koordniance."

„Skvostná babča."

„Dobré kostýmy."

„Dobrá jména (Kokotička)."

„Oceňujeme odvahu malé Kokotičky ve zpěvu."

„Babka vypadla hodně dobře, i když nebyla tlustá."

„Babka s nimi nádherně vyběhla."

Čemu diváci nerozuměli, co by doporučili souboru.

„Zlepšil bych přízvuk angličana."

„Občas zpěv přehlušen pianem."

„Ta babka nebyla tlustá." „Změnit název nebo babku."

„Každá zlodějka měla stejný charakter, mně by nevadilo, kdyby každá byla zlodějka ve svém oboru, kradla třeba lízátka, apod."

KOCOUREK MODROOČKO, DIVADLO BEZ ZÁBRAN, ZŠ SPECIÁLNÍ

Protože se Divadlo bez zábran nezúčastnilo diskuze, diváci souboru napsali alespoň vzkazy.

Co diváci oceňovali, chválili.

„Je super, že se divadlu věnujete."

„Prožitek na jevišti."

„Úžasné odhodlání "

„Kostým krtka + krtek sám."

„Skvělá hlasová i pohybová vybavenost Modroočka."

„Velká snaha."

„Dokázali zaujmout diváky."

„Radost a uvolněnost."

„Velice zaujal Modroočko."

„Dobrá výslovnost."

„Hodně velká trpělivost."

Čemu diváci nerozuměli, co by doporučili souboru.

„Zasloužili byste menší sál, určitě by vám to prospělo."

„To plácání po zadnici by nemuseli dělat tolikrát." „Ne, dodalo to šťávu."

Zapsali Zdeňka, Petr a Miloš

Se slzou na víčku hledíme na sebe a loučíme se s útulnými Svitavami a letošní Dětskou scénou. Tak snad za rok setkáme se zas a snad zítra odboráři a lidové milice propustí divadelníky do svých domovů.

ZAPSALI JSME…

DISKUSNÍ OTEVŘENÝ KLUB OTEVŘENÝ POPÁTÉ ANEB ZAZNAMENÁNO Z PARKU – BYLO NÁS PĚT…

Sešli jsme se s účastníky ze Svitav a Ostravy už tradičně venku po ukázkách ze seminářů a povídali si o třech posledních představeních na DS.

Věděl, že jde o tetu, ale dělal, že neví – znám to z knížky, z divadla bych to nepoznal

Co zaznělo úplně jako první věc na diskusi k souboru BUDDETO! ze soukromé ZUŠ Trnka z Plzně, byla délka. Soubor mohl klidně ubrat jednu nebo dvě povídky, je jedno jaké… Účastníci si přáli, aby se jednotlivé povídky a přesuny zpět do školy odlišily světlem (ještě víc). Nedobře se orientovali, kdy je konec povídky a začátek školy. Pro někoho byla nejlepší povídka s volbami a také o nemocném klukovi – jen tam mohlo být více napětí na konci s fretkou. Představení bylo o dětech, které neposlouchaly, pro jiné o ničem. Zvláštní bylo, že si ve škole vlastně všichni hráli na povídky, ale pak když se ocitli zase ve škole, tak dělali jako, že neví, že si na ně hráli. Spisovatel, který byl pozvaný do školy, četl povídky a tím se odehrály. Když hrály děti na klavír, tak na stěně byly jejich stíny, to bylo krásné. Líbilo se využití rekvizity – tedy stolu, který soubor využil jako řečnický pult, kurník nebo kůlnu a plot. Pak se také mluvilo o ztvárnění vlaku, zvířat (prase, kohout) a studny, do které

spadla Mikolášova teta. Byl tam někde humor? Zábavný byl profesor, který mluvil o Rusku, i když není jasné proč. Kluk z poslední povídky nemohl nic dělat, i když nic neudělal. Povodeň byla lest, kterou si vymyslela holka na politika. Paní Hopová, která nebyla pravá, tak to se dalo očekávat dopředu.

Klece se rovnají všedním životům. Hlavní téma je léčba neklidem, Léčba stereotypu neklidem – stereotypu všedního života. A paní ředitelka se vyléčila z tohoto stereotypu. V představení se učitelé chovají stejně jako dospělí z povídek, jsou přísní, usměrňují děti a chtějí je zavést do stereotypu.

PROČ SE TO JMENUJE O TLUSTÉ PRABABIČCE, KDYŽ NEBYLA ANI TLUSTÁ...

Představení O tlusté prababičce a loupežnicích od souboru z Horní-Dolní ZŠ Sloupnice se nelíbilo i líbilo… Dvě děvčata viděla představení na krajské přehlídce a vysvětlily nám, že tam měl soubor pradědečka, kterého hrál (dnešní) pes a psa hrál plyšák, a že to tak bylo lepší, i když na tom se neshodla. Určitě by se pes dal odehrát, aniž by musel mít kostým psa. Kostýmy měli všichni strašně barevný až moc. Bylo to o ničem, slabý námět. Popostrkávali vše hudbou a mezi tím byly jen výplně. Písničky byly slabé melodií, pořád to samé do kola, ale zase někomu se líbily. Co vyloženě vadilo, byl pes. Co naopak bylo jako jediné divadelně zpracované byl vstup do hostince a příchod strážníka, i když přišel do hostince jinudy než babka (asi zadním vchodem?). Strážník mluvil napůl anglicky a napůl česky a to bylo zvláštní, protože ani neuměl dobře vyslovovat slovíčka v angličtině. A také nebylo jasné, kde se vzalo komando? Když se jednotlivé loutky ukazovaly strážníkovi a byla každá jiná, proč pak, když se ukazovaly najednou – byly všechny stejné? Také je všechny nezapnul hlavní loupežník. Soubor sám o sobě řekl, že „hraje dobré divadlo“, což může vyznít jako samochvála, i když to bylo řečené ve hře o loutkách. Bylo to celé o prababičce, kterou okradli loupežnice, ale ona si s tím poradila. Lež má krátké nohy. Oceněné byly rekvizity – klacky, které ale byly využity jen na zbraně (hole, nože, pistole) a možná na vězení.

KOCOUREK MODROOČKO OD SOUBORU DIVADLO BEZ ZÁBRAN, ZŠ SPECIÁLNÍ LANŠKROUN

Diskutérům se líbilo, že si to aktéři užívali, i když tam nebyl skoro příběh. Modroočko byl spíš hyperaktivní. Aktéři byli mentálně postižení, pokud bych měl nějak posuzovat jejich výkony, musel bych být také postižený, abych na to uměl nahlédnout. Ze začátku mně jich bylo líto, ale pak jsem se díval na to, jak si to užívají a ne na to, co dělají. Na konci, když pořád Modroočko přidával a lidi stále tleskali a oni pořád přicházeli, tak už to vypadalo, jako že se tleská právě proto, že oni se pořád vrací. Toho už bylo moc. Možná taky byli už unavení, jak to hráli podruhé. Někdo by jim měl říct, že lidé tleskají jejich nasazení a radosti, ale ne tomu, jaké hrají divadlo.

Co vás na letošní DS nejvíce inspirovalo?
Asi Tak tohle je naše Leni?! a Když nemůžu spát.

psl Lenka

VČERA JSME VIDĚLI...

...KOCOUREK MODROOČKO

DĚKUJEME...

...TECHNICKÉMU PERSONÁLU

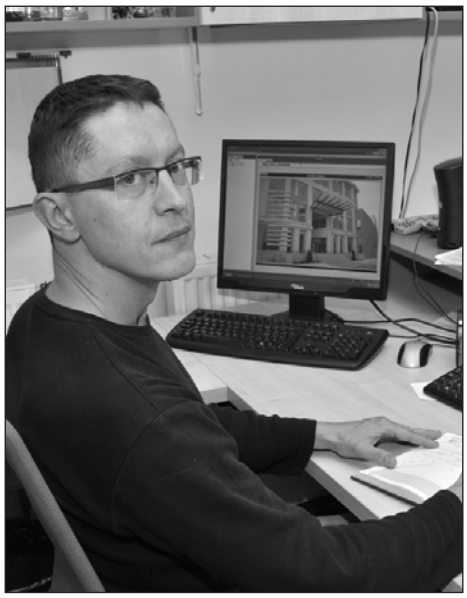

Jaroslav Pittner - správce

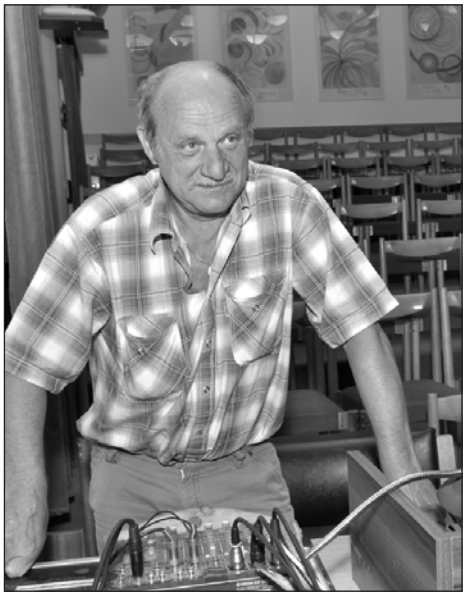

Jiří Čuhel - technik

Jiří Hroch - technik

Ladislav Steinbauer - technik

Hana Schusterová - recepční

Lucie Vévodová - recepční

Lucie Crhová - recepční

Jana Mandlová - učitelka dramatické školičky

Dagmar Schulzová - odborná pracovnice

SLOVO K VĚCI...

...O SOUČASNÉ DĚTSKÉ SCÉNĚ S JAKUBEM HULÁKEM

40 LET DĚTSKÉ SCÉNY

Jaké to bylo, přebírat v roce 1998 přehlídku Dětská scéna?

Bylo to pro mne jednoduché v tom, že mi Jarda skutečně všechno předával a že mu záleželo na tom, aby se pokračovalo. Kdykoliv jsem se s ním mohl o všem poradit a měl jsem v něm velkou oporu. Ale nebylo to jednoduché v tom, že se přehlídka po létech stěhovala z Ústí nad Orlicí na nové místo, které jsme hledali, když jsem nastoupil. První ročník, který jsem dělal, byl v Zábřehu. A další rok jsme stěhovali zase. Ale byla to velká zkušenost.

Kolik ročníků přehlídky jsi absolvoval předtím, než jsi ji dostal na svá bedra?

Mám tu výhodu, že jsem přehlídku zažil ve všech rolích. Byl jsem na ní jako dítě, taky jsem Hance Budínské pomáhal jako hudebník, takže jsem jel se souborem. Později jsem přehlídku zažil jako seminarista, dělal jsem lektora dětských dílen, v Prachaticích jsem dva roky dělal v redakci a byl jsem v porotě na recitační části. Znám to tedy z různých úhlů pohledu. Od roku 1989 jsem možná jezdil pravidelně a předtím třikrát jako dítě.

Co Ti při organizaci přehlídky dělá největší radost a co bývá problematické, co Tě vyčerpává?

Já mám hrozně rád fázi přípravy, kdy se mi schází evidenční listy souborů. Dávám si to dohromady do tabulky, kterou připravuju pro programovou radu. To mně baví a vzbuzuje to zvědavost – co všechno se urodilo. Pak

ale přijde taková obtížná fáze, kdy se dává dohromady program. Vypadá to jednoduše, ale je to náročné a úmorné. Vždycky se dostanu do fáze, kdy zjistím, že to vlastně nejde, když vezmu v úvahu požadavky souborů. Pak se to nějak udělá, ale nejsem s tím nikdy spokojený. Na přehlídce samotné mi nejvíc dělá radost, že se setkávám s lidmi, které jsem rok neviděl. Náročné je taky řešit ubytování, ale to za mne naštěstí dělá Hanka Švandová.

V čem vidíš smysl přehlídky?

Hlavní smysl vidím v tom, že sem jezdí dospělí – vím, zní to hloupě, když to řeknu o dětské přehlídce – ale když děti mají dobré vedení, myslím, že je pro ně důležitá celoroční činnost. Taky to pro ně je – tedy byli bychom rádi, kdyby byl – svátek a zážitek. Ale zásadní je podle mne to, že přehlídka je pro dospělé, kteří sem jedou. Ať už jdou do semináře, nebo jsou to vedoucí souborů a mají možnost se setkávat, vzdělávat a inspirovat. Z toho pak můžou těžit celý rok. Ideální představa je, že každý, kdo je tady v semináři, pak jede domů a pracuje s dětmi dobře, a tím pádem je ten dosah mnohem větší, než kdyby sem jen přijeli a zase odjeli.

Byly v přehlídce nějaké zásadní zlomy, kdy se něco změnilo, posunulo?

Dílny pro děti ze souborů a dětské diskuse, ty rozhodně původně nebyly. Zásadní zlomy byly, ale já si je přesně nepamatuju. Pro mě je ten zásadní zlom vždycky nové místo, protože to změní přehlídku – hrací prostory, celková atmosféra...

A ještě způsob, jak se prolíná ta recitační část s divadelní. Před osmi až deseti lety jsme vytvořili harmonogram recitační části přehlídky a ten je zachovaný na minutu až doteď. Já se každý rok ptám odborné rady, jestli nemáme něco změnit, a oni mi pořád říkají, že je to skvělé. Že není důvod nic měnit. Propojení přehlídek bylo zásadním bodem - vymysleli jsme harmonogram tak, že klape. Teď je zlomovým bodem za prvé to, že jsme na jednom místě a přehlídka je koncentrovaná v jednom centru. A za druhé je pro mne přelomem farní stodola, něco, co je místem setkávání - – to, co přehlídce dlouhá léta chybělo. Dostatečně velké místo pro setkávání dospělých. Máš možnost setkat se s lektory, zapříst s nimi hovor...

Jak získáváš pro přehlídku zahraniční lektory?

Je to různé. Jsou různé zahraniční akce, jako například kongres ve Schleiningu. Každý rok vysíláme nějaké zástupce na zahraniční akce a chceme po nich, aby tam navštívili různé semináře a aby o tom referovali. Jako Radka Svobodová, která do zahraničí jezdí pravidelně. Pak mám i nějaké reference a tipy od zahraničních akcí. Snažím se vytipovat někoho, kdo

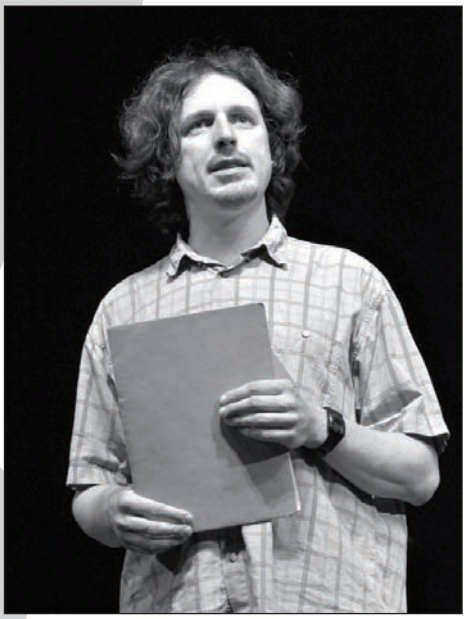

by mohl přinést zajímavý impuls. Letos se mi zdálo, že už se moc opakovaly takové ty theatre sports, improvizace, storytelling – tedy věci, které nešly přímo k inscenačnímu procesu. A říkal jsem si, že by bylo dobré, kdyby to byl nějaký zahraniční pohled na inscenační práci.

Jaké máš výhledy do budoucna? V čem bys chtěl přehlídku ještě posunout, proměnit?

Tady je trochu problém - já mám nějakou představu, ale... Třeba bych si přál, aby sem víc jezdili dospělí - ale už je prostě jiná doba než ta osmdesátá léta, kdy to byla výjimečná možnost pro všechny, kdo s dětmi pracoval. Tehdy, v Kaplici, bylo samozřejmé, že ten, kdo nevedl seminář nebo nebyl v porotě, tak jel do semináře. Dnes mají všichni tolik věcí. Lektoři mi často řeknou – kdybys měl zájem, my zase pojedeme – ale když je neoslovím, tak sem nejedou. Ale mohli by jet do semináře. Dnes by to idealismus, myslet si to... Líbilo by se mi, kdyby se přehlídka víc vžila jako jedinečná možnost setkávat se. Pak by bylo možné vymýšlet, co všechno bychom mohli těm lidem nabídnout. Ale když člověk cítí, že není tak velká odezva, tak ho to tolik nebaví vymýšlet. Ale zase tak špatné to není!

A co den volna uprostřed přehlídky?

Myslím, že by to nefungovalo, myslím, že by lidi odjeli domů a do práce a pak by se vrátili. Neumím si představit, že by dnešní člověk snesl to, že má den volna během přehlídky. K plánům do budoucna – pořád zvažuju, že by se obnovila nějaká dřívější tradice - a to semináře pro cizince, pro zahraniční účastníky. Aby viděli, jak u nás vypadá dětské divadlo, a měli možnost účastnit se semináře, protože myslím, že čeští lektoři mají světu co nabídnout. Ale často neumějí anglicky. Většinou neumí anglicky ani německy. To je problém....

Děkuje a sepisuje Eva Brhelová

ZAOSTŘENO NA SVITAVY

Z věže Ottendorferovy knihovny je vidět dominanta Fabriky. Tou je věž, která v době, kdy zde byla barevna, sloužila jako součást rezervoáru vody pro provoz barvírny. V dnešní době je ve věži cosi tajemného, o čem ví jen pan Pittner, vedoucí technik. Prozradí své tajemství???

Kde se ve Fabrice nachází nejklidnější koutek, kde je možno telefonovat a nebýt nikým rušen? Ano, tušíte správně, je to v blízkosti vstupu do věže, neboť tam můžou chodit jen VIP osoby. A protože těch je zde opravdu málo, je tam klid.

Změníte-li sebe, změníte svět. Tuto moudrost po Svitavách šíří Šrí Mátadží Dévi. Využívá prastarou techniku šťastného zdravého ducha. Jejími žáky byli mimo jiné: A. Einstein, J. A. Komenský, Sokrates, M. Gándhi, Michelangelo, W. A. Mozart, A. Lincoln a medvídek Pú. Seminář proběhl 15. června v učebně č. 2 od 8:30.

Víte, jak se myjí okna, která zastřešují atrium ve Fabrice? Zeptali jsme se na to za vás. Speciálně vyškolený uklízeč, který týden před výkonem drží dietu, vstoupí na okna a hadrem na smetáku okna omyje. Jako reportér jsem se pokusil získat autentické zážitky s touto adrenalinovou prací.

Jeden z redaktorů, společně s paní z organizace NIPOS-Artama, se pokusili zrealizovat vlastní bungee jumping seskok. Bohužel si nevšimli skleněné střechy nad atriem, a proto se jim nepodařilo odstartovat. Svůj pokus, naštěstí, přežili bez úhony.

Vojta Maděryč

SEZNAMTE SE...

...S REDAKCÍ

Iva Dvořáková - šéfredaktorka

Pavel a Matěj Kocychovi - grafika a sazba

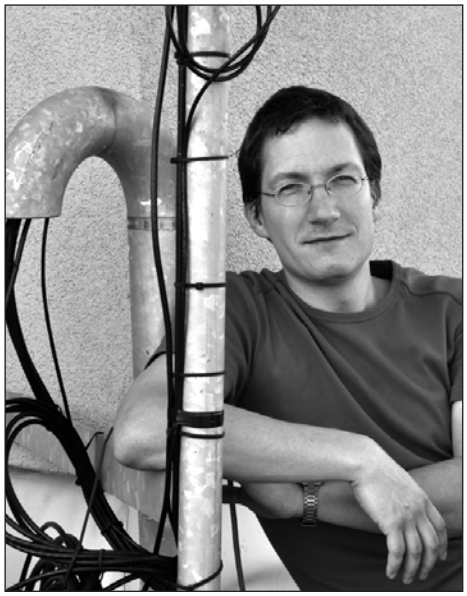

Vojta Maděryč - redaktor

Eva Brhelová - redaktorka

Tereza Vyvijalová - redaktorka

Ivo Mičkal - fotograf

NA SLOVÍČKO S...

... BUDDETO!

Máte za sebou první představení, jak se vám tady hrálo?

Na to, že jsme měli mladší publikum, než jsme očekávali, tak se nám hrálo dobře. Nechci říkat, že jsme měli úspěch, ale měli jsme ohlas.

Já jsem si to dneska užívala a to je pro mě to hlavní.

Hráli jsme to po dlouhý době, takže jsme byli před tím hodně nervózní.

Měli jsme tam změny a bylo nám strašný vedro.

Moje nejoblíbenější změna je, jak tady Sosín dělal parakotoul, to jsme vymysleli včera večer.

Co vás na tom představení baví?

Mně se líbí, že všichni mají svojí roli, že to není tak, že někdo má obrovskou roli a někdo si tam skoro nezahraje.

Původně jsme se dostali k těm rovnocenným rolím tak, že jsme každý úplně na začátku vybrali zvíře, to byl základ postavy. Já jsem měl vlka. To bylo nezávisle na povídce. Vybrali jsme si zvíře, který se nám líbilo a potom jsme se to zvíře snažili do tý postavy dostat. Já jsem se choval jako šnek.

Na základě toho se nám podařilo to, že jsme každej měli chvilku slávy. Já jsem hlavně hrdej, že i když jsem tam byl ten pan spisovatel, pro někoho, kdo to neviděl, nejspíš hlavní postava, tak jsem nebyl zas tak vepředu, díval jsem se na ostatní, seděl jsem tam vzadu a usmívali jsme se na sebe s Ondrou, když už jsme očekávali, kdy někdo řekne, že tam spí třicet skautů. Mě prostě baví, když to všechno klape.

O čem to představení je?

To už jsme se taky jednou ptali sami sebe na dramaťáku. Je to o dětech.

O svobodě – uvolnit svoje vnitřní zvíře. Děti jsou nějak nedoceněný.

Ti rodiče je neberou tak, jak by si asi zasloužily.

Paní učitelce se podařilo uvolnit svoje vnitřní zvíře.

Ten spisovatel využil děti k tomu, aby se uvolnili i ti učitelé.

Je to téma, se kterým se setkáváte i v dnešní, řekla bych, uvolněné době? V jakých situacích?

Komandování rodičů.

Štve mě, že mi máma nevěří.

Mě je to blbý takhle říkat, ale já vím, že ty rodiče to dělaj pro mě, pro mý dobro, že se mi to v budoucnu bude hodit, ale teď mě to pořád štve. Nechci, aby se mnou zacházeli jako s dítětem.

Jenže ty rodiče v tom příběhu to nedělají pro dobro těch dětí, to je zveličenej případ. Nejlíp je to přiblížený na tom názvu – Léčba neklidem. Spisovatel se snaží vyléčit nejenom ty děti, protože děti vyléčit nepotřebují, snaží se dát pryč povlak toho, že všechno se musí dělat správně – prostě: chce vyléčit ty učitele, který se snaží být strašně podle řádu. Jediný člověk, kterýmu se to podaří, je paní ředitelka.

Jakou povídku hrajete nejradši?

Každá povídka má v sobě něco a hrozně mě baví, když v ní hraju.

Pro mě nejpůsobivější scéna je Haraburďárna, protože jsme tam všichni a je to vizuálně atraktivní povídka. Je tam les, co se mění ve vlky, ve dva psy, i to s tím šípem. Je to asi nejdivadelnější.

Jakým způsobem to vzniká? Jak tyhle věci vymýšlíte?

Myslím si, že měl na tom největší podíl Michal – vedoucí.

Přinesl knihu, přečetl nám povídky, některý se nám líbily a jednoho dne se vynořil se scénářem.

Ta akce na jevišti, ta vychází z improvizací. Úplně na začátku to bylo celý takový statický, ale jak jsme právě hráli všude možně a tam nám doporučovali, abychom to nějak oživili, je to pak dodatečně vymyšlený. Spousta vtipů vzniklo improvizací, i náhodou.

My bychom v tomhle i měli svojí hlavu, ale nám to Michal vždycky tak krásně vysvětlí, že musíme dát na porotu. Michal je pohodář, všechno to zvládá s takovým klidem. My jsme hodně náročná skupina.

Co pro vás ten soubor znamená?

Je to pro mě třetí rodina – ještě předtím jsou koně a rodiče, mám tady kamarády a supr lidi, dokážeme si rozumět.

Jak kdy. Bez rozporů by to ani nemohlo fungovat.

Baví vás divadlo?

Baví mě, že se můžu vydovádět, projevit – i že si zahraju, i že můžu projevit svůj názor.

Jako malý jsem se styděl i nakupovat, ale teď už jsem zkušený kocour.

Co je sdělením toho vašeho představení?

Aby lidi víc fantazírovali.

Ukazuje lidem, aby se dokázali uvolnit, odvázat se, hlavně těm učitelkám, protože to jsou takový pipiny.

Když jsem začal hrát toho spisovatele, došlo mi, že mi ten Saki mluví z duše. To, co říkám na jevišti, myslím vážně.

Co říkáte na přehlídku, co se vám líbilo za divadlo?

Mně se líbilo prostě to poslední. (Kocour Modroočko) To fakt obdivuju. Byli odvázání, bylo totálně vidět, že je to baví a že u toho byli šťastní a byli sví, na nic si tam nehráli.

Mě u nich ovlivnil ten faktor, že to fakt zahráli dobře, překvapili mě, já jsem tam seděl s úsměvem od ucha k uchu a já jsem byl šťastnej.

Já jsem měla strašnou radost, když jsem viděla, že jsou šťastní. Holky říkali, že jim jich je hrozně líto a já jsem říkala, že mě ne, oni si to užívají.

Soucit je krásná věc, ale nevím, proč říkat, že je mi jich líto, když mi jich líto není, když jsem za ně šťastnej, že se jim to povedlo.

Pocit, že zvednou sál jim nic jiného, než divadlo nedá. Jsou mnohem silnější v nějakém tom psychickém stavu. Umí se na jevišti více odvázat.

Co si myslíte, že je „nulový bod divadla"?

Že to nemělo takový ohlas, když hrajou.

Nulový bod divadla je když si to navzájem nepřejou, když je to nějaká soutěž.

Nulový bod divadla je opak toho, když jdou lidi na festival si to užít a zahrát si, ale že tam přijdou jenom z toho důvodu, že chcou ukázat všem ostatním, ne že jsou lepší, ale že všichni ostatní jsou horší. Někdo si nejde zahrát, někdo jde vyhrát.

Začíná novej divadelní soubor a každej je odsuzuje, že nemají žádný zkušenosti a potom se jim to strašně povede - nulový bod jako začátek, ze kterýho něco vznikne.

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

... HORNÍ-DOLNÍ

Jak se vám líbí ve Svitavách?

Je to tu hezký, jsou tu hezký krámy a líbí se mi tady ta Fabrika, jsou tu hezký pokoje a všude je to hezký.

Líbí se mi na tom, že jsou tu koupelny a sprchy.

A co říkáte na přehlídku?

Hodně zajímavý je to, že zas vidíme něco novýho, koukneme se na nějaký divadla, je to novej zážitek.

Která divadla se vám líbila?

Třeba Kocourek Modroočko. Že to ty handicapovaní takhle zvládli. To muselo být těžký.

Nemůžeme je posuzovat jako jiný lidi – někdy je lidi posuzujou, že jsou jiní lidi, oni ale dovedou to samý, co my.

Byl to největší potlesk, lidi vstávali.

A jak se hrálo vám?

Mně se hrálo docela špatně, protože jsem měla hroznou trému a bála jsem se, abych tam neudělala žádnou chybu.

Mně se hrálo dobře už i proto, že to tam bylo větší, měli jsme větší prostory.

Cvičíme ve třídě, ve škole. Jsme zvyklí být v hloučku a hlavně hodně vzadu a tady nám paní učitelka furt říká, že musíme bejt vepředu a nesmíme být v jednom místě.

Jak vznikl váš soubor?

Soubor Horní-Dolní je tady už třicet let, paní učitelka Sychrová to vede už spoustu let a sedmkrát se dostala na národní přehlídku.

Začalo to od té doby, co tam začala vyučovat.

Říkala, že i můj tatínek tam hrál.

A jak jste se do toho souboru dostali vy?

Mě přemluvila támhle Terča s mamkou, jinak mě vůbec nenapadlo, že bych tam chodil. Je to docela i dobře.

Bylo tam málo kluků.

Je to něco jako kroužek, zapíšeme se na nepovinný předmět. Kdo má chuť si něco zahrát, kdo má vztah k divadlu, tak se tam přihlásí a zjistí se, co v něm je.

Jaké to je, když jste pohromadě tak různé věkové kategorie?

Jsme velkej kolektiv, všichni táhnem za jeden provaz.

Máme jenom rodinný rozpory.

Jak vaše představení vznikají?

Předtím jsme dělali lidovou poezii, pantomimu, pohádku Rozum a štěstí,...

Baladu pro námořníka a ještě jsme dělali O kocourovi, kohoutovi a kose. Ona je to taková pohádka, ani jsme ji moc nepochopila.

Co vás na divadle baví?

Že je to sranda.

Mě baví jezdit na ty soutěže, baví mě vyhrávat.

Když ale prohrajem, tak to nevadí, hrajem ještě pro školu a pro lidi ve Sloupnici, jednou jsme hráli i v domově důchodců.

Ty přehlídky jsou o tom ukázat, co v lidech je, podívat se na jiný představení, poučit se.

Je tu možnost zahrát si třeba před více lidma.

Seznámit se s někým.

Seznámili jste se tady s někým?

Jo, s Danem, ten je ale hrozně línej jako poleno. Když jsme hráli vybiku, tak mě shodil na zem a rozbil mi koleno a pak řekl jenom sorry.

Těšíte se na odpolední představení?

Ráno jsem z toho měla větší obavy, ale teď už jsem zase unavenější.

Včera hrály soubory třikrát.

To by mě taky bavilo.

Co vás baví na divadle?

Baví mě, když je to vtipný, ale nebaví mě trénovat. Když trénujeme, tak se hodně nasmějeme, vznikají tam nějaký vtipy.

Pro mě je to nuda.

Je to hrozný vedro a jedna scéna se jede furt dokola, když to někomu nejde.

Třeba na krajský jsme hráli první písničku asi desetkrát. Jsme pak unavení a naštvaní.

Teď jsme do toho dali hodně, ale paní učitelka říkala, že do toho musíme dát víc.

Každej máme na to jinej názor.

Líbí se vám hudba, kterou tam máte?

Ano, ona to krásně doplní a ozvláštní.

Hlavně paní učitelka učí i pěvecký sbor, umí hrát hodně na klavír.

Slova písniček byla v textu a paní učitelka k tomu vymyslela hudbu.

O čem to je to představení?

Je to o tom, jak se prababička dostane mezi loupežnice a nakonec je tam poučení, že chytřejší zvítězí nad tím hloupějším.

Spravedlnost zvítězí.

Jak kdy, málokdy, někdy...

Mně to tak vychází, že se ukáže spravedlnost dřív nebo později..

Ale co když jsou oba chytrý?

Tak vyhraje ten třetí, tak vyhraje spravedlnost.

Ale co když jsou oba spravedliví?

Tak je remíza.

Jak to zvládáte, když je vás na jevišti tolik?

Když nás je víc, tak spolupracujeme.

Šli jsme na procházku a paní učitelka zkoušela, kdo co řekne a zjišťovala, kdo bysme se na co hodil a pak rozdělí role.

Verča měla bejt Kokotička, ale já jsem tam asi zrovna nebyla, tak jsem to potom zahrála já tu Kokotičku a paní učitelka to předělala na mě, protože Verča byla asi velká.

Co by to mohl být „nulový bod divadla"?

Nejslabší článek...Nejslabší část divadla. Divadlo, co nemá šťávu.

Něco úplně od začátku, nějaký začátek...

Tereza Vyvijalová

NA SLOVÍČKO S...

... DIVADLEM BEZ ZÁBRAN

Jak se vám dneska hrálo?

Výborně.

Líbilo se mi, že jsme tancovali se Štěpánem.

Mně se líbil ten krtkův tanec.

Máš dobrý kostým, kdo ti ho vymýšlel?

To jsou elasťáky paní učitelky Vlaďky a ty brýle taky.

Mně se líbilo všechno – i představení, i to jak umíme hrát, i jaká je speciální škola Lanškroun, jak to všichni zvládáme.

Které představení se vám líbilo víc, to první nebo druhé?

Asi to první nebo druhý?

Mně se líbilo s těma lupičema. Dobré bylo, že jim ta babička sebrala všechny ty věci.

Včera se mi líbilo o panence. Tam byla panenka vyřezaná ze dřeva.

Líbilo se mi spíš to vystoupení, když jsme vystupovali.

Mně se nejvíc líbilo, jak jsme to všechno zvládli a jsme z toho rádi.

Eva: Dneska jsme viděli všechna představení i včerejší všechna.

Kde jste ještě hráli Modroočka?

V Moravský Třebový, v Rudolticích, v Lanškrouně na zámku, u Litomyšle v Janově.

A ještě jsme to hráli před měsícem, jeli jsme autama daleko…

Do Polska.

Už jste předtím dělali nějaké představení předtím nebo je to první?

Hráli jsme Zahradu.

Já jsem hrál Kocoura.

Bylo to o klukách a ti vlezli tajně do Zahrady a Kocour ujížděl na koloběžce.

A já jsem byl ten malej kluk. A já jsem říkal, já jsem říkal, já si to už nepamatuju, co jsem říkal.

Eva: To už si nepamatuje ani Vlaďka, co jsi říkal.

Vlaďka: (cituje) Nechte ho, on je malej.

A oni spadli do kopřiv.

Vy jste z Lanškrouna, tam hrajete to divadlo a chodíte do školy…

Chodíme do školy, i si tam někdy kopeme ve škole, protože nás to baví…házíme míčem.

Co ještě děláte ve škole?

Všechny různý aktivity, chodíme na soutěže, třeba nedávno jsme byli běhat Kibuši.

Eva: To je místní taková běžecká soutěž, že školy běhají.

Uběhli jste toho hodně?

My jsme běželi do sjezdovky.

Do půlky.

Nedávno jsme byli na lezecké stěně.

Jste takoví sportovci, co ještě děláte kromě sportu a divadla?

Matematiku.

Tělocvik.

Nejvíc mě baví florbal.

Já ráda pomáhám postiženým.

Eva: K tý výuce - ty předměty nejsou tak striktně oddělený, spoustu věcí se snažíme aplikovat do jejich běžného života.Takže jsme nedávno pekli dort.

A jak se vám povedl?

Jo, povedl. Třeba nedávno jsem měl patnáctiny. Já už mám občanku.

Já taky.

Jak se vám líbí tady ve Svitavách? Kde jste spali?

V takové ubytovně.

To není ubytovna, to je dramatická školička.

Byly tam dobrý matračky.

Co jste včera všechno dělali?

Trénovali jsme divadlo.

A pak jsme byli utahaní.

Já jsem pak šla na to vystoupení.

Eva: na vystoupení Vedralů jsme se byli podívat a kde jsme ještě byli, když jsme si prohlíželi náměstí?

Byli jsme v cukrárně.

Co jste si dali?

Kokosovou kouli, věnečky, indiánka.

Eva: Všichni jsou střídavě nachlazený, jiank bychom si dali zmrzku. Včera to vypadalo, že ani dneska hrát nebudeme. Modroočko nám dneska kašlal.

Chtěli byste dál hrát divadlo? Co byste chtěli hrát?

Perníkovou chaloupku, Evo! Já bych chtěl hrát čarodějnici.

Já nevím, co bych chtěla hrát.

Zoologickou zahradu.

Já nechci hrát pohádku, na pohádky už se nedívám, spíš na nějakej pěknej film se podívám. Na pěknej film, kdy si povídaj. Třeba Ulice. Nebo Markíza.

Ordinace V Růžové zahradě.

Prima cool.

Eva: V tomhle tématu by vás leccos přiučili.

Co máte rádi za hudbu, máte rádi Modroočka? Kterou písničku nejvíc?

Krtkův tanec.

Eva:Oni k těm písničkám mají citový vztah. Pro Šarlotku se Štěpánem to znamená, že si můžou spolu na veřejnosti zatančit.

Posloucháme Ewu Farnou.

Já Olympic.

Já Lucii Bílou.

Víš, že Lucie Bílá zpívá tu písničku, na kterou tančili?

Jo?

My posloucháme o lásce. My jsme si to tady dokonce i zpívali.

Eva: Okno mé lásky – Olympic.

A kdo zpívá toho krtka?

Eva:To zpívá Kratina.

A já na to tancuju, na toho zpěváka.

A co se vám líbí, co rádi děláte kromě toho divadla?

Já ráda běhám.

Chodím na houby s rodičema. Poznám muchomůrku růžovku – smrtelně jedovatá.

Tereza Vyvijalová

PŘEČETLI JSME ZA VÁS...

EUGENIO BARBA (1936 -)

Je italský divadelní. režisér a pedagog. Od troku 1954 žije působí v zahraničí. Je Ovlivněn Grotowského koncepcí chudého divadla a orientálním herectvím. V roce 1964 založil divadlo Odin Teatret v dánském Holstebro. Věnuje se výzkumu herectví.

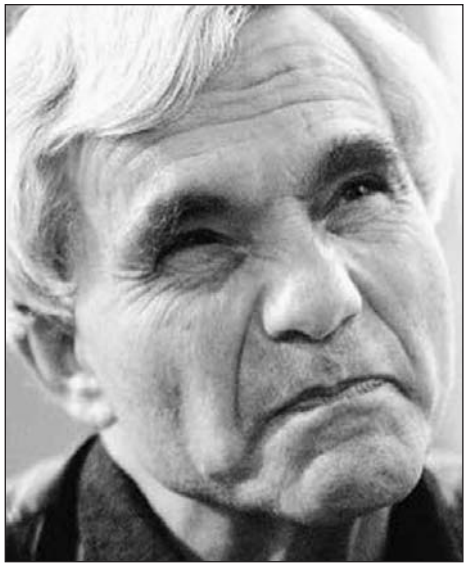

ROZHOVOR S LUCIÍ REPAŠSKOU O EUGENIU BARBOVI

Slovenská režisérka pocházející ze Spišských Vlach. Vystudovala režii na JAMU a nyní jako studentka doktorského studia zkoumá vztah percepce a dekompozičních principů v herecké tvorbě.

Při jaké příležitosti jste se setkala s Eugeniem Barbou?

Na konci třetího ročníku studia na JAMU se objevila možnost vycestovat na pracovní stáž do Odin Teatret, takže jsem strávila necelých pět měsíců v Holstebro. Pak jsem dostala návrh od Eugenia Barby, abych se stala asistentem režie inscenace, na které už pátý rok pracuje. Tak jsem se postupně dostala nejdřív k asistenci a později i k práci v divadelním archívu, který Barba buduje, a tam vlastně působím dosud. Je to nárazová práce. Jednou za čas na několik měsíců v roce vycestuji, pracuji v archívu, dělám asistenci v představení a přitom studuji v Brně. Takže to byla vysloveně praktická zkušenost, přišla jsem rovnou do roztočeného kolotoče.

Co Barbu jako divadelníka a režiséra v praxi charakterizuje?

Co Barba udělal, bylo, že dal svým hercům svobodu. U Grotowského byli všichni fixovaní na jeho osobu a pracovali kolem něj společně jako skupina. Barba ale jednoho dne řekl hercům: máte pár měsíců, vyjeďte do světa, něco se naučte a přijeďte s tím zpátky. Každý sám a za sebe. Každý herec přinesl nějaké materiály, podělil se o ně se zbytkem souboru, který si tak osvojil kvantum nových výrazových prostředků. Barba z nich vybral nejzajímavější a vytvořil z nich montáž. Od tohoto momentu se tedy mění trénink, který byl předtím uniformní, stejný pro všechny, na individuální. Barba totiž razí filozofii, že každý herec, co vstoupí do Odin Teatret, začíná svou cestu prací společnou a pod supervizí, dokud není schopen starat se o své herecké řemeslo sám. Po příchodu se o nového herce zpravidla někdo stará, třeba ho učí starší herec například tu základní metodu, která byla na začátku. A potom si vždy herec musí najít svoji vlastní cestu, svůj vlastní projev a trénink, který si musí „nadizajnovat" sám pro sebe. Tím pádem se nedá už hovořit o nějaké ucelené metodě. Kdybyste se například šli podívat na Odin week, což je takový desetidenní workshop se všemi herci, kdy Odin Teatret zároveň předvede všechna představení, která má momentálně na repertoáru, tak byste viděli, že dílna s každým hercem je diametrálně odlišná. Každý z nich už po těch čtyřiceti letech fungování Odinu má svoji metodu, svoje postupy – některé jsou fyzické, jiné čistě vokální, některé ještě stále velmi akrobaticky zaměřené. Každý herec má svoji cestu a na ni Barba nemá žádný vliv.

Od počátků souboru, který byl složen z amatérských herců, se to tedy velmi posunulo...

Velmi podstatným rysem, který souvisí s Barbovou osobností, s jeho vyzařováním, je autodidaktičnost. On vymáhá od všech, počínaje technickým personálem a herci konče, aby byli schopni sami se něco naučit. V Odinu například neexistuje nic takového jako specializovaný technik nebo švadlena. Všechno to dělají herci, kteří se to naučili, protože Barba to vyžadoval. A tak je to i v herectví. Na přiklad – když začínali jako amatérský soubor, Barba sice měl rezervoár cvičení od Grotowského, ale každého se ptal: čím můžeš přispět do této skupiny? Někdo řekl: No, já jsem dělal balet, a někdo jiný: Já mám základy klasické pantomimy. Já jsem dělal atletiku... A tak se vždy jeden herec stal zodpovědný za určitou část tréninku a učil ostatní to, co sám umí. A s tím herec pracuje, stále to prohlubuje, až dosáhne určitého stupně profesionality. Jinak nejsou žádná ucelená pravidla co se striktní herecké techniky týče - což je pro Barbu charakteristické. Je to paradox, no odpovědnost za sebe sama klade na herce snad vyšší břemeno, než kdyby měl kráčet přesně v šlépějích někoho jiného.

Můžete zmínit nějaké postupy, možné aplikace, využitelnost některých postupů, které znáte od Barby, při práci s dětmi, s amatéry?

Je jich velmi mnoho a Odin se o ně velmi rád dělí. Herci často vedou workshopy - v rámci nedávného projektu Theatre as Interferrence například všichni herci Odinu pracovali pět dní s celou školou dětí. Pak z toho udělali výstup pro celé městečko. Těžko se o těch cvičeních mluví, když je člověk nevidí, ale vždy jsou založené na fyzickém jednání, respektive vokálním jednání. Tam se nikdy nesedí na zadku a neteoretizuje se o jednání napřed. Vždycky se začíná od velmi jednoduchých, základních věcí - například pády. Herec, který zjistí, jak jeho tělo padá, ví, jak se může postavit. Je to vlastně metafora – umřu, najdu novou energii, abych vstal do nového života. Nebo jiné cvičení - balanc. Zastavit pád těsně předtím, než upadnu. To je velmi jednoduché cvičení na to, aby byl herec schopen vyprodukovat v sobě živou energii, vždycky být ve střehu.

Takové kroky a postupy si našlo víc herců. Roberta Carari například začínala tancem. Doma jí prý vždycky říkali, že neumí zpívat. Tak si řekla: dobře, budu dělat to, co mně nejvíc baví, tancovat. Volná taneční improvizace. Našla tři čtyři kroky, které ji zaujaly, a prohlubovala je. To je typický postup tréninku, kdy se buduje fýzis, charakter toho, co budu na jevišti ztvárňovat. Podobně může fungovat chůze a kompozice těla, jako kompozice různých pozic těla, třeba při chůzi. Cvičení kompozice těla vypadá tak, že herec chodí po prostoru a hledá stále nové a nové způsoby, jak může umístit své nohy, hlavu, ruce, lokty, oči, prsty, abych vytvořil cosi nového, co pro něj samotného zpětně nese význam.Různé varianty chůze jsou vlastně už zárodky nějakých charakteristických rysů dramatické postavy. To osobité se začne drát na povrch skrze tělo. To jsou velmi základní, bazální věci. A dají se uplatnit i v rámci dětského divadla.

Za rozhovor děkuje Eva Brhelová

Doporučené prameny:

www.odinteatretarchives.dk – archiv materiálů, článků, teoretických spisů

Barba, E. – Savarese, N. Slovník divadelní antropologie: o skrytém umění herců (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000).

Soprová, J. Odin Teatret. (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy, 1988)

PŘEČETLI JSME ZA VÁS...

PETER BROOK (1925 -)

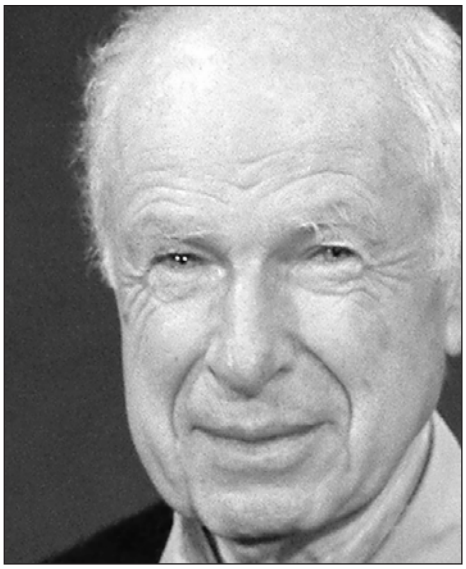

Peter Brook je britský divadelní a filmový režisér a experimentátor. Klade důraz na divadlo specifické okamžikem a místem. Divadlo je pro něj významný okamžik, ve kterém se hromadí energie. Pomocí výrazových prostředků (těla, pohybu a hlasu herce) se snaží odkrývat svět skrytý, běžně nepozorovaný. Přitom událost odkrytí tohoto světa není nic, co by se nemohlo udát v běžném životě, ale právě divadelní prostor umožňuje daleko větší míru pozornosti a vnímavosti k těmto jevům.

Z počátku Brook experimentoval s Artaudovými vizemi. Snažil se je ověřit v praxi. Pozornost soustředil na tělo herce, na pohyb, gesto a výkřik. Cvičil s herci prosté pohybové etudy, ze kterých se snažil vytěžit co nejvíce poznatků pro sebe i herce v oblasti autonomního divadelního jazyka. To vše probíhalo v letech 1964 - 1967 ve studiu při Royal Shakespeare Company. Z této doby je významná inscenace US (1966), ve které využívá princip kolektivní kreace. S tímto principem pracoval i divadelní soubor Living Theatre v USA již o pár let dříve. Improvizace se stala nedílnou součástí pracovního procesu a byla hojně využívána i v představeních. Improvizace Brookovi vyhovovala, neboť zaručovala živé divadlo, divadlo okamžiku tady a teď.

Od roku 1968 se Brook stává vedoucím Mezinárodního centra divadelního výzkumu (ICRT). Zde působila skupina dvanácti herců z celého světa. Brook se snažil, aby soubor byl schopen působit jako jednotný organismus, aby jednotlivé kulturní rozdíly mezi herci nebyly překážkou, ale naopak podnětem pro hledání univerzálně platných zákonitostí divadelního jazyka. Brook chápal divadlo spíše v rovině jednání, prožívání a člověka než v rovině hraní, předvádění a herce. V zájmu své představy divadla jako živé události (jedinečného okamžiku) hledal organický kontakt s divákem. Chápal, že diváci svým kulturním dědictvím zásadně ovlivňují vyznění a porozumění představení. Hledal proto prostředky, které by byly universální. Divák i herec byli odkázáni na své citové reakce. Herec se musel stát daleko citlivějším vůči své emocionálnosti, která umožňovala herci rozpoznávat kvality projevu vlastního i projevu svých partnerů. Herec se má učit vnímat a naslouchat celým svým tělem.

Tělo je pro Brooka nástroj, který mají všichni lidé, a právě díky této všem společné zkušenosti těla je možno nalézt porozumění. Tělo umožňuje herci jednat organicky, tj. v jednotě s psychikou. Tělo musí být neustále připraveno jednat tady a teď. Cvičí s herci zdokonalování pohybů. Pohyb je vykonáván několikrát za sebou, prohlubuje se vnitřní představa herce o tomto pohybu, zdokonaluje se jeho vedení, jeho intenzita, jeho hutnost. Postupně se herec dopracovává k pohybu, kde není již nic navíc, kdy je vše očištěno od nánosů a je prosté. Tento pohyb však není vybroušenou technikou, není to taneční pohyb vedený technickým pocitem těla (představou technické dokonalosti pohybu), je to pohyb vedený vnitřní představou, která je prvotním impulsem k výrazu.

Impuls nevychází z těla, ale z představy činnosti. Je to pravý opak toho, co zaujalo Brechta při sledování projevu orientálních herců. Brecht se zajímal o vnější stránku jejich projevu, o znakovou nebo výrazovou rovinu. Brook jde ale za tento vnější projev, hledá svět, který takový pohyb předurčuje a konstituuje.

V 70. letech se vydal Brook se svými herci na cestu po Africe. Zde se herci museli vyrovnat se zcela jinou kulturou, která nezná západní kulturu a nerozumí tedy ani západním představám o divadle. Herec zde musel odhalovat svět zbavený jeho vlastních konceptů, automatismů a samozřejmostí. Oplátkou mu bylo poznání síly okamžiku spontánního sdílení, společného „naladění na stejnou vlnovou délku". Jsou to stavy, které známe z běžného života, ale na divadle se vytrácejí, herec na ně zapomíná a začíná hrát svou spontánnost, čímž se brání jedinečnému setkání s divákem v divadle okamžiku; zabíjí tím ono tady a teď. V Africe si herec měl uvědomit, že to nejdůležitější na jeho hře je ona nepřipravenost dopředu, která vede herce k soustředěnosti na

okamžik, dialogičnost vznikající situace, kde divák je stejně důležitým právě pro svou schopnost porozumět jen tomu, co ho osloví, a může tomu rozumět jenom svým způsobem.

V divadelních představeních po návratu z Afriky využíval tohoto poznatku a vedl herce k tomu, aby jednal vždy v neopakovatelném okamžiku, který musí být intenzivnější než událost v běžném životě. Jenom tak dokáže překonat vzdálenost mezi sebou a divákem. Pak je možné divákovi předvést stylizované gesto či verš tak, že mu porozumí; divadlo je bezprostřední událost, při které musí herec nejprve oživit nebo vyplnit prázdný prostor dynamikou mezilidských vztahů. Nalezení této rezonance v prostoru mezi hercem a divákem je jako kouzlo setkání dvou lidí. To, co se pak děje mezi nimi, je jejich společné dílo; významy vytváří společně.

Vojta Maděryč

Literatura:

BROOK Peter: 1998 Prázdný prostor. Panorama, Praha
HYVNAR Jan: 2000 Herec v moderním divadle. Pražská scéna, Praha

TESÁNO DO KAMENE - PETER BROOK

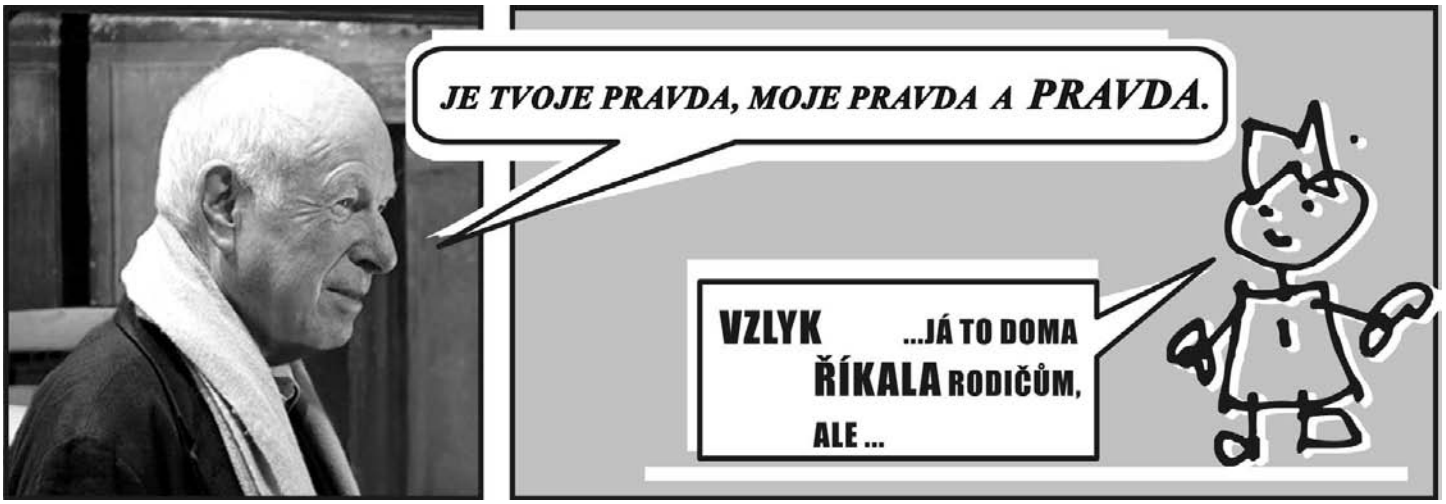

PODÍVALI JSME SE ZA VÁS...
... DO REDAKČNÍ LEDNICE

Dnes jsme se rozhodli nalít čtenářům čistého vína. Redakce nechodila denně na večeře do nejlepších podniků ve Svitavách, ale stravovala se většinou z lednice umístěné přímo v redakci. Dovolíme vám nahlédnout do jejích útrob.

Vysoká bílá skříň je rozdělena na šest pater. Prohlídku začneme od patra nejvyššího, které je umístěno ve výšce očí konzumenta, a nazveme jej patrem prvním. Tlačí se v něm čtyři jogurty (2 malé meruňkové a dva velké – malinový a jahodový). O jogurty je opřena dosud neotevřená lahev vlašského ryzlinku, takřka dopitá lahev fernetu a zbytek škvarků v plastové vaničce. Majitelé jednotlivých pochutin jsou neznámí.

Druhé patro lednice budí dojem nesystematické skrumáže. Několik smetánek do kávy v mikrotenovém sáčku, vanička s budapešťskou pomazánkou, několik různých mazacích sýrů, opět škvarky, dále ementál, další meruňkový jogurt a pomazánkové máslo se značkou BIO.

Třetí patro je o něco pestřejší. Třetí várka škvarků se sádlem, dvě piva Klasik, pomazánkové máslo obyčejné, sýrová pomazánka, 2 bílé jogurty a jedna čínsko-česká nudlová polévka Bistro.

Čtvrtému patru dominuje pití. Jedna petka šedé rulandy, sedmička sauvignonu, jedna petka matonky neochucené a jedna petka matonky citronové.

V pátém patře je odložen zbytek obložené mísy, kterou nedojedl lektorský sbor už včera – na ní jsou zbytky kadeřavého salátu, jedna čtvrtka zapomenutého vajíčka a několik koleček salámu, který však vegetarián nedokáže identifikovat, a to je vše.

Poslední, šesté, suterénní patro, ukrývá jeden pomerančový džus.

Z tohoto jasného přehledu je zřejmé, že redakce sotva stihla studenou kuchyni. Chybí ještě výčet pečiva – ten by byl ale velice chudý. Chleba, rohlíky, chleba, rohlíky. (A to ještě rohlíky podnikly výlet s Jakubem Hulákem, který je rozsypal na podlahu a následně vzorně sesbíral. Děkujeme!)

Tak takhle to se stravováním redakce celý týden bylo. A upřímně – nedoporučuji.

Iva Dvořáková

INZERCE

Hledá se učitelka LDO do ZUŠ v Semilech (Liberecký kraj, nedaleko Turnova).

V případě zájmu volejte na +420 603 293 211 (Anežka Navrátilová).

Šiřte tuto informaci, prosím dál.

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY NA INTERNETU
http://www.drama.cz/ds

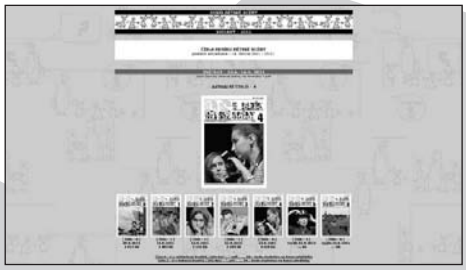

ZAOSTŘENO NA SVITAVY

Celá Dětská scéna je zkažená. Apokalypsa nastává. Našla se totiž chyba v programové brožuře. Každý účastník Dětské scény do ní hledí, k ní vzhlíží. Představení O tlusté prababičce a loupežnících přece nebylo o loupežnících, ale o loupežnicích. Ó běda.

V jedné nejmenované restauraci se nechali inspirovat bujarou fantazií svých návštěvníků a začali na jídelním lístku uvádět speciální nabídku Dětské scény: dětská žebírka, dětský ovar, dětské kolínko, rozzářená dětská očka na smetaně... Nenechte se tím zmást a věřte klasické české kuchyni na Moravě.

Včera nad ránem se zkompromitoval jeden z členů redakce. A to ještě ke všemu před návštěvou. Opil se a když došel na pokoj, tak se motal a tlapkami ťukal do podlahy. Vrcholem bylo, když se s jazykem na podlaze vyzvracel v pokoji, pak to vlastnoústně uklidil. Celé to několikrát zopakoval, než lehl na hadr a dal pokoj. Pak už jen prděl.

Víte, kolik stály dvě brněnské reprízy Brookova představení Kouzelná flétna? Rovné tři miliony korun. Kdyby to dali dopravcům, tak by nestávkovali.

Vojta Maděryč

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2011

ČTVRTEK 16. ČERVNA

7.30–8.15	snídaně – soubory	jídelna SZŠ
8.30–12.00	semináře pro dospělé	
	třída A	Fka-aula
	třída B	Fka-učebna 1

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka *- Fabrika Svitavy,* ***OttD*** *- Ottendorferův dům,* ***SZŠ*** *- Střední zdravotnická škola,* ***muzeum*** *- budova Městského muzem,* ***farní stodola*** *- stodola svitavské římskokatolické farnosti,* ***PZŠ*** *- ZŠ praktická – budova Speciální základní školy*

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY - ČÍSLO 6.

Redakce*: Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Eva Brhelová, Vojtěch Maděryč, Tereza Vyvijalová, Ivo Mičkal (fotodokumentace), Pavel Kocych (ilustrace, sazba a grafická úprava) a Matěj Kocych, redakční čtyřnožec.*

Tisk: DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3. patře Fabriky Svitavy. Uzávěrka čísla 6. – 15. 6. 2011 ve 23.45. Vychází 16. 6. 2011 v 9.00. Náklad – 120 ks.